Născut pe 10 Mai 1922, viața lui Aurelian Gulan se împletește cu această dată majoră din istoria țării, căci pe 10 Mai 1942, când împlinea numai 20 de ani, depune jurământul de ofițer ca șef de promoție pe țară. Discursul lui în fața regelui este un model de patriotism sănătos, de îndemn la eliberarea pământului național. Refuzând avantajele unor avansări administrative în anturajul mareșalului Antonescu ce l-ar fi vrut aghiotant, pleacă voluntar pe frontul de luptă împotriva comunismului. Toată biografia sa este incredibilă, demnă de orice scriere majoră, demnă de studiat în școli, poate noile generații vor învăța cum să fie demni și să-și iubească poporul până la sacrificiu, fără a pretinde a monopoliza patriotismul.

RADU DUNĂREANU

criterion publishing

Aurelian Gulan

VICTIME și CĂLĂI

Aurelian Gulan

VICTIME și CĂLĂI

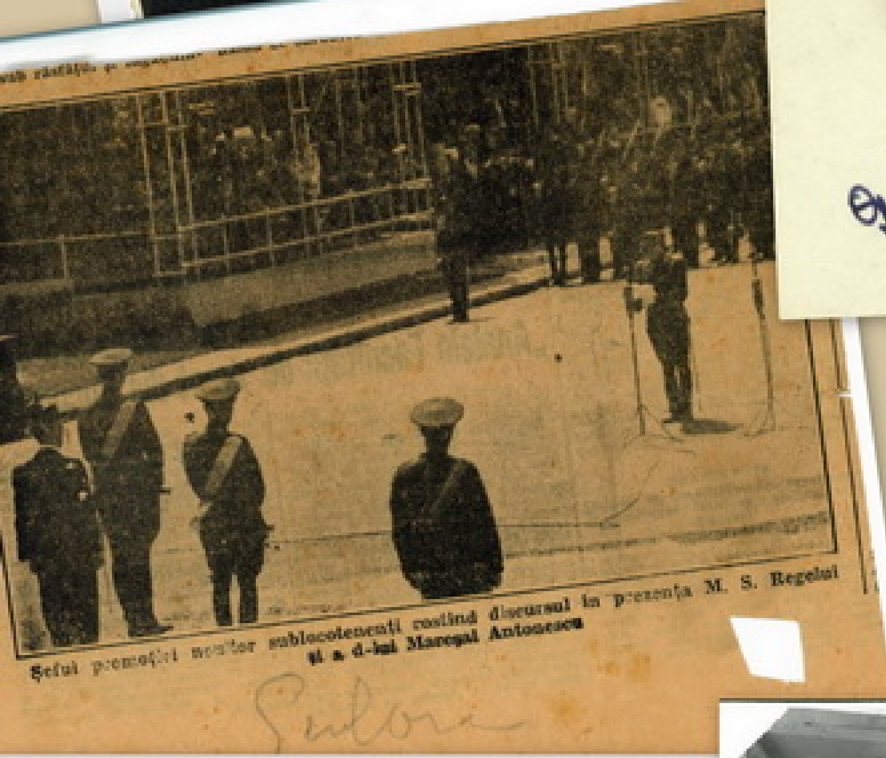
Amintiri din Gulag

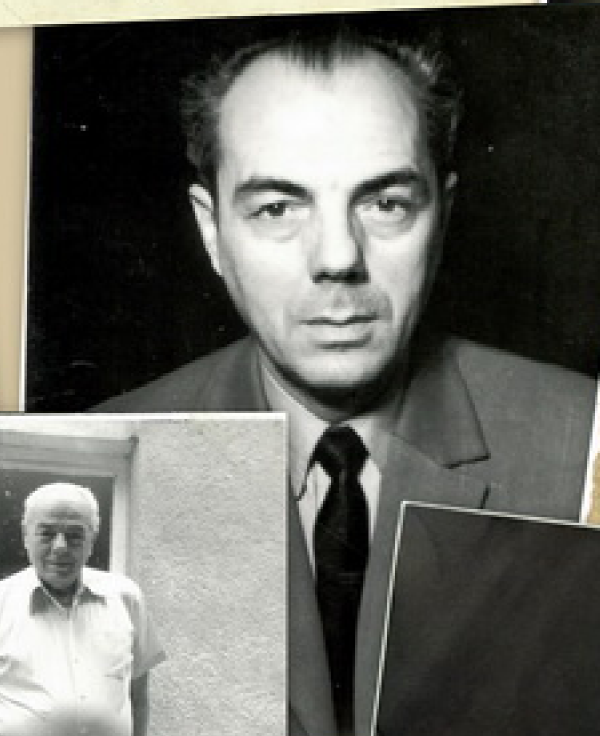

Şeful promoţiei noilor sublocotenenţi rostind discursul în prezenţa M. S. Regelui şi a d-lui Mareşal Antonescu

Cartea tipărită poate fi comandată la
Editura.Criterion.Publishing@gmail.com

Ediție nouă. Manuscris de autor din 15 august 2001

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GULAN, AURELIAN
Victime şi călăi – Amintiri din Gulag / Aurelian Gulan
ed.: Gabriel Stănescu – Bucureşti: Criterion Publishing, 2010
ISBN 978-973-8982-74-1

I. Stănescu, Gabriel (ed.)
821.135.1-94

Tehnoredactare:	Mihai Grigore
Îngrijirea textului:	Marcel Gheorghe, Ionuț Dobrinescu
Machetare:	Mihaela Sipoş
Coperta:	Bogdan Petry - artofpetry.blogspot.com
Editor:	Gabriel Stănescu

Sponsori:
1. Vulpoi & Toader Management SRL
2. BNP Simona Alexandru
3. BEJ Bogdan Dumitrache
4. SCPA Biriş Goran
5. Octavian Stamate

AURELIAN GULAN
(10.05.1922-28.07.2002)

VICTIME ŞI CĂLĂI
Amintiri din Gulag

Criterion
Publishing
Bucureşti, 2010

Fiului meu, Cătălin-Dacian, îi las moştenire o viaţă de luptă pentru a rămâne OM demn. Mi-aş fi dorit să-l fi meritat mult mai mult.

Motto:

„În alte vremi era un model; acum, pentru noi, e doar un desen al biologiei, o anomalie ce nu mai ispiteşte pe nimeni.”

(Emil Cioran)

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prezenta ediție reprezintă versiunea ultimă a cărții, integral rescrise şi reintitulate de autor, ajuns la vârsta de 80 de ani, conform manuscrisului datat 15 august 2001, pe 489 de pagini de caiet dictando. Oferind materialul spre publicare, fiul autorului îi îndeplineşte astfel post-mortem una dintre ultimele dorințe. Aurelian Gulan a sperat ca puterea exemplului său personal de demnitate umană să contribuie la reprofesionalizarea României prin întărirea morală a noilor generații. Experimentul comunist-totalitar a creat Omul Nou procedând sistematic la exterminarea fizică a elitelor interbelice şi la reeducarea clasei medii prin stergerea memoriei colective şi mistificarea istoriei. Instrumentele globalizării şi ale Noii Ordini continuă această paradigmă şi în prezent atenuând identitatea națională şi nivelând conştiințele la numitorul comun al divertismentului mass-media. Mărturia lui Gulan este o superbă ancoră într-un trecut mai acut conştient de valorile perene ale umanității şi un redutabil antidot la blazare. Resursele de informații disponibile astăzi pe internet permit oricărei persoane interesate să aprofundeze temele atinse în această carte, sens în care editura îşi încurajază cititorii să profite din plin pentru a afla mai mult. Notele de subsol au fost inserate de editură pentru a permite mai cu seamă cititorilor tineri să parcurgă textul cu uşurință şi să se familiarizeze cu numeroasele nume de personalități istorice, referințe geografice şi cronologice, precum şi cu expresiile în limbi străine. Nu toate numele de persoane evocate de autor în ample enumerări au putut fi verificate. Din mulți, doar numele e tot ce a mai rămas, şi aceasta cel mult în amintirea autorului şi în filele acestei cărți, precum într-un pomelnic creştin. Titlurile capitolelor, numerotate cu cifre romane, sunt cele propuse de autor însă segmentarea narativă în patru părți aparține editurii şi a fost operată în scopul generării cuprinsului. Editarea acestei cărți a fost asigurată pe bază de voluntariat, iar întregul tiraj fizic, inerent limitat, a fost finanțat de o mână de sponsori. Tuturor editura ține să le mulțumească. O versiune electronică a acestei cărți va fi disponibilă şi pe internet spre a permite accesul liber la informația documentară.

LA MOARTEA EROULUI MARTIR AURELIAN GULAN

Datorită unor defecțiuni telefonice am aflat cu oarecare întârziere de trecerea în lumea celor drepți şi fără prihană a celui care, timp de peste patru decenii, m-a onorat cu prietenia lui, cel la care m-am uitat cu admirație şi cu afecțiunea pe care o ai față de un frate mai mare, cel care a fost un model de demnitate pentru noi, cei trecuți prin închisorile şi lagărele comuniste. La moartea lui Aurelian Gulan, gândindu-mă în retrospectivă la viața lui de erou şi martir, simt că nici unul dintre noi, cei încă în viață, nu suntem în măsură să scriem despre el, la adevărata lui valoare morală.

Pe data de 10 Mai a acestui an, umilul semnatar al acestor rânduri a sărbătorit ziua când Aurel Gulan, acest bărbat român extraordinar de drept şi de neînfrânt, a împlinit 80 de ani – o viață incredibilă de-a lungul a 80 de ani petrecuți cu fruntea sus. Din aceşti ani, aproape 18 el i-a petrecut prin lagăre şi închisori. Din experiența anilor mei de prin spatele gratiilor şi a sârmei ghimpate, nu cunosc nici un alt caz de deținut politic care să fi supraviețuit cu sufletul curat şi morala neîntinată atâția ani, aproape o viață de om. Şi iată că, pe 28 iulie, acest exemplar unic de umanitate şi neîntinare morală ne-a părăsit pentru totdeauna şi a lăsat în urmă un gol pe care nimeni nu-l poate umple. Dacă 18 ani au fost o adevărată Golgotă, Dumnezeu s-a milostivit cel puțin şi la sfârşit i-a dat o moarte uşoară şi fulgerătoare. Toată biografia sa este incredibilă, demnă de orice scriere majoră, demnă de studiat în şcoli, poate noile generații vor învăța cum să fie demni şi să-şi iubească poporul lor până la sacrificiu, fără a pretinde că a monopolizat patriotismul.

Născut pe 10 Mai 1922, viața lui se împleteşte cu această dată majoră din istoria țării, căci pe 10 Mai 1942, când împlinea numai 20 de ani, depune jurământul de ofițer ca şef de promoție pe țară. Discursul lui în fața regelui este un model de patriotism sănătos, de îndemn la eliberarea pământului național. După actul de trădare de la 23 August 1944, acest discurs al său va fi actul de bază prin care autoritățile sovietice îl vor condamna la 25 de ani pentru ... crime

împotriva păcii, deoarece actul de trădare a instaurat – unic în istoria omenirii – un transfer de jurisdicție prin care Românii puteau fi judecați de o putere străină pentru acte penale imaginare şi ce nu au fost comise pe teritoriul sovietic. Refuzând avantajele unor avansări administrative în anturajul mareşalului Antonescu ce l-ar fi vrut aghiotant, pleacă voluntar pe frontul de luptă împotriva comunismului.

În timp ce în călduțul Bucureşti, politicieni incompetenți şi fără simțul istoriei, comiteau actul de capitulare de la 23 August 1944, Gulan cade prizonier la sovietici pe 12 Mai 194, două zile după ce împlinise 22 de ani, şi după un an de luptă în prima linie a frontului. Arestat de NKVD şi cu documentele puse acestuia la dispoziție de către trădătorii din țară, anchetat şi torturat sălbatic la Liublianka, aceeaşi închisoare unde şi Antonescu a fost ilegal anchetat, farsa juridică sovietică îl condamnă la 25 de ani pentru că, pe baza discursului său „a incitat" la război contra „paşnicei" Uniuni Sovietice!

Peste 11 ani Gulan îi petrece prin lagăre sordide de exterminare din zona de Nord a Cercului Polar, în majoritate la Vorkuta, cu prizonierii germani şi ei condamnați ca şi... criminali de război. Aurelian Gulan a supraviețuit cu spiritul intact şi demnitatea neatinsă, refuzând orice colaborare cu inamicul. În 1996, ofițeri trădători din infama divizie de „voluntari" Tudor Vladimirescu l-au apostrofat în presă pentru că nu a participat la lupta contra „fascismului". Gulan a răspuns, ca întotdeauna, cu demnitatea lui ştiută care nu putea fi întinată de calomniile comuniste.

După farsa politică de la Geneva şi după moartea lui Stalin, este repatriat în vara lui 1956. A urmat o altă mascaradă juridică, de data aceasta în RPR, când Securitatea decide să extermine pe toți cei ce supraviețuiseră închisorilor şi lagărelor, prin aşa-zisul proces contra celor învinuiți imaginar de „încercarea de reconstituire a comandamentului Legionar". Gulan nu făcuse parte, sub nici o formă, din Mişcarea Legionară, dar „vina" lui de a fi un adevărat patriot atârna chiar şi mai greu decât a fi membru al Mişcării. Ca atare, în Februarie 1958 este arestat din nou, torturat sălbatic în celulele Ministerului de Interne de la Uranus, dar securiştii nu l-au putut îngloba în acel fantomatic proces legionar. În schimb, au găsit câțiva delatori care au contribuit benefol la acuzarea lui, fiind

condamnat la 8 ani. Altă perioadă de lagăre, celule sordide, chinori suportate cu fruntea sus, învățându-ne şi pe noi, cei mai tineri, să facem la fel.

Din vara lui 1959, de la Jilava, unde l-am întâlnit pentru prima dată şi apoi în anii petrecuți împreună prin acele lagăre de exterminare, Aurelian Gulan a fost un mentor moral căruia i-am rămas toată viața îndatorat. Datorită demnității sale exemplare este eliberat printre ultimii deținuți politici, în luna August 1964. Îşi reface viața cu acelaşi optimism ce-i era specific, revenind alături de soția lui care l-a aşteptat cu o statornicie rar întâlnită, dăruindu-i şi un băiat de care era foarte mândru, după cum era mândru şi de calitatea lui de bunic.

În 1986 avea deja manuscrisul unei cărți („Paşaport pentru eternitate") publicată de abia în 1995 sub titlul impus de editură „Mărturii din Iadul Roşu – De la Vorkuta la Gherla" – carte recenzată în acest ziar în Noiembrie 1995. În perioada aceea de neocomunism, foştii colaboratori ai regimului de ocupație îşi publicau maculatura pe sute de pagini, iar mărturisirile lui Gulan sunt restrânse de la 600 de pagini de manuscris dactilografiat la 200 de pagini tipărite!

Cât a trăit, a continuat să fie activ, a scris atât în țară cât şi în publicațiile din exil. Îmi scria recent că şi-a rescris memoriile, din nefericire însă nu a apucat să le şi publice, dar sperăm că fiul său va îndeplini această ultimă dorință a lui Gulan, chiar şi în aceste condiții de adversitate din partea neocomunismului deghizat în democrație.

În ultimele scrisori primite de la el am detectat o undă de tristețe, dar nu aceea a învinsului. Tristețea lui, cum spunea regretatul Omescu, cu care a fost prieten, era tristețea îngerilor, datorită amărăciunii de a-şi vedea poporul în care a crezut şi pentru care şi-a irosit 18 ani de viață prin lagăre şi închisori, cum alunecă pe panta neființei morale care va duce la neființa națională.

Moartea lui Aurelian Gulan lasă în urmă un gol pe care nimeni, niciodată, nu-l va putea umple pentru că nimeni nu va putea avea acele calități de erou şi de martir. Se obişnuieşte a se spune „Dumnezeu să-l ierte". În cazul său nu putem spune aşa ceva, nu are pentru ce să fie iertat, „Dumnezeu să-l odihnească" – ar fi mai propriu.

Cu sufletul îndurerat, mă gândesc că prietenul meu Aurelian Gulan, ca şi neuitatul Gyr, este îndreptățit să spună la marea judecată: „pentru rănile mele nedrepte, eu, Doamne, te iert!”.

Radu DUNĂREANU

(Necrolog apărut în publicația canadiană de limbă română „Cuvântul Românesc” din luna septembrie 2002)

PROLOG – POVESTEA CĂRȚII

Benjamin Franklin spunea că „Dacă nu vrei să fii dat uitării de cum ai murit, fie scrie lucruri care merită să fie citite, fie fă lucruri ce merită să fie scrise”. Considerând că viața mi-a oferit nefericita şansă de a îndeplini parțial aceste premize, m-am decis să nu scriu un roman, neavând nici pe departe veleități de om de litere, şi nici memorii, convins că acest ultim gen literar aparține în exclusivitate marilor personalități, care, indiferent de domeniu, au influențat într-un fel sau altul unele evenimente ce au condus la evoluții ale societății, cel puțin pe plan național, ceea ce, evident, în ce mă priveşte, nu este cazul. Relatarea exclusivă a unor evenimente la care am participat direct, analiza acestora şi menționarea acelora care au luat parte la ele, fac din aceste rânduri o „carte-document”. Contribuția, oricât de modestă, la recuperarea memoriei şi reinstaurarea adevărului, am socotit-o ca pe o datorie personală de conştiință, care e pusă pe umerii tuturor acelora care, într-o măsură oricât de mică, pot contribui la modelarea conştiinței colective a unei societăți, a unei națiuni.

Când n-am mai putut suporta criminalitatea regimului comunist, care-şi finaliza genocidul demolându-ne total fizic şi spiritual, mi-am învins tacita complicitate şi laşitatea „rațională”. Am ales inconştiența obsedantă, punând din nou în pericol atât viața soției, o nemeritată răsplată pentru aşteptarea ei de aproape şapte ani, venită după doar şase luni de căsnicie, cât şi viața singurului meu fiu, unica mea împlinire, pentru a cărui realizare mi-aş fi dat oricând viața.

În septembrie 1986, fără ştiința cuiva din casă, m-am apucat să scriu, deşi o teamă oarecare mă obliga la unele rețineri, iar uneori mă inhiba. În doi ani am reuşit să scriu aproape şase sute de pagini, în care îmi mărturiseam profunda ostilitate față de cel mai agresiv regim din istoria omenirii, dar şi față de cizmarul gângav proclamat geniul Carpaților, şeful suprem al armatei române, cândva regale, şi

față de savanta analfabetă. Ca atare, am găsit şi un titlu adecvat - „Paşaport pentru cealaltă lume”.

Pe 25 decembrie 1989, când mi-a fost clar că revolta populară a fost de fapt o lovitură de stat, o contrarevoluție comunistă anticeauşistă, m-am deplasat, împreună cu doi prieteni buni, avocatul George Bura şi doctorul Lulu Dumitrescu, la Ambasada Germaniei, pentru a preda manuscrisul şi a-l trimite prietenului meu, doctorul Alexandru Bura, stabilit în Germania. Fiind Crăciunul, un funcționar oarecare din ambasadă s-a temut să-mi facă serviciul respectiv pe motiv că şefii nu sunt în ambasadă, că situația în România nu este clară, că ar fi riscant etc. După câteva zile, cu ajutorul unei distinse doamne din Germania, doctorița Puica Burloiu (atunci Zögelmann), manuscrisul a ajuns finalmente în Germania. Inițial, pe unda entuziasmului, s-au dactilografiat câteva zeci de pagini, s-au făcut câteva fotocopii şi atât! Este drept, necesita o prelucrare oarecare, corecturi etc. După un timp, m-a cuprins teama. Dacă se pierdea manuscrisul? Tot prin bunăvoința doctoriței Puica Burloiu, dar pe banii mei, m-am deplasat la Stuttgart, găzduit de prietenul meu, doctorul Alexandru Bura.

Speranța mea era să-i reîntâlnesc şi pe unii dintre foştii mei camarazi germani, unii deveniți prieteni de excepție, care mi-au fost frați de suferințe danteşti aproape doi ani pe frontul de est şi peste unsprezece ani în gulagurile de exterminare ale Uniunii Sovietice. Dar, după patruzeci de ani, din care şapte ani în temnițele de exterminare comuniste româneşti, era de neimaginat că un om ar mai putea memora, în afara unor nume, şi adresele respective.

Soarta m-a favorizat întrucâtva. Fiind traducător tehnic la ICTMC – Bucureşti[1], neavând dicționare tehnice, am scris, în disperare de cauză distinsului meu prieten, Kurt Brinkmann, din Germania, rugându-l să-mi trimită un dicționar tehnic german-francez. Era în 1957, când încă îmi aminteam adresa, însă pe care am uitat-o ulterior. După moartea fratelui meu mai mare, Nicolae, care locuia în Oltenița, în 1991 soția lui a vândut casa pentru a face rost de bani în vederea emigrării în SUA a fiului ei, singurul meu nepot, inginerul Narcis Gulan. Înainte de predarea casei şi-a amintit că fratele meu ascunsese nişte documente într-un zid al casei. Acolo a

[1] Actualmente S.C. ICTCM Institutul de Cercetare şi Proiectare Tehnologică pentru Construcții Maşini S.A.

găsit şi scrisoarea de răspuns a bunului meu Kurt, în posesia căreia eu n-am intrat, fiind între timp arestat.

Cu zece zile înaintea plecării în Germania, cumnata mea mi-a înmânat scrisoarea lui Kurt, despre care nu mai ştiam nimic din 1953 – lagărul Azbest-Siberia. I-am scris imediat, comunicându-i ziua când voi sosi în Germania şi adresa. Condiția era să mai trăiască şi să aibă aceeaşi adresă.

Am ajuns în gara din Stuttgart, unde un prieten al meu mă aştepta. Primul lucru pe care acesta mi l-a spus era că, de trei zile, este bombardat cu telefoane de un oarecare neamț Kurt, care îl ruga extrem de insistent să nu uite să mă pună în legătură telefonică cu el. Ajuns acasă, primul lucru – curiozitatea mea era enormă –, a fost telefonul lui Kurt. L-am sunat şi, după salutările de rigoare, îngânate printre suspine, mi-a spus doar: „Aurelian, închide că te sun eu imediat, nu putem sta la taclale pe banii conaționalului tău”. Reluând convorbirea, după relatarea situației lui familiale şi a stării de sănătate – era cu trei ani mai tânăr –, l-am întrebat despre prieteni. Bineînțeles, unii plecaseră în armata Domnului, iar altora, mai norocoşi, nu le cunoştea adresa. Pentru edificarea me completă, m-a rugat să iau legătura cu un frate de suferință din Vorkuta – o regiune la 200 km nord de Cercul Polar unde, printr-o minute dumnezeiască, supraviețuisem timp de trei ani –, colonel în retragere Siegfried Bucher, preşedintele unei Kameradschaft WAS (Workuta-Azbest-Stalingrad) care avea toate evidențele Spätheimkehrer-ilor, adică ale foştilor prizonieri germani repatriați târziu, după 1953, când cancelarul Adenauer[2] reluase legăturile diplomatice cu satrapul Hruşciov[3]. Aceştia fuseseră primiți cu onoruri, ajutați substanțial să

[2] Konrad Adenauer (n. 5 ianuarie 1876, Köln; d. 19 aprilie 1967, Rhöndorf, azi Bad Honnef, lângă Bonn) a fost un politician creştin-democrat german, de profesie jurist. Din 1917 şi până în 1933 a exercitat funcția de primar general al Kölnului. Adversar al național-socialismului, a fost înlăturat din funcția de primar general. S-a retras la mănăstirea Maria Laach. În 1944 a fost arestat sub acuzația de complot împotriva regimului nazist. Soția sa a fost de asemenea arestată, murind în detenția Poliției Secrete (Gestapo). În ciuda vârstei înaintate (în 1946 împlinise 70 de ani), Konrad Adenauer a condus munca de reconstrucție a creştin-democrației germane, mişcare interzisă în timpul dictaturii hitleriste. În anul 1949, la vârsta de 73 de ani, a fost ales în funcția de cancelar al Republicii Federale Germania - primul după cel de-al doilea război mondial. În 1955 a obținut repatrierea germanilor deportați la muncă forțată în Siberia.

[3] Nikita Sergheevici Hruşciov (17 aprilie, 1894 –, 11 septembrie 1971), a fost conducătorul Uniunii Sovietice după moartea lui Stalin. A fost Prim Secretar al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice din 1953 până în 1964 şi premier din 1958 până în 1964. În

se reîncadreze în noua viață, să se organizeze în fel de fel de asociații, fundații etc.

În schimb, noi, românii, repatriați chiar ultimii, la sfârşitul lui 1955, am fost primiți ca cei mai înverşunați duşmani ai poporului, unii fiind închişi imediat, iar mulți fiind arestați cu prima ocazie, odată cu marea prigoană începută după revoluția din Ungaria, înainte de retragerea armatelor eliberatoare ruse, deci începând cu 1957.

Dar să revin la momentul WAS. Bucher mi-a comunicat imediat adresele şi telefoanele celor mai apropiați prieteni ai mei, printre care Horst Seifert, Willz Müler, austriacul Oswald Kremsner şi alții, trimițându-mi şi 200 de mărci pentru a lua legătura cu ei, ceea ce am şi făcut, telefonic. Scopul meu principal era recuperarea manuscrisului, aşa că m-am deplasat la doctorița Puica Burloiu, care m-a primit excepțional, peste orice aşteptări, şi căreia îi voi purta permanent cea mai profundă recunoştință şi un sincer respect.

Constatând că şansele de a publica manuscrisul în Germania sunt minime, am trimis o fotocopie a manuscrisului în Canada, consăteanului meu, George Bălaşa, ajuns între timp redactor-şef şi director la publicația lunară *Cuvântul românesc*. O încercare inutilă, deoarece, chiar după o prelucrare prin prescurtare, făcută de fostul meu camarad şi prieten din temnițele româneşti, Dean Phillip, alias Dumitru Filip, publicarea a fost imposibilă, motivul fiind acelaşi: lipsa banilor, a sponsorilor.

La înapoierea în țară, i-am comunicat prietenului meu austriac, Oswald Kremsner, trenul cu care soseam la Viena şi cel cu care urma să plec la Bucureşti. El s-a deplasat din St. Pölten şi a fost punctual. Trenul Paris-Viena, cu care soseam eu, a ajuns în Viena cu o întârziere de o oră, din cauza unei alarme cu bombă, care s-a dovedit falsă. Timpul rămas la dispoziție pentru transbordare era de maximum 15 minute. La sosire, mi-am luat geamantanul îngreunat cu cele patru fotocopii şi am fugit la trenul pentru Bucureşti. Ajuns pe peron, câțiva călători întrebau de zor cine este Gulan. M-am lămurit imediat. Timp de o oră, distinsul meu camarad Oswald patrulase pe lângă trenul românesc cu o pancartă pe care scria

---

raportul său secret, cu care a şocat delegații la cel Congresul al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice din 23 februarie 1956, el a înfierat pe Stalin şi cultul personalității, ca şi regimul său de "violare a normelor leniniste de legalitate", marcând începutul destalinizării şi a dezghețului hruşciovian.

„Aurelio-Ossi”. Un român binevoitor, impresionat de gestul prietenului meu, mi-a luat geamantanul, lăsându-mi timp să mă întreţin cu Ossi (Oswald) în cele zece minute rămase. Îmbrăţişările noastre au smuls şi altora lacrimi, după aflarea adevărului. După această reîntâlnire memorabilă cu un al doilea prieten de suferinţă, întâmplată după aproape patruzeci de ani, m-am urcat în trenul ce se pusese în mişcare. Pentru a nu uita, menţionez că, prin intermediul lui Oswald Kremsner, despre care voi mai pomeni, am participal la întâlnirile extraordinare cu Kameradschaft WAS la Heppenheim (Germania) în 1992 şi la Obersdorf (Austria) în 1994. Am fost cooptat imediat ca membru, mi s-a oferit prilejul de a mă reîntâlni cu mulţi alţi camarazi, cu care am rămas în legătură până astăzi, deşi, ulterior, starea sănătăţii nu mi-a mai permis participarea la celelalte întâlniri. Comportamentul lor deosebit de camaraderesc a reflectat legătura sudată de cele mai cumplite suferinţe, în cele mai criminale lagăre de exterminare programată ale NKVD-ului (KGB-ului) sovietic. Dar toate la rândul lor…

În consecinţă, în 1993 am plătit dactilografierea a aproximativ 600 de pagini şi fotocopierea acestora în două exemplare. Le-am oferit spre publicare editurii „Humanitas”, care, deşi a apreciat textul, mi-a comunicat că are deja completat planul de editare până în 1995. În 1994, prin intermediul camaradului meu de temniţe şi lagăre, distinsul profesor Doru Dumitrescu, am fost pus în legătură cu răposatul profesor de matematică, autor de manuale şi culegeri, Petrică Ion, proprietarul editurii „Petrion”. Cu o bunăvoinţă exemplară, a fost de acord cu editarea cărţii, dar cu condiţia de a reduce textul la maximum 200 de pagini, eu urmând să execut operaţia de „mutilare”, dactilografiere şi corectură.

Presat de vârstă şi, mai ales, de problemele de sănătate, dorind tipărirea chiar parţială, am acceptat condiţiile impuse tot din motive financiare. Fără un contract scris, fără a primi vreun ban, cartea a fost tipărită în trei mii de exemplare, din care am primit gratuit o sută, pe care le-am dăruit prietenilor din ţară şi din străinătate. Nu pot încheia odiseea apariţiei unei prime versiuni a cărţii, sub titlul „Mărturii din Iadul Roşu. De la Vorkuta la Gherla”, fără a aduce un omagiu pios, de profundă recunoştinţă, acestui distins cărturar, profesorul Petrică Ion, care şi-a asumat răspunderea şi riscul editării şi tipăririi acestei cărţi, a cărei vânzare s-a epuizat în două luni.

Considerând utilă reeditarea cărții-document, într-o prezentare mai extinsă, mai apropiată de manuscrisul inițial, deşi sunt măcinat de boli, sper să duc la bun sfârşit această ultimă încercare temerară din viața mea, cu ajutorul Bunului Dumnezeu şi al familiei.

PARTEA ÎNTÂI – PORTRET INTERBELIC

I. CARACTERUL ESTE CEL CARE DĂ DESTINUL FIECĂRUIA.[4]

Viața, cu toate evenimentele ei, mi-a confirmat că, într-adevăr, „destinul fiecăruia este format de caracterul său”, fiind o reflectare fidelă a conştiinței sale. Conceptul de destin trebuie scos din vocabularul acelora care se pretind că au caracter, pentru ceilalți devenind o cortină, ca să-şi ascundă lipsa de atitudine, de personalitate, o motivație nesusținută pentru a-şi justifica unele acțiuni nedemne, mergând de la cele mai blamabile compromisuri până la trădare. Caracterul unui individ se formează pe parcursul primei părți a vieții, fiind modelat de familie, şcoală, biserică, de conjunctura unor evenimente față de care eşti obligat să iei atitudine, de influența unor relații pe care le-ai cultivat. Nu exclud faptul că fiecare se naşte cu o fire proprie, că genele biologice ne fac pe unii mai tari, pe alții mai slabi, pe unii mai inteligenți, pe alții mai puțin dotați, ambițioşi sau indiferenți, curajoşi sau fricoşi, demni sau laşi, toate însă constituind o firavă rădăcină care se dezvoltă în mediul social specific.

Testarea şi verificarea caracterului nu se fac în seră, în condiții normale de viață, ci în lupta cu viața, cu vicisitudinile, contrazicerile şi dezamăgirile pe care ți le oferă ea. Atitudinea permanentă față de conceptele fundamentale universale de bine, adevăr, dreptate şi frumos, față de munca cinstită, creatoare şi eficientă, şi de aspirațiile de realizare constituie reflectări permanente ale aşa-numitului *caracter*. Vorbind de comportament în condiții anormale de viață, trebuie să departajăm noțiunea de caracter de cea de eroism sau de inconştiență. Efortul continuu de a te strădui să nu te cufunzi în mocirla în care semenii tăi se bălăcăresc cu nesaț, încercând să-i maculeze şi pe ceilalți, efortul continuu de a te opri pe marginea prăpăstiei, când semenii tăi se aruncă în negrul abis al dezintegrării morale, efortul suprem de a spera, când cei din jurul tău cad pradă disperării, efortul permanent de a te lupta cu viața, de a te învinge pe

---

[4] Maximă a lui Cornelius Nepos, biograf roman, c.100-24 î.Hr.

tine însuţi, strădiunţa şi curajul de a spune *nu* când cei din jur răcnesc *da* în aplauze nu constituie fapte de eroism, ci însuşiri care ţin strict de caracter şi care deosebesc un om de gloată. Credinţa în oameni, chiar când te-au trădat cei din jurul tău, credinţa că există oameni mult mai buni decât tine, dar pe care nu i-ai întâlnit încă, îţi transmit puterea de a trece peste orice suferinţă şi vocaţia reînvierii. Cine a trăit din plin umilinţa la orice pas, ignorând-o prin demnitate, cine, târându-se de foame, a reuşit să-şi domine instinctele animalice, cine, epuizat de muncă şi doborât fizic, şi-a dorit să moară în picioare, cine a urcat o culme târâş, prin bolovani şi ghimpi, dar a privit mereu de unde a plecat, cine a rămas neclintit când s-a văzut aruncat din nou în fundul prăpăstiei, cine a mai putut să viseze frumos, fără să ignore realitatea brutal de abjectă, numai acela îşi mai doreşte să rămână OM. Este mult mai uşor să te lupţi cu viaţa când eşti azvârlit într-un iad blestemat, decât atunci când te rostogoleşti sub ochi îngăduitori într-un purgatoriu consimţit de alţii. Arbitrul suprem, singurul călău recunoscut de tine, rămâne propria-ţi conştiinţă, mai cu seamă în clipele în care, singur, fără martori, te comporţi ca şi cum ai fi înconjurat de cei mai înrăiţi duşmani, încă îngăduitori pentru că-ţi prevăd căderea într-o inexorabilă degringoladă, sau de puţinii prieteni care te privesc de pe culmi de intransigenţă, pentru că nu ştiu din ce motive te-au idealizat cândva.

Lupta cu viaţa este incredibil de dură; trebuie să fii permanent în atac, să acţionezi sub impulsul unor automatisme ancestrale idealizate, al entuziasmului tineresc, nu în apărare, care implică luciditate şi discernământ. Singurul element care-i avantajează pe cei tari este spontaneitatea, rapiditatea de a se disocia de imbecilitate sau de tembelism sub umbrela turmei. Evit cuvântul „personalitate” sau „inadaptabilitate”, refuzul aprioric de a înţelege unele situaţii, de a descifra unele evenimente. Detest total pe cei ce-au reţinut doar că inteligenţa este capacitatea de adaptare a omului, o definiţie nefastă, izvorul inepuizabil al justificărilor absurde, al trădării şi al disimulărilor. Nu pot afirma că toate acţiunile mele au fost caracterizate de obiectivitate, deoarece subiectivismul este esenţial entuziaştilor, nonconformiştilor, dar şi intransigenţei faţă de sine.

După ce veţi parcurge câteva evenimente din viaţa mea, după ce veţi descifra unele gânduri, vor fi unii dintre voi care poate mă vor dezaproba pentru unele rezolvări, soluţii sau atitudini, socotindu-le, poate, răbufniri anacronice ale unor racile educative, misticism sau

naționalism, idealism exagerat ori nechibzuit. Alții vor încerca să mă categorisească fie o excepție biologică, fie un subiect patologic, care, în mod conştient, de dragul demnității umane şi al onoarei de ofițer, şi-a batjocorit viața proprie, ratându-şi viitorul, preferând temnița şi umilința, libertății şi realizărilor. Nietzsche denumea aceasta „martiriul de a se înverşuna împotriva propriului său destin, de a încerca să te distrugi pe tine însuți”.

Indiferent de părerile altora, bineînțeles tardive, nu determinate de vâltoarea luptei, trebuie să fiți de acord că oarba credință în sublim şi în ideal, ancorarea încăpățânată în valorile morale şi spirituale ale umanității, constituiau singurul narcotic între zidurile singurătății, ale crimei programate, ale umilinței şi ale minciunii, în imperiul foamei şi al dezintegrării fizice şi psihice. În vâltoarea luptei cu tine însuți şi cu toți, cine nu crede în forța lui fizică şi morală, în forța biologică şi în destinul istoric al neamului său, acela nu poate spera în realizarea lui efemeră ca om şi în existența veşnică a neamului său. Cine nu a învățat să urască trădarea şi necinstea, cine nu iubeşte adevărul şi dreptatea, demnitatea umană, acela va trece prin viață ca o râmă, gata să fie strivită oricând de orice soi de cizmă. Optimismul necugetat este secretul tăriei din noi, iar pesimismul calculat e izvorul slăbiciunilor umane, al trădării.

Mă voi opri mai puțin la factorii care au influențat formarea caracterului. Voi prezenta unele comportamente în diferite situații din viață care vor dezvălui oameni şi atitudini, acțiuni individuale sau colective, care elucidează nişte vremuri, clipe din istoria vie a unor oameni sau neamuri. Voi încerca să fac şi unele considerații personale, conexiuni cu unele evenimente majore care au înrâurit atitudini, care au contribuit la explicarea unor rezolvări bizare şi care şi-au pus amprenta definitivă pe viața unui om. Am scris, considerând că e o îndatorire de conştiință împărtăşirea unor experiențe de viață, pentru a vă rupe câteva clipe de ideologii şi de credințe, de şocuri şi de crize, de manipulări şi de dezinformări, pentru a vă simți liberi în a simpatiza sau a acuza, pentru a tresări măcar o clipă în confruntarea cu adevărul, cu o realitate ocultată şi uneori batjocorită. Am scris totul mai târziu, pentru a uita unele nume, pentru a discerne mai bine adevărul distorsionat de ura imediată, de a disocia tot ce-a fost vis de realitatea nemiloasă. Încercați să reconstituiți conexiunile fireşti ale faptelor, pentru a clădi

un om, care s-a străduit să trăiască în condiția de om, care a crezut tot timpul în triumful omeniei, în biruința binelui şi a adevărului.

La sărbătorirea a treizeci de ani de la avansarea în gradul de sublocotenent, în cele două minute puse la dispoziția fiecăruia pentru a sintetiza în cuvinte o viață, cei din jurul meu (mulți oportunişti şi fel de fel de conjuncturişti, copleşiți de grade şi onoruri), se aşteptau să răbufnesc. Într-o linişte izvorâtă din groaza unui auditoriu viu, dar mort pentru posteritate, din liniştea mormintelor fără cruce ale adevăraților martiri ai acestui neam, au răsunat ca o sentință câteva cuvinte: „Am un fiu, Cătălin-Dacian, pe care mă străduiesc să-l cresc în aceleaşi sentimente sublime de dragoste nețărmurită față de oameni şi neam, de adevăr şi dreptate, pentru a înfăptui tot ceea ce a visat şi sperat tatăl lui”. Cu lacrimi în ochi, în urale sincere, ca acum treizeci de ani, toți au crezut că, în ciuda realității cumplit de crude, confruntați cu noile precepte ale globinternului şi globinformului, pentru a ne salva familia şi sufletele, valorile fundamentale ale creştinătății şi principiile sacre ale umanității, în numele cărora s-au jertfit sute de milioane de oameni, o nouă generație va prelua din idealurile noastre acea scânteie care va propulsa racheta umanității spre planeta binelui şi a adevărului etern.

II. ARMUT IST KEIN VERBRECHEN[5]

Într-o zi însorită de 10 mai în 1922, într-un orăşel pe malul Dunării, Oltenița, m-am născut şi eu, Aurelian, unul din cei patru feciori ai lui Gheorghe şi Teodora Gulan, pe lângă un Hristos răstignit întru salvarea omenirii de răul etern. Singurul tablou care împodobea camera noastră, a copiilor, era harta României Mari, rotundă, ca o pâine, ca o horă, precum erau granițele fostei Dacii. Iisus de pe cruce era şi simbolul suprem al martirilor acestui neam, care se jertfiseră pentru întregirea şi independența acestui pământ românesc. Evoc acest tablou ca singurul care va pâlpâi permanent pe drumul întunecos al unei vieți ce s-a dorit luminoasă. A-ți iubi neamul şi țara este o datorie sfântă, atât timp cât nu urăşti un alt popor şi cât timp respecți o altă țară. Purtam numele unui mare împărat roman, care, pentru întărirea granițelor imperiului față de năvălirile barbare, a părăsit în 271 Dacia Felix, fapt care nu mi-a dat de gândit că această hotărâre înțeleaptă a lui va constitui, peste secole, subiect de litigiu şi de nesocotire a unei evidențe istorice. Acesta este neamul meu, moştenind de la daci dârzenia şi spiritul de sacrificiu, căci ei, cu seninătate oarbă, preferau moartea umilinței şi asupririi, iar de la romani, setea de disciplină, dreptate, adevăr, cultură şi frumos.

Când m-am născut, trăgeau tunurile, nu ca să anunțe naşterea unui om, ci pentru a sărbători ziua de 10 mai, Ziua Independenței României, când armata română, chemată spre ajutorarea ruşilor, care-şi disputau cu turcii supremația în Balcani, a îngrăşat cu trupurile oamenilor ei câmpurile şi redutele de la Plevna, Rahova, Grivița, Smârdan şi Vidin, pentru eliberarea Bulgariei şi statornicirea expansiunii slave în Balcani, pentru îndeplinirea testamentului lui Petru I, ca protectori ai ortodoxismului, pretext ulterior al internaționalismului comunist-panslavist. Pentru sângele vărsat, ne-au luat Dobrogea, restituită abia în 1878, în urma Congresului de la Berlin şi în schimbul județelor Beograd, Cahul şi Ismail, în urma Tratatului de la Paris din 1856, după războiul Crimeii, realipite Moldovei.

Germania, Anglia şi Franța ne-au recunoscut independența abia în 1880, an în care au binevoit să-şi retragă şi ruşii armatele,

---

[5] Proverb german - „Sărăcia nu-i o crimă."

după ultimatul dat de Bismarck[6]. Aşa începe motivarea „dragostei" mele faţă de politica de cotropire panslavistă celor care se pretindeau apărători ai ortodoxismului; o politică vopsită ulterior în roşu comunist de aceiaşi inşi care se afirmau drept apărători ai proletariatului internaţional, promotori ai „celei mai umaniste" doctrine, în numele căreia au asasinat mişeleşte peste o sută de milioane de aşa-zis opozanţi.

Am deschis ochii după înfiinţarea Partidului Comunist Român (8-12 mai 1921), compus dintr-o şleahtă minusculă de străini de neam, care, la primul congres, contestă apartenenţa la România a Transilvaniei, a Basarabiei şi a Bucovinei. Ulterior, au considerat războiul nostru sfânt de reîntregire un război de cotropire, un război imperialist, fapt care fundamentat apoi, timp de cincizeci de ani, cele mai odioase crime împotriva propriului popor, cel mai crud genocid din istoria omenirii, păstrând proporţiile: un milion de deţinuţi şi deportaţi, aproape două sute de mii de asasinate politice, demolarea fizică, morală şi spirituală a unui întreg popor. „Apărătorii" intereselor poporului român cer în 1941 ocuparea de către comunişti, în 1944 manipulează şi impun capitularea necondiţionată, în 1947 semnează ciuntirea României, în 1972 şi 1975 consfinţesc, la Helsinki, prin tratate, apartenenţa Basarabiei, Bucovinei, a ţinutului Herza şi a Insulei Şerpilor la Marea Uniune Sovietică.

Resping total teoria că, în 1968, cizmarul devenit geniul Carpaţilor, n-a participat la invadarea Cehoslovaciei din naţionalism, sub motivul apărării intereselor românilor. A fost cea mai crasă manipulare. S-a opus pentru a nu crea un precedent, ştiind perfect că următorul pas al ruşilor era România, înlăturarea lui. Vă rog să-mi iertaţi digresiunea, dar am dorit să marchez ura mea viscerală împotriva comunismului. Să revin la subiect. Din povestiri şi fotografii ştiu că tatăl meu, Gheorghe, născut pe undeva, într-un sat ascuns din munţii Buzăului, isteţ la minte, fire iscoditoare, cu un scris impecabil, se refugiază, în schimbul unei pâini mai bune, în armată, ajungând plutonier major, târând-o pe mama mea casnică în diferite garnizoane şi participând la un război balcanic şi două războaie mondiale.

---

[6] Otto Eduard Leopold von Bismarck (1 aprilie 1815 – 30 iulie 1898), primul cancelar al Prusiei între 1871-1890, numit şi „Cancelarul de Fier".

Mama, Teodora, cu chipul rotund şi trăsături perfecte, mă străpungea cu privirea ei ageră, izvorâtă din doi ochi mari şi scânteietori, a căror adâncime te fascina. O mamă cu chip blajin, dar uneori sever, care n-a cunoscut decât truda zilnică din zori până în noapte, visând frumos. Toată dragostea ei se revărsa, fără rețineri, pentru viitorul celor patru odrasle ale sale, singurul scop al celei mai minunate mame care a existat vreodată în lume.

Tatăl meu, după ce participă la câteva bătălii cu nemții şi cu bulgarii, pentru care primeşte şi câteva decorații, culmea!, ruseşti, a fost luat prizonier în aşa-zisa bătălie de la Turtucaia, cunoscută sub numele de „dezastrul de la Turtucaia" din 6 septembrie 1916. Atunci, armata română, copleşită numeric şi ca dotare tehnico-militară, fără niciun sprijin de peste Dunăre după o luptă infernală, a fost nevoită să se predea, fapt care ne-a costat peste 10 000 de morți şi 25 000 de prizonieri. Din povestirile lui, rețin numai acuzațiile aduse celor care contribuiseră la dezastru, ruşinea cu care a acceptat statutul de prizonier de război, foametea cumplită din lagăre, lupta cu moartea dintr-un *Straflager*, disprețul total față de trădătorii şi de colaboratorii nemților. Nu ezita să constate însă spiritul organizatoric, disciplina şi ordinea, civilizația poporului german, care avea la bază o cultură milenară. Când noi ne descălecam şi apăream ca principate, ei aveau universități la Trier, Heidelberg, Köln, Leipzig, locuri care urmau să dea omenirii pe Lessing, Wieland, Herder, Höldering, Uhland, Lerau, Goethe, Schiller, Stefan George şi Rilke, sau Hayden, Brahms, Beethoven, Wagner, Bach sau Kant, Leibnitz, Schopenhauer, Nietsche, Hegel, Fichte, Spengler ş.a., fără a-i aminti pe oamenii de ştiință. De ce mi-a spus de mii de ori „noi v-am dat o Românie Mare", de ce m-a hrănit şi m-a pus să sug numai ura împotriva trădării şi a trădătorilor? Pentru ce mare bătălie cu viața mă pregătea, ce ursitoare cobise față de viitorul meu? Reîntors din prizonierat, a luptat în Ungaria pentru a învinge revoluția proletară, aflându-se printre acei care, la 4 august 1919, ocupaseră Budapesta. Reîntors, se stabileşte în Oltenița, fiind casier la banca Fundățeanu, după falimentul din 1932, şef de depozite de zahăr ale societății Danubiana din Oltenița, Turtucaia şi Silistra. Aşa a crescut patru feciori, la un moment dat, toți la liceu unde se plăteau taxe, se cumpărau cărți, etc.

Aşadar, aceşti părinți exagerat de cinstiți şi cumpătați îşi rupeau totul de la gură pentru ca noi să nu simțim lipsurile şi, mai

ales, umilințele, oferindu-ne o copilărie frumoasă, dar nu pe măsura celor „avuți”. Nu m-am născut într-o bibliotecă şi n-am fost crescut în puf sau în seră, iar cărțile pe care le citeam cu nesaț le împrumutam de la cei cu stare, o lume specifică oraşelor azvârlite pe malurile Dunării, majoritatea moşieri şi negustori, unii îmbogățiți de război, cum îi catalogau ai mei la necazuri. Alții au devenit mari moşieri, după ce cumpăraseră pământurile vândute sau băute de cei împroprietăriți după primul război mondial. Mai toți au intrat şi în politică, cu toate racilele respective, dar toți au constituit protipendada acestui orăşel liniştit, la dezvoltarea căruia şi-au adus din plin contribuția. Şi, ce-i mai important, şi-au educat şi şcolit copiii, care, spre mândria lor şi a oraşului, s-au realizat plenar ca intelectuali, devenind, spre mândria mea, caractere ferme, reprezentanți incontestabil oneşti, demni şi responsabili de destinele familiilor lor, implicit de destinul unei țări făurite în conştiințele şi visurile noastre. Acest mediu social şi-a pus amprenta substanțial şi categoric asupra evoluției şi formării mele şi, ca omagiu şi recunoştință, el trebuie amintit. În primul rând, mă gândesc la familia Calomfirescu, care avea o moşie mărişoară, nu departe de Oltenița, la Ulmeni-Mănăstirea şi, notabil, un conac impozant, cu toate acareturile respective. Aici mi-am petrecut câteva săptămâni cu fiul lor, Gabi Calomfirescu, aici am văzut prima oară ce înseamnă bunăstarea, şi, mai ales, am înțeles distincția adevărată a boierilor neaoşi români. Se vorbea aproape în exclusivitate franțuzeşte şi predomina bucătăria franțuzească. Stângăciile inițiale au dispărut curând, cuvântul de ordine fiind bunăvoința generală, o îngăduință enormă, împănată cu o simpatie exagerată. Avuseseră cândva oaspeți pe Titulescu şi Litvinov, care nu ocoleau nici restaurantul Popa din centru, pentru a se delecta cu ceva cegă, morun şi icre negre sau pentru a-l asculta pe vestitul Cărăruie. De remarcat era familia Deculeştilor, cu cei patru admirabili fii, țărănişti vestiți, cu funcții înalte în partid şi stat, familia Alimănăşteanu, de liberali care, printre altele, construiseră şi liceul din urbe, „Constantin Alimănăşteanu”, familiile Penu, Popa, Vornicu, Ionescu-Ciocan, Ionescu-Văcică, Crețu, Dumitrescu-Cicerone, Vulpe, Bădilă, Cărăuşu, Postolea, Oblu, Savu, Ulea, Velescu, Mandache, Davidescu, Savu, Văsescu, Untescu, Bărbulescu, Săvulescu, Puman, şi cea cu care trebuia poate să încep – familia Banu. Fiind rupt de Oltenița din adolescență, pierzând zeci de ani legătura cu foştii mei colegi şi prieteni, nu i-am amintit nici pe

departe pe toți moşierii, negustorii şi meseriaşii deosebiți care reprezentau emblema acestui mic oraş, cu care ne putem mândri noi, fiii care am avut norocul să ne naştem şi să ne instruim inițial în el. Cu nostalgie este obligatoriu să amintesc că Oltenița avea şi cele mai frumoase, mai prezentabile şi mai deosebite fete, care ne-au bucurat copilăria, ne-au dat aripi unei adolescențe pline de un romantism robust şi mai ales emulativ. Acest mediu social specific şi-a pus amprenta evident asupra evoluției noastre ca oameni, ceea ce ne obligă să privim cu respect şi, mai ales, să nu uităm copilăria şi adolescența noastră împlinite, care ne-au luminat permanent viața, îndatorându-ne să trăim ca oameni demni şi adevărați.

Viața şi acțiunile tatălui meu, modul şi, în special, curajul cu care caracteriza evenimente şi oameni, mă uimeau de fiecare dată, constituind pentru mine singurul model de urmat. Acuza un neam de indiferență, de neimplicare, de superficialitate şi tembelism, acuza oamenii de necinste, lichelism şi trădare. Mă obişnuisem chiar cu subiectivismul lui. Era îngăduitor cu eroii lui adevărați, camarazii lui, ale căror sacrificii nu erau legate de sentimente de prietenie, ci de legile dure şi nescrise ale omeniei şi fermității. Ura enorm trădătorii, chiar şi pe acei care au fugit înainte de căderea Turtucăii, chiar dacă au înroşit valurile Dunării cu hoiturile lor. Eroi pentru el erau doar morții sau cei care au preferat moartea trădării. Intransigent la extremă, nu se sfia să vorbească cu respect chiar de vrăjmaşi, pentru că avea mentalitatea unui cavaler medieval, a unui cruciat, duşmanul fiindu-i inamic doar pe câmpul de luptă. Acum tind să cred că tatăl meu era totuşi bogat, din moment ce avea atâtea amintiri din care să trăiască, care îi influențaseră modul de a gândi şi de a trăi, purtând cu răspundere această povară, pentru a nu se dezminți în fața noastră. De la el am înțeles ce este vitejia şi laşitatea, foamea şi umilința, nedreptatea şi cinstea, iar cuvântul trădare a constituit monstrul copilăriei mele. Respectul față de muncă, ordine şi curățenie l-am învățat de la inegalabila mea mamă, care, de la răsăritul soarelui şi până când pica frântă de oboseală, trudea permanent. Când nu pregătea mâncarea, spăla sau deretica. Ea ne-a insuflat modestia, cumpătarea, ea ne-a apropiat de biserică şi de morala creştină, ducându-ne de fiecare dată la spovedanie şi la împărtăşanie. Amândoi părinții erau severi, dar drepți, moştenirea lor latină mărginindu-se parcă numai la „peccare licet nemini”, adică „nimănui nu-i este îngăduit să greşească”. Astfel, acel copil sănătos la trup şi la

minte, crescut în lumina soarelui familial, ocrotit şi de Bunul Dumnezeu, a fost pregătit pentru a câştiga viitoarele bătălii din viața mea şi mai ales pentru a mă învinge pe mine însumi. O copilărie senină şi luminoasă, ale cărei pâlpâiri aveau să străfulgereze întunericul care voia să înghită un om ale cărui amintiri au luminat timp de două decenii bezna temnițelor zidite, dar sfărâmate de mine însumi.

III. STRICTUS NECESSARIUM[7]

La vârsta de şase ani, şi nu la şapte, deoarece un an ar fi schimbat poate soarta unui om, am început să frecventez cursurile şcolii primare. Datorită unor dascăli realmente eminenți, neuitându-l pe Tăutu, şcoala a început să consolideze cele deprinse acasă, grefându-se oarecum pe ce propovăduia Biserica, pe tot ce era profund moral. De la patru ani, vrând-nevrând trebuia să spun *Crezul* în fiecare duminică, dar firea mea iscoditoare căuta parcă numai aspectele negative ale unor preacredincioşi nelipsiți de la slujbă. Nu pot uita câțiva preoți deosebiți, ca părintele Andreescu şi Sachelarie, care, ulterior, în chinurile iadului temnițelor comuniste, constituiau etalon pentru a „judeca”, în condiții nefaste, comportamentul unor preoți ortodocşi care nu reuşeau să se ridice la nivelul unor preoți greco-catolici sau catolici, care, în ciuda condițiilor, au rămas adevărați pastori, impresionându-ne cu demnitatea lor. În ciuda prigoanei îndurate, aceştia n-au făcut niciun rabat la vocația lor.

Pentru a nu uita, trebuie să remarc faptul că religiozitatea mea nu mă crampona în dogmele stricte ale unui cult, fiind un aderent la valorile moralei creştine în general. La un moment dat, având privilegiul de a sta în celulă cu doi eminenți preoți catolici, Ferdinand şi Leinz, doi sfinți, n-am ezitat să trec la catolicism. Soarta a făcut ca temnicerii să ne despartă şi să întâlnesc un preot erudit ortodox, preot Gh. Chiriac, doctor în teologie şi filozofie, care m-a readus pe calea dreaptă a strămoşescului ortodoxism. Lăsând la o parte unele slăbiciuni omeneşti, trebuie să recunosc că suferințele, martirajul preoților români, indiferent de cult, au contribuit enorm la cizelarea unor însuşiri, la desăvârşirea mea ca om.

Dar să revin la şcoală. De la moştenitul hainelor am trecut la moştenirea cărților de la cei doi frați mai mari. Faptul că învățam după alte cărți, nu cele recomandate, m-a făcut remarcat, având păreri diferite de colegii mei, nu originale, desigur. Aceasta a contribuit la strădania mea de a învăța să gândesc liber, de a mă diferenția de turmă. Setea de învățătură, coroborată cu o putere de memorare mai aparte şi cu o inteligență poate nu ieşită din comun, dar spontană, m-au făcut să fiu conştient că nu sunt un mormoloc, că mă aflu deasupra „mediocrului”, că aş avea chiar unele calități ce ar

---

[7] Lat. „Strictul necesar”

putea să mă avantajeze. Deşi concurența era mare, premianții fiind bănuiți înaintea începerii cursurilor, probabil că-i depăşeam evident pe ceilalți, atâta timp cât am fost premiant în toate clasele primare. Rezultatele au avut şi consecințe negative, deoarece astfel, trăind bucuria succesului, a încolțit în mine emoția competiției. Luptam cu arme cinstite, dar ambiția şi mândria moştenită, m-au transformat treptat şi inconştient într-un veritabil cal de curse, care nu mai consimțea să fie al doilea. Spiritul concurențial a continuat şi la liceu, s-a imprimat profund, încât, pentru a epata, am început să citesc şi alte lucrări în afara celor obligatorii, pentru a-mi depăşi colegii, având ca surse diferite cărți împrumutate. Eram o fire iscoditoare, nu aveam predilecții deosebite pentru anumite domenii în afara limbilor străine, ingurgitam orice, ca şi cum mă temeam că nu voi avea timp suficient pentru împlinirea aspirațiilor mele. Faptul că reuşeam să mă detaşez întotdeauna, îmi dădea siguranță şi precizie în exprimare. Eram concis, dar nu excludeam nimic important. Învățam totul temeinic, detestând permanent superficialitatea. Dornic de afirmare, încercam să imprim concluziilor şi o notă personală, ceea ce mă obliga totuşi să-mi păstrez modestia învățată acasă, pentru a evita orgoliul dăunător relațiilor mele excelente cu toți colegii. N-am fost niciodată „tocilar", aşa că nu mi-am ratat copilăria, ba chiar îmi plăceau jocurile specifice vârstei, unde făceam eforturi de a fi tot primul. Eram iute şi agil, iar talentul îl suplineam cu istețimea şi tenacitatea. Junior fiind, jucam fotbal în echipele oraşului, Venus sau Dunărea, ulterior chiar la F.C. Dristor. Îmi plăcea volei-balul, deşi nu mă avantaja statura. În general, eram considerat „băiat cuminte", deşi mai făceam pozne, dar excludeam încăierările, bătăile. Făceam lecții cu băiatul şefului de gară, unde am cunoscut ce înseamnă opulența, moment când a încolțit în mine şi germenul dorinței de „realizare", prin muncă, bineînțeles.

Liceul a fost perioada cea mai fertilă de acumulare, de înmagazinare a unor cunoştințe strict necesare, de cristalizare a unor opinii, de opțiuni, de înregimentare în „sufletul țării". Gimnaziul l-am făcut în Oltenița, renumit însă prin profesorii săi ostracizați din Bucureşti pentru a face naveta la Oltenița. Cine nu-şi aminteşte de directorul Lică Stoicescu, profesor de română, care făcea Eminescu un trimestru şi pe care-l diviniza memorabilul meu profesor de română Ovidiu Papadima, cel care uita pe catedră „Cuvântul" sau „Gândirea". Nu pot uita nici timpurile când, pentru orice năzbâtie,

chema părinţii la şcoală. Care elev îndrăznea să se plimbe prin oraş după ora 18? De la primar la preot sau orice cetăţean onorabil, te anunţa pe ce stradă se află „nea Lică”. Dacă aveai ghinionul să te vadă cu vreo fată, trebuia să te prezinţi cu „verişoara” să o cunoască personal. Nu aveam voie să purtăm păr lung, ne tundeam chilug până aproape de bacalaureat, purtam haine închise la gât, precum chinezii, şi număr pe mânecă. Când gafam sau greşeam în colectiv, pentru că solidaritatea era cultivată la maximum, şi dacă nu se afla făptaşul, ne elimina două-trei zile, câte cinci o dată. A fost cel mai sever, dar şi cel mai drept şi iubit dascăl pe care l-am venerat, l-am divinizat efectiv ca pe un părinte care a făurit oameni adevăraţi, caractere ferme. La înmormântarea lui, peste două sute de foşti elevi, în cea mai evlavioasă tăcere, au adus un ultim omagiu eminentului dascăl, dezavuând astfel rutina profesorilor-funcţionari de astăzi.

Nu mai vorbesc de aceia din perioada de spălare a creierelor, când chiar cei cu vocaţie şi un dram de conştiinţă ştiau că trebuie să-i treacă pe toţi elevii, altfel pierdeau gradaţiile. Dacă aveau corigenţi, trebuia să vină în vacanţe la orele de pregătire, pierzând astfel rândul la „coada” de tacâmuri sau „adidaşi”. Ştiau că tot ce-i învăţau pe elevi în două luni se uita în luna de practică, ştiau că programa nu o pot îndeplini din cauza orelor pierdute la strângerea recoltei, la primirea vreunui oaspete „marcant” negru, arab sau asiatic, la pregătirea vreunei omagieri scabroase şi hilare, care se ţineau lanţ. Se spălau creiere încă în formare prin aberantele ore de materialism, de socialism ştiinţific sau de pregătire politică şi militară. Singura salvare consta în implicarea masivă a părinţilor sau pregătirea suplimentară şi costisitoare cu „meditatori”, de multe ori aceiaşi profesori de la clase, totul rezumându-se strict la materiile necesare admiterii la o facultate. Criteriul de departajare şi de promovare era doar „patalamaua”. Nu arunc cu noroi, nu generalizez, stimez mult, prea mult această castă a dascălilor adevăraţi, care, din păcate, aveau gurile ferecate şi conştiinţele încătuşate. Dar nu acesta este subiectul.

În afară de Ovidiu Papadima, cine-l poate uita pe profesorul de latină Pop sau pe cel de matematică Pasculescu-Ţoiu, când făceam nopţi albe rezolvând, zilnic, sute de probleme sau exerciţii? Deşi ne repeta mereu că viaţa de mâine va fi numai matematică şi fizică, n-a reuşit să mă convingă nici el, nici profesoara de fizică Mustaţă. Aşa că, din păcate, am urmat secţia umanistă, având cei mai buni profesori la română, latină, germană şi franceză: Papadima, Pop,

Cernea şi Rădulescu. Ingurgitam mii de cuvinte, intram în tainele gramaticii. Nu eram superficial, învățam temeinic, eram iscoditor, învățam comparativ, învățam mii de versuri. A quoi bon? Ei bine, în cele mai dificile clipe din viața mea, când orizontul meu redus era mărginit de ziduri şi gratii, când observam că mintea o ia razna, visurile depăşeau anumite limite. Pentru a mă învinge, recitam versuri, făceam mărunt din buze, iar bestia de temnicer ce mă urmărea permanent, ceasovoi sau caraliu, deschidea oblonul şi, înjurându-mă, crezând că spun rugăciuni, mă asigura că voi ajunge la Dumnezeu nebun. Cât am mulțumit atunci dascălilor mei care, în pasiunea lor, mi-au insuflat calea de a birui singurătatea şi deznădejdea. Epuizat moral şi fizic, zăcând pe lespezile de gheață, îmi ațințeam privirea spre vreo rază de lumină care se strecura printre gratii şi vorbeam cu Eminescu, Blaga, Baudelaire, Verlaine sau Rilke. Odată m-a surprins temnicerul zâmbind şi, spre satisfacția lui, crezând că am înnebunit, nu mi-a mai dat castronul cu lături, aşa-zisa masă de prânz.

Trebuie să menționez că, deşi exista o oarecare competiție, fără să mă smintesc învățând, adică fără a renunța la bucuriile copilăriei, reuşeam să termin fiecare clasă pe primul loc. Premiant atunci însemna media puțin peste opt, deoarece zece era pentru Dumnezeu şi nouă pentru profesori. În clasa a patra, îndemnat de un coleg, Gelu Stoicescu, am pus şi prima țigară în gură, pentru a cunoaşte o fată şi pentru a-mi face aşa curaj. În afară de faptul că a constituit un imbold imens pentru a intra în viața ei (o lume mai avută), nu m-am ales decât cu păcatul fumatului. Prima dragoste echivala cu o nelinişte lăuntrică obsedantă, uneori chinuitoare, presimțind, pare-se, că singură suferința constituie izvorul unor elanuri nebănuite. Eram doar un copil plin de sensibilitate, care credea că o coroană de premiant poate echivala cu o avere. N-aveam atunci să bănuiesc că, peste un sfert de veac, aceste cununi de lauri se vor preschimba în cununi de spini, având să simt fiecare spin înfipt în fruntea mea şi să-mi potolesc de multe ori setea cu şuvițele de sânge ce se prelingeau insidios în colțul gurii. De unde atâta forță lăuntrică de a supraviețui unor suplicii care n-au fost imaginate nici în apocalipsa vieții de apoi?! De unde a apărut şi această fetişcană, cățărată pe un munte imaginar, spre ale cărui piscuri a trebuit să-mi duc crucea târându-mă atâția ani?!

Liceul din Oltenița a devenit doar gimnaziu şi, după un examen dur, care reflecta o competiție acerbă, am ajuns la liceul militar „Ştefan cel Mare” din Cernăuți. În România au funcționat cinci licee militare: „Mihai Viteazul” la Tg. Mureş, „G-ral Macarovici” la Iaşi, „Regele Ferdinand” la Chişinău, „Mănăstirea Dealului” la Târgovişte (unde avea o clasă special M.S. Regele Mihai I) şi, bineînțeles, cel din Cernăuți. Erau de departe, dacă nu cele mai bune, cel puțin la nivelul Colegiului „Sf. Sava”, Liceului „Gh. Lazăr” sau al lui „Mihai Viteazul” din Bucureşti, „Andrei Şaguna” din Braşov, „Internatului” din Iaşi, „Petru şi Pavel” din Ploieşti, „Traian” din Turnu-Severin şi câteva altele de renume din țară.

În semn de profundă recunoştință, voi evoca câteva personalități ale Liceului Militar „Ştefan cel Mare” Cernăuți. A luat ființă la 2 noiembrie 1924, avându-l ca prim comandant pe col. Traian Grigorescu, fiul gen. Eremia Grigorescu. Eu l-am avut director pe renumitul col. Eugen Drăgulănescu, locțiitor lt. col. Mihai Maltezeanu, iar director de studiu pe mr. Nicolae Niculescu. La 16 decembrie 1941 liceul, se mută la Câmpulung-Muscel, iar la 1 iulie 1945 este mutat la Piteşti şi desființat, urmând ca de-abia în 2 iulie 1954, la Câmpulung-Moldovenesc, să devină din nou liceu militar, cu numele „Ştefan cel Mare”. Uniformele erau splendide, fie kaki, cu caschetă pe care era fixat un pampon, fie bleumarin, cu basc. Uniforme, cărți, masă, absolut totul era gratuit, instrucția militară rezumându-se la două ore pe săptămână. Restul - învățătură sub supravegherea pedagogilor, patru ore după-amiaza şi o oră dimineața, de la ora şapte la opt. Când nu erai consemnat pentru vreo indisciplină sau notă sub cinci, duminica puteai merge în învoire, iar la ieşire ți se controla uniforma şi trebuia să arăți prezervativul. Căci, în afara cofetăriei Vieneze de pe bulevardul Flondor, plimbări în parc, un film, obligatoriu cei mari îi duceau pe cei mai mici la bordeluri controlate strict sanitar. Dintre comandanții de campanie amintesc pe cpt. Aurel Vasilescu, cpt. Anton Popovici, lt. Eugen Vartic, lt. Vasile Robescu, lt. Ion Ungureanu, care, în afară de instrucție, ne controlau şi cele două ore zilnic de program aşa-zis liber, când unii învățau să cânte la diferite instrumente, alții făceau lucru manual şi alții limbi străine. Trebuie neapărat să aduc un omagiu celor mai distinşi profesori întâlniți în viața mea de elev, deveniți mari personalități ale vieții culturale româneşti: la limba

română Pan Vizirescu, Augustin Pop, Dumitru Negrescu, la istorie Vladimir Trebici, Gheorghe Petrovici, la filozofie Ernest Stere, la limba latină vestitul Nicolae Mihailiuc, la matematică Erwin Schmidt, Cristi Allaci, la limba franceză Ernest Kallos şi mulți, mulți alții, cărora le datorez o profundă recunoştință şi în memoria cărora mă înclin cu veşnic respect. Colegii mei erau din toate categoriile sociale, fii de militari, de preoți, de profesori, de funcționari, de țărani sau de muncitori. Cerându-mi iertare, fiind omeneşte ca memoria să-ți joace feste, am să amintesc câțiva mai apropiați: Octavian Armencea, Traian Botez, Teodor Bucşă, Constantin Cernuşcă, Manole Cişmigiu, Petre Duță, Laurențiu Gheorghiu, Emil Grosu, Nicolae Emanoil Ianculescu, Constantin Lascăr, Ion Melinte, Valeriu Niculescu, Costică Oprişan, Ion Popescu-Basarab, Virgil Saghin, Ion Stavraca, Ioan Drăgoi, Gheorghe Cârdei, Mircea Paicu, Ştefan Pavlovski, Vasile Bollea, Ion Scurtu, Paul Walter, Marin Băcanu, Constantin Cotulbea, Constantin Mocanu, Vasile Onişoru, Ion Pantazi, Stelian Streja, Anton Tutoveanu şi, nu în ultimul rând, bunul meu frate - Gheorghe Gulan. Din alte promoții amintesc pe Haralambie Țugui şi Virgil Gheorghiu (1936), Constantin Mihăilescu (1938), Marius Dumitrescu (1939), Mircea-Radu Irimescu, Alexandru Pârvulescu, Virgil Raicu, Ştefan Velea. Dintre zeci şi zeci decorați cu „Mihai Viteazul", amintesc câțiva: cpt. Asanache Stroe, cpt. Aurel Vasilescu, lt. Cehan Aristide, slt. Ioan Sofiteanu, prietenul şi mentorul meu, Marius Dumitrescu. Pentru a întregi imaginea liceului militar „Ştefan cel Mare" amintesc şi câteva personalități: prof. dr. doc. Vasile Cătuneanu, dr. în drept Ion Movileanu şi Constantin Oprişan, prof. dr. Constantin Mocanu, Romulus Iliescu, compozitor şi dirijor Mircea Basarab, marele scriitor Virgil Gheorghiu (Ora 25), Pan Vizirescu şi mulți alții. Dacă s-ar încumeta cineva cred că ar putea tipări o carte nu doar voluminoasă, dar şi extrem de instructivă cu toate personalitățile pe care le-au dat României şi lumii liceele militare româneşti.

Am luat bacalaureatul printre primii, dar nu am putut urma ceea ce mi-am dorit, medicina, nici cel puțin dreptul, pentru a deveni ofițer de jandarmi, ci am fost obligat să urmez, ca toți ceilalți, şcoala militară a unei arme combatante, când Europa se afla în plin război.

Pentru a întregi tabloul formării mele, consider util să trec succint în revistă unele evenimente trăite şi în viața politică din România anilor treizeci, pentru că numai astfel puteți reconstrui un

om şi vă puteţi pronunţa asupra acţiunilor şi atitudinii lui. Cele mai înfiorătoare evenimente trăite de mine au fost, fără îndoială, 26 iunie 1940 – ultimatumul Uniunii Sovietice şi cedarea Basarabiei, Bucovinei de Nord şi Ţinutului Herţei, 30 august 1940 – arbitrajul de la Viena prin care Transilvania de Nord este cedată Ungariei, 7 septembrie 1940 – tratatul de frontieră româno-bulgar de la Craiova, prin care cedam Bulgariei cele două judeţe Durostor şi Caliacra, fascizarea României, din cauza aliaţilor noştri tradiţionali, care făceau compromisuri şi cedări continue pentru a-şi salva neputinţa şi inconştienţa, intrarea României în război, în iunie 1941, pentru redobândirea teritoriilor răpite. Deoarece războiul pentru redobândirea teritoriilor se numea şi „sfânt”, aveam să înţeleg ce înseamnă tratate, garanţii teritoriale, democraţie, dictatură şi comunism.

Ziua de 10 Mai, pe lângă faptul că este ziua mea de naştere, are semnificaţii diverse în viaţa mea. În 10 Mai 1942 atingeam apogeul - un cuvânt exclusiv pentru vârsta aceea, pentru prima perioadă de formare ca om -, devenind şef al promoţiei de ofiţeri 1942 „Dezrobirea”. Câte probleme de conştiinţă mi-a dat această zi, câte implicaţii n-a avut asupra evoluţiei vieţii mele ulterioare 10-12 mai 1944, când, trădat de propria-mi ţară, şi de aliaţi am fost proscris să accept cea mai degradantă, dezonorantă şi umilitoare situaţie de prizonier de război, când nu puteam să bănuiesc că refuzul abandonării fie şi numai pentru o clipă a demnităţii avea să-mi deschidă perspectiva unui calvar de aproape douăzeci de ani. Anii mei de temniţă aveau să depăşească toţi conţii de Monte Cristo[8], toţi Papillonii[9], readucându-mă la viaţă la vârsta de peste patruzeci de ani, cu inima şi concepţia unui om care se trezea dintr-un coşmar de două decenii de luptă conştientă şi aprigă împotriva schilodirii fizice şi sufleteşti, conştient de traumele fizice şi psihice din lupta împotriva tuturor şi, mai ales, împotriva mea. Este greu de judecat, de categorisit, eventual de condamnat un om, fără a nu avea în

---

[8] „Contele de Monte-Cristo” este romanul binecunoscutului scriitor francez Alexandre Dumas. Romanul povesteşte despre viaţa lui Édmond Dantes care a fost închis fiind considerat informator al "Cotropitorului" (Napoleon Bonaparte).

[9] Henri Charrière (1906-1973) a fost un criminal, condamnat pe nedrept, cunoscut pentru scrierea memoriilor sale despre timpul petrecut în colonia penală din Guiana Franceză în romanul „Papillon”. Henri Charrière a fost condamnat la închisoare pe viaţă pentru asasinatul prietenului său Roland Legrand, la data de 26 martie 1930

vedere această perioadă, cu toate contribuţiile şi influenţele ei la formarea şi deformarea, la desfigurarea şi traumatizarea acestuia. Şi aproape tot la 10 mai, de data aceasta 1945 – după ce îngrăşasem cu sângele românesc stepele ruseşti până la Volga, după ce escaladaserăm munţii Caucazului şi apărasem România în Crimeea până în ceasul al doisprezecelea, după ce contribuisem şi noi ca unele oraşe ca Odessa, Sevastopol, Kerci, Stalingrad, Rostov, Harkov etc. să devină oraşe erou, toate pentru sfânta noastră Basarabie, răpită la mezat de Marea Uniune în complot cu viitorii noştri aliaţi –, iată-ne scăldându-ne în sânge românesc, de trei ori mai mult decât în răsărit, şi în stepele panonice, escaladând de data aceasta munţii Tatrei, pentru zdrobirea definitivă a fascismului german şi reîntregirea unei părţi a Transilvaniei, pe care foştii noştri aliaţi o dăruiseră Ungariei, pentru a şantaja ambele ţări, promiţându-le jumătatea cealaltă, în schimbul participării alături de ei în „Drang nach Osten”[10]. Iar noii noştri „aliaţi” şi fraţi în ideologie ne-au luat nu numai Basarabia, dar şi jumătatea din Bucovina, Ţinutul Herţa, Insula Şerpilor, câteva sate din Maramureş, înfigându-şi colţii până-n mijlocul Europei, separându-ne de Polonia şi Cehoslovacia.

În plus, ne-au ocupat ţara aproape treisprezece ani, jefuind totul prin Sovromuri[11]: petrol, uraniu, păduri, etc. Bineînţeles, citisem depre protocolul URSS-România, semnat la 21 iulie 1936, la Montreux de către Nicolae Titulescu şi Maxim Litvinov, prin care se puneau bazele unui pact de asistenţă mutuală bazat pe respectarea reciprocă a independenţei şi suveranităţii naţionale. Litvinov, ca toţi

---

[10] Germ. Expansiunea către Est - concept promovat de ideologul Karl Haushofer (n. 1869 - d.1946), figură centrală a geopoliticii germane, profesor de geopolitică şi decan al Facultăţii de ştiinţe a Universităţii Munchen, preşedinte al Academiei Germane, mentor spiritual al lui Rudolf Hess. Dar poziţia acestuia s-a şubrezit în urma msterioasei misiuni a lui Hess în Marea Britanie. Fiul său, Albrecht Haushofer a fost implicat în complotul ofiţerilor germani împotriva lui Hitler şi a sfârşit prin a fi executat în aprilie 1945, cu doar câteva zile înaintea capitulării Germaniei. Un an mai târziu, deziluzionat de soarta celui de-al Treilea Reich şi de implicarea sa nefastă, Karl Haushofer s-a sinucis împreună cu soţia sa, Martha. Prin conceptele teoretizate de el precum Lebensraum, spaţiu vital, şi Drang nach Osten, se încerca constituirea unui Kulturboden german compact oferind lui Hitler o bază ideologică.

[11] Sovrom-urile, de multe ori SOVROM, au fost societăţi mixte româno-sovietice înfiinţate în 1945 în urma unui acord între România şi Uniunea Sovietică, semnat la Moscova pe 8 mai 1945, cu scopul oficial de a gestiona recuperarea datoriilor României faţă de Uniunea Sovietică (vezi Tratatele de pace de la Paris, 1947). Sovrom-urile au funcţionat până în 1956, când au fost dizolvate.

miniştrii de externe sovietici, a fost şi el lichidat. Orice tratat cu Marea Uniune reprezenta un petec de hârtie, un instrument doar de manipulare. Eu nu-i contest meritele diplomatului Nicolae Titulescu, preşedinte al Ligii Națiunilor, dar să nu uităm că sub el s-a admis Uniunea Sovietică în Ligă, sub el au fost excluse Germania şi Italia, că România a fost singura țară care a aplicat Italiei tot soiul de sancțiuni politice şi economice atunci când au ocupat Eritreea. Bineînțeles, n-am fost uitați la Dictatul de la Viena, patronat de Germania şi Italia. Noi, elevii, nu făceam politică, dar fiecare avea o sursă de informare oficială sau oarecum subversivă, față de care îşi impunea o poziție proprie.

Am trăit perioada când Hitler devenea cancelar al Germaniei după câştigarea alegerilor din noiembrie 1932, perioada „nopții cuțitelor lungi", când Hitler înlătura din calea ascensiunii lui tot ce-i era rival real sau prezumtiv, începând cu Röhm. Era perioada când teoreticienii fascismului, Hans Günther, Robert Lez, Walter Darré, Joseph Goebbels, otrăveau sufletele unui popor docil, disciplinat şi ordonat prin născare şi tradiție, inimile unui popor care recunoştea supuşenia şi admitea conştient organizarea ierarhică şi necesitatea unui *Führer* la orice nivel. Acest *Führer* era dătător de speranțe pentru un popor germanic în care se cultivau „forțele originare ale vieții", sacrele tenebre ale epocii primitive, romantismul de oțel, naționalismul eroic, bucuria distrugerii, apologia forței, eul suveran, mitul sângelui şi, mai târziu, un Hitler cu „Mein Kampf" sau un Alfred Rosenberg cu „Mitul secolului XX", cu „Drang zum Leben", care devenea „Drang nach Osten". Sunt idei pe care ni le strecurau şi nouă, sunt cărți pe care le citeam şi comentam şi noi, „băieții cuminți", care, cu sau fără voia noastră, lăsau amprente în gândirea şi în comportamentul nostru.

Trăiam perioada când doctrina „Ein Volk, ein Reich, ein Führer" („Un Popor, un Stat, un Conducător") era completată cu legi rasiale şi cu măsuri ultramilitariste. Era perioada când auzeam şi vedeam serbări, parade, omagieri cu toată recuzita tehnică, urale şi aplauze pe bandă, marşuri mobilizatoare şi când studiam, ca model de retorică de limbă pură germană, discursurile lui Goebbels. Trăiam fascizarea unei Europe şi desconsiderarea conceptelor unor democrații decrepite şi băloase, când Germania devenea o mare putere industrială, pregătind, în acelaşi timp, cel mai sângeros şi mai monstruos război. În Europa domnea vidul personalităților politice

remarcabile, iar democrația activă şi realistă stătea în agonie, astfel că dictatura era considerată singura formă de revigorare economică şi morală. Rusia, care nu mai putea pretexta imperialismul prevăzut în testamentul lui Petru cel Mare şi nici panslavismul ca apărători ai ortodoxismului, este impregnată cu doctrina comunistă a lui Marx şi Engels. Cu ajutorul Germaniei, după tratatul trădător Brest-Litovsk, „marele" Lenin transformă dictatura proletară în cea mai oribilă dictatură comunistă. După ce sunt îndepărtați sau lichidați Troțki, Kamenev, Buharin, Zinoviev, urmaşul nedesemnat de Lenin, Stalin, desăvârşeşte Marea Revoluție din 7 noiembrie 1917, când bolşevismul, fascismul roşu, devine cea mai criminală dictatură pe care am simțit-o şi eu pe hoitul meu timp de unsprezece ani şi jumătate. Gulagul sovietic avea în 1949 aproximativ 36 de milioane de robi programați exterminării.

În Italia, după „marşul asupra Romei", organizat de Partidul Național Fascist, Benito Mussolini instaurează primul stat fascist. În Portugalia, după instaurarea dictaturii fasciste în 1926 de către Gomes de Costa, fostul lui ministru de finanțe, Antonio de Oliveira Salazar, dă în 1933 lovitura de stat şi formează un „Estado Novo", de tip fascist. În Spania se creează în 1933 partidul fascist Falanga Spaniolă, în 1936 Frontul Popular cu Largo Caballero, iar în septembrie la Burgos se formează guvernul fascist condus de generalissimul Franco. Trăiesc bătăliile câştigate de republicani la Jarama, Guadelajara, distrugerea Guernicăi de către aviația germană, formarea guvernului comunist al lui Negrini, ofensiva fascistă, Alcayarul, revoluția din Madrid a colonelului Casado, din martie 1939, şi, în sfârşit, instaurarea guvernului Franco. Am insistat mai mult asupra Spaniei, nu pentru că a participat şi o aşa-zisă brigadă roşie, condusă de Walter Roman-Neulander[12], sau, de partea fasciştilor, mai mulți legionari români (Moța şi Marin murind cu

---

[12] Valter Roman, ortografiat uneori Walter Roman, născut Ernő Neuländer (n. 7 octombrie 1913, Oradea - d.11 noiembrie 1983) a fost un militant şi politician comunist român, de origine evreiască, veteran al brigăzilor internaționale comuniste din Războiul civil din Spania. A fost tatăl fostului prim-ministru român Petre Roman. După 1936 s-a înrolat voluntar în Brigăzile Internaționale de partea forțelor republicane din Spania sub numele Walter Roman. Anii petrecuți în Spania au fost evocați în volumul autobiografic "Sub cerul Spaniei. Cavalerii speranței." În războiul civil din Spania a avut gradul de maior şi a fost comandantul unui batalion de artilerie din brigada a 11-a "Venceremos". Vezi şi nota 65

arma în mână[13]), ci pentru că soarta a făcut ca, în ghetourile Siberiei, să stau mai mulți ani cu reprezentanți ai aşa-zişilor comunişti spanioli, dar şi cu frații „*los hermanos*”, prizonieri spanioli din „Division Azul”. Voi relata însă totul la momentul oportun.

În Bulgaria apăruse în 1923 „Alianța democrată”, o organizație fascistă a lui Tankov, iar în 1934 are loc lovitura de stat a organizației „Zveno” a lui Kimon Gheorghiev. În Cehoslovacia ia ființă în 1933 Partidul Germanilor Sudeți cu Henlein, în Estonia, Letonia şi Lituania se instaurează dictaturi fasciste din 1934. În Iugoslavia apăruse în 1933 partidul fascist sârb „Zbor”. În Polonia, după lovitura de stat a mareşalului Pilsudski şi dictatura militară „Ganja”, se constituia şi organizația fascistă „Gruparea Marii Polonii”. În Ungaria se formează în 1937 Partidul Național Socialist Ungar, condus de Szálasi Ferenc, iar în Grecia, din 1936, generalul Metaxas instaurează un guvern de tip fascist. Mişcări fasciste apar şi în țări cu tradiție democrată consolidată, de exemplu în Franța apar în 1934 „Crucile de fier”. În Anglia se formează în 1932 Uniunea Britanică a Fasciştilor condusă de Oswald Mosley. În Olanda apare în 1931 Partidul Nazist Olandez Musert, în Belgia în 1936 al lui Léon Degrelle, iar în Norvegia, din 1931, partidul fascist al lui Vidkun Quësling. Chiar şi în SUA apare o grupare profascistă, numită Liga pentru Libertate Americană.

Am zăbovit asupra acestor informații, nu pentru a justifica apariția şi în România a unei organizații de tip fascist, în 1927, „Legiunea Arhanghelul Mihail” şi, ulterior, partidul „Totul pentru țară” (asupra căruia voi insista mai departe), ci pentru a sublinia importanța conjuncturii internaționale în derularea unor evenimente în diferite state. Astăzi, când globalizarea a cuprins absolut toate domeniile şi pe toată lumea, când există un singur pol de putere, eine „Neue Ordnung”, cei care, în fanatismul lor dement, visează la

---

[13] Ion I. Moța (n. 1902; d. 13 ianuarie 1937) a fost un om politic român, fondator al Legiunii Arhanghelul Mihail, cunoscută şi ca Mişcarea Legionară. Vasile Marin (n. 29 ianuarie 1904 - d. 13 ianuarie 1937) a fost un om politic român, comandant legionar. Cu acordul lui Corneliu Zelea Codreanu, în 1936 au plecat să lupte în Războiul civil din Spania, împotriva forțelor comuniste. Au căzut în luptă în 13 ianuarie 1937 la Majadahonda, lângă Madrid, atinşi de suflul unui proiectil de artilerie. Cei doi au fost declarați eroi şi au fost înmormântati la Casa Verde (sediul Mişcării Legionare), unde a fost ridicat un mausoleu în onoarea lor. Se estimează că peste un milion de oameni i-au condus pe ultimul drum.

reapariția unei mişcări naționaliste cu iz de legionarism nu sunt numai utopici exaltați, ci efectiv sinucigaşi.

Revenind, trebuie să afirm cu toată tăria că nici tatăl meu, niciunul dintre frații mei nu s-a înregimentat în vreun partid politic. Aceasta nu înseamnă că nu discutam evenimentele şi oamenii politici ai zilei, că nu aveam opiniile noastre sau că nu luam atitudine. Eu, personal, nu admiteam disciplina de partid unde, evident, nu se respecta criteriul valorii reale. Detestam total parvenirea oamenilor politici, uram fripturismul şi ciolaniada. Ştiam că I.C. Brătianu conducea Partidul Național Liberal, că Partidul Național Român al lui Iuliu Maniu şi Partidul Țărănesc al lui Ion Mihalache, fuzionate, au format la un moment dat Blocul Democrat condus de Vaida Voievod, devenit ulterior Partidul Național Țărănist. Ştiam că, din Partidul Național Democrat al istoricului Nicolae Iorga, s-a rupt A.C. Cuza, care a format Partidul Național Democrat Creştin, de dreapta, că Octavian Goga fuzionează cu Partidul Poporului al mareşalului Alex. Averescu, înființat din 1918. Mai târziu, aveam să aflu câte ceva din „programe", adică din ceea ce promiteau până ajungeau la putere.

Ştiam despre „Afacerea Skoda" sau despre „Afacerea cazematelor de pe frontiera de vest", când costurile unei cazemate echivalau cu zece tancuri moderne. Apoi, mai ales în închisoare, aveam să descopăr fel de fel de camarile, de comploturi, tot ce n-au făcut pentru culturalizarea şi moralizarea unui popor care n-a înțeles libertatea, trezindu-se dintr-o dată într-o Românie Mare şi bogată, cel puțin comparativ cu alte țări. Aveam chiar să calc în picioare nişte „idoli" falşi, lepădături lipsite de orice scrupule, care nu făcuseră nimic din ceea ce visasem eu pentru neamul românesc şi care au contribuit la osândirea celor ce crezuseră în ei. Unii din aceşti osândiți au fost azvârliți din eroare în temnițe, înecându-se apoi în butoiul cu terci, iar alții au rămas totuşi „eroi", pentru ca nimeni să nu mai înțeleagă unele pagini negre din istoria neamului. Indiferent de revolta mea, poate legitimă, revolta unui român cinstit şi visător, care visa la un popor educat altfel, la conducători spirituali pe măsura idealurilor lui, trebuie să remarc şi să dau cezarului ce-i al cezarului: majoritatea au avut un comportament exemplar de demn şi, să nu uităm nicio clipă, şi o contribuție la crearea României Mari, la bunăstarea şi cultivarea acestui popor, cum şi cât a fost, fără să uităm că democrația şi demnitatea sunt lecții grele şi de durată.

Evenimente deosebite se derulau fulgerător în țară şi-n lume, influențându-mi tangențial evoluția. Regele Carol al II-lea renunța la tron, trăind în străinătate sub numele de Caraiman, eu deveneam cercetaş, Mihai devenea prinț moştenitor. În 1927 se înființa „Legiunea Arganghelul Mihail” care, în 1930, devine „Garda de fier”, iar din 1935 partidul „Totul pentru țară”. Trăiesc marea criză mondială începută în 1929, când tata îşi pierde puținele economii de la Marmorosch-Blank[14]. Încep curbele de sacrificiu ale guvernului Iorga-Argetoianu, în 1930 revine Regele Carol, iar eu devin stagiar. N-am pomenit nimic de Partidul Comunist Român, vreo şase sute de slugi ale Moscovei, majoritatea străini, care fusese interzis pentru că negau formarea României Mari şi ne considerau stat imperialist.

Voi insista ceva mai mult asupra mişcării legionare, deoarece, în februarie 1958, în urma revoluției din Ungaria şi înainte de retragerea trupelor sovietice din România, partidul, cu organele lui reprezentative, au săvârşit cea mai odioasă crimă împotriva propriului popor: exterminarea programată a oricărui duşman prezumtiv al orânduirii socialiste. Într-un an, toate temnițele româneşti au fost suprapopulate, ticsite cu aproximativ cincizeci de mii de deținuți politici, crema intelectualității româneşti, tineri, studenți şi elevi, toți care figurau în arhivele Securității ca „elemente periculoase”. Prin cele mai monstruoase anchete, au fost fabricate zeci de mii de dosare individuale sau aşa-zise organizații sau loturi. Printre acestea şi două loturi de foşti ofițeri români prizonieri de război, care, în numele demnității umane şi al onoarei de ofițer, s-au opus, au luptat fățiş împotriva trădării, împotriva înființării pe teritoriul Uniunii Sovietice a celor două divizii de voluntari „Tudor Vladimirescu” şi „Horia, Cloşca şi Crişan”, ai căror componenți urmau să devină cozile de topor ale ocupantului pentru comunizarea forțată a României. Recunosc, a fost prima acțiune organizată de rezistența anticomunistă, ceea ce voi relata la timpul potrivit. Neconstituind, însă, o infracțiune penală, săvârşită pe teritoriu

---

[14] Banca Marmorosch, Blank & Co este o bancă istorică românească înființată cu capital străin în 1848 de către Iacob Marmorosch. Acesta s-a asociat cu Mauriciu Blank la 1 ianuarie 1864 şi au pus bazele noii bănci, cu numele consacrat. A avut sediul în Palatul Băncii Marmorosch Blank din Bucureşti, actualmente sediul Înaltei Curți de Casație şi Justiție din Str. Batiştei. Este cunoscută pentru importanța pe care a avut-o la începutul anilor 1920, pentru implicarea în politica românească, dar şi pentru răsunătorul ei faliment din 1931. A fost desființată în 1948 prin naționalizare.

românesc, ne categoriseau drept fascişti, exact aşa cum o făcea şi NKVD-ul (ulterior KGB-ul), iar ucenicii români, care şi-au întrecut maeştrii, ne-au torturat şi ne-au omorât în cele mai inegalabile suplicii, pentru a ne scoate neapărat legionari. Eu, bineînțeles, n-am recunoscut, în ciuda celor mai criminale presiuni. Ceilalți nu m-au asimilat în tagma lor, cel mult au confirmat comportamentul meu ultranaționalist şi anticomunist din Rusia. Cum puteam, ca absolvent al liceului militar, să fiu legionar?! Cum puteam fi legionar când, ca elev în şcoala militară de ofițeri, în timpul rebeliunii legionare din ianuarie 1940, am apărat Arsenalul Armatei, care, ironia soartei, a devenit ulterior cea mai odioasă temniță de anchete, numită Uranus. Cum puteam fi legionar, când, ca şef al promoției de ofițeri 1942 „Dezrobirea”, am fost repartizat în Batalionul de Gardă al Conducătorului Statului, al mareşalului Antonescu, cel care zdrobise rebeliunea şi desființase Mişcarea Legionară?! Trebuie, totuşi, să recunosc că toată generația mea, fără să fi fost înregimentată, fără să fi fost adeptă sau simpatizantă, educațional a fost influențată de preceptele Mişcării, cel puțin de cele enunțate inițial. După primul război mondial, când ne-am trezit liberi într-o Românie Mare, când partidele democratice care tot alternau la putere se preocupau prea puțin sau neprogramat de antrenarea poporului român într-o acțiune de culturalizare, de reînarmare morală, de reînviere spirituală, în cadrul conjuncturii europene, Mişcarea Legionară apare ca liantul care ar fi trebuit să consolideze spiritual România Mare. Se simțea atunci nevoia unei mişcări pentru a renaşte conştiința istorică a neamului, pentru o revoluție (tot revoluție se numea şi atunci), care să diminueze decalajul cultural de cel european, care să elimine prăpastia ce constituia lipsa unei educații civice, care să pregătească poporul în vederea întâmpinării unor evenimente majore care amenințau pacea şi liniştea. Intelectualitatea românească credea în rolul ei istoric, iar tinerii şi elevii cu mințile mai înfierbântate, pasionați de subversivitate, care îi atrăgea ca un miraj, formau „frății de cruce”, considerând că lor le revine sarcina reînvierii neamului.

Opoziția fățişă a tatălui meu față de orice dictatură, de înregimentare într-o doctrină sau într-un partid politic în scopul parvenirii sau realizării în viață, ne-a ținut pe toți frații departe de orice tentație. Eu uram disciplina de partid, unde principiul valorilor adevărate erau schilodite; căutam să mă autoconving că nimeni nu are dreptul să monopolizeze naționalismul, să se erijeze în etalon

moral sau spiritual. Nu admiteam disciplina oarbă pe criterii „politice" şi nu abordam discutarea acestor probleme, convins că fiecare este liber să gândească şi să acţioneze conform conştiinţei lui, că nu am şanse să întorc pe nimeni din drumul său. Eram adeptul devenirii omului, exclusiv prin muncă şi pasiune. Aşadar, singura preocupare era învăţatul, consolidarea personalităţii prin asimilarea a cât mai multor cunoştinţe. Credeam în elitele neamului, în capacitatea acestora de scoatere a României din marasmul moral. Mă entuziasma chiar cultivarea eroismului şi cultul morţii, ca jertfă, dar nu înţelegeam concordanţa între violenţă şi morala creştină. În fond, se începuse cu un asasinat, prefectul Manciu. Chiar dacă se găseau explicaţii – interzicerea Mişcării Legionare –, nu se justifica asasinarea lui Duca în decembrie 1933 de către Nicadori[15] sau a disidentului Stelescu, de către Decemviri[16].

Urmează dictatura carlistă, prin adoptarea Constituţiei din 1938, condamnarea căpitanului Zelea Codreanu la zece ani de muncă

---

[15] Nicadorii reprezintă grupul celor trei legionari care, la data de 29 decembrie 1933, l-au asasinat pe primul ministru I. Gh. Duca pe peronul gării de la Sinaia. Numele de Nicadori a fost creat prin combinarea primelor silabe din numele celor trei membri ai grupului: Nicolae Constantinescu, Caranica Ion, Doru Belimace. Cei trei membri ai grupului s-au predat autorităţilor imediat după atentat. Nicadorii au fost asasinaţi în noaptea de 29/30 noiembrie de către jandarmi, împreună cu Corneliu Zelea Codreanu şi cu Decemvirii, în timp ce erau transportaţi la închisoarea Jilava.

[16] Decemvirii este supranumele dat grupului celor zece care l-au pedepsit pe Mihai Stelescu pentru trădare: Ion Caratanase, Iosif Bozântan, Ştefan Curcă, Ion Pele, Grigore Ion State, Ion Atanasiu, Gavrilă Bogdan, Radu Vlad, Ştefan Georgescu şi Ion Trandafir. În urma alegerilor din anul 1933, Mihai Stelescu a fost ales deputat din partea Gărzii de Fier. În timpul unei tabere de muncă organizată la Budachi, în Basarabia, el a atras de partea sa câţiva legionari pe care i-a convins "că prezenţa Căpitanului nu mai este utilă" partidului şi a gândit un plan de eliminare a acestuia. Cum unul dintre complotişti pe nume Cotea s-a crezut demascat, a mărturisit totul. În urma percheziţiei făcute acasa la Gheorghiade a fost gasită cianura care urma să fie folosită pentru asasinarea lui Codreanu. Consiliu de onoare legionar, care l-a judecat pe Stelescu, l-a gasit vinovat de trădare şi complot şi l-au exclus din Legiune. Totuşi Corneliu Zelea Codreanu i-a dat şansa ca printr-o conduită bună, să fie reabilitat după un anumit timp. Plecat la Galaţi, Stelescu a scos o revistă. După primele numere ale revistei, a început o campanie de denigrarea a lui Codreanu şi a Gărzii de Fier şi cu toate că a fost avertizat să înceteze, el a continuat crezând că astfel poate să-i dezbine pe membrii Mişcării Legionare. Deoarece justiţia nu şi-a făcut datoria de a-l opri pe Stelescu de a mai calomnia, un grup de zece legionari numit Decemvirii au decis să-şi facă dreptate şi să-l elimine, ceea ce s-a şi întâmplat pe 16 iulie 1936. Decemvirii nu au încercat să scape ci s-au predat imediat şi au fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă. Decemvirii au fost asasinaţi în ritual Talmudic prin strangulare în noaptea de 29/30 noiembrie 1938 de către jandarmi, în timp ce erau transportaţi la închisoarea Jilava. Tot atunci au fost asasinaţi Corneliu Zelea Codreanu şi Nicadorii.

forțată, arestarea căpeteniilor legionare în 1939, asasinarea lui Armand Călinescu şi, ulterior, uciderea mişelească a Căpitanului şi a câtorva sute de legionari.

Degringolada politică rămâne: trei legionari fac parte din guvernul Gigurtu, culminând cu abdicarea regelui Carol al II-lea şi venirea la putere a generalului Ion Antonescu. Refuzat de partidele istorice, Antonescu este obligat să declare, împreună cu Horia Sima, statul legionar, avându-l ca şef al poliției pe Ghika şi ministru de interne pe Petrovicescu, când se încearcă chiar politizarea armatei. Conflictul dintre mareşal şi Mişcarea Legionară, decapitată de liderii ei autentici, se acutizează prin cele şaizeci de asasinate de la Jilava, a savantului Iorga în pădurea Strejnicul şi a marelui economist Madgearu în pădurea Snagov. Voind să-l înlăture pe Antonescu, Legiunea declanşează rebeliunea pe 19 ianuarie 1941, fiind asasinat Helmuth Döring. Prefectul legionar Mironovici este înlocuit cu gen. Mitrea. Hitler şi Ribbentrop susțin pe Antonescu, în timp ce Himmler şi Heydrich pe Horia Sima. După mai multe masacre, rebeliunea este înfrântă. Horia Sima fuge în portbagajul lui Hermann von Neubacher, iar alte căpetenii sunt salvate de serviciile de spionaj german sau de unități SS.

Prin aceste note am încercat să explic înrâurirea indirectă a conceptelor de bază ale Mişcării – moralitate, ortodoxie, românism integral –, asupra generației mele. Nu închei acest capitol fără a enumera strict câteva personalități, care au aderat şi s-au implicat (unele direct, altele indirect sau ca mentori) în Mişcarea Legionară, pentru a evalua nu amploarea, ci spiritualitatea acesteia. Ordinea este absolut aleatorie, iar lista nu este exhaustivă, din pricina unei memorii răvăşite şi ea de evenimente şi de vârstă: Alex. Constant – oltenițean, Ovidiu Papadima – profesorul meu de română, Radu Gyr – poetul consacrat al temnițelor comuniste româneşti, Nichifor Crainic – cu ortodoxismul său, autohtonismul şi satul etnografic, Emil Cioran, Mircea Eliade, Constantin Noica, M. Polichroniade, Dragoş Protopopescu, Brătescu Voineşti, Traian Brăileanu, Nae Ionescu, P.P. Negulescu, C. Rădulescu Motru, M. Manoilescu, Ion Barbu, Toma Vlădescu, Nicolae Roşu, Traian Herşeni, Marieta Sadova, Vasile Voiculescu, Viorel Trifa, Henry Stahl, Paulescu, Petre Țuțea, Horia Stamatu, Ernest Bernea, G. Co. Longinescu, Romul Ladea, Vintilă Horia, Aron Cotruş, Mihai Andricu, Grigore Manoilescu, Constantin Gane, Sextil Puşcariu, P. P. Panaitescu,

Sorin Pavel, Costin Murgescu, Simion Mehedinți, Victor Papilian, Ion Frunzeti, George Manu, Haig Acterian, Ion Sava, Oscar Han, I.V. Georgescu, Constantin Joja, George Vânătoru, Vasile Băncilă, Vasile Marin, Ionel Moța, Anton Golopentia, V. Iasivski, Radu Mironovici, Ilie Gârneață, Papanace, Puiu Atanasiu, Victor Clonaru, Ion Fățoiu, Ştefan Tumurug, Gh. Ispas, etc., etc. şi unii membri din familiile Ghica, Sturdza, Cantacuzino, Tell, Flondor, Greceanu, Meitani, Orleanu ş.a. Am enumerat cât mai mulți pentru a conştientiza cât de mult au influențat aceşti corifei gândirea şi comportamentul tinerilor anilor 20 şi 30, chiar dacă mulți nu au fost adepți ideologici şi nu s-au înregimentat sau implicat în vreun fel. Adia un suflu de înalt patriotism sau românism, pe care-l inspirai, simțind respirația mediului în care erai obligat să trăieşti şi să te mişti. Acesta constituie, aşadar, una dintre cauzele indirecte care au înrâurit într-un fel educația mea, formarea mea ca om.

Nu pot termina acest capitol fără a aminti din impactul asupra unui tânăr al manualelor, şi-atunci alternative, precum şi al celei mai explozive şi prodigioase „revoluții" culturale care a caracterizat perioada de libertate şi democrație a două decenii, când România a dat cei mai mari scriitori, poeți, artişti, savanți, oameni de cultură, în general, care rivalizau cu cei din cele mai avansate state europene. A fost o perioadă, un efort care, dacă ar fi continuat, dacă n-ar fi fost decapitat de blestemul care s-a abătut asupra României, altfel ar fi arătat astăzi țara noastră şi altele ar fi fost aspirațiile şi motivațiile poporului român.

N-am fost, nu sunt şi nu am deloc veleități de cunoscător al istoriei, nu sunt un şovin sau naționalist irațional, scriu exclusiv ce-am învățat la istorie, mai ales că, după Biblie, singura carte de căpătâi mi-a fost istoria lui Giurăscu. Am avut prieteni unguri în prizonierat, şi, când unicul duşman comun era comunismul, visam la un stat dualist româno-ungar sau, pentru a nu părea utopici, la o uniune vamală, la relații preferențiale economice şi culturale. Am avut prieteni unguri şi, ulterior, în țară şi în Ungaria, pentru că abordam problema cât mai realist, mai ales că globalizarea atotputernică şi unică preconizează regionalizarea pe criterii economice, religioase sau mai ştiu eu care. Ştiam că se contează pe dictatura minorităților şi că vom fi fericiți dacă vom salva instituția familiei. Nu ignor miracolul poporului român, care, timp de un mileniu, a suportat tăvălugul tuturor barbarilor în drumul lor spre

Europa şi care a apărut în istorie în secolele XII-XIII creştin, vorbind limba română de sorginte latină. Recunosc că, în timp ce noi „descălecam" în 1367, ungurii aveau universitate la Pecs, ca să nu mai vorbim că, la Padova şi Neapole, erau din 1922, la Salamanca din 1330, la Cracovia din 1364, la Sorbona din 1253 şi la Viena din 1365. Recunosc şi respect fiecare nație, dar m-am născut într-o Românie Mare şi-am fost crescut şi educat în idealul de a lăsa urmaşilor aceeaşi țară. Nu este un păcat să-ți iubeşti țara şi poporul, cu toate tarele lui istorice, acutizate sub dictatura roşie. Principalul este să nu urăşti alte națiuni, chiar când acestea cultivă şovinismul sau iredentismul. Diferendele istorice trebuie elucidate cu bună-credință de istoricii oneşti ai ambelor țări. Eu scriu strict ce-am învățat pentru români, pentru a descifra, pentru a înțelege istoria unui om şi a fi analizat în consecință. Ni s-au explicat teoriile istorice ale lui Makkai Laszlo, Mocsz Andras, Györffy György, Hanok Péter sau Péter Ruffy pentru a le combate aberațiile pseudo-ştiințifice, care nu rezistau unor argumente strict logice. În primul rând, teoria vidului a lui Robert Roesler, cade de la sine, deoarece, când au venit ungurii în 996, le-au opus rezistență voievodatele române ale lui Gelu, Menumorut şi Glad. Cine-şi poate imagina că, odată cu retragerea armatei romane în 176, s-a retras şi toată populația română autohtonă născută din daci şi romani? Dacă am fi venit după unguri, mai eram ortodocşi ? Nu, noi ne-am născut ortodocşi şi latini. Dacă am fi dispărut un mileniu, se mai păstrau denumirile munților, râurilor, satelor, se menținea specificul românesc al aşezărilor? Argumentele arheologice, lingvistice, toponimice şi etnografice nu sunt o dovadă a continuității incontestabile a populației predominant româneşti? Ungurii s-au creştinat de-abia în anul 1 000. Istoricul Huszti Andras afirma clar că urmaşii geților locuiesc şi astăzi pe locurile strămoşilor lor. Notarul anonim al regelui Bela menționează românii în Transilvania şi în Banat, chiar şi voievodatul lui Gelu. În Diploma Ioaniților, regele Bela al IV-lea (1235-1270) aminteşte despre voievodatele lui Litovoi şi Seneslau între Dunăre şi Carpați, despre cnezatele lui Ion şi Farcaş. În Rerum Hungaricarum Decades, tipărit la Basel în 1543, Antonio Bonfini scrie clar despre continuitatea daco-romană. Expansiunea maghiarilor, pătrunderea organizată a ungurilor în Transilvania s-a făcut în timpul regilor Geza, Ladislau şi Loloman şi a durat un secol. Iertați că evoc invazia tătarilor, dar aceasta a contribuit la stăvilirea expansiunii maghiare. După cronicile

maghiare, în secolul XIII în Transilvania erau peste 60% români şi aceasta după ce Geza colonizase primii saşi, iar după 1210 cavalerii teutoni. În acest timp, documentele istorice menționează că Litovoi şi Bărbat au fost înfrânți de Ladislau al IV-lea în Țara Hațegului. În 1284 se menționează voievodatul lui Roland Borşa, iar în timpul regelui Andrei al II-lea – 1291, românii sunt prezenți în Dieta Transilvaniei. Terra Blachorum în 1222 era în Sibiu şi în Făgăraş. În 1223 Luca era ban de Severin, iar Bogdan a descălecat în 1330 din Transilvania în Moldova. Concluzia unică este că, din 896 până în 1541, când, după bătălia de la Mohacs, Ungaria a fost transformată în paşalâc turcesc, românii au fost majoritari în Transilvania, organizați în voievodate, organizații prestatale specifice epocii. Urmează o nouă perioadă, de la 1541 până la 1867, când Transilvania devine principat în imperiul habsburgic, perioadă când îşi are propria ei istorie, fiind sub suzeranitate otomană, ca şi Valahia şi Moldova. Istoricii unguri Farczady Elek, Szillagy Sándor sau Cholnoky Jenö recunosc voievodatul Transilvaniei ca organizație administrativă independentă şi nu poate fi integrată istoriei Ungare. Să nu se uite de răscoala de la Bobâlna din 1437, răscoala lui Gh. Doja din 1512, că mai mulți voievozi valahi aveau teritorii în Transilvania, că Petru Rareş l-a ajutat pe Ioan Zapolya să învingă pe Ferdinand de Habsburg, confirmându-i-se stăpânirea asupra Ciceiului, Cetății de Baltă, Bistriței, Rodnei şi Unguraşului. Conştiința entității naționale ale celor trei principate străbate toată istoria zbuciumată a României, fiind aureolată în 1599 prin unirea lor de către marele Mihai Viteazul. Urmează o nouă perioadă, de la 1687 la 1865, când este desființată autonomia Transilvaniei, care a fost făcută parte din imperiul habsburgic, având o jumătate de veac guvernatori unguri şi o altă jumătate de veac guvernatori cehi sau austrieci. Această perioadă constituie perioada de unificare a conştiinței românilor pentru unirea cu Țările Româneşti, prin luptă. Edificatoare în acest sens sunt răscoalele lui Horia, Cloşca şi Crişan din 1784 şi a lui Avram Iancu din 1848. O ultimă perioadă a istoriei Transilvaniei este cea din 1865-1918, când este incorporată Ungariei, din 1867 făcând parte din statul dualist austro-ungar sub Franz Joseph I. În 1868, se dă legea naționalităților, existența în Ungaria a unei singure națiuni indivizibile, care conduce la maghiarizarea forțată a numelor de localități, numelor de familie, promotorii fiind Banfly Pezso şi contele Appony, când românii nu-şi mai botează copii în Ion, Vasile,

Gheorghe etc., nume care se puteau maghiariza, ci în Caius, Remus, Romulus, Octavian, Ovidiu etc. În ciuda maghiarizării forțate, recensământul oficial din 1880 arată clar că în Transilvania trăiau 2 294 421 de români şi câteva sute de mii de unguri. Deci Transilvania a făcut parte din Ungaria din 1865 până la 1918, aşadar 53 de ani, iar din România din 1918, deci peste 84 de ani. Din cei nouă milioane de locuitori, peste şapte milioane erau români. Orice lege scrisă şi nescrisă a omenirii nu va admite că o majoritate covârşitoare să fie condusă de o minoritate, considerente suplimentare care au fost avute în vedere la pacea de la Trianon din 1920, după ce, la 1 decembrie 1918, 1228 de delegații, reprezentând toată Transilvania, au declarat unirea cu România, votată şi la adunările şvabilor, saşilor şi evreilor de la Timişoara, Mediaş şi Bucureşti. Trebuie reamintit că, deşi Hitler a recunoscut majoritatea covârşitoare a românilor, semnează, la 30 august 1940, Dictatul de la Viena prin care Ungaria anexa 42 423 km^2 cu 2,6 milioane de locuitori, din care 1,8 milioane erau români, deoarece zeci de mii se refugiaseră în partea neocupată. Este penibil şi neavenit să reamintesc de masacrarea ulterioară a românilor la Ip, Trăznea, Moisei, Sărmaş, exterminarea a peste 150 000 de evrei şi câte alte mârşăvii de care nu reamintesc pentru a nu învenina în continuare relațiile dintre popoarele noastre. Aceste popoare sunt sortite să conviețuiască pe aceleaşi meleaguri, bucurându-se de drepturi egale cu ale românilor, multiculturalitatea fiind un mijloc de apropiere.

Repet, am scris totul pentru români, pentru cei ce vor citi aceste rânduri, pentru a reconstrui un om crescut şi educat în spiritul şi idealurile în care a trăit. Ceea ce rămâne valabil pentru orice român, indiferent de provincia în care a fost hărăzit să trăiască, rămâne viziunea unică, atât timp cât va dăinui statul național, că unitatea şi independența României rămâne un ideal nenegociabil şi sfânt, a cărui flacără trebuie menținută vie, chiar dacă astăzi, în epoca inevitabilă a globinternului şi globinformului, într-o perioadă a pragmatismului sălbatic, tineretul consideră că are alte priorități, legitime poate, după epoca de dezumanizare, a comunismului criminal românesc, şi după o perioadă de tranziție dezamăgitoare, în care soarta României a fost hotărâtă de lepădături şi lichele care au invadat viața politică românească. La aceasta trebuie adăugat şi terenul extrem de propice, care a exacerbat unele tare istorice ale

poporului român, accentuând deriva. Este o problemă pe cât de importantă, pe atât de sensibilă, încât evit a o aprofunda.

Dacă în privința Transilvaniei a trebuit să explic anumite aspecte, problema Basarabiei şi, mai ales, a Bucovinei este extrem de clară. Istoria Moldovei şi a României demonstrează fără cel mai mic dubiu că teritoriul dintre Prut şi Nistru a aparținut României, a fost şi este ocupat de o mare majoritate de români. În 1330, Bogdan stăpânea cetățile Hotinului şi Sorocăi. Din 1345 sudul Basarabiei aparținea Moldovei prin izgonirea tătarilor. În 1392 Roman era domnitorul Moldovei de la Ceremuş şi Hotin până la limanul Nistrului şi Marea Neagră. În 1404 Mircea cel Bătrân domnea până la marea cea mare. Prima invazie a turcilor în Moldova a avut loc în 1420, când Alexandru cel Bun apăra Cetatea Albă şi ocupă Chilia de la Don. Să nu se uite că, de la 1223 (bătălia de la Kalka) până în 1480 Rusia se afla sub ocupația tătarilor. Ştefan cel Mare ocupă în 1462 Hotinul de la polonezi, iar în 1499 recucereşte Chilia şi Cetatea Albă, ocupate de Baiazid în 1484. În 1574, Ion Vodă cel Viteaz atacă Tighina şi Cetatea Albă, ocupate de turci. La 1600 Mihai Viteazul îl alungă pe Ieremia Movilă, înfăptuind prima mare unire a Țărilor Româneşti, intitulându-se „Domn al Țării Româneşti şi Ardealului şi a toată țara Moldovei". În 1656, Gheorghe Ştefan, urmaşul lui Vasile Lupu, încheie un tratat cu țarul Alexei Mihailovici, care-l ajută pentru recucerirea cetăților de la mare şi recunoaşte autonomia Moldovei, iar în 1711, prin tratatul de la Luck, țarul Petru I recunoaşte autonomia Moldovei până la Nistru. Începe perioada de războaie continue între turci şi ruşi, ultimii justificându-şi expansiunea ca protectori ai ortodoxismului, când Moldova şi chiar Țara Românească devin teritorii de tranzacție a diferitelor tratate, convenții sau congrese. Astfel, în 1739, generalul rus Münich, din motive „strategice" ocupă Moldova. Ecaterina a II-a duce, între 1768-1774 şi 1778-1791, războaie cu turcii, încheiate cu pacea de la Kuciuc-Kainargi din 1774, când ruşii obțin dreptul de „protecție" asupra Principatelor şi pacea de la Iaşi din 1791, când hotarul Rusiei este mutat din nou pe Nistru. Alexandru I, în războiul cu turcii din 1806-1812 ocupă Principatele temporar, iar prin pacea de la Bucureşti din 1812 ocupă Basarabia. După războiul ruso-turc din 1827-1829, prin tratatul de la Adrianopol, țarul Nicolae I ocupă Gurile Dunării şi Principatele până în 1834, când generalul Kiseleff introduce Regulamentul Organic. În urma războiului Crimeii din

1853-1856, prin Tratatul de la Paris a fost înlăturat protectoratul rus, Moldova fiind sub suzeranitate otomană, garantată de Franța, Anglia, Austria, Rusia şi Turcia. Se restituie Moldovei Bolgrad, Cahul şi Ismail. Tratatul este denunțat de țarul Alexandru al II-lea în urma războiului franco-german din 1871. De reținut că, după ce în martie 1859 Franța, Rusia, Anglia, Prusia, Austria şi Turcia recunosc Unirea Principatelor, România tratează cu Rusia pe picior de egalitate la 4 aprilie 1877 trecerea trupelor ruseşti prin România, ruşii garantând integritatea României. În urma înfrângerilor suferite, în august 1877, ruşii cer ajutor prințului Carol I. Sunt cunoscute victoriile răsunătoare ale românilor de la Rahova, Plevna, Smârdan, Vidin care ne-au costat zeci de mii de morți, încheiate cu pacea de la San Stefano din 19 februarie 1878.

Ruşii, pentru executarea testamentului lui Petru I (expansiunea spre Constantinopol pentru ocuparea Bosforului), urmăresc crearea unei Bulgarii mari, stipulând dreptul de ocupație asupra Bulgariei şi schimbă Dobrogea pe partea de sud a Basarabiei, pierdute în 1856, menținând dreptul de a trece prin România. În urma Congresului de la Berlin din 1878, prin care se recunoaşte independența României, Rusia stăpâneşte din nou Dobrogea, Bolgradul, Cahulul şi Ismailul. Ruşii se retrag din România abia în 1882, după ce-i salvasem de la înfrângere, în urma ultimatului energic al lui Bismarck. După cele două războaie balcanice, în primul război mondial România suferă inițial înfrângeri temporare, deoarece armata rusă, ca urmare a Marii Revoluții şi a Tratatului de la Brest-Litovsk dintre germani şi ruşi, se retrage în dezordine, dezorganizând întregul front de sud. În acest timp, la 25 octombrie 1917 ia ființă în Basarabia Congresul ostaşilor moldoveni. La 21 noiembrie se deschid şedințele Sfatului Țării, care apoi declară Republica Moldovenească. La 24 ianuarie 1918, Basarabia se declară republică independentă, iar la 27 martie are loc unirea cu România, recunoscută la 3 martie 1920 de Anglia, Franța şi Italia.

Ce a urmat după încheierea pactului trădător de la 23 august 1939 dintre Ribentrop şi Molotov este binecunoscut. Prin ultimatumul din 26 iunie 1940, România trebuia să părăsească Basarabia în decurs de trei zile. Aşa a început Marea Uniune lupta împotriva fascismului german: prin ocuparea nu numai a Basarabiei, ci şi a Nordului Bucovinei şi Ținutului Herței, prin comiterea a zeci de mii de crime, prin expulzarea românilor în înghețurile Siberiei,

urmate de alte evacuări forțate în 1944-1945, 1949, 1953-1956 în timpul tiraniei lui Stalin şi a rusificării forțate din timpul lui Hrusciov şi Brejnev, prin aducerea în Basarabia a unui milion de ruşi, ucraineni şi evrei. După cacialmaua de la Ialta, prin Tratatul de la Helsinki din 1975, se consfințesc granițele actuale din Europa de Est. Prin ocuparea Herței, ruşii obțin un cap de pod peste Prut, iar prin ocuparea Bucovinei de Nord, a Galiției de Sud şi a Ucrainei Subcarpatice din Cehoslovacia, formează un pinten înfipt în mijlocul Europei, cel mai puternic avanpost nuclear şi ofensiv, separând Polonia şi Cehoslovacia, care nu mai aveau graniță comună cu România. Un alt act de inconştiență a puterilor occidentale. Indiferent de tratate, când şi cum se va rezolva problema acestor teritorii, nu vom uita niciodată figurile de eroi ale neamului: C. Stamate, Al. Cotruță, A. Hajdeu, I. Dabija, Al. Mateevici, Al. Sturza, Tudose Roman, Gavril Bănulescu, A. Donici, C. Stere, Pan Halipa şi mulți alții. Singurul argument al ruşilor, că ei au luat Basarabia de la turci, nu rezistă în fața istoriei, a conştiinței naționale şi dreptului popoarelor la autodeterminare.

Un alt element ce a influențat formarea mea ca om l-a constituit explozia de personalități culturale şi ştiințifice apărute pe fondul unei libertăți şi a unei democrații, atât cât şi cum au fost. Citeam mai mult cărți împrumutate; era însă perioada când „mâncam cartea pe pâine” sau când, ulterior, „citeam în cadență”. Sigur nu voi prezenta un opis cu toți cărturarii. Voi enumera câteva personalități din diferite domenii, pentru ca tinerii care vor citi această carte să poată compara, să sesizeze hiatusul adus de comunism, de teroarea dictaturii proletariatului. Oameni de ştiință: Henry Coandă, Traian Vuia, Gogu Constantinescu, Elia Cavafoli, Ştefan Procopiu, Horia Hulubei, Gh. Țițeica, Gh. Vrânceanu, Simion Stoilov, Grigore Moisil, Octav Onicescu, Emil Racoviță, Mina Minovici, Constantin Nenițescu, Daniel Danielopol, Gh. Marinescu, Gh. Mihoc, Simion Mehedinți, Grigore Antipa, Vasile Pârvan, N. Iorga, Xenopol, Constantin Giurăscu, Gh. Brătianu, Alexandru Philippidi, etc., muzicieni: Gh. Dima, George Enescu, Jean Georgescu, M. Jora etc. Pictori: Theodor Pallady, Gh. Petraşcu, Dimitrie Paciurea, Tonitza, Camil Ressu, Cornel Medrea etc. Filozofi: Lucian Blaga, Constantin Noica, Radulescu-motru, Nic. Bagdazar, P.P. Negulescu, Petre Andrei, Mihai Ralea, Dimitrie Gusti, Mircea Florian, Mircea Eliade etc. Scriitori: Ion Slavici, Ion Barbu, Vasile Voiculescu, Octavian

Goga, Ion Pillat, George Bacovia, Alex. Macedonski, Ion Minulescu, Hortensia Papadat Bengescu, George Topârceanu, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu, Al. Brătescu-Voineşti, Camil Petrescu, Ionel Teodoreanu, Gib Mihăescu, Geo Bogza, Urmuz, Aron Cotruş, Eugen Ionesco, Mateiu Caragiale, Marin Sadoveanu, Victor Ion Popa, Constantin Stere, Tudor Vianu, Şerban Cioculescu, Io Vinea, Radu Gyr, Zahu Pană, Emil Cioran, Nichifor Crainic, Dan Vizirescu, Demostene Botez, Eugen Lovinescu, Ovid Densuşanu, Garabet Ibrăileanu şi, de ce nu, chiar Mihail Sadoveanu, George Călinescu, Tudor Arghezi, Zaharia Stancu şi mulţi, mulţi alţii.

Am străbătut o perioadă propice de acumulări continue, de opţiuni influenţate de situaţii şi conjuncturi complexe şi contradictorii, în care se destrăma o ţară, se dărâmau mituri, când democraţiile pervertite au făcut cedări – rod al neputinţei –, când s-a acceptat cotropirea unor ţări sau s-a profitat de haosul general, săvârşindu-se cele mai oribile crime împotriva unor popoare. O vreme în care s-a ajuns la schilodirea arbitrară a unor hărţi, la împărţirea Europei în zone de influenţă, la abolirea unor libertăţi fundamentale ale omului, la atentate împotriva culturii şi a demnităţii unor popoare. Am asistat şi trăit criza morală care a generat o multitudine de crize politice, economice şi sociale, am făcut parte dintr-o societate debusolată, cu consecinţe catastrofale asupra vieţii unor oameni care s-au lăsat devoraţi de evenimente. Când se va scrie adevărata istorie a acestor vremuri? Când va dispărea dezinformarea şi manipularea puse în operă de către adevăraţii vinovaţi?

IV. AUT CAESAR, AUT NIHIL[17]

Adio, facultate! Am pus cruce visurilor mele de realizare ca om. Războiul, odată declanşat, făcea ca absolvenţii liceelor militare să urmeze o şcoală de ofiţeri. Terminând secţia umanistă, m-am dus la şcoala de ofiţeri de infanterie de la Sibiu, unde fostul meu coleg de liceu militar, Marius Dumitrescu, era deja elev cu grad de plutonier major. În cadrul tradiţionalei primiri a „bobocilor", m-a îmbrăţişat cu căldura lui sinceră şi mi-a zis „*aut Caesar, aut nihil*". Acest dicton se potrivea cu spiritul meu concurenţial, care nu pierdea niciun moment pentru a-şi arăta colţii perfizi. În afară de unii absolvenţi ai liceelor militare, ceilalţi erau civili, şi nu oarecare, mulţi având un an-doi de facultate. Veniseră probabil şi în urma unor calcule. Germania ne obişnuise cu Blitzkrieg-ul[18] şi, după cât îşi propuseseră să cucerească, se termina sigur în cei doi ani de şcoală, după care puteau să-şi continue studiile. Dacă nu alegeau soluţia aceasta, trebuia să urmeze o şcoală de ofiţeri de rezervă, care ţinea câteva luni – noi îi spuneam „şcoala Molotov" – şi apoi se mergea direct pe front. Indiferent de motivele pentru care au intrat în şcoala militară, conştiinţa mă obligă să afirm cu tărie că toţi, absolut toţi, s-au comportat exemplar pe front sau în ţară, au fost eroi ai armatei române pe cele două fronturi unde au luptat, cinstind cu abnegaţie uniforma de ofiţer. Unii, după ce au fost alungaţi din armată, au devenit ulterior doctori sau profesori universitari iluştri. Si atunci, şi astăzi i-am considerat pe toţi, şi pe fiecare în parte, camarazi exemplari, temeinic pregătiţi, încât oricare putea reprezenta cu cinste un şef de promoţie.

Concurenţa era totuşi destul de puternică. Începea o luptă grea, istovitoare la început, nu pentru întâietate, ci contra oboselii. Instrucţia şi cursurile teoretice aveau un tempo sufocant, presant. Ingurgitam sub presiune cursuri de topografie, de armament, de balistică, fel de fel de tactici şi strategii. Instrucţia era infernală, şedinţele de tragere pe orice vreme parcă ţineau o veşnicie. Abandonasem strategia franceză, bazată pe apărare, şi ne însuşeam pe cea germană, bazată pe atac şi crearea de automatisme. Cea mai

---

[17] „Sau Cezar sau nimic"

[18] Germ. Războiul fulger – concentrarea de forţe mecanizate germane în campaniile din 1939-1941.

bună apărare era acum glonțul bine ochit, atacul. O țineam numai în aplicații, la început cu cartuşe de manevră, apoi cu muniție adevărată. Porneam de la pistol, puşcă, pistol mitralieră, mitralieră, dar şi branduri, tunuri anticar, aruncătoare de flăcări. Nu se făcea economie de muniții. Se trecea rapid de la instrucția individuală, la grupă şi pluton, chiar companie. Aplicațiile se făceau pe orice vreme, cele speciale cuprinzând treceri de râuri, sobor, lupta în păduri, în localități, linii fortificate, conlucrare cu alte arme. Instrucția germană implica o disciplină desăvârşită, ordine şi deprinderi specifice, până deveneau automatisme. Deşi eram în război, toate acestea erau completate cu ore de scrimă, de călărie, de comportament în societate. Învățam să mânuim tacâmurile, cărțile de vizită, regulile de politețe, comportamentul rafinat, dar mai ales spiritul de jertfă, onoarea, demnitatea, pentru că intram într-o castă consacrată, diferită de alte profesii, poate mai pretențioase şi mai sofisticate. În plus, trebuia să citeşti mult, tot ceea ce era clasic. Trebuia să ai minime cunoştințe de muzică, de artă, într-un cuvânt trebuia să faci față în înalta societate.

Ofițerii instructori erau pe cât de străluciți şi de competenți, pe atât de conştiincioşi, de intransigenți şi de drepți. Profesorii erau arhicunoscuți, monştri sacri în materie, cu ambițiile şi cu ticurile lor, transmise din promoție în promoție. Idol pentru toți rămâne comandantul şcolii, colonelul Aurel Runceanu, model pentru toți în privința profesionalismului, a exigenței, fermității şi caracterului deosebit; era un eroi între eroi, care, prin moartea lui, ne-a dovedit că demnitatea şi onoarea sunt cele mai sfinte distincții ale unui ofițer român. Ar trebui să insist asupra altor eminenți ofițeri: maiorul Bosinceanu, comandant de batalion, căpitanii Mircea Popovici (Tac), Gheorghe Duțescu (Zvâc), Petre Dumitrescu (Sulă) şi comandanții de pluton locotenenți sau sublocotenenți Itu, Boțoacă, Cristea, Nistorescu, Popa şi câți, câți alții. Am avut cinstea şi norocul să am cei mai renumiți şi distinşi instructori care ne-au modelat, făcând din noi ofițeri bravi şi, mai ales, oameni adevărați. Tuturor le aduc cel mai călduros omagiu, profunda mea recunoştință însoțindu-i şi dincolo de mormintele pe care aştern o floare eternă şi multe lacrimi fierbinți, câte au mai rămas din înghețurile temnițelor, din tenebrele ocnelor care mi-au fost luminate şi de chipurile lor, de memoria lor. Să nu uităm însă că, înainte de toate, erau militari şi se întreceau în exigență, impunându-ne ordinea, punctualitatea şi disciplina, toate

constatate pe pielea noastră în manevrele de pe Dealul de la Cruce din Făgăraş, în viața în corturi din pădurea Jilava, unde eram dislocați în timpul războiului pentru apărarea Bucureştilor, sau în dispozitivele de luptă pe timpul rebeliunii din ianuarie 1940, când eu, cu un pluton, apăram Arsenalul Armatei – viitoarea închisoare Uranus, locul unde am cunoscut mai târziu, pe pielea mea, cele mai barbare şi mai inimaginabile maltratări în timpul unei anchete care a durat un an şi jumătate. În cei doi ani de şcoală militară am cunoscut, aşadar, şi rigorile, şi duritatea vieții cazone de front, dormind în corturi şi mâncând din gamele. Acestea erau motivele pentru care promoția noastră s-a numit nu numai „Dezrobirea", ci şi „Promoția Gamelă".

Aş dori să rețineți că am asimilat tot ceea ce constituia renumele armatei germane, a cărei mentalitate ne-am însuşit-o integral. Reacții automatizate, lupta individuală şi izolată, atacul şi asaltul, stăpânirea perfectă a performanțelor armamentului, importanța capitală a transmisiunilor. Forța unei unități nu mai era exprimată în numărul oamenilor, ci în armamentul de care dispunea. Am fost prima promoție care a avut răniți în perioada de instrucție. Se întâmpla să dai de o grenadă românească defectă sau de o grenadă germană, când aruncai din grabă sau din emoție sfoara, nereuşind să mai arunci şi grenada. Pe front aveam şi eu să constat cât de eficiente erau tunurile antitanc sau antiaeriene contra unor poziții fortificate, realizând că succesul era asigurat cu pierderi foarte puține, dacă aveai puțini oameni şi mult armament automat. Am fost promoția de ofițeri care a introdus în armata română o altă mentalitate, una modernă şi eficace.

Anul I l-am terminat pe primul loc, fiind elev cu grad de plutonier major, însuşindu-mi cu uşurință partea teoretică, iar la instrucție fiind avantajat de aptitudinile mele fizice, de ambiție, de talent şi perseverență. Terminând primul anul I, evoluția mea urma un curs ascendent. În noaptea de dinaintea depunerii jurământului „bobocilor", tradiția era ca, exact la ora 12 noaptea, îmbrăcați în uniforma de paradă, să năvălim în dormitoarele lor, iar ei, buimăciți de somn, în genunchi, trebuia să depună „jurământul nostru". Cu sabia pe umărul unuia, repetau cu voce tare, în cor: „jur să respect tradițiile şcolii militare de ofițeri, să fiu demn, curajos şi să apăr onoarea de ofițer". La aceste cuvinte, spre mirarea camarazilor mei, eu am adăugat: „să-mi respect camarazii, să lupt împotriva trădării".

Întrebat de ce am făcut adăugirea, le-am explicat că, în relațiile noastre, trebuie să troneze respectul, să eliminăm din tradiție mizeriile meschine care se făceau bobocilor la cele mai mici abateri, să dispară comportamentul „cazon", unele „torturi" exagerate şi degradante.

Eram pentru tradiție când, la „aniversarea zilei 101", deci cu 101 zile înainte de avansarea la gradul de sublocotenent, în memoria elevilor francezi care au murit pentru Napoleon la Waterloo cu 101 de zile înainte de a fi ofițeri, se „inversau gradele". În această zi, cei din anul II îi salutau pe cei din anul I. Unii se mai întorceau să-i saluți a doua oară, pe motiv că n-ai executat corect, iar în cadrul unei serbări aveam voie să-i satirizăm, să-i caricaturizăm pe ofițerii noştri instructori, să prezentăm scenete muzicale sau patriotice „miss 101" fiind mereu solicitată una dintre artistele frumoase şi în mare vogă. Textele noastre au fost scrise de Nicolae Tăut, viitor poet şi director la Teatrul Armatei, Marcel Teodorescu, actor la acest teatru, Traian Uba, redactor la „Ora armatei", Alex. Cumpătă, viitor pictor şi profesor, şi de mulți alții. Trebuie să menționez prietenia mea sinceră şi cu mari sportivi ca Gică Popescu[19], internațional în echipa de fotbal, antrenor emerit, preşedinte al Federației Române de Fotbal, Gică Vulcănescu, internațional de fotbal şi hochei, eroul din Crimeea unde şi-a pierdut un picior, Tudor Vladimirescu, fotbalist la Venus, mare mutilat de război, care mi-au rămas prieteni devotați şi în momentele mai dificile din viața mea. Stagiul de instructor la regimente mi l-am făcut la studenții de la ANEF unde, printre elevi, i-am avut pe distinşii şi renumiții sportivi Anghelache, Boteanu, Ozon, Iosub şi restul din anul lor. După examinări şi deliberări, s-a stabilit şi ordinea primilor zece, fiind felicitat de comandanți, dar şi de colegii cu care mă confruntasem. Ordinea suferise unele modificări: după mine, Gh. Moraru trecuse pe locul doi, Mihai Cămărescu, pe al treilea, I. Pasion Stănescu pe al patrulea, Vasile Toaxen pe al cincilea, Mircea Alboiu pe al şaselea, iar prietenul meu, Antonie Badea, din păcate de-abia pe locul al şaptelea. Am insistat asupra aceste clasificări, poate subiective, deoarece şi atunci, ca şi astăzi, nu n-am simțit niciodată mai bun ca vreunul dintre ei, oricare

---

[19] Gheorghe Popescu a fost un fotbalist român care a activat în anii '30 - '50, în campionatul României şi la echipa națională. A deținut funcția de preşedinte al Federației Române de Fotbal între 1963 şi 1967. Nu trebuie confundat cu Gică Popescu, un alt fost fotbalist român, dar născut în 1967.

putând să reprezinte cu aceeaşi cinste şefia de promoție. Bucuria enormă am trăit-o când, străbătând un culoar făcut din cei patru sute de camarazi, fiecare mă felicita şi-şi manifesta satisfacția în funcție de temperamentul propriu, de subiectivismul raporturilor personale cu mine. În orice caz, am simțit aprobarea fiecăruia: eram un şef de promoție care-şi merita locul, eram exponentul voinței şi al dorinței lor. Cu tresa de sublocotenent acoperită cu catifea, m-am retras în dormitor şi meditam profund, nu neapărat la ce făcusem douăzeci de ani, ci la ce aveam de făcut pentru a fi la înălțimea onoarei ce mi se făcuse. De unde era să bănuiesc că vor urma alți douăzeci de ani de adevărate examene, de cea mai acerbă luptă pentru a rămâne nu neapărat şef de promoție, ci OM, pentru a-mi păstra demnitatea şi a nu-mi călca jurămintele. Am trimis o telegramă părinților, în care anunțam „marea mea realizare" şi încheiam cu o premoniție care n-am bănuit niciodată că va deveni cea mai crudă realitate: „şi-acum sunt gata să încep calvarul pentru a-mi duce crucea până la capăt".

Pentru a constata până la ce amănunte se mergea cu educația noastră, redau o întâmplare minoră. După ce se terminase cu stabilirea clasificării, ca şef de promoție am permis camarazilor mei să fumeze în sala de mese. Ofițer de serviciu era chiar comandantul meu de pluton, lt. Ilie Boțoacă, un ofițer erudit, bun profesionist, dar de o sensibilitate sufletească rar întâlnită. Intrând în sala de mese şi văzând fumul gros, perdeaua ce ne învăluia, întrebând cine a permis acest lucru, bineînțeles m-am prezentat, iar drept urmare mi-a ordonat să mă prezint la camera ofițerului de serviciu. După ce mi s-a comunicat pedeapsa de 24 de ore de carceră, caporalul care era şeful gărzii mi-a luat cureaua de la pantaloni, cravata, ceasul, țigările, exceptând şireturile (pentru că eram în cizme), şi m-a condus la carceră, încuindu-mă într-o cuşcă de lemn în care de-abia aveai loc să te învârteşti. Era prima mea zi de carceră şi asta în uniformă de ofițer. Fiind lumină, am descifrat toate semnăturile şi cugetările zgâriate pe pereți, printre care şi unele nume sonore, atunci ofițeri superiori. Trudit de evenimentele din ultimele zile, de gânduri, n-am apucat să ațipesc, pentru că, după vreo două ore, acelaşi caporal mă eliberează şi mă conduce la ofițerul de serviciu, unde lt. Boțoacă mă aştepta cu două fripturi şi o baterie de vin. După ce mă anunță de ilegalitatea comisă, ciocnind un pahar de vin, îmi spune, ca unui prieten adevărat: „Ți-am dat lecția aceasta, deoarece este inadmisibil să treci printr-o şcoală militară de ofițeri fără să faci o zi de carceră;

pentru toată cariera ta, când vei vrea să pedepseşti pe cineva, să-ți aduci aminte de această lecție şi, cu responsabilitate şi curaj, să renunți la pedeapsă. Să nu înjoseşti, să nu umileşti în viața ta pe nimeni". I-am mulțumit sincer pentru acest supliment de educație, fără să bănuiesc că nu voi avea niciodată ocazia să pedepsesc pe cineva, că eu voi fi acela care, parcă simbolic, îmi voi ispăşi cei mai frumoşi douăzeci de ani din tinerețe într-o cuşcă şi mai sinistră, pentru simplul motiv că mi-am respectat jurământul de a rămâne un ofițer demn, refuzând să negociez sau să fac vreun compromis cu onoarea de ofițer, cu conştiința de om.

Aş dori să mai amintesc câțiva camarazi mai apropiați, cerându-mi iertare că nu-i pot enumera pe toți patru sute, dar cutez în a numi pe: Puiu Geanolu, Sandu Cumpătă, Costel Bechescu, Gheorghe Canini, George Constantinescu, Alex. Iacobescu, Ion-Mache Lăzărescu, Nicolae Manasio, Virgil Măhuleț, Tiberiu Pâslaru, Bebe Predescu, Mihai Vasiliu, Cornel Babețiu, Gh. Anca, Gh. Mărgărit, Gh. Stănescu, Aurelian Năstăsescu, C-tin. Lascăr, Eugen Popa, Ion Balteş, Vladimir Jemăneanu, Iosif Jula, Dumitru Rotărescu, Horia Eneşel, Constantin Măldărescu, Gheorghe Duțu, Traian Lugojenel, Gheorghe Ghencea, Cornel Sicoe, Alexandru Zefleanu, Dumitru Băluică, Traian Gârbovan, Ion Căluiceanu, George Frangopol, Ion Gârbovan, C-tin. Poiană, bunul camarad Constantin Caranda, Ion M. Georgescu, Mihai Tăciulescu, Roman Waldemaier, Liviu Limpede, Ion Nica, Ion Popescu şi mulți, mulți alții.

În această perioadă, în afară de rebeliunea legionară care, dacă ar fi reuşit, însemna mobilizare generală şi punerea la dispoziția Germaniei a întregului potențial uman şi economic, trebuie să remarc întâlnirea mareşalului Ion Antonescu cu Brauchitsch[20] la 3 aprilie 1941 şi, ulterior, cu Hermann Neubacher[21], în care refuză anexarea Banatului Sârbesc, afirmând „că nu va înfige niciodată pumnalul într-un prieten răpus la pământ", dar că nu va permite ocuparea de

---

[20] Heinrich Alfred Hermann Walther von Brauchitsch (4 octombrie 1881 – 18 octombrie 1948) a fost un feldmareşal german şi comandant şef al Wehrmacht-ului, armata germană, în primi ani ai celui de-al doilea război mondial.

[21] Hermann Neubacher (24 iunie 1893 – 1 iulie 1960) a fost un politician austriac nazist care a deținut o serie de poziții în diplomația celui de-al Treilea Reich. În timpul celui de-al doilea război mondial a fost numit înalt funcționar german pentru regiunea balcanică.

către Ungaria a vreunui teritoriu sârbesc. O atitudine de deosebită de principialitate, de fidelitate față de tratate şi prieteni, confirmată ulterior şi prin ajutoarele trimise clandestin populației din Banatul Sârbesc. Spre mândria noastră, astfel de ajutoare s-au trimis şi în Franța ocupată de armatele germane, acțiune care a condus la disensiuni cu ambasada germană. În 12 iunie 1941, Ion Antonescu îl întâlneşte pe Hitler la München şi Berchtesgaden, unde este printre puținii care sunt informați despre „operațiunea Barbarossa”, planul de invadare a Uniunii Sovietice, după ce, la 23 august 1939, prin „pactul frontierelor” împărțiseră cu aceasta România, Polonia şi Cehoslovacia. În aceste condiții, Antonescu nu vedea o altă rezolvare istorică pentru redobândirea Basarabiei şi negocia anularea Dictatului de la Viena, fiind preocupat să contracareze instaurarea unui regim legionar cu toate implicațiile acestuia. Cum declara ulterior, pentru că era filoenglez şi militant pentru forțele aliate „din considerente istorice şi politice”, adept al cruciadei anticomuniste şi împotriva expansiunii Uniunii Sovietice, Antonescu admite participarea României la război cu 12 divizii de infanterie, 6 de cavalerie şi una blindată, 6 divizii independente şi 600 de avioane. Astfel, pe teritoriul României se formează armata a 11-a germană, cu generalul Ritter von Schobest şi armatele română 3, cu generalul Petre Dumitrescu, şi 4, cu generalul Nicolae Ciupercă, unul care refuză ulterior trecerea Nistrului.

Si astfel, la 22 iunie 1941, se execută ordinul „Ostaşi, vă ordon: Treceți Prutul!”, un ordin practic „impus de foştii noştri aliați”, care nu şi-au respectat mult trâmbițatele „garanții”. Opoziția mareşalului ar fi însemnat război cu Germania, ocuparea României, instaurarea statului legionar, război cu ruşii pe teritoriul României. Poporul român a înțeles momentul istoric şi soluția impusă, neputându-se vorbi de vreo dezaprobare sau lipsă de entuziasm. Trăiserăm cu toții desființarea unor state, prăbuşirea unora în câteva zile; orice român intuia pericolul unei țări ciuntite, pândite de state hrăpărețe şi, mai ales, de imperialismul slavo-bolşevic. Trăiserăm inițial pactul dintre fascism şi comunism, iar acum pe cel dintre democrațiile autentice şi bolşevism. Nimeni nu mai „făcea istoria”. Toate statele erau manevrate de sforile unor puteri diavoleşti suprastatale. În plus, puțini întrezăreau în iunie 1941 pierderea războiului de către Germania, mai ales că SUA erau încă în expectativă. Ca elevi ai unei şcoli de ofițeri activi, trecuți ani

îndelungați prin şcoala educației româneşti, evenimentul a fost salutat cu entuziasmul cuvenit vârstei, crezând sincer în imperativele istorice şi în împrejurările favorabile, în îndeplinirea unor jurăminte şi respectarea onoarei de ofițer. Acuzaţiile ulterioare făceau parte din doctrina criminală comunistă, asimilată de cozile de topor care s-au trezit comunişti peste noapte, fiind în număr de cinci-şase sute, majoritatea străini, şi ajungând, imediat după capitulare, la câteva sute de mii.

Dezertarea în timp de război se pedepsea cu moartea. Fuga din țară, când toate țările vecine şi toată Europa erau sub ocupație germană, însemna internarea într-unul din lagărele morții sau încadrarea în unități SS, ceea ce ducea la moarte sigură. Fuga la inamic, care echivala cu cea mai mârşavă trădare, însemna, de fapt, acceptarea raptului Basarabiei şi Bucovinei, şi o contribuție directă la comunizarea României. Soluția nu era ipotetică, nici pentru cei mai predispuşi trădători, din moment ce o țară întreagă înțelesese momentul istoric şi acceptase singura soluție posibilă. Pentru noi, cel puțin, era total exclusă orice altă poziție decât aceea care coincidea cu educația şi cu formația noastră, care se încadra în suflul general al unei țări, jurământului prestat față de țară.

În urma unor presiuni insistente şi a unor promisiuni deşarte, împotriva hotărârii unor oameni politici şi chiar a unor generali, inițial chiar împotriva voinței mareşalului, armata română trece Nistrul. Ion Antonescu se întâlneşte cu Hitler în Ucraina, la Berdic, unde ridică din nou problema Dictatului de la Viena şi a retragerii trupelor române. După ocuparea Odessei, la 16 octombrie 1941, pe front mai rămăseseră două corpuri de armată şi trei divizii de cavalerie. După o nouă întâlnire cu Hitler, la 10 februarie 1942, Antonescu declară că i s-a promis că se va face dreptatea cuvenită. Se putea acționa altfel când cei mai marcanți oameni politici ai României, care contribuiseră direct la realizarea României Mari şi moderne, deşi refuzau colaborarea directă, aprobau politica dusă de mareşal ca singura soluție posibilă? Într-un schimb de scrisori şi memorii cu liderii politici, Ion Antonescu îşi justifica acțiunile şi îi acuza de situația la care se ajunsese, declarându-şi de mai multe ori

disponibilitatea de a le ceda guvernarea țării[22]. În timp ce în țară se derulau probleme majore, de maximum interes şi cu implicații asupra viitorului României, pe mine mă preocupa strict pregătirea discursului pe care trebuia să-l țin în fața națiunii, a M.S. Regele Mihai şi a conducătorului statului, mareşalul Ion Antonescu, la 10 Mai, ziua avansării promoției, ziua în care împlineam vârsta de douăzeci de ani. Fusesem desemnat să reprezint toate armele, deci întreaga promoție de ofițeri din anul 1942. Ceilalți şefi de promoție erau: la cavalerie, Gabriel Constantinescu; la artilerie, Constantin Pescariu; la geniu, Eugen Georgescu; la jandarmerie, Constantin Christescu; la aviație, Mihai Stoenescu; la administrație, Gheorghe Gavrilescu etc. Am făcut ciorne peste ciorne, modificări şi corecturi, care temperau elanul meu patriotic, exprimat nediplomatic. Promoția, în ultima clipă, nu mai purta numele eroului național, sublocotenent Marius Dumitrescu, care murise într-un asalt la Țiganca, străpuns de zeci de baionete roşii, ci se numea acum „Dezrobirea”.

Era o zi însorită de 10 Mai 1942, când o națiune își serba independența pe fundalul unor împliniri istorice naționale, reîntregirea Basarabiei şi Bucovinei, când armata română cu armata germană, în plină ofensivă, cucereau Odessa, Harkov, Kiev, luând peste un milion de prizonieri, aflându-se la poarta Sevastopolului. Un tânăr sublocotenent, de douăzeci de ani, mânuind cu siguranță şi dezinvoltură sabia, se prezintă în fața M. S. Regele Mihai, a mareşalului Ion Antonescu şi a feldmareşalului Keitel. Se strigă „Sublocotenent Gulan Aurelian, şeful promoției de ofițeri 1942 - Dezrobirea”, după care sunt invitat să-mi țin discursul. Deşi îl ştiam pe dinafară, protocolul impunea citirea lui. Prezența de zeci de microfoane şi aparate de fotografiat m-au impresionat, bineînțeles, dar, după ce mi-am înghițit primul nod simțit în gât, cu un glas tineresc îmi rostesc discursul-jurământ, fără să bănuiesc că acesta va însemna pentru mine, mai târziu, sentința la moarte. După ce am rostit o frază, în care spuneam că „promoțiile dinaintea noastră au sfărâmat zările cu sângele lor, scriind o pagină memorabilă a istoriei noastre”, a urmat un strigăt amenințător, imperativul istoric al momentului: „Dar munții au rămas nesfărâmați, Maiestate!”. Doar

---

[22] A se consulta în acest sens volumul de corespondență, Mareşal Ion Antonescu, *Epistolarul Infernului*, avertisment, note şi indice de nume de Mihai Pelin, Editura Viitorul Românesc, Bucureşti, 1993.

atât rămăsese din toate frazele mele împovărate de patos românesc, după care a trebuit să-mi întrerup discursul, din cauza uralelor care vuiau în piața Arcului de Triumf. O promoție întreagă de ofițeri, o armată, un popor întreg strigau pentru a trezi şi morții din morminte: „Vrem Ardealul, vrem România Mare!”. Prima lacrimă care s-a perindat direct pe obrazul meu mi-a dat puterea să rostesc cu forțe noi jurământul promoției. Era un jurământ pe care îl făceam voievozilor noştri, pentru păstrarea hotarelor lui Decebal; era jurământul făcut poporului român care, nesuportând jugul străin, două milenii luptase şi murise pentru o Românie Mare, liberă şi independentă. Era jurământul față de mine însumi, care-mi sfredelea conştiința ori de câte ori trebuia să iau o hotărâre vitală. Era jurământul pe care nu l-am încălcat pentru o libertate obținută prin trădare față de neam, față de camarazi şi față de mine. M.S. Regele mi-a oferit o sabie mai deosebită, pe a cărei lamă se aflau două plăcuțe negre, pe care scria cu litere de aur, pe o parte „Regele Mihai al României”, iar pe cealaltă parte, „Sublocotenent Gulan Aurelian, şeful promoției de ofițeri 1942 - Dezrobirea”. Era răsplata pentru un jurământ care se aşeza ca lespezile de morminte pe conştiința unui tânăr de douăzeci de ani, care va fi înghițit de un mormânt pe care şi l-a săpat singur, timp de alți douăzeci de ani, dar nu l-a răpus. Felicitări, îmbrățişări, iar seara, la restaurant, un banchet restrâns, cu multă veselie şi mai multă şampanie unde Mia Braia şi Petre Alexandru cântau doar pentru sărbătorirea noastră.

După o permisie de câteva zile mi-am luat rămas bun de la părinți, şi singura ființă care m-a condus la gară a fost o minunăție de fată, ale cărei lacrimi au luminat bezna temnițelor mele, licărind speranță ori de câte ori întunericul îmi invada şi sufletul. Cu lada de campanie, cu uniformele de oraş, de cazarmă şi de front, cu sabia şi un pistol Beretta, zestrea pe care o primea orice tânăr ofițer, cu un geamantan cu lucruri personale şi ceva cărți m-am prezentat la unitatea unde fusesem repartizat „Batalionul de Gardă al Conducătorului Statului”, adică al mareşalului Ion Antonescu. Primii cinci din promoție, deci Ilarion Stănescu, Mircea Alboiu, Vasile Toaxen şi Puiu Geanolu fuseseră repartizați cu mine, singur Toni Badea, distinsul meu camarad şi prieten, fusese repartizat la Batalionul de Gardă Regală. După prezentarea oficială la comandamentul batalionului, unde era colonelul Victor Popescu, am fost repartizat la compania specialități, primind o locuință

acceptabilă, în spatele fostei Cazarme a Gardienilor Publici, care a devenit sediul Batalionului de Gardă, lângă clădirea Consiliului de Miniştri.

După o zi liberă, începeam viața de ofițer. Activitatea mea se limita inițial la serviciul de gardă în clădirea Consiliului de Miniştri şi instrucție cu plutonul meu de branduri de 120 mm, ulterior cu aruncătoare de flăcări. Din august 1942, compania mea a fost desemnată să asigure paza vilei mareşalului din Băneasa. Făceam serviciul de pază 24 de ore, fiind schimbat de bunul meu prieten, şeful promoției de ofițeri 1940 B, sublocotenent Nicuşor Ciupercă, fiul generalului Ciupercă. Era o sarcină de deosebită răspundere, noi fiind singurele persoane înarmate din curtea vilei. Eram cei care lăsau să intre pe poartă personalul de serviciu, adjutanți, curieri, diplomați şi oameni politici care erau prevăzuți la audiențe. Am întâmpinat de multe ori pe ambasadorul Germaniei, Manfred von Killinger, sau pe cel al Italiei, Bova Scopa.

Nu pot continua istoria mea fără a aduce elogiul cuvenit ofițerilor iluştri care au avut şansa de a face parte din acest batalion reprezentativ, de elită al armatei române. Pentru combaterea rebeliunii, a fost adus în Bucureşti Regimentul de infanterie uşoară Câmpina, unul motorizat deci. Printre comandanții companiei de tancuri era şi cpt. Napoleon Popescu. Batalionul era compus din trei companii de infanterie, unde se aflau cpt. Nicolae Fira, cpt. Nicolae Olteanu, cpt. Stefan Crețulescu, o companie de armament greu – cpt. S. Crăciunescu, o companie de mitraliere – cpt. Nicolae Ioniță, o companie de transmisiuni – cpt. Aurel Fileru, o companie auto – cpt. Ştefan Gheorghiu. Comandant de batalion – col. Victor Popescu, adjunct lt. col. Stefan Melcea (mort în temniță la Jilava), maior Vasile Brădățeanu, maior Nicolae Caloinescu, şoferul maşinii mareşalului, lt. de muzică Stelian Dinu. Printre ofițerii care au făcut parte din batalion, pentru a vă imagina profesionalismul şi calitatea, citez: slt. Marius Dumitrescu (şef promoție 1941, plecat voluntar pe front, mort la Țiganca 1944), slt. Nicolae Ciupercă (şef promoție 1940, rănit la Țigăneşti pe 24 august 1944), slt. Nicolae Mihăilescu (şef promoție 1939, rănit pe frontul de vest), slt. Nicolae Mateescu (al III-lea în promoția 1941), slt. Ilarion Stănescu (al IV-lea în promoția de ofițeri 1942 – căzut împreună cu mine prizonier la Sevastopol la 12 mai 1944, prizonier în URSS până în 1953, condamnat politic în România 13 februarie 1958, 1 iulie 1964), slt.

Mircea Alboiu (al IV-lea în promoția 1942, luptă la Oarba de Mureş, moare mutilat de război la Horni-lehota-Slovacia la 7 martie 1945), slt. Vasile Toaxen (al V-lea în promoția 1942), slt. Puiu Geanolu (al VII-lea în promoția 1942), slt. Alfons Protopopescu, slt. Vasile Protopopescu, slt. Ciprian Zaharescu, lt. Alex. Enăşescu (rănit la podul Băneasa pe 24 august1944), cpt. Anghel Lupea, cpt. Ion Stănescu, cpt. Ion Voicu, cpt. Bungețeanu, cpt. Petrulian, cpt. Baldjiv, cpt. Bârcă (căzut în Cehoslovacia), cpt. Alex Stancovski, lt. Adrian Ionescu, Dr. Spirea Roşca etc.

În martie 1942 batalionul s-a transformat în Regiment de Gardă. La 1 septembrie 1944 două batalioane sunt vărsate la Regimentul 115 Infanterie, participând la luptele de la Oarba de Mureş. Un alt batalion este încadrat în Detaşamentul Blindate, ulterior la Regimentul 19 Infanterie - Caracal - Divizia 11, participând la luptele din nordul Transilvaniei, de pe Tisa şi în Slovacia. Am insistat asupra acestui Batalion de Gardă pentru a evoca memoria unor eminenți ofițeri ai armatei române şi pentru a sublinia faptul că, deşi era Batalionul de Gardă al mareşalului Ion Antonescu, după capitularea fără condiții de la 23 august 1944, acesta a luptat împotriva fascismului german. Dispersați în alte unități, au luptat cu acelaşi spirit de sacrificiu pentru dezrobirea României în Ungaria şi Cehoslovacia, mulți fiind răniți, dar toți fiind răsplătiți cu cele mai înalte decorații pentru eroismul dovedit.

Armata nu făcea politică, apăra în exclusivitate interesele țării, aşa cum erau exprimate de guvernul din acel moment. În această scurtă perioadă eram un ofițer conştiincios la instrucție şi extrem de responsabil în zilele când eram de gardă. În această situație, am avut contacte directe cu şefii de cabinet ai mareşalului, gen. Davidescu, gen. Marin şi col. Zaharia, care, atunci când îi spuneam că sunt mâna lui dreaptă, îmi răspundea zâmbind că ar fi mai bine mâna stângă, pe care şi-o pierduse în luptele de la Odessa. Pe mareşal l-am însoțit în maşina din gardă în câteva inspecții, cele mai multe inopinate, iar de vorbit personal s-a întâmplat de patru ori: o dată mi-a dat să-i citesc podometrul, când se plimba prin parcul vilei; altă dată m-a rugat să însoțesc o domnişoară la manej; cu altă ocazie, văzându-mă, nu ştiu, prea elegant sau cochet – cizme de lac, pantaloni *café au lait*, veston kaki închis –, m-a întrebat dacă mi-ajunge solda, spunându-mi râzând că nici lui nu-i prisosea când era de vârsta mea. Ultima dată, discuția a durat mai mult, deoarece, după ce mi-a spus că voi avea prilejul să

lupt pe teritoriul României, nu să îngraş cu sângele meu stepele ruseşti, mi-a aprobat, la insistențele mele, să plec pe front voluntar. Era în februarie 1943.

PARTEA A DOUA– VOLUNTAR LA DOUĂZECI DE ANI PE FRONTUL DE EST

V. INSTAR OMNIUM[23]

Hotărârea mea de a pleca pe front a fost luată în ziua de 10 Mai 1942, când juram în fața poporului român să păstrăm cu sângele nostru hotarele României Mari. Realitatea pentru mine era una singură. Deşi conştientizam aşa-zisele succese sau realizări ale unui tânăr de douăzeci de ani, deşi mă bucuram de plăcerile vârstei, totul pălea numai la gândul că oricine mă privea se întreba ce caut eu pe Calea Victoriei sau într-un restaurant, când camarazii mei sunt undeva pe front. Cum îmi respect jurământul, unde este onoarea mea de ofițer?! Deşi decizia era luată, tatăl meu mă provoca pentru a analiza cu discernământ situația de pe front, o situație care, în vara anului 1942, părea favorabilă.

De-abia după mulți ani, când soarta a făcut să fiu dus într-un lagăr de pedeapsă (*Straflager*) la Degtiarka, în Siberia din nordul Uralilor, ce ținea de regiunea Sverdlovsk, azi Ekaterinenburg, unde erau strânşi toți generalii şi *von*-ii căzuți prizonieri şi condamnați la 25 ani de muncă silnică, am avut prilejul să fac analiza unor bătălii şi a cauzelor pentru care Germania pierduse războiul. Concluziile nu coincideau deloc cu judecățile mele la plecare. Consider, aşadar, motivată umila mea intenție de a prezenta, este drept, *după război*, ceea ce ştiam eu oficial şi cum analizau alții situația.

Trupele germane ocupaseră Minsk, Smolensk, Kiev, Harkov, unde luaseră aproximativ două milioane de prizonieri. Armata română repurtase victorii răsunătoare, cucerise oraşe, proclamate ulterior „erou”, ca Odessa, Kerci, Sevastopol, luptase şi la Stalingrad. Să amintim că Armata 3 română, a generalului Petre Dumitrescu, cu Divizia 1 blindată, cu diviziile 1 şi 7 cavalerie, şi cu diviziile 5, 6, 7, 9, 11, 13, 14 şi 15 de infanterie ocupau poziții în direcția nord de Stalingrad. Armata a 4-a a generalului C. Constantinescu, cu diviziile 5 şi 8 cavalerie, 1, 2, 4, 8 şi 20 infanterie, în direcția sud de Stalingrad. Mai aveam, în Caucaz, diviziile 2 şi 3 vânători de munte, 6 şi 9 cavalerie, 10 şi 19 infanterie, iar diviziile 1 şi 4 vânători de munte se aflau în Crimeea. Generalul Dragalina devenise legendar în

[23] „Ca toată lumea”.

luptele din Ucraina, iar generalul Avramescu în cele din Crimeea. De la generalii germani aveam să aflu de ce în 1941 direcția a fost Moscova, iar în 1942 – Stalingrad, cu consecința înfrângerii armatelor lui von Paulus. Operațiunea „Leul de mare”, fiind abandonată de la distrugerea Angliei, s-a trecut la ocuparea coloniilor engleze, obiectivul final Orientul Apropiat, deci la operațiunea Barbarossa. Acțiunea era inspirată de Frideric I Barbarossa, care, în secolul XII, participase la o nouă cruciadă, încercând ocuparea Constantinopolului prin nordul Africii. Acum se prevedea înfrângerea URSS şi întâlnirea prin Caucaz cu trupele Germaniei din nordul Africii, după ocuparea Orientului Apropiat, visând chiar la India, unde Chandra Bose pregătise deja terenul pentru o conducere de tip fascist. Cei mai fanatici generali germani, care supraviețuiseră acestui cataclism, vorbeau de inconsistența, alții chiar de utopia acestui plan. Germaniei, chiar prin ocuparea Europei, îi lipsea forța economică şi financiară, forța materială şi, mai ales, cea umană pentru o operație de asemenea anvergură. Îi lipseau serviciile unui spionaj şi contraspionaj de calitate şi eficient. În plus, în locul unor dezrobiri şi eliberări a statelor cucerite, voiau să-şi impună doctrina lor ariană, a rasei superioare, a *Übermensch*-ului, jignind sentimentele naționale. Dacă în țările ocupate impuneau guverne naționale, chiar de tip fascist, aceasta ar fi condus la crearea unor state naționale, care le-ar fi pus la dispoziție forța economică şi umană, care ar fi scutit armata germană de diminuarea forțelor, ca trupe de ocupație.

În Uniunea Sovietică, în loc de a înființa state naționale şi de a desființa sovhozurile şi colhozurile, cizma ocupației germane (cu tot felul de organizații *Sicherheitsdienst* (SD)[24] sau *Wirtschaftskommando* (WIKO)[25], a condus nu numai la acte de sabotaj, dar şi la declanşarea, atunci când cedarea unor teritorii era iminentă, a mişcărilor de partizani, de fapt foşti colaboratori, condamnați ulterior pentru trădare. O altă cauză a fost implicarea aliaților Germaniei, care, după opinia lor, a fost dezastruoasă, aducându-le prejudicii din punctul de vedere militar, pentru că armata germană era obligată să-i ajute pentru a nu periclita flancul

---

[24] Sicherheitsdienst, servicii de informații ale *Schutzstaffel-SS* (escadroanele de protecție conduse de Heinrich Himmler) şi ale partidului Național Socialist German. Aveau ramificații civile, militare şi paramilitare.

[25] Wirtschaftskommando, unități de lucru forțat.

sudic (partea de sud a Europei). Politica duplicitară a Germaniei, tratatul Ribbentrop-Molotov şi Dictatul de la Viena au demascat „noua ordine europeană”, catastrofală pentru Europa. Cea mai mare greşeală s-a făcut, însă, cu Japonia, care şi-a dispersat forțele în Pacific şi în Asia, asigurându-le ruşilor spatele. Forțele armate japoneze aveau să uimească lumea prin eroismul, spiritul lor de sacrificiu şi fanatismul legendar, irosindu-se pe nişte teritorii pe care nu le puteau stăpâni niciodată. O greşeală capitală au făcut şi SUA, care au admis declararea războiului de către URSS, când Japonia era învinsă, cu câteva zile înaintea capitulării. Rezultatul a fost, în afară de un milion de prizonieri, teritoriile răpite Japoniei, țară care a respectase tratatul cu URSS, greşeli capitale care se plătesc şi astăzi. Eroarea enormă a constat în evaluarea total greşită a potențialului economic, material şi uman al SUA, care în momente cruciale pentru omenire, au ştiut să se mobilizeze ca niciun alt popor din lume, punându-şi în valoare toate posibilitățile financiare şi tehnologice, care, ca de fiecare dată, au schimbat soarta unor războaie. Germania a subestimat forța morală a popoarelor europene, care făuriseră istoria şi cultura unui continent.

Revin la nedumerirea mea privind atacul în direcția Moscovei. Hitler, care ca orice dictator, era şi şeful armatei, împotriva voinței generalilor germani, a contat pe potențialul armatei germane, pe blitzkrieg-ul care, prin ocuparea Moscovei, le va aduce o victorie de răsunet, eventual chiar o revoluție, o capitulare. Motivația avea însă şi alte aspecte. Nimeni nu poate contesta profesionalismul generalilor germani, capacitatea lor de a adopta cele mai adecvate soluții strategice. Încă de la inițierea atacului asupra URSS, mareşalul Brauchitsch a admis o singură soluție, impusă de legile strategice verificate de istoria militară: efortul trebuie făcut acolo unde inamicul are cea mai mare forță economică, unde sunt cele mai bune căi de comunicație, unde clima este mai prielnică, unde populația este mai puțin ostilă etc. În concluzie, efortul trebuia făcut numai în sud, în Ucraina, din martie până în octombrie 1941, când experimentata şi bine dotata armată germană trebuia să ajungă pe Volga, unde se putea organiza o apărare eficientă pe timp de iarnă. Moscova putea să cadă eventual de la sine. Evenimentul care a hotărât soarta războiului a fost războiul din Iugoslavia din aprilie 1941. Acesta a condus nu numai la pierderea a peste 100 000 de soldați germani, morți şi răniți, dar şi la dezorganizarea totală a

frontului de sud, la reținerea a zeci de divizii pentru a lupta împotriva răscoalei armate conduse de Iosif Broz Tito. Aceasta a condus la decalarea, la amânarea ofensivei cu trei luni, din martie în iunie. Ca atare, Brauchitsch propunea invazia URSS pentru 1942. Hitler, datorită unor succese repurtate, pierde simțul realității şi, orbit de ambiții personale, îl destituie pe Brauchitsch şi ordonă invazia în direcția Moscova. Dacă generalul Guderian[26] cu armata lui motorizată şi de tancuri ar fi început cel puțin cu o lună înainte, dacă n-ar fi întâmpinat gerul năprasnic de -40° C şi nu s-ar fi împotmolit în mlaştinile Mazuriene, ar fi ocupat probabil Moscova, față de care ajunsese la numai la 17 km. Armata germană, în afară de ger, a întâmpinat şi rezistența unui popor care lupta pentru a-şi salva orgoliul național. Astfel, invincibila armată germană suferă prima înfrângere, care zdruncină nu numai potențialul ei militar, dar mai ales pe cel moral, până atunci elementul de bază al succeselor. Această mare înfrângere a zguduit şi restul omenirii, care şi-a recăpătat convingerea în posibilitatea unei victorii, ceea ce a condus la încheierea unor tratate de ajutoare imense militare, la încheierea unor alianțe împotriva firii, a unei strategii de lungă durată. Singurul scop al aliaților occidentali era înfrângerea Germaniei şi stârpirea fascismului. Nu-i interesa viitorul omenirii, nu intuiau sau poate manipulau dialectic adevăratul pericol al comunismului, al fascismului roşu. Aceleaşi forțe subterane şi-au impus punctul de vedere, înlocuind mai târziu un internaționalism proletar criminal cu o globalizare economică, financiară, militară şi informațională, cu efecte mai umane, fără a atenta la viața a peste 100 de milioane de victime, schingiuite până la asasinare, dar atentând la valorile universale ale creştinismului şi ale culturii, la morală. Să fi fost oare singura soluție istorică?

În anul 1942 este readus Brauchitsch. Se reia ofensiva spre Stalingrad, iar victoriile de răsunet ale germanilor anulează argumentele meschine că pactul Ribbentrop-Molotov s-ar fi încheiat pentru amânarea invaziei, pentru pregătirea ripostei. Nu denigrez cu nimic eroismul Armatei Roşii, dacă afirm cu toată convingerea că răsturnarea războiului nu ar fi fost posibilă fără ajutoarele masive

---

[26] Heinz Wilhelm Guderian (n. 17 iunie 1888 – d. 14 mai 1954), general şi teoretician militar al armatei germane din perioada Germaniei Naziste, în timpul celui de-al doilea război mondial, specialist în tancuri.

economice şi militare primite din SUA. Hitler comite o a doua eroare capitală, peste capul generalilor germani: împărțirea efortului principal, prin ruperea unor forțe importante pentru a ataca în Caucaz. Motivul invocat: presiuni asupra Turciei de a intra în război de partea Axei şi joncțiunea cu trupele lui Rommel din Africa. Acesta nu are susținere însă, deoarece Germania începuse să piardă bătălie după bătălie. Diminuarea forței de atac avea să conducă la a doua mare înfrângere, hotărâtoare pentru soarta războiului. Concluzia rezultată suna irevocabil: chiar dacă n-ar fi avut loc aceste înfrângeri, soarta războiului au hotărât-o SUA, cu enormul lor potențial, deci *cassa* a fost hotărâtoare, nici rasa germanilor şi nici masa sovietelor. În august 1941, la bordul navei *Prince of Wales* în golful Argentina din Newfoundland, Churchill şi Roosevelt adoptau Carta Atlanticului, la care aderă şi URSS în septembrie, prevăzând că se acordă ajutor nelimitat Angliei şi, ulterior, în baza „Lend-Lease Act”, şi URSS, dacă sunt de acord cu proclamarea drepturilor popoarelor la autodeterminare, deci desființarea imperiilor coloniale, alegerea liberă a formelor de guvernare, colaborarea economică şi dezarmare internațională. Ce enormități puteau semna cei mai mari oameni politici din lume în mâna cărora se afla soarta omenirii, cât de departe s-a mers cu ignorarea voită a unor realități istorice şi politice! Ce a urmat se ştie: extinderea imperiului slavo-comunist în estul Europei, începerea Războiului rece, cu cea mai aberantă cursă a înarmărilor etc.

Dar să revenim la situația de pe front. Armatele germane şi române ocupă Rostovul, trec Donul şi ocupă Kotelnikovo la sud de Stalingrad, declanşând marea bătălie a Stalingradului, cu etapa 4-19 septembrie, când Armata Roşie se apăra şi 19 septembrie 1942 – 2 februarie 1943 când are loc contraofensiva şi victoria sovieticilor de la Stalingrad. Germania pierduse total supremația aeriană şi navală, fiind bombardată din martie 1942 de aviația engleză şi americană. Armata lui Rommel era înfrântă în Africa, aliații debarcă în Maroc şi Algeria, iar generalul Douglas MacArthur distruge flota japoneză. În acest timp, armatele germană şi română, cu diviziile de vânători de munte ocupă, totuşi, Krasnodarul, Maiko, Novorosisk, Nalcik, trecând chiar râul Terek, consemnându-se cele mai răsunătoare victorii ale armatei române.

Curând însă, armata română, aflată la Cotul Donului, dezechipată, în ținută de vară, fără armament automat, antitanc şi

greu suficient, fără o rezervă de unități de tancuri, fără niciun sprijin de aviație, pe o singură linie de apărare, era încercuită, la 23 noiembrie 1942, de armatele sovietice reechipate şi reînarmate cu ajutorul SUA. Marea bătălie de la Cotul Donului a fost o bătălie total inegală, disperată şi eroică. În condițiile arătate, armata română a opus o rezistență memorabilă, aducând pierderi uriaşe colosului de blindate sprijinit masiv de aviația de asalt. Cele aproape două milioane de ostaşi sovietici au reuşit încercuirea a aproximativ 22 de divizii, dintre care trei româneşti, aproape 300 000 de ostaşi români luând drumul amar al prizonieratului, în timp ce alțe mii de oameni mureau zilnic de mizerie şi de foame. Se înfăptuieşte astfel încercuirea Stalingradului, armata feldmareşalului von Paulus, în care se găseau şi resturile a două divizii româneşti, luptând în condiții inimaginabile, fără hrană şi muniții, pentru fiecare casă, în speranța unei ofensive germane de descercuire. A existat o încercare disperată a feldmareşalului Manstein, care a pornit din Rostov, a străbătut aproximativ 60 de km, ajungând la câțiva kilometri de Stalingrad. Lipsa de forțe şi, mai ales de aviație, la care se adaugă un sabotaj mascat între armată şi trupele SS, au condus la eşuarea acțiunii. Astfel, pe 2 februarie 1943 bătălia Stalingradului ia sfârşit cu un dezastru uriaş pentru armata germană: 450 000 de prizonieri, din care 105 000 români. Capitularea şi primele săptămâni de prizonierat au însemnat alți mii de morți zilnic, pentru că ruşii nu respectau ori sfidau cele mai elementare reglementări prevăzute în Convenția de la Geneva din 1929 privind tratamentul prizonierilor.

Menționez întâlnirea din 10-12 ianuarie din Rastenberg, în care mareşalul Ion Antonescu şi Mihai Antonescu l-au înfruntat pe Hitler, obligat să asculte acuzațiile mareşalului: eroica armată română a fost învinsă nu de armata sovietică, ci de neputința, egală cu trădarea, a armatei germane. Lipsa oricărei rezerve, a blindatelor şi a aviației a fost cauza principală a dezastrului de la Cotul Donului şi de la Stalingrad. Mareşalul Antonescu, deşi şantajat permanent cu un guvern legionar condus de Horia Sima, a apărat cu disperare interesele României, negociind fiecare tonă de grâu sau de petrol pe care le vindeam Germaniei, care vărsa în Banca Națională Română 30 de tone de aur şi 43 milioane de franci elvețieni. Imediat, Antonescu dă cale liberă oricăror negocieri cu aliații, Mihai Antonescu începând tratativele cu Bova Scopa şi cu Ciano, pentru o eventuală ieşire concomitentă din război a Italiei şi a României.

Lahovari, la Berna, cu nunțiul papal Bernardini, Victor Cădere cu Salazar, la Lisabona, Nicolae Dumitrescu cu Costa, ambasadorul Argentinei, la Bucureşti, şi cu Suphi Tanriör, ambasadorul Turciei la Bucureşti. În acest timp, Iuliu Maniu trimite mesaje la Londra, condiționând ieşirea României din război.

Am amintit toate acestea, deoarece, nefiind atunci cunoscute de mine, nu schimbau cu nimic hotărârile mele definitive, soarta unui om pornit pe un drum fără întoarcere. În timp ce unii invocau scoaterea României din război, din rațiuni naționale, un tânăr de douăzeci de ani, copleşit de greutatea morală a unui jurământ, implora permisiunea de a pleca pe front. Un tânăr fără fățărnicie, prezentabil, cu o soldă ce-i permitea satisfacerea unor „orgolii" specifice vârstei, este aruncat în vâltoarea Bucureştilor, o capitală veselă, care, sub mantia întunericului, a beznei camuflajului, oferea din plin plăcerile unui oraş exuberant, care, cu mii de tentacule, te atrăgea să te înfrupți din tentațiile lui tulburătoare. Acest tânăr are puterea de a se rupe şi de a-şi urma calea fără întoarcere.

Trăiam din amintiri amețitoare, când întâlnisem o fetiță superbă prin inocența ei, prin sinceritatea ei dezarmantă, cu care aveam să mă reîntâlnesc peste cincisprezece ani. Amândoi eram răvăşiți de anii irosiți şi de evenimentele potrivnice, peste care trecuserăm demni, deoarece crezuserăm cândva într-o dragoste adevărată, pentru că fiecare descoperise în celălalt ceea ce considera a fi sublimul.

Zilele de gardă erau propice pentru a citi cât mai mult, mai ales că-mi descoperisem unele lacune, iar cursurile de limba germană, scrise de Candrea, rămâneau permanent în cămăruța în care mă schimba Nicuşor Ciupercă. În această perioadă, prin natura serviciului, căci eu îi primeam la poarta principală, am cunoscut mulți diplomați, mulți oameni de stat, dar fără să am capacitatea de a descifra evoluția unor evenimente din simpla lor enumerare. O singură constatare proprie pot aminti, poate, în acel conflict de orgolii. Aflasem detalii despre Crucea Roşie, având-o ca preşedinte de onoare pe regina Ecaterina, şi despre Consiliul de Patronaj, aflat sub preşedinția Mariei Antonescu, când mareşalul s-a lăsat convins de intrigile Veturiei Goga, preşedinta executivă, deoarece mareşalul nu a permis niciodată implicarea soției lui în viața politică a țării.

Am scris aceste rânduri fără să mă gândesc la reconsiderarea unui mare OM, victimă a istoriei, pentru a aminti istoricilor că, la analizarea unei personalități, trebuie să se țină seama de conjunctura existentă în epoca respectivă, şi să nu judece un om prin prisma unor evenimente ulterioare, mai ales prin prisma interpretărilor comuniştilor sau a istoriei strict impuse de învingători. Adevărații vinovați pentru fascizarea țării trebuie căutați în afara țării, după 1930, în statele care au făcut istoria între cele două războaie mondiale, numindu-se fie Roosevelt, Churchill, Daladier, Bgonnet, Chamberlain, Hitler, Ribbentrop, Mussolini, Ciano, fie Stalin, Litvinov sau Molotov. Unii se fac vinovați prin concesii inadmisibile, alții prin impunerea politicii de expansiune. Vină poartă şi oamenii politici din România, care au neglijat problema moralității şi a unității poporului român, lăsând pe alții să se erijeze în salvatori ai spiritualității româneşti, fanatismului unora răspunzând cu represiune, răzbunări şi contrarăzbunări. Fie că se numesc Maniu, Vaida-Voievod, Brătianu, Duca, Tătărescu sau Cuza, Goga, Iorga, Argeşanu, Armand Călinescu, Gigurtu, Manoilescu, Codreanu sau Sima, toți au asistat neputincioşi la instaurarea dictaturii carliste, au colaborat din plin, au admis răpirea unor teritorii, armata nefiind pregătită material şi logistic pentru un război modern. Un singur om şi-a asumat răspunderea istorică, mergând conştient pe linia unui dezastru național de proporții reduse şi reparabile, în schimbul unei distrugeri totale, evitând posibilitatea desființării noastre ca stat unitar, murind demn, plătind cu viața cutezanța de a salva ce se mai putea salva.

În acest timp, plecarea mea pe front devenise o obsesie. Pe stradă, într-o sală de spectacol, oriunde, parcă toți ochii erau ațintiți asupra mea, mă acuzau de parcă eu aş fi trimis, prin jurământul meu, camarazii mei pe front, iar eu mă răsfățam la mii de kilometri de front. Primul raport, al doilea, până la al optulea. Toate aveau aceleaşi rezoluții negative: „eşti mai util aici decât acolo”, „am mai omorât un şef de promoție”, referire la Marius Dumitrescu, „ambiții deşarte care ne costă prea scump”, iar pe ultimul raport chiar mareşalul „eşti grăbit tinere, ai timp să mori pe pământul țării, că nu-i departe timpul”.

În această vreme am cunoscut şi mulți „învârtiți”, care făceau orice pentru a rămâne acasă, singurul lor front rămânând barurile sau bordelurile rafinate. Nu țineau cont nici de maşinațiile din lumea

politică; noi eram doar neînsemnați pioni pe o tablă de şah, unde jocurile se făceau la nivelul regilor şi reginelor sau cel al nebunilor. Eu rămâneam un exaltat, eram copleşit de simțul datoriei, de onoarea de ofițer, care nu făcea nici cel mai mic rabat la demnitate şi care, ascultând doar de conştiința sa, plătea un orgoliu van, antrenându-se pe un drum fără întoarcere, dar cu conştiința împăcată că-şi face datoria de şef de promoție.

VI. AUDACES FORTUNA JUVAT[27]

În februarie 1943, după o discuție ce a durat două minute, în care mareşalul Ion Antonescu, deşi îmi repeta că „pot muri şi pe pământ românesc” se lăsă înduplecat de patetismul implorărilor mele şi, „nevoind să înăbuşe elanul şi entuziasmul unui tânăr exaltat”, aprobă detaşarea mea temporară la Divizia I Vânători de Munte.

În cele două zile de permisie, schimb cizmele de lac cu pinteni de argint pe o pereche de bocanci de vânători de munte, pantalonii *café au lait* şi vestonul *kaki fonce* pe haine militare de front, epoleții cu fireturile batalionului de gardă pe un epolet de soldat pe care de-abia se zărea tresa subțirică de sublocotenent, sabia specială de şef de promoție pe un pistol Mauser. În sfârşit, locul celor două geamantane de piele îl ia o ladă de campanie de lemn, de mărimea unui sicriu, pe care îmi scrisesem singur numele şi adresa. În ea am înghesuit cizme, o uniformă de oraş, *trench coat*-ul meu, pulovere, ciorapi de lână, rufe, câteva fotografii şi multe, enorm de multe amintiri. După o zi de îmbrățişări, efectiv îmi divinizam părinții şi îmi adoram frații, de plânsete şi râsete nervoase, îmi târam singur „sicriul” la gară, de unde plecam la Bucureşti şi de-acolo Dumnezeu ştia încotro şi pentru cât timp. Un fluierat prelung, cum sună şi claxoanele automobilelor la orice înmormântare, un scrâşnet surd şi un tren ce pleca în sfârşit cu un tânăr, care în afară de părinți şi trei frați, dintre care doi erau pe front, unul scăpat de la Cotul Donului, celălalt aviator, nu lăsa în urma lui nici cele mai vagi speranțe. Undeva, pe peron, sprijinită de doi bărbați, frații ei, acea elevă plăpândă, a cărei sensibilitate şi sinceritate stârnise în mine cea mai înflăcărată dragoste, specifică vârstei, îşi țipa cu disperare durerea despărțirii, când primii fiori ai dragostei ei nevinovate erau striviți de roțile unui tren, care-i purta speranțele spre necunoscut. Trebuie să mărturisesc că această despărțire m-a urmărit permanent în viață, influențându-mi deciziile capitale. A rămas singura realitate care m-a trezit de multe ori la viață, singura speranță care nu m-a dezamăgit niciodată.

Trebuia să mă reculeg repede, plecam doar la război şi încă la unul ce era să rămână cel mai îngrozitor dintre toate războaiele, aşa că mi-am lăsat gândurile să zboare la eventualele fapte de arme pe

---

[27] Lat. „Soarta îi ajută pe cei îndrăzneți.”

măsura renumelui ce mi-l impusese, fără să bănuiesc că, din toate, nu voi rămâne decât cu gustul amar al celor două decenii de prăbuşiri şi umilințe, singura victorie pe care o repurtasem rămânând înfrângerea mea. Excludeam posibilitatea reîntoarcerii cândva a unui infirm ce urma să schilodească şi viața şi dragostea; preferam un anunț laconic cazon: „căzut pe câmpul de bătaie, undeva în străfundurile Rusiei, îndeplinindu-şi cu onoare datoria față de țară”.

În acest timp, între 14 şi 24 ianuarie 1943, Churchill şi Roosevelt stabiliseră la Casablanca măsurile militare pentru anul 1943 şi luau cea mai bizară hotărâre care fixa definitiv desfăşurarea evenimente următoare. Terminarea războiului pentru toate statele inamice era stabilită numai prin capitulare necondiționată în fața celor trei mari puteri: SUA, Anglia şi URSS, nu în fața unei singure țări. Aceasta a exclus intențiile opoziției germane sau române de a întreprinde orice acțiune pentru scoaterea țărilor din război, mai ales că, răspunzători în fața propriilor popoare şi a istoriei, aceştia excludeau dintre posibilități capitularea în fața ruşilor. Câți ani de distrugeri, câte milioane de oameni au costat aceste hotărâri, deşi au existat încercări, refuzate de forțele subterane, care aveau alte scopuri? Goebbels proclamase „războiul total”. După Stalingrad, ruşii eliberau oraşele Kursk, Krasnodar, Rostov pe Don, bazinul Donețului, ceea ce îi obligă pe germani să se retragă din Caucaz, menținând doar capul de pod Kuban. Aviația aliată bombarda oraşele germane, iar Afrika-Korps era în preajma capitulării. Am scris despre încercările unor oameni politici români de a scoate România din război, dar Roosevelt ne trimitea la ruşi, devenind astfel „făuritorul” imperialismului Uniunii Sovietice, al hegemonismului şi al expansionismului slav. Anglia „târguia” cu ruşii granițele Europei de Est, o ruşine care va păta multă vreme istoria omenirii. Toate aceste mârşăvii politice istorice, necunoscute sau ignorate, nu-i împiedicau pe guvernanți să trimită alți soldați pe front, iar eu eram robul unor idealuri sfinte, săpate adânc în conştiința mea. Eram străin de calcule.

Un tren militar şuiera prelung în Gara de Nord, anunțând smulgerea de cei dragi a mii şi mii de suflete, copleşite doar de despărțire şi speranțe. Pe mine nu mă conducea nimeni, era ultima dorință a unui condamnat la moarte, căci cine pleacă la război cu gândul de a-şi face datoria, crede doar în izbăvitoarea moarte. Singura regulă în încleştarea unde participi conştient la o crimă colectivă de proporții, căreia i se atribuie justificări de înaltă

moralitate în numele onoarei de soldat, este aceea de a te apăra, de a trage, de a secera rânduri de semeni de-ai tăi, absolvindu-te de răspunderea crimei directe. Conştiinţa caută refugii, încearcă să se elibereze, sperând că glonţul altuia a comis crima sau că cel căzut este doar rănit sau pironit la pământ. Acestea erau gândurile mele care mă ţineau departe de tumultul din vagon. Mă jenam să spun că eu sunt „voluntar”, când auzeam frânturi din flecăreli: „n-au mai ţinut pilele”, „de-abia aştept să scap; glonţul de aur din fesă e salvarea”, „fiecare are steaua lui”. Nu se bănuia că mai există unii care aleargă singuri după acea stea blestemată ca să-şi satisfacă pornirile entuziaste. Fiecare avea gândurile lui, întrerupte din când în când de sticla de coniac pe care ţi-o împingea cineva în mână pentru a-ţi ridica moralul.

Fără să închidem ochii, ne trezim la staţia terminus Chişinău, la primul comandament român, care ne grupa pe direcţii şi ne expedia cu trenuri locale sau camioane la unităţile noastre, după ce primisem raţia germană de hrană pentru trei zile. Nimeresc într-un autobuz rusesc de captură, care trebuia să ne ducă la Simferopol, în centrul Crimeii, unde era şi comandamentul Diviziei I Vânători de Munte. Trecem de Tiraspol, prima haltă de alimentare cu combustibil, unde am întâlnit primii soldaţi români, trupe de ocupaţie din Transnistria. La o haltă tehnică pe Bug, suntem asaltaţi de ţiganii deportaţi de Antonescu, semn clar că nu era prevăzută anexarea acestui teritoriu, deoarece nu i-ar fi trimis acolo altfel decât pentru că vroia să ne scape de ei. Toţi cerşeau sau ghiceau pe mâncare, previziunile fiind aceleaşi „o să capeţi decoraţii”, singurul lucru la care nu mă gândisem, şi refrenul permanent „o să te întorci curând acasă”. Ne continuam drumul, străbătând sate distruse, întâlnind bătrâni, femei şi copii, care nu ştiu dacă ne priveau cu ură, dar cu milă, cu compătimire, ne priveau în mod evident. Eram doar nişte tineri, iar ei trăiseră ororile războiului. Trecem prin Nikolaev şi prin Hersov, dimineaţă străbatem istmul Perikop, iar către prânz ajungem în Simferopol, unde nu arăta deloc a război. Pe străzi, lume pestriţă, soldaţi români şi germani, chiar şi câteva magazine. La ora 18 străzile se goleau şi-şi făceau apariţia patrulele.

Dimineaţă, bărbierit proaspăt, mă prezint la divizie. Primul care mă ia în primire este un distins ofiţer de stat major, colonel Evolceanu, care mă prezintă generalului Gh. Marinescu, prieten cu colonelul Victor Popescu, comandantul Batalionului de Gardă. Mă

primeşte cu multă simpatie şi, fiind repartizat la divizie, mă conduce la comandantul Diviziei I Vânători de Munte, general de divizie Vasiliu Răşcanu, zis Ţiganul. După ce mă prezint, mă întreabă arogant: „Ce-ți face mareşalul?” Pentru a-şi disimula adevăratele gânduri, îmi vrăjeşte cât de mândru este să aibă în divizie un şef de promoție. Îl cheamă apoi pe colonelul Evolceanu, căruia îi spune că, deşi vreau în linia întâi, fiind bine pregătit şi ştiind limba germană, e mai bine să înființez un centru de instrucție, deoarece se primiseră în dotare aparate de radio de campanie H.

Mi se repartizează o aripă într-un spital, unde organizez un dormitor de douăzeci de paturi, o sală de cursuri, o magazie, o sală de mese şi camera mea. Aici urma să instruiesc două serii de câte cincisprezece transmisionişti de la cele şase batalioane ale diviziei. Aveam în subordine un ofițer şi şase soldați care asigurau serviciul de gardă. Masa o luam la popota diviziei, aproape ca la Bucureşti, singura diferență constând în vinul de Massandra, ce nu lipsea de la nicio masă. În acest timp, am cunoscut „cursanții” care veneau din linia întâi, adică de pe litoralul Mării Negre, între Feodosia şi Sevastopol, sovieticii fiind în Caucaz. Generalul Marinescu, după terminarea cursurilor, m-a luat într-o inspecție în chip de adjutant, străbătând într-un automobil Horsch tot litoralul Mării Negre. Schimbările zilnice de peisaj, care mai de care mai frumos şi interesant, cunoaşterea a zeci şi zeci de ofițeri, mesele cu care se terminau zilele de inspecție, au impus insistențele mele de a pleca la unul dintre batalioane.

La întoarcere, mai fac un curs de data aceasta cu Faustpatron-uri şi Ofenrohr-uri, arme noi antitanc pe bază de rachetă cu combustibil solid. Un tub cu o „măciulie” în cap şi un trăgaci ce declanşa jetul, care ieşea în spate şi expedia proiectilul ce se lipea de tanc şi exploda, pătrunzând blindaje de până la 35 mm. Eu îi învățam ochirea, momentul declanşării şi, mai ales, atenția deosebită ca tubul să nu aibă în spate niciun obstacol. Mai târziu, aveam să aflu şi despre Nebelwerfer – o baterie avea şase tunuri, fiecare cu şase țevi – , şi despre Stukas zu Fuss – proiectile de calibru mare introduse în nişte stelaje metalice, deci numărul putea varia până la o sută –, ambele pe bază de rachetă cu combustibil solid.

Generalul Vasiliu Răşcanu, plictisit de insistențele mele, voind poate să şi scape de mine, aprobă, în cele din urmă, plecarea

mea la Batalionul 4 Vânători de Munte. O primire mai mult decât amicală, iar colonelul Popa îşi exprima sincer bucuria, deoarece voi comanda un pluton de asalt, o creație impusă de noile metode de luptă ale războiului. Ca efectiv, avea aproximativ o sută de oameni, iar ca armament, două mitraliere, patru puşti mitralieră, patru branduri de 60 mm, două aruncătoare de flăcări Pignone şi o grupă de vânători de care blindate. În afară de patru lunetişti, restul eram dotați cu pistoale mitralieră. Aveam patru subofițeri (şase sergenți), toți veniți voluntari în acest pluton fantomă. Acum mi-am explicat şi aprobarea pripită de a pleca la acest batalion. După două săptămâni, Divizia I Vânători de Munte pleca la capul de pod Kuban. În timpul deplasării, oamenii mei s-au comportat excepțional, eu pendulând între pluton şi trenul de luptă – o bucătărie şi trei căruțe, pe iapa mea capturată la Sevastopol, botezată Jolta. Singurul incident a fost în gara Alexandrovka, unde noaptea aviația sovietică ne-a bombardat în două valuri, fiind informată de deplasarea trupelor române. Noi poposiserăm într-o pădure, departe de calea ferată, aşa învățasem, pe care însă ruşii au bombardat-o în primul val, după care, în următorul val, a fost incendiată gara. Mi-era teamă nu de infernul exploziilor, ci de ghinionul pe care aş fi putut să-l am, să fiu rănit sau omorât înainte de a ajunge pe frontul adevărat. Am avut un singur rănit uşor, lovit de un bolovan de pământ, aşa că ne-am continuat marşul cu efectivul întreg. Trecem în siguranță cu bacurile de Kerci la Taman, păzite straşnic de apărarea antiaeriană germană şi, după câteva zile, ajungem la câteva zeci de kilometri de Novorosisk, pe o şosea ce ducea la Krasvodar. Imediat am fost trimişi în linia întâi pentru a înlocui o unitate germană decimată. Aşa începea războiul adevărat pentru mine. Călare pe şosea, pe un bot de deal, pe care mai era o pădure total schilodită şi incendiată, cu ruşii undeva în vale, la vreo două sute de metri. Armele de bază în acest sector erau pistoalele mitralieră şi grenadele, având însă, în stânga şi dreapta şoselei, patru tunuri antiaeriene de 88 mm, cu misiune antitanc, comandate de un Oberleutnant Blätter. Era o poziție unde fusese decimată unitatea germană timp de o lună, deşi aveau tranşee destul de adânci, în labă de gâscă, şi buncăre bine consolidate, cu plafoane din bârne şi pământ, inclusiv un WC de campanie. Buncărul meu avea chiar şi o saltea improvizată din frunze uscate şi o lampă cu petrol, restul având feştile de ceară. Eram complet în serviciul de subzistență german, rațiile primindu-le la fiecare trei zile. Acestea erau destul de

consistente, de cinci mii de calorii zilnic, care constau în conserve de carne de porc şi peşte, şuncă, ciocolată, inclusiv țigări şi rom sau coniac. Toate acestea nu umpleau însă burta românului, care mai primea de la români, zilnic, o gamelă de ciorbă şi un pachet de tutun, iar noi, ofițerii, un pachet de țigări Mareşal Antonescu. Mâncarea era adusă seara de plutonierul meu şi de Galea, o rusoaică, fostă învățătoare, care se aciuase pe lângă noi din Crimeea şi nu mai voia să ne părăsească. Ea a fost de fapt adusă de sergentul Tudor, eroul de la Sevastopol, care venise voluntar în plutonul meu şi pe care, personal, îl admiram enorm. La un atac la Sevastopol, fiind trăgător la puşca mitralieră, a fost rănit la un picior în fața rețelelor ruseşti. A rămas ascuns într-o groapă, care era un post avansat rusesc, până noaptea. Când a venit rusul care era în schimbul de noapte, Tudor l-a lăsat să se apropie până la doi metri, când l-a luat prizonier şi l-a dezarmat. În acea noapte, rusul, cu pistolul la cap, l-a cărat pe Tudor până-n liniile românilor. Pentru această faptă de arme fusese avansat sergent şi decorat cu Virtutea Militară. Acest butnar de prin munții Buzăului ținea enorm la mine, fapt pentru care i-am îngăduit s-o ia pe Galea cu el. De fapt, el o scosese dintr-un lagăr german, de unde luam şi noi femei în timpul zilei la spălătorie. Tudor a făcut-o într-o zi fugită şi a oprit-o la companie.

Revenind la poziția noastră de apărare pot spune că eram aproape ca o cetate. Şanțurile erau pline cu muniție, grenade şi Faustpatronuri. Ziua rămâneam pe poziție doi-trei de grupă, restul, care puteau, dormeau în buncăre. Eu mai moțăiam din când în când, mai jucam cărți cu ei, mai scriam scrisori, iar toată noaptea patrulam de la o grupă la alta. Războiul ne făcuse mai buni, eram ca o familie. Noaptea mă mai şi distram, stând la pândă şi împuşcând câte un şobolan, deoarece de dormit era aproape imposibil din cauza păduchilor pe care îi moştenisem odată cu buncărele. Ziua schimbam câte două cămăşi pe care mi le aducea Galea, protecție de scurtă durată, până ce ajungeau din nou pe piele. Ziua, când observația era bună, se trăgea mai puțin. Noaptea, în schimb, când era luminată din când în când de rachete, se trăgea vârtos de ambele părți. La rețelele de sârmă aveam clopoței, cutii de conservă cu tuburi de cartuşe goale, care sunau la cea mai mică atingere a sârmei ghimpate. Se întâmplă să avem şi primul soldat mort. Am crezut c-a murit de frică. De fapt, glonțul îi intrase în gură când vorbea ceva, oprindu-se undeva în creier. Gloanțe rătăcite, care nu-şi alegeau victima!

Noaptea l-am evacuat pentru a fi înmormântat creştineşte într-un cimitir impozant al românilor, pe a cărui poartă scria; „Ajuns în țară nu uita: fă-mi cel din urmă bine, pământul țării să-l săruți şi pentru mine!”. Crucile, aliniate cu căştile deasupra, curățenia şi liniştea m-au impresionat profund, încât, de fiecare dată, se strecura câte o lacrimă pe obrazul meu. Comuniştii ruşi le-au arat, ştergând orice urmă. Noaptea ruşii mai trăgeau cu brandurile, cu tunurile antitanc şi antiaeriene, iar lumina rachetelor era brăzdată de proiectilele trasoare care se încrucişau din ambele părți. Deşi raportul zilnic era „nimic deosebit în sectorul meu”, într-o noapte au mai murit trei camarazi, doi într-o groapă pe care tocmai o părăsisem, al treilea în groapa din care plecasem să-i înlocuiesc pe cei morți. Trei oameni ucişi fără luptă – un semn pentru mine că steaua mea norocoasă nu m-a părăsit. S-a răspuns cu o tragere de pe toată linia, onorul pe care-l dădeam morților, un semn de sfidare a necunoscutei care te pândeşte permanent în război – moartea. Am trimis şi câteva „arme noi”, cauciucuri de camioane abandonate pe care le umpleam cu trotil, le montam un detonator şi le rostogoleam la vale, unde, desigur, nu ajungeau, dar, când explodau, făceau un zgomot infernal. Ziua mai luam cu mine un brand mic rusesc şi câteva proiectile şi mă duceam în vizită la cpt. Bărbulescu. Înainte de a intra în buncărul lui, trăgeam cele cinci-şase proiectile şi fugeam în buncăr. Motiv pentru care ruşii să răspundă cu zeci de proiectile, iar pentru cpt. Bărbulescu să se înfurie că m-au văzut ruşii. Ne împăcam repede la un pahar de coniac. Mai rar, în zilele de acalmie, îl vizitam şi pe comandantul meu, colonelul Popa, unde rămâneam până seara, punând țara la cale. Spre deosebire de mine, el era mult mai realist, câteodată dezarmant de pesimist. Îmi spunea „piciule” sau „Auraş”. Cu el am comentat mai târziu arestarea lui Mussolini şi capitularea Italiei, formarea noului guvern al mareşalului Badoglio, fără să bănuim că, pe 12 septembrie, detaşamentul de paraşutişti german, condus de către Skorzeny avea să-l elibereze din captivitate, spre stupoarea tuturor, creând în nord Republica Socială Italiană. Cu el am discutat şi despre conferința anglo-americană de la Quebec, prin care s-a adoptat planul Overlord, de debarcare în Europa – aşa-zisa debarcare în România fiind doar o diversiune a serviciilor secrete. Am discutat şi despre conferința miniştrilor de externe Molotov, Eden, Hull, de la Moscova, prin care se puneau bazele ONU şi se cădea de acord asupra responsabilității criminalilor de război, ca şi cum, într-un fel,

nu eram cu toții criminali. Tot cu el discutasem o noapte Conferința de la Teheran, din noiembrie 1943, dintre Churchill, Roosevelt şi Stalin, unde consilierii lui Roosevelt – Harry Hopkins, Samuel Rosenman, Henry Morgenthau, Bernard Baruch şi Felix Frankfurter –, erau interesați de distrugerea Germaniei şi nu-i preocupau planurile comuniştilor de modificare a hărții Europei, ale viitoarelor zone de influență. Dacă în 1933 România admitea ca uzinele Ford să construiască la Constanța cea mai mare uzină de automobile, care trebuia să asigure întreg exportul în Europa, Asia şi Africa (urmând să treacă după 25 de ani în proprietate românească), şi care ar fi dus la asfaltarea tuturor şoselelor şi la motorizarea întregii armate etc., altele ar fi fost, poate, interesele SUA în Balcani. Am refuzat, la amenințările Angliei şi ale Franței că nu ne mai garantează frontierele, o aberație istorică, ale cărei consecințe le cunoaştem. În perorațiile lui, îmi vorbea chiar de posibilitatea captivității, având în vedere maşinațiile la cel mai înalt nivel, faptul că, într-un război modern cu încercuiri de zeci de divizii, individul nu mai are nicio importanță şi că personalitatea lui este subordonată total unor decizii superioare. Eram definitiv sacrificați, azvârliți în brațele comunismului slav. De la el am aflat, pentru prima dată, că, pe teritoriul Uniunii Sovietice, se formase divizia poloneză Kosciusko, că la Krasnogorsk prizonieri germani formaseră „Comitetul Germaniei Libere”, că, în noiembrie 1943, dintre prizonierii români, ruşii formaseră Divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu”, condusă de colonelul Cambra. Problema captivității ieşea total din calculele mele, astfel că discuțiile erau pur ipotetice, pentru trecerea timpului, a consumării unor zile şi nopți groaznice. Ce era mai grav şi real era degringolada armatei germane, care nu mai putea fi oprită. Această maşinărie complexă, dar perfectă, odată cu defectarea unei piese de bază, îşi pierdea tot angrenajul. Ultima lor ofensivă cu 38 de divizii, dintre care 17 blindate de la Kursk-Orel-Belgorod a fost oprită, iar contraofensiva sovietică victorioasă determină o nouă cotitură a războiului după dezastrul de la Stalingrad. Armatele sovietice (repet, cu un imens sprijin material american), eliberează oraşele Orel, Belgorod, Harkov, Taganrog, Stalino, Briansk, Poltava, Surdensk şi forțează Niprul, eliberând Zaporoje, Melitopol, Dniepropetrovsk, Kiev, Jitomir, Kovno, Luțk, închizând Crimeea, unde armatele germane şi române apărau cu străşnicie Perikopol, strâmtoarea prin care se intra în Crimeea. Între timp, aliații bombardau masiv

Dortmund, Hamburg, Berlin, Leipzig şi, la 1 august, chiar Ploieştiul. Montgomery cu Patton debarcaseră în Sicilia, apoi la Salerno, iar MacArthur recucerea teritoriile ocupate de japonezi. Acest colonel român, omul informat, căuta să mă trezească din visuri, să mă readucă la realitate, indiferent cât de cruntă era pentru noi. Germania pierduse războiul, iar noi ne aflam în Caucaz, la capul de pod Kuban. Reuşise să-mi zdruncine moralul meu doar parțial, crezând total în salvarea noastră onorabilă, fără a face nici cel mai mic rabat la demnitatea de ofițer. Noi ne continuam războiul nostru, devenit tot mai crâncen, roşi de mizeria tranşeii, de praf, noroi, păduchi şi duhoarea morților, cu nervii tot mai tociți de încleştările tot mai frecvente, când moartea alegea zilnic câțiva dintre cei buni. Noi, cruciații, parcă schimbaserăm armele cu alcoolul, drogându-ne zilnic cu rom şi fum de țigară, pentru a suporta jocul cu moartea. Ne mai vin şi întăriri: câțiva ofițeri, un medic şi un preot. Eu, „țâncul”, le-am devenit confidentul cel mai de nădejde, cel mai bun prieten, căci stimam pe toți chiar cu unele păcate omeneşti, care, pe front, puteau fi chiar virtuți. Caporalul meu, Ursu, hoț de meserie, îmi mai făcea nişte probleme, dar, în război, nu mai pui la inimă lucrurile mărunte. Deoarece mi se stricase ceasul meu Doxa, Ursu s-a oferit să-mi procure unul, contra 2 litri de coniac. Noroc că nu-l pusesem încă la mână când un soldat neamț mi s-a plâns că un român i-a furat ceasul. Mi-a explicat şi cum. Se spăla în tranşee, scoțându-şi în prealabil ceasul de la mână. Ursu al meu s-a oferit să-i toarne el apă din bidon şi, când neamțul şi-a dat cu săpun pe față, Ursu i-a luat ceasul şi a plecat. I-am promis că, dacă-i unul din compania mea, va primi ceasul înapoi, ceea ce s-a întâmplat în următoarea oră. Primisem de la Ursu o sticlă de coniac, pe care s-o ofer neamțului, cu scuzele de rigoare, rămânând prieteni. De Sf. Ilie aveam să trăiesc cel mai aprig potop de artilerie şi aviație, totul pe câteva sute de metri, în jurul şoselei. Pământul fierbea răscolit de mii de obuze, iar ultimii copaci din pădure se prăvăleau arzând. Mi-era frică de căldura de iulie pentru că putea întinde focul, arzându-ne ca pe şobolani. Plutonierul meu, T.B. Teleanu, râdea de mine, spunându-mi că se răzbună şobolanii pe care i-am împuşcat în buncăr. Acesta era sistemul. Toți stăteam în buncăr şi, la încetarea sau deplasarea barajului, țâşneam în tranşee. Barajul de artilerie se deplasa undeva în spate, iar în fața noastră huruitul tancurilor ne asurzea. Zeci de tancuri încercau să ne strivească, să treacă pe şosea. Semnalul meu şi exemplul meu i-a

scos pe toți din buncăr, iar puhoiul de infanterie care urma tancurile a fost împrăştiat şi, până la urmă, respins, retrăgându-se în debandadă. Câteva tancuri au fost distruse de tunurile de 88 mm, câteva de aruncătoarele mele de flăcări şi de Faustpatronurile care-şi dovedeau eficiența. Era prima dată când luam câțiva prizonieri, de la care am aflat că declanşaseră ofensiva pentru cucerirea capului de pod. Primii mei prizonieri, cărora nu le vedeam nici cel puțin fața, au fost ridicați de nemți, iar noi ne pregăteam pentru marea bătălie. Soldații căpătaseră încredere în mine, chiar dacă nu mă vedeau, poate, ca pe un erou înnăscut. Constataseră că am ştiut să-mi înving orice teamă, că vreau cu orice preț să-mi respect demnitatea de ofițer. Devenisem un colectiv bine sudat sufleteşte, bazat pe încredere reciprocă. Prizonierii ruşi spuseseră însă adevărul. În noaptea de 1 august, rachetele de ambele părți aveau să lumineze teatrul celei mai crâncene bătălii pe care mi-o imaginasem. A fost un baraj de artilerie magnific, timp de ore, pe care l-am suportat cu calmul învățat în buncăr. După acest baraj, câteva batalioane de ruşi, exaltați probabil de prea multă votcă sub protecția unui baraj masiv de branduri, asaltau botul nostru de deal. Focul nostru nemilos, mai ales cel al pistoalelor mitralieră, îi secera rupându-le rândurile. Alte batalioane debarcate din camioane le luau locul, aruncându-se inconştiente în brațele morții. Țevile pistoalelor mitralieră se înroşiseră; a fost noaptea celor o mie de grenade, încât ne dureau încheieturile de la mâini. Câțiva ruşi, ajunşi în şanțurile companiei de alături, au cunoscut pârjolul aruncătorului de flăcări al lui Ursu. Când s-a crăpat de ziuă, cele două linii se scufundaseră în linişte, iar între cele două linii sute de cadavre şi trupuri încă zbătându-se acopereau pământul pârjolit al pădurii în agonie. Se mai auzeau chiar gemetele surde ale acelora care-şi aşteptau moartea cea izbăvitoare de chinuri, deoarece nu-i mai putea ajuta nimeni, nici chiar bunul Dumnezeu. Conştiincios, înainte de a părăsi şanțurile, fac bilanțul pentru a pregăti o nouă apărare: două mitraliere distruse, opt soldați morți, cinci răniți. Era bilanțul primei bătălii între nişte oameni care nu se cunoşteau, dar care aveau aceleaşi gânduri, nutreau aceleaşi speranțe, care se omorau între ei pentru țara lor, pentru pacea ce urma să se instaureze pentru alții. Câte crime se comit în numele acestei noțiuni abstracte „pace”, cât de greu se cucereşte şi, mai ales, cât de greu se păstrează! Evacuez morții şi răniții, unii înfrățiți cu pământul rusesc, alții sperând că şi-i vor îmbrățişa pe cei dragi. Răcoarea nopții mă

prinsese cu o canadiană făcută din foaie de cort de către un croitor din plutonul meu, care-mi spusese că trebuie să fii elegant când te îmbrățişează moartea, că doar este şi ea tot femeie. Ursu mă aştepta în buncăr cu o cafea fierbinte, înconjurat de câțiva soldați, care făceau ca toate fiarele sau săreau de bucurie că s-a făcut pace. Era un tablou de groază, care m-a zguduit profund şi m-a trezit la realitate. Liniile telefonice fiind distruse, trimit colonelului Popa un raport succint: atacul a fost respins cu pierderi mari pentru inamic, menționez pierderile mele şi rugămintea de a-mi completa armamentul distrus şi muniția consumată. Repet, forța unităților nu se mai măsura în oameni, ci în puterea de foc, în armament. De abia când mi-am reaşezat canadiana am realizat că, din mâna dreaptă, mi se prelungea puțin sânge. Mi-am amintit că, la un moment dat, mi-am înfipt casca în pământ şi m-am apărat cu mâna dreaptă. Atunci e probabil că m-atinseseră şi pe mine câteva ace dintr-o grenadă ofensivă. Ele înfierbântate, eu înfierbântat, nu le-am dat nicio atenție. După ce m-a pansat medicul după-amiază, la refuzul meu de a fi evacuat pentru un fleac, mi-a făcut o injecție antitetanos şi, ca un frate adevărat, ferindu-se să mă jignească, îmi pomeneşte din nou de „schija de aur”. Colonelul Popa, cu realismul lui, cu cinismul lui nedisimulat, îmi spune că e propus pentru decorarea cu Coroana României clasa a V-a, cu panglică de virtute militară – un cretin care crede că se prăbuşeşte frontul fără el, care vrea probabil să ne contamineze şi pe noi cu moralul eroismului inconştient. Ca să dreagă busuiocul, îmi spune că are material suficient pentru a fi propus la Mihai Viteazul, dar astfel de decorații se dau în ofensivă, când se cuceresc teritorii, nu în apărare sau retragere, când se fac adevărate fapte de arme. Realitatea este că nu voiam să-mi dezamăgesc camarazii de arme, nu voiam ca micul lor erou să devină un laş mare, care, sub acoperământul unui pansament enorm, ascunde nişte zgârieturi minore şi multă laşitate. Peste puțin timp, sunt vizitat de un colonel german şi de prietenul meu, Blatter, care, după felicitările de rigoare, îmi ia datele pentru a mă propune la Crucea de Fier. Nu-i costa nimic o distincție, care echivala cu numărul morților şi al răniților noştri. Mârşav târg! Noaptea următoare, Ursu cu Keres s-au dus şi au ridicat de la cei morți ceva armament, dar au venit efectiv amețiți de duhoarea cadavrelor.

Nemții ne-au trimis var şi clor, însă nu ne-au scutit de mirosul îngrozitor. În următoarea zi, ruşii ne-au rugat la megafoane să le dăm

voie să-şi ridice morții, probabil tot din cauza mirosului. Deşi nu aveam voie să încheiem astfel de „pacte” fără acordul diviziunii şi cunoşteam şi astfel de „trucuri”, am acceptat ca noaptea, de la ora 24 la 1, să nu tragem niciun foc, dar le-am transmis că vom supraveghea operația la lumina rachetelor cu paraşută. Aceştia au acceptat, iar noi am intrat în alertă maximă începând cu ora 24.

La ora 24 am tras trei rachete cu paraşută, am încetat orice foc, semnal că-şi pot desfăşura operațiunea. Foarte multe rusoaice în uniformă, dar cu banderolă de crucea roşie, s-au apropiat până foarte aproape de rețelele noastre şi au început să evacueze cadavrele. Atunci am mai învățat un cuvânt rusesc „jivoi”, adică „viu” încă. Alte trei rachete au însemnat terminarea operațiunii, după care am tras simbolic câteva cartuşe trasoare. Au ridicat numai morții din fața tranşeelor noastre, restul îi ridicaseră probabil noaptea precedentă. S-au mai întâmplat şi astfel de lucruri ciudate pentru că, înainte de a fi inamici, eram oameni. A urmat faimoasa zi de 15 august, de Sf. Maria, când totul a depăşit înzecit în cruzime măcelul anterior. O pregătire de artilerii şi aviație nimicitoare, când nu mai trebuia să rămână nimic viu. Rezistam în buncăre, dacă problema se punea de a scăpa teferi la minte, nu la corp, deoarece nu ne puteau ataca sub propriul lor baraj.

Părea că totul depăşea limitele rezistenței noastre psihice. Doream să se termine calvarul şi, cu luciditate, acceptam ca următoarea bombă să ne distrugă buncărul şi să ne îngroape de vii. Sfidam moartea pentru a trece din buncăr în buncăr ca să constat capacitatea lor de luptă. Mulți erau amețiți de băutură şi, în inconştiența lor, îl amenințau pe Dumnezeu. Infernul s-a terminat „fericit”. Doar doisprezece morți şi un buncăr prăbuşit. Dar a început şi marele măcel colectiv. De ce mi-era teamă n-am scăpat. Zeci de tancuri zdrobeau totul în calea lor pe direcția şoselei. Valuri de avioane de asalt aruncau bombe mici şi mitraliau totul în fața tancurilor, iar din spate o masă de oameni alergau să ocupe un teren fără viață omenească. Nici cel mai iscusit regizor cred că nu-şi poate imagina un spectacol mai macabru. Ce soldați formidabili am avut! Câteva tancuri ardeau în fața poziției noastre, iar ruşii fuseseră opriți. Dar câte tancuri ar fi trecut peste noi! Era ultima înfruntare între moarte şi speranța unei supraviețuiri miraculoase. Dezumanizați şi brutalizați total, uitaserăm de tot ce mai era omenesc în noi, uitaserăm de jurăminte şi de demnitate. Îngroziți şi disperați

împroşcam cu foc gloatele de oameni ce se prăvăleau peste noi. Trăgeam împrăştiind moartea cu un nesaț furibund, nebunesc. Prin cap îmi vâjâia doar refrenul cu „moartea pe moarte călcând" când sunt trezit de plutonierul meu TR, care-mi jură că moare cu mine, dar că nu vrea să fie luat prizonier. Atunci aflu că germanii de la tunurile de 88 au fost pulverizați, iar compania din stânga noastră a fost decimată complet. Mai aflu că acei puțini scăpați s-au retras şi că de restul batalionului nu se ştie nimic. În jurul meu mai descopăr câțiva care, la adăpostul unor cadavre, protejați de hoiturile fraților lor, aruncau grenade care încotro. Tudor al meu trăgea undeva în spatele nostru. Credeam că a înnebunit, dar, zâmbind, îmi urlă că trage şi el unde vede ruşi. Celor sănătoşi le spun să mă urmeze, să tragem permanent, să încercăm să trecem printre ei. Pentru a nu mă rătăci, voiam să merg de-a lungul şoselei. Spectacolul era terifiant. Tunurile de 88 erau ca nişte jucării stricate, iar Blatter, cu oamenii lui, erau striviți, tocați de tancuri. Ne-am îndreptat către comandamentul batalionului, unde trebuia să fie compania de rezervă. Nici urmă. În drumul nostru, victorioşi, ne-am strecurat printre două tancuri, iar la întâlnirea cu o grupă de ruşi, surprinşi şi speriați, am aruncat din mână grenadele pregătite. Spre stupoarea noastră şi ei, mai speriați decât noi şi bucuroşi că scăpaseră cu viață, au luat-o la fugă. În retragerea noastră, după vreo oră, timp în care n-am întâlnit niciun neamț sau român, constatam că nu făcusem decât câteva sute de metri. Ne-am oprit, iar Tudor s-a întors după o cercetare, spunându-ne că nemții şi românii au format o nouă linie de apărare în fața unei baterii de artilerie. Ne-am încadrat în dispozitiv până noaptea, când ne-am deplasat către trenul de luptă, unde se regrupase resturile dintr-un batalion decimat. Generalul Răşeanu nu ne-a reproşat absolut nimic. Dimpotrivă, a lăudat sacrificiul nostru, aprobându-ne să ne reorganizăm în două companii, deoarece în ziua următoare urma să fim puşi sub comanda directă a germanilor. Fiind numit comandant de companie, în afară de vreo treizeci dintre oamenii mei, au mai venit plutonul de mitraliere al lui Gogu Stavarache şi încă două plutoane de puşcaşi. Sergentul Tudor comanda resturile din plutonul meu de asalt. În zori, ne-am prezentat la un colonel german, care ne-a spus că, deocamdată, vom fi în rezervă, pentru că două batalioane germane, susținute de „tigri" (cele mai noi şi performante tancuri germane), urmau să recucerească o poziție intermediară, pe care vom fi instalați noi. Ocupam o linie de

aproximativ un kilometru în formă de Z sau o jumătate de zvastică. Tudor a ocupat baza, plutonul de mitraliere, linia de sus, iar eu cu restul linia lungă. De fapt, urmam liziera unei păduri, ruşii fiind pe un bot de deal în fața noastră. Ruşii au declanşat un atac masiv, pe acelaşi calapod, de suferit având plutonul lui Tudor şi Stavarache, linia mea fiind paralelă cu direcția lor de atac. Atacul ruşilor a fost sinucigaş, noi trăgând în flancul lor ca la vânătoare. Repet, am participat la un spectacol monstruos. Noi, care n-avusesem nicio pierdere, descărcam potopul nostru de foc în nişte oameni fără nicio şansă, sortiți eşecului total. Ca de obicei, presat de insistențele de a raporta situația şi pierderile suferite, am trimis doi agenți, pe Ursu la Tudor şi pe sergentul Teodorescu, un pocăit, la Stavarache. Ursu s-a întors repede, raportând că are şase morți, opt răniți, dar atacul ruşilor nu a ajuns până la ei. Deoarece sergentul Teodorescu nu s-a întors, am plecat cu Ursu să văd situația la fața locului. Privelişte de coşmar. Cele patru mitraliere erau complet distruse. Iar servanții morți. Cu teamă, ne apropiem de buncărul lui Gogu Stavarache, care, crezând că este ocupat de ruşi, a intrat trăgând rafale lungi de pistol mitralieră în plafon. Nu mi-am imaginat o astfel de scenă; toți au ridicat mâinile în sus, predându-se, crezând că suntem ruşii pe care ei îi aşteptau liniştiți. Atunci am aflat ce se întâmplase în timpul atacului. Ruşii, cu bateria de tunuri antiaeriene de pe botul de deal, îi vedeau ca în palma şi, bineînțeles, rezultatul a fost cel văzut de mine. Ca să scape, cei vii s-au retras în buncăr, aşteptând „finalul”. Priveliştea din buncăr era macabră, răniți şi morți claie peste grămadă. Românii plângeau şi se închinau, nemții îşi mâncau ultimele alimente înainte de a fi prinşi. Îi ordon lui Stavarache să se pregătească de plecare, iar eu, cu nemții, m-am deplasat la campania germană alăturată. Le-am expus situația, confirmată de martorii nemții, spunându-le că eu am retras cei zece soldați rămaşi în viață, iar ei vor trebui să acopere şi acest sector. După o oră, am plecat cu Stavarache şi cu sergentul Teodorescu, care se temuse şi el să mai părăsească buncărul, împreună cu toții răniți către adăpostul meu. Am raportat imediat comandantului german situația, probabil raportaseră şi nemții acelaşi lucru, astfel că noaptea următoare am părăsit poziția, repliindu-ne pe o poziție improvizată, adică fără şanțuri, doar cu gropi individuale. De fapt ajunsesem ca o minge de fotbal: ne pasau de la un comandament german la altul, unde se mai putea cârpi câte ceva. Eram profund indignat. Dar colonelul Popa,

care şi avea aşa-zisul comandament la trenul de luptă, înjurând de mama focului, îmi spunea că astea sunt dispozițiile.

Pe 3 septembrie am fost chemat la comandamentul german unde era chef mare. Sărbătoreau succesul ce urma să-l repurteze pe 5 septembrie şi şi-au amintit că mai au şi un aliat. Mânuiesc şi eu câteva pahare cu ei (aşa numeam noi ceremonialul ridicării şi închinării paharului), după care ni se explică despre atacul ce urma să-l desfăşurăm, sprijiniți de tancuri Tiger şi tunuri de asalt Ferdinand. Trebuia să recucerim o poziție abandonată unde urma să rezistăm apoi definitiv. Două batalioane germane şi compania mea trebuia să străbată, la adăpostul carelor de luptă, vreo 900-1200 de metri până la poziția ocupată de ruşi. Pe direcția batalionului german din stânga mea era o pădurice, unde se aflau un fel de avanposturi ruseşti. Vine şi ziua atacului pe care îl bănuiam ca o nouă maşină de tocat soldați. Pentru a ne pune capac către dimineață, s-a pornit şi o ploaie mocănească care ne-a udat leoarcă. Foşnetul monoton al ploii era fondul muzical adecvat stării sufleteşti, fiecare picătură de ploaie oprindu-se parcă în creier, pentru a înțelege realitatea. Cu emoție, urmăream limbile ceasului pe care parcă le zoream pentru a grăbi sosirea cunoscutei ore „H”. Într-adevăr, de undeva din spate se auzea huruitul grav al motoarelor, coloşi de oțel care aveau drum de trecere printre noi. Şenilele late şi puternice aruncau cu noroi în noi. Mai aveam câteva minute şi urma să strig ceva de felul „Înainte!”. Artileria rusă începuse să tragă nemilos în tancuri şi în noi. De data aceasta ploua cu obuze, care păreau că ne îngroapă de vii. Sosise clipa când trebuia să ieşim din gropi. Tancurile germane care doborau totul în calea lor sunt obligate să ocolească pâlcuri de pădure, deplasându-se în dreapta pe direcția noastră. Soldații germani porniseră într-un iureş năprasnic ca să ajungă tancurile. Ofițerul german însărcinat cu operațiile se apropie amenințător de mine strigând cu o voce răguşită „Los, los! Vorwärts!”. Îi răspund calm, dar nepoliticos „Halt die Fresse!”, adică „Ține-ți fleanca!”, după care, când am văzut tancurile pe direcția mea de atac, am urlat cât mă țineau bojocii „Acum, după mine!”. Au țâşnit toți ca împinşi de un resort nervos, avântându-se înainte. Mi-amintesc că toți alergau ciucure în jurul meu, iar eu le strigam ”Împrăştiați-vă!”. Nu mai aveam timp nici să ne culcăm dintr-o euforie specifică asaltului, ci acționam ca nişte roboți inconştienți. Sfidam moartea fără să ne mai gândim că mai pică câte unul de lângă noi. Ocolim păduricea,

alergând ca nebunii să ajungem în șanțurile rușilor, să ne atingem ”obiectivul”. La un moment dat, sergentul Teodorescu, cel cu Maica Domnului, mă trântește la pământ, când o grenadă a explodat la câțiva metri în fața noastră. Când m-am dezmeticit, el luase deja prizoniere două rusoaice, pironite cu mâinile în sus. N-am văzut în viața mea ființe mai înfricoșate și descompuse. Fețele le atârnau în jos, ținute doar de doi ochi care mă aținteau disperați. Un rănit în braț le-a luat în primire, făcând cu ele cale întoarsă. Tancurile germane dansau deja pe șanțurile germane, de unde nu se mai auzeau focuri de arme. Cu câteva eforturi supraomenești ne aruncăm și noi în șanțurile parțial săpate. Parcă venise mântuirea. Tancurile germane se întorceau agale, sigure de succes, parcă mulțumite că-și făcuseră datoria. Ca la școală, trec la organizarea poziției. Subofițerii Teleanu și Șerban, pregăteau destoinic mitralierele rusești de tragere și cărau muniție. Tudor se duce în dreapta, Teodoreanu, în stânga, pentru a stabili legăturile. Eu cu Ursul organizăm pentru noapte evacuarea răniților și a prizonierilor. Tudor, dezamăgit, îmi spune că în dreapta, undeva mai departe, parcă ar fi cineva, iar Teodorescu vine cu o veste bună și una proastă. Cea bună, că intr-adevăr a luat legătura cu nemții, iar cea proastă, că erau cei din alt batalion, deoarece cel din fața noastră fusese oprit în fața pădurii. Situația era destul de confuză, dar trebuia să ne pregătim să rezistăm unui eventual contraatac. Ursu pansa răniții români și ruși și îi înghesuiau într-un buncăr unde găsise vreo zece ruși, care se predaseră, pentru că nu voiseră să se retragă cu restul. Cei care, după opinia „autorizată” a lui Ursu nu mai aveau nicio șansă, erau abandonați, lăsați să-și dea duhul odată cu conștiința că și-au făcut datoria de soldat. Ursu a improvizat trei tărgi pentru cei grav răniți pe care îi căra pe prizonierii ruși împreună cu Keres. El conducea convoiul pe un povârniș care ducea spre pădurice. După vreo jumătate de oră, surpriza surprizelor. Ne pomenim cu foc, este drept cam firav, din spate, din direcția păduricii. Ursu și Keres, cu răniții și prizonierii ajunseseră în mâinile rușilor, care astfel au aflat că sunt înconjurați, având în față nemții, în spate românii. Nici situația noastră nu era mai roz, deoarece eram la rândul nostru înconjurați, cu ruși în față și în spate. *A quoi bon*[28] tot ce învățasem în școală? Războiul era școala școlilor, când situații imposibile, din păcate și sinistre, devin

[28] Fr. interogativ „La ce bun?”

realitate. Erau două încercuiri care se intersectau. După respingerea primului contraatac firav, executat în pripă de cei care se retrăseseră, noi am revenit, fiind conştient de enorma eroare comisă de a-mi trimite răniții cu Ursu şi Keres la ruşi. Era greu de justificat, uşor însă de explicat. Eram nişte epave fizice, descompuşi moral, reprezentanții umili ai focului armatei române. Cel mai mult am regretat şi pierderea subofițerului Şerban, omul care radia tot timpul calmul, stăpânirea de sine. Evenimentul se trecea la „pierderi" în mintea şi în sufletele unor ființe dezumanizate. Cineva îmi aduce nişte pâine uscată, un bulgăre mic de zahăr şi o mână de arpacaş uscat, ca să ne potolim foamea, dar parcă nu de foame era vorba, ci mai mult pentru a ne dovedi nesimțirea, indiferența. Eram însă chinuit de gândul venirii nopții, de un nou contraatac puternic. După ce am îngropat morții, de fapt am aruncat ceva pământ pe ei pentru a nu mai călca pe fețele lor, pentru a nu ne mai străpunge privirile lor, către asfințitul soarelui aveam să trăiesc scene ce depăşeau filmele abandonate de pură ficțiune. Ne asurzea un zgomot brutal, continuu. Departe, vedeam coloane de tancuri şi camioane ruseşti care se apropiau nestingherite. De unde artilerie sau armament antitanc?! Norul de praf şi fum umbrea apusul soarelui. Zgomotul ne sfredelea urechile, iar putoarea ne îneca parcă respirația. Dacă se declanşează un contraatac de dimensiunile acestea, soluția era unică: moartea eroică, atotliniştitoare, care rezolvă totul. Am trăit şi imposibilul care nu se poate reda în cuvinte. S-a dezlănțuit o pânză de foc, ca o ploaie măruntă şi deasă. Tunurile din tancuri trăgeau de parcă erau mitraliere, aruncătoarele îşi vărsau perlele metalice ca o grindină, iar obuzele de artilerie răscoleau pământul, voind să ne îngroape de vii. Lava aceasta de foc se prăvălea peste nişte făpturi neputincioase. Ne închinam şi imploram divinitatea să ne grăbească sfârşitul. Alții, smintiți, cu fețele schimonosite, îşi holbau privirile undeva în van forțând un ultim rânjet. Am văzut omul în cele mai nebănuite ipostaze, când nu se mai jena de nimic şi nu se ruşina nici de duhoarea stârvului său încă viu. Era cel mai hidos şi halucinant spectacol. Deodată, potopul de foc încetează şi gloate de bestii umane, înfierbântate de votcă, se prăvăleau în van peste noi, spre fericirea de apoi. S-a tras nebuneşte, orbeşte. Țevile mitralierelor, devenite incandescente, străpungeau bezna nopții. Puhoiul de oameni călca pe cadavrele semenilor lor, loviți de grenadele noastre ca de pietre. Cred că nici ei nu mai trăgeau în noi. Voiau doar să ne sfâşie.

La un moment dat, mă las tras de Tudor pe şanț în stânga, către batalionul german, care nu suporta şocul direct. Soldații mei, care ştiau că în dreapta nu era nimeni, plecaseră cu Tudor spre şanțurile germanilor, care, instinctiv, se retrăseseră şi ei mai spre stânga din calea puhoiului sălbatic şi nemilos. Când am ajuns lângă ei nu le venea ochilor să creadă cum s-a mai putut salva cineva din încleştarea monstruoasă de forțe. Era trecut de ora 9 seara când acest înger păzitor, Tudor, îmi aduce un bidon de cafea. Îmi înfige o țigară aprinsă în gură şi, bătându-mă pe umăr, îmi şopteşte: „Trezeşte-te, puştiule, vorbeşte! Nu eşti printre morți, eşti lângă prietenul tău, încă printre puținii români salvați din infern!”. Unde erau visele mele, lumea mea imaginară, făurită de entuziasmul tinereții inconştiente? Marele voluntar era o arătare printre stafii, creații ale celei mai danteşti încleştări umane. N-am bănuit niciodată resursele mele morale, care pot reînvia cea mai răvăşită ființă umană, care pot insufla şi altora o minimă încredere, o licărire de speranță pentru viitor. Regretam doar ratarea şansei mele de a sfârşi „onorabil”, când nu reacționam cu nimic la pornirile instinctive de a-mi salva viața. Peste ani, urma să trăiesc vremuri când aveam să-mi doresc îmbrățişarea ei insidioasă, dar acum nu aveam tăria de a-i întinde mâna, ca o eliberare supremă de supliciile de iad la care eram supus. Mă revăd cu cei salvați, care erau mai mulți decât mă aşteptam, fiecare manifestându-se straniu. La cei mai mulți le simțeam în îmbrățişare lacrimile sincere că scăpaseră încă o dată din brațele perfide ale morții. Realitatea ne trezea din sentimentalisme. Pericolul era enorm. Ne aflam în acelaşi şanț cu ruşii. Îl întâlnesc pe Hauptmann[29], comandantul batalionului ce atacase în stânga mea, care, după ce-şi mărturiseşte admirația față de „nebunia” românilor şi după un schimb inoportun de amabilități, spune că trebuie să hotărâm ce urmează să facem mai departe, nu înainte de a recunoaşte că nu se mai gândeşte decât la soția şi cei doi copii din Frankfurt, restul este total compromis, pierdut irevocabil. Suntem copleşiți de forța ruşilor, iar noi suntem şi cu moralul la pământ. Era profund dezamăgit de sabotarea Wehrmachtului de către comandamentele SS, care ne târăşte spre dezastrul final. Mi-a spus şi ultima noutate. Comandantul diviziunii ne aprobase retragerea la miezul nopții pe linia de unde declanşasem atacul. Inițial n-a vrut să ne spună. Voia să se retragă

---

[29] „Căpitan” (grad în armata germană).

sub acoperirea noastră, însă, după ce ne-a cunoscut, a recunoscut că este corect să rupem lupta toți odată, cât mai discret, în linişte şi ordine. Noutatea este primită cu bucurie, însă toți speram să ne abatem de la direcție cât mai la stânga, pentru a evita întâlnirea cu ruşii din pădurice, care, neştiind de replierea noastră, se credeau încă încercuiți. La miezul nopții părăsim şanțurile cât mai repede, copleşiți de aceeaşi sete de supraviețuire, care nu te părăseşte până în ultima clipă a obştescului sfârşit. Cu toate precauțiunile noastre, suntem simțiți de gruparea rusească din pădurice, care, spre uluirea noastră totală, ne întâmpină cu un steag mare alb. Un ofițer îmi spune mai mult idiş că, întrucât nu mai aveau muniție şi mâncare, aveau mulți răniți şi că nu mai puteau face față unui atac de noapte, aşa că se predau. Le spunem că suntem românii şi condiția este să arunce tot armamentul şi să se încoloneze cu mâinile la ceafă. Condiția fiind acceptată, Tudor ia în primire dispozitivul, în total 87 de inşi: cinci ofițeri, vreo treizeci de soldați, bărbați şi femei, restul răniți, în numărul lor incluzând şi pe Ursu, Keres şi rănițiii noştri. Era o coloană nemilos de oribilă a acestei crime colective, numite, eufemistic, „război", când zeci de milioane de oamenii mor în numele „civilizației" secolului XX, când ruşii, cu cei câțiva românii, în numele unei umanități, necalculate de autorii dezastrului mondial, se înfrățiseră câteva ore, sperând în salvarea lor. Între timp, doi din rănițiii românii îşi dădură duhul întru „apărarea pământului strămoşesc". Ruşii îşi trăiau din plin umilința cumplită a captivității, dar erau împăcați cu ideea că, pentru ei, măcelul luase sfârşit. Ursu era singurul uluit, singurul care credea în zâna salvatoare. Nu după mult timp trecem linia de apărare a nemților care nu mai credeau în salvarea noastră, nicidecum să mai aducem şi prizonieri. Înainte de a-i preda nemților, cu ajutorul lui Tudor, îi explic maiorului rus, care a fost realitatea nopții ce se încheiase, el concluzionând cu o înjurătură eu parafrazând savant dictonul perfid şi odios „à la guerre comme à la guerre". Tudor, în semn de respect, îi dă câteva țigări strânse de la ai lui şi-i spune „zdarovie", strângându-i mâna tremurândă. Comandantul diviziei germane ne felicită pentru succesul nostru parțial, mândru de a fi comandat o unitate română, după care ne comunică faptul că batalionul se va reface timp de două zile pentru a primi noi misiuni. Într-adevăr, ne întâlnim cu cealaltă companie din batalion, cu colonelul Popa şi cu Galea, primul deprimat total, iar a doua surâzătoare în inconştiența ei. S-au reorganizat cele două

companii şi un pluton de rezervă, pe specialități: pionieri, transmisionişti, sanitari şi bineînțeles trenul de luptă. Două zile am huzurit, mai mult ameţiţi decât treji, deoarece ne pregăteam „alles für Krieg”.[30] Am purtat din nou discuții cu realistul, dar cinicul meu colonel, care acum nu mai avea în față un copil visător, ci un copil maturizat şi înrăit de timpuriu. Războiul ne-a întrerupt şi lâncezeala şi discuțiile serbezi. O dispoziție de la divizia noastră şi suntem oferiți din nou pe tavă comandantului german, care nu avea nimic cu noi, ne făcea doar părtaşi la un joc mai sublimat, la jocul de-a moartea. Cele două companii înlocuiesc un batalion german pe o poziție ca la carte, săpată cu mult timp înainte de populația rusă ocupată. Nemții plecau nu numai grăbiți, dar şi zâmbind, ştiind în ce infern ne-au lăsat. Şanțurile noastre erau pe buza unui viroage, foarte adânci, iar buncărele extrem de solide pe versantul unde era linia noastră. Cele două companii de români ocupau cam un kilometru. Colonelul Popa cu „rezerva” lui se aflau în altă viroagă la care nu se putea ajunge ziua, terenul fiind plat, ca în palmă, cum era de fapt şi terenul din fața noastră, fiind exclusă orice deplasare în timpul zilei. Ziua ne-o petreceam în buncăr, cu gândul la ce ne va mai aştepta. Toată noaptea se auzea un huruit prelung de tancuri şi camioane. Raportam colonelului, dar zadarnic, deoarece nu aveam nici artilerie, nici aviație. Soldații mei, care mă cunoşteau destul de bine, descifrau pe fața mea, în gesturile mele, îngrijorarea, disperarea. Şi a venit şi noaptea de 10 septembrie, când a început „bâlciul”. Valuri de avioane de bombardament şi asalt aruncau bombe şi ne mitraliau. Artileria se dezlănțuise puternic, iar proiectilele de branduri împânziseră viroaga. Vacarmul se întețea pe măsură ce primele coloane de tancuri se târau agale spre rețelele din fața noastră. Moralul nemților din stânga noastră îl cunoşteam, iar al nostru începuse să se clatine la fel. O oarecare siguranță ne dădeau Faustpatronurile şi Ofenrohrurile, care erau din belşug de la nemții schimbați, şi setea de viață enormă, chiar dacă mai întuneca unele din virtuțile ostăşeşti. Trupele urmau tancurile în grupuri compacte, cu trenuri de luptă şi chiar bucătării fumegânde, venind să ocupe o poziție decimată. Lucrurile n-au stat chiar aşa. Noi nu mai apăram nişte principii ostăşeşti, ne apăram strict viața, găsind în noi cel puțin tăria de a muri luptând. Greu a fost până când ne-am decis să ieşim în

---

[30] Germ. „Totul pentru război”

şanţuri, unde, deşi totul era dezolant, ne-am recăpătat curajul când am văzut ce minuni fac Faustpatronurile. Zeci de tancuri au rămas paralizate în faţa noastră, iar cele câteva care au trecut peste noi se prăvăliseră în viroagă. Trăiam nişte stări euforice, legate în exclusivitate de setea dementă de a distruge totul, de a omorî orice. De mare folos ne-au fost şi minele magnetice şi sticlele incendiare, care îmbrăcau în flăcări jucăuşe coloşii de oţel. Puhoiul de soldaţi ruşi de mult făcuse cale întoarsă sub focul ucigaş al mitralierelor noastre care-i învăluia ca un giulgiu. Era o victorie a disperării împotriva unei maşinării ofensive magnifice. Şuvoiul enorm de forţe umane şi materiale, care se revărsa către noi ca lava unui vulcan imens, făcea, din cauza panicii, cale întoarsă ca o râmă diformă, într-o debandadă inimaginabilă. Lupta propriu zisă, încleştarea dintre aceste două forţe mânate de mobiluri diferite – la ei, laurii victoriei, la noi, minima speranţă de viaţă –, n-a durat nicio oră. Câmpul din faţa noastră era plin cu mormane de fier arzând, sub care colcăia moartea. Văzduhul duhnea a moarte, însoţită parcă de gemetele unei dureri colective, victime ale celei mai criminale acţiuni, războiul sfânt sau patriotic. Gemetele fascismului şi ale comunismului se contopiseră într-un geamăt comun, al dezumanizării. În acest timp, în viroagă se derulau scene de groază, căci acei oameni aveau o altă filozofie a războiului. Pe de o parte, nişte răniţi, unii fără vreun picior, care se considerau totuşi supravieţuitori ai acestui măcel, pentru care războiul avea acum logica lui şi, pe de altă parte, nişte ruşi, cei mai mulţi arşi, care încercau salvarea, neştiind situaţia din linia întâi. În timp ce noi participam la o crimă organizată de proporţii inimaginabile, în „valea morţii” se consumau crime la nivel individual, la nivelul unor infirmi disperaţi, morţi cu un pistol sau o baionetă în mână. Nu evit stilistica ce ar îngrozi şi cele mai pietrificate inimi, dar n-am mai găsit supravieţuitori ca să aflăm epopeea lor. Îmi răsunau în urechi vorbele cinicului Ursu: „Am scăpat şi de evacuarea răniţilor!”.

Câţiva prizonieri, tanchişti ruşi, care nu puteau fi evacuaţi în timpul zilei, în schimbul compătimirii noastre, au făcut pe grozavii. Singurul Tudor, îşi cerea scuze că nu mai are tărie, decât pe fundul sticlei, pe care mi-o oferea cu prietenie. Beam ca să beau, deoarece cred că nici alcoolul pur nu mai avea efect asupra minţilor noastre înfierbântate. Când i-am spus să mergem să reorganizăm linia noastră de apărare, el mi-a răspuns convingător că ruşii nu-şi revin

nici într-o săptămână. Mă invită să asist la îngroparea morților în groapa comună, înfrățiți în viață veşnică pentru fericirea urmaşilor, care fiecare va citi istoria lui, unii cinstind, alții ponegrind pe cei îngropați de-a valma. Noaptea, colonelul Popa ne trimite drept întărire şi ultimul lui pluton de rezervă, după primirea prizonierilor, răsplată că mai existau vii printre noi. În noaptea de 14 septembrie sunt chemat de colonelul Popa, ca pe 15 septembrie să ne deplasăm la corpul de armată al generalului Conrad, care, fără explicații savante, ne spune că deoarece luptele de la Perikop sunt pe cale de a fi pierdute, mareşalul Jomike a ordonat retragerea generală, evacuarea noastră în Crimeea. Ne expune cum va decurge evacuarea, care va fi cea mai mare victorie a noastră. De ce reparau şosele, de ce aduceau sobe, de ce ne pregăteau pentru iarnă?! I se spunea, oarecum, diversiune.

Timp de zece zile ne deplasam numai noaptea către Taman, ziua făcând paste din rezerva comandantului german. Timp de zece zile aveam să-mi reafirm capacitatea organizatorică a armatei germane. Despre retragere nu ştia nimeni nimic în afară de colonelul Popa, care primise ordinul scris, şi de mine, translatorul ordinului. În trecerea pe care am făcut-o la trenul nostru de luptă, le-am cerut să facă toate pregătirile pentru cele zece zile, când vom ocupa o altă poziție. În viața unui pion, a tânărului sublocotenent începea încă o etapă din viața lui tumultoasă, care, în ciuda celor trăite, în cea mai odioasă încleştare, nu-şi va schimba optica, cum nu va schimba nici soarta războiului care-şi va urma cursul. Aveam, pe de o parte, degringolada armatei germane, care pierduse total supremația aeriană şi maritimă, şi care se retrăgea haotic din cauza aşa-zisei mişcări de partizani. Pe de altă parte, erau succesele răsunătoare, succesive, ale aliaților şi manevrele subterane ale unora care îşi asumau eronat răspunderea evoluției unei noi lumi şi ale altora care, în ceasul al doisprezecelea, încercau să-şi smulgă popoarele de la un dezastru național.

VII. AD AUGUSTA PER ANGUSTA[31]

Ne aflam în ziua de 15 septembrie 1943, o nouă zi în viața unui tânăr care-şi alesese o cale fără întoarcere. Ajuns în linia întâi, nu spuneam nimănui nimic în afara sergentului Tudor, iar la ora 24 ultima „bombă” a nopții – batalionul este înlocuit de douăsprezece mitraliere germane pe motociclete, iar noi începem retragerea. În flanc, câte unu pe două poteci, restul fiind minunat. Ajungem la comandamentul batalionului, după care ne deplasăm în marş forțat, încolonați, către trenul de luptă, unde ajungem pe la ora două. Pe tot parcursul se vedeau numai flăcări şi se auzeau numai bubuituri: totul era incendiat, totul era distrus. Un regiment de artilerie hipogerman, care primise camioane pentru retragere, ne lasă căruțe, cai şi furaje, pentru a le distruge noi, ca ultimă unitate ce părăseam terenul.

Noi, românii, mai strângători şi mai prevăzători, ne-am mărit trenul de luptă cu încă vreo treizeci de căruțe, încărcate cu tot ce era mai bun din depozitul de aprovizionare, nelipsind ciocolata şi băuturile. Incendiam totul. Jalnicul batalion de eroi, urmat de noul tren de luptă şi bucătari, începe cea mai memorabilă retragere. În cinci zile trebuia să ajungem în Taman, mărşăluind numai noaptea, cam 50 km zilnic. Am zis jalnicul batalion, pentru că, deşi puteam să ne îmbrăcăm cu haine noi germane, am decis să mergem în uniformele noastre. Eram nişte arătări. Uniformele de vară din celofibră erau roase de tranşeele unde ne făcusem veacul. Coatele şi genunchii erau goale, iar bocancii rupți, fapt pentru care mulți îi aruncaseră pentru a mărşălui mai uşor. În fiecare zi aveam de furcă cu comandamentul german, care insista să distrugem trenul de luptă, deoarece mâncare se găsea în depozitele pe care le întâlneam. Reuşeam să-i conving, deoarece era impresionant să vezi soldați netunşi, nebărbieriți, rupți, jegoşi şi plini de păduchi, dar cu decorații pe piepturi, înarmați până-n dinți şi mărşăluind extrem de ordonat. Lăsând spectacolul ilariant la o parte, aveam un moral deosebit, toții fiind convinşi că mult visatul nostru drum spre casă trecea prin Crimeea. Eram convinşi că totul va decurge normal, întrucât, în urma noastră, totul era minat, căile ferate demontate, drumurile distruse, pădurile incendiate, podurile şi tunelurile aruncate în aer, populația

---

[31] Lat. „La rezultate grandioase pe cale îngustă”. Aici, cu sensul „Spre culmi prin strădiuințe”.

evacuată. Pe 16 septembrie, ruşii au atacat în gol, iar nemții, motorizați şi sprijiniți intens de aviația germană de asalt, alocată pentru retragere, se opreau pe liniile de apărare succesive, stabilite în prealabil riguros. Ruşii, care aveau destule pierderi, avansau prudent, fiind preocupați cu deminările şi cu refacerea căilor de acces. Nemții îi opreau unde şi cât voiau, iar noi ne continuam marşul în siguranță. Ruşii mai trimiteau şi câte o escadrilă, care ne mai bombarda când putea, dar, pe lângă cele trăite până atunci, părea un divertisment. Să nu uităm că eram pe front. Disciplina ce domnea a făcut să n-avem nicio pierdere, iar ziua, deşi eram încadrați în comandamentul german, nu a fost cazul să fim folosiți vreodată. Ziua ne trecea făcându-ne planuri de viitor, care mai de care mai năstruşnice, iar colonelul Popa era convins că războiul pentru noi se terminase, că Germania va capitula în fața aliaților şi, împreună, vor pune stavilă extinderii comunismului în bătrâna Europă. Discuții serbezi şi visuri halucinante pentru a ne trece ziua cât mai uşor. În dimineața zilei de 20 septembrie eram deja în Taman, la dispoziția comandamentului german. Aici, zeci de baterii antiaeriene germane, instalate pe ambele maluri ale strâmtorii Kerei, şi aviația de vânătoare germană țineau, neamenințător, cerul curat, asigurând transbordarea în siguranță a trupelor în Crimeea. Aici a intervenit un nou scandal, când nemții nu au acceptat transbordarea trenului nostru de luptă. În timpul parlamentărilor a intervenit „ceva" ce i-a determinat să cedeze. Era un „ceva" ce ar fi putut să ne schimbe soarta, să ne spulbere visurile făurite timp de cinci zile cu atâta entuziasm. Un general german ne-a anunțat cum că trenul nostru de luptă va fi transbordat imediat în Kerei, iar noi, combatanții, vom fi transportați cu avioane Junkers, direct în Simferopol. Ne-am lămurit oarecum: urma să fim trimişi pe frontul Meletopolului, pentru a împiedica încercuirea Crimeii. Dezumflat complet, asist la îmbarcarea trenului de luptă, care se făcea nemțeşte. Fiecare căruță, cu oiştea scoasă şi cu caii legați la spate, erau luată în primire de câte o grupă germană, care o împingea pe bac la locul în prealabil stabilit. Cu mare înghesuială au încăput toate într-un bac. Mi-am luat rămas bun de la ostaşii însoțitori şi m-am întors la „combatanți". În scurt timp a început îmbarcarea, strict doar cu pistolul mitralieră şi un sac de merinde. Nu ne deranja, deoarece armamentul greu, stațiile radio, mitralierele fuseseră îmbarcate în trenul de luptă. Mai puțin disciplinați, românii îşi opriseră şi măştile de gaze, bineînțeles toate pline cu ceva de

mâncare, țigări şi multă băutură. Către ora 10, după un zbor fără peripeții, este drept, cam la firul apei şi porumbului, cele patru avioane au aterizat în Simferopol, unde suntem întâmpinați de către colonelul Evolceanu cu deosebită emoție şi cordialitate. După ce-mi admiră ținuta, pantalonii scurți şi bluza tip Afrikakorps, mă îmbrățişează ca pe propriul lui copil, iar din lacrima scăpată şi din vocea tremurândă, am bănuit că nu revederea noastră, ci viitorul nostru la mişcat aşa de profund. Aşa-zisul batalion, vreo trei sute de oameni, s-a adunat lângă un hangar în formație de „paradă”, pentru a fi trecut în revistă de comandantul german şi român. Atunci i-am văzut şi eu pe generalul Erwin Jaenecke, pe generalul de corp de armată vânători de munte Avramescu şi, din nou, pe generalul Vasiliu Răscanu. Mutrele făcute de aceste căpetenii, când au văzut „batalionul de eroi 4 vânători de munte”, nu pot fi descrise în cuvinte. Pe fețele lor alternau grimase de uluire, de nedumerire cu cele de admirație, deoarece unii încă se mai scărpinau din cauza păduchilor care refuzau prezentarea onorului. Cert este că mareşalul, impresionat şi cu o răbdare nebănuită, a dat mâna cu fiecare ofițer şi subofițer în parte. I-a felicitat pe toți şi, după vreo jumătate de oră, a ordonat să ni se dea mâncare şi băutură, să ne repausăm până la noi ordine. căpitanul Bărbulescu a adus batalionul într-o sală de mese, iar colonelul Popa şi cu mine, ca translator, urmam convoiul înaltului comandament al Crimeii şi capului de pod Kuban, care se retrăgea pentru deliberări într-un salon al aeroportului. La o cafea şi un coniac, generalul Avramescu relatează că este impropriu şi imoral să trimită în luptă o „amintire de batalion”, dat fiind numărul mic de oameni, starea deplorabilă, moralul etc. Eu, care înțelegeam limba lui Goethe, aşteptam cu sufletul la gură sentința. După o analiză pe harta Crimeii şi după o discuție exclusiv între nemți, se ia hotărârea decisivă pentru viitorul nostru imediat: batalionul IV vânători de munte român va înlocui un regiment german întărit care avea simbolul „Ialta”, urmând să plece în 21 septembrie, complet motorizat, pe frontul Melitopolului, însoțit de un colonel german care deținea ordinul scris. Un convoi enorm de camioane germane soseşte curând pe aeroport, întrerupând masa şi cheful ostaşilor români, din cauza pregătirilor de îmbarcare. Pe buzele tuturor răsuna un singur cuvânt: Ialta. În fiecare camion s-a îmbarcat câte o grupă de români, iar noi, într-un Horsch. Am luat drumul Ialtei, pentru a trimite pe alții mai ghinionişti pe lumea cealaltă.

După ce am străbătut o parte de şes, traversăm munţii Crimeii pe o şosea bună şi chiar frumoasă, care ne grăbea sosirea în cea mai frumoasă staţiune balneară a ruşilor de la Marea Neagră. Într-o comună tătărească, unde am văzut câţiva români, am făcut o haltă, când un căpitan se prezintă drept comandantul Batalionului IV Vânători de Munte, trimis pentru completarea noastră cu soldaţi care-şi terminaseră stagiul militar în 1943. Completarea era de vreo opt sute de soldaţi, îmbrăcaţi nou-nouţ, înarmaţi până-n dinţi, pe care generalul Avramescu, ştiind de retragerea noastră, nu i-a mai trimis în Kuban, ţinându-i ascunşi în această comună. Vestea ne-a uluit, deoarece, dacă ar fi ştiut nemţii, drumul nostru era spre Melitopol. După un schimb scurt de priviri, colonelul Popa dă căpitanului Mateescu, care aşa se numea, un ordin clar şi precis: peste două zile plecaţi spre Ialta, mărşăluiţi numai noaptea pe plutoane, la distanţă de două trei ore, fără să vă înlănţuiţi cu nemţii pentru ca, la 25 septembrie, să fiţi în Ialta. Căpitanul Mateescu asculta puţin nedumerit, iar eu, strângându-i mâna, îi şoptesc c-am scăpat de infernul de la Melitopol şi că-l voi aştepta cu flori în Ialta. Ajunşi pe şoseaua ce şerpuia pe litoral, mai facem o haltă scurtă, timp în care soldaţii, împotriva protestelor unor ţărani îmbrăcaţi în uniforme germane, au invadat o vie, după care ne-am continuat drumul.

Ajunşi în Ialta, după ora 16, ne era greu să diferenţiem visul de realitatea imediată. O lume pestriţă se agita pe faleză. Ofiţeri şi soldaţi germani în uniforme de oraş mişunau pe străzi. Trecem de comandamentul marinei germane, de comandamentul oraşului, de WiKo-Kriem şi ajungem, în sfârşit, la poarta unui sanatoriu enorm, străjuită de două santinele. Ne aflam în faţa comandamentului regimentului şi sectorului „Ialta”. Soldaţii români au debarcat din camioane şi s-au aşezat pe trotuar. Aspectul lor era între penibil şi ilar. Întinşi pe asfaltul cald, se scărpinau de zor, fără jenă, şi sorbeau ultimele resturi din sticle sau bidoane. Cei care treceau ne priveau cu dispreţ, comparându-ne cu aliaţii noştri, care se lăfăiseră mai mult de un an pe „frontul Ialtei”, având totul la dispoziţie, inclusiv femei, şi care pozau în veşnic stăpânitori. Apare imediat un colonel german, probabil un von, înalt, svelt, într-o ţinută impecabilă, la gâtul căruia atârna o cruce de fier dobândită în Polonia. Cunoscând deja ordinul, văzându-ne, se trezeşte la realitate şi ordonă alarmă de gradul I, ceea ce însemna pregătirea într-un sfert de oră cu uniforme de război. Vuiau sirenele, iar oraşul se trezea din nou în război. Populaţia civilă

se retrăgea în casele lor, iar soldații își ocupau pozițiile de luptă, nebănuind că pot fi înlocuiți de o mână români. Populația civilă privea cu suspiciune, de după ferestre, spectacolul care se desfășura. Toți comandanții de batalioane și companii, în ținute de război, care parcă le ședea mai bine, se aliniaseră în fața colonelului. Ordinul lapidar suna: până la ora 22 trebuia să predea sectoarele, cu tot armamentul greu, muniții, transmisiuni, rezerve de armament și depozite, „armatei" române. Pe o hartă, studiam organizarea sectoarelor, întinse pe vreo patruzeci de kilometri, Alusta până la capul Foros, cuprinzând Frunzenskoe, Gurzuf, Livadia, Gaspra, Korciz, Alupka, Gimeiz, Sanatornoe ș.a. Erau poziții cu cazemate pe diferite boturi de deal sau intrânduri în mare, ocupate cam de o companie, cu un fel de armament greu, dormitoarele fiind într-un sanatoriu apropiat. Numim câte o grupă de români care urma să ia în primire sectorul unei companii, cu ordinul expres de a nu intra în dormitoare până nu executăm o deparazitare la sânge. Eu, cu plutonul meu, am luat în primire cele trei companii din Ialta: de transmisiuni, de pionieri și de asalt. Colonelul Popa lua în primire hărți, planuri de apărare și de retragere, spital de campanie, popote și tot ce gândești, pentru că, timp de un an, nemții se organizaseră nu numai gospodărește, dar și militar extrem de temeinic. Compania de transmisiuni a fost prima care a terminat, sergentul TR transmisionist luând în primire centrala cu zeci de posturi, care lega cele 12 centrale telefonice de front, fiecare cu șase posturi, cele șase aparate de radio H și două M cu bătaie mai lungă, aparate telefonice și bobine de cabluri, sute de role, baterii, piese de schimb și pentru motociclete Zündapp. Erau organizați ca pe linia Siegfried, cu linii telefonice duble și legături radio, pentru că ei puneau un accent deosebit pe transmisiuni, care era unul dintre motivele succeselor lor militare. Aveam oameni doar pentru centralele telefonice, telefoanele urmând să fie deservite de soldații care luaseră în primire sectoarele de apărare. Cert este că, în două ore, răspundeau în limba română toate centralele și chiar unele aparate din cazemate. Eu am mai vizitat sanatoriul cu dormitoare și popota, intuind cât de important a fost ordinul cu „păduchii", pe care, evident, nu-i mai scoteam din saltele și din păturile de lână. In fond, ce mai contau pentru noi, oameni ai tranșeelor, care dormisem luni de zile în pământ, în zăpadă și în ploaie, să mai dormim câteva zile undeva, pe o podea de linoleum sau gresie! Rezervele de alimente și băuturi erau suficiente. În fiecare

companie, la bucătărie, la spălătorie şi la curăţenie, lucrau cam zece rusoaice, cărora le-am prelungit „contractul” până la noi ordine. Căpitanul era un tip moralist, ştia unde pleca, astfel că o sticlă de coniac bun a ţinut locul actelor de predare-primire. Îl interesa exclusiv viitorul celor trei copii ai săi, soarta lui mai puţin. Ştia că „Führerul nu cedează până nu crăpăm toţi”. În ultimul său discurs, Hitler avertizase omenirea că, odată cu pieirea ultimului batalion german, dispare şi Europa, cultura şi libertatea ei. Ne-am strâns mâna cu multă căldură, urându-ne cel puţin să facem parte din acest ultim batalion. La compania de pionieri, unde credeam că-i mai uşor, am dat peste un nebun care turuia ca o moară despre misiunea poporului german, predestinat să conducă omenirea. Îmi împuia capul cu „arme secrete”, îmi pălăvrăgea despre istoria finală şi despre o nouă Europă. L-am mai temperat eu, amintindu-i situaţia de pe front, dar era nebun de-a binelea. Insista să-i semnez fel de fel de acte de predare cu tone de explozibil, cu mii de mine antitanc şi antiinfanterie, cu planurile de amploare a câmpurilor de mine etc. De fapt, singurele lucruri care mă interesau erau hărţile, crochiurile cu amploarea câmpurilor de mine, şicane şi poteci, pentru a evita vreun accident, şi depozitele, care trebuia într-un fel să fie păzite. Era o situaţie generală: noi nu apăram, deocamdată, litoralul, ne apăram armamentul şi depozitele de furturi. Văzând că-i semnez orice fără să citesc, s-a trezit din fantasmele lui auzind ce-i spuneam: „mâine murim amândoi undeva pe Nipru, vom fi mâncaţi de corbii care vor face ceva pe semnăturile noastre”. A apreciat realismul meu, dar şi cinismul. Fiind, totuşi, un om inteligent a renunţat la tot circul, luând şi cutiile cu el. Santinelele germane de la depozite îşi plecau capetele în jos, ruşinate oarecum că uitaseră ce e războiul, că schimbul lor sunt eu, că, din 1800, au rămas mai puţin de 400. M-a impresionat modul de organizare a acestui Berufsoffizier, ofiţer activ. Totul era cu etichete, caracteristici, scheme de protecţie la incendii, de evacuare etc., dar ce păcat că totul era la vederea rusoaicelor, pe care, spunea el, le alesese cu „grijă” şi care erau preocupate acum de momentul despărţirii. În biroul lui, ne aştepta o rusoaică, efectiv prezentabilă din toate punctele de vedere, care, cu ochii plânşi, îşi privea noul stăpân: un tânăr de 21 de ani, în pantaloni scurţi, părul de abanos, întors pe spate ca la răţoi, care înlocuia un neamţ blond spălăcit şi, evident, mai în vârstă. M-am retras, bănuind că-i a lui, să nu le stânjenesc despărţirea. Strângându-mi mâna, m-a rugat s-o

protejez în continuare. Tudor terminase cel mai repede. De fapt, nu avea ce lua în primire, zicea când „gut”, când „haraşo”, pentru că preluarea propriu-zisă o făcea Galea de la rusoaicele care lucrau la companie. În general, pretutindeni atmosfera era tensionată. Toți conştientizau ce lasă în urma lor, unde huzuriseră un an de zile şi, mai ales, ce-i aştepta. La ora 22, tot regimentul era îmbarcat, pe fiecare camion fiind scris un index cu litere şi cifre, probabil compania, plutonul etc. O ultimă despărțire, ceva mai patetică, de unitățile lor auxiliare, care acum rămâneau sub comanda noastră, şi maşinăria germană se punea din nou în mişcare. Hurduitul surd şi prelung al motoarelor, care mi-aminteau de pregătirile de atac ale ruşilor, respinse cu atâtea sacrificii, mă obliga să mă gândesc la soarta acestor 3 000 de oameni aruncați undeva pe Ostfront, pentru a apăra o țară, o doctrină, nu ştiu, dar sigur spre a muri.

Colonelul Popa şi cu mine am rămas treji toată noaptea, pentru a primi toate informațiile de la bateria de coastă, patru tunuri şi patru proiectoare, bateria antiaeriană cu cele opt tunuri jumelate, de la comenduirea sectorului, care se ocupa de trupele germane sau române staționate sau în deplasare, de populația rusă ocupată, cărora le asigura alimente, combustibil, acte etc., o grupă Sicherheitsdienst, serviciul lor de securitate, care avea în subordine două companii de voluntari tătari, WiKo-Kriem, organizația economică care administra fabrici, terenuri, păduri şi ultima, o stație de radioficare, care transmitea în limba germană şi rusă. Primeam schițe cu amplasamente, tabele cu oameni etc., cunoscând zeci de comandanți pe care îi asiguram de colaborare. La inspectarea sectorului din zilele următoare, am constatat că armamentul fusese grupat pe cazemate pentru a nu fi furat, unde erau câte doi-trei soldați, restul era la dispoziția rusoaicelor, care administrau totul. Noaptea ne era chinuită de coşmarurile prin care trecusem, dar şi de cele provocate de schimbarea bruscă de situație şi atmosferă, care trebuia să ne facă conştienți pentru a nu minimaliza pericolul care ne pândea în continuare. Grija cea mare o constituia sosirea trenului de luptă, pe care o reorientasem prin Feodosia către Ialta, şi operațiunea „despăducherea”. Generalul Avramescu ne-a trimis trei camioane cu echipament nou, de la izmene la uniforme, inclusiv bărci sau măşti de gaze, saci de merinde şi bocanci. Intr-o zi s-a terminat toată operațiunea. Soldații erau tunşi la toate părțile păroase, bărbieriți, intrau în baie şi, când ieşeau, primeau tot echipamentul nou într-o

foaie de cort. Echipamentul vechi a fost adunat într-o groapă, unde i s-a dat foc. A doua zi a apărut şi „rezerva” batalionului, care a defilat prin Ialta, să arate că suntem şi noi o armată respectabilă, trenul de luptă, aşa că s-a putut trece la reorganizarea batalionului. Aveam din nou şase companii complete. S-au organizat temeinic punctele de sprijin cu armamentul aferent, iar prada de la trenul de luptă s-a distribuit echitabil tuturor. Zilele se scurgeau plat, se controla la sânge doar asigurarea dispozitivelor de apărare, singurele evenimente comentate fiind diferitele combinații ale românilor cu rusoaicele, suflate nemților rămaşi, care le păzeau cu o conştiinciozitate tipică.

Fiind la transmisiuni, mi s-a oferit prilejul de a colinda întreg sectorul, o porțiune de litoral splendid şi interesant. Alusta, oraşul tipic țărănesc, cu livezi de chiparoşi şi flori. Gurzuful, cu casa memorială Cehov, unde, spre marea mea satisfacție, am cunoscut-o pe ultima soră a lui Cehov, pe care n-au impresionat-o cunoştințele mele de literatură rusă: Dostoievski, Tolstoi, Gogol, Turgheniev, Puşkin, Lermontov, Esenin. A fost însă profund mişcată când, din ataşul motocicletei, i-am dat zeci de conserve, fasole, cafea şi, mai ales, săpun, care avea mare căutare. M-am jenat de umilința ei. Ce sentiment josnic! După ce i-am sărutat mâna prelung, i-am promis că-i voi trimite în continuare alimente şi lemne de foc. Alimentele şi bomboanele nu-mi lipseau din deplasările mele. Aveam şi de unde, dar constituiau singura mea satisfacție când puteam ajuta pe cineva năpăstuit de vitregiile sorții sau, cum spunea Tudor, pomană pentru morții noştri. Mâncarea care rămânea în plus, iar rusoaicele de la bucătărie aveau grijă să rămână cât mai multă, era distribuită populației, în majoritate bătrâni şi copii. Am vizitat pivnițele de vinuri de la Massandra, tuneluri lungi prin care se intra cu camionul, în dreapta şi stânga fiind butoaie enorme cu vin foarte bun, chiar Tokay, de unde era aprovizionată armata germană. Deoarece nemții mă apreciau pentru felul meu de comportare şi „für die schöne Kultur”, îmi etalam cunoştințele recitându-le din „Nibelungenlied” sau din „Parzival”, învățate în liceu. Aveam un regim preferențial, compania şi eu personal bucurându-ne de atenții mai substanțiale. Plăcerea mea cea mai mare era plimbarea prin parcul Nikita, unul dintre cele mai mari parcuri din URSS, cu alei de palmieri, chiparoşi, bambus, livezi de lămâi şi smochini, migdali şi rodii, dar mai ales flori. Aveam chiar şi o fabricuță unde se producea parfumul puternic de lavandă. După ce legam calul de o bancă, la umbră, rătăceam pe

alei, rememorând cele mai groaznice momente din Caucaz şi, nu de puține ori, îmi ştergeam o lacrimă pentru toți morții, redescoperind în mine şi această asumare a unei responsabilități umane, a unei dragoste necondiționate în oameni. Rusoaicele care îngrijeau parcul în mod exemplar, bănuind parcă frământările mele, nu mă deranjau cu nimic. Ceva mai mult, la plecare găseam pe bancă un buchet enorm de flori, pe care îl strângeam la piept, închipuindu-mi că-l aştern pe miile de morminte ale fraților mei, fără să prevăd că-l aşterneam, de fapt, pe propriul meu mormânt din care aveam să ies peste douăzeci de ani. De câte ori „paraşa" sau „tineta" – butoiul unde ne făceam nevoile în celulă sau în baraca ferecată care era la capul meu, duhnind cât toate haznalele din lume –, aveau să-mi aducă aminte, în halucinațiile mele cauzate de înfometarea care mă mistuia, şi de buchetele de flori pe care le primisem de la soțiile în ai căror soți istoria, poate, m-a obligat să trag pentru a mă salva. De fiecare dată când plecam, lăsam pe bancă bomboane şi ciocolată, pe care le luau copii pitulați după boschet. Mai trăisem pe front asemenea momente sublime. Un izvor de apă în vale, între cele două poziții. Când am văzut ruşii cu bidoane, neînarmați, noi n-am tras, i-am lăsat să-şi ia apă. Ruşii au imitat gestul nostru, infimul nostru gest de omenie, o floare răzleață, în ogorul năpădit numai de buruienile crimei. Câteodată, ne aşteptam unii pe alții, mulțumindu-ne la despărțire prin clătinarea mâinii deasupra capului, aceeaşi mână care, după ce ajungea în tranşee, strângea nemilos o țeavă de oțel care nu ştia decât să împrăştie moartea. Odată aceeaşi poveste s-a repetat când mergeam pe rând să culegeam pepeni, vestiții pepeni din Anapa. Legile nescrise ale războiului sunt legi de omenie, deoarece, din păcate, războiul este purtat de oameni, brute fiind doar cei care provoacă, cei care amestecă interesele personale, ambițiile lor cu năzuințele istorice ale popoarelor.

Plimbările mele prin parc nu atenuau singurătatea mea. Căutam contactul personal cu lumea, chiar dacă plăteam cu daruri. Într-o zi, un grup de femei m-a rugat să le „angajăm" la români, deoarece le păştea pericolul de a fi deportate în Germania, la muncă forțată. Atunci se numeau „Fremdarbeiter", muncitori străini, deoarece erau aduse cu forța. Astăzi se numesc „Gastarbeiter", muncitorii oaspeți, deoarece vin benevol la o muncă forțată. Le-am obținut „prupuska" de o lună la unitățile române, transformate ulterior în document de colaboraționist, plătind cu viața. Intr-o zi un

copil mă apucă de mână şi mă face complice la secretul lui, rugându-mă să-l însoțesc. M-a dus într-o cămăruță de la capătul serelor, unde, într-un fotoliu ros, stătea un bătrân cu barbă mare, cu ochii imenşi care străluceau sub o pereche de ochelari cu multe dioptrii. Acest bătrân, cu aspect de ascet şi chip de Crist, era categoric un intelectual autentic, care impunea respect. Se ridică şi se prezintă: „membru corespondent al Academiei de Ştiințe URSS, profesor de ştiințe ale naturii”. Prezentându-mă, jenat, îl rog să ia loc, după care, într-o franceză corectă, am aflat o poveste zguduitoare. Copilul căruia îi dădeam de mult bomboane era copilul unui căpitan de marină, mort la Novorossiisk, iar mama lui, profesoară, se refugiase undeva în Siberia. Acest copil aducea tot ceea ce primea de la mine acestui bătrân, care-i dădea copilului cu rația şi folosea bomboanele la ceaiurile zilnice de plante. El îi spunea copilului că, dacă ofițerul moare, ei vor muri poate de foame. Copilul îmi strângea mâna cu disperare şi îmi spunea printre lacrimi „Tu nu trebuie să mori, mi-ai luminat copilăria cu o rară omenie şi vei fi răsplătit pentru aceasta!”. Da, am fost răsplătit şi cum! Le-am promis ajutorul meu, copilul venea zilnic la companie să primească mâncare caldă, timp în care îl lăsam să se joace la pian şi la masa de biliard. După ce ne-am cunoscut mai bine, pentru că se cunoşteau rezultatele Conferinței de la Teheran, eu îi justificam participarea mea la războiul sfânt, reîntregirea unor pământuri de veacuri româneşti, iar el avea datoria de a apăra pământul marii Rusii a lui Petru cel Mare, timp în care cei trei împărțeau lumea, trăgeau granițe imaginare peste hotare milenare şi striveau în picioare națiuni, unii în numele unui nou imperiu financiar, alții în numele unei doctrine criminale, care înlocuia sloganul istoric „apărătorii ai ortodoxismului” cu „Proletari din toată lumea, uniți-vă!” să vă subjug mai bine, tot în numele panslavismului. Chiar dacă criticau crimele monstruoase ale comunismului, zeci de milioane de oameni admiteau comunismul ca justificare a noului imperialism slav. Comunismul înlocuise doar iobăgia rusă, iar istoria a făcut din ei oameni leneşi, oblomovismul fiind o realitate istorică, hoții şi criminali, Karamazovii şi Raskolnikovii nefiind cazuri patologice, ci prototipuri generalizate ale unei națiuni, minciuna şi trădarea fiind singurele virtuți ale unui popor împilat. Lenin a împrumutat de la Babeuf[32], aplicând-o în mod

---

[32] François-Noël Babeuf (1760 – 1797), agitator politic şi jurnalist în perioada

revoluționar, o doctrină care se potrivea poporului rus ca o mănuşă, înlocuind marii nobili cu nomenclatura, biserica cu închisoarea, jandarmeria cu CEKA, NKVD sau KGB. Fără să fie un antisemit, împrumutase ceva şi din doctrina ocupantului, slavismul îndârjit făcându-l să critice prezența masivă a evreilor în conducerea partidului. De la el am aflat că mama lui Lenin, Maria Alexandrova, era fiica unui doctor evreu, că el a devenit comunist deoarece fratele lui, Alexandru, fusese ucis în 1887 ca narodnik de țarul Alexandru al III-lea. Tot el îmi spunea nume ce nu însemnau nimic pentru mine: Ozva Gernsa Aronov, că pe Zinovico îl chema Apfelbaum, pe Gănski-Iakob Tureskennberg, pe prietenul lui Lenin, Martov-Ziberbaum, pe Troțki, desemnat urmaşul lui Leiba Zazulici, Uritcki, Dzerginski, că Lenin fusese împuşcat de o evreică Dora Koglan, că Stalin era etichetat ca nătărău, egoist, sadic, inuman, trădător. Bătrânul profesor îmi enumera capii partidului omorâți de Stalin: Troțki, Frunze, Zinoviev şi Kemenov, cu care alcătuise prima troikă după moartea lui Lenin, pe Buharin, ideologul partidului, Rakovski, Radek, Piatakov, Râcov, Tomski, Preabrajenski, ulterior aflând şi eu de Kirov, Lidvinov, Beria etc. Profesorul era condus de victoria comunismului, care credea că enormele rezerve de materii prime le vor permite cea mai imensă înarmare şi cel mai vast şi eficient spionaj. Capitalismul, cu democrația băloasă, cu libertăți prea mari şi periculoase, cu sindicate indiferente, nu va face față unui regim totalitar, despotic, bazat pe teroare şi minciună, unde toți muncesc doar pentru a supraviețui, unde singura instituție bine organizată este temnița. Nu huzurul este scopul vieții, ci munca, lupta pentru o bucată de pâine. Nu libertatea este idealul omului. Fericirea lui constă în şansa de a mai trăi o zi liber. Îmi vorbesc despre omul nou, omul robot cu creierul spălat, îndobitocit pentru a fi rob. La ora aceea, consideram că totul e pălăvrăgeală, chiar dacă mă convinsese de victoria finală a ruşilor. Iudaismul mondial, masoneria şi orice organizație ocultă sunt speriați de spectrul fascismului, de rasism, de noua ordine. Vor să rezolve prezentul, sunt inculți şi dezinformați, nu ştiu ce înseamnă comunismul, cele mai odioase crime făcute în

---

revoluționară. În manifestul Egalilor afirma: „Revoluția Franceză nu este decât precursoarea unei alte revoluții, una care va fi mai mare, mai solemnă şi care va fi ultima.”, şi „Societatea trebuie determinată să funcționeză în aşa fel încât să eradice o dată şi pentru totdeauna dorința omului de a deveni mai bogat, mai înțelept sau mai puternic decât alții.”

numele lui; salvarea prezentului înseamnă înmormântarea viitorului lor. Ajutorul imens acordat nouă înseamnă salvarea noastră şi pieirea lor. Viitorul ți-ar surâde, *maladoi celovek*[33], dacă ai fi convins unu la sută de ce-ți spun eu. Nu făcea nicio aluzie la trădare, fiind o sintagmă pe care o ura sincer, având aceeaşi conotație pentru toți. El îmi mărturisea că era aşa de îmbătrânit deoarece îşi trăise viața nu în deplinătate morală; el a fost obligat să trăiască triplu: una să gândească, alta să spună şi altfel să trăiască. De aceea îmi relata cu sânge rece toate crimele săvârşite în Uniune, exterminarea în masă a culacilor[34], a preoților, a intelectualilor, deportările în Siberia, numindu-le mijloace conjuncturale pentru îndeplinirea unei misiuni istorice. Cinismul lui nu se potrivea deloc concepției mele de viață, cu Weltanschauung-ul[35] meu. Întâlnirile întâmplătoare cu acest profesor au constituit doar momente de relaxare sau de exercițiu intelectual, el devenind pentru mine doar un personaj misterios. Odată cu închiderea Crimeii, cu încercuirea noastră, au apărut şi primii partizani, civili care omorau militari numai pentru a îndeplini lozinca „Moarte ocupantului!”, deşi acesta respecta legile internaționale. Ei erau parțial o creație a nemților, care, în loc de a declara libere teritoriile ocupate, de a le reda independența, de a pune guverne locale, de la care puteau să ceară orice, inclusiv armată colaboratoare, au pus cizmă teutonă ca să-i exploateze, să le jignească sentimentul național şi uman. În Crimeea, ca şi în alte regiuni, mişcarea de partizani a apărut atunci când era iminentă reocuparea acestor teritorii de către armata sovietică. Ei erau acei care, până atunci, colaboraseră cu ocupantul, deci trădaseră. Foamea, teroarea, frica de evacuare în Germania constituiau doar simple explicații, nu justificări. Partizanii cunoşteau comunismul şi etica acestuia. Sperau astfel ca trădarea lor să fie iertată sau răscumpărată prin „eroisme” de ultimă clipă, împuşcarea unor oamenii nevinovați care nu-şi făceau decât datoria. Crimele lor erau condamnate de legile internaționale, franctirorii neavând dreptul la captivitate. Dovada că aceşti „eroi criminali” erau cele mai josnice spețe umane este că Armata Roşie i-a folosit în unități speciale până la terminarea

[33] „Tineri”. Aici cu sensul probabil de vocativ: „tinere”.
[34] Termen peiorativ pentru „țăranii înstăriți” din fostul Imperiu Rus, utilizat în limbajul politic sovietic.
[35] Termen din filosofia germană, care înseamnă „concepția despre lume” a unui individ, bazată pe un ansamblu de idei şi convingeri proprii prin care lumea este interpretată.

războiului, după care cei scăpați cu viață au fost condamnați pentru colaboraționism sau înaltă trădare. Cu mulți dintre ei am să mă întâlnesc peste ani în temnițele şi lagărele aflate la nord de Cercul Polar, eu învins, ei învingători, dar toți aruncați în Gulagul exterminării în timp, al condamnării la moarte. De tătari, ucraineni, ceceni, ruşi etc. care au fost voluntari în armata germană nici nu mai vorbesc. Aceştia erau împuşcați pe loc de vreun patriot mai înflăcărat sau politruc, iar cei scăpați erau condamnați în 24 de ore în urma unei sentințe tipărite în milioane de exemplare. Apariția primilor partizani a atras anumite măsuri de securitate din partea noastră: fiecare punct de sprijin îşi apăra şi spatele, paza s-a dublat, se dormea în stare de alarmă, personalul rus civil a fost îndepărtat din perimetrul unităților militare, iar nemții au început chiar evacuarea persoanelor apte de muncă. Din decembrie 1943 a început supralicitarea de ambele părți: pe măsură ce represaliile erau mai dure, în aceeaşi măsură se amplifica şi mişcarea de partizani, pentru menținerea unui echilibru al crimei. După unii, începuse războiul total de apărare, după alții, era prilejul crimelor în afara tranşeelor, în afara legilor războiului. Vizitele la profesor s-au rărit şi au fost întrerupte total când mi-a spus că mie nu mi se va întâmpla nimic, ceea ce a rănit profund orgoliul meu de ofițer român, aflând că omenia mea a fost greşit înțeleasă, simțindu-mă jignit că a pus la îndoială loialitatea mea, onoarea mea de ofițer. Numai puştiul, în nevinovăția lui infantilă, nu înțelegea noile mele relații cu bunicul lui, fiindu-i greu să înțeleagă „crima", indiferent de haina sub care se ascundea. Dramul de fericire oferită de mine acestei ființe nevinovate, victimă a războiului-crimă, îmi adusese mie liniştea şi mulțumirea deplină a multor zile trăite undeva în Ialta.

O încercare de debarcare, minoră ca proporție, constituită, cred, din diversionişti, spioni sau agenți, a fost uşor respinsă la începutul lui decembrie, iar alta, de proporții ceva mai mari, înainte de Crăciun. Eram prea bine organizați şi înarmați. Singura nelinişte o constituiau partizanii. Chiar legăturile amoroase „de război", „de front", inevitabile de altfel, se deterioraseră total, multe dintre femei fugind în final la partizani. Afirm însă cu toată tăria, cu toată răspunderea conştiinței mele de ofițer, că, deşi am trăit unele încălcări ale disciplinei impuse, n-am avut absolut niciun caz de dezertare, de spionaj etc. Indisciplina nu depăşea niciodată cadrul unor desfătări trupeşti, bănuiesc reciproce. Rusoaicele, în schimb,

folosite inițial ca translatoare, au plătit cu viața în înghețata Siberie cutezanța trăirii unor clipe de voluptate cu inamicul. Au mai existat câteva escapade, de data aceasta în colaborare cu nemții veniți în refacere, pentru a ne mări rația de vin, scandaluri aplanate însă de comenduirea germană, care își primeau şi ea „darul”. Crăciunul anului 1943 l-am petrecut cu brazi aduşi din Munții Ai-Petri, fără zăpadă, cu vizite protocolare la unitățile germane, dar şi cu grupuri de colindători, care ne-au arătat bogăția tradițiilor noastre. Anul Nou l-am celebrat ca la carte, deşi s-au speriat şi ruşii şi nemții. Două minute s-a tras cu tot armamentul şi s-au aruncat rachete colorate. A fost mai mult o demonstrație de forță a unităților româneşti, un moment de mândrie națională. Pentru noi, rămâne un război sfânt, pentru alții, nedrept şi cotropitor. Pentru noi, era războiul armatei române pentru a dovedi continuarea unor tradiții de eroism, de abnegație, de sacrificiu, probabil inutil pentru prezent, dar sublim pentru posteritate. În acest timp, pe 12 ianuarie 1944, sunt executate câteva căpetenii fasciste printre care şi G. Ciano, ministrul de externe italian care semnase Dictatul de la Viena, eveniment privit ca o răsplată istorică pentru nedreptatea pe care o impusese, accentuând umbrele în relațiile cu ungurii. Noi, rămaşi primul şi cel mai important aliat al Germaniei, rezistam în Crimeea pentru a amâna ofensiva Frontului I ucrainian în România.

Nici chiar numirea mareşalului rus Jukov, care avea pregătite pentru atacul Crimeii peste o sută de divizii, nu a putut grăbi ofensiva ruşilor. Dar, pentru că ofensiva ruşilor era iminentă, comandamentul Crimeii a hotărât lichidarea mişcării de partizani, printr-un atac concomitent de pe ambii versanți ai Munților Jaila. Grupurile de atac erau formate din companii dezafectate de la diferite unități, fără ca batalionul nostru să fie implicat, întrucât era în misiune de luptă pe un front mare. Acțiunea nu a avut efectele scontate, deoarece sistemul de informare a partizanilor funcționa perfect, cunoscând orice acțiune a noastră înainte de declanşare. Toate bordeiele erau părăsite în pripă, singura captură fiind unele documente, care cuprindeau numele partizanilor, organizarea lor pe grupe etc., veste ce a străbătut Ialta ca fulgerul, obligându-i pe unii să dispară, iar pe alții să braveze, rămânând pe loc, ştiind că nu ne puteam permite măsuri de represalii, de vreme ce ofensiva rusă era aşteptată în oricare din zilele următoare.

Ziua de 1 aprilie n-a venit cu păcăleli, ci cu crudul adevăr – apropierea deznodământului. Generalul Vasiliu Răscanu ne abandonează în ultimele clipe ale finalului, interesându-l în exclusivitate vanitatea lui, ambițiile lui personale, nu ştiu dacă şi viitorul țării pe care ni-l prezentase într-un fel, deşi el îl vedea diferit. Noul comandant, generalul Voiculescu, fostul guvernator al Basarabiei, la prima inspecție, ne-a vorbit despre situația frontului, despre situația noastră precară, în care rezistam de patru luni încercuiți, când armata sovietică ajunsese la Odessa, pe Nistru, iar două armate, una pe şoseaua Keru, Feodosie, Alusta, Ialta, Sevastopol, şi cealaltă pe direcția Perikob, Semiterapol, Eupatorie, Sevastopol, urma să ne lichideze în viitorul apropiat. Dispuneau de o sută de divizii, din care zeci de blindate şi artilerii, de forțe umane, de aviație şi de marină, totul urmând a fi un simplu marş triumfal. Ofensiva aceasta de proporții neobişnuite a fost pregătită şi politic, astfel că, la 2 aprilie, s-a transmis în toată lumea, prin toate mediile de informare, declarația lui Molotov prin care ni se garanta suveranitatea şi integritatea, bineînțeles, fără Basarabia, cu condiția capitulării necondiționate. Ce s-a ales din această declarație, ca şi din toate celelalte, noi ştim exact, deoarece ei nu visau decât anexarea, expansionismul, zonele de influență, comunizarea cu forța tancurilor. Noi mai sorbisem din gustul amar al garanțiilor marilor puteri, care făcuseră cedări fascismului şi comunismului şi care ne-au scos la mezat. Am asistat neputincioşi la tratatul Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939, la tratatul frontierelor din 17 septembrie 1939, când fascismul brun şi roşu îşi dăduseră mâna pentru împărțirea Poloniei, a Țărilor Baltice, pentru ocuparea Basarabiei şi a Bucovinei. Cele două armate sovietice ale Frontului IV ucrainean comandate de mareşalul Talbukin, diviziile a VII- a de infanterie marină, a 25 – a Ceapaev, au declanşat atacul asupra Crimeii. La Perikop, disproporția între cele două forțe, în ciuda unei rezistențe disperate şi a unor lupte eroice, şi-a spus cuvântul. În afară de câteva sute de tancuri, distruse de aviația şi forțele terestre, colosul a spart frontul şi, după ocuparea Armianskului, Dzhankoiului, şi a Simferopolului, la 12 aprilie ocupă Saki şi Eupatoria, ajungând la cetatea naturală, inexpugnabilă a Sevastopolului. Pe cealaltă parte, pe litoral, la 12 aprilie, după debarcarea şi ocuparea Kereiului şi Feodosiei, armata sovietică îndeplineşte formalitatea dezrobirii zilnice a zeci de oraşe şi comune. În Ialta calmul se sfârşise tot cu data de 12 aprilie, odată cu

fuga nemților sub acoperirea noastră, fără să ne spună nimic, deşi erau în subordinea noastră, încălcând cele mai elementare obligații morale şi camaradereşti. Chiar mai mult, au distrus totul în Ialta, mă refer la uzinele electrică şi de apă, la depozitele de muniție şi de alimente. Alarmați de explozii, salvam depozitele de vin de la Massandra şi Nikita, considerându-le cele mai bune obstacole în calea ruşilor. Singura promisiune obținută a fost că nu vor distruge nimic pe şoseaua Ialta – Sevastopol, promisiune respectată. Ruşii atacau Sevastopolul pe 12 aprilie, este drept, dincolo de munți, iar noi, la 140 km, aşteptam „ordine". Pe 14 aprilie soseşte o coloană auto a corpului de vânători de munte, instalată la ieşirea din Ialta, înspre Livadia. Părăsim cazematele de pe litoral, lăsând toate forțele şi armamentul la intrarea în Ialta dinspre Alusta. Linia de apărare era eficientă, pentru că distanța de la litoral până-n poalele munților nu era mai mare de doi kilometri, unde lăsasem tot armamentul. Primul atac cu muniție. Aşteptam un nou atac frontal, concomitent cu un atac din spate al partizanilor. În dimineața zilei de 15 aprilie a început din nou tam-tamul pe care aproape îl uitasem. Încercările disperate ale ruşilor s-au izbit nu numai de un foc bine organizat, ci şi de experiența unor oameni care absolviseră toate examenele în cele mai crunte bătălii. Trebuia să rezistăm până la primirea ordinului de retragere. La prânz, trec pe la postul meu de comandă unde m-aştepta puştiul meu, care, cu ochii-n lacrimi, îmi întinde un pachet. Profesorul îmi trimitea un costum de haine civile cu un bilet în care scria: "În cazul în care vei fi luat prizonier, îmbracă-te şi vino la mine, unde te vei bucura de protecția mea". Pe copil l-am îmbrățişat, am ordonat să-i dea dulciuri şi alimente, nouă nu ne mai făceau trebuință, şi l-am expediat cu pachet cu tot cu câteva rânduri scrise de mine: „M-ați dezamăgit profund, regret că nu m-ați cunoscut!". Sergentul meu TR, comandantul grupei de radişti, mă roagă să-i dau voie să ia o uniformă militară românească pentru Olga lui, care nu voia să rămână în Ialta. Îi spun în fugă un „Bine!", dar vreau ca la noapte să ne retragem. Imediat, însă, colonelul Popa, însoțit de mine, ne prezentăm la generalul Voiculescu, care ne cere plutonul de asalt ca să-l însoțească, iar nouă ne dă ordinul scris de retragere pentru ora 18. Învățând de la nemți, am zăbovit pentru a scrie pe fiecare camion numărul companiei şi plutonului, după care revin la compania mea. Rezerva batalionului s-a îmbarcat imediat, asigurând paza coloanei, iar din linia întâi se retrăgeau în coloană toate companiile, fiecare

lăsând ca acoperire o grupă. Cuvântul de ordine era disciplină şi evitarea panicii. Cu o jumătate de oră înainte, deci la 17.30, după executarea unui foc intens, rupeam lupta şi ultimele grupe, pe care le aşteptau două camioane goale. La ora 18 coloana s-a pus în mişcare, avansată de două camioane cu plutoane de asalt, iar în spate, alte două plutoane de pionieri, care trebuia să execute distrugerile pregătite în prealabil. Fiecare camion era o fortificație mobilă, cu armamentul aferent pregătit de tragere. Trenul de luptă plecase pe la prânz cu generalul Voiculescu. Se mergea în viteză. Zorile trebuia să ne găsească în Sevastopol, unde ne îmbarcam pe vase, pentru a ajunge în patria noastră, visul nostru arzător de a lupta pentru apărarea pământurilor noastre strămoşeşti. La ora 4 ajungem la Baidarskie Vorota, cele şaisprezece serpentine, care străpungeau munții Ialta. Patru tunuri anticar ruseşti, bine amplasate şi cu un tir concentrat, distrug primul camion, având doi morți şi şase răniți. În loc să ne oprim şi să atacăm cele patru tunuri antiaeriene ruseşti, s-a ales varianta de a trece cu camioanele „în salturi", adică la momentul oportun să trecem porțiunea din serpentină care era văzută, deci expusă, după care urma o porțiune de şosea ascunsă de tirul inamic. Motivarea a fost teama de a nu pierde timp, de a nu fi ajunşi din urmă, lucru imposibil, deoarece, în urma noastră, se executaseră toate distrugerile prevăzute, adică podețuri, versanți de piatră prăbuşiți pe şosea, inclusiv chiar distrugerea şoselei în locuri propice. Se aştepta tirul ruşilor în curbă, după care trecea câte un camion, cel mult două. Încă un camion distrus, încă doi răniți, dar am depăşit pericolul, eram în siguranță. Din loc în loc, pe marginea şoselei, bine îngropați în pământ, se aflau vânătorii de tancuri nemți, cu Faustpatronuri şi o motocicletă pentru retragere. Uluiți că am reuşit să ajungem şi noi până aici, ne salutau şi ne urau drum bun. Ajungem la tunelul de vreo sută de metri prin care trecea şoseaua înainte de intrarea în Sevastopol. Aici am trăit alte clipe de groază. Pereții erau căptuşiți cu explozibil, cu instalația aferentă gata de aruncarea tunelului în orice clipă. Le spuneam grupei de nemți de la intrare că suntem ultima unitate retrasă, după care, felicitându-ne pentru isprava noastră (în fond, la Sevastopol, din direcția Eupatoria, se dădeau lupte de trei zile!), ne-au permis să trecem prin tunel, lăsându-i pe ei să-şi facă datoria, după ce se retrăgeau şi ultimii vânători de tancuri, atunci când ruşii vor intra în tunel. După două zile, când ne aflam deja în Sevastopol, am trăit un cutremur de pământ îngrozitor. Era, de fapt,

distrugerea tunelului, dărâmarea unui munte, blocarea şoselei, care se spune că i-au costat scump pe ruşi, pierderile fiind enorme, ceea ce a amânat atacarea Sevastopulului pe această direcţie cu aproape o săptămână. Am trecut, în sfârşit, peste linia de apărare a Sevastopolului. Era, în fapt, aceeaşi linie ocupată de ruşi în războiul Crimeii din 1854, în 29 octombrie 1941 şi 3 iulie 1942. Era o cetate naturală, săpată în piatră, care nu putea fi cucerită decât cu o superioritate evidentă de putere de foc şi de forţe umane. Ce-am văzut pe câţiva kilometri pătraţi te înspăimânta. Aici se adunase tot ce fusese în Caucaz, în capul de pod Kuban, în Crimeea: camioane, căruţe, armament în grămezi diforme pe toate drumurile, alimente aruncate pe tot câmpul. Aveai impresia că trăiai sfârşitul irevocabil al invincibilei armate germane, că toată maşinăria ei de război se transformase dintr-un colos într-un munte de fiare vechi. Orice bombă sau proiectil distrugea două-trei camioane sau căruţe, făcea să explodeze vreun depozit de muniţie, contorsiona, cât mai abstract, mormanele de fier. Pe acest fundal, în acest vacarm, primim să distrugem total armamentul greu, să ne oprim doar un sac de merinde, să ne pregătim pentru îmbarcarea prevăzută în portul H în noaptea de 20 aprilie. Am distrus totul cu o satisfacţie demenţială, pregătindu-ne pentru evadarea din iad, pentru salvarea din chinurile ce ne arătau ultimele faţete a războiului, ale unor hoituri înfierate cu însemnul crimei colective la care participam. Exploziile din jurul nostru creau doar fundalul unei nopţi feerice, care ne lumina drumul ce ne ducea, în imaginaţia noastră, doar acasă, pentru a fi întâmpinaţi ca adevăraţi ostaşi, eroi care şi-au făcut datoria deplină faţă de ţară, faţă de naţiunea pe care o slujiseră cu cinste.

VIII. EVERY MAN MEETS HIS WATERLOO AT LAST[36]

În ziua de 18 aprilie, în ciuda haosului general şi în vederea îmbarcării, ne refacem companiile şi ne numărăm oamenii. Cu acest prilej, constat lipsa sergentului TR radist şi a Olgăi, care ştiau că ne retragem noaptea şi care nu fusese la companie în momentul părăsirii Ialtei. Ce mai conta dispariția unui om, când în fiecare oră poate mureau sute de oameni în urma ploii de bombe şi de proiectile care ne năpădeau din aer, de pe uscat şi de pe mare, când noi înşine eram nişte ruine din care mai licărea flacăra nestinsă a speranței! În această zi armatele sovietice au declanşat atacuri de mare anvergură, asalturi nimicitoare pentru fiecare metru pătrat, cu sacrificii imense de ambele părți. Sevastopolul avea trei linii de apărare. Prima, pe vechile poziții de apărare ale Sevastopolului, cu boturile de deal Sapun Crorî, Zuckerhut, valea Inkerman, Balaklava. Linia a doua pornea din capul golfului Severnaia şi cuprindea oraşul Sevastopol, iar linia a treia era la distanță de aproximativ doi kilometri de țărmul mării, un semicerc în jurul fortului Nersanet, numit de comunişti fortul Maxim Gorki. Din Armata 17 a generalului Jaenecke, Sevastopolul era apărat de Corpul 49 munte, 50 infanterie, 336 infanterie, diviziile româneşti 19 infanterie şi 9 cavalerie, divizia 3 Vânători. Grupul Sevastopol Nord era format din diviziile germane 49, 336 şi 50 şi diviziile româneşti 1 şi 2 vânători de munte şi 10 infanterie. Gruparea Sevastopol Sud cuprindea diviziile germane 73, 111 şi 98 infanterie, diviziile româneşti 3 vânători de munte, 19 infanterie, 6 şi 9 cavalerie. Rezerva era compusă din trei batalioane, Brigada 191 tunuri de asalt, Divizia a 9–a antiaeriană a generalului Pickert. Armata rusă era formată din Armata 2 de gardă, Armata 51, Armata de coastă formată din 25 de divizii infanterie, un corp de nouă regimente aruncătoare de grenade, două divizii antiaeriană, trei divizii de aviație şi flota Mării Negre. Toate aceste date au fost adunate direct de la combatanți, în timpul bătăliei Sevastopolului şi în prizonierat, la nivelul unui sublocotenent, deci pot fi parțial inexacte. Sigur este însă faptul că, între 9 şi 18 aprilie, ruşii au pierdut 464 care de luptă, 232 avioane, peste 200 000 de ostaşi, iar

---

[36] Engl. „Până la urmă, fiecare om îşi întâlneşte Waterloo-ul său” – cuvinte rostite de Wendell Phillipps (1811–1884), aboliționist american, avocat pentru indigenii americani şi orator, într-un discurs al său din 1 noiembrie 1859.

armata germană şi română 110 000, rămânând, după 18 aprilie, cu 78 000 de ostaşi germani şi 45 000 de ostaşi români. Am enumerat toate acestea pentru a vă imagina amploarea forțelor armate participante şi încrâncenarea luptelor care au dus la astfel de pierderi.

Eu mă voi rezuma strict la acțiunile la care am participat direct, ca sublocotenent, comandant de pluton şi, ulterior, de companie. Pe ziua de 18 aprilie 1944, armata sovietică reuşeşte să cucerească un deal din fața satului Kamâse, de unde vedea tot capul de pod Sevastopol ca în palmă, lucru simțit şi de noi pe pielea noastră, deoarece, ore în şir după ce artileria rusă îşi reglase tirul, nu mai cruța niciun obiect care presupunea că adăposteşte oameni. Comandamentul german solicită comandamentului român efectuarea unui contraatac pentru recucerirea înălțimii. Generalul Voiculescu, ştiind că Batalionul IX vânători de munte este singurul cu efectiv complet, ordonă colonelului Popa efectuarea contraatacului, oferindu-ne un bogat sprijin de artilerie, ca şi cum aceasta ne încălzea. Când s-a aflat, am crezut şi eu că asist la prima revoltă din armata română în loc de îmbarcarea şi plecarea spre țară. Era un contraatac care, în condițiile date, însemna sinucidere. Pe chipurile tuturor apăruse nedumerirea. Eram străfulgerați de groază şi muți în fața sorții nedrepte. În ciuda presiunilor, am căzut de acord ca efectuarea asaltului să aibă loc noaptea. Li s-a amintit soldaților menținerea neapărat a direcțiilor prevăzute şi aruncarea grenadelor numai la ordin înainte. Batalionul a rămas într-un adăpost ceva mai sigur, iar ofițerii şi subofițerii s-au deplasat pentru a vedea pe lumină baza de plecare, obiectivul de atins, direcțiile pe care se va desfăşura atacul. Poziția aflată pe un deal se afla la maximum un kilometru, iar drumul era o pantă nu abruptă, dar neregulată şi greu accesibilă din cauza armamentului distrus şi a miilor de cadavre presărate pe tot parcursul. Copleşiți de măcelul văzut, de atâta prăpăd şi moarte, ne-am felicitat că am luat hotărârea de a ataca noaptea, pentru a nu vedea şi ceilalți iadul în care intram. Am solicitat să nu fugim sprijiniți de artilerie, şi să nu se declanşeze barajul de vreo trei sute de proiectile „Stuka zu Fuss" decât la cerea noastră, cu semnal de rachete roşii împreună cu trei stele albe. La lumina reflectoarelor şi a rachetelor lansate de armata rusă, ne-am deplasat printre ruine, escaladând tancuri şi camioane distruse, ajungând pe baza de plecare în jurul orei 21. În loc să aşteptăm miezul nopții sau zorile, pentru a nu pune la încercare tensiunea oamenilor, care şi aşa atinsese cote

maxime, am hotărât declanşarea imediată a atacului. Era o pornire mută din partea noastră, care ne determina să terminăm odată cu acest coşmar. Nu ne puteam sustrage acestei misiuni, indiferent de şanse şi, mai ales, de pierderile prevăzute. La ora 21 am pornit în pas grăbit, cu consemnul de a nu se trage până când nu suntem descoperiți. Aveam numai pistoale mitralieră şi grenade,. A fost o acțiune atât de îndrăzneață şi necugetată, care ieşea din regulile oricăror acțiuni de război! Parcă eram la prohodul din săptămâna patimilor când cu moartea călcam peste oameni morți. Am ajuns la vreo două sute de metri, fără să fim întâmpinați cu foc. Nu ştiu de unde au regăsit forța morală de depăşire a impasurilor sufleteşti trăite de noi, dar, fără vreun semnal, au început să alerge ca la finişul unei curse de performanță, descărcându-şi încărcătoarele din pistoalele mitralieră şi aruncând grenadele pe care le aveau la brâu. Efectul a fost atât de neaşteptat, încât s-a produs o panică în liniile ruseşti cum rar se întâlneşte pe câmpul de luptă, mai ales când ei erau în plină ofensivă victorioasă. Este drept că ei erau ocupați cu evacuarea răniților şi a morților şi în curs de organizare şi aprovizionare, astfel că, într-o astfel de conjunctură, nu se aşteptau la un atac. Am reocupat pozițiile nemților, surprinzând situații atât de inedite, încât ele pot constitui exemple elocvente de ce înseamnă războiul. Nu mira pe nimeni că pe câmpuri sau în şanțuri erau încă morți din ambele tabere, dar să vezi nemți şi ruşi împunşi reciproc şi rămaşi pentru eternitate unul în baioneta celuilalt, îmbrățişați parcă pe vecie, întrecea tot ce ne imaginasem până atunci. Iar după reocuparea poziției, răniții ruşi, care n-au putut să fugă, dând un pansament sau întinzând un bidon cu apă unui rănit român, un ultim efort al omeniei reciproce, păreau scene dintr-un tablou destinat generațiilor viitoare, pe care erau trasate cuvinte necunoscute războiului precum „drug", „friend" sau „prieten". Erau scene care ne rămâneau întipărite pe retină ca stop-cadrele sau filmele care ne impresionau, dar nu ne opreau din asaltul morții. Pe ai noştri de-abia i-am oprit pe poziția recucerită. Pe tinerii întrați prima oară în foc îi fascina buimăceala ruşilor, fuga lor disperată însoțită de un singur cuvânt: „*nazad*"[37]. Panica îi molipsise şi pe cei de la branduri şi katiuşe, uluiți de iureşul unor smintiți. În drumul nostru înapoi către poziție am cărat şi noi ce am putut din armamentul rusesc, că pe-al nostru îl distrusesem

[37] Rus. „Înapoi".

deliberat, pentru acea fată morgana – „îmbarcarea”, părăsirea acestui tărâm unde dansa nebuneşte moartea. Observatorul german sărbătoreşte victoria prin lansarea, în satul Kamâşa, a barajului de Stuka zu Fuss, acordându-ne liniştea pentru organizarea poziției de apărare. Pe data de 21 aprilie, după spusele răniților şi ale prizonierilor ruşi, aşteptau asaltul final asupra Sevastopolului. Ruşii îşi luau angajamente rupte de realitate. Ei nu mai aveau în fața lor combatanți, aveau nişte soldați disperați, care nu mai aveau nimic de pierdut, nici chiar viața, pe care şi-o amanetaseră odată cu ratarea îmbarcării, poate şi aceasta o iluzie. Eram îngropați în piatră. Focul nostru era bine organizat, o pânză deasă şi continuă pe unde nu pătrundea nici pasărea. Fiecare cuib de mitraliere se cucerea numai dacă fiecare piatră era răscolită de sute de bombe, dacă se aruncau sute de kilograme de exploziv, dacă ne ardeau cu arzătoarele de flăcări, pentru că apropierea tancurilor era exclusă din cauza terenului. Nemții, alarmați de schimbul de focuri intens, şi-au concentrat focul întregii artilerii în fața noastră. Contraatacul ruşilor a eşuat în primă fază, din pricina focului ucigaş al unor „desperados” care i-au retezat. Fiecare cuib de armă automată, de tunuri antiaeriene automate, erau cazemate inexpugnabile, iar buncărele erau tuneluri adânci sub munții de piatră. Însă nu puteam scăpa la infinit de forțele colosale ale ruşilor, care-şi concentrau ciocanul de foc pe un spațiu extrem de redus, după cum redus sau absent era şi moralul unor oameni care se credeau trădați de aliați şi de soartă. Cele două armate de sub comanda gen. col. Tolbulhin, Armata 2 de gardă şi Armata 51, aveau în față epavele forțelor armate ale generalului Jaenecke, de fapt ale generalului Allmendinger, eroul care a luptat până-n ultima zi a încleştării monstruoase din capul de pod Sevastopol. Către sfârşitul lunii aprilie, un asalt rapid asupra unei coline de pe Sapun Gorâ a fost respins cu greu de o companie a Batalionului 1 vânători de munte. Pentru că totul se petrecea sub ochii mei îngroziți, din instinct de conservare, pentru a-mi asigura flancul, m-am deplasat cu o grupă pe şanțul ce ne despărțea. Era acțiunea unor oameni care nu mai aveau nimic de pierdut „fors l'honneur”[38]. A quoi bon ne mai trebuia, în ajunul ignatului, verificarea integrității unor poziții ale cărei ore erau şi aşa numărate.

---

[38] Fr. „Cu excepția onoarei”. Din expresia *Tout est perdu fors l'honneur*. (“Totul e pierdut, onoarea e salvată.”) atribuită regelui François I într-o scrisoare către regină din 1525 când era prizonier al spaniolilor în urma bătăliei de la Pavia.

Deodată, pe deasupra noastră nemții trimit sute de bombe Stuka zu Fuss şi proiectile de Nebelwerferuri, că şi aşa nu mai aveau ce face cu ele, ale căror trepte de propulsie aruncau înapoi flăcări ca-n poveştile cu balauri, scoțând nişte mugete intermitente înfricoşătoare, după care urmau implozii ce zguduiau munții. În câteva minute, ne-am pomenit în şanțurile care erau goale, iar barajul nemților adusese o linişte deplină pentru câteva ore. Când românii cuceriseră Sevastopolul în 1942, generalul Manstein promisese că românii şi nemții nu vor îndeplini decât formalitatea ocupării unor ruine, unde nicio vietate nu va supraviețui celor 1 000 de avioane Stuka şi zecilor de mii de tunuri. Această „formalitate" a costat zeci de mii de morți, fiecare stâncă, fiecare metru de şanț însemnând o bătălie crâncenă, al cărei bilanț erau câțiva norocoşi victorioşi şi câțiva prizonieri schiloditi. În ziarele de front ale ruşilor se puteau citi aceleaşi basme. Asaltul asupra Sevastopolului din mai 1944 nu va fi decât o copie fidelă a oricărui asalt efectuat asupra acestei blestemate cetăți de piatră. Peste puțin timp au apărut, târându-se prin şanțurile astupate de muniție, armament şi morți, şi primii soldați români din compania alăturată. Cu acest prilej, am cunoscut cel mai autentic erou român, pe căpitanul George Fonea, care sfida moartea prețuind numai viața ostaşilor săi, pe care-i comanda, şi pe tânărul sublocotenent Aurel State, un copil înalt şi slab, dar cu o privire angelică, o arătate biblică pe pieptul căruia se zărea crucea Mihai Viteazul. De la acest tânăr, cu chip de sfânt, am aflat că sublocotenentul Ilarion Florescu, camaradul meu de promoție şi din Batalionul de Gardă al mareşalului, cel mai bun prieten al meu, se afla alături la o altă companie. Din păcate, nu l-am întâlnit, fiind presat de timp. Pe drumul de întoarcere, am întâlnit doi ruşi, amețiți sau înnebuniți, care se rătăciseră în timpul bombardamentului şi pe care i-am trimis în spatele frontului, într-o biserică din Sevastopol, unde erau înghesuiți şi mulți alți prizonieri ruşi, care împărtăşeau aceeaşi soartă cu noi. Ajuns în buncăr, am continuat să trăiesc zile şi nopți de coşmar dantesc. Zic coşmar, deoarece chiar a doua zi, în timpul unui schimb intens de focuri, dar de rutină, un proiectil de tun antitanc a tăiat firul vieții celui mai brav erou întâlnit de mine, sergentul meu, Tudor. Cel care uimise prin eroismul lui o armată întreagă, cel care sfidase moartea de atâtea ori a fost ucis de un proiectil rătăcit. Îl alesese pe el, pentru a-l scuti de cele mai insultătoare umilințe, nedemne de un erou de excepție. Murise zâmbind, îmbrățişat de Galea lui, care, nepărăsindu-l în clipa

fatală, a murit odată cu el, adăugând încă o pereche la poveştile nemuritoare din literatura universală, pe lângă Romeo şi Julieta ori Samson şi Dalila. De data aceasta, însă, perechea rămâne impresionantă prin autenticitatea sa.

În capul de pod Sevastopol, luna mai începea sub cele mai sumbre auspicii pentru noi. Ruşii concentrau forțe imense pe uscat, în aer şi pe mare, care, cu fiecare minut ce trecea, ne măcina nemilos, împuținându-ne la număr şi erodându-ne ultimele urme de moral. Flotă nu mai aveam demult. Ultimele avioane îşi luaseră zborul spre România de pe singurul aeroport, bombardat permanent de ruşi, sub focul necruțător al aviației şi al artileriei ruseşti, inclusiv de pe mare. Ce aveam de prisos era artilerie şi rampe de lansare. Aveam tot felul de armament şi muniție aferentă. De mult nu mai aveam trenuri de luptă, iar aprovizionarea se făcea pe cont propriu de fiecare companie. O grupă pleca undeva, mai în spate, şi aducea saci de conserve şi pâine de război, care se aflau aruncate pe toate coclaurile. De fapt, se ştia că suntem sacrificați definitiv şi irevocabil, dar noi, ca orice înecat, ne agățam de orice pai. Pe 2 mai, comandantul german, fără a se lăsa copleşit de situația groaznică în care ne aflam, ne comunică un plan minuțios de retragere organizată, în urma căreia trebuia salvat şi ultimul om. La semnalul codificat „Opernbal”[39], toți din linia întâi trebuia să ne retragem pe direcții bine stabilite. Geniştii germani distrugeau totul în urma noastră. Se trecea apoi peste linia a doua, ocupată integral de nemți, care pornea din capul golfului Severnaia şi cuprindea oraşul Sevastopol, cu arcul de cerc sprijinindu-se în mare, undeva lângă fortul Chersones. În timp ce această linie bine organizată rezista trei-patru zile, noi ocupam o ultimă poziție, aflată la vreun kilometru de litoral, de unde trebuia să fim îmbarcați şi evacuați în România. Nu s-a pus niciodată accentul pe aceasă linie a treia, care, deşi era bine organizată, era un semicerc în jurul fostului Chersones, cu raza de maximum un kilometru. Ascultându-l pe generalul Conrad şi pe ceilalți generali germani, care ne explicau cu lux de amănunte, în fața unor hărți, scenariul retragerii, pentru mine şi alții, care executam retragerea din capul de pod Kuban, nu intra în calcul cuvântul „retragere”. Credeam cu tărie că Sevastopolul nu va fi un nou Stalingrad. Mă vedeam în Dobrogea, unde, după refacerea necesară, împreună cu oamenii mei atât de

---

[39] Germ. „Bal de Operă”.

minunați, puteam să punem în aplicare toată experiența de război acumulată, de data aceasta cu scopul înalt de a apăra frontierele propriei noastre țări. Aşa ne-am fi îndeplinit jurământul pentru care plecasem să luptăm departe, sperând să ferim țara de tăvălugul războiului care lăsa în urmă numai moarte şi ruine. Întors, încerc să insuflu tuturor aceleaşi speranțe, deşi noi nu ne mai puteam minți. Începuse să se strecoare perfid în inimile noastre îndoiala că vom fi salvați. Unii dintre noi mai credeau în reuşita retragerii, alții se vedeau scufundați pe mare, oferind hoiturile lor hrană peştilor, iar cei mai puțini, din respect şi din solidaritate cu mine, mai credeau într-o minune. Încordarea intensă, surexcitarea nervoasă maximă nu ne mai lăsau să dormim. Ziua şi noaptea beam alcool sub orice formă, beam continuu cafele tari, care oboseau şi mai mult şi ne mențineau permanent într-o toropeală fizică accentuată, din cauza extenuării nervoase. Toți simțeam treji prevestirile unor zile sumbre, mai negre decât moartea însăşi.

Ruşii au avut grijă să ne scurteze coşmarurile, să ne trezească la crunta realitate a situației noastre imposibile. Din ziua de 5 mai, armatele sovietice au declanşat cel mai mare atac posibil dintre cele pe care le trăisem până atunci. Cerul era în permanență acoperit de avioane de bombardament şi asalt, care-şi deversau încărcăturile sinucigaşe peste amintirea unei foste armate lipsite total de apărare. Valuri succesive de avioane, nestingherite în aer de nimeni, se repezeau ca nişte ulii hulpavi asupra fiecărui cuib de arme automate, asupra fiecărui om. Stâncile fierbeau. Totul clocotea de bombe, de proiectile, de gloanțele venite de undeva din văzduh, uneori de la câteva zeci de metri. Parcă eram la un meeting aviatic, în care fiecare pilot îşi etala măiestria şi îşi lua singur premiile, calculate în armament distrus şi în oameni omorâți. Cunoşteam lecția mult prea bine: nimic şi nimeni nu ne scotea din buncărele noastre săpate adânc în munții de piatră. Din când în când ieşeam să privim cum câte un pilot nenorocos se prăbuşea cu tot cu avion peste noi sau undeva în mare. Artileria antiaeriană germană îşi făcea datoria până în ultima clipă, împânzind cerul cu mii de proiectile trasoare, care mai nimereau uneori şi câte un avion. Proiectilele de artilerie, katiuşe şi branduri sovietice de toate calibrele şi tipurile, pornite din mii de tunuri, inclusiv de pe mare, scormoneau fiecare metru pătrat din acest uriaş mormânt în care ne îngropasem voluntar. Zgomotul era atât de asurzitor, încât te obliga să-ți strângi capul între mâini ca să

nu-ți plesnească. Faptul că eram bombardați şi din spate, de pe mare, m-a trezit pentru câteva momente, străfulgerându-mă cele mai negre gânduri. Flota sovietică, masată în fața Sevastopolului, făcea imposibilă apropierea vaselor noastre pentru a ne transporta din Sevastopol. Coşciugele noastre plutitoare, pentru a acosta la acest cap de pod, trebuia să străpungă câteva linii de asediu ale flotei sovietice, ceea ce mi se părea exclus. În fond, fiecare trebuia să-şi facă datoria: ei să ajungă la noi, iar noi să rezistăm până la semnalul de retragere. Pentru noi, „carpe diem” nu mai însemna „bucură-te de fiecare zi”, ci „bucură-te de fiecare clipă” până la mântuirea salvatoare. Ordonanța mea, bunul meu Vasile, în simplitatea lui, căuta să mă sustragă celui mai crud adevăr pe care îl trăiam în urma unei opțiuni cinstite şi demne. El avea grijă să mă drogheze cu o periodicitate riguroasă. Varia doar elixirul, pentru a sfida adevărul care era egal cu binecuvântata moarte. Trebuia să pluteşti în neant, pentru că fiecare bombă care exploda lângă tine şi care te iertase te trezea din cel mai halucinant vis, oferindu-ți şansa de a-ți trăi blestemul până-n ultima clipă. Ceea ce m-a trezit complet a fost cuvântul „Opernbal”. Era ora 5 dimineața, în ziua de 8 mai, o dimineață senină, cu un cer albastru imaculat, pângărit doar de împroşcările proiectilelor, al căror fum nu se putea împotrivi razelor de soare. Nu putea întuneca decât capetele noastre, în care licărea tot mai puțin speranța mântuirii. Trebuia ca, în circa 5-10 minute, să tragem cât mai multă muniție de la armamentul greu care urma să fie distrus, astfel ca, la 5.15, să rupem lupta şi să ne retragem pe drumurile stabilite. Au fost cele mai infernale minute din viața mea de „războinic”, care au rămas nedepăşite de cele văzute în filme sau citite ulterior, de debarcările spectaculoase sau de clipele ce au premers căderea Berlinului. Tot armamentul cărat din Caucaz, de la capul de pod Kuban, din Crimeea îşi făcea ultima datorie. În această nebunie colectivă mi-au venit în minte scene din copilărie, când mama mă trimitea să tai vreo pasăre. După ce le tăiam gâtul, când credeam că-s moarte, deodată se contorsionau şi mai săreau, zbătându-se de câteva ori, după care cădeau crispate, nemişcate pentru vecie. Aceleaşi clipe le trăia şi armamentul nostru. Sinistră analogie! Cerul era împânzit de milioane de linii de foc care se întretăiau cu cel mai macabru joc de linii, conceput de cel mai sofisticat calculator. Acest vacarm de explozii ne-a adus liniştea ruperii luptei şi ne-a dat posibilitatea să fugim pe ipoteticele poteci

care ne duceau spre țărmul speranței. Aliații noştri germani, copleşiți de acest apocalips, s-au grăbit şi au dat drumul mai devreme unor baraje de sute, de mii de bombe-rachetă. Sunetul lor, presiunea pe care o exercitau în zborul lor ucigător, deşi străbătusem o bună bucată de drum, au mai rărit rândurile noastre. Surprinşi, ne-am aruncat unii peste alții în pereții stâncilor din jurul nostru. Pentru câteva clipe, omenescul din nişte epave umane a fost înlăturat de cel mai brutal egoism, echivalent, în nebunia noastră, cu salvarea hoiturilor. După trecerea uraganului, am continuat drumul Golgotei ceva mai puțini, Dumnezeu să fi fost, nu mai puteai zăbovi în acest infern. Deşi eram cu conştiințele schilodite, constatasem că-şi dăduseră duhul şi cei de sub noi, poate sufocați de hoiturile noastre, dar şi cei de deasupra noastră, care erau striviți de bucățile de stâncă deblocate. Alegerea, de data aceasta, a făcut-o implacabila întâmplare, nemilosul hazard care i-a selectat pe cei care trebuia să soarbă paharul calvarului până la fund. Ulterior, nopțile mă trezeam cu ochii umezi, chinuit de regretul că n-am fost şi eu printre cei pe care moartea îi înfrățise în eternitate. Cu chipurile crispate de groaza prin care trecusem, cu fețele desfigurate de efortul depus în parcurgerea celor cinci-şase kilometri, ne apropiem de capul podului Severnaia, unde era organizată o a doua linie de apărare. După buimăceala care a urmat ruperii luptei, ruşii s-au trezit şi, vorba lui Vasile, au trimis după fiecare neamț sau român câte un avion, care arunca tone de oțel arzând asupra unor făpturi care nu se mai apărau. Toți care fugeau nu luau în seamă nimic din ceea ce se petrecea în jurul lor, cuprinşi de o dorință dementă de a ajunge la țărm care îi făcea să sfideze groaza. Un observator oarecare, văzând că nu ne păsa de avioanele care parcă se prăbuşeau peste noi, nici de obuzele care înfloreau în jurul nostru cu zgomote şi flăcări macabre, ar fi zis că i-a întâlnit, în sfârşit, pe cei mai curajoşi oameni din acest război. Numai noi ştiam că era resemnarea unor ființe îndobitocite. Moartea, pentru noi, constituia cea mai demnă şi mai creştinească rezolvare. În haosul acesta general şi dramatic, atunci când era aproape de împlinire speranța deşartă a trecerii liniei de apărare a nemților, ne-a fost dat să trăim ca actori şi spectatori cel mai monstruos, dar şi cel mai feeric, spectacol din viața noastră, oferit de regizorii unui război care depăşea de mult firescul crimei colective. Între-o secundă cerul s-a întunecat de tot. Un nor ca de păcură învăluind văzduhul la câteva sute de metri deasupra noastră. O zguduitură de pământ, un cutremur

venit din cele mai adânci străfunduri făcea să-ți fugă pământul de sub picioare, să te clatini, să te ții de un ciot pentru a nu fi aruncat în văzduh, undeva în abis. Sub această umbrelă neagră ce ne învăluia cu mantia ei pe toți, s-a declanşat partea feerică a incredibilei catastrofe, pentru a desăvârşi neprevăzutul dantesc. Milioane de puncte multicolore, de fulgere cromatice, dansau nebuneşte sub această umbrelă de fum. Am răms efectiv muți. Ochii ieşiți din orbite se desfătau cu spectacolul inimaginabil de artificii. Era cel mai sublim spectacol realizat de om, de criminalul care gândise ca, odată cu el, să sfârşească şi pământul. Nu ştiu câte secunde a durat această feerie. O ploaie de stânci şi bolovani care se prăvălea din văzduh ne-a trezit din visarea inconştientă, iar o sudoare rece ne-a învăluit corpul şi ne-a readus la cea mai crudă realitate. Clocotea şi bolborosea pământul de stâncile care se prăvăleau de undeva de sus. Fierbea apa golfului şi fiecare bolovan ridica în slăvi o jerbă de apă, transformând luciul liniştit al acestui golf în mii de fântâni arteziene care se întreceau într-un dans al înălțimilor. Stropii de apă ajungeau până la noi, care ne aflam la câteva sute de metri. Sfârşitul spectacolului nu este primit cu ovații, ci marcat de urlete. Erau văicărelile celor striviți de bolovani, nişte fiare înnebunite de feeria criminală. Gemetele au umplut văzduhul. Plângeau şi stâncile de amploarea acestui act monstruos şi criminal. De fapt, pentru mine, Crimeea îşi trăgea numele de la crimă[40]. Căldura ei sălăşluia în sufletele celor îngropați de-a lungul atâtor războaie. Apusurile de soare roşiatice aveau ceva din iradierile sângelui vărsat şiroaie pe stâncile aride ale Sevastopolului. Cei puțini rămaşi teferi – au existat şi astfel de minuni –, au cărat pe cei mai puțin schiloditi, un semn de recunoştință infimă față de puterea nevăzută care, încercându-ne îndoielile, ne-a ocrotit, amintindu-ne că este cuibărită încă în sufletele noastre. Ce declanşase acest sublim spectacol al morții, cu nimic mai prejos de ceea ce aveam să văd în filme la Hiroshima şi Nagasaki?! La capătul golfului, în aceste dealuri stâncoase de veacuri se săpaseră tuneluri adânci, lungi de kilometri şi largi de zeci de metri. Erau poate foste cariere de piatră pentru balasturile necesare navelor goale, poate tuneluri de apărare. Atât ruşii, cât şi germanii le-au folosit drept depozite de muniții, căptuşindu-le cu mii de tone

---

[40] Aproximarea aparține autorului. În realitate, *Crimeea* provine de la numele oraşului Qırım (astăzi Stary Krym), capitala provinciei în timpul Hoardei de Aur. *Qırım* este un cuvânt tătar cu semnificația „dealul meu”.

de muniții de toate tipurile. Nemții prevăzuseră ca, la retragere, să fie aruncate în aer, pentru ca muniția să nu fie capturată de ruşi. În calcule, însă, nimeni nu prevăzuse proporțiile devastărilor provocate de exploziile în lanț ale muniției depozitate, care, în final, a condus la dislocarea efectivă a muntelui de deasupra. Cine putea bănui pierderile produse armatei germane şi române, urmările acestei catastrofe criminale?! Cei desemnați cu declanşarea exploziei erau şi ei tot oameni, care, stăpâniți de frică şi copleşiți de gândul salvării, au declanşat explozia poate ceva mai devreme, surprinzându-ne pe drumul pieirii. În momentul în care am trecut prin linia a doua de apărare, spectacolul era acelaşi: buncăre prăbuşite, şanțuri acoperite de bolovani, morți şi răniți, ceea ce ne dovedea că nu momentul, ci explozia în sine a fost motivul pierderilor neprevăzute. Morții cu morții, vii cu vii! Chemați de verdele mării, simbolul speranței noastre, jalnicul convoi şi-a continuat drumul spre linia a treia de apărare, arcul de cerc din jurul fortului Chersones, unde trebuia să aşteptăm cuvântul magic „îmbarcarea”. Erau şanțuri adânci, săpate în piatră, cu buncăre solide, aflate la câțiva metri adâncime. Ne-am ocupat sectorul indicat dinainte, după care aveam să fac cel mai trist bilanț al vieții mele. Eu, care efectiv eram obsedat de ideea de a nu periclita zadarnic viața vreunui soldat, trebuia să constat că, în luptele de la capul de pod Sevastopol, în calvarul retragerii pe care o trăisem şi în două catastrofe neprevăzute, pierdusem în jur de o sută de camarazi, frați veritabili ca Tudor, Şerban, Teodorescu şi alții.

După ce am evacuat răniții în fortul Chersones, adânc de vreo două sute de metri, cu pereți groşi de câțiva metri, cu creneluri spre mare şi chiar cu un loc de acostare pentru vedete rapide, l-am căutat pe colonelul Popa, pentru a merge la generalul Voiculescu, care urma să ne dea instrucțiunile de îmbarcare. În ziua de 10 mai, ziua mea de naştere, când împlineam douăzeci şi doi de ani, la ora 20, trebuia să fim în portul „I”, unde ne aşteptau bacuri şi vedete rapide care ne transportau în larg, unde ne aşteptau şlepuri trase de remorchere. Plecam fără niciun fel de armament, dar şi fără centuri de salvare, care nu erau suficiente. După ce am ciocnit câte un pahar cu vin, stropind şi pământul pentru sufletul celor care terminaseră calvarul, m-am întors la oamenii mei. Le-am expus planul de îmbarcare, în care probabil mai credeam numai eu. Se formează ad hoc o grupă de pistolari, care urma să abordeze primul vas ce se apropia de țărm. Era o acțiune de pură „piraterie”, care trebuia să ne asigure îmbarcarea în

prima tranşă, indiferent de mijloace. Odată hotărârea luată, începea numărătoarea inversă, aşteptând ora 20 din ziua de 2 mai. Distanța până la țărm era de maximum doi kilometri, iar pe această suprafață, pe sub camioane, căruțe, armament şi alimente, mişunau, ca şobolanii, nemții şi românii.

În noaptea de 8 spre 9 mai n-a dormit nimeni, toți ne gândeam prin ce trecusem şi, mai ales, ce ne va mai aştepta. Bolboroseam câte o rugăciune cu privirile ațintite spre cer, locul de unde mai speram o minune. De mâncat nu mai mânca nimeni. Intrase şi postul în actele de implorare a divinității. Coniacul pe care-l beam îl turnam doar pe gât, fără să-şi mai producă efectul, ascuțindu-ne încordarea şi mai mult. Un nou eveniment total neaşteptat îmi alungă gândurile sinistre şi zadarnice. În dimineața zilei de 9 mai, valuri de sute de avioane, cu bombardamente care parcă întreceau în intensitate tot ceea ce trăisem până atunci, prevesteau asaltul final. Eram, totuşi, liniştit. Ştiam că linia a doua e ocupată în exclusivitate de germani şi că trebuia să reziste patru zile, până când ne evacuam noi, cei care ne făcuserăm pe deplin datoria în linia întâi, în bătăliile nesăbuite ale disperării. Uruitul unei armate blindate, care-şi târa cetățile de oțel către oraşul-erou, plutea deasupra întregului vacarm, ca un zgomot de fond perpetuu şi amenințător care cobea neprevăzutul. Şi nu s-a lăsat aşteptat. Linia a doua germană, copleşită de tăvălugul care se rostogolea nemilos peste ea în valuri interminabile, cu moralul unei armate care-şi trăia sfârşitul lamentabil sub ochii noştri, nu a putut opri acest buldozer imens ce se deplasa sub protecția aviației şi a unui baraj de artilerie ce pulveriza totul în fața lui. Resturile unei armate germane, cândva invincibilă, în ciuda miilor de Ofenrohr-uri şi Faustpatron-uri, au rezistat şocului doar câteva ore. Către prânz, noi, cei din linia a treia, care apăram fortul Chersones trăiam cel mai hidos spectacol prin desfăşurarea lui. Gloata de nemți se năpustea peste linia noastră într-o degringoladă neonorantă pentru o armată care zdrobise o Polonie în câteva zile, o Franță în câteva săptămâni, care asediase cândva Stalingradul câteva luni, în condiții mult mai grele. Pe măsură ce se apropiau de noi rândurile lor se împuținau, secerate de goliatul dezlănțuit, care-i urmărea la câteva zeci de metri. Când au ajuns la câteva sute de metri de noi, după ce nemții au mai trecut peste noi, au fost întâmpinați de focul ucigător al acelora care-şi jucau ultima carte, potul cel mare al unei iluzii. Seceram tot ce era viu, dar coloşii de oțel îşi urmau drumul nestingheriți de focul nostru,

care ricoşa din oțelul impenetrabil, până când, la câteva zeci de metri, au rămas pironite de căciulile incandescente ale Faustpatronurilor, care nu încetau să-şi facă ultima datorie. Sute de tancuri au rămas pironite în fața noastră, constituind hrana ulterioară a furnalelor sovietice sau model cocoțat pe postamente, pentru a arăta posterității nesăbuința desconsiderării unor oameni disperați. Pentru că frontul era mai îngust au barat şi drumul coloanelor de tancuri ce le urmau. Încă o încercare către seară, în care ne dădeau o lecție de conlucrare între arme, a eşuat în fața unor soldați nemți şi români care luptau doar pentru a muri ostăşeşte, sfidând chiar şi absurdul celor mai „absurde bătălii". N-am înțeles niciodată lipsa de discernământ a comandamentului sovietic, care, indiferent de forța umană şi de superioritatea tehnică netă, trebuia să cruțe viața a mii de oameni din armata proprie, care au devenit, pe ultimii doi kilometri, jertfe inutile în fața unor oameni care căutau să-şi vândă pielea cât mai scump. Sinistră competiție!

Lansarea unor batalioane de paraşutişti în spatele nostru, debarcarea unor batalioane sau debarcarea unor trupe de pe mare ar fi însemnat de mult lichidarea noastră. Întrebarea era, însă, în numele căror considerente, doctrine sau planuri diabolice trebuia să fie sacrificate milioane de vieți omeneşti?

Urmează ziua de 10 mai. Primii care s-au grăbit să mă felicite cu ocazia împlinirii a douăzeci şi doi de ani au fost ostaşii sovietici. Noi, care nu mai aveam decât armament automat uşor, grenade şi noile arme antitanc, priveam neputincioşi cum armatele reunite ale Marii Uniuni Sovietice se pregăteau să ne pulverizeze. Războiul parcă se terminase şi asistam la manevre de amploare: tancurile îşi reocupau noul dispozitiv de asalt, artileria îşi schimba amplasarea, bucătăriile fumegau în zare. Cuvântul de ordine era rezistența cu orice preț, deoarece la ora 20 urma retragerea şi „îmbarcarea", fata morgana care ne-a dat tăria de a învinge toate nenorocirile unui război, devenit de mult timp inegal. Sute de avioane survolau pozițiile noastre, aruncându-şi încărcăturile ucigătoare şi măturând cu mitralierele totul în calea lor. Ce, credeam că vor arunca cu flori, pentru a sărbători aniversarea unui şef de promoție!? În jurul orei 5, maşina infernală, pusă din nou în mişcare pentru a ocupa un pământ fără viață, plin de ruine şi morți, este oprită din nou de supraviețuitorii care se aruncau în şanțuri şi se jucau de-a războiul.

„*Tout est perdu fors l'honneur*[41] sau „*La garde meurt mais ne se rend pas*”[42] erau vorbe celebre ce-mi cutreierau mintea înfierbântată de atâta vacarm şi moarte. Maşinile sanitare ruseşti defilau, culegând stârvurile acelora ce ignoraseră îndârjirea unor oameni care, după lungi umilinţi, subscriseseră pentru o moarte imediată, dar eroică.

Către prânz suntem chemaţi în fortul care gemea de morţi, de răniţi, de schilozi şi de prizonieri ruşi, care-şi aşteptau în mod irevocabil pieirea. Ni se reconfirmă retragerea la ora 20, când cinci sute de avioane Stuka trebuia să execute un bombardament nimicitor. Atunci trebuia să se declanşeze barajul enorm al câtorva mii de bombe-rachetă, pentru a pulveriza aglomeraţiile armatei sovietice, în timp ce noi, fericiţi, trebuia să ne retragem în ordine, să ne îmbarcăm în vasele ce ne aşteptau la ţărm pentru a ne duce la Constanţa. Acolo, populaţia trebuia să întâmpine, cu fanfară şi flori, eroii din Crimeea, de la capul de pod Sevastopol şi „supermanii” din Chersones. Sunt oprit de generalul Voiculescu, care-mi spune că ei vor pleca cu o vedetă rapidă şi că mă vor lua cu ei, că „ţara avea nevoie de un şef de promoţie viu”. M-am smuls din mâinile lui şi i-am spus scurt că, indiferent de consecinţe, nu-mi părăsesc soldaţii. I-am spus că nu vreau să mor de ruşine, de scârbă faţă de mine însumi, că nu vreau să întinez cu nimic memoria camarazilor mei morţi şi că prefer să mă omoare ruşii. Şi m-am întors la soldaţii mei, care făcuseră din mine un şef de promoţie autentic, fără să bănuiesc că luasem hotărârea de a fi îngropat de viu, umbrind poveştile unui Monte Cristo sau un Papillon, că va fi prima opţiune majoră împotriva dezonoarei şi a trădării. Câinele meu credincios, Vasile, martor la cele întâmplate, a povestit tuturor nu despre atitudinea mea, ci adevărul adevărat privind soarta noastră. Toţi se foiau pe lângă mine şi nu aveau cuvinte la îndemână pentru a-şi mărturisi ataşamentul, dar luaseră hotărârea de a mă urma cu demnitate. În jurul orei 17 am pus capăt atmosferei de înmormântare, treziţi de bubuiturile ce răsunau de pe mare ca tunetele vara, ceea ce însemna că vasele noastre răzbat către ţărm. La ora 18 primim un nou duş rece: ofiţerii români şi nemţi din comandament ne anunţă că totul se amână cu 24 de ore, din cauza unor crâncene bătălii navale. La ora 20, pe data de 11 mai, urma să se

---

[41] Fr. „Totul e pierdut, onoarea e salvată.”. Vezi nota 38 supra.

[42] „Garda e moartă, dar nu se predă.”- citat atribuit generalului Pierre Cambronne, care a refuzat ca Garda Imperială Franceză să se predea după fuga lui Napoleon de pe câmpul de luptă de la Waterloo.

retragă tot batalionul, rămânând o singură grupă de voluntari, care se va retrage la ora 24 şi care va fi aşteptată de o vedetă rapidă, în vestitul deja port „I”. A fost noaptea cea mai lungă din viaţa mea, când, din gura tuturor, auzeam doar cuvântul „trădare”. Faptele erau prea evidente pentru a încerca să-i contrazici. Planul de retragere era doar o himeră în minţile fanatice până la nebunie ale ofiţerilor germani. În această noapte delirantă se formează o grupă de voluntari de sacrificiu, din care nu lipseau ofiţeri. Printre ei şi bunul meu Vasile şi subofiţerul Nicu Toleanu, care, cu cinismul lui caracteristic, îmi spune că s-a oferit voluntar din aceleaşi calcule cu ale mele: un şlep ajunge la Constanţa în 36-40 de ore, fiind categoric un sicriu plutitor, pe când o vedetă rapidă era o ţintă mai mică şi, cu viteză mare de deplasare, avea şansa de a ajunge la Constanţa în 6-8 ore.

A doua zi, pe 11 mai, ruşii au iniţiat un simulacru de atac, crezând că ne-am retras, nemaivoind sacrificii inutile. Noi ne apăram ca disperaţii şi urlam precum câinii – fiecare ţinea la hoitul lui. Ruşii au renunţat la atac, dar pierderile noastre sporeau necontenit. Din cei zece voluntari rămăseseră doar şase inşi teferi. În şanţuri, erau stârvurile românilor şi ale nemţilor care-şi dăduseră duhul cu ochii aţintiţi spre mare. Pe câmpul din faţa noastră, se vedeau hoiturile ruşilor, care intrau în veşnicia eroilor ce populau pomelnicele de pe pietrele funerare ridicate întru slăvirea Sevastopolului. Sutele de monumente ce proslăvesc memoria lor nu vor putea vorbi însă niciodată generaţiilor viitoare despre zecile de mii de morţi inutile cu care s-a plătit asaltarea Chersones-ului. Am văzut sute de cadavre ruseşti strivite de şenilele tancurilor ce reveneau pe poziţiile lor iniţiale. Da, am văzut tancuri ale căror şenile erau îmbâcsite de hălci de carne de om. Mă asurzea scâşnetul unei dureri colective a eroilor anonimi din celor două tabere. Era normal ca nimeni să nu mai cuteze revocarea ordinului de retragere, pentru că o rezistenţă din partea noastră părea exclusă chiar şi din perspectiva celui mai extravagant optimism şi era improprie chiar şi celui mai jalnic neghiob.

Zilele de 10 şi 11 mai măcinaseră zeci de mii de nemţi şi români, spre norocul celor scăpaţi cu viaţă, care-şi vedeau astfel mărită şansa îmbarcării. N-am bănuit niciodată că un om normal poate fi capabil de calcule atât de meschine, premeditat dezumanizante. Ora 20, un cer senin presărat cu mii de stele anunţa retragerea fatală. Îmbrăţişări sincere şi pătimaşe marcau plecarea

celor care supravieţuiseră episodului macabru al apărării Sevastopoluilui. O turmă de oameni sălbatici, la adăpostul nopţii, călcând peste morţi, după un marş triumfal ce însuma mii de kilometri, străbătând Caucazul şi Crimeea, dus şi întors până la ţărmul mării. Era ultima mie de kilometri pentru nişte eroi veritabili, care nu-şi doreau lauri, ci un loc în cala unui şlep-mormânt plutitor. Asta însemna încununarea biruinţei morţii pe uscat săvârşită de oamenii care-şi doreau sfârşitul şobolanilor scăpaţi de pe o navă înghiţită de mare. De fapt, viaţa se născuse în apă şi, pentru noi, părea că urma să dispară tot în apă. Priveam şi efectiv nu puteam înţelege cum oameni care mă uimiseră până atunci cu bravurile lor puteau să se comporte atât de lamentabil pe ultimii metri. După doi ani de bătălii memorabile, nu mai priveau înapoi, alergau demenţial undeva spre mare, atraşi parcă de briza ce le îmbujora speranţa pălită de atâta moarte, ducând cu ei şi ultimele rămăşiţe ale unor virtuţi ostăşeşti cu care mă obişnuiseră. Patru ore de aşteptare, de încordare maximă, de parcă ne săreau ochii din orbite. Fiecare dintre cei şase, avea câte un sector de aproximativ o sută de metri şi câte zece puşti mitraliere sau mitraliere, adăpostite bine în piatră şi de care atârnau benzi nesfârşite de cartuşe. Fiecare patrulă în sectorul său trăgea de la fiecare armă automată zeci de cartuşe, pentru a lăsa impresia ruşilor că toţi cei vii eram la datorie, fără să bănuiască că noi trăgeam şi pentru morţi. Tu, „eroul” care călcai pe morţi, tresăreai acum la zgomotul brusc al unui şobolan speriat, la fâlfâitul aripilor vreunui corp hulpav, care-şi mai umplea o dată pliscul cu carnea nobilă a eroilor autentici. Groaza avea dimensiuni noi, măsurate în zecimile de secundă cronometrate de bătăile spasmodice ale unei inimi ale cărei bătăi sacadate erau percepute de auzul nostru ascuţit de teama neprevăzutului. La fiecare pas aşteptam ca sângele să îngheţe în mine, să mă transforme în stafie de piatră pentru a semăna groaza pentru toţi aceia care vor cuteza să gândească că ar putea deveni cândva, în mod voluntar, eroi adevăraţi. După scurgerea primelor zeci de minute, mergeam sprinten de mână cu moartea, mireasa mea înveşmântată în negru. Mă grăbeam să ajung la următoarea mitralieră, al cărei ţăcănit parcă mă droga grăbindu-mă spre următoarea. Către ora 23.30 primul nerăbdător, ordonanţa mea, Vasile, care-şi dăduse ceasul înainte ca cel mai nevinovat copil, vine să mă convingă că a sosit ora decisivă. Îşi căuta salvarea în prezenţa mea, o binecuvântare însă şi pentru mine. Ca la un semnal, s-au

strâns toţi. Ne-am dat mâinile, strângându-ni-le cu puterea unui înecat. Ne-am luat apoi tălpăşiţa către ţărmul mântuirii, unde ne aştepta un spectacol care nu-mi va dispărea de pe retină până nu voi închide definitiv ochii întru slăvirea Domnului. Mii de ostaşi, ale căror siluete trasau ţărmul mării, cu picioarele în apa rece scrutau zorile, încercând să descopere vreun bac apropiindu-se de ţărm. Undeva, departe în zare, se vedeau din când în când flăcări şi un zgomot surd ajungea la noi, înghiţit de vuietul apei celei mai negre mări. Nu se îmbarcase niciun soldat. Încep să-mi caut batalionul şi, după câteva bâlbâieli, găsesc pe colonelul Popa şi pe ceilalţi ofiţeri într-un buncăr al unei baterii de coastă. Resemnaţi, într-o muţenie de pământ, aşteptau sosirea clipei fatale. Încerc să-i trezesc si le propun să ne întoarcem în linia de apărare părăsită. Nimeni nu se uita la mine, mă credeau ieşit din minţi. Desfigurat de groază şi indignare, deoarece prizonieratul nu intrase niciodată în previziunile mele, încerc să conving câţiva ofiţeri germani, când colonelul Popa pronunţă cel mai cinic panegiric: „Nu mai fă pe eroul cu noi, când o armată de o sută de mii de oameni, soldaţi adevăraţi, conştienţi de marea trădare, acceptă consternaţi şi înfrângerea! Lasă donquijotismele de cavaler medieval şi trăieşte realitatea, împacă-te cu soarta!”. În acest timp, Vasile mă smulge şi îmi spune că, în dreapta noastră, ruşii au ajuns la o sută de metri. Amândoi urmărim numărul gloatei de nemţi care alerga către fortul Chersones. Aviaţia şi artileria rusă aruncau asupra noastră ultimele proiectile, pe care scria victorie. Fierbea nisipul, clocotea apa mării pe o lăţime de un kilometru. Era ziua de 12 mai 1944 când soarta noastră fusese decisă de alţii. Ploaia de obuze trebuia să pună capăt celei mai monstruoase bătălii, al cărei sfârşit nu prevedea prizonieri, ci alte două categorii: vii – învingătorii şi morţii – înfrânţii.

Strecurându-ne printre ruine, tunuri de mult într-o rână, călcând pe morţi care erau calzi şi moi ca nisipul mării, ne năpustim către fort. Încercăm să ne prindem de obloanele unui camion plin cu nemţi, care se târa printre ruine. Un neamţ, simulând un zâmbet, îmi dă cu cizma în mână şi mă prăbuşesc pe pământul acoperit de bolovani de piatră. Ridic capul şi-i înjur pe aceşti nesuferiţi, când camionul virează brusc spre dreapta sare o stâncă ce intra în mare şi se rostogoleşte ca o jucărie stricată, dispărând în apa învolburată a mării. Neamţul, într-un ultim efort al remuşcării, nu voia să împărtăşesc şi eu soarta unor sinucigaşi în masă, să-mi ascund

laşitatea în spatele unei gloate. M-a lăsat să mor singur, aşa cum luasem toate hotărârile până atunci.

Pe luciul mării pluteau sute de cadavre ale acelora care cutezaseră să se aventureze pe cauciucuri sau pe plute improvizate. Zeci de avioane îi secerau pe cei care încercau să se sustragă sentinței la care fusesem condamnați. În jurul orei 5 eram deja în fort, unde generalul Konrad implora ofițerii germani şi români să ocupe şanțul care se afla la vreo două sute de metri în fața întrării în fort, pentru a rezista până noaptea, când spera ca totuşi câteva nave germane să se strecoare printre navele sovietice pentru a ajunge la noi. Ce vise absurde! Nu mai aveam legătura de mult cu nimeni, în afara, poate, de Dumnezeu! Iau patru Faustpatronuri şi mă îndrept spre şanțul ce-l alesesem ca mormânt. Părăseam fortul sub gemetele disperate ale miilor de răniți, care se tăvăleau ca şobolanii otrăviți pe stânca rece şi colțuroasă, neputând spera la bunăvoința duşmanului de a-i lua ca prizonieri şi pe schilozi. Ei aveau nevoie de captivi sănătoşi, capabili să robească multe ore pe zi, şi mulți, mulți ani, pentru a reconstrui ceea ce distrusese războiul. În şanțul adânc şi îngust, mă instalez lângă un ofițer german de marină cam de vârsta mea, care, revoltat, îmi explică trădarea. Îi înjura pe cei care încă mai credeau în „armata nouă”, ultima carte pe care o încerca în această aventură în care târâse milioane de oameni. Îmi vorbea însă şi de sacrificarea câtorva zeci de mii de oameni, care, într-un război total, poate însemna salvarea unei situații de importanță strategică pe alt front. Îi spuneam din când în când „Scheize”, pe mine neinteresându-mă situația de pe alte fronturi, ci exclusiv soarta mea. Ruşii i-au retezat monologul neconsistent, mai mult delirant. Se crăpa de ziuă. În fața noastră toți dispăruseră în întunericul pământului, iar noi asistam neputincioşi la manevrele de blindate, la deplasarea unor divizii de artilerie şi, probabil, de genişti. Parcă eram la filmările exterioare ale celui mai iscusit regizor, care voia să ofere un avertisment sever pentru omenire. Într-o linişte nefirească, se aud apelurile ruşilor la megafoane, în limba germană şi română, să ne predăm imediat, promițându-ne marea favoare: viața. Fanaticii germani le-au răspuns cu un foc, deloc amenințător, ci mai mult de baraj. S-a răspuns cu un foc dur, un potop ce a durat o oră, semnal al ultimului asalt asupra Chersones-ului. Maşinăria colosală se pune iar în mişcare anevoios, pentru a strivi pe nefericiții ostaşi, îndeplinindu-le şi ultima dorință: o moarte demnă. Din sutele de țevi

au pornit măciucile ucigătoare, care au pironit primele tancuri ce-şi doreau să pună primii drapelul roşu pe cetatea de piatră care le aparţinea. Restul puhoaielor s-a oprit, nevoind să moară zadarnic pe ultima sută de metri. Capul blond al marinarului neamţ, care vorbise cu înflăcărare de trădarea colectivă, se sprijinea acum pe cizmele mele, pe care se scursese sânge roşu, nu albastru, deşi marinarul fusese un von, poate din miile care s-au sacrificat nu pentru Führer, ci pentru patria lor, gândind că Germania nu va pieri niciodată. Din nou cerul se întunecă, iar navele de război sovietic se apropiaseră de front pentru a ne bombarda şi din spate. Ni se pregătea ultima surpriză, promiţând să nu-i mai cruţe pe cei care au îndrăznit să le rănească orgoliul de armată îndreptată spre victoria finală, care dezrobise tot ce le aparţinuse şi care visa la înrobirea a tot ce putea înghiţi acest colos. Generalul Conrad ne cere să ne retragem în fort, pentru a salva viaţa celor câteva mii de răniţi, crezând în legile războiului şi sperând în îndurarea adversarilor. De fapt, cei ce mai aveau mâini ne ameninţau că ne împuşcă ei dacă nu încetăm nebunia. Era filosofia infirmului cu care mă obişnuise acest măcel criminal. Viaţa lor, concentrată într-un volum mai redus, era mai intensă şi-şi striga dreptul la nemurire. Retragerea noastră în fort semăna mai mult a prohod. Călcam pe morţi, pe un covor de carne, iar pentru a nu ieşi din şanţ – cine mai îndrăznea oare să iasă! –, am făcut drumul uneori şi în patru labe. Sângele luat atunci pe mâinile noastre urma să ne înfiereze toată viaţa – o amintire că participasem la cel mai monstruos măcel colectiv.

Ajunşi în fort, sub carapacea lui protectoare de câtiva metri de beton cu grinzi de fier, auzeam zgomotul continuu al exploziilor, care se suprapunea ca un magnet răcnetelor acelora care nu puteau să moară şi care se zbăteau ca animalele sacrificate într-un abator ultramodern, unde casapii nu-şi făcuseră datoria până la capăt. Mormanele de armament de afară erau înlocuite de stive de răniţi şi morţi, iar fumul exploziilor de putoarea stârvurilor. Se arunca ultimul armament, se aruncau decoraţii şi se rupeau epoleţi în aşteptarea celui mai îngrozitor eveniment din viaţa unui soldat, capitularea. Secundele ce se scurgeau aveau să se numere în ani de umilinţă, de luptă îndârjită pentru supravieţuirea din ghearele morţii roşii, a comunismului criminal. Nimic nu durează însă o veşnicie. Ultimul asalt a constituit pentru ruşi o amară dezamăgire, neputându-ne administra pe loc lecţia cuvenită. Primii soldaţi ruşi intraţi în fort,

voind probabil să-şi răzbune morţii lor, şi-au descărcat balalaicile cu ură animalică în zidul de ostaşi vii şi neînarmaţi din faţa lor. Cei scăpaţi teferi, mai din spate, se prăvăleau peste cei răniţi, care se mai zbăteau sub hoiturile noastre, încheindu-şi firul vieţii lor cu o ultimă zvâcnire - saltul trecerii în lumea celor fericiţi. Pentru prima oară în război vedeam soldaţi-criminali, care-şi ucideau semenii de acum fără arme, vinovaţi că-şi făcuseră doar datoria de ostaşi. Crimele lor abominabile nu vor putea fi niciodată justificate. Cel mult, vor găsi unele explicaţii plăpânde care nu le vor onora istoria. Animalitatea, barbarismul fără limite din ei, pot răzbuna o ţară pârjolită, părinţi şi copii ucişi de focul neselectiv şi neiertător al războiului. Ochii unora, injectaţi de cruzimea crimelor, ni se păreau şi mai oblici. Un ofiţer sau un politruc, care ţinea morţiş să treacă în raportul ultimului său act de eroism şi luarea în captivitate a câtorva sute de oameni, a întrerupt vandalismul cu iz antic când, poate, nu se mai cunoştea noţiunea de prizonier. Aceşti criminali notorii, care au ucis sute de ostaşi care încetaseră lupta, sute de răniţi care-şi târau trupurile neputincioase pe stânca scăldată în sânge, erau exponenţii unei armate victorioase. O armată care avea să întroneze în lume o nouă etică a învingătorului, căruia îi erau permise cele mai odioase crime şi care, de convenţă cu cei care au ucis sute de mii de oameni nevinovaţi la Dresda, Hiroshima sau Nagasaki, au instaurat noua „dreptate” a învingătorului, în numele căreia îi vor condamna la Nürnberg şi aiurea pe viitori criminali de război. Ni s-a strigat că, aceia dintre noi care sunt sănătoşi, să iasă din fort, lucru pe care l-am făcut cu capetele plecate, grele de groaznica răspundere ce ne-o asumam, cu picioarele tremurând şi împleticiţi de povara cumplită a dezonorării, a celei mai insuportabile umilinţe. Toţi cei care-şi puteau târî încă picioarele s-au agăţat disperaţi de noi, ascunzându-şi rănile de ochiul vigilent al învingătorului, care-şi propusese să-şi reconstruiască ţara cu captivi, nu să hrănească nişte infirmi. La ieşirea din fortul cu mii de găuri sculptate de proiectilele şi de bombele aruncate cu nesăbuinţă, stăteau, ca nişte statui ale viitorului şi gata de tragere, victorioşii. Norocul nostru a fost că, fiind preocupaţi de jefuirea noastră, au uitat să mai tragă. Atunci am învăţat primele cuvinte din vocabularului marelui învingător: „davai ciasa”, „davai kolţo”, „davai sapali”. Trăiam un spectacol pe cât de înspăimântător pe atât de ilariant. Unii îşi puseseră pe braţe zeci de ceasuri, cu inele, brichete şi alte prăzi de război. Nimeni nu-şi putea

imagina atâta primitivism şi atâta tâlhărie. Fiori de groază m-au cutremurat, gândindu-mă ce se va întâmpla cu comorile culturale ale bătrânei Europe, salvate din ororile Revoluției franceze, ale Comunei din Paris şi ale celor două războaie mondiale! Cât se distrusese, cât se prădase pentru a împodobi muzeele de artă ale învingătorilor sau chiar ale unor iubitori de artă ori satrapi comerciali, conştienți de valoarea lor măsurată în aur! Erau primele gânduri din primele clipe de captivitate cu care încercam să-mi alung umilința în care începusem să mă bălăcesc. Trezit la realitate, înghit inelul de aur, iar ceasul de la mână l-am lăsat să cadă, călcându-l în picioare. Era începutul unei noi etape din viața mea, în care suferința, martirajul nu se mai măsurau în secunde sau în minute, ci în ani pentru care nu mai era necesar un ceas. Mă trezeşte o nouă comandă „davai po četiri”, adică „încolonarea câte patru”. Eram tânăr, destul de vioi, ca să nu înțeleg tragismul gol-goluț al situației, astfel că am ocupat un loc în mijlocul coloanei care se forma. Sub ochii curioşi, hrăpăreți şi injectați de ură ai învingătorului, începe marşul morții. Furcile caudine erau,, de data aceasta, nişte balalaice ținute pe brațe noduroase, pe care erau încolăcite zeci de ceasuri adunate de la vii şi de la morți. Cine va mai scrie această pagină de istorie, pentru a nu-şi pierde „celebritatea” peste veacuri? Chiar dacă erau asistați de ofițerii lor superiori, jaful continua mai atroce. Se trecuse de mult la cizme, gloata de captivi desăvârşindu-şi tabloul cu iz ultramodernist: generali şi ofițeri desculți! Cei care credeau că-şi manifestă ataşamentul profund pe față de partidul „cel mai uman din lume” îşi completau biografia cu încă o faptă eroică: descărcare automatului în ultima coloană de captivi supraviețuitori ai Sevastopolului, rebuturile invincibilului Wehrmacht şi ale falnicei armate române. Mulți dintre cei care credeau că pentru ei războiul s-a sfârşit cădeau secerați de plumburile învingătorului. Mulți dintre răniții îngroziți de viitorul lor renunță la ultimul efort al salvării, rămânând în urma coloanei pentru a fi asasinați. Jalnica şi penibila coloană îşi rărea rândurile, jalonând cu trupurile ei drumul victoriei finale a ultimilor invadatori barbari. „Vae victis!” Sub prestare de jurământ aştern aceste rânduri, cu emoția aceluia care a trăit aceste clipe, convins că n-am tăria de a scrie adevărul-adevărat, pe care nu l-ar suporta nici hârtia, nici istoria. Am redat realitatea zguduitoare, cu credința că acela care va citi aceste rânduri să rețină cel puțin esențialul, pentru a spune un nu hotărât oricărei tentative de a târî suflete nevinovate într-o nouă

aventură criminală, indiferent de lozincile patriotarde sau de justificările necesității ei.

Pe măsură ce intram în adevăratul dispozitiv de luptă al ruşilor, observam zona câmpurilor prevăzute cu mii de cadavre ale învingătorului, cu spitale de campanie în aer liber unde zăceau zecile de mii de schilozi. În ciuda unei aşa-zise paze care însoțea coloana, la fiecare pas trăiai o nouă crimă, care mai de care mai odioasă: un rus care-ți dădea cu balalaica în cap, altul care se distra aruncând o grenadă în mijlocul coloanei, o rafală de pistol mitralieră care alinia flancurile sau scurta coada coloanei, un tanc sau un camion care vira brusc în coloană, zdrobind totul sub şenile sau roți şi atâtea alte crime. Gloata care ajunsese la câteva sute avea un aspect terifiant: toți eram desculți, unii dezbrăcați de pantaloni şi cămăşi, de parcă n-am fi fost capturați pe front, ci în cel mai famat bordel. Am văzut deget tăiat pentru că n-a putut să-i scoată verigheta ce-şi făcuse culcuş pe deget de mulți ani, am văzut carâmbi de cizme tăiați pentru că n-au putut să tragă cizmele din picioarele umflate de prea mult stat. În sfârşit, apare un general rus căruia îi atârna vestonul de ordine şi decorații. Opreşte coloana, ordonând separarea ofițerilor de soldați, pentru ca ultimii să nu mai fie sub influența ofițerilor, făcându-i o pradă uşoară pentru planurile lor mârşave. Rămâne uluit când constată că ultimii apărători ai Sevastopolului erau, în marea lor majoritate ofițeri, dar noi rămânem şi mai uluiți când, pe un ton nevinovat, de autentic imbecil, ne întreabă dacă am fost capturați în halul în care arătăm. Îl sărut pe credinciosul meu, Vasile, umbra mea pe tot parcursul războiului, cu regretul că nu l-am ascultat să mă dau soldat, că ei vor avea o viață mai bună, de executanți, nu de comandanți. Peste o oră intrăm într-un lagăr improvizat în mijlocul grosului armatei sovietice situat în Balaklava.

Era primul lagăr, un loc viran înconjurat de două rânduri de sârmă ghimpată, împânzit deja cu prizonieri luați în dimineața zilei de 11 mai 1944. Câteva case dărâmate, din care rămăsese, ca prin minune, câte un perete, formau adăpostul unor corturi mari de campanie. Pe unul scria „nacialnik”, adică „şef”, „comandant”, iar pe celălalt era o cruce roşie, probabil un fel de infirmerie. La intrarea în lagăr se făcea o percheziție soră cu moartea, deşi noi eram cam goi şi fiecare era trecut într-un tabel: numele, prenumele, gradul, naționalitatea, unitatea, data şi locul unde au fost luați prizonieri. Şi acum venea marea surpriză: tabelul era completat de Olga, care avea

grad de locotenent, iar percheziția era făcută de însuşi comandantul lagărului, de fostul meu sergent TR de la grupa radio. Acum era locotenent în Armata Roşie şi purta pe brațul drept o banderolă cu o literă „P” mare şi albă, adică partizan. Indignare, teamă, ură? Efectiv nu ştiam ce simțeam. Dacă mai voia să-şi adauge încă o stea pe pielea mea? Care va fi atitudinea lui față de mine, care, la retragerea din Ialta, l-am părăsit? E adevărat, fără voința mea. În fond, puteam să sacrific un batalion pentru a-l salva pe el, căruia îi făcusem hatârul de a lua o rusoaică în România? Oare nu i-am salvat viața, scutindu-l de coşmarul de la Sevastopol, urmările căruia le cunoştea mai bine decât mine? Orice supoziție era inutilă, de vreme ce nu ştiam în ce conjunctură îşi câştigase cele trei stele, aşa cum nu cunoşteam care fusese rolul rusoaicei Olga. În definitiv, îmi făcusem datoria de soldat şi de om, căruia nu i se putea insinua nici cel mai mic reproş. Desculț şi dezbrăcat, mă simțeam atât de înjosit, încât n-aş fi vrut să mă vadă, să mă cunoască nimeni. În capul meu se învolburau atâtea gânduri; prin fața mea se perindau zeci de filme, clipe din ultimii doi ani, anumite scene stop-cadru mă pironeau uneori încât păream amețit, trăind preludiul unei demențe care pornea dintr-o idee chinuitoare: cum de-am putut admite cea mai josnică umilință, captivitatea! Îmi târam paşii, de parcă aveam plumb în picioare, prin praful ce se formase în fața acestei noi instituții din viața mea, „lagărul de prizonieri”. Amețeala mă făcea să transpir broboane de ruşine, care se prelingeau pe fața mea îmbâcsită de praf şi fum, până când o baie de sudoare rece mă trezeşte la realitatea inexorabilă: mă aflam în fața fostului meu sergent, acum ofițer în Armata Roşie. Prefăcându-se că mă percheziționează îmi şopteşte tremurând: „Să trăiți, domnule sublocotenent! Regret enorm să vă întâlnesc în această situație!”, după care țipă spre a fi auzit de toată lumea: „Dacă eşti bolnav, când vine seara te prezinți pentru a primi medicamente!”. Urmează apoi primul meu pas într-un „gulag”. Eram convins că orice eroare se plăteşte cu viața, că speranța de a-mi lua viața de la capăt nu trebuie să-mi ştirbească cu nimic demnitatea. În loc să fi apărut pe listă cu numele de Schneider, Müller sau cum vreți, oferindu-mi o şansă, mi-am declarat în neghiobia mea adevăratul nume. Intrarea în lagăr avea să infirme însă reproşurile mele, deoarece grupuri de curioşi, care se înghesuiau la intrare pentru a-şi identifica rude, prieteni, camarazi, m-ar fi demascat din prima clipă. Un strigăt de uimire, un nume pe care-l pronunțau mulți din ei cu respect, cutreieră

întregul lagăr. Cavalerul cu iz medieval, care se impusese prin personalitatea lui, care luptase cu disperare ostăşească la capul de pod Sevastopol, sperând în salvarea unor oameni, cărora nu de puţine ori le-a adus strălucirea, era înconjurat de fostul lui comandant, colonelul Popa, de doctorul batalionului, de excelentul lui prieten, Ilarion Stănescu şi de ofiţeri care uimiseră cu vitejia lor armia română: căpitan George Fonea, acum fără un ochi, acoperit cu o bandă neagră de corsar, angelicul sublocotenent Aurel State şi de câţi alţi necunoscuţi şi curioşi. Freamătul produs, regrupările cetelor de captivi, vorbele goale care mergeau ca un vuiet din gură-n gură au atras atenţia celorlalţi ofiţeri români, dar şi pe cea a nemţilor. Aşa începe o nouă viaţă, viaţa ireală de lagăr, care crea din eroi autentici mituri, impuse de noile condiţii de viaţă. Cei tari îi acceptau, cei slabi îi sfârşeau, iar ei, „miturile", făceau tot posibilul pentru a se întruchipa în această ultimă plăsmuire a personalităţii înlănţuite, care avea o singură unitate de măsură: demnitatea ostentativă în faţa umilinţei, a foamei şi a trădării, în faţa unei libertăţi aparente al cărei preţ era cea mai crasă trădare. O rusoaică, cam multă, sub a cărei uniformă se puteau bănui nişte şunci masive, cu o banderolă de crucea roşie pe mână, întreabă de răniţi, de bolnavi. Printre cei inconştienţi, care credeau în prevederile Convenţiei de la Haga, semnată forţat şi de ruşi, care reglementa tratamentul prizonierilor, mă strecor şi eu, mânat de reîntâlnirea cu fostul meu sergent, acum ofiţer partizan în armata sovietică. Suntem scoşi din ţarcul de sârmă ghimpată şi mânaţi, unii căraţi, către cortul spital de campanie. Olga, ţiitoarea sergentului meu, încerca să mă descopere printre schilozii fizic şi moral. În sfârşit, ridic capul şi, cu un gest sigur, îmi face semn s-o urmez într-un compartiment al cortului. Printre lacrimi, îl roagă pe Avrelicika să se linişească, că vine imediat soţul ei. Într-adevăr, apare şi el, care, după o îmbrăţişare ce părea sinceră, se simte obligat să-mi dea nişte explicaţii. Plecat cu uniforma românească pentru Olga, neştiind că retragerea noastră s-a decalat pentru ora 18, la 15 aprilie, a aşteptat venirea nopţii pentru a sosi cu ea la companie şi a ne împărtăşi soarta. În locul meu au găsit un maior sovietic, căruia Olga, cu stagiul de partizan la zi, îi prezintă actele oficiale, explicându-i că ei veniseră pentru a ne lua prizonieri sau a ne convinge să trecem la partizani. Sunt urgent verificaţi la organele locale de partid şi de partizani, după care au fost încadraţi în armata sovietică primind grade, în funcţie de studii şi sarcini, potrivit cu

coeficientul de încredere. Îl ascult un pic cam deconcertat, după care admit să mă spăl şi să îmbrac nişte haine, o uniformă de vară germană şi nişte bocanci, primind şi un sac de merinde cu câteva pachete de țigări şi pâine. Deşi nu cadra cu noua mea poziție, îi spun că, dacă atitudinea lui este sinceră, să-mi pregătească o uniformă rusească şi să mă cheme a doua zi, pentru a fugi. După câte trăisem la Sevastopol, visam că ar fi posibilă o aventură a mea, pe ceva plutitor, spre Turcia. Sau aş fi putut să mă strecor în spatele trupelor sovietice pentru a ajunge undeva în Basarabia. Să nu vă imaginați că cele mai absurde inepții nu se vânturau prin creierul înfierbântat al oricărui prizonier, care nu admitea sau nu se împăca cu noua sa poziție. Orice soluție, oricât de imposibilă, devenea un vis onorabil. Răspunsul soseşte prompt: „Nu-mi este greu să vă declar mort, să vă procur uniforma şi să vă scot din lagăr. Dar soluția dumneavoastră nu are niciunu la mie vreo şansă. Este o rezolvare disperată, vecină cu sinuciderea. Eu însă voi face tot ce mi-ați spus, indiferent de riscurile mele.”. Întors în lagăr, atrag atenția prin noua mea uniformă, şi povestesc totul celui mai de nădejde prieten, care cunoştea povestea sergentului meu, Ilarion Stănescu. Îmi repetă şi el cutezanța unei acțiuni fără nicio şansă şi, din solidaritate, propune o evadare într-un grup restrâns, format din ofițeri demni de toată încrederea, decişi să-şi joace soarta. Amânăm discuția pentru a doua zi. Orele care mai rămăseseră din noapte le-am petrecut plimbându-mă printre cei care, eliberați de groaza morții, zăceau pe pământul pietros, dar cald al Balaklavei. Gândurile dezordonate nu-mi dădeau niciun răgaz. Reconstituiam cu lux de amănunte evenimentele din ultima zi, îmi făceam diferite procese de conştiință, mă obseda soluția dezonorantă pe care am fost silit s-o adopt. Căutam explicații în „trădarea generală”, în soarta comună a celor o sută de mii de sacrificați şi reconstituiam metru cu metru drumul Golgotei, până am ajuns în acest țarc de sârmă ghimpată.

A doua zi, 13 mai, începea sub auspicii sumbre. Eram epuizat fizic, răvăşit total psihic, un somnambul care aştepta cu nerăbdare sosirea serii pentru a reîncepe o nouă luptă plină de imprevizibil şi vise, fără să bănuiesc că era doar începutul unui calvar, care avea să dureze aproape doisprezece ani în cel mai sumbru mormânt, pe care mi-l săpasem perseverent. Aveam să lupt de data aceasta cu stafii adevărate, care purtau chip de oameni şi a căror bestialitate mă va marca tot restul vieții. În jurul orei 9 un nou eveniment mă trezeşte la

realitatea dură pe care o trăiam. Era ora când auzeam pentru prima dată nişte iniţiale care nu-mi ziceau nimic, NKVD[43], viitorul KGB[44], dar care vor deveni pentru mine codul cu care încercam să descifrez tainele unei vieţi ce avea să numere doisprezece ani şi ale unui viitor care a marcat soarta unor naţiuni. Doi coloneii ruşi, tineri, cu feţele ce plezneau de sănătate şi grăsime, cu priviri de asasini, intraţi în lagăr întrebau din grup în grup un nume care timp de doisprezece ani va fi rostit cu respect şi religiozitate de sute de mii de nefericiţi care-mi împărtăşeau soarta: Gulan Aurelian, Aurelio, Aurel sau cum îl mai pronunţa fiecare, dar care era una şi aceeaşi persoană: fostul sublocotenent din Armata Regală Română. Unul care continua viaţa sub povara invizibilă a unei vieţi ce număra douăzeci şi doi de ani, sub povara titlului de şef de promoţie, exponent al unei armate, al unei ţări, al unui popor pe care l-a iubit, contopindu-şi fiinţa cu idealurile lui, care izvorau dintr-o istorie de două milenii. Sunt urcat într-un fel de jeep, o maşină *tout terrain* care, cu o viteză neobişnuită, gonea spre necunoscut. Nu-mi vorbea nimeni nimic, nu discutau nici chiar între ei. Străbăteam ţinuturi ticsite numai cu unităţi militare – voind parcă să-mi arate forţa care va invada Europa, încercând să conducă lumea –, şi cu spitale, care trebuia să-mi amintească „crimele” săvârşite de armatele al căror exponent eram. Numai o duhoare permanentă de fum, praf şi morţi ne însoţea cu aceeaşi viteză tot parcursul. După vreo două ore de zdruncinături, unul dintre colonei se întoarce spre mine şi mă leagă la ochi cu o cârpă neagră, semn că în curând vom ajunge la destinaţie. De ce mă legau la ochi ca pe condamnaţii la moarte?! Ce voiau de la mine?! După bănuielile mele, ne apropiam de Simferopol, reşedinţa Crimeii, oraşul în care venisem prima oară pe front, închizându-se parcă cercul. Din această clipă începe pentru mine întunericul şi încercările mele disperate de a descifra, cu ochii minţii, această beznă, neînţeleasă de mulţi, mulţi zeci de ani. Pe la ora prânzului, după ce aud în spatele mei deszăvorându-se şi zăvorându-se uşi grele, străbat un coridor. Sunt oprit brusc şi mi se smulge brusc cârpa neagră de pe ochi. Mă aflu în faţa unei uşi cu drugi de fier groşi şi deşi de de-abia intra mâna printre ei. După uşa cu gratii, o altă uşă masivă, cu o

[43] Narodnîi Komissariat Vnutrennih Del - „Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne”, un minister care se ocupa cu rezolvarea unui număr mare de afaceri de stat ale fostei URSS.
[44] Komitet Gosudarstvennoj Bezopasnosti, - „Comitetul Securităţii Statului”

fereastră şi un vizor. Se deschid încuietori, se trag bare, se învârtesc roți care eliberează cu o cremalieră alte patru bare adânc înfipte în cruce în zidurile de beton. În sfârşit, mă trezesc îmbrâncit înăuntru. Stupoare! Pe o suprafață de aproximativ zece metri pătrați, zăceau vreo douăzeci de arătări, făpturi care păreau oameni, peste care mă prăbuşisem şi eu. Uşile se închid cu acelaşi ritual criminal, după care câteva capete, cu ochii holbați, cuprinşi de o spaimă indescriptibilă, mă priveau cu un amestec de groază şi compătimire. Toți vorbeau oarecum limba germană, astfel că în câteva minute m-am lămurit unde mă aflam. Aşa credeam eu. Eram la o închisoare a Armatei Roşii, o închisoare operativă din Simferopol, proprietatea NKVD. Aici îşi dăduseră mâna, într-un pumn al forței şi al celei mai criminale opresiuni, puterea legiuitoare şi executivă, justiția şi temnița, care s-au contopit într-un singur organ – zis al partidului, deoarece îl controla şi pe acesta –, un organ al celor mai incredibile nelegiuiri şi al crimei legiferate. Cine erau nefericiții ocupanți? Ruşii din fosta poliție germană, ucrainenii colaboraționişti, tătarii şi câțiva ceceni din batalioanele de voluntari aflate în subordinea armatei germane. Puținii scăpați, neîmpuşcați pe loc la prima întâlnire cu necruțătorii politruci ai armatei sovietice, erau cărați în acest edificiu al justiției şi, în cinci minute, erau condamnați, în numele poporului, la moarte pentru colaborare cu inamicul, adică înaltă trădare. Ce căutam eu aici, reprezentant al unei armate naționale cu statut de prizonier de război?! Începusem o nouă viață în care raționalul era exclus, era înlocuit cu forța discreționară, cu nelegiuirile doctrinare al dezrobitorului, în care adevărul elementar era pulverizat în numele misiunii istorice a învingătorului. Primul, de când sosisem eu, se întorsese în câteva minute de la înalta judecată şi se cufundase într-o rugăciune eliberatoare, aşteptând sentința, care era executată după alte câteva minute în curtea închisorii. Câteva împuşcături tulburau liniştea care invadase trupurile unor oameni morți sufleteşte. Un alt colaboraționist dispărea pentru totdeauna în groapa comună a istoriei. Căldura din afară şi înghesuiala dinăuntru făceau ca zăduful să fie atât de groaznic, încât toți înotam în sudoare şi urină. Mirosul stârvurilor noastre epuizate se îmbina cu duhoarea butoiului cu biluțele care se rostogoleau din trupurile noastre în loc de fecale, după îngurgitarea, cu religiozitate, a celor 125 de grame de pâine, care avea nu numai culoarea, dar şi mirosul pământului. Toți eram goi. Pieile noastre atârnânde străluceau de fierbințeala din aer şi, mai

ales, din noi. Peste o oră, este chemat să-şi dea duhul şi tătarul Mehmet, un tânăr care zăcea lângă mine. În momentul în care l-au chemat, a strecurat sub mine o cârpă cu vreo 50 de grame de firimituri de pâine. Mi-a strâns mâna cu o putere nebănuită, un ultim efort al solidarității umane, după care ne-a părăsit demn pentru vecie, abandonând o lume pe care o visase mai bună. Aici am zăcut douăzeci şi două de zile. După două zile de la sosire devenisem, în fapt, cel mai vechi locatar al temutei instituții. Aici am fost pregătit psihic pentru primul şi cel mai mare examen din viața mea, a cărui absolvire era egală cu propria condamnare la moarte. Îi învățam eu de acum pe cei noi jocul morții, ascunzând în pumni un fir de ață neagră şi albă. După ce ascundeam pumnii la spate, se făcea alegerea. Cel ce trăgea ața neagră avea o moarte prin spânzurătoare, cel ce trăgea ața albă, o moarte prin împuşcare. Aici nu ne „jucam" şi cu alte alternative. Singura alegere era binecuvântata moarte, care te elibera de foame, de chinuri, de oameni. După primele două săptămâni – le trebuise cam mult să se convingă c-am devenit o cocă maleabilă, cu care puteau modela fără dificultate viitorul unui om! –, sunt dus, speram eu, la judecata aducătoare de linişte veşnică, aceea care curma definitiv chinurile unei ființe create de Bunul Dumnezeu să judece şi să vorbească, iar în alte condiții, să zâmbească. Mă întâmpină un general cu părul cărunt şi un translator din Moldova sovietică. O identificare a numelui, a gradului, a unității, ziua şi locul căderii în mocirla prizonieratului, scrise corect de o rusoaică cu aspect aspru de siberiană. Datele mele foarte laconice erau completate de generalul rus care, bine informat, ştia aproape totul despre mine, inclusiv că am fost şef de promoție, unde am luptat şi tot ce făcusem pe front şi în spatele acestuia, probabil şi câți copii botezasem. După această introducere privind soarta războiului şi misiunea Uniunii Sovietice în lume, mi se spune că în Uniune s-a format o divizie de voluntari din prizonieri români, Tudor Vladimirescu. Rostul era de unealtă de implementare a comunismului în România, o nouă colonie a imperialismului slav etc. etc. Îmi declară cu o nuanță solemnă că sunt solicitat să intru în această divizie, dată fiind originea mea sănătoasă. Auzind pentru prima dată această imbecilitate mi s-a explicat în ce constă. Dată fiind poziția mea câştigată în țară, mai ales printre ofițerii tineri, mi se propunea o „colaborare" strânsă cu Uniunea Sovietică. În consecință, mi se cerea să vorbesc la radio, la Moscova, despre

războiul nedrept la care participasem până acum câteva zile, ca să-i conving să pună capăt războiului. Eram pe 17 mai 1944 şi mi se cerea să le spun românilor să se predea armatei sovietice, timp în care eu trebuia să urmez nişte cursuri, astfel ca, la sfârşitul iminent al războiului, să particip, nici mai mult nici mai puțin, la organizarea noii armate „populare” din România. Crezând că timorarea mea a fost suficientă, scontând pe ambițiile şi, mai ales, pe setea de libertate a oricărui tânăr încarcerat, atacul a fost direct, uneori cu „sfaturi părinteşti”. Eram literalmente uluit, amețit de tot ce auzeam, de tot ce mi se propunea. De unde bănuiam un sfârşit cel puțin egal cu al acelora ce-mi fuseseră frați de celulă. După această pregătire psihologică *sui-generis*, sunt pus în fața unei probleme la care nu îndrăznisem să mă gândesc nicio clipă. O luciditate exemplară, un discernământ demne pentru o altă vârstă şi experiență de viață, o răbufnire lăuntrică focalizată în educația solidă primită acasă, în şcoală, în armată, m-au îndemnat să promit, fără absolut nicio explicație, un „nu” categoric. Actul trădării îmi devenise mai clar, mai neechivoc ca niciodată şi orice explicație sau justificare mi se părea total inutilă. Pregătirea mea psihologică preconizată de ei avusese pentru mine un efect invers pentru că trăisem intens, timp de două săptămâni, plata trădării ce o primiseră cele câteva zeci de confrați de celulă, cărora le zburaseră creierii în fața mea. Din partea cealaltă, evident contrariat, dar cu un calm disimulat, de o perfidie asiatică, îmi spune că nu mi s-a solicitat un răspuns imediat, că nu trebuie să mă pripesc în luarea unor hotărâri capitale pentru viața mea, că prima întrevedere constituie doar începutul unor convorbiri care vor urma. Pentru mine era clar că nu eram victima vreunei turnătorii a fostului meu sergent sau a Olgăi sau a vreunui camarad din lagăr. Eram rodul unei activități informative intense, poate începută de când am călcat în Crimeea. Era evident faptul că, pentru mine, începea o viață nouă, consecință directă a atitudinii mele absolut personale şi neinfluențate de nimeni. Un „nu” categoric şi irevocabil, spus la douăzeci şi doi de ani, la peste două mii kilometri depărtare de țară, în bârlogul celui mai perfid, implacabil şi nelegiuit vrăjmaş, după un război necruțător în care, sub ochii mei, au murit sute de mii de oameni, fie români impetuoşi şi entuziasmați, fie germani disciplinați şi războinici din născare, fie ruşi, rezistenți şi dârji, mereu nedumeriți pentru ce luptă de fapt, toți şi fiecare în parte eroi veritabili. Am spus „nu” după trei săptămâni de chinuri

apocaliptice, timp în care am văzut cum semeni de-ai mei îşi dădeau duhul lângă mine, împuşcaţi mai rău decât câinii, pentru că, deşi oameni, erau consideraţi lepădături ale războiului, priviţi prin concepţia strictă a datoriei, a onoarei şi a sacrificiului pentru patria lor, exceptând opţiunile politice, rămânând înfieraţi şi dincolo de moarte cu stigmatul trădării. Am spus „nu" când mirajul libertăţii, amplificat de setea de viaţă a celor douăzeci şi doi de ani, putea să tenteze orice muritor. Am spus „nu" când, în locul huzurului, al gradelor şi al poziţiei sociale la o vârstă de aur, am ales din nou, voluntar, înmormântarea de viu. A fost un „nu" rostit de o conştiinţă imaculată, a fost un „nu" în numele omeniei şi al demnităţii unui ofiţer al armatei române. A fost un „nu" care stigmatiza categoric noţiunea de trădare chiar în situaţii speciale. A fost un „nu" grăit răspicat viitorului meu, învingându-mi pornirile omeneşti. A fost un „nu" scris cu sânge, pentru a nu fi spulberat de vremuri, pentru generaţiile viitoare, indiferent de schimbarea în timp a conceptelor de bine, adevăr, dreptate, cinste, onoare, datorie. A fost un act prin care pot să reţină tot ceea ce se consideră valabil şi pentru ei, chiar dacă nu vor mai fi războaie. Vor fi poate confruntaţi cu alte crize majore, morale şi spirituale. Suferinţele mele, timp de două decenii, şi-au înfipt colţii în trupul meu, precum cuiele în trupul lui Crist răstignit, pentru ca generaţiile viitoare să nu renunţe la luptă şi la vise, să nu uite că omenia şi biruinţa asupra propriei persoane constituie o rezolvare în lupta împotriva beznei şi a nelegiuirilor. A fost un „nu" care însemna sfârşitul primei părţi din viaţa mea şi începutul unei noi perioade, care avea să se măsoare tot în decenii de schingiuiri, nelegiuiri şi umilinţe, când stârvurile ce se scufundau în mocirla disperării şi a trădării căutau să se antreneze cu ei pentru a-şi atenua vinovăţia în faţa istoriei, tânjind la diluarea responsabilităţii prin generalizarea compromisului. Chiar acum, când ştiu ce-au însemnat următorii douăzeci de ani, nu numai că nu regret atitudinea mea, dar sunt mândru că pot lăsa moştenire doar o avere spirituală, care să îndrume paşii într-o lume de lupi care se sugrumă cu laţul făurit de ea într-un asalt asupra conceptelor milenare ale moralei creştine şi ale spiritualităţii omenirii. Fii mândru de credinţa tatălui tău şi vei izbuti să rămâi un om! E un îndemn pentru supravieţuirea ta, pentru salvarea vieţii adevărate şi biruinţa luminii pe acest pământ stăpânit de forţe satanice!

PARTEA A TREIA – PRIZONIER ÎN GULAGUL SOVIETIC

IX. LA FORCE PRIME LE DROIT[45]

Odată spus „nu” trădării, colaboraționismului şi compromisului, am acceptat îngroparea mea de viu. Chemat de general de mai multe ori, aveam să constat metodele folosite de cel mai criminal organ represiv din lume, NKVD, perfecționate de cei mai ticăloşi asasini pe care i-a dat istoria: Dzerjinski[46], Urițki[47], Peters, Latis, Menjenski, Jagoda, Ejev, Beria, Andropov ş.a. Interogatorii noaptea pe durata a zeci de ore, lămpi puternice puse în ochi, repetarea unor întrebări de zeci de ori, trecerea de la cele mai abjecte şi directe amenințări la cele mai fabuloase promisiuni, insinuări şi lecții ideologice, nelipsita țigară pe care o refuzam, şantajul ordinar, internaționalismul proletar care desființează conceptul de patriotism, de naționalism etc. M-am menținut, intransingent, pe poziția mea, pe dreptul prizonierului de război la opțiunea atitudinii lui, iar când propunerile directe depăşeau prin impertinență conştiința mea, treceam la atac, vorbindu-i de onoarea şi demnitatea unui ofițer, de apolitism, de pedepsirea trădării chiar de armata sovietică, de trimiterea mea în Ialta spre a se constata modul meu de comportare, acolo de unde ei aveau probabil toate informațiile.

---

[45] „Forța merge înaintea dreptului”. Aforism atribuit cancelarului Otto von Bismark, care exprimă ideea că cei puternici stăpânesc peste ceilalți şi hotărăsc discreționar ce înseamnă bine şi rău.

[46] Felix Edmundovici Dzerjinski (în limba poloneză: Feliks Dzierżyński) (30 august (stil vechi)/11 septembrie (stil nou) 1877 –20 iulie 1926) a fost un revoluționar comunist, cunoscut pentru că a fost fondatorul şi primul conducător al politiei politice bolşevice, CEKA, Lui Dzerjinski i se atribuie fraza: "un membru al KGB-ului ar trebui să aibă capul rece, inima caldă şi mâinile curate".

[47] Moisei Solomonovich Urițki (1873–August 30, 1918) a fost un lider revoluționar bolşevic în Rusia. Urițki a jucat un rol de lider în puciul armat din Octombrie şi ulterior a devenit şeful poliției Ceka din Petrograd. Din această poziție a coordinate urmărirea şi acuzarea membrilor aristocrației, a ofițerilor din armată şi a înalților clerici din Biserica Ortodoxă Rusă care se opuneau Bolşevicilor. Leonid Kanegisser, un tânăr cadet military l-a asasinat pe Urițki pe 17 august 1918 ca răzbunare pentru executarea unui prieten al său şi a altor ofițeri. În urma acestui eveniment, precum şi a tentativei de asasinare a lui Lenin de către Fanya Kaplan de pe 28 august, Bolşevicii au declanşat un val de persecuții cunoscut ca Teroarea Roşie.

Încercam, în naivitatea mea cinstită, să explic justețea războiului nostru, cu incursiunile necesare în istorie, şi aspectul moral al unui jurământ prestat.

După douăzeci şi două de zile de martiraj, chinuit psihic de condamnările zilnice la moarte a celor ce se perindau zilnic prin celula morții, de lupta inimaginabilă cu mine însumi, a cărei biruință era esențială, traumatizat zilnic şi epuizat fizic de cea mai cumplită înfometare, mizerie şi umilință umană, sunt scos din celulă şi dus în curtea care înghițise sute de ființe omeneşti. Cu o seninătate care, şi atunci, şi ulterior, mi-a pus problema integrității mele mintale, îmi aşteptam sentința atotbiruitoare, având doar o umbră de regret, aşternută de gândul tinereții mele irosite. În timp ce-mi spuneam o rugăciune şi-mi luam rămas bun de la părinți şi frați, de la aceea care mă făcuse să cunosc fiorii dragostei, de la camarazii mei de victorii şi de înfrângeri, apare un maior cu un subofițer. Sunt legat din nou la ochi cu cârpa neagră, act la care m-am opus cu înverşunare, spunându-le că nu mă tem de moarte, că vreau să-mi văd călăii. Sunt imobilizat cu o brutalitate barbară, aplicându-mi-se pe ochi cârpa neagră şi umedă de sudoarea celor care-şi dăduseră duhul înaintea mea. Sunt îmbrâncit pentru a face câțiva paşi. Picioarele, care de-abia purtau umbra unui trup cândva falnic, se împleticeau, scufundându-se parcă într-un strat gros de praf, gândindu-mă că aşa trebuie să te înghită moartea. Spre a nu părea laş în fața actului final trăit de atâtea ori sub alte ipostaze, găsesc puterea, trasă din seva unei voințe care învingea orice forțe telurice, să fac ultimii paşi, plutind parcă pe valurile demnității umane, până când mă izbesc de un perete de tablă. Câteva smucituri înapoi şi, după ce se deschide o uşă, o lovitură mârşavă de picior în spate mă proiectează undeva pe o podea. În cădere probabil că m-am lovit la cap, pentru că n-am simțit durerea şi gustul unei şuvițe de sânge pe buzele uscate şi năclăite de ură. M-a trezit din starea de inconştiență sunetul provocat de pornirea unui motor de maşină. Încercam să intuiesc unde mă aflu şi, mai ales, ce va urma. Intuiția mea îmi spunea că mă aflam din nou în jeepul cunoscut s-a confirmat când am desluşit un „*davai*”, ambalarea motorului şi pornirea maşinii. Încercam să măsor distanța parcursă, apreciind viteza şi numărând secundele, până când, epuizat fizic şi de emoții, mi-am pierdut treptat cunoştința, părând că merg cu căruța Sfântului Ilie, zdruncinată de povârnişurile norilor. Ochii mi s-au închis, păstrând pe retină liniştea beznei în care mă cufundam. Nu

ştiu după cât timp mă trezeşte o horcăială care mă sufoca. Un amestec ciudat de gaze puturoase de benzină cu un praf fin mi-au năclăit gura în aşa hal încât am început să tuşesc brusc. Cineva mi-a turnat mai mult pe faţă decât în gură câţiva stropi de apă care m-au trezit. După nu ştiu cât timp am realizat din nou unde mă aflam. Făceam eforturi să-mi reamintesc ce s-a întâmplat cu mine. Deodată, maşina scârţâie din toate încheieturile, o frână bruscă, o alunecare până când am intrat cu gura în nişte cizme de rezină ce emanau duhoarea învingătorului. Apoi sunt împins afară pe pământ, ridicat şi susţinut de braţe în poziţie verticală. Simţeam aerul uscat, proaspăt, deşi era înăbuşeală. Mi se ridică de pe ochi cârpa neagră şi constat că era aproape de amurgul roşu-violet specific câmpiei Crimeii şi că mă aflu în faţa unor clădiri joase, transformate în corp de gardă.

Înaintea mea se desfăşura, în toată hidoşenia lui, un lagăr improvizat de prizonieri, înconjurat cu două-trei garduri înalte de sârmă ghimpată, un brâu interior şi exterior de cinci-şase metri, arat şi greblat, prepeleci, reflectoare şi turnuri de pază în care stăteau sentinele cu mitraliere. Un lagăr improvizat, dar pus la punct după toate regulile împământenite şi perfecţionate timp de un sfert de secol de cel mai represiv regim pe care-l crease mintea omenească, în care se îmbinau experienţele revoluţionare, dictatorial-comuniste şi fasciste, grefate pe inovaţii slave cu iz asiatic. Câteva foste saivane de oi erau concepute să adăpostească noaptea sau pe timp de ploaie câteva zeci de mii de jalnici prizonieri, foşti ofiţeri germani şi români, urmele unor armate cândva invincibile sau temătoare, ambele respectate chiar de inamic. Sosirea unui nou prizonier constituia un eveniment major în banalitatea zilelor ce se scurgeau monoton în acest locaş de aşteptări chinuitoare, iluminat doar de haloul speranţelor cu care se hrăneau sufletele acelora pentru care războiul se terminase şi care aşteptau, smeriţi, scurgerea implacabilă a timpului, de la care aşteptau o rezolvare. Câţiva români, în ciuda aspectului meu, m-au recunoscut şi, curajoşi, s-au apropiat de zona interzisă, făcându-mi semne.

O primire pe cât de neaşteptată, pe atât de inoportună, care putea să-mi complice situaţia. După câtva timp, în care maiorul luase legătura cu comandantul lagărului, sunt condus în corpul gardă. Se predau nişte hărţi, primele file ale „dosarului", o invenţie a celui mai represiv regim imaginat de istorie care pecetluia pentru vecie soarta unui om. Dosarul îmi va urma paşii în Rusia şi România, adăugând

noi file la biografia mea de duşman al poporului, al noii ordini sociale, al comunismului. Sunt reidentificat şi, spre surprinderea mea, recapăt statutul de prizonier de război, fost ofiţer al armatei române. După plecarea maiorului cu jeepul blestemat, colonelul pune câţiva soldaţi ruşi paznici, „ceasovoi", să mă percheziţioneze. Mi se ia aproape totul şi sunt băgat într-un fel de carceră. Am zis „într-un fel", pentru că nu era ca la noi, o cuşcă de lemn, ci era o cămăruţă de câţiva metri pătraţi, cu duşumea de lemn, cu o uşă şi o fereastră, ambele bine zăbrelite. Într-un colţ zăcea un neamţ, care scotea din când în când gemete surde de om bolnav. Lângă el, o gamelă germană plină cu o zeamă străvezie şi un colţ de pâine uscată. După câtva timp, uşa este trântită de perete cu piciorul. Un român cu banderola de partizan îmi aduce o bucăţică de pâine şi o cană cu apă, spunându-mi, subversiv, că nu puteam fi trimis în lagăr în halul în care eram şi plin de sânge şi că mâine, probabil, se va hotărî soarta mea. După ce-am mâncat o feliuţă de pâine din aceea neagră şi umedă, mai mult apă, m-a apucat un sughiţ de credeam că-mi dau duhul. Cu nesaţ am băut cana cu apă, după care am rămas nemişcat, cu ochii holbaţi, privind undeva în neant. Noul meu confrate de suferinţă – de data aceasta nu o scursură umană, vreun trădător sau colaboraţionist –, era un demn ofiţer german, un exponent rar şi autentic al rasei superioare, un blond bine clădit, cu ochii albaştri, cândva poate visători, acum însă trişti şi afundaţi în văgăunile adânci ale unei frunţi înalte. Probabil a urmărit, cu legitimă curiozitate, manifestările mele animalice în faţa unui boţ de pâine şi a unei căni de apă. După un timp de studiu, văzând cum îmi clămpăneau buzele de sete şi cum eram contorsionat pe podeaua jilavă şi mucegăită a celulei, între un somn de moarte şi o veghe vecină cu halucinaţiile unui nebun muribund, ofiţerul mă întreabă, cu o voce stinsă, răguşită, într-un veritabil „hochdeutsch"[48], dacă îmi este sete. M-am străduit să-i mulţumesc într-o îngrijită şi căutat cât mai reverenţioasă limbă germană, spunându-i doar că, în ultimele douăzeci şi două de zile, m-am luptat cu moartea în cele mai negre chinuri de foame, sete şi mizerie, că sunt epuizat total fizic şi, mai ales, psihic. I-am vorbit doar de sutele de trădători împuşcaţi, fără să denunţ cele întâmplate cu mine. Cu un gest de aleasă generozitate, îmi împinge gamela lui

---

[48] „Germana zonelor înalte" (centrul şi sudul alpin al Germaniei, Saxonia, Bavaria, Austria, Liechtenstein, Elveţia), care are înţelesul de „germană standard", „germana cultă", germana înţeleasă de toţi vorbitorii de germană, şi care se predă străinilor.

cât mai aproape de capul meu, rugându-mă să beau totul, Dar nu tot deodată, ca să am până dimineață când mi se aduce o apă fiartă, un aşa zis ceai, pentru că corpul meu este deshidratat total, de-aici şi zvâcnirile regulate ale mâinilor şi picioarelor.

Refuz inițial, cum puteam oare, indiferent de halul în care eram, să mă înfrupt din viața aproapelui meu şi el aproape mort. A insistat, convingându-mă că el nu mai poate mânca nimic pentru că are diaree. După ce sorb o înghițitură din zeama verde, îl întreb şi eu, bineînțeles, de ce se află la carceră. Un răspuns laconic şi surprinzător: a refuzat să muncească, fiind ofițer german, Oberstleutnant - Panzerdivision. Îmi mai relatează că în lagăr sunt cam 600 de ofițeri români, vreo 7 000 de ofițeri germani şi vreo 3 000 de soldați germani, că mâncarea este mizerabilă, 400 grame pâine şi o ciorbă, iar pentru cei care muncesc un supliment de 150 grame pâine şi o mâncare, el îi spunea Brei, adică terci, mai târziu aveam să aflu vestita „kasha”[49]. Visând la sutele de grame de pâine, la ciorbă, legănat de vocea monotonă, fără inflexiuni, a primului meu conlocutor într-un lagăr de prizonieri (ce repulsie îmi trezeşte acest cuvânt!), sleit de ultima vlagă, am adormit. De-abia dimineața mi-a spus că somnul meu a fost un geamăt mut, prelung, o înlănțuire de zvârcoliri şi zvâcniri, ceea ce explică şi oboseala cu care m-am trezit şi mutra speriată pe care am făcut-o când am deschis ochii.

După un „Bună dimineața!” mormăit de amândoi aproape simultan, care vădea că politețea rămânea suverană chiar şi în cea mai neagră mizerie, se aud paşi, uşi închise, uşi deschise. Îmi face semn să mă ridic, deoarece urmează „apelul”. Rămân pipernicit în colțul meu, fără să ridic capul greu ca o baniță, iar uşa se închide cu acelaşi zgomot sinistru. Muți, aşteptam rația de dimineață. O feliuță de pâine şi o cană de ceai, de apă fierbinte, fiecăruia. Având puțină zeamă în gamelă, ofer camaradului meu apa fiartă, sperând să-i facă bine la diaree. Ca orice neamț, acceptă în compensație, după care am înfulecat rațiile mizere, pentru a scăpa de grija lor. Parcă se simțea şi el mai bine. Prezența mea şi, mai cu seamă, cele auzite îl remontaseră. La ora 8, după terminarea apelului în lagăr, sunt scos din celulă şi dus la comandant, un colonel enkavedist. Acesta,

---

[49] Kasha - Termenul desemnează în limbile slave orice fel de mămăligă făcută din cereale: orz, grâu, ovăz, orez şi este una dintre cele mai vechi mâncăruri cunoscute la popoarele din Estul Europei.

înfundat în studierea dosarului meu, aproape nu a observat intrarea umbrei mele. După apariția unui „perevotcik”, ascult o predică, adică n-am voie să relatez absolut nimănui nimic pe unde am fost, ce am văzut, ce mi s-a cerut, că trebuia să am o comportare corectă în lagăr, dacă vreau să ajung „acasă”, cuvânt care-mi părea fantomatic şi amăgitor. Sunt apoi trimis în lagăr, fără să-mi iau rămas bun de la camaradul meu de o noapte. Şi-aşa, pe data de 8 iunie, ziua regelui Carol al II-lea şi a străjerilor lui, devin din nou prizonier de război într-un lagăr oarecum organizat. Cel care se credea cavalerul fără reproş trebuie acum să se obişnuiască cu ideea aşteptării, făcând eforturi să trateze cu indiferență umilința, să ignore prezența învingătorului. Eforturi zadarnice! Nopți nedormite de imputări, de gânduri nefaste, în care se acumula zi de zi o ură infinită împotriva sistemului criminal şi a acelora care îşi propuseseră să ne facă slugi sau să ne programeze exterminarea în cazul unei opoziții manifeste. Nimic nu poate fi mai jalnic decât o revedere cu prietenii sau cu duşmani, atunci când calculele lor nu mai corespund cu realitatea. Într-adevăr, după intrarea în lagăr, sunt înconjurat de zeci de foşti camarazi de luptă, de curioşi. Toți mă priveau ca pe o minune, fiecare gândea însă diferit. Unii, luându-mă drept etalon, sperau că poate am cedat unor presiuni ca răsplată, oferindu-mi-se viața, că am acceptat vreo colaborare. Alții, care mă cunoşteau bine din şcoala militară sau de pe front, trăiau convingerea că am rezistat presiunilor, dovada fiind halul, starea jalnică în care mă aflam. Bineînțeles că nu puteam să țin o conferință de presă pentru a povesti cele întâmplate cu mine timp de 22 de zile de când dispărusem dintre ei. Am considerat însă o îndatorire de onoare ca bunilor mei camarazi să le povestesc din experiența căpătată şi, în special, intențiile învingătorului, condițiile din celulă, câți au fost împuşcați şi de ce. După care le-am dezvăluit esențialul prevăzut în planurile ruşilor: racolarea ofițerilor şi a soldaților în diviziile de voluntari înființate pe teritoriul Uniunii Sovietice, recrutarea de turnători, colaboratori sau spioni. În afară de varietatea mijloacelor de constrângere, pericolul era reprezentat de mirajul unei eliberări imediate, după înfometarea şi teroarea programate, de posibilitatea obținerii, după repatriere, a unor poziții sociale şi posturi politice importante din care se puteau aduce servicii Uniunii Sovietice şi NKVD-ului. Primul pas era instaurarea comunismului în România. Avusesem timp şi condiții pentru a-mi sistematiza argumentele de contracarare a acțiunilor

enkavediştilor, necesitatea strângerii rândurilor celor care, în ciuda tentațiilor, nu vor face niciun rabat la demnitatea de ofițer şi om, de la izolarea şi lupta făţişă împotriva vanitoşilor, conjuncturiştilor, cozilor de topor şi trădătorilor. După discuții aprinse, găsind pe cei mai fideli susținători şi mai aprigi luptători în prietenul meu, Ilarion Stănescu, şi în noii camarazi de suferință: entuziastul şi sufletistul George Fonea, angelicul, dar profundul analist Aurel State. Am ajuns la o singură concluzie: înscrierea voluntară în diviziile formate în URSS constituia cel mai cras act de trădare, pentru că armata română lupta încă împotriva URSS, iar prizonierul de război nu are căderea de a aprecia actele politice ale țării sale, adoptate în anumite condiții şi impuse de forța armată sau de represiunea ocupantului. Istoria era în acest caz un lanț continuu de trădări şi de răzbunări. Colaborarea sub orice formă cu inamicul, atâta vreme cât ne aflam sub prestare de jurământ şi cu statut de prizonieri, adică lipsiți de libertate, constituie cea mai dezonorantă, cea mai infamă faptă a unui om, o înaltă trădare, condamnată de către codul justiției militare din oricare stat. Era clar că, indiferent de regimul care va fi în România, de imoralitatea şi oportunismul viitorilor oameni politici care vor deveni veritabile cozi de topor, trădătorii vor cădea sub acelaşi oprobriu. Aceasta pentru că, parafrazându-l pe Napoleon, chiar dacă vor iubi trădarea, vor urî pe trădători.

O altă concluzie la care ajunsesem era demascarea cu orice preț a metodelor folosite de către NKVD: înfometarea până la ultima stare de animalitate, schilodirea fizică prin muncă forțată şi tortură, umilirea cea mai josnică, mai insultătoare cu orice prilej, pentru a te desființa fizic şi moral, pentru a te face flexibil şi a ceda, în numele supraviețuirii, la unele principii morale în care ai fost crescut şi educat, aşadar renunțarea la demnitatea umană.

Celor tari, celor care vor încerca să rămână oameni, celor care vor respinge sau înfiera trădarea de patrie, le vor aplica cele mai monstruoase metode asiatice de exterminare: condamnări inventate şi izolarea lor în ghețurile Siberiei sau ale Polului Nord, iradieri, inoculări de boli incurabile cu evoluții accelerate, injecții neuroparalizante, spitale psihiatrice de unde, dacă mai ieşeai, aveai creierul spălat, fiind doar un cadavru ambulant, o plantă, fără puterea de a mai gândi, de a vorbi sau de a acționa. Nimeni nu excludea începutul imediat cu muncă epuizantă, robie barbară, introducerea printre noi a trădătorilor, abrutizarea prin lipsa oricăror informații şi a

legăturilor cu exteriorul, supunerea la o propagandă organizată cu oameni profesionişti, otrăvirea zilnică, permanentă, cu aceleaşi dezinformări, minciuni şi aberații. Se sconta pe efectul picăturii chinezeşti şi pe realizarea celui mai infam sistem informațional, nu numai despre acțiuni, fapte, intenții şi gânduri ascunse pentru un viitor mai îndepărtat.

Se punea la cale demascarea publică a unor formatori de opinie, a unor aşa-zişi şefi, pentru a semăna neîncrederea, suspiciunea între prieteni şi frați de idei, pentru a ne discredita, a ne dezbina şi izola, toate pentru a facilita distrugerea noastră. Finalitatea, în ambele cazuri, atât pentru cei tari, cât şi pentru trădători, era înlăturarea principiilor tale de viață, a conceptelor tale, a Weltanschauung-ului tău, şi însuşirea unor idei şi a unei ideologi total străine ție. Rămânând din ce în ce tot mai singur, părăsit de mulți, uneori chiar de prieteni, trebuia să te întrebi dacă tu eşti cel sănătos şi nu ceilalți, dacă ai trecut pragul exaltării, dacă nu cumva eşti un psihopat, un paranoic, un nebun. NKVD-ul avea obiectivul de a fi preocupat exclusiv de probleme minore, dar vitale: ce mănânci, ce trudeşti, dacă apuci ziua de mâine. Fără a-ți lăsa timp să gândeşti, să judeci la rece, trebuia să-ți trăieşti din plin criza morală, dezumanizantă, începutul actelor dezonorante şi iresponsabile. Discuțiile noastre şi confruntarea continuă de idei se prelungeau cu completarea unor noi informații. Ne-am edificat asupra Convenției de la Haga, în care se reglementau conceptele de „prizonier de război”, de „partizan”, aflând că prizonierii de război nu pot fi supuşi la presiuni morale şi că nu trebuie să lucreze pentru război. Era stipulat dreptul de a nu munci, dreptul la corespondență, dreptul ofițerilor de a purta însemnele militare etc. Orice muncă efectuată avea această tentă, deoarece, indiferent unde lucrai, erau eliberați în consecință muncitori sovietici care îngroşau astfel rândurile Armatei Roşii. Concluzia ce decurgea era clară: noi vom refuza orice muncă. Aceasta echivala şi cu prevederea de a nu le vinde tehnologii de război. Absolut toate statele, aliate sau inamice, le-au vândut, de exemplu, vase comerciale, eliberându-le forța lor de muncă din acest sector, pentru a lucra apoi exclusiv pentru flota de război, pentru submarine, rachete şi aviație. Aceste inconştiențe pompau în forța militară disproporționată a Uniuni Sovietice, în eforturile pentru înarmare şi modernizare, în suportul pentru expansionismul fățiş al

comunismului, contribuind la amenințarea permanentă a Uniunii, din postura de cea mai puternică forță militară a lumii.

Am mai aflat că Uniunea Sovietică a fost obligată să respecte Convenția de la Haga începând cu vara anului 1943. Dar ce s-a întâmplat până atunci? Sute de mii de prizonieri exterminați, asasinați conştient prin condițiile create. Să amintim numai faptul că din peste 100 000 de italieni au repatriat, în final, doar 5 000. În lupta pentru respingerea muncii au rămas doar românii şi alte câteva națiuni mici, deoarece, după capitularea Germaniei, prima măsură a aliaților a fost desființarea armatei germane. Acest act a condus la anularea oricăror drepturi pentru prizonierii de război germani. Aşadar, încă de la început, prizonierii români s-au împărțit în două tabere. Unii, cei mai mulți, intransigenți în a face orice compromis cu inamicul, cei decişi să-şi apere demnitatea de ofițeri, indiferent de condițiile de viață la care vor fi supuşi, cei cărora nu le era indiferentă soarta viitoare a României, pericolul comunizării ei, asumându-şi riscurile care decurgeau din această rezistență. Ceilalți, care, considerând că au făcut primul compromis căzând prizonieri, prevalându-se de situația cu totul specială în care se aflau, puteau să-şi permită orice acțiune. Adepți ai infamei zicale româneşti „Fă-te frate cu dracul până ce treci puntea!" şi orbiți de mirajul unei eliberări imediate, de salvarea din infernul în care ne aruncaseră ruşii, considerau îndreptățită orice mârşăvie pe care o comiteau, de la delațiune până la înaltă trădare. Astfel, cei din prima grupă, din care făceam parte şi eu, uneori ca lider de opinie, erau înfierați ca fascişti, reacționari, ultranaționalişti, iar mai târziu erau categorisiți ca legionari şi contrarevoluționari, stigmate care îi vor urmări toată viața. Din grupa trădătorilor făceau parte cei care, odată ce au făcut primul pas al compromisului, s-au afundat apoi în mocirla vânzărilor de semeni şi de țară. Primii care au cedat au fost, din păcate, unii ofițeri vârstnici. Au cedat dintr-un egoism specific vârstei, nevoind să renunțe în ultima parte a vieții la privilegiile şi avantajele avute, de care beneficiaseră ani îndelungați, atrăgând în mod indirect şi pe unii subalterni mai slabi de înger, toți însă erau *ejusdem farinae*[50], nişte oportunişti notorii. Aşadar, prima grupă era în majoritate formată din tineri, cei care nu avuseseră timp să fie contaminați de huzur şi politicianism, pe care evenimentele i-au surprins imaculați şi exaltați.

---

[50] Lat. „Din acelaşi aluat".

Una dintre teorii era aceea de a ne încadra şi noi în „masa" oportuniştilor, pentru ca, păstrându-ne fermitatea caracterului şi a ideilor, să influenţăm dinăuntru, să le temperăm tentaţia spre mârşăvii, să le barăm calea ocupării unor funcţii înalte sau de decizie. Teoria a fost respinsă *ab initio*, fiind convinşi că, odată intraţi în cocină, te mănâncă porcii.

Era, în fapt, aceeaşi problemă pe care alţii şi-o puneau în ţară, după august 1944, când cele cinci-şase sute de comunişti de profesie – majoritatea străini sau borfaşi, pe care evenimentele i-au surprins încă pe baricade, aflaţi acolo din pur egoism sau din cel mai josnic conjuncturist, dar sub protecţia tancurilor ruseşti –, au fost invadate de zeci, sute de mii de aşa-zişi clar-vizionari, lepădături sociale, ultimele scursuri ale societăţii, pentru care sosise momentul afirmării.

În tot acest timp, adevărata elită a neamului stătea de o parte, din demnitate, iar alţii putrezeau în temniţe, în lagăre şi la canale pentru că avuseseră curajul să se opună. De fapt, istoria s-a repetat, sub aceleaşi auspicii, şi după lovitura de stat kaghebistă din 1989.

În aceste împrejurări începe viaţa de lagăr. Unii care nu vor renunţa la demnitatea de ofiţer şi care vor avea de suferit, o jertfă considerată de ticăloşi inutilă, şi alţii care vor simţi doar privarea de libertate şi depărtarea de familie. Unii care vor umple temniţele comuniste din Gulagul sovietic sau român. Alţii care vor ocupa funcţii din care îi vor tortura pe primii şi care vor huzuri pe cadavrele lor. Aşa începe preistoria prizonierilor români, unii, cei care au rămas fideli jurământului prestat, consideraţi „periculoşi", „indezirabili" şi ceilalţi, cei „loiali", toate scursurile şi lichelele, delatorii, trădătorii spioni puşi în slujba comunismului, luptând numele internaţionalismului, împotriva intereselor ţării şi ale poporului român. Noi rămâneam nişte „idealişti" şi ne apăram unele principii pentru care luptasem, neluând în calcul evoluţia războiului şi noile configuraţii politice care se iveau.

Pe ce se baza „anacronismul" atitudinii noastre, „donquijotismul" din acţiunile noastre? Pe ce ne bazam noi, care ne luptam, la câteva mii de kilometri de ţară cu aceşti monştri moderni, creaţie specifică a dezintegrării umanismului mondial, a înlocuirii conceptelor tradiţionale ale creştinismului şi ale culturii universale cu

imbecilități ca dictatura minorităților de orice natură, violență, droguri, sex, terorism, manipulări şi dezinformări la nivel planetar?

Comportamentul nostru era în afara oricărui plan meschin şi se baza pe norocul de a cunoaşte *in situ* comunismul, la el acasă, nu din milioanele de broşuri cu care împânziseră omenirea. Noi trăiam „umanismul" călăilor care se voiau conducătorii omenirii. Nu se punea problema tipului de cizmă pe care-l preferam pe grumazul nostru, de rezină (sovietică), de toval (germană) sau de lac (americană). Noi luptasem şi rezistam pentru o Românie Mare, pentru o democrație autentică, pentru salvarea moralei creştine.

După formarea diviziilor de voluntari Kosciusko din 9 mai, a Comitetului Germaniei Libere, în iulie, după 15 noiembrie 1943, data când se înființează Divizia Tudor Vladimirescu, trădătorii de circumstanță sau de profesie trec la ofensiva împotriva celor care desluşeau clar viitorul României şi care, la mii de kilometri distanță de vatra lor, nu voiau să participe la comunizarea şi ciuntirea țării. În acest timp, pe 20 iunie 1944 se forma în țară Blocul Național Democrat cu PCR, partidele social-democrat, național-țărănist şi național-liberal.

La 20 iulie are loc, fiind cel mai aproape de reuşită, atentatul împotriva lui Hitler, care a cutremurat o Germanie întreagă şi o seamă de mareşali şi generali germani care se aflau cu noi, la mii de kilometri de atentatori.

Dacă n-ar fi fost acea clauză blestemată, capitularea fără condiții în fața celor trei, aşadar şi în față Uniunii Sovietice, câte atentate ar fi avut probabil loc, care ar fi schimbat soarta multor oameni. Nimic nu era mai monstruos decât faptul că, în timp ce zeci de divizii româneşti luptau în Rusia şi îngrăşau pământurile pe fronturile Ucrainei, Caucazului şi Crimeii, în țară se trăgeau sforile capitulării. În timp ce noi ne slujeam țara, alții ne sacrificau în numele unei „politici de stat". Noi eram carne de tun pentru apărarea „statului", care avea politica lui, una mai presus de conştiințele noastre. Ce făceau marii politicieni, făuritorii României Mari, care ne încântaseră copilăria, după ce aflaseră că Anglia şi SUA nu ne garantează frontierele? Ce făceau politicienii după ce avem să capitulăm, fără condiții, în fața Uniunii Sovietice, căreia marile puteri democratice ne abandonaseră la cel mai murdar târg din istoria omenirii? Ei, care erau singurii vinovați de ascensiunea Germaniei şi

a Uniunii Sovietice, de declanşarea cataclismului celui de al doilea război mondial, au dovedit cea mai crasă miopie politică, s-au rupt total de istorie şi de responsabilitatea faţă de propriile lor popoare, sub imperiul euforicei victorii şi a îngenuncherii Germaniei fasciste şi rasiste. Nu au intuit pericolul fascismului roşu, al celei mai criminale dictaturi care purta numele de „comunism”. Iar dacă au cunoscut adevăratul pericol, înseamnă că alte interese obscure dictau politica omenirii. În ianuarie 1944, ambasadorul României în Suedia, Nanu, lua legătura cu Semiarav, dna Kollontai fiind bolnavă, când ruşii ne promiteau, în schimbul capitulării necondiţionate, nordul Transilvaniei, suveranitate şi independenţă. Câtă credulitate! După refuzul lui Maniu de a prelua puterea, I. Antonescu îl trimite pe Barbu Stirbey la Cairo, via Ankara. La tratative au luat parte Walter Guinness din partea Angliei, Lincoln Me Veagh pentru SUA şi N. V. Nouikov pentru URSS. Cererile lui Stirbey nu sunt luate în discuţie, trimiţându-ne să tratăm direct cu URSS. La 20 aprilie 1944, Maniu acceptă condiţiile de armistiţiu din 12 aprilie ale lui Molotov, trimiţându-l la tratative pe Constantin Vişoianu. La 26 mai, Gh. Tătărescu formează Coaliţia Naţional Democrată – formată din Partidul Comunist, Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioţilor, Madosz-ul, Partidul Social Democrat, Partidul Socialist Ţărănesc –, care este dispusă să trateze alte condiţii de capitulare cu Molotov. Mesajul este interceptat de Niculescu Buzeşti, astfel că generalul Aldea este împiedicat să plece în URSS. Dna Kollontai prefera propunerile Coaliţiei Naţional Democrate în locul celor ale Blocului Naţional Democrat, condus de generalul Ulea, Ion Mosary-Stârcea, D. Dăurceanu, Mircea Ioaniţiu, Ion Giugurtu, general Sănătescu, general Mihai, Gr. Niculescu-Buzeşti. Toate era doar poveşti.

Ruşii amânau luarea unor hotărâri în aşteptarea ofensivei generalului Malinovsky, pentru a ocupa România şi a impune, sub presiunea tancurilor şi a baionetelor sovietice, un guvern prosovietic şi comunizarea României. Singurul care s-a opus capitulării necondiţionate a fost mareşalul Antonescu, care a propus oprirea ruşilor pe linia Galaţi-Nămoloasa şi obţinerea unui armistiţiu cu armele în mână. Acestea erau maşinaţiile din ţară, când fiecare formaţie politică o supralicita pe cealaltă, fără să se gândească la armata română, care lupta cu abnegaţie şi cu sacrificii enorme, în deplină cunoştinţă că-şi îndeplineşte o datorie sfântă faţă de ţară.

Noi am intrat în captivitate ca victime ale conjuncturii total nefericite, care se definea în primul rând prin superioritatea umană şi tehnico-materială evidentă a inamicului. Am fost victimele neputinței aliaților noştri, uneori ale trădării. Captivitatea ne-am trăit-o însă cu ideile şi aureola câştigate în bătălii victorioase şi memorabile, cu idealurile confirmate de faptele răsunătoare ale armatei române, cu sufletele imaculate şi străini de orice manipulații politice şi măsluiri cu interese din țară sau din străinătate. Astfel, diferența şi divergențele dintre cele două grupări se măreau pe măsură ce evenimentele se precipitau. Unii îşi inoculau argumentele cu realitățile evidente pe care noi nu le acceptam. Intransigenții ne hrăneau cu speranță, cu credința în dreptatea imanentă. Unii se duceau voluntari la o muncă degradantă, împreună cu germanii care-şi pierduseră statutul de ofițeri. Noi ne duceam calvarul prin carcere, iar voința noastră depăşea chinurile înfometării şi ale torturilor. Cei care mergeau la muncă, pentru o feliuță de pâine şi un blid de terci în plus, cărau cu brațele, cu tărgi şi roabe improvizate, bolovanii, rocile care barau şoselele, eliberau tunelele, reparau podețurile distruse de noi în urma exploziilor impuse de necesitățile retragerii în timpul războiului. Eram smulşi din țara noastră, dar nimeni nu ne putea smulge țara din noi. Ne simțeam între români, într-un unison al demnității de la care nu voiam să dezertăm. Degringolada armatei germane pe tot frontul de răsărit, care culmina cu dezastrul de la Bug şi Chişinău, raderea de pe fața pământului a unor oraşe germane, debarcarea forțelor uriaşe ale aliaților pe țărmurile Franței şi începerea asaltului asupra Europei, dinspre vest, precipitau evenimentele într-un tempo debordant şi ne dădea speranța unei capitulări a Germaniei în fața Angliei şi a SUA, ceea ce grăbea şi rezolvarea situației noastre. Japonezii începuseră să folosească piloți sinucigaşi „kamikaze” (adică „vântul divin”) sau oameni torpilă „kaiten” (adică „întoarcerea la cer”), iar noi, în plăsmuirile noastre, copleşiți de răspunderea în fața propriei conştiinței, alesesem de mult drumul sinuciderii, drumul spre cer sau spre un rai făurit de sufletele noastre curate. Continuăm cu încăpățânare să nu negociem viitorul nostru şi al țării. Ne luptam cu toți şi cu noi înşine, la mii de kilometri de țară, şi de cancelariile îmbâcsite de trădare, inconştiență şi iresponsabilitate.

Şi uite-aşa, la începutul lunii iunie, într-o dimineață, lagărul este invadat de ruşi, care făceau tabele pe naționalități, grade etc. Un

rus ne punea întrebarea „kak familia?”. Nemţii, care nu înţelegeau, îi răspundeau „was?”, iar rusul nota. După ce rusul s-a plictisit să tot scrie „was”, s-a apucat să înjure, realizând că ceva nu e în regulă. Un neamţ s-a mirat de înjurătură, încât rusul a constatat apoi efectul, scriindu-l pe următorul „warum”. Un român mai şugubăţ, la întrebarea dacă a căzut prizonier sau dacă s-a predat, a răspuns că „s-a predat”. După ce rusul l-a întrebat unde s-a predat, românul i-a răspuns: „La Stalingrad!”. Auzind răspunsul, rusul l-a întrebat: „Ce, nu ai avut posibilitatea să te predai până acolo?!”. Românul i-a replicat: „Am alergat după voi şi m-am predat unde v-am ajuns!”.

Lăsând gluma la o parte, menţionez că cei dezbrăcaţi primeau uniforme germane, care se găseau pe toate drumurile. Aflăm, în sfârşit, că vom fi transportaţi undeva în interiorul Rusiei, într-un lagăr de ofiţeri bine organizat. Noi auzim de Beketovk, de Suzdal, Vladimirovsk, Oranchi ş.a., unde ajunseseră deja prizonierii de la Cotul Donului, Stalingrad şi, mai nou, Melitopol. Problema era cum să facem să nimerim în acelaşi vagon toţi prietenii, ba mai mult, camarazi desăvârşiţi, legaţi prin aceeaşi comuniune de idei şi de visuri. Eram tineri, abili şi isteţi, pentru sa ne orienta din mers. Trebuie să amintesc că, între timp, mă pusesem şi eu pe picioare. Mâncasem zilnic aproape o porţie dublă în urma colectărilor pe care le făceau cât mai discret ofiţerii români. Îşi rupeau de la gură un dumicat de pâine pentru salvarea unui confrate, acţiune care va continua absolut pe tot parcursul prizonieratului şi în orice condiţii, aceasta fiind noua morală care se instaurase în lagăr.

Vin apoi comenzile stridente, îmbrâncelile, şi iată-ne „po četiri”, câte patru, într-o coloană de câteva mii. O campanie de *ciasovoi* ne înconjoară de ambele părţi, mândrii de misiunea ce-o executau, după care apar câteva zeci de câini, cu însoţitorii lor, şi falnicul convoi este pus în mişcare. Din cauza căldurii şi a extenuării, coloana se întindea ca o armonică. Fiind hăituiţi de câini, coloana se strângea la loc, situaţie ce ne-a permis să ne regrupăm undeva în mijlocul coloanei. Când ofiţerul neamţ, Oberstleutnant-ul şi camaradul meu de o noapte, îmi spune „*Pass auf, Aurelio, eine neue Katyn!*”[51], i-am zâmbit amabil, răspunzându-i „*Wahrscheinlich, hoch schlechter!*”, adică probabil mai rău.

[51] Germ. „Trezeşte-te, Aurelio, un nou Katyn!”.

După mai bine de o oră de alergări înainte şi înapoi, iată-ne în gara Alexandrovka, unde aşteptam o garnitură lungă cu vagoane de marfă, închise cu o singură fereastră de aerisire, barată cu gratii şi sârmă ghimpată. Operația de îmbarcare a decurs în ordine şi relativ rapid. Tovarăşii aveau o tehnică uluitoare în domeniu, perfecționată pe parcursul celor 25 de ani de cea mai odioasă represiune împotriva propriului popor. Auzisem că ruşii aveau vagoane speciale de transportat deținuții „stulpinskii”, cu celule, gratii pe care le concepuseră încă din 1910. Nici vorbă! Acum eram înghesuiți într-un vagon de 25 de tone, fără nicio noimă, câte 80-100, în aşa fel că se putea sta doar în picioare sau aşeza înghesuiți. După ce reuşeau să ne împingă, în spatele nostru se închideau obloanele, se ferecau cu drugi de fier şi lacăte. Lumina pătrundea în acest abator pe roate doar prin fereastra zăbrelită, pe unde se strecura şi puținul aer amestecat cu praful fin al câmpurilor din Crimeea, formând un fel de pâclă fierbinte. Zăpuşeala de afară depăşea 30^0 C. Ne sufocam în sudoarea care şiroia pe hoiturile noastre vlăguite, transpirația şi pulberea fină de praf formând un fel de clisă care ne îmbâcsea fața şi pielea corpului. Fiind în majoritate români şi cei mai mulți prieteni, s-au luat măsuri de supraviețuire. Noi eram doar 86 şi ne-am împărțit în două grupe: una care să stea jos, în fund, şi cealaltă, în picioare. La început, ne schimbam la patru ore, dar, după două zile, din cauza istovirii care ne înmuiase mădularele, ne schimbam la fiecare oră. Făceam apel la toți să nu se sfiiască, să anunțe imediat ce simțea că i se face rău, pentru a fi ținut pe brațe la fereastră. Unde ne făceam nevoile? Cele mici se întâmplau mai rar, pentru că transpiram totul, iar cele mari şi mai rar, pentru că n-aveam după ce. Mecanismele interioare ale corpului uman măcinau totul pentru a asimila totul, însă tehnica şi experiența înaintate găsiseră soluția: o gaură în duşumeaua vagonului, în care era fixată o pâlnie de tablă de vreo douăzeci de centimetri. Era primul contact cu ororile învingătorului, care aspira la cucerirea omenirii, în numele celei mai înaintate doctrine, una care trebuia să ne asigure un viitor îmbelşugat şi fericit. Era primul contact cu modul în care învingătorul rus înțelegea să trateze ofițerii care erau prizonieri de război. Mai rămânea să ne dea câte o copie din Convenția de la Haga, dar de unde când ei scriau pe bucăți de placaj sau de lemn de mesteacăn!

Plecasem la ora 11, iar acum era trecut de ora 18. Începusem să ne obişnuim cu foamea, mai rămânea să ne obişnuim şi cu setea,

că făcutul nevoilor cu martori, cu public spectator, ieşea din imaginaţia noastră. Asta pentru că nimeni nu-şi putea învinge inhibiția, nu putea trece la o noua etapă de conviețuire, la nivelul unor animale superioare cu aspect de foşti oameni.

Într-o stație oarecare, pe o linie moartă, sunt deschise obloanele, cu ceremonialul de rigoare: zgomote şi înjurături. Când oblonul a fost dat la o parte, fiind pe înserate, o boare de aer proaspăt ne-a înviorat şi ne-a dezlipit pentru o clipă buzele uscate, încleiate de praf, sudoare şi foame. Un „ceasovoi" încearcă să ne numere şi, după două tentative nereuşite, ne crede că suntem 86. Ni se aruncă astfel 86 de gamele ruseşti, ciobite, îndoite, nespălate şi tot atâtea linguri de lemn în acelaşi hal, în plus subțiate de atâta lins, cu marginile care te tăiau de cât fuseseră roase de către făuritorii comunismului atotbiruitor dinaintea noastră. Înainte de asta, am asistat însă la un spectacol pe cât de înjositor, pe atât de hidos: în fața vagonului deschis erau postați zece soldații ruşi, cu balalaicile gata de tragere îndreptate spre noi şi vreo cinci-şase câini gata să sară pe noi, dar care păreau mai puţin fioroşi decât neîmblânziți exponenți ai criminalei forțe represive. Era spectacolul celei mai inimaginabile umilințe, pregătit timp de 25 de ani pentru contrarevoluționarii ruşi, foşti ofițeri albi, culaci, preoți, țărani, intelectuali instigatori, vinovaţi sau nevinovaţi, un spectacol cu care formau „materialul uman" şi cu care terorizau o populație de peste două sute de milioane de roboți, pe care ei îi numeau „rabochii". Aceştia trebuia să îngurgiteze comunismul, cu toate ororile, racile şi tainele lui, aşa cum trebuia să-l asimileze şi delicvenți de drept comun cei mai odioşi, pentru care această perioadă a revoluției permanente, a demascărilor permanente, a delațiunii ca obligație de partid, constituia cel mai propice mediu de a-şi satisface setea lor criminală, devenită fenomen de masă, specifică poporului de „raskolnikovi".

Evenimentul cel mare l-a constituit aruncarea în vagon a unui butoiaş cu apă de vreo 40-50 de litri. Cei mai neînfrânați au vrut să se năpustească să bea apă cu palmele, cu lingurile, cu ce apucau. Trebuia elocvență şi îndeosebi forță pentru a-i convinge de necesitatea raționalizării apei. Un voluntar a împărțit fiecăruia câte trei linguri de apă, restul urmând a fi distribuit după „consumarea" mesei. De silă, de ruşine s-a făcut ordine şi-acum, cu gâturile întinse ca puişorii de vrăbioare, aşteptam masa. După vreo oră, acelaşi ritual afară, aceeaşi linişte şi mirare curioasă înăuntru. Ni se aduce

mâncarea, unsprezece pâini negre şi ude, din acelea făcute în forme, din care, la cea mai mică apăsare, ţâşnea apa, şi 86 de „*selotka*”, un peşte piele şi oase, în rest numai sare. Se urlă în limba lui Puşkin că asta nu-i mâncare pentru o zi, la care ni s-a răspuns prompt cu asmuțirea câinilor spre uşa vagonului şi zăvorârea oblonului până a doua zi.

Trenul se pune în mişcare de-abia către seară, când se mai răcorise puțin, deşi înăuntru încă mai dogoreau pereții fierbinți ai vagonului. La început au fost nişte manevre „*à la russe*”, cu tamponări brutale, care ne izbeau scheletele unele de altele sau de pereții fierbinți ai vagonului. Staționarea prin gări era ceva obişnuit. Mergeam două ore şi stăteam prin vreo gară alte trei, ceea ce mi-a adus aminte de o glumă rusească sinistră. Un profesor universitar călătorea cu „Săgeata albastră”, trenul care trebuia să facă vreo cinci ore între Moscova şi Leningrad. Alarmat că, într-o stație, trenul stătea de vreo oră, profesorul a întrebat ce s-a întâmplat. Răspunsul soseşte prompt „Schimbăm locomotiva.”. După alte intervenții ale profesorului, dacă au schimbat sau nu locomotiva, primeşte răspunsul „Da, am schimbat-o pe doi litri de vodcă”. Indiferent cum, cât timp mai pătrundeau raze de lumină trebuia împărțită hrana. Cu o lingură mai ascuțită, s-a tăiat fiecare pâine în opt, ei ziceau câte 250 grame, fiecare primind o feliuță de pâine şi un peşte. Cei care-şi stăpâneau foamea şi-au împărțit pâinea în bucățele ca anafura şi le țineau într-o cârpă, după care începea ritualul masticației, pâinea şi peştele separat. Unii, mai „gurmanzi”, strângeau de la cei mai puțin obsedați de foame capetele de peşte. După ospățul pantagruelic, s-a împărțit şi restul de apă, fiecare împărțindu-şi rația în gamelă. Când ziceam şi noi că ne-am potolit foamea, a început adevăratul calvar. Din cauza sărăturii peştelui, începea bătălia cu setea. Sarea intrase într-o combinație chimică nefericită cu balele, saliva, sudoarea şi cu praful, încât îți dădea senzația unei uscăciuni sufocante care te îneca. Trăiam groaznice suplicii. Cei mai chinuiți erau cei care mâncaseră capete de peşte în plus şi care-şi băuseră toată apa. Aceştia, iraționali şi robi ai instinctelor animalice, ajunşi în ultima treaptă de abrutizare, se zvârcoleau şi cerşeau câte o lingură de apă de la cei cumpătați. În fața acestei situații, după ce ofer ostentativ din apa mea unui bolnav, stabilim o „nouă ordine”. Trebuia să ne impunem să nu mai mâncăm peştele, care şi aşa nu avea nicio valoare nutritivă. Am decis că vom păstra un sfert din apă pentru cei bolnavi, iar cei ce nu respectă

convenția nu mai au dreptul la „cerşit” apă. Era prima dată când se făcea abstracție de vârstă şi de grade, cuvântul de ordine fiind dat de cei fermi, care, prin gesturi mărunte, dar de o semnificație enormă în noua noastră lume, îşi câştigaseră un respect legitim. Aşa se face că zilele următoare au trecut ceva mai calm, fără să se fi produs însă vreo ameliorare. Transportul deținuților constituia un punct important şi incontestabil din programul pe termen lung de exterminare. Noilor învingători nu le scăpase absolut nimic din supliciile de la care omul s-ar fi putut sustrage. Mizeria a făcut să ne năpădească păduchii, acei păduchi mari ruseşti, cu crucea pravoslavnică pe spate. Aceia care scăpaseră de ei anterior i-au luat din nou din pereții împănați cu „monştri”. Jegul se depunea zilnic în straturi pe trupurile noastre năclăite care miroseau a stârvuri vii, formând un fel de carapace, sub care rănile încă nevindecate de pe front zemuiau. Parcă vedeai microbii cum colcăiau în plăgile deschise. Trăiam o pagină de infern dantesc, fondul sonor fiind asigurat de gemetele mute ale răniților, de scrâşnetele dinților celor care nu mai suportau foamea, setea şi umilința. De câte ori se deschidea oblonul, trebuia să ne ridicăm în picioare, să ne întoarcem cu spatele, pentru a nu vedea spectacolul hidos de afară, şi să ținem mâinile la spate pentru ca paznicii să ne observe orice gest. Şi asta de trei ori la apel şi doar o singură dată pentru masă. Fondul sonor era perturbat de mai multe ori ziua, uneori chiar şi noaptea, de bubuiturile asurzitoare ale ciocanelor care verificau plafoanele şi pereții vagoanelor, de paşii cizmelor sau de lătratul câinilor care-i însoțeau pe profesioniştii crimei.

Acest ritual al crimei sadice era singura tehnologie standardizată, îmbunătățită şi raționalizată în Gulagul care împânzea întregul teritoriu al Uniunii Sovietice. Măsurile de pază stricte admiteau mai curând să moară o mie de tâlhari decât să evadeze unul.

Scopul era clar: pierderea statutului de om, devenit ființă negânditoare, animal exclusiv de povară, care va sfârşi în chinurile trudei şi ale înfometării pentru victoria comunismului. Omul privat de libertate, prizonier sau deținut, spera într-o minune şi nu concepea finalul programat. Suportul moral era doar speranță, chiar deşartă, a evadării, a unei lovituri de stat, a unui atentat. Grupul nostru a imaginat chiar un scenariu de evadare, imposibil de realizat din cauza componenței eterogene şi a neîncrederii. Înghesuiala făcea

imposibilă asigurarea secretului sau a discreției, iar cei mai mulți nu erau de acord că nişte zănateci să le pericliteze viața şi să le înrăutățească şi mai mult condițiile. Resemnarea şi aşteptarea ne subliniau nesăbuința unor acțiuni fără şanse minime, considerate utopice. Am mai avut şi ghinionul ca tocmai vagonul nostru să se defecteze, fapt care ne-a demonstrat până unde mergea perfecționismul. Trenul avea şi două-trei vagoane de rezervă, astfel c-am avut „plăcerea” unei debarcări şi îmbarcări suplimentare. După un transport victorios, care a durat zece zile, cu consecințele inevitabile pentru noi, am ajuns şi la stația terminus. Deşi eram bruscați, împinşi de baionete şi de câini bine hrăniți, scheletele noastre nu mai ascultau de propriile noastre comenzi şi cu atât mai puțin de ale stăpânilor de sclavi. Coloana înjghebată „po četiri” începea să se târască ca o râmă băloasă pe drumul de pământ ce şerpuia printr-o pădure de mesteceni bătrâni. Coloana, din cauza epuizării, se poticnea din când în când, astfel că, la fiecare sută de metri, se oprea, pentru a se strânge. Apoi, în corul de urlete şi de înjurături, râma se târa din nou, infestând aerul curat al pădurii tolstoiene trezite de fiarele muribunde. Spectacolul macabru a luat sfârşit după vreo trei ore de mers. Cei căzuți erau aruncați, stivuiți în cele două căruțe care urmau coloana, prevăzute de statul-major al Gulagului. Partea comică a acestei tragedii umane era corul de înjurături, care mai de care mai sonoră şi mai poetică. Atunci când încălcam regulamentul, nu mergeam cu mâinile la spate. Îi şicanam însă fără absolut nicio intenție. Trebuia, din când în când, să ne scărpinăm, pentru că păduchii care colcăiau pe trupurile noastre, înecați de sudoare sau dând de aer, deveniseră extrem de agresivi. Ei erau cei mai fideli colaboratori ai schingiuitorilor de martiri.

În sfârşit, „Hanibal ante portas”, traducerea liberă a lui „davai po četiri”, comandă care vuia în fața porții lagărului, când fiecare ceasovoi trebuia să-şi arate ataşamentul cât mai ostentativ față de politica criminală a partidului, căci se aflau doar în fața comandamentului de lagăr, a politrucilor, a propagandiştilor, în fața protipendadei criminale. Aici am văzut prima oară un lagăr organizat după toate canoanele Gulagului, adică al „*Glavnoe upravlenie ispravitelno-trudovîkh lagerei*”[52], noua catedrală slavă creată de sfântul Genrich Grigorjewitsch Jagoda, fondată din OGPU

[52] „Administrația Generală a Lagărelor de muncă”.

(„*Ob'edinennoe Gosudarstvennoe Politicheskoe Upravlenie*”), adică Direcția Politică Unificată de Stat, perfecționată continuu din 1926 de Menzhinsky, Akulov şi Jagoda.

Sunt unele amănunte care par inoportune, mai ales că regimurile comuniste au o slăbiciune pentru denumiri în litere şi prescurtări care au devenit cuvinte magice, istorice, însă consider necesar să reamintesc câteva aspecte din evoluția celui mai criminal organ represiv din lume. În 1917 a apărut vestita VCK („*Vserossiyskaya Chrezvychaynaya Komissiya po Bor'bye s Kontr-revolyutsiyei i Sabotazhem*”) , însemnând Comisia Extraordinară a Întregii Rusii pentru Lupta împotriva Contrarevoluției şi Sabotajului, transformată în plin avânt revoluționar de către Lenin în faimosul GPU („*Gosudarstvennoe Politiceskoe Upravlenie*”), adică Direcția Politică de Stat, devenită, ulterior, NKVD – odioasa instituție de tristă memorie pentru popoarele sovietice şi pentru omenire, catedrala crimei organizate în masă. Acestea erau inițiatorii transformării Uniunii Sovietice într-un lagăr imens, care număra, între 1949 şi 1952, aproximativ 35 de milioane de deținuți, în afara deportărilor monstruoase de populații întregi de tătari, germani, polonezi, estonieni, letoni, ucraineni, lituanieni şi, important pentru noi, un milion de frați basarabeni cu care au populat pământurile veşnic înghețate din Siberia sau din noile republici sovietice. Aceste instituții au provocat procese odioase, au făcut să dispară cei mai importanți exponenți sau apologeți ai comunismului internaționalist ca Zinoviev, Buharin, Rîkov, Kuihisu, Kirov, la care se pot adăuga aşa-zisele sinucideri, precum cea a lui Ordzhonikidze[53], şi asasinarea a lui Troțki[54], urmaşul desemnat a lui Lenin, eminența cenuşie a comunismului slav.

---

[53] Grigory Konstantinovich Ordzhonikidze (24 octombrie 1886 – 18 februarie 1937), bolşevic gruzin, prieten al lui Stalin, membru în Politburo (1926) şi Comisar al Industriei Grele Sovietice (1932). S-a opus epurărilor inițiate de Stalin, Kaganovich and Yezhov. Postmortemul său indică atacul de cord în somn ca fiind cauza oficială a morții.

[54] Lev Davidovici Troțki (26 octombrie 1879 - 21 august 1940), născut Lev Davidovici Bronstein, a fost un revoluționar bolşevic şi intelectual marxist rus născut într-o familie de evrei aşkenazi din Ucraina. Troțki a făcut cunoştința cu marxismul în 1896, pe când era la şcoala din Nicolaev unde studia matematica. A fost pentru prima oară arestat în 1898, pe vremea când era organizator al Sindicatului Muncitorilor din Sudul Rusiei şi a fost condamnat la doi ani de închisoare. În 1900 a fost condamnat la patru ani de exil în Siberia. A evadat din Siberia şi şi-a luat numele de Troțki de la un temnicer întâlnit în Odessa. A plecat la Londra unde s-a alăturat lui Vladimir Ilici Lenin, editorul şi directorul ziarului Iskra Scânteia al Partidului Social Democrat al Muncii din Rusia. A participat la

Dar să revenim la noul lagăr în care mă aflam. Poarta însemna de fapt o clădire cu un singur nivel, împărțită în două: o parte pentru corpul de gardă, iar cealaltă, cu birourile „nacialstvo”, pentru comandament. Între aceste două părți erau trei bariere consecutive, la o distanță de câțiva metri, cu porți enorme de sârmă ghimpată, fixată pe cadre metalice sudate. De jur împrejurul lagărului, se ridicau trei rânduri de garduri înalte de trei metri din sârmă ghimpată. Am văzut şi colaci de sârmă de proveniență SUA, primiți în cadrul ajutorului de război. Gardul din mijloc era conectat la tensiune electrică. Între garduri, atât în interior, cât şi exterior, era aşa-zisa zonă interzisă, spații de pământ arat şi greblat cât mai fin. Greblarea se făcea la intervale stabilite sau după fiecare ploaie. Acestea erau controlate permanent pentru a descoperi urme de „evadați”. În colțuri şi cam la fiecare sută de metri se găseau prepelecii şi turnurile de control cu scara respectivă, ocupate permanent de o santinelă cu mitralieră în poziție de tragere şi faruri foarte puternice. Aceste dotări confereau lagărului un aspect de cetate inexpugnabilă din interior şi din afară,

---

Congresul al doilea al PSDMR ținut la Londra în vara anului 1903 iar, în disputa internă care a divizat partidul, a luat partea menşevicilor împotriva lui Lenin. Deşi ataşamentul față de ideile menşevice a fost de scurtă durată, proastele relații cu Lenin au durat următorii 14 ani. În 1905 el s-a reîntors în Rusia. El a fost ales preşedinte al Sovietului deputaților muncitorilor din Sankt Peterburg. Implicarea sa în greva generală din octombrie şi sprijinul acordat rebeliunii armate au dus la condamnarea sa la exil pe viață. În ianuarie 1907, el a evadat din exil şi s-a refugiat la Londra, unde a participal la Congresul al cincilea al PSDMR. În octombrie, s-a mutat la Viena, unde a editat ziarul social-democrat Pravda (Adevărul), care era introdus prin contrabandă în Rusia. Cum se apropia războiul, Troțki s-a mutat în Elveția neutră, iar mai apoi în Franța. A fost expulzat şi din Franța şi trăia în oraşul nord-american New York, când în februarie 1917 a izbucnit Revoluția rusă şi țarul Nicolae al II-lea a fost detronat. A părăsit New Yorkul în martie la bordul vasului S.S. Christiania Fiord, dar a fost interceptat de oficialii marinei britanice în Halifax, Nova Scotia. Troțki şi alți cinci compatrioți au fost arestați şi mai multe milioane de dolari în aur au fost confiscate de pe vapor. El a ajuns până la urmă în Rusia în luna mai a aceluiaşi an cu sprijin din partea Casei Albe, a preşedintelui Wilson personal, care i-a furnizat paşaport american. De la întoarcerea sa, a fost un sprijinitor al poziției bolşevice. Aderând la această formațiune câteva luni mai târziu, Troțki s-a implicat în mod activ în eforturile de răsturnare a guvernului provizoriu condus de Alexandr Kerenski şi a devenit membru al Sovietului din Petrograd. El a fost un politician influent la începuturile existenței Uniunii Sovietice, mai întâi Comisar al poporului pentru politica externă iar mai apoi ca fondator şi prim comandant al Armatei Roşii şi Comisar al poporului pentru apărare. A fost de asemenea membru fondator al Politburo-ului. În urma luptei pentru putere cu Iosif Vissarionovici Stalin din anii 1920, Troțki a fost exclus din Partidul Comunist şi deportat din Uniunea Sovietică. A fost în cele din urmă asasinat în Mexic de un agent sovietic. Ideile lui Troțki formează bazele teoriei comuniste cunoscute sub numele de troțkism.

deoarece trebuia să fim ocrotiți şi de furia poporului care ar fi putut răzbuna nelegiuirile noastre. Lagărul, închis pe câțiva metri pătrați, avea câteva zeci de barăci construite în jurul punctului central, care era o mănăstire enormă, pravoslavnică, transformată în locaş sfânt de tortură, cea mai mare încăpere de locuit a lagărului. Paturile suprapuse, „crăcile” sau „priciurile” cum le spuneam noi, ocupau tot spațiul interior al mânăstirii, pe patru-cinci nivele. Seara, înainte de culcare, rugăciunea se termina cerându-mi iertare Sfintei Fecioare, deoarece trebuia să dorm cu spatele la ea. Chipul ei pictat pe peretele cetății reapărea după ce ştergeam cu fundurile noastre varul alb cu care fusese acoperit. Trebuie să ştiți că mânăstirile (ca Susdal, Vladimirsk, Oranki etc.), dar şi bisericile fuseseră zăbrelite şi vopsite, devenind temnițe sau „*skladuri*”, adică „depozite”. Ideea reconstruirii acestor locaşuri le-a venit după multe decenii, când s-au gândit că turismul poate constitui o sursă de venituri de la capitaliştii „aflați pe marginea prăpăstiei”.

Acelaşi aspect îl aveau şi clădirile din jurul mânăstirii, foste chilii de călugări. La acestea, pereții vopsiți în alb nu mai aveau nevoie de sfinți, cu chipurile supte, pictate în stil bizantin, de vreme ce toate erau populate cu mii de sfinți adevărați, cu chipurile mai vlăguite şi mai osoase. Aceasta era vestita mănăstire Greazovăț, la nord de Kirov, unde ferestrele cu ogivele specifice aveau, în loc de vitralii, drugi de fier, groşi cât brațul, înfipți adânc în pereții groşi uneori de un metru. Gratii aveau şi ferestrele şi uşile chiliilor şi ale barăcilor, cu zăvoare şi lacăte artizanale sovietice. Alte obiective specifice lagărului erau un loc enorm viran, loc de adunare şi apel („*proverka*”), căci toată suflarea trebuia ca, indiferent de vreme, de oboseală şi boli, dimineața şi seara să participe la acest supliciu, care uneori dura câteva ore, din cauza cretinismului ofițerului de serviciu, care fie nu ştia să numere sau să facă adunarea pe placajul din mână, fie pierduse evidența „împrăştierilor” (transferați, încarcerați, spitalizați etc.). Cei culți se foloseau de cea mai înaintată tehnică sovietică din acel loc, calculatorul, care era o tablă cu bile, folosită şi de copiii noştri când învățau să numere sau să facă operații simple de adunare sau de scădere, cu numele de „*schiotscik*”.

Un alt edificiu de temut era carcera, de cele mai multe ori o clădire îngropată, căreia i se vedea doar acoperişul, aici fiind beciul mănăstirii. „Bania”, adică baia, era o clădire oarbă, unde deținuții primeau o dată la două săptămâni un lighean cu apă caldă şi unul cu

apă rece, o bucată de săpun negru, totul fiind normat. Clădirea făcea corp comun cu „etuva”, simbolul igienei comuniste, unde se făcea deparazitarea, despăduchierea rufelor. „Bolnița” era infirmeria, care, în afara unei cruci roşii şi a câtorva paturi, nu dispunea de niciun utilaj sau instrument, nici măcar de suficiente termometre sau de cele mai uzuale medicamente. Am pomenit de termometre, deoarece era scula cea mai de preț a vraciului, iar dacă sticla acestuia „made in URSS” nu indica peste 39^0 C, bolnavul nu putea obține scutirea de robie în ziua respectivă.

Lagărul din Greazovăț avea şi un „*swimming pool*”[55], o baltă împuțită, traversată de un râuleț a cărui apă era folosită la „*pracinaia*”, spălătoria rudimentară manuală a lagărului, de lângă care nu lipsea „*suşilka*”, uscătoria. Aşa arăta cea mai bine organizată instituție a comunismului, care funcționa ireproşabil, după cel mai desăvârşit program de exterminare prin înfometare şi sclavie, prin lipsirea de orice informație şi încetarea totală a oricărei activității intelectuale sau culturale. Toate acestea erau înlocuite de intoxicare şi înveninare cu aceleaşi lozinci şi minciuni propagandistice de care râdeau chiar şi propovăduitorii lor. Până ce n-am trăit eu pe pielea mea ani îndelungați toate aceste „binefaceri”, nu mi-am schimbat opinia despre inchiziție, pe care o consideram cea mai neagră filă din istoria omenirii. Odată intrați în lagăr, după ce am fost tunşi, am făcut o baie „grozavă” cu un lighean de apă. Am fost apoi unşi cu gaz pe unde mai aveam păr şi am primit cămaşă şi izmene, aşteptând o oră până ce țoalele de pe noi erau trecute prin etuva mântuitoare de păduchi, singurul produs de larg consum din Uniune. După consumarea ritualului de despăduchere, am fost împărțiți pe dormitoare, unde, din cauza numărului mare de prizonieri, dormeam câte doi pe un loc de prici. Eu am nimerit în biserică şi, pentru că eram mai tânăr, m-am oferit să am domiciliul la etajul cinci, de unde priveam cu religiozitate cupola mănăstirii pe care se mai desluşea Învierea Domnului, o înviere la care mai visam şi noi. Pe priciuri nu existau saltele, erau scânduri goale, prilej de a-i înjura în gând pe cei care clasificau bradul esență moale. Câteva pături roase şi jegoase, aproape străvezii, serveau drept saltea sau învelitoare, la alegere. Eram însă fericiți că ne puteam întinde mădularele după transportul şi marşul istovitoare. Lagărul era populat mai mult cu nemți, printre

---

[55] Engl. „Piscină”.

care câțiva saşi din România, voluntari şi ei, de obicei în trupele SS, şi câțiva subofițeri şi soldați români, deveniți, între timp, tovarăşi, voluntari în divizia Tudor Vladimirescu, agitatori ai propagandei ruşilor. Către seară, ni s-a dat şi câte un polonic de ciorbă, o zeamă lungă de varză acră cu câțiva cartofi aproape necurățați, şi, în loc de carne, ceva nisip sau pământ, care ne ajuta la digestie. Era însă prima scursură caldă ce-o primeam după atâta vreme. În rație intram a doua zi. Ce mai conta o zi când timpul nostru se măsura în ani! După efectuarea apelului, eram „liberi”, adică stăteam acolo până noaptea târziu şi, pentru că eram mult spre nord şi în iulie, beneficiam de nopțile albe şi la propriu şi la figurat.

Am luat legătura cu câțiva ofițeri germani, care mi-au povestit de Comitetul Germaniei Libere, care îi torturau şi le cereau declarații de desolidarizare de armata germană, de înfierare atrocităților săvârşite de aceasta, dar totul era „*gefügig* ”, doar „formal” cum îmi spuneau ei. Un *Berufs* („soldat”), aşa îi plăcea să se numească, mi-a vorbit despre atentatul de la Berlin şi, ca demn urmaş al lui Moltke, Scharnhorst sau Clausewitz, lăuda caracterul ferm şi germanismul participanților la atentat. Trebuie să ştiți că, în afara ştirilor filtrate, comunicate de propagandiştii ruşi, prizonierul sau deținutul era suficient de informat chiar dacă se afla în fundul vreunei mine. O şoaptă de la vreun medic rus, intelighenția de la vreun şofer beat sau căruia Fritz îi reparaseă hârbul şi de la unii care speraseră şi ei altceva de la acest război. Aşa aflu despre o parte dintre participanții la atentatul împotriva lui Hitler. Numele erau celebre pentru ei: Baek, Olbricht, Witzleben, Hofaeker, Rommel, Fellgiebel, Graffelstein, von Hase, Stieff, Haeften, Fromm, amiralul Canaris, de von Stülpnagel, un Linstow şi Fink de la Paris, de mareşalul von Rundstedt care, în final, n-a fost de acord, de mareşalul von Kluge, care a refuzat să acționeze, şi de eroul Germaniei, colonelul Stauffenberg , cel care a pus bomba. Aceste nume şi ale altora erau rostite cu venerație şi un refugiu în trecutul lor glorios, povestit cu lux de amănunte pentru a ne salva de la îndobitocire. Şi Oberstul visa pe atunci ca fiecare, o eventuală capitulare în fața Angliei şi a SUA, o îngenunchere a Rusiei pentru a bara expansionismul brutal şi implementarea fascismului roşu, a comunismului. Aşa se întâmplă cu cei închişi care, deşi se află în spatele zidurilor sau al sârmei ghimpate, se consideră, culmea paradoxului!, singurii „liberi gânditori”, eliberați de teama de a gândi liber şi sincer. Acum nu mai

era o infracțiune, singura lege fiind conştiința fiecăruia, eliberată de influența opiniei publice şi a oricăror manipulări. Aceşti profesionişti ai morții eroice se plasau deodată la polul opus, devenind mai buni, apărătorii vieții cu libertățile ei neîngrădite, şi sperau într-o revoluție etico-spirituală a omenirii, singura care ne-ar putea salva de toate crizele ce amenință lumea.

A doua zi nemții erau scoşi la munci epuizante, la tăiat arbori, construcții de drumuri şi case, la arat. Noi, ofițeri români, eram reținuți în lagăr pentru a fi „lămuriți" şi reeducați după criteriile învingătorului. Ne adunăm pe platou, unde un frate basarabean, evreu din Chişinău, cu multe stele pe umăr, ne prezintă situația frontului (în care meritele aparțin exclusiv Armatei Roşii), perspectivele unor operații de anvergură (inclusiv pe frontul de sud), şi situația din România. Ne mai spune despre constituirea unor ”blocuri" de către comunişti, despre „idealurile" comuniste care începeau cu placa eliminării exploatării omului de către om şi termina, culmea ipocriziei!, cu formarea unei societăți drepte şi libere, adică vorbea de mort în casa spânzuratului. După aceste informații ne-a plasat bomba: adevărații români patrioți din cadrul Diviziei Tudor Vladimirescu acționează, de la 6 iunie, undeva în nordul Moldovei. Face apoi un apel fierbinte să ne înscriem toți ca voluntari în noua divizie ce se forma, „Horia, Cloşca şi Crişan", insinuând, cu o logică evreiască, vânturată cu ostentație, „ca să vă fie şi vouă bine", iar „eu să-mi îndeplinesc sarcinile". Auzeam pentru prima oară, oarecum oficial, lucruri atât de stranii, care depăşeau capacitatea mea de înțelegere. Priveam nedumerirea de pe fața tuturor, dar aşteptam manifestarea în masă a indignării.

La faimosul capitol „întrebări şi răspunsuri", depăşindu-mi mânia, pentru a orienta discuția pe făgaşul gândirii mele, pun câteva întrebări cu caracter general şi aspect banal: care-s drepturile prizonierilor de război în captivitate?, dacă URSS a semnat convenția de la Haga?, unele convenții între aliați în acest domeniu etc. Întrebările mele l-au deranjat pe tovarăşul enkavedist, care, după ce a răspuns evaziv la întrebările mele, s-a ambalat, amenințând că aranjamentele dintre aliați prevăd, pentru prima dată în istorie, condamnarea „criminalilor de război", noțiune în care, după părerea lui, puteau fi încadrați toți cei care luptaseră pe front. Se încadrau în ea pentru că, zicea el, au fost distrugeri de monumente, poduri, tunele, şosele, căi ferate, iar toți cei care fuseseră în trupe de ocupație

au exercitat presiuni morale asupra populației şi au obligat la muncă forțată. Cu alte cuvinte, totul era lăsat la liberul arbitru al învingătorului, neuitând să sublinieze că judecarea se făcea pe teritoriul statului unde am fost luați ca prizonieri, deci după legile sovietice. Insul nu era prost deloc, trecuse la atac, cu efect imediat asupra celor slabi de înger. Câțiva ofițeri superiori, mai diplomați şi mai oportunişti (vârsta nefiind o scuză), au întrebat despre condițiile înscrierii, dacă vor pleca pe front şi, bineînțeles, când va avea loc repatrierea. Atunci am auzit formula ademenitoare „*kak mojno skoree*”, respectiv „cât se poate de repede”, ceea ce, pentru unii, însemna trei-patru ani, pentru alții, zece-doisprezece ani. Ca să-i diminuez entuziasmul perorației, îl întreb despre rolul aliaților, despre ajutorul politic şi material, despre debarcare etc. Îmi răspunde că hoții de capitalişti le-au trimis ajutoare prea târziu, pentru a muri cât mai mulți din Armata Roşie, pentru a se îmbogăți şi a exploata popoarele Uniunii.

În bârlogul ruşilor, la trei mii de kilometri de țară, pentru a contraataca întrebarea lui „ce-am căutat pe front?”, l-am rugat să ne răspundă dacă, prin asigurarea şi garantarea integrității, afirmate în declarația lui Molotov, se înțelege şi retrocedarea Basarabiei, amintindu-i câteva argumente istorice, etnice, demografice etc. Sunt întrerupt cu brutalitate, acuzat că fac „agitație” împotriva politicii URSS şi că am încălcat legile de comportament în lagăr, fapt pentru care voi fi pedepsit cu zece zile de carceră. Intervine şi un soldat român, propagandist sovietic, care, după ce confirmă că războiul nostru este nedrept, ne întreabă retoric „de ce am lăsat pâinea noastră albă ca un cozonac şi am veni aici să mâncăm pâinea asta neagră ca pământul”, după care ne roagă să renunțăm la polemici. El le numea „discuții duşmănoase”, arătând că, în fond, ei sunt învingătorii, iar pe noi ne interesează exclusiv repatrierea, indiferent cum. Intervenția lui nu a modificat decizia enkavedistului pe care eu îl priveam cu un zâmbet batjocoritor, în timp ce, făcând spume la gură, profera amenințări care mai de care mai brutală şi mai directă.

După cele trei săptămâni trăite în „celula morții”, ce mai contau zece zile de carceră! Speram ca modul meu de comportare, dacă nu constituia măcar un exemplu, să rămână ca un avertisment şi să trezească conştiința confraților mei. Ofițerii tineri, deveniți prieteni şi frați de suferință, priveau cu aprobare şi cu simpatie „curajul” meu, îmbărbătându-mă evident.

După terminarea şedinței, un subofițer rus mă conduce la carcera lagărului. După ce se deschide uşa metalică, cobor câteva zeci de trepte, după care sunt împins undeva în necunoscut. Era o catacombă, o beznă de smoală, în care nu pătrundea nicio rază de lumină. Deşi era jumătatea lunii august, simțeam o umezeală rece. Pe jos erau lespezi de piatră, care, la pipăit, s-au dovedit a fi acoperite cu un mucegai gros şi ud. Strig, dar nu-mi răspunde nimeni, fiind singurul client. Aerul era închis şi plutea un miros intens de mucegai, de putregai. De plimbat nu puteam să mă plimb, necunoscând dimensiunile noului meu cămin. Am stat jos, deoarece de dormit era imposibil; umezeala îmi intrase deja în piele, iar putoarea pestilențială mă sufoca. În liniştea aceasta de mormânt, unde îți auzeai şi respirația şi bătăile inimii, aud ronțăielile unor şobolani sau frecatul corpurilor lor, atunci când treceau pe sub cărămizi, lespezi sau grinzi. Doborât de singurătate şi de beznă, chinuit de linişte şi otrăvit de duhoarea ce te moleşea, cad pe lespezi şi adorm. Cât am dormit nu ştiu, fiind trezit de nişte zgomote surde. Erau lacăte care se deschideau, după care o umbră se strecoară către mine, aproape să mă strivească. După şoapte şi accent părea vocea românului care intervenise în apărarea sau în acuzarea mea, agitatorul voluntar. Îmi aruncă un pachet, înfăşurat într-o cârpă, şi-mi spune că este de la prietenii mei, Ilarion şi State şi de la el. Zice apoi: „Nu disperați, deoarece nu veți sta prea mult! Toți ofițerii români vor fi transferați în lagărul de la Oranki.”, după care pleacă. Desfac cârpa cu religiozitate, dar şi cu atenție, ca să nu-mi cadă ceva, pipăind conținutul. După examenul tactil ca la carte, descopăr câteva țigări şi un chibrit. Restul nici nu mă interesa. Simțeam nevoia unui drog puternic, înțelegând, pentru prima dată, pe cei care ajung la limita societății. Am vârât în buzunar cele două feliuțe de pâine presărate cu zahăr, ca să nu le pierd. Să nu uităm: nu orice plăcere ți-aduce şi satisfacție. Aprind chibritul şi țigara, trag un fum adânc şi, cu chibritul aprins, fac câțiva paşi. Prima deziluzie terifiantă: şobolanii speriați de lumină au făcut o zarvă ce mi se părea ca vuietul unui râu de munte, iar după duşul acesta mă uit spre zidul care se întindea în fața mea. Pe perete erau un fel de nişe, iar în fiecare stăteau un craniu sau două şi alte oase. De groază, am înghițit fumul de țigară. Mi-am dat însă imediat seama unde mă aflam: era o catacombă a mănăstirii în care erau păstrate, pentru eternitate, oasele preacucernicilor călugări care-şi dăduseră obştescul sfârşit întru apărarea credinței, în

perpetuarea moralei creştine, singura care a salvat omenirea timp de două milenii şi singura prin care vom depăşi capcanele viitorului. Ce căutam eu încă viu în acest osuar, în acest sanctuar, printre sfinții care zăceau în beznă de sute de ani? Cu ce am păcătuit de trebuia să aparțin viu celor stinşi de veacuri? Poate eram azvârlit în secolul căruia aparțineau şi normele mele morale. Anacronismul şi realitatea se suprapuneau în conştiința mea. Trăgeam adânc din țigara sacrificată care-mi oferea lumină, simțind-o ca pe o satisfacție oarecum păgână, care pângărea locaşul sfânt. M-am întrebat atunci dacă toate acele scăfârlii frumos orânduite aparțineau unora care muriseră de moarte bună sau unora sacrificați ca şi mine. Filosofând cu preceptele religioase ce mă invadaseră în acest mediu propice, mi-am amintit de clipele din copilărie, când, de Paşti, îmbrăcați frumos, mama ne ducea să ne sorbim împărtăşania, sângele şi trupul Domnului, pentru a ni se ierta păcatele săvârşite cu gândul, cu vorba sau cu fapta. Căutam să descifrez misterul proiectării mele, încă viu, în acest mormânt. Gândurile doboară orice om, aşa că, fără să mănânc ceva, am ațipit din nou. Nu ştiu ce chinuri m-au trezit, foamea sau coşmarul că o haită de şobolani s-a năpustit asupra mea ca să îmi devoreze feliuța de pâine. Caut cu disperare în buzunar bucățica de pâine şi, ca să scap de chinuri, încep să o înghit ca pe cuminecătură.

După masă, mi-am cerut iertare sfinților care se odihneau în osuar că nu le-am putut oferi ceva din desfrâul meu lumesc şi-mi aprind a doua țigară. Urmăream cum țigara se mistuie cu fiece clipă şi făceam o analogie cu lumânarea care luminează şi împrăştie speranța în jurul ei, sacrificându-se pe ea însăşi. Mi-am amintit de Meşterul Manole, care şi-a sacrificat consoarta, pe Ana, pentru nemurirea creației sale, pentru că nimic nu poate dura fără sacrificii. Mă gândeam la simbolurile şi miturile Mioriței, mă refugiam în frumos, ca să înlătur urâtul din mine şi din jurul meu. Erau poate exerciții dictate de undeva, din subconştient, ca să mă conving că judecata nu m-a părăsit. Şi aşa au trecut şapte zilele şi şapte nopți, judecând după rațiile de apă şi de pâine pe care le primisem, când am fost scos din mormânt. Mergeam cu ochii închişi, ca un somnambul, ca să nu mă orbească lumina puternică de afară. Împins de la spate, mă trezesc într-o coloană de prizonieri. O mică busculadă şi mă văd înconjurat şi susținut de prietenii mei. Toți mă îmbrățişau, când, copleşit de atâta dragoste, sunt lovit de o măciucă în moalele capului.

Mi se spune că suntem în 25 august, că vom fi duşi la Oranki şi că, la 23 august, Regele României a capitulat fără condiţii, că mareşalul Antonescu a fost arestat şi predat comuniştilor, că armata, la ordin, a întors armele împotriva Germaniei. În uluiala mea, în loc să mă gândesc la soarta mea, de ce se va întâmpla cu noi, mă gândeam la soarta unor nemţi pe care îi cunoscusem sau de care auzisem în diferite împrejurări. Mă gândeam la baronul Manfred von Killinger, ambasadorul Germaniei în România, la generalul Hansen, şeful misiunii armatei germane, la generalul Gerstenberg, şeful misiunii armatei germane aeriene, la Spalke, generalul armatei de uscat, la Stelzer, consilierul de legaţie, şi la câţi alţii. De unde era să bănuiesc atunci că, peste ani, în Straflagerul Dagtearka mă voi reîntâlni cu mulţi dintre ei şi că vom dezbate nopţi de-a rândul capitularea României? De unde era să bănuiesc că, în ciuda convingerilor mele intime, mă voi considera împuternicit să justific în faţa acestor foşti aliaţi actul de la 23 august 1944 şi să-i conving de vinovăţiile lor: dictatul de la Viena, pactizarea lor cu comunismul, pierderea Basarabiei şi a Bucovinei, şantajul cu guvernul lui Horia Sima, trădarea de la Stalingrad şi Sevastopol etc. Erau gânduri deşarte, iar eu pluteam într-un timp nedefinit. Câteva amănunte în plus nu mă mai interesau, nici că Sănătescu a format primul guvern, nici câţi comunişti au intrat în guvern. Voiam să descifrez unde a greşit regele, dacă a greşit, eu fiind un monarhist convins, ce erori a făcut mareşalul, care rămânea, pentru mine, cel mai mare român.

Obişnuit cu ritualul monstruos al îmbarcării, mă trezesc în acelaşi vagon. Toate erau „aceleaşi”, cu obişnuitele şi odioasele mizerii şi crime. Pornim către Oranki, lagărul special pentru ofiţerii români, locul unde se formase divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu” şi unde, printre agitatori, propovăduise Ana Pauker (născută Hanna Rabinsohn), Vasile Luca şi Walter Roman – Neulander, scoşi din lagărul de la Kuşnarenko pentru a forma în România noul guvern „democrat”.

În ţară, se scria o nouă pagină a istoriei blestematului popor român, iar eu încep o nouă etapă de întemniţare, dar liber să gândesc adevărul-adevărat, controversat şi dezarmant.

X. PREFERĂM SĂ MURIM ÎN PICIOARE, DECÂT SĂ TRĂIM ÎN GENUNCHI[56]

Transportul spre Oranki s-a încadrat perfect în standardele NKVD, adică înfometare, sete, mizerie, un nou pas spre exterminarea planificată. Singura noutate era că ne năpădiseră din nou păduchii, iar la debarcarea în gara Gonika aveam să constatăm că jumătate aveam diaree, iar cealaltă jumătate era în ultimul hal de distrofie, adică atârnau pieile pe ei. Aveam picioarele umflate ca butucii, încât atunci când apăsai cu degetul rămânea groapă. Distrofia avansată şi avitaminoza au făcut ca, atunci când se însera, să nu mai vedem bine. Orbăcăiam, ne ţineam unii de alţii. Parcă transportaseră numai milogi şi cerşetori. Poposeam pe moşiile lui Dimitrie Cantemir[57], dăruite de Petru-cel-Mare în 1711 după înfrângerea de la Stănileşti. De unde era să ştie înţeleptul Cantemir, care semnase şi un tratat cu ruşii la Luţk, prin care ni se asigura integritatea Moldovei, că, odată cu moşia, ţarul lasă şi un testament celebru: ocuparea gurilor Dunării, a Basarabiei şi a Dardanelelor!

Pe înserate, ajungem şi în lagăr, ca toate din Gulagul sovietic, ceva mai perfecţionat, fiind rezervat numai ofiţerilor români. Ceva *sui generis*, în loc de barăci erau bordeie, peste o sută, aliniate pe cinci-şase rânduri, îngropate complet în pământ, unde trebuia îngropată şi conştiinţa şi demnitatea armatei, a intelectualităţii române. Acolo trebuia ca, dintr-o seră a criminalităţii, să răsară noi conştiinţe comuniste, crescute din seva trădării. Era lagărul Mănăstârka, filiala lagărului Oranki. Intrarea în lagăr s-a făcut tot

---

[56] Cuvintele aparţin lui Franklin Delano Roosevelt.

[57] Dimitrie Cantemir (n. 26 octombrie 1673 - d. 21 august 1723), domn al Moldovei (martie - aprilie 1693 şi 1710 - 1711), autor, cărturar, enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog, compozitor, om politic şi scriitor român. Turcii l-au înscăunat pe Dimitrie Cantemir la Iaşi în 1710, având încredere în el, dar noul domn-cărturar a încheiat la Luţk în Rusia, în 2 aprilie-13 aprilie 1711, un tratat secret de alianţă cu Petru cel Mare, în speranţa eliberării ţării de sub dominaţia turcă. În politica externă s-a orientat spre Rusia. După numai un an de domnie (1710 - 1711), s-a alăturat lui Petru cel Mare în războiul ruso-turc şi a plasat Moldova sub suzeranitate rusească. După ce au fost înfrânţi de turci în Lupta de la Stănileşti - ţinutul Fălciu pe Prut, neputându-se întoarce în Moldova, a emigrat în Rusia, unde a rămas cu familia sa. A devenit consilier intim al lui Petru I şi a desfăşurat o activitate ştiinţifică rodnică. Lângă Harkov i s-a acordat un întins domeniu feudal şi a fost investit cu titlul de Principe Serenissim al Rusiei la 1 august 1711. A murit pe moşia sa Dimitrievka la Harkov în 1723 şi a fost înmormântat în Rusia. Actualmente, osemintele sale se odihnesc în Biserica Trei Ierarhi din Iaşi.

„po cetâre”, câte patru, cu acelaşi ritual al percheziţiilor corporale, numărări, repartizări pe bordeie, de data aceasta asistaţi de vreo două mii de ofiţeri, atât mai rămăseseră luaţi prizonieri de la Cotul Donului, Stalingrad, Melitopol etc.

Ne luau în primire politruci cu multe stele, precum Kodler, Terleţki, Birmann, fraţii noştri basarabeni, asistaţi de comandantul lagărului, colonelul Grişciuk, sub supravegherea enkavediştilor colonel Vatarin şi cpt. Kobalski, viitorii anchetatori-criminali. Singura făptură cu chip de om era doctoriţa Vasilievna, înspăimântată de ceea ce vedea, însoţită de asistenta ei, masiva Paulina – cur de fier. De la început ni se atrage atenţia că trebuia să ne supunem regulamentului lagărului, ameninţându-ne fără ocolişuri să renunţăm la veleităţile, la ifosele castei din care am făcut parte, deoarece suntem reprezentanţii unei armate care a capitulat fără condiţii, ai unei ţări dezrobite şi ocupate de falnica Armată Roşie, o ţară condusă acum de comunişti, adică de cei scoşi din lagărele NKVD din Rusia, mai roşii decât cei din Kremlin.

Prizonierii vechi, care căutau printre noi camarazi, prieteni sau rude, ne identificau greu în costumaţia noastră, în halul în care arătam, iar comportamentul nostru, în faţa unei sacale cu apă, ne compromitea total în faţa celor care, timp de doi-trei ani, erau căliţi, plini de demnitate. Am trăit clipe penibile când câţiva camarazi de promoţie au descoperit prezenţa ruşinoasă a şefului lor de promoţie. Acest handicap a influenţat întotdeauna hotărârile mele capitale, trebuind să satisfac într-un fel orgoliul meu atât de zdruncinat. Spectacolul „revederii”, regizat cu abilitate de învingători, era pe măsura decăderii noastre, lătratul strident al câinilor împiedicând orice comunicare verbală între „vechi” şi „noi”. Degradarea şi-a arătat colţii în toată măreţia atunci când ni s-a adus renumita kashă de ovăz nedecorticat, aspuck-kascha, terciul de scuipat cojile. După care a urmat ritualul obişnuit al prizonierilor sau ZK, deparazitarea, adică ligheanul de apă pentru baie şi etuva. Ne-a apucat noaptea, aşa că, trudiţi, am adormit, după ce ne-am luptat să ocupăm un loc mai convenabil pe o crac unde erau patru paturi suprapuse ca o poliţă dublă,. De fapt nici nu aveam altceva de făcut, deoarece bordeiele noastre erau separate cu sârmă ghimpată de celelalte bordeie, noi eram ciumaţi, eram în „carantină”, mai corect spus, nu trebuia să luăm legătura cu cei „vechi”, să fim injectaţi de aceştia cu „principiile” lor, pe care politrucii nu reuşiseră să le remodeleze pe

parcursul celor doi ani. De-abia dimineața pe lumină, câtă lumină intra în nişte bordeie îngropate în pământ, am văzut miile de înțepături de pe față şi corp, ne-am dat seama că bordeiele erau de fapt crescătorii moderne de ploşnițe, a doua armă biologică după păduchi, utilizate de învingător cu premeditare, pentru a completa evantaiul torturilor aplicate cu atâta sârguință şi tenacitate. Aceşti aliați fideli ai comunismului au împânzit plafoanele, pereții, crăcile şi planau pe tine, defilau cu sutele, indiferent unde dormeai. Cu ce se hrăneau nu ştiu, dar orice bețişor pe care-l trăgeam prin îmbinările scândurilor, după ce pocnea ca mitraliera, îl scoteai afară plin de sângele care se scurgea de pe el. Prin prizonierii care lucrau la bucătărie şi care ne aduceau mâncarea în hârdaie – „bucătarii", deoarece erau buhăiți de atâta terci – am aflat că de o lună se introdusese rația de prizonier-ofițer, adică patru sute de grame de pâine, o supă şi o casă, că împotriva acordurilor semnate suntem obligați să muncim, că se ducea o luptă acerbă între voluntarii noii divizii, între antifascişti şi restul, că turnătoria era în floare, că „opoziția" era împărțită pe „bisericuțe", grupuri formate pe criterii foarte diverse: ofițeri activi şi de rezervă, tineri şi vârstnici, foşti politicieni şi apolitici, bigoți şi liberi cugetători şi câte altele. Acest *dolce far niente* pentru mine a durat exact cât a ținut carantina.

După trei săptămâni de informări reciproce, după ce ascultasem cu evlavie despre primii prizonieri români din iulie 1941 din Delta Dunării, despre cei căzuți la Odessa, în stepa Kalmucă sau la Stalingrad, am fost „ridicat" într-o dimineață pentru a executa cele trei zile de carceră pe care nu le făcusem în lagărul din Greaznovăț. Era evident şi îngrijorător că eram însoțit permanent de un „dosar" care se îngroşa cu trecerea timpului. Carcera era tot un bordei compartimentat cu celule, fără paturi, iar cele trei zile au fost de refacere, deoarece „ajutorul" confraților, destul de substanțial, a funcționat perfect. După trei zile, însoțit de doi ceasovoi am străbătut patru kilometri până la comandamentul central din Oranki, o mănăstire de tristă memorie, un locaş de reculegere şi torturi, situat cam la 60 de kilometri de oraşul Gorki, de la confluența Volgăi cu Oka.

Nu ştiu câte file avea dosarul meu când am fost scos din temnița morții din Simferopol, câte se adăugaseră în Alexandrovka şi Greazovăț, cert este că, „impresionați", m-au vârât fără nici o explicație într-o altă carceră, o altă chilie, cu gratii multe, cu lespezi

de piatră umede şi mucegăite. Mă obişnuisem cu foamea pe care o experimentasem ca numitor comun al celorlalte torturi, astfel că mi-am ieşit din pepeni şi am protestat declarând greva foamei, „golodovka”. A doua zi a venit să mă consulte un medic rus, însoțit de un medic prizonier român, un tip brunet cu o chelie în plină dezvoltare, o față rotundă cu o gură mică, la care te izbea buza de jos cam groasă şi lăsată în jos. Rusul îmi punea întrebări ridicole, dacă mă doare ceva, dacă am poftă de mâncare şi alte bazaconii. Adoptasem tăcerea şi un zâmbet sfidător. Medicul român care mi-a spus Aurică, aveam să aflu mai târziu că era chiar doctorul Sari Achile, un chirurg de excepție din Constanța, cu un comportament impresionant, care a atras simpatia tuturor încarceraților, a tuturor întemnițaților. A salvat sute de oameni de la moarte în condiții incredibile intervenind la lumina lumânării şi cu lame de cuțit, bisturiuri artizanale, dar, mai ales, a salvat multe, multe suferințe şi suflete prin optimismul lui incurabil, prin curajul lui, tăria morală şi consecvența. Personal, l-am considerat una dintre cele mai reprezentative personalități ale lagărelor şi temnițelor comuniste, care s-a impus în conştiința tuturor prin fermitate şi îndeosebi prin omenia lui fără limite. Am fost fericit să-i fiu apropiat, să-i devin prieten nedespărțit, memoria lui călăuzindu-mi gândurile şi paşii până ce sfârşitul implacabil ne va uni pe vecie.

De fapt, în acest capitol voi pune accentul pe demnitatea de ofițer, pe lupta împotriva trădării, împotriva formării Diviziei Tudor Vladimirescu şi a oricărei colaborări NKVD, pe demnitatea de om, pe lupta împotriva torturii, împilării şi umilinței, precum şi pe acțiunile memorabile ale prizonierilor de război de rezistență împotriva comunismului, ceea ce reprezenta prima rezistență organizată anticomunistă, ca unii care le-am cunoscut toate metodele de tortură, le-am descifrat intențiile de expansiune şi oprimare. Îi voi elogia pe toți pe care i-am cunoscut, pe toți frații de suferință şi credință atâția câți îmi amintesc, o datorie de conştiință în memoria lor şi un avertisment pentru viitorime.

După două zile am fost scos din carceră şi cazat la etajul trei, într-un grup de ofițeri extraordinari. Deoarece poşta între cele două lagăre funcționa bine, ştiau aproape totul despre mine, fiind primit cu deosebită simpatie, toți fiind curioşi să afle noutățile de la un prizonier proaspăt. Au fost zile şi nopți frumoase bucurându-mă de un auditoriu select.

Le vorbeam despre comportamentul armatei române în bătăliile câştigate în Caucaz, capul de pod Kuban, dar şi despre „trădătorimea” de la Sevastopol, accentuând pe superioritatea evidentă a aliaţilor mai ales după debarcare şi descriind degringolada armatei germane, finalul dezastruos inevitabil.

Le afirmam ceea ce poate le displăcea să audă, evitam să par însă un defetist, deşi concluzia finală era capitularea apropiată a armatei germane.

Reuşisem să epatez, să impresionez nişte oameni care se hrăniseră cu himere ca mijloc de salvare. Prin analizele mele nu savante, dar sincere, le spulberam însă visul. Totuşi, le povesteam de experienţa mea din temniţa morţii din Simferopol şi înfieram categoric trădarea, orice formă de colaborare cu inamicul, cu NKVD, fără să ţin seama că, printre ascultători, erau şi voluntari ai noii divizii şi delatori recrutaţi recent. În acelaşi timp, ascultam şi eu cu emoţie despre luptele şi trădările de la Cotul Donului şi Stalingrad. Mă cutremurau unele relatări care mă obligau să fac unele reconsiderări asupra suferinţei, asupra capacităţii umane de rezistenţă.

Înjumătăţirea numărului de prizonieri până în primul lagăr din cauza gerului, a foamei, a sălbăticiei învingătorului constituia prologul oricărei relatări, dar viaţa din lagăre depăşea orice imaginaţie. În lagărul Beketovka, de pildă, mi s-a părut uimitor cum un mort poate fi ţinut printre cei vii, de care nu se deosebea, încă două-trei zile pentru a îi lua raţia de 200 de grame de pâine. Suprema degradare umană, pricinuită de foame, completată cu vinderea unui simbol, a unei verighete de aur pentru câteva sute de grame de pâine! În lagărul de la Suzdal se murea pe capete, fapt ce i-a determinat pe satrapi să nu-i mai îngroape individual sau în gropi comune, ci să facă în mijlocul lagărului o groapă enormă umplută cu var, unde erau aruncaţi morţii ca ultimii ciumaţi.

Prizonierii, această categorie miraculoasă de foşti ostaşi, în momentul când simţeau că li se apropie moartea, dintr-o solidaritate umană care depăşea orice închipuire, pentru a-i scuti pe ceilalţi să-i care la groapă, se târau singuri către aceasta. Dimineaţa, de la groapa morţii porneau zeci de raze către ieşirile din barăci, presărate cu trupurile acestor sfinţi ce n-apucau să mai ajungă la groapă, raze ce vor lumina cunoştinţele tuturor supravieţuitorilor acestui masacru

uman, care vor trasa căile generațiilor viitoare. Ei bine, unul dintre aceştia s-a aruncat în groapă încă viu, unde spre norocul lui, căzând peste alți morți, nu s-a scufundat în var, fiind descoperit dimineața de un camarad căruia îi rămăsese doar sufletul. A fost salvat şi îngrijit de doctorul Achile Sari, a supraviețuit şi a apucat chiar şi repatrierea. A absolvint ASE, a devenit un economist remarcabil al noului regim pe care l-a slujit cu „loialitatea" intelectualului român neangajat politic, strecurându-se între conştiința lui şi îndatoririle de serviciu.

Într-un alt lagăr, pare-mi-se la Tambov, din pricina gerului şi a foamei, frigeau curelele de raniță pentru a ronțăi ceva de foame şi au aruncat într-o sobă improvizată, pentru a se încălzi, un bidon cu material inflamabil. Baraca a luat foc şi cert este că, din cauza panicii, nu s-a salvat nimeni. Au fost câteva zile când lagărul morții mirosea a friptură veritabilă.

Singurii care s-au înfruptat din friptura umană au fost, se zice, italienii, care şi-au mâncat confrații pe care guvernul italian îi mai cerea Uniunii după zece ani de la terminarea războiului.

Adevărul este că din câteva zeci de mii de prizonieri au repatriat doar vreo cinci mii şi un vagon cu dosarele celor care n-au putut suporta torturile celui mai „umanist" regim: comunismul. Nu sunt poveşti, sunt întâmplări monstruoase trăite de sute de mii de oameni, care poate vor trezi milioane de inconştienți, de apatici şi neangajați politic.

După ce am ascultat de la cei „vechi" metodele de recrutare folosite de enkavedişti, iată-mă într-o zi chemat la politrucul Kotleah şi de anchetatorul colonel Vaturin. Aceştia cunoşteau bine dosarul completat probabil cu ultimele denunțuri sau minciuni. M-au chinuit efectiv douăzeci de ore. Ei se schimbau, punându-mi aceeaşi întrebare de mai multe ori şi trecând de la promisiuni la amenințări. Propunerile erau destul de îmbietoare, din nou grade mari în noua armată populară română, case, femei şi eliberarea imediată, bineînțeles în schimbul colaborării strânse cu NKVD pentru implementarea definitivă a comunismului în România, desigur sub amenințarea tancurilor sovietice care ne dezrobiseră. Ca element nou, în captivitate mi se înfățişa pentru prima oară cel mai odios şantaj, un eventual dosar de criminal de război, ca unul care în 1942 prin discursul meu instigasem la război, săvârşisem crima împotriva păcii

şi umanităţii, că Siberia este imensă şi că se va găsi şi pentru mine un metru pătrat de pământ.

La argumentul meu că războiul a început în 1941 iar eu am vorbit în 1942 răspunsul a fost clar „noi facem legea, noi suntem învingătorii”. Hotărârea mea fusese luată deja la Sevastopol, astfel că răspunsul meu a fost categoric şi fără argumentări. Le spuneam doar că atunci când am plecat la război n-am exclus nici moartea, aşa că nu mă interesează unde şi de ce voi muri.

Din toată discuţia mi-a dat de gândit doar mobilul şantajului, eu aveam conştiinţa împăcată că am participat la un război drept, naţional şi sfânt. Ei mutilau noţiunile de dreptate şi justiţie, sarcinile lor internaţionaliste fiind deasupra oricăror principii morale, aducându-mi aminte de dictonul lui Eugen Relgis[58] „legea dreptăţii este independentă de capriciul stăpânilor şi chiar de orice raţiune omenească”.

În iarna 1944-1945 cu geruri de pâna la -30^0 C şi zăpada de un metru, noi cei care refuzam „corvoada” pentru necesităţile lagărului, deci care refuzam să ne cocoşăm tăind şi cărând în spinare „fildeşii”, buştenii de mesteacăn, chiar dacă mai populam din când în când carcera pentru „instigare”, cocoţaţi pe crăci discutam ultimele evenimente.

Ce a zguduit profund şi pe voluntari a fost sosirea la Mănăstârka a unui lot masiv de ofiţeri prizonieri români „capturaţi” în Moldova, după ce din ordinul Guvernului Majestăţii Sale încetaseră lupta pe 23 august. Ei tratau cu ruşii, se puneau la dispoziţia lor, iar aceştia cu cea mai caracteristică mârşăvenie, îi dezarmau şi-i aruncau în vagoanele morţii, transportându-i în adâncurile Rusiei, pentru reeducare.

Asasinii secolului nu dezarmau numai unităţile care luptaseră la Iaşi, dezarmau şi luau prizonieri divizii întregi, chiar după data de 12 septembrie, data semnării „armistiţiului”, suferind de fapt efectele capitulării necondiţionate, căreia i se opusese mareşalul Antonescu. Totul a fost premeditat de bandele comuniste, care au impus regelui şi camarilei regale, arestarea mareşalului şi capitularea necondiţionată. Deşi armata română a urmat ordinul de întoarcere a armelor şi a luptat contra armatei germane eliberând tot teritoriul

---

[58] Eugen Relgis (Siegler), poet, anarhist, romancier, sociolog, eseist (n. 1895, Iaşi - d. 1987, Montevideo)

României, ruşii au profitat de haosul premeditat şi au amânat semnarea armistițiului până s-au erijat în dezrobitori. Aceasta este crima săvârşită împotriva armatei române, pentru care n-a fost nimeni tras la răspundere. Ruşii, care ignorau total orice acord semnat de ei, şi-au permis să ia prizonieri şi după 12 septembrie, nemaivorbind despre nelegiuirile săvârşite în teritoriile „dezrobite": jafuri, asasinate, violuri, pentru care erau primiți cu flori în Bucureşti.

Printre prizonirerii veniți erau şi două grupuri de marinari de pe două distrugătoare româneşti care colaboraseră cu ei după ruşinoasa capitulare necondiționată şi care acum îşi etalau pe aleile lagărului, frumoasele uniforme marinăreşti. Au luat prizonier şi un învățător de prin Oltenia, care la îndemnul soției îmbrăcase uniforma militară numai pentru a organiza primirea triumfală, cu flori şi bucate, a barbarilor care dovediseră până atunci cele mai monstruoase bestialități. Omul a aterizat la Mănăstârka pentru a-şi manifesta afecțiunea față de „dezrobitori".

Pentru a nu-şi dezminți bunele intenții, pe unde îşi organizau noua administrație, primul lucru pe care îl făceau era arestarea coloanei a V-a, a tuturor germanilor şi austriecilor, bărbați şi femei peste 16 ani, pentru a fi aruncați în înghețurile Siberiei să contribuie la reconstruirea Rusiei. Şi aceasta, cu ajutorul noii administrații româneşti, deoarece cele câteva secte de comunişti deveniseră câteva zeci de mii, adunând sub drapelul lor pe lângă ilegalişti, patrioți ce acordaseră ajutorul roşu, toate lepădăturile, scursurile şi lichelele din societatea românească, majoritatea din etniile conlocuitoare: evrei, țigani, unguri etc. care nu puteau pierde prilejul de a le mai oferi o lecție românilor. Ajunşi primari şi prefecți, ocupând cu forța instituțiile statului, au trecut la cea mai infamă teroare, încercând să-şi întreacă stăpânii, la dislocarea populației de saşi şi şvabi, a chiaburilor. Cei care au suferit cel mai mult, care gustau din paharul răfuielilor, al răzbunărilor fratricide au fost foştii polițişti şi jandarmi.

Toate poveştile privind arestarea mareşalului aveau un singur factor comun. Mareşalul nu a cedat presiunilor, voia armistițiu cu arma la picior pe 26 august, după oprirea puhoiului pe linia Galați-Nămoloasa. A învins camarila care, prin capitularea necondiționată, voia dezordine, panică, teroare, pentru ca ruşii să-şi impună slugile pentru comunizarea României. Armata română, după lupte la podul

Băneasa, la Şcoala de război, a obligat ca resturile penibile ale armatei germane să se predea, mulți dintre ei devenindu-mi frați de suferință în Gulagul sovietic. Noul regim de aşa-zisă reală democrație a sprijinit prin orice mijloace frontul antihitlerist, inclusiv prin cele 12 divizii româneşti, care, până la urmă, au devenit 40.

După lupte memorabile, zdrobirea ofensivei germano-ungare de către Armata a IV-a din 7 septembrie, respingerea ofensivei a Armatei a III-a ungare şi a Armatei a II-a germane de tancuri în Banat şi Crişana, între 17 septembrie – 5 octombrie are loc forțarea Mureşului şi luptele grele de la Oarba de Mureş-Dealul Sânt Georgiu-iernuț, participarea românilor la bătălia Debreținului, unde ruşii i-au sacrificat cu nesăbuință sau cu intenție pe voluntarii din divizia Tudor Vladimirescu din 20 octombrie, ca la 25 octombrie prin eliberarea oraşului Satu-mare şi Carei să se încheie eliberarea întregului teritoriu al României. Între timp, pe 8 octombrie, o „Mare Adunare" la stadionul ANEF cere demisia guvernului şi instaurarea unui guvern democrat, format din Frontul Național Democrat, care duce la 4 noiembrie la formarea guvernului de coaliție a FND cu PNȚ-Maniu şi PNL-Brătianu, sub preşedinția generalului C. Sănătescu.

Pentru că a venit vorba despre divizia Tudor Vladimirescu, trebuie să menționez relatările celor mai vechi prizonieri români, distinşii aviatori Alecu Cosma, Petrică Ilie, şi Mişu Dobrescu, a căpitanului de cavalerie Zahei Omer, a lui Loni Teodorescu şi locotenent Nicolae Fuiora, prizonier din 28.09.1941 de la Malaia Belozorsk, cum a luat ființă această ruşine a armatei române. Prima tentativă a fost în iulie 1943, când Ana Pauker-Rabinsohn[59], eliberată de poliție de la Kuşnarenko, unde stătuse împreună cu Walter Ulbricht[60], Klement Gottwald[61], Gheorghe Dimitrov[62], Matyas

[59] Ana Pauker (născută Hanna Rabinsohn, 13 februarie 1893 – d. 3 iunie 1960), activistă şi propagandistă comunistă română, ulterior fruntaşă a Partidului Comunist Român, viceprim-ministru şi ministru de externe al României.
[60] Walter Ernst Paul Ulbricht (n 30 iunie 1893 la Leipzig Germania - d 1 august 1973 la Döllnsee nord de Berlin), comunist german, preşedinte al Republicii Democrate Germane şi secretar general al Partidului Unității Socialiste din RDG
[61] Klement Gottwald, politician şi preşdinte al Cehoslovaciei (n.1896, d. 1953)
[62] Georgi Dimitrov Mikhaylov, cunoscut şi ca Georgi Mikhaylovich Dimitrov (18 iunie 1882 – 2 iulie 1949), lider comunist bulgar.

Rakosi[63], Marcel Pauker[64], Walter Roman-Neulander Mâță[65], şi mulți alții, organizează prima şedință a antifasciştilor. Şedința a fost prezidată de generalul rus Samoilov, colonel Novikov, col. Grivciuk şi de românii col. Budiş, col. Malcropol, col. Teclu, col. Captariu, lt. col. Condrea, maior Haupt, cpt. Bodin, cpt. V. Constatin, lt. Tudoreanu, Laurențiu Fulga, Doncea etc. care s-a terminat aproape cu un fiasco total. S-au opus vehement, cu argumente pertinente, dar şi cu atacuri virulente cpt. Tudor Popescu, cpt. Lupşa, avocat Puiu Atanasiu, cpt. Ion Popescu, cpt. Ion Pârvulescu, coloneii Hagiopol, Scurtu, Mandache, Malachi, lt. N. Fuiora, lt. Lae Grecu, veterani din primul război mondial, Ilie Cândea, Grigore Coban, D. Banu şi bineînțeles pe tot parcursul mulți, mulți alții. Printre cei prezenți în prezidiu de mai aflau maior Petre Popescu şi comandanții de lagăr din partea românilor, cpt. Al. Mihăilescu şi cpt. M. Militaru. S-au înscris imediat cpt. Gh. Atomei şi lt. Al. Vasiliu. Ana Pauker a fost efectiv blocată, nu s-a aşteptat la aşa o opoziție şi a rostit vestita frază, rămasă celebră prin urmările ei: „dacă nu înțelegeți semnificația prezentului imperativ istoric, vom trece cu tăvălugul istoriei peste cadavrele voastre”. Legea talionului a funcționat costând mii de victime. Principiile acestor demni ofițeri şi ale multora care s-au opus formării diviziei de voluntari Horia, Cloşca şi Crişan a generalului Lascăr apărau demnitatea ofițerului român, considerând înaltă trădare, pedepsită de orice cod de justiție militară din lume, formarea unor unități militare din prizonieri de război care să lupte în cadrul armatei inamice împotriva armatei naționale din

---

[63] Mátyás Rákosi (n. 14 martie 1892 (născut Mátyás Rosenfeld Serbia – d.5 februarie 1971 Gorki, Rusia), politician comunist ungar, născut în Serbia, de origine evreiască, dictatorul Ungariei între anii 1945- 1956 în calitate de Secretar General al Partidului Comunist Ungar si apoi al continuării acestuia, Partidul celor ce Muncesc.

[64] Marcel Pauker (n. 6 decembrie 1896, Bucureşti - d. 16 august 1938 în localitatea Blutovo în apropiere de Moscova, executat în cadrul epurărilor staliniste), intelectual şi lider comunist român, fiul unei familii evreieşti înstărite din Bucureşti şi soțul Anei Pauker (Rabinsohn).

[65] Vezi şi nota 12 supra. După ce Republica Spaniolă a fost înfrântă în 1939, Valter Roman s-a refugiat in Franța, apoi s-a reîntors în URSS. Acolo a condus, pentru o perioadă, departamentul emisiunilor în limba română la Radio Moscova, unde i-a avut în subordine pe Ana Pauker, Leonte Răutu şi Iosif Chişinevschi. În timp ce Ana Pauker s-a reîntors în România îmbrăcată în uniforma sovietică, Valter Roman s-a reîntors pe un tanc sovietic, ca locotenent-colonel în cadrul Diviziei Horia, Cloşca şi Crişan, constituită din prizonieri de război români aflați în URSS. A fost decorat în 1945 de Moscova cu „Steaua roşie”. În acelaşi an, sub ocupație sovietică şi sub noul regim dominat de comunişti, a fost înaintat în gradul de general-maior în armata română.

care au făcut parte. Cei care acceptă o astfel de colaborare cu inamicul sunt catalogați legal ca trădători, își încălcau în felul acesta jurământul de credință de credință față de Țară.

Divizia Tudor Vladimirescu a fost înființată de NKVD cu sprijinul comuniștilor de pe teritoriul Uniunii Sovietice, când armata română mai lupta încă împotriva Uniunii Sovietice, singurul scop fiind formarea armatei populare române și comunizarea României, pentru a ține sub jugul ocupantului o țară întreagă, la umbra tancurilor sovietice cu care aceasta a venit. Prin participarea în aceste divizii au acceptat trunchierea țării, răpirea Basarabiei și Bucovinei, pentru dezrobirea cărora am pornit cu toții la un război național. Este drept că ulterior nu toți s-au bucurat de privilegiile obținute, mulți fiind îndepărtați, neinspirând încredere deplină, dar cei mai mulți, unii ajunși generali de armată ca Marin Dragnea[66], sub umbrela

---

[66] Marin Dragnea (n. 30 mai 1923, comuna Siliștea-Gumești, județul Teleorman), general de armată român. El a îndeplinit funcția de președinte al Comitetului Olimpic Român (1974-1984). În prezent, el este președinte al Asociației Naționale a Veteranilor de Război (din anul 1990). A luptat în cel de-al doilea război mondial, mai întâi ca voluntar pe Frontul de Est cu o Divizie de Cavalerie în cadrul Grupului 52 Cercetare. În anul 1942 a fost înaintat la gradul de sergent TR, fiind luat prizonier. S-a întors în țară cu Divizia Tudor Vladimirescu, constituită în 1943 pe teritoriul fostei URSS, cu gradul de sublocotenent (1944). El a fost rănit la încheietura mâinii în luptele pentru eliberarea Oradiei, leziunea cauzându-i o infirmitate pe care o va purta tot restul vieții. După război, a avut parte de o ascensiune rapidă în structurile militare. Este avansat la gradul de locotenent (1946) și numit pe rând în funcțiile de comandant de pluton și companie în Regimentul 3 Infanterie voluntari, apoi locțiitor politic al comandantului Batalionului 3 Tancuri din Brigada 3 Tancuri (octombrie 1947 - 1948). Îndeplinește atribuțiile de locțiitor politic al comandantului Diviziei 2 Vânători de Munte (1949 - 1951), comandant al Diviziei 5 Infanterie (1951), al Diviziei 1 Vânători de Munte/Diviziei 57 V.M. (1951 - 1952). În perioada 1951 - 1952 urmează cursul de perfecționare de pe lângă Academia Militară Generală (7 luni), ulterior între 1952 - 1954 urmează cursurile Academiei M.St.M. în URSS., fiind numit comandant al Corpului 40 Armată (dec. 1954 - 1956). În această perioadă a fost înaintat la gradele de căpitan (dec. 1948), maior (1949), locotenent colonel (1950) și colonel (1954). În perioada Revoluției din Ungaria din 1956, colonelul Marin Dragnea era comandantul Corpului 38 Armată și al Garnizoanei Timișoara, având un rol important în reprimarea mișcărilor studențești de solidaritate din acel oraș. Apreciat pentru rezolvarea revoltei studențești din Timișoara, este numit în funcția de comandant al Corpului 38 Armată (august 1956 - 1959), fiind înaintat la gradul de general-maior (1957). După ce, în perioada 1959 – 1960, a fost locțiitor al comandantului Regiunii a 3-a Militare, iar între mai 1960 - februarie 1970 locțiitor al comandantului Armatei a 3-a, în anul 1970 generalul Dragnea este numit comandant al Comandamentului Militar Teritorial Cluj Napoca (1970-1973). Ulterior, gen. lt. Marin Dragnea a îndeplinit funcții de conducere în cadrul mișcării sportive din România, cum ar fi: președinte al Comitetului Olimpic Român (1974-1984), prim-vicepreședinte (1973-1974 și 1977-1981) și președinte al Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport (1974-1977 și 1981-1984). În

protectoare a spionului notoriu Bodnăraş sau a generalilor odioşi, groparii conştiinţei româneşti, Pantelimon Bondarenko-Pantiuşa, Grimberg-Nicolski sau a generalului cizmar Nicolae Ceauşescu. Apelativul de trădători notorii s-a confirmat atunci când au devenit politruci sau activişti de partid au „epurat” armata română aruncând în stradă pe cei mai capabili ofiţeri de carieră, atunci când au participat la împrăştierea adunării din noiembrie 1945, atunci când au înconjurat Palatul Regal obligând regele să abdice, atunci când au participat la hăituirea partizanilor români luptători în munţi sau la dislocarea adunărilor şi arestarea studenţilor[67] după revoluţia din Ungaria. Contribuţia lor la comunizarea României a fost evidentă. Înfiinţată la 20 octombrie 1943 pe când camarazii lor luptau încă împotriva armatei roşii, au fost încadraţi în Divizia 203, Corpul de armată 33 din Armata a VII-a de gardă, în care au rămas şi după 23 August 1944 de teamă de a nu trăda din nou, fiind încadraţi în armata populară română de-abia în 22 august 1945. Să nu se uite câţi opozanţi au înfundat din cauza lor temniţele sovietice şi, mai târziu, pe cele româneşti, câţi au îngrăşat pământurile Siberiei. Este momentul să elogiez comportamentul remarcabil al ofiţerilor români care au luptat împotriva trădării, care vor rămâne în memoria neamului ca prima rezistenţă românească anticomunistă – şi aceasta în bârlogul lor, la mii de kilometri de ţară. Mă plec cu cel mai profund respect în memoria lor şi îmi cer iertare dacă din pricina memoriei am omis pe vreunii, care au avut contribuţii şi mai evidente în lupta noastră pentru salvarea demnităţii ofiţerului român şi în acţiunile noastre de demascare a trădării faţă de ţară.

Pentru a anihila acţiunile noastre, NKVD-ul a dislocat diferite grupuri de prizonieri români în lagăre ale morţii sau în temniţe. Astfel în lagărul de la Elabuga, lagăr de exterminare programată, au fost trimişi: col. Nanu, col. I. Piescu, col. Colatescu, col. Cernăianu, col. Scurtu, eruditul col. Garaiac[68], cpt. Ion Pârvulescu, preot Vasile Apostol, lt. Nicolae Fuiora, aviatorii Cârstov şi Fedra, comandor

---

această perioadă, România a obţinut cele mai mari succese sportive la Jocurile Olimpice de la Montreal (1976), Moscova (1980) şi Los Angeles (1984), situându-se printre primele 5 ţări din lume. În anul 1983, Comitetul Internaţional Olimpic i-a acordat medalia de argint a Ordinului Olimpic.

[67] Primul mare val de arestări în rândul studenţilor are loc în noaptea de 14 spre 15 mai 1948. Sunt arestaţi câteva mii în toată ţara. O parte dintre aceştia vor forma materialul pentru „Experimentul Piteşti” în 1948-1951.

[68] Ragaiac, din „Rusoaica“ lui Gib Mihaescu.

Drâmba, cpt. Voinea, cpt. Dropol şi mulţi alţii. În lagărul de la Krasnagorsk: cpt. Ion Popescu, cpt. Necula, Lambi Papadopol, Tase Tălpăşanu, slt. Grama, slt. Niki Varo, av. Victor Clonaru, slt. Gabi Constantinescu, şeful promoţiei de ofiţeri cavaleri 1942, distinsul meu camarad şi prieten, Titu Preotu, Saşa Cătuneanu, maior Costin Dumitrescu, cpt Buţan, cpt. Lungu, lt. Dinescu, slt. Mircea Blănaru, Clement Borcea, Liiceanu, Mişu Teodorescu, col. Xenopol Roman cu fiul său slt. Nicolae Roman, cpt. Bâlu, cpt Chihaia, Oleg Dembrovski, Niki Grozea şi alţii. În lagărul de la Bektovka: col. Scurtu, cpt. Ion Dumitrescu, George Fonea, Aurel State, Ilarion Stănescu, Gh. Netejaru etc. Trebuie să remarc ofiţerii români prizonieri din lagărele Oranki şi Mănăstârka, chiar dacă unele nume se vor repeta, camarazi şi prieteni, fraţi de referinţă şi de idei, caractere desăvârşite, luptători veritabili evidenţiaţi prin fermitate şi consecvenţa lor: Ilarion Stănescu, Aurel State, George Fonea, Mihai Răducanu, Mircea Popescu, Cornel Corcoţoiu, Sandu Cumpătă, Bebe Predescu, Radu Criveanu, Dragomirescu, Gil Leu, Ion Dumitrache, Virgil Sârbescu, Ionescu Cârligel, Bebe Ahciarliu, Cornel Sicoe, Nicu Manasia, Geo Oprişan, Puiu Dolga, Sandu Vaicu, cpt. Nicolae Şelanu, consăteanul meu buzoian după tată, Toni Bărbulescu, cpt. Ion Georgescu, Stelică Popescu, Nae Cojocaru, fraţii Oleg şi Igor Dembrovski, comandor Chiriţă, Andrei Stăncescu, Culiţă Guscilă, George Filotti, Guţu şi Sgurski profesorii mei de limba rusă, Alecu Teodorescu, şi alţii. Remarcabili în profesia lor şi de multe ori iniţiatorii celor mai îndrăzneţe acţiuni avocaţii Victor Clonaru, Puiu Atanasiu, Costache Popescu, Nae Şchiopu, Radu Mărculescu, Vili Popescu, N. Banu, Ion Fâţoiu, preoţi care au făcut cinste ortodoxismului românesc, duhovnici şi martiri în acelaşi timp: Dimitrie Bejan, Geoge Beşchea, Gheorghe Gheoghiu, Constantin Popescu, V. Costaş etc., scupltori care ne-au impresionat prin lucrările lor artistice excepţionale în lemn şi os: Niţă Hilochi, Nicolae Chivulescu, cpt. George Stoica, Tudor Dan cu superba lui Madonă, Alexandru Cumpătă, poeţii George Fonea, Ştefan Tumurug, prozatorul Haralambie Ţugui, muzicieni Haralambie Papadopol, Ionel Corcoţoiu, povestitorii care ne-au încântat prin talentul şi verva lor: Ionică Hârgheleşteanu, Vasile Cocoş, Ion Cândea. Eu am enumerat în general camarazi şi prieteni apropiaţi de vârsta mea, dar să nu uităm şi ofiţerii superiori care prin comportamentul lor şi în ciuda vârstei au participat la acţiuni riscante, suferind şi consecinţele

de rigoare: col. Drăgănescu, col. Cojan, col. Gheorghe Ionescu, col. Malachi, col. Nanu, col. Calotescu, col. Piescu, col. Cernăianu, col. Scurtu, col. Garaiac, col. Roman, gen. Gh. Stănescu. Să nu uităm medicii care şi-au îndeplinit cu cinste jurământul lui Hypocrat, fiind şi în rândul protestatarilor, dovedind o abnegație ce nu poate fi uitată: Sari Achile, Gh. Mitroi, Ionică Georgescu, Eugen Leu.

Pe lângă activitățile intelectuale intense, când permiteau condițiile şi mai scăpam de chinurile foamei, şi care constau de obicei în limbi străine, matematici, cercuri de artă şi literatură, trebuie să menționez cercul de bridge din care făceam parte împreună cu cpt. Rigari, cpt. Buțan, col. Malachi, av. Victor Clonaru şi mulți, mulți alții, brigada artistică cu un Mărculescu, Cornel Carcoțoiu, Alex. Cumpătă. O notă aparte, în condițiile de lagăr, repet, exclusiv în vremurile aşa-zis bune, extrem de puține la număr, o constituie meciurile internaționale de fotbal cu Ungaria sau Germania, câştigate absolut toate de România, având baza de selecție mai mare, care constituiau momente de relaxare şi de evidentă mândrie națională. Una din condiții era să nu fie voluntar, uşor de realizat, deoarece sportivii, datorită rigorilor sportului, privațiunilor şi spiritului de echipă, au constituit întotdeauna exemple de corectitudine, fermitate şi patriotism, dintre care amintesc pe Ilarion Stănescu, Toni Bărbulescu, Sandu Vaicum, Tase Tălpăşanu, Vieru şi, ultimul, cu voia dumneavoastră, subsemnatul, toți cu o voință rar întâlnită, cu spirit de sacrificiu, fiind gata să murim pe teren. Pentru a rezista acestui efort extraordinar eram „sponsorizați”. În ziua meciului primeam câte 150 gr. de pâine şi ceva zahăr, într-o cârpă sub formă de firimituri, deoarece erau colectate de la prizonierii care-şi rupeau un dumicat din mizera lor rație de 250 gr. de pâine. O dovadă evidentă de solidaritate în condiții cu totul speciale, dar şi de devotament, chiar de sacrificiu din partea jucătorilor. Sunt mândru că am făcut parte din această echipă națională, atâta vreme cât eram prizonier „liber” (adică nu eram în carceră, unde, în perioada 1944-1945, am adunat 120 de zile), sau când nu eram în temnițele sovietice, în special la „maison rouge” din Gorki. Perioadele adunate au ajuns până la un an, după care a urmat condamnarea la moarte, comutată în 25 de ani muncă silnică din care am executat unsprezece ani şi jumătate în înghețurile Polului Nord, la Vorkuta, sau în cele ale Siberiei, la Azbest şi Degtyarka.

Crimele NKVD-ului, ale Uniunii sovietice ca urmare exclusivă a respingerii categorice a oricărei forme de colaborare sunt evidente, fiind repatriat în decembrie 1955 ca prizonier de război, iar prin comunicatul procuraturii generale a Federației Ruse din 1992 adeverindu-se că am fost victima represiunilor staliniste. Dar toate la rândul lor în cele ce vor urma.

Trecând la aspectele de o gravitate excepțională, trebuie să amintesc şi alte evenimente, cerându-mi iertare pentru repetarea unor nume, din pricina implicării acestora în diferite acțiuni ale rezistenței anticomuniste. Printre cei ce au încercat evadarea, aflându-se la mii de kilometri de țară, eu reamintesc doar câțiva: Gh. Militaru, C. Ciutea, C. Manolache, Ion Bogdan, Andrei Stăncescu, Bebe Predescu, iar dintre cei împuşcați pe lt. Ion Beştiurea, cpt. Gh. Săvulescu. Cpt. Cotorcea, deoarece au ieşit din coloană pentru o urzică sau să se uşureze într-un boschet, datorită diareei. Deşi voi reveni în capitolul respectiv, sunt obligat să menționez aici pe unii care au fost condamnați pentru activitatea lor în lagărele de prizonieri, considerați capi sau instigatori: generalul Gh. Stănescu, prof. Ion Georgescu, somitate în limbi clasice şi filozofie, av. Ionică Fatoiu, av. Victor Clonaru, av. Puiu Atanasiu, cpt. Luțean, George Fonea, Aurel State, Ilarion Stănescu, Ionică Hângelesteanu, Sergiu Slavu, şi mulți, mulți alții, aceeaşi, care pe baza dosarelor primite de la NKVD devenit KGB, am fost condamnați şi de Securitatea română pentru uneltire împotriva ordinii sociale, vestitul articol 209 Cod Penal, câțiva chiar la moarte, comutându-le pedeapsa în muncă silnică pe viață. Chiar dacă enumerarea exagerată poate fi considerată anostă, pare un pomelnic, nu este într-adevăr decât pomenirea unor martiri, singurul regret fiind că memoria mi-a jucat feste şi informațiile obținute n-au fost complete, ceea ce m-a făcut să omit mulți, mulți eroi ai prizonieratului românesc, cu activități şi acțiuni poate mult mai importante.

Datoria mă obligă să amintesc câteva nume de prizonieri germani, care s-au opus fățiş mişcării antifasciste germane, buni prieteni şi frați de luptă ai românilor: generalul Heine, fost sublocotenent la Mărăşeşti, generalul Schmidt, şeful statului-major al armatei mareşalului Paulus, colonelul Wolfmeier, austriac, maiorii Herold, Wanner. Despre comportamentul deosebit al prizonierilor germani, austrieci şi spanioli, care mi-au devenit nu numai frați loiali de suferință, dar şi prieteni unici, extraordinari, voi relata atunci când

voi vorbi de cele macabrele crime trăite în temnițele Gulagului sovietic. Toți cei enumerați mai sus şi încă mulți, mulți alții, prevalându-se de prevederile Convenției de la Haga, înfruntând umilințele demente la care încercau să-i supună „învingătorii”, s-au opus vehement muncii forțate şi dezonorante, plătind cu mii de zile de carceră, ani grei de temniță şi sute de zile de greva foamei. Tăiatul copacilor în pădure şi căratul buştenilor cu spatele câțiva kilometri pe căldură, dar cel mai frecvent pe cele mai cumplite geruri, era o muncă atât de istovitoare, încât mulți cădeau pe drum sau multora le tremurau picioarele multe ore după aruncarea poverii. Trasul la căruțe şi sănii pentru transportul alimentelor şi materialelor de construcții de la gara Solnika în lagăr, aproximativ cinci kilometri, era o muncă nu numai istovitoare, dar şi extrem de degradantă pentru o ființă umană. Paroxismul umilinței l-au atins atunci când, ca în evul mediu, ca în Dumbrava Roşie, ofițerii români erau înhămați la plug pentru a ara suprafața de teren alocată lagărului pentru producția de cartofi, varză şi ovăz. Înfometarea şi munca istovitoare au declanşat cele mai accentuate distrofii, au creat terenul pentru declanşarea celor mai diverse boli, care nu puteau fi tratate din lipsa totală a celor mai elementare medicamente. Unii au murit după repatriere din cauza condițiilor din carceră şi închisori, alții din cauza bolilor cauzate de epuizarea fizică.

Între 25 şi 26 iunie 1944 în urma Conferinței de la San Francisco se constituie Organizația Națiunilor Unite elaborându-se (sic!) statutul „Curții Internaționale de Justiție”, iar între 16-25 decembrie 1944 miniştrii de externe ai SUA, Marii Britanii şi ai Uniunii Sovietice dezbat la Moscova „organizarea lumii postbelice”, adică cedarea din inconştiență Uniunii Sovietice a mai mult decât sperase: Țările Baltice, jumătate din Polonia, Basarabia, ca să-şi înfigă iar colții în mijlocul Europei prin ocuparea Bucovinei, Galiției de sud şi Ucrainei Subcarpatice, o țară supraaglomerată cu cel mai modern armament sovietic, inclusiv nuclear, de unde amenința permanent Europa. Toate acestea devansau vestita Conferință a trădării istorice de la Ialta 4-11 februarie 1945, care consfințea târgul cel mai infam dintre Churchill şi Stalin în care târguiau procentele zonelor de influență engleze: Grecia 90%, Polonia 50%, România 10%. După bombardamentul asupra Dresdei din 13-14 februarie 1945, care s-a soldat cu 135 000 morți, marea majoritate civili, femei şi copii care fugeau din calea barbarilor, aproape cât la Hiroşima şi

Nagasaki împreună, după moartea lui F.D. Roosevelt la 12 aprilie 1945, acestuia îi succede H.S. Truman care dă semnalul verde pentru experimentarea primei bombe atomice.

In acest context, după apariția decretului-lege în România privind condamnarea criminalilor de război sunt chemat la „birouri" de politrucul Kotler şi dus am fost. Fără nici o explicație, un colonel KGB-ist m-a scos din lagăr, m-a urcat într-un jeep şi am pornit undeva în Uniunea Sovietică. Când jeep-ul s-a apropiat de oraşul Gorki, mi s-au pus ochelari metalici negri, un progres evident față de cârpa neagră, un indiciu că voi fi dus la închisoare. Într-adevăr după ce aud ritualele scrâşnete de porți, mi s-au scos ochelarii trezindu-mă într-o cameră destul de mare, cu o masă şi trei temniceri.

Sunt dezbrăcat până la piele, percheziționat şi în fund, te obligau să faci câteva genuflexiuni, mi se dă o zeghe, costumul deținuților, sunt fotografiat din față şi profil ca ultimul borfaş, mi se iau amprentele şi mi se aplică din nou ochelari. Sunt dus pe coridoare, în lifturi, oprit la intrarea în împărăția altui temnicer, iar ultima uşă deschisă, îmi oferă perspectiva primei celule din temnițele sovietice: o cămăruță dreptunghiulară, doi metri pe unu, pereți groşi de beton vopsiți în alb, un gemuleț cu gratii undeva la trei metri înălțime, un pat metalic fixat în perete, în tavan un bec puternic şi o „paraşa", un hârdău pentru necesități. Uşa metalică destul de groasă, în interior era linsă şi avea o „fortoşka", o ferestruică, iar în afară o roată de fier care acționa patru drugi, care la răsucire se se înfigeau adânc în zidul de beton, o bară de fier cu un mâner care glisa pe orizontală după descuierea unui lacăt precum clopotele de la vaci şi bineînțeles c-o încuietoare cu o cheie de vreo 15 cm. Deasupra „*fortocikăi*" pe undeva primeam castronul cu aşa-zisa ciorbă, era odiosul „*glazok*" vizeta cu clapetă, prin care ți se urmărea fără să ştii orice mişcare. Am studiat patul, o ramă metalică de care erau sudate benzi metalice, iar pe plasa formată se afla o rogojină roasă, găurită.

Acesta era noul „apartament" inventat de aceşti asasini odioşi, de unde probabil scontau că într-o lună-două voi fi un cadavru viu, total îndobitocit de foame şi de agresiunea psihică. Dimineața la ora 6 ți se oferea o cană cu apă pentru spălat, după care primeai rația zilnică, 250 grame de pâine udă şi neagră şi ți se umplea cana cu apă fiartă căreia îi spuneau ceai. La ora aceasta patul trebuia fixat în perete, urmând eventual să te plimbi, neavând voie să stai jos pe

lespezile pardoselii. La ora 12^{00} ți se servea invariabil ciorbă de varză acră, sau murături, un fel de lături care la noi nu se dădeau nici la porci, după care, seara, vestita lingură de kasha, toate fără nici o steluță de grăsime. La ora 21^{00} se bătea în uşă stingerea când trebuia să dormi astfel încât să ți se vadă permanent fața şi mâinile, lumina puternică stingându-se când se făcea bine ziuă. La două zile, la o oră diferită programată de ei, ți se puneau ochelarii metalici şi, condus pe coridoare, ajungeai într-o celulă din plasă metalică, amplasată pe o terasă deschisă unde te țineau la „progulka”, adică la plimbare, cam zece minute. Mai lung era drumul dus şi întors decât aşa-zisa plimbare în aer liber. În consecință, am luat tot ce-mi dădeau de mâncare, mă plimbam cu mâinile la spate, deoarece aşa era ordinul, până când amețeam, făceam exerciții de memorizare recitând poezii, imaginam scenarii de film axate pe ce trăisem, accentul punându-l pe rezistența umană, cu personaje de eroi, de laşi sau turnători. Detestam filmele comerciale care cultivau crima, terorismul, sexul, drogurile prin care se manifestau oamenii, imaginam filme pentru trezirea conştiințelor, pentru salvarea conceptelor de bază ale moralei creştine şi principiile perene ale culturii universale, crezând în salvarea omenirii de la dezastru, de la disoluția spirituală. După vreo şase zile în care ei contau că sunt timorat suficient sunt am fost dus la primul interogatoriu à la KGB.

Un birou mare unde stăteau doi colonei, o măsuță cu o maşină de scris pentru dactilografă, alta pentru translator, şi un scaun sub o lampă puternică. Pentru mine, coloneii masivi şi roşii la față aveau un aspect de asasini veritabili; o dactilografă plinuță, blondă, o nataşa autentică, iar translatoarea – o evreicuță cam speriată, după apelativul întrebuințat, Tamara. După ce mi se face fişa de identificare cu toate datele posibile, de data aceasta şi despre familie, de activități în țară, urmează prima întrebare cheie „ce-i aia şef de promoție”, neînțelegând că anumite activități intelectuale şi morale n-au nimic comun cu „politica”. După vreo două ore trec la activitatea mea de pe front, unitate, lupte, căderea în prizonierat, motivațiile plecării mele voluntar etc, etc. Învățasem lecția bine, nu mai bravam, dădeam răspunsuri cât mai evazive. S-au lămurit după opt ore că nu participasem la nici o acțiune contra partizanilor lor, respingeau cererea mea de a fi confruntat la fața locului cu locuitorii Ialtei. Am refuzat de mai multe ori, centimetrul de tutun din capul unui carton

lung, se numeau ţigări Kazbek, după care sunt retrimis în cuibul meu de beton unde mă aştepta porţia de zeamă acră.

O altă surpriză a constat în aceea că la uşa celulei, încadrată de doi temniceri, mă aştepta o femeie care mi-a spus că este bibliotecara închisorii şi m-a întrebat dacă doresc o carte. La răspunsul meu că nu ştiu limba rusă s-a retras discret cu un „sozhalenie”, regret. Mai târziu aveam să aflu că era Dora Klapan[69], femeia care încercase asasinarea marelui Lenin, a cărei pedeapsă la moarte fusese comutată în închisoare pe viaţă[70]. Dacă ea rezistase 20 de ani, m-am gândit că aş putea încerca şi eu aceeaşi pedeapsă experienţă, dându-mi tăria sufletească de a-mi descoperi noi resurse fizice pentru a bea paharul până la fund.

A doua zi, din nou interogatoriu, de data aceasta ascultând lecţii despre racilele capitalismului, despre exploatarea omului de către om, despre victoria internaţionalismului proletar. De-abia a patra zi mi-au făcut direct o propunere, ceea ce presupunea eliberarea mea imediată, acesta era mirajul, ocuparea prin grija lor în ţară a unor funcţii importante, de unde printr-un contact direct cu KGB-ul, aş fi putut să le ofer unele informaţii, să fiu în slujba comunismului, a internaţionalismului care implică anularea rolului statului naţional etc., etc. De-abia după o lună, ca urmare a refuzului meu categoric, îmi pun în faţă nişte foi cu „voprosi i otveti” întrebări şi răspunsuri, pe care nu le-am semnat, chiar după ce „perevodcika” mi le-a tradus de mai multe ori, sperând că eu m-am răzgândit. Am avut prilejul să constat că majoritatea celor trecuţi prin închisori, au fost şantajaţi, terorizaţi, pentru a deveni colaboratori ai KGB-lui, că puţini poate au rezistat tentaţiilor, că cei veniţi la studii sau colaborări, fiind comunişti, doctrinar sau din oportunism, au acceptat să se pună în slujba KGB-ului, fiindu-le străine noţiunile de interes naţional sau demnitate umană.

---

[69] Fanya Yefimovna Kaplan (10 februarie 1890 – 3 septembrie 1918), cunoscută ca Fanny Kaplan sau Dora Kaplan, revoluţionară evreică rusă, care executase, începând cu 1906, 11 ani de muncă forţată pentru atentate cu bombă la Kiev împotriva regimului ţarist. Deziluzionată de conflictul dintre Revoluţionarii Socialişti şi partidul Bolşevic şi de dizolvarea Adunării Constitutive, a avut o tentativă de asasinat împotriva lui Lenin pe 30 august 1918, cu trei focuri de revolver trase în urma unui ţinerii unui discurs public de către acesta la o fabrică din Moscova. Presa sovietică a prezentat-o ca pe un monstru anunţând execuţia sa pe 3 septembrie 1918, dată oficială a morţii sale şi azi.

[70] Versiunea propusă de autor nu poate fi verificată.

Sunt scos din închisoare, un jeep transportându-mă pe malul Volgăi până la poarta unui lagăr, aproape gol, toți fiind la „*Wiederaufbau*", la reconstrucția Uniunii, cum mi-a spus un neamț scutit, care era bolnav. De la el am aflat că era un lagăr exclusiv de prizonieri germani şi că toți lucrau la o moară de făină. După un timp s-a apropiat de mine în sfârşit singurul român care era în lagăr, un distins profesor de geografie bănățean, Titus Bizerea. Rezervat la început, probabil trecuse şi el prin unele încercări care l-au determinat să n-aibă încredere în oameni, după câteva zile îmi spune că pe 30 aprilie 1945 se sinucisese Hitler, căruia i-a urmat la conducere amiralul Karl Dönitz[71] şi că pe 9 mai Germania capitulase, după ce în încercuirea de la Ruhr aliații luaseră 50 000 de prizonieri, probabil şi ei recrutați, dar nu pentru colaborări dezonorante ci la reconstrucția şi bunăstarea unei noi lumi[72]. Deşi conlocutorul meu era timorat şi foarte sobru, mi l-am apropiat, după ce dezarmant de sincer i-am povestit „aventura" mea, în ideea de a-l face să-mi rețină numele, pentru a şti cineva de soarta mea. Mi-a spus şi el că deocamdată este în refacere, dar după scurt timp va trebui să mergem şi noi la „muncă", după care a urmat, sentențios, propunerea mea de a refuza munca.

Seara când au venit brigăzile de la lucru am rămas uimit cum toți îşi deşertau „prada", adică tot ce furaseră din moară, furt ce se împărțea cu comandantul rus şi cu prizonierii; care primeau în schimb pâine albă fără restricții şi mahorcă. Am mai învățat câteva cuvinte germane noi, *Armbentel*, *Bauchbentel*, *Fussbentel*, *Kopfbentel*, adică fel de fel de saci, de diferite forme care se

---

[71] Karl Dönitz (n. 16 septembrie 1891; d. 24 decembrie 1980), amiral şi om politic german care, după sinuciderea lui Adolf Hitler, şi numit de acesta, a îndeplinit funcția de Preşedinte al Germaniei în perioada 30 aprilie 1945 - 23 mai 1945. În decursul celui de-al doilea război mondial, Dönitz a fost comandatul flotei militare germane. În cadrul proceselor de la Nürnberg, Dönitz a fost găsit vinovat de crime de război şi a fost condamnat la zece ani de închisoare. Dönitz şi-a ispăşit pedeapsa integral la penitenciarul din Spandau (Berlin).

[72] Soarta prizonierilor germani de pe frontul de vest, în mâinile aliaților americani şi englezi nu a fost cu nimic mai glorioasă. A fost şi a rămas un subiect tabu. Autorul canadian James Bacque http://www.jamesbacque.com/ a explorat şi descris tragedia germană în cărțile sale Other Losses (1989), şi Crimes And Mercies (1997). Cercetătorul canadian estimează că politicile comandantului supreme aliat Dwight Eisenhower au condus la moartea a 790 000 prizonieri de război germani în lagăre de internare, prin boli, foamete şi îngheț între 1944 şi 1949. În tabere similare franceze, susține că alți 250 000 captivi germani au pierit.

ascundeau pe brațe, burtă, în bocanci, sub şapcă etc. După o săptămână în care mâncasem pâine pe săturate, refuzând să ies la muncă, sunt băgat la carceră, de fapt o groapă de vreo doi metri cu un chepeng de scânduri şi bineînțeles un lacăt. Nedându-mi importanță, ruşii fiind preocupați de jaful organizat, nemții îmi aruncau pâine nestingheriți, putând rezista oricât în acest mormânt.

Într-o seară, comandantul lagărului din partea nemților, un ofițer de aviație, căruia nu-i mai rețin numele, a venit cu un brigadier neamț Hoffmann, implorându-mă să renunț la ambițiile mele, să ies la lucru cu brigada lui, promițându-mi că nu voi lucra absolut nimic, doar voi „sta” cele zece ore de lucru. Convins că pentru mine va constitui o nouă experiență de viață, am cedat. Încadrat în brigada de transport a lui Hoffmann, cele cinci brigăzi ajunse în această moară imensă, după ce primeau „sarcinile”, adică încărcat vagoane cu saci de făină, reparații, curățenie, etc, rămâneau fără ocupație, erau „liberi” în curtea fabricii care avea totuşi mai multe turnuri de pază. Mă plimbam şi eu şi observam. De exemplu ruşii care nu lucrau în moară, pentru a putea fura făină, bătea un cui în pereții benzii transportoare ce ducea la vagoane şi până să se observe erau spintecați câțiva saci. Din făina căzută se înfruptau lupii flămânzi pentru a-şi stăpâni foamea care-i chinuia de aproape treizeci de ani. După câteva zile cât i-am admirat furând, după ce am făcut rost de mahorcă, stăteam mai mult în „*Kurika*”, o cameră specială de fumat, deoarece fumatul în fabrică era interzis. Cei mai mulți care veneau la fumat erau ruşi, care fără nicio reținere, se dezbrăcau şi-şi ascundeau şi ei saci cu făină furată.

Într-o zi a venit o rusoaică mai zdravănă, care, fără cea mai elementară jenă, şi-a ridicat rochia şi-a căscat chiloții de molton cu elastic la genunchi „*Pumphosen*” sau „moartea pasiunii” şi a început să-şi lipească pe burta goală un aluat mai consistent din făină cu apă. Mi-a dat un cap de sfoară țipând „*derji maladoi celovek*”, adică s-o țin bine, în timp ce ea, rotindu-se, trăgea un kazacioc să-şi bobineze sfoara pe burtă. Operația terminată, o văd că îşi ridică chiloții, îşi trage rochia şi, fericită, se aşează lângă mine, oferindu-mi o foaie de ziar şi un pumn de mahorcă. Atunci mi-a explicat ingeniozitatea ei, aluatul era moale la burta ei şi era greu de depistat la controlul sever de la poartă, în plus punea şi drojdie, iar până acasă aluatul creştea şi făcea rapid „*piroşki*”, un fel de clătite pe care le vindea la talcioc să poată să-şi hrănească cei doi copii şi să-i cumpere soțului băuturi.

Trecând cu coloana şi pe lângă un soi de bazar, am văzut nimicurile care se vindeau, inclusiv legături cu surcele, dându-mi seama de mizeria în care luptau pentru supravieţuire constructorii celei mai progresiste orânduiri.

Mie, între timp, îmi crescuse părul şi relativ mă înzdrăvenisem relativ, astfel că, într-o zi de august, doi ruşi cu un jeep ne iau de la lucru şi ne duc nu într-un loc pentru repatriere, aşa cum speram noi, ci din nou în lagărul Mănăstârca. La libertate, ca şi la moarte, se ajunge greu, după pătimiri, uneori neimaginabile. Între timp, plecase şi Divizia Horia, Cloşca şi Crişan, rămăseseră, însă foarte mulţi prizonieri, mai ales dintre cei căzuţi la Iaşi. Pentru a nu fi deranjaţi de reacţionari, de fascişti, politrucii ruşi i-au masat pe toţi în baraca XIV, unde, bineînţeles, am nimerit şi eu. Celor mai intimi prieteni le-am povestit peregrinările mele şi, mai ales, procedeele KGB-ului.

Colaborarea şi spionajul promovat de ei se baza pe sute de mii de agenţi ale căror informaţii erau prelucrate de profesionişti la centru şi, astfel, multe personalităţi, chiar şi comunişti cu funcţii, deveneau indezirabili, erau întemniţaţi sau pur şi simplu dispăreau. Masa de informatori îşi continua activitatea – unii din teama unor repercusiuni –, ca şi cei laşi şi conştiincioşi. Alţii, gustând din avantajele nemeritate, făceau orice pentru a şi le menţine. Citându-l pe Quintilianus „o conştiinţă valorează cât o mie de martori”, am încercat să-i conving de criminalitatea acţiunilor KGB-ului, dar le-am sugerat şi posibilitatea ca multora dintre noi să li se însceneze procese, pentru a fi întemniţaţi definitiv în gheţurile Siberiei. În timp ce noi eram în „carantină morală”, fraţii noştri continuau munca fizică şi umilitoare. Se realiza, cu perseverenţă diabolică, dezumanizarea totală. Noi, cei din baraca XIV, ne umpleam vremea cu îndeletniciri mai intelectuale: se scriau poezii, se sculpta, iar cei netalentaţi învăţau limbi străine, confecţionându-ne din coji de mesteacăn adevărate dicţionare.

Eu m-am apucat de limba rusă în ideea de a înfrunta asasinii în limba lor, de ce nu, de a citi clasicii ruşi în limba originală. Aversiunea era îndreptată numai împotriva organelor represive ruseşti, deservite de cei mai calificaţi asasini, nu împotriva poporului rus sau sovietic, un popor muncitor şi creştin, care se metamorfozase în condiţii istorice speciale şi care se pervertise în ultimul hal în cele trei decenii de comunism, devenind hoţi şi perfizi, care pentru

supraviețuire trebuia să fure, să mintă, să ucidă, înecându-şi nefericirea în băuturi şi lene, alcoolismul şi oblomovismul[73] devenindu-le a doua natură. Nu puneam niciodată semnul egalității între popor şi sistem, nu aveam idei preconcepute, admiram în continuare pe Tolstoi şi Dostoievski, pe Puşkin sau Esenin. Căutam deci evadări mentale pentru a ignora pentru câteva clipe realitatea hidoasă, redevenind oameni, redobândindu-ne comportamentul uman normal. Mizeria şi teroarea nu dispăruseră, aveam luni de detensionare, urmate de luni de înăsprire, ca în coloana infinitului lui Brâncuşi. Când „pe frontul de est, nimic nou" parafrazându-l pe Remarque[74], am mai fost o dată întemnițat în 1947, tot în temnița de la Gorki, repetându-se povestea din 1946: ei terorizându-mă pentru a deveni colaborator, eu încăpățânându-mă în a refuza mai brutal.

Între timp avusese loc Procesul de la Nürnberg, unde, din 24 de criminali de război, 12 fuseseră condamnați la moarte. În România, după alegerile măsluite din noiembrie 1946, aveam guvern comunist, care, în 10 februarie 1947, semnase, la Paris, Tratatul de Pace cu puterile aliate, astfel că satrapii aveau noi argumente, care nu mă clinteau însă de pe calea aleasă.

După alte trei luni sunt retrimis în lagăr, cu aceleaşi concepții dar cu un dosar mai gros. Între timp câțiva prizonieri români scoseseră un fel de ziar, o foaie săptămânală „Hidra" şi un supliment „Papagalul" ambele extrem de incisive şi demascatoare, care au dat enorm de furcă organelor KGB şi politrucilor, bineînțeles fără a descoperi ceva concret, bănuielile disipându-se în întreaga masă a „reacționarilor". A fost o acțiune organizată perfect şi cu un impact enorm, redactor fiind omul de cultură şi cavaler deosebit, fostul jurnalist Mihai Răducanu, bineînțeles cu colaborarea multor alți intelectuali distinşi şi luptători convinşi. Un grup restrâns de tineri, printre care Ilarion Stănescu, Aurel State şi alții, se ocupau cu partea

---

[73] Oblomov, personaj principal al romanului omonim din 1859 al scriitorului rus Ivan Goncharov. Oblomov este un nobil tânăr şi generos ce pare incapabil să ia decizii importante sau să facă gesturi semnificative, este văzut ca reprezentând încarnarea ultimă a omului superficial, caracter simbolic al literaturii ruse de secol 19. Oblomovismul este un termen rusesc utilizat pentru a descrie o persoană leneşă şi inertă, asemnănătoare cu personajul romanului lui Goncharov.
[74] Erich Maria Remarque (născut Erich Paul Remark; n. 22 iunie 1898, Osnabrück, Germania - d. 25 septembrie 1970, Locarno, Elveția), unul dintre cei mai cunoscuți şi populari autori de literatură germană din secolul al XX-lea, autor al romanului *Nimic nou pe frontul de vest* (1929).

cea mai periculoasă, difuzarea, adică afişarea ei în barăcile de prizonieri. Între timp mai fusese repatriat un grup, dar marea majoritate a prizonierilor români putrezea îngropată de vie, în bordeiele din Mănăstârka.

Între timp, pe 4 februarie 1948 se semnase de către partidul comunist român, din delegație făcând parte şi Ana Pauker, Tratatul de colaborare şi asistență între URSS şi România prin care, împotriva oricăror legi internaționale, a oricărei justiții se convenise ca Uniunea Sovietică să poată condamna pe teritoriul său, criminalii de război români, care săvârşiseră „nelegiuiri" pe teritoriul Marii Uniuni. Deci KGB-ul putea să însceneze procese împotriva tuturor acelora care avuseseră curajul să se opună intențiilor lor criminale de comunizare forțată a României; pe toți acei care refuzaseră orice colaborare cu asasinii, care puseseră mai presus de libertatea lor, conştiința lor, demnitatea lor de ofițeri ai armatei române şi nu în ultimul rând dragostea față de țară şi față de viitorul poporului român.

Şi astfel, într-o unitate perfectă, s-a organizat cea mai mare grevă a foamei între 4 şi 8 februarie 1948, atunci când la Moscova marii trădători ai nației române, guvernul comunist vindea țara şi aspirațiile ei naționale URSS. Ceream să ni se comunice în scris, să apară în presa sovietică data până la care Uniunea Sovietică va repatria ultimul prizonier român. Organizată în cel mai strict secret de cei pe care i-am elogiat cu atâta respect, dintre care nu au lipsit Aurel State, Ilarion Stănescu, George Fonea, Victor Clonaru, Puiu Atanasiu, dr. Sari Achile şi mulți, mulți alții, la grevă au participat în jur de trei mii de ofițeri prizonieri români. Cu excepția celor grav bolnavi, cărora li s-a interzis participarea, timp de patru zile nimeni n-a mâncat absolut nimic. Comandantul lagărului, colonelul Verbinski, adjuncții lui, lt. Karamanov şi lt. Pikov, zis Mucea, au intrat în panică, s-au adresat comandantului NKVD din Gorki, care a trimis forțe de întărire, dar şi câteva ambulanțe cu medici. Au început negocierile avansând ei unele termene, prizonierii români n-au renunțat însă la revendicările lor. Pentru intimidare au ridicat un grup de vreo douăzeci de prizonieri, considerați organizatori, printre care mă aflam şi eu, ducându-ne pe jos, în îmbrânceli şi înjurături, în carcera din lagărul Oranki.

Au început diversiunea tipică KGB-lui, lansând zvonuri ba că cei din Mănăstârka, ba că cei din Oranki au încetat greva, acțiune

care s-a soldat eşecului, noi cunoscându-ne mult prea bine, fiind exclusă cedarea unilaterală. Singurul lucru pe care l-au reuşit, a constat în adăugarea a încă două revendicări: reîntoarcerea celor de la Oranki şi angajamentul ruşilor că nu vor lua nicio măsură de pedepsire a unor bănuiți organizatori. Din pricina stării de sănătate, după trei zile câțiva au leşinat fiind internați în spital, ceea ce m-a îndârjit şi mai mult. Analizând consecințele, faptul că nu puteau hrăni artificial un număr prea mare, au sosit în lagăr generalul Vladimirov, adjunctul ministrului afacerilor interne, generalul Kabulov, şeful KGB regiunea Gorki şi şeful procuraturii generale Vâlcov care au reluat negocierile. În primul rând ne-au readus pe noi în lagărul Mănăstârka, după care au redactat un comunicat scris şi afişat în toate barăcile, prin care eram anunțați că guvernul Uniunii Sovietice a hotărât repatrierea tuturor prizonierilor români până la data de 30 iunie 1948. A fost o victorie a dârzeniei şi demnității, deoarece un prim lot a fost repatriat în martie, iar restul până la 30 iunie 1948, izbândă umbrită de unele acțiuni criminale ale KGB-lui.

Au început să dispară în grupuri şi individual cei bănuiți că ar fi fost organizatori, dar şi mulți care aveau dosare de reacționari, de ultranaționalişti, de periculoşi pentru consolidarea comunismului în România. După ce m-am despărțit de câțiva prieteni, frați de suferință şi de luptă, pe la jumătatea lunii aprilie 1948 sunt ridicat şi eu, nu pentru a fi repatriat, ci pentru a fi închis pentru a treia oară în temnița din Gorki. Cei care ne opuseserăm cu atâta vehemență trădărilor din diviziile Tudor Vladimirescu şi Horia, Cloşca şi Crişan, apărând cu sângele nostru demnitatea şi onoarea ostaşului român, cei care luptaserăm cu consecvență împotriva umilinței, refuzând munca de robi, cei care nu admiseserăm batjocorirea demnității umane, cei care îndrăzniserăm să sfidăm KGB-ul prin apariția Hidrei şi Papagalului, cei care am fost considerați capii celei mai mari greve a foamei din URSS, am înfundat inițial temnițele, iar în urma unor înscenări criminale, a unor procese care nu aveau nimic în comun cu justiția, am împânzit Gulagul sovietic în înghețurile Siberiei sau la nord de cercul Polar, plătind astfel temeritatea şi consecvența cu care ne-am apărat demnitatea de ofițeri şi de oameni.

XI. LA RAISON DU PLUS FORT EST TOUJOURS LA MEILLEURE [75]

Consider inutil să mai descriu ritualul dezbrăcării de hainele de prizonier, al îmbrăcării hainelor vărgate, ochelarii metalici negri cu care mă conduceau ca pe un orb. Am ajuns în celula 222 din „maison rouge” când stările sufleteşti alternau de la greața infinită pentru noile încercări, la ura enormă pentru cei ce încercau să schingiuiască o voință, să-mi pângărească autoritatea morală câştigată cu trudă în cele mai inegale bătălii, ulterior în lagăre şi temnițe, asasini care atentau la tinerețea unui om, pentru că a dorit cu prețul vieții să rămână om. Singurul gând care încolțea în mintea mea şi devenise obsesie, era de a protesta cât mai energic, singurul mijloc de care dispuneam fiind greva foamei. Par force de conscience, pasul trebuia făcut cu riscul suprem al morții, ajutându-i să-şi ducă la îndeplinire asasinatul. Ancheta a început mai repede, chiar dacă a doua zi trezindu-mă în cabinetul unui colonel KGB-ist, care şi-a îngânat numele Lebedev şi a aceleiaşi translatoare Tamara. A fost cel mai sadic călău întâlnit în Uniunea Sovietică, care încerca să te lichideze, trecând în câteva minute, de la om de drept cum se definea, la comportamentul celui mai temut temnicer, fără măcar să clipească. Kaghebistul a trecut direct la subiect, spunându-mi fără nicio inflexiune a vocii, pe un ton plat dar sentențios, că mi s-a întocmit un dosar de criminal de război, pe motiv că am instigat la război, arătându-mi o copie după discursul meu pronunțat în ziua de 10 mai 1942 când, ca şef al promoției de ofițeri 1942 „dezrobirea”, pronunțasem un discurs festiv, jurământul nostru în fața regelui şi a mareşalului. La replica mea că nu puteam instiga la război în 1942, când acesta a început în 1941, el a adăugat că găsise şi martori să mă acuze de „răfuială cu populația civilă”. Am cerut insistent să fiu dus la fața locului să fiu confruntat cu populația civilă din Ialta, să mi se spună concret în ce a constat „răfuiala”. Culmea justiției sovietice, îmi răspunde că, important e ce scria el nu ceea ce făcusem eu, după care, înjurându-mă de mai multe ori, mă trimite în celulă. Din acel moment l-am anunțat categoric că declar greva foamei „goldovka” pe termen nelimitat, protestând astfel față de abuzurile grosolane, nelegiuirile KGB-lui. Am contestat dreptul unui tribunal sovietic de a

[75] „Rațiunea celui mai tare este întotdeauna cea mai bună” (La Fontaine)

mă judeca, la care mi s-au citit fragmente din acordul româno-sovietic semnat de Ana Pauker în 4 februarie 1948, prin care guvernul român permitea judecarea criminalilor de război pe teritoriul Uniunii Sovietice. Parcă i-am dat cu o măciucă în cap când a auzit din gura mea că eu nu recunosc guvernul român impus de ei, majoritatea fiind trădători, scoşi din lagărele sovietice de KGB şi plantați miniştri în România pentru a le îndeplini politica de comunizare şi expansiune. Când i-am amintit şi faptul că dacă aş fi acceptat şantajul din mai 1944, din 1945 şi din 1946 eram de mult în țară, ocupam funcții probabil mai mari decât ale lui, s-a potolit aparent, a chemat temnicerul spunându-mi la plecare „ pasmotrim", adică „vom vedea". Întors în celulă înaintea mesei de prânz, am refuzat primirea ciorbei, anunțându-i că din acel moment refuz orice mâncare şi apă, fiind în greva foamei. A plecat fără să spună ceva, iar eu mi-am început plimbarea analizând situația care se modificase, clar, şantajul culminând cu întocmirea unui dosar de criminal de război. A doua zi, după ce am refuzat cele 250 grame de pâine şi aşa-zisul ceai, sunt vizitat de un colonel rus, însoțit de un alt ofițer, probabil ofițerul de serviciu şi de un altul în halat alb, medic. Întrebat de ce refuz masa, fără alte comentarii le-am răspuns că protestez astfel împotriva nelegiuirilor la care sunt supus, împotriva celui mai murdar şantaj. Argumentul lor că în Uniunea Sovietică nu este recunoscută greva foamei, nu m-a convins cu nimic, în afară de faptul că pentru ei devenisem un caz neobişnuit în temnițele lor. Au încheiat un proces-verbal pe care l-a semnat „komissia" şi de data aceasta şi eu.

După două zile sunt chemat din nou la anchetă, le explic ce-a însemnat fraza „Ei, înaintaşii noştri, au sfărâmat zările, dar munții Carpați au rămas nesfărâmați, Maiestate!", adică o metaforă ce voia să însemne anularea Dictatului de la Viena, prin care ni se răpise o parte din Transilvania. Le mai spuneam că un tânăr de douăzeci de ani, fără nici o funcție, nu putea influența decizia unui stat care a declarat război în urma conjuncturii create în Europa, neexistând o altă ieşire. El a scris că, prin discursul meu, am preamărit eroismul celor ce luptaseră împotriva Uniunii Sovietice, că am acceptat politica dictaturii fasciste, pentru care motiv am plecat „dobrovolnăi", voluntar, pe front. Argumentul meu că, pentru un ofițer activ, participarea la război era o datorie de onoare, iar armata era apolitică, erau vorbe în vânt. Se crampona de lozinci ieftine

precum „război nedrept”, „n-am avut conştiinţa înaintată” şi alte aberaţii pe care, deşi mi le-a citit de două-trei ori, am refuzat să le semnez. A patra zi începusem să am ameţeli. Gura mi-era complet uscată şi mirosea groaznic. Expectoram ceva negru, ca fierea, limba mi se băşicase, iar eu, deşi trecusem punctul critic, parcă pluteam. Renunţasem la plimbările mele, stăteam în picioare sau zăceam pe pardoseala rece a celulei. Eram urmărit permanent, chiar prin deschiderea uşii, nimeni nemaispunând nimic, chiar când nu-mi mai fixam patul în perete. Parcă şi mintea o luase razna; aveam coşmaruri, visam mese pantagruelice, banchete. Nu mai dormeam deloc, nu de foame, deoarece pierdusem total acest instinct animalic, ci de frica de a nu mă mai trezi. Realitatea este că, după opt zile, am căzut într-un somn letargic, nemaiavând resurse nici pentru alimentarea coşmarurilor chinuitoare. Când mă trezeam însă constatam că sunt conştient, că pot lega două gânduri. În ziua a noua a intrat în celulă aceeaşi comisie, care a întocmit un proces-verbal de hrănire artificială, după care a urmat circul. O rusoaică grasă în halat alb ţinea în mână o tavă cu un fel de irigator cu un furtun, o cană, o lingură, pansament. Sunt legat de un scaun cu spătar de doi temniceri, care m-au imobilizat complet; după care o doctoriţă m-a rugat să deschid gura. Văzând că refuz, a utilizat lingura pentru a-mi forţa deschiderea gurii, unul mă trăgea de bărbie în jos şi de nas în sus. Când reuşeau să-mi deschidă gura puţin îmi băgau în gură un fel de căluş din pansament, care cădea bineînţeles când deschideam eu brusc gura mare. La un moment dat am simţit o durere care mi-a străfulgerat creierii, la care doctoriţa a spus că este imposibil, îmi rupe toţi dinţii, că-mi răneşte „glotka” faringele şi propune internarea mea în spital. Colonelul a urlat ceva la ea, după care a intervenit sora grasă, mătăhăloasă. După un „razraşite”, permiteţi, se apropie de mine şi în ritmul respiraţiei mele începe să-mi vâre ditamai furtunul pe nas. Trăiam ceva ce credeam imposibil, dar ea transpirată toată a reuşit să-mi vâre furtunul până la un semn, când doctoriţa a spus „dastatocino”, suficient, iar sora victorioasă „gatova”, gata. Doctoriţa a renunţat la irigator, a fixat la capătul furtunului o pâlnie, s-a urcat pe pat şi a început să toarne conţinutul cănii în pâlnie. Simţeam ceva călduţ în stomac, dar atât deoarece netrecând prin gură nu ştiam nici ce era , nici ce gust avea. Cu răbdare a turnat tot conţinutul cănii şi apoi o cănuţă cu ceai. Fericiţi, m-au dezlegat, m-au aruncat pe pat, înţelegând că operaţia se va repeta după amiază. După amiază, către

ora 17 s-a repetat operația cu băgatul furtunului pe nas, numărul spectatorilor mărindu-se. Nu ştiam ce le insuflasem: milă, ură, admirație, dispreț, dar veneau să asiste la spectacol, probabil şcolarizare. După vreo două zile am început să-mi recapăt echilibrul, chiar să merg, ceva mai mult – mă verificam, cu ajutorul Mnemosinei[76] încercând să-mi amintesc cele nouă muze.

Mi-am amintit doar şase, de restul reamintindu-mi a doua zi când reconstituiam istoria ultimei săptămâni. A cincea zi a asistat şi colonelul Lebedev, care a primit răspunsul dorit, că-şi poate continua ancheta „cerez raskolko dnei”, peste câteva zile. Când a auzit că nu am avut scaun de cinci zile i-a zis sorei „zdelati klismu”, pe care am suportat-o chinuit de ruşine, jena imensă față de cele două femei. Doctorița m-a convins că hrănirea pe nas îmi poate produce leziuni la faringe, că pot eventual muri dacă lichidul ajunge în plămâni. La a 18-a hrănire simțind dureri în gât am cedat, acceptând introducerea furtunului pe gură. Când îmi punea mâna pe cap să mi-l împingă pe spate, îi simțeam tremurul palmei de emoția ce i-o producea această operație inumană. Eu nu mai eram legat, ca un leu îmblânzit îmi ocupam locul pe scaun, aşteptând docil introducerea furtunului şi turnarea elixirului vieții, ceea ce făcea sora. Operația introducerii furtunului o executa cu grijă, deoarece de două ori a fost nevoită să mi-l scoată pentru că mă sufocam. Tot foindu-se pe lângă mine am văzut că în buzunar avea două țigări, pe care la momentul propice, când temnicerul şi sora erau cu spatele, i le-am subtilizat rapid, ea zâmbindu-mi complice doar din privire.

După douăzeci de zile şi unsprezece de hrănire artificială sunt dus din nou la anchetă. După trei zile când i-am explicat comportamentul meu față de populația rusă, când am insistat să fiu confruntat cu partizanii, cu locuitorii Ialtei, cu soldații sau ofițerii din batalionul meu, concluziile lui au fost inventate: „răfuieli cu populația civilă”, acceptând ridicarea unor civili de către armata germană. Ajuns în celulă, cer un foc temnicerului – se obişnuia să primeşti câte o țigară de la anchetatori – şi amețit după primul fum, îmi vine în minte un cuvânt pe care mi-l repeta cu obstinență doctorița „bezpolezno”, adică zadarnic. Eram convins că drumul pe care pornise ancheta era calea mea spre pieire irevocabilă, dar eram

---

[76] Mnemosyne, una dintre titanide în mitologia greacă, fiica lui Uranus şi a Gaiei. Din unirea ei cu Zeus s-au născut cele nouă muze. Mnemosyne personifica Memoria.

convins că şi mai categoric să nu cedez acestui şantaj ordinar, deci să continui greva foamei.

Când am fost chemat din nou la anchetă primul lucru ce mi se comunică a fost că dosarul a fost încheiat, după care îmi dă o sumă de informaţii despre familie, care din fraţi se căsătorise, care se „încadrase” în politica partidului, ceva mai mult că „prietena ta Etta te aşteaptă încă”. Detaliile prezentate mi-au întărit convingerea că unele informaţii le avea de la Securitatea română cu care erau în legătură, nu puteau să le afle din cele două cărţi poştale primite de câte douăzeci şi cinci de rânduri. Ideea lui era de ce nu vreau să fiu şi eu ca ei în ţară, să fiu în rândul lumii. Am refuzat să răspund la întrebări care n-aveau legătură cu ancheta, fapt care l-a enervat profund şi, ieşindu-şi din pepeni, pentru prima dată mi-a dat două perechi de palme, urmate de o ploaie de înjurături, care mai de care mai pitoreşti. Dispus să suport orice de acum înainte, după ce m-am recules din uluiala palmelor, îi răspund ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic: „decât s-o pierd aflând ea ce-am făcut ca s-o văd, mai bine s-o pierd ştiind ce n-am făcut pentru a o pierde definitiv”. Tamara accentua fiecare cuvânt, căutând să redea cât mai exact spusele mele. După toate acestea scoate câteva foi de hârtie tipărită cu goluri la care trebuia să răspund eu. Mi-am dat seama că este un contract de colaborare cu KGB, dar aşteptam să văd până unde merge mârşăvenia. După completarea tuturor datelor din care nu lipseau studii, limbi străine, situaţie familială etc. timp de două zile îşi reia discursul care în esenţă consta în „trădează interesele naţionale, ţara şi poporul, în numele internaţionalismului, a comunismului”, cu alte cuvinte devii sluga noastră, colaborator pe bază de contract. Când îl întreb să-mi spună concret ce-ar trebui să fac, să vezi şi să nu crezi. Prin oamenii lor voi deţine slujbe din care voi avea posibilitatea, mă vor instrui ei acum, să-i informez despre acei care se opun planurilor lor, cine sabotează, cine gândeşte ceva împotriva doctrinei lor, dacă nu vreau să mai rămân în armată voi absolvi o facultate la ei, de unde voi fi propulsat într-o funcţie din care le pot aduce servicii. Contractul prevedea opţiunea mea, după care vom completa celelalte condiţii: retribuţii, avantaje, îmi vorbea de bani, lux, femei, băuturi, deoarece la ei era de bază, cu care vor achita micile mele servicii pe care le voi aduce eu, prin care-mi voi manifesta ataşamentul meu faţă de cauza comunismului. Eram efectiv perplex de cele ce mi-era dat să aud, târgul propus mi se părea cea mai murdară nemernicie la

care s-ar putea preta un om. Strângeam pumnii de mânie, îmi venea să-i crăp capul călăului, dar îmi muşcam buzele până la sânge şi cu o voce fermă îi spun NU, încercând să motivez că-i împotriva educaţiei mele, este împotriva firii mele, că n-am stofă de aventurier, de spion, într-un cuvânt că urăsc trădarea, apanajul celor mai josnice lichele etc. Ca să-l conving de hotărârea mea categorică şi definitivă am mai adăugat că chiar dacă aş accepta, el ar fi convins c-am acceptat din cel mai cras oportunism, că mi-am vândut sufletul şi conştiinţa în schimbul libertăţii, ajungerii acasă. Nu ştiu dacă l-au impresionat cele spuse de mine, sunt convins că o lepădătură, o bestie de talia lui, nu se lasă mişcat nici de lacrimi, nici de vorbele unui tânăr, şi în plus ale unui străin pe care-l ura de moarte. El îmi răspunde că nu ţine seama de răspunsul meu, dat sub imboldul nechibzuinţei tinereţii, că-mi lasă timp de gândire spre a deveni rezonabil, cu alte cuvinte eu acasă, iar el cu încă o sarcină îndeplinită, adică recrutarea a încă unui colaboraţionist, care avea să crape undeva pentru cauza comunismului slav.

Revenit în celulă, mi-aprind ultima ţigară şi fumul negru de ţigară în loc să-mi întunece gândurile, acţiona ca o străfulgerare în conştiinţa mea: rămânea un NU categoric spus trădării, în apărarea demnităţii de om, de român, pentru salvarea onoarei de ofiţer al armatei române. Era în acelaşi timp un DA spus viitorului meu nu numai incert şi sumbru, dar în mod sigur cu un final indubitabil, moartea. Era un act de voinţă major, crucial pentru viaţa mea, de a rămâne neclintit în singura atitudine acceptabilă pentru un om cinstit şi demn. Când am fost trezit pentru a fi hrănit cu tubul, eram probabil desfigurat, deoarece doctoriţa insista să-i spun ce mă doare. Nu mă durea nimic, mă desfiguraseră nelegiuirile unor asasini care făceau orice ca să mai pângărească o conştiinţă. După hrănire sunt aşteptat şi dus la anchetă unde satrapul îşi aşteaptă victima zâmbind, rânjetul fiarei înainte de a-şi înghiţi prada strivită.

Aceeaşi întrebare şi acelaşi răspuns categoric. Ţipetele lui profetice că viitorul meu va fi îngropat în gheţurile veşnice ale Polului Nord, iau sfârşit, probabil presat de timp, punându-mi în faţă două dosare, unul de criminal de război, celălalt de colaborare cu KGB-ul, un pix pentru a-mi pune semnătura pe unul dintre ele, şi o brichetă mare rusească pentru a-l arde pe celălalt. Alegerea era clară. Urma să-mi semnez dosarul de trădător ce-mi garanta temporar viaţa sau să semnez dosarul înmormântării mele de viu, renunţând la o

viață stigmatizată de dezonoare. O revelație dumnezeiască îmi luminează pentru o clipă mintea, mi-am zis că au destule copii indiferent de câte voi arde şi cu un ultim strigăt de strigoi, am țipat că eu nu voi semna niciunul, cum nu semnasem nimic până atunci. Luasem hotărârea supremă, singura cinstită pentru înfrângerea răului, împotriva mârşăveniei abuzurilor şi a injustiției.

În a 42-a zi de greva foamei, după 70 de hrăniri artificiale s-au petrecut lucruri care nu erau cuprinse în programul zilnic al închisorii. După hrănirea mea cu furtunul, care a avut loc mai devreme ca de obicei, vine un temnicer în celulă cu scule de bărbierit, păzit şi el de către temnicerul de pe culoar. Mă aşez pe pat, şi noul Figaro de data aceasta mut, numai prin semne mă săpuneşte şi prin smucituri ale capului, mă bărbiereşte şi părăseşte celula, compătimindu-mă din priviri. Se deschide celula din nou, mi se aruncă un costum vărgat ceva mai bun şi mai curat şoptindu-mi conspirativ „sudebrai proțess". Primul cuvânt nu l-am înțeles dar „proces" m-a zguduit şi am început să tremur, gândindu-mă că o mascaradă de proces va consfinți printr-o sentință, ce mai criminală înscenare, cel mai odios şantaj, demn numai de odiosul KGB, organul represiv şi terorist care crease Gulagul şi exterminase câteva zeci de milioane de ființe omeneşti vinovate numai că s-au opus să colaboreze cu KGB în planul lor de edificare a comunismului, de a construi cu sclavi obiectivele gigantice în lupta lor de expansionism a slavismului, de distrugere a lumii libere. Era vremea când încă nu se utiliza la scară de mase injecții cu boli necruțătoare, radieri, droguri psihiatrice, exterminarea se făcea prin muncă extenuantă în condiții animalice, scopul fiind acelaşi, crearea unei ființe negânditoare, vegetative, care va trăi numai pe bază de instincte pavloviste, care după Makarov vor fi dominați doar de hienismul supraviețuirii cu orice preț.

Eram deci în a 43-a zi de greva foamei, când cu ochelarii negri de tablă sunt condus pe culoare şi uşi de gratii până undeva în aer liber, după care mi se scot ochelarii şi sunt împins într-o dubă de transport deținuți, încărcată la refuz. Mă aşez între două femei care s-au strâns ca să-mi facă şi mie loc, spunându-mi că mă aflu în „ciornâi voron". În dubă era un vacarm de nedescris, deşi nu se cunoşteau între ei, în afară de două grupulețe şi toți pronosticau câți ani vor primi. Era o adunătură eterogenă, de la copii la oameni în vârstă, de toate naționalitățile Uniunii, toți vorbeau ruseşte cum

puteau, astfel că nu se observă că nu sunt de-al lor. O femeie de lângă mine îmi explică că este şoferiță, că a fost prinsă furând lapte, dar pentru că a fost pe front şi are decorații va primi doar opt ani. Să mă aflu şi eu în treabă îi spun spre încurajare „tolko tri”, adică numai trei. Mai învățasem fără să vreau „ugolovnâi kodex”, cod penal şi „statia”, articol, cuvinte uzuale în vocabularul criminalilor. Se deschide uşa şi un gardian înjurând țipă la noi să „prekratim sum” adică să încetăm gălăgia.

Cealaltă femeie de lângă mine, evident enervată, îmi citează, spunea ea, din Kalinin „dacă sunteți chemat să conduceți oameni, atunci trebuie să vă comportați ca oamenii”. Contrariat de ieşirile ei filosofice întreb ce meserie are, la care-mi răspunde: profesoară, condamnată pentru agitație, adică 25 de ani, iar pentru că de acum nu vom mai purta nume, ci vom fi un număr oarecare, îmi adaugă un VAT, explicându-mi că înseamnă „voshvaliatî amerikanskoi tehniki”, adică lăudarea tehnicii americane. Apoi adaugă sentențios că va fi toată viața SOE „soțialno-opasnâi element”, element periculos social. Intram într-o lume unde se vorbea doar în litere cu care erau înfierate ființe umane născute libere, condamnate doar că nu pot gândi în cadența KGB-lui.

Duba porneşte către instanța „dreptății imanente” unde principiile de drept se modificaseră total. În loc de „mai bine să nu condamnăm o sută de vinovați, decât să condamnăm unul nevinovat”, principiul umanismului socialist suna „mai bine condamnăm milioane de nevinovați, decât să ne scape un vinovat necondamnat”. Ajungem undeva într-o curte înconjurată de o plasă metalică, o latură a ei fiind întețită de oameni aşa-zişi liberi. Asist la un spectacol irepetabil în viața mea. Părinți, frați, surori, soții, copii care ştiau de ziua procesului, aşteptaseră o noapte întreagă la gardul de sârmă, la zidul disperării umane, pentru a-şi vedea pentru ultima dată poate copilul, fratele, sora sau soțul. Urletele şi văicărelile amplificate de liniştea dimineți te cutremurau. Atâta durere şi atâta jale nu mi-am putut imagina că pot încăpea într-un singur om. Îşi smulgeau părul din cap, se zgâriau pe față,îşi dădeau cu pumnii în cap, şi totul în urletele unei dragoste ce-şi țipa ultimul cuvânt, în văicărelile unei dureri ce le desfigurase chipul omenesc, în suspinele disperării ce invadase o omenire întreagă. Auzeam strigăte de o parte şi de cealaltă, toate cu sensul unui veşnic adio: aşteaptă-mă, nu plânge mamă, fii tare tată, sunt nevinovat, bestiile m-au răpus, fii tare

„sânok”, fiule, Dumnezeu cu tine, era de fapt singura speranță credibilă, trăieşte-ți viața, fii supus şi câte alte răbufniri de deznădejde umană sau de îmbărbătări zadarnice. Acest cataclism ce dezlănțuise cele mai înduioşătoare simțăminte omeneşti prăbuşise omul în cel mai animalic prozaism, când cei condamnați la întuneric şi frig cereau ciorapi de lână sau mănuşi, usturoi sau mahorcă, slană sau kashă.

La un semnal al temnicerului, trebuia să ia sfârşit ultima revedere, cea mai sfâşietoare despărțire. Se aruncau pachete cu tutun şi alimente, fiecare se arunca ca un animal de pradă asupra ultimului simbol al legăturii cu oamenii liberi dintr-o închisoare mare cât Uniunea Sovietică. Suntem bruscați, împinşi cu baionetele într-o cameră cu bănci şi gratii unde aşteptam procesul. Profesoara se aşează lângă mine, şi-a dat seama că sunt străin după accentul puținelor cuvinte pe care le pronunțasem şi mai ales că eu rămăsesem singur în mijlocul curții, ca o stană de piatră, cu sufletul împietrit de ce-mi rezervase viața să trăiesc, deoarece nimeni din ai mei aflați la mii de kilometri nu puteau bănui supliciile prin care trecea acel care trebuia să le înfăptuiască speranțele, acel care ştiuse cândva să-i iubească cu toată patima, poate mai mult decât aceşti oameni care fuseseră forțați să-şi disimuleze şi gândurile şi emoțiile. Atunci ea îmi şopteşte cuvântul cheie, simbol „smelostî”, curaj, filosofând din nou că viața trebuie trăită cum ne-am făurit-o fiecare, sau cum ne-a fost programată de călăi. Îmi dă un săculeț cu mahorcă şi strânge cu putere mâna unui om ce-şi dădea şi el sufletul şi pe care-l bănuia om.

Intrau şi ieşeau pe rând din sălile de judecată, procesele erau scurte, judecătorii consfințeau prin sentințe deciziile KGB-lui, toți executau zeloşi ordinele criminale şi politica partidului, singura forță călăuzitoare în noua societate a schilodirii oricărei conştiințe umane. Era o amestecătură de oameni şi „orori” săvârşite, mergând de la „SOE”, de la elemente antisociale, până la „KRA”, kontrrevoliuționâi aghitația” sau „ASA”: „antisoțialnâi aghitația”, toți pedepsiți pe baza „deseatnogo punkta”, articolului zece a „ugolovnâi kodeksa” nefiind exceptați criminalii ordinari de drept comun, „raskolnikii” moderni, emanație al noului sistem al decrepitudinii morale şi hoți de toate genurile, de la găinari, în lupta pentru supraviețuire. Majoritatea se întorceau cu condamnări pe viață, înjurând avocații puşi din oficiu, care nu ştiau altceva, decât să roage inculpatul să „prinimatâi”, să recunoască fapta, după care,

completând pe procuror, solicita pedeapsa legală, adică cea impusă la terminarea „sledstvia”, a urmăririi penale. Judecătorul, un KGB-ist în robă, şi cei doi asesori, obligatoriu activişti de partid erau în unanimitate de acord cu partidul, iar din ataşament profund, zeloşi, săreau gardul în toate cazurile. Nu existau martori, expertize, circumstanțe speciale sau atenuante, nu se analizau cauzele care se aflau la baza „prestuplenia”, a crimei, a infracțiunii, ci ca nişte roboți aplicau şablonul paragrafelor, pentru a mări numărul milioanelor de ZK- „zakliuceonâie”, noua denumire a unui sfert din populația primei țări din lume care trecuse la construirea unei lumi a „dreptății şi demnității umane”. Mi-a venit şi mie rândul. O cameră macabră cu câteva bănci goale, eu nu aveam nici asistență, nici rude, o masă unde stăteau cei trei satrapi, o măsuță pentru ghilotinar, aşa-zisul procuror, şi o alta pentru avocatul din oficiu, reprezentantul intelighenției corupte şi îmblânzite. La un moment dat apare Tamara care se aşează lângă mine, şi adevăratul şi singurul criminal, colonelul KGB-ist Lebedev, care-şi râdea în pumni revăzându-şi candidatul la exterminare. Judecătorul mă anunță că am dreptul la „poverenâi”, avocat din oficiu, după care termină întrebându-mă dacă recunosc fapta. După ce o rog pe Tamara să traducă luând asupra mea gravitatea afirmațiilor, încercând să-mi depăşesc nu emoția ci scârba profundă pe care mi-o producea cea mai oribil regizată mascaradă, ura care mă domina împotriva acestor gâzi ai demnității umane, încep: nu recunosc forul de judecată, n-am nevoie de apărător deoarece n-are ce apăra, n-am recunoscut şi nu recunosc nimic din cele scrise în dosar sau ce se va scrie, sunt victima celui mai mârşav şantaj, drept pentru care mă aflu în a 43-a zi de grevă a foamei, protestând împotriva samavolniciei, a celei mai oribile înscenări. Mă ascultau perplecşi de ceea ce auzeau, fără să mă întrerupă. După ce am accentuat că nici în țară, nici pe teritoriul Uniunii Sovietice n-am săvârşit nicio infracțiune în afara datoriei de ostaş, am cerut martori români sau ruşi, din batalionul meu sau din Ialta.

Deşi am fost învățat să cred în justiție, de data aceasta sunt victima celei mai odioase înscenări, a celui mai murdar şantaj organizat de KGB, că adevărații criminali sunt ei şi vor fi judecați de un nou tribunal la Nuremberg, ei fiind obligați să pronunțe ca slugi credincioase, sentința impusă de partid.

Au încercat să mă întrerupă de mai multe ori, nu înspăimântați, ci conştienți de adevărurile ce le auzeau poate pentru prima dată într-o sală de judecată, parcă şi-ascundeau fețele pentru a nu fi recunoscuți de generațiile următoare

Fiat justitia, pereat mundus, ca şi leit-motivul care va conduce la pieirea unei lumi care a crezut în dreptate, în dreptul imanent al omului, în dreptul de a trăi şi gândi liber. Odată terminată pledoaria mea, cei trei coautori la mârşăvie şi-au rostit sentința: „Pentru crime de război, sunteți condamnat la moarte, pedeapsă comutată conform… la 25 de ani muncă silnică. Aveți dreptul la recurs". Doi gardieni care-şi pierduseră răbdarea pătrund în sală, conducându-mă în îmbrânceli în sala de aşteptare a dubei. Gloata de aici se mai îngroşa cu o victimă, cu un simbol nou VP, „voennâi prestupnik", criminal de război. Mă aşez lângă profesoară, care, între timp, primise şi ea 20 de ani, spunându-i că nu mi-am putut imagina o nelegiuire mai mare, care întrecea toate crimele săvârşite de „călăii fascişti" la Majdanec, Buchenwald sau oriunde. Ea era ca un bloc de piatră, rigidă şi imobilă, iar lacrimile, care îi picurau monoton şi regulat din ochii ei înfundați, simbolizau lacrimile suferinței şi urii unui întreg popor care-şi aştepta cu aceeaşi resemnare demnă rândul la ghilotina comunismului. Îi spun că sunt total „vîzbeşenâi", indignat, de ceea ce am trăit. Îmi oferă o felie de pâine unsă cu untură, pe care o refuz din politețe, fiind prima care a aflat că sunt în greva foamei de 43 de zile. Impresionată, îmi şopteşte că am dreptul la „kassatsionnom jaloba", la recurs, că eu n-am ce pierde, ei fiindu-i teamă să nu primească 25 în loc de 20 de ani. Gălăgia inițială a gloatei fusese înlocuită de o tăcere grea de mormânt, fiecare fiind frământat şi apăsat de anii grei pe care-i primise, fiecare gândindu-se la şansa minimă de a scăpa tăvălugului exterminării în masă. Sunt zărit şi de şoferiță căreia nu-i dispăruse zâmbetul, şi care cu un gest spontan de sinceră solidaritate umană, îmi pune direct în brațe un pachețel, spunându-mi că eu am fost singurul drept cu ea, că a primit numai trei ani că-i tânără şi sănătoasă şi că va trece prin acest impas al vieții ei. A discutat ceva în şoaptă cu profesoara după care se crispează, uitându-se la mine ca la un sfânt, singurul care a avut curajul să protesteze împotriva samavolniciei. Peste puțin timp zvonul s-a răspândit, toți, mulți poate adevărați criminali, mă priveau cu compătimire şi nu-şi economiseau epitetele care începeau cu „durak", prostule, te-ai crezut în vest, cuvântul acesta magic pentru ei

însemnând lumea liberă, implicit a dreptății, continuând cu „kretin”-ule voi cei din lumea cealaltă habar n-aveți ce se întâmplă la noi, din ignorare totală o să vă vină şi vouă rândul, continuănd cu „sânok”, fiule, n-ai ştiut nimic despre comunism, dar ai timp să-l cunoşti, iar alții mă înjurau „ce mă-ta vrei de unul singur să pui ordine la noi?”, sau „gura mă-tii, aşa-ți trebuie dacă ați pierdut războiul!”.

Era vorbe simple şi goale dar care revelau o stare de spirit, filosofia unei vieți, prezentată nouă ca: „visul de aur al omenirii”. Copleşit de atâtea „complimentări” am simțit cum se preling primele lacrimi din nişte ochi care îndrăzniseră cândva să privească departe, iar acum constatau că acest frumos departe, era un mormânt în îndepărtata Siberie. Nu plângeam comportamentul meu, că am respins trădarea de neam şi țară, îmi plângeam doar tinerețea, soarta necruțătoare şi ingrată, că cei mai frumoşi ani ai tinereții unui om să fie irosiți şi măcinați în Gulagul Uniunii Sovietice. Gândurile, că erau mai onorabili doi metri pătrați la capul de pod Kuban sau Sevastopol, în cimitirul eroilor, au fost întrerupte de strigătele sălbatice ale gardienilor care ne pregăteau să ne întoarcem în mormântul comun al temniței. Profesoara îmi spune să ascund totul cât mai bine, mai ales tutunul, să nu mi-l ia „blatnoii”, cuvânt intraductibil specific Gulagului, hoți şi criminali fără nici cel mai elementar scrupul, după care din nou în „ciornâi voron”, care după zăbovire porneşte pe un drum nou al necunoscutului şi incertitudinii. Duba se deplasa parcă mai greu, gâfâia parcă de greutatea sutelor de ani de condamnare, ce împovărau nişte ființe umane, libere acum câteva ore. Ajunşi în camera de „primire”, douăzeci de temniceri ne luau în primire câte unul, ne dezbrăcau de hainele vărgate de paradă, ne controlau şi-n fund, tăiau în bucățele minuscule pâinea, slana sau alte merinde, răsturnau tutunul şi mahorca, rupeau țigările pe care ți le înapoiau pe o foaie de ziar Pravda, „adevărul” nelegiuirilor legiferate, îți dădeau în primire haine vărgate ponosite şi bocanci, după care erai condus într-o încăpere enormă, îmbâcsită cu sute de condamnați anterior. Cele două rusoaice au urmat probabil acelaşi ritual într-o încăpere alăturată, gestul lor insignifiant de solidaritate căpătând pentru mine, în noua lume a animalismului feroce, dimensiuni enorme. Aici erai buimăcit de hărmălaia ocupanților, de fumul ce plutea deasupra unor paturi suprapuse pe patru nivele, de mult ocupate de cei mai puternici. Erai întâmpinat de statul major al şefului blatnoilor, care te băgau într-un colț lăsat liber, te întrebau

„paragraful” ei ştiind motivul condamnării şi cuantumul pedepsei, după care urma percheziția.

Eu îmi ascunsesem săculeții de mahorcă sub talpă, deşi nu era necesar, deoarece un deținut care fusese cu mine în dubă, le-a strigat să mă lase-n pace că sunt în a 43-a zi de greva foamei, că sunt străin. „Starşii blatnoi” ordonă ca frițul, adică eu, să fiu lăsat în pace, după care mi-am căutat un loc pe podea, cât mai departe de „paraşa”, hârdăul cu fecale care dăduse pe dinafară, undeva în alt colț la intrare. Şeful blatnoi mă chemă la el, stătea singur în pat şi teroriza cele câteva sute de deținuți să mă întrebe de ce am făcut greva foamei. Era un tip cu o figură lombroziană, cu un rânjet de fiară, condamnat la muncă silnică pe viață şi care-şi câştigase postul, prin sugrumarea unui confrate, este drept nu rus, un armean, care se opusese jefuirii. Omuciderea făcută în temniță, pedepsită cu muncă silnică pe viață, se cumula, aşadar rămânea fără efect, nepedepsiți, ei fiind astfel colaboratorii KGB-lui în politica de exterminare a PO – „pravâie opportunisti” – a oportuniştilor de dreapta. El personal era IR – „izmenik a rodini”, trădător de patrie, unde în afară de colaboratorii cu inamicul, foşti prizonieri ruşi, mai intrau şi „benderovți” din armata lui Bendera sau „storoniki” polonezi, adepți ai premierului Mikołajczyk[77]. În general în URSS putea fi condamnat oricine fiind încadrat în RS – „rasprostranitel sluhov”, răspândire de zvonuri, sau TN – „terroristiceskie namerenia,” adică intenții teroriste.

Ca să termin mai repede discuția cu el i-am spus că am fost aviator, c-am fost condamnat pentru că am distrus monumente de artă, poduri, şosele, fapte obişnuite în orice război. Erijat în eminența cenuşie a gloatei fără identitate îmi spune răspicat că nu poduri trebuia să distrug, trebuia să fi stârpit toate năpârcile care sug sângele poporului, după care mă sfătuieşte „amical” să termin cu nebunia grevei foamei irațională şi total inutilă în sistemul nostru, să încep să mănânc că viața are surprizele ei, trăieşte-ți viața cum ți-a hotărât-o Bunul Dumnezeu, „molodoi celovek”. Ultimul cuvânt mi-a amintit de profesorul meu din Ialta, care încercase zadarnic să mă deturneze de la principiile mele de viață, pentru a mă adapta, vorba lui Bertrand

[77] Stanisław Mikołajczyk (1901 – 1966), prim ministru al guvernului polonez în exil (15 iulie 1943 – 24 noiembrie 1944), succedându-i generalului Sikorski. A intrat în conflict cu Stalin pe tema masacrului de la Katyn, pus de Aliați pe seama germanilor, precum şi pe seama granițelor posbelice ale Poloniei.

Russell „numai proştii şi morţii nu-şi schimbă părerea niciodată”[78]. I-am promis blătnoiului că-i voi asculta sfaturile, că voi mânca, drept răsplată primind un pumn de mahorcă, dintr-un sac ce şi-l făcuse pernă.

În momentul când cineva care zăcea pe jos a auzit cuvântul friţ[79], acel cineva şi-a ridicat capul invitându-mă din ochi lângă el. I-am uitat numele, însă totul voi atribui celui mai bun prieten al meu în iadul din Vorkuta, Kurt Brinkmann. Într-adevăr, era un neamţ tânăr, prototip al rasei germane, înalt, blond, atunci cu înfăţişarea răvăşită de foame şi mizerie. M-am prezentat şi eu spunându-mi prenumele, la care el îşi pronunţă numele Kurt Brinkmann din Bremen. Acest prieten avea să-mi confirme prin comportamentul lui de excepţie, în condiţii atât de specifice, părerile mele excepţionale şi de nezdruncinat pentru poporul german, cu toate dezamăgirile trăite în ultimele zile de război. Am ştiut întotdeauna să disociez vina celor care ne impuseseră Dictatul de la Viena şi tratatul Ribbentrop-Molotov prin care ni s-a smuls Basarabia şi care au târât România în cel mai nimicitor război care nu a rezolvat cu nimic problemele României. Atitudinea mea a contribuit la cimentarea unor prietenii desăvârşite, sprijin reciproc enorm în depăşirea celor mai inumane chinuri. Prietenia mea pentru aceşti prizonieri germani sau austrieci a constituit singurul aspect sublim în acea lume murdară şi imprevizibilă a Gulagului. Sinceritatea şi cutezanţa, cinstea şi solidaritatea lor au făcut ca ei să se numere printre puţinii cărora le destăinuiam adevăratele mele gânduri, singurii cărora le ofeream cu mărinimie din surplusul meu de speranţe, din optimismul meu iremediabil în orice condiţii.

După ce ne-am povestit cauzele inventate pentru care fuseserăm condamnaţi, mai târziu aveam să aflu de la sute de nemţi şi români condamnaţi, cum pentru o bucăţică de pâine sau o gamelă de kashă se lăsaseră seduşi de KGB să dea declaraţii false, în legătură cu ce văzuseră sau auziseră, despre furturi, jafuri şi nelegiuiri comise pe front. Sub presiune, ei minţiseră în mod bestial aducând material documentar pentru calcularea datoriilor de război, neinteresându-i

---

[78] În realitate, expresia îi aparţine lui John H. Patterson (1844-1922), om de afaceri american cu viziuni socialiste: *Only fools and dead men don't change their minds. Fools won't. Dead men can't.* A fost, cel mai probabil, citat în epocă de filozoful, aforistul şi publicistul englez de stânga Bertrand Russell.

[79] „German”, în argou internaţional.

cine va achita aceste datorii sau cum se va scrie istoria celui de al doilea război mondial, cu sau fără declarația lui. Pentru a-şi potoli foamea măcar pentru o zi, pentru această iluzie a îndestulării pentru o clipă, se semnaseră măsluiri criminale – şi-şi semnaseră totodată şi condamnarea la mulți ani de temniță. Pentru că aşa s-au calculat datorii de război, aşa s-a scris istoria, apărând astfel o castă a KGB-lui, de jurnalişti, de senatori, de cineaşti, care aveau un singur scop: otrăvirea conştiințelor, înveninarea sufletului pentru pregătirea noului om sovietic, gata să pună în practică politica criminală expansionistă a comunismului slav. Toate acestea le cunoşteam şi eu şi Kurt, discuțiile noastre se rezumau strict la următorul pas pe care trebuia să-l facem în această lume, gloată de neoameni, în care fuseserăm azvârliți. A rămas profund impresionat când peste vreo oră s-au prezentat doctorița şi sora să-şi hrănească cu tubul pacientul îndărătnic care eram, şi care nu reuşisem nimic altceva decât o îndatorire sfântă față de propria conştiința, că am făcut totul pentru a demasca şantajul, odioasa nelegiuire a KGB-lui.

După ce m-a aşezat pe scaun, i-am spus doctoriței inutilitatea sacrificiului meu, i-am relatat c-am fost condamnat la 25 de ani de muncă silnică, în consecință încetasem greva foamei, propunându-mi să supraviețuiesc acestei încercări, în speranța că poate cândva voi cuteza să lupt, să trezesc la realitate această lume de şacali sau de inconştienți. Doctorița s-a uitat cu sinceră compătimire şi parcă parafrazând pe mama marelui Napoleon care-i spunea cândva „măcar de ar dura”[80] mi-a spus pe ruseşte „pourvu que tu résiste”.

Mi-a întins cana cu alimentul care mă ținuse în viață 43 de zile, pe care am sorbit-o încet, fiecare sorbitură corespunzând unui jurământ intim, de a trăi rămânând totuşi om. Înconjurat de mulți deținuți care voiau să afle amănunte despre greva foamei, le-am spus în ce constă hrana pe care o gustam pentru prima dată, după care sunt părăsit de toți sub protecția „starşelui blatnoi”, care jubila crezând că i-am ascultat sfatul lui, nu că era hotărârea mea de a începe o altă viață.

Stând de vorbă cu diferiți confrați de cameră, vocabularul meu s-a îmbogățit cu noi expresii consacrate de Gulag. Toți erau băgați în aceeaşi oală PD, „prestupnoĭ dieiatel’nosti” adică activitate criminală

---

[80] Maria Letizia Ramolino (1750-1836): *Pourvu que ça dure!*, expresie pe care a folosit-o evocând victorile fiului său, Napoléon I.

şi că toţi erau „povtoriaiuşchiĭsia”, adică recidivişti. Rămâneam stupefiat când ne spuneau nouă „zakliuchennîĭ”, adică ocnaşilor ne vor pune în „zakovannîĭ v naruchniki”, în lanţuri şi cătuşe, când îmi descriau perspectivele imediate în cele mai înspăimântătoare culori, că eu, noul Prometeu, care am cutezat să creez şi eu un om, voi împărţi soarta lui, mâncat de ulii cu chip de om, de călăii kaghebişti, care în ani îmi vor smulge fibră de fibră, lăsându-mă cu conştiinţa unei vieţi demne, indiferent de condiţii şi circumstanţe.

Am redactat şi un recurs în limba română, în care am scris tot ceea ce spusesem la proces, accentul punându-l pe şantajul practicat de KGB, pe invenţiile ce le conţinea dosarul după care am fost condamnat. Răspunsul a sosit după trei zile, ticluit probabil de acelaşi călău, colonelul Lebedev „sentinţa rămâne în vigoare”, ceea ce însemna că rămân în vigoare şi hotărârile mele, împărtăşite noului meu prieten Kurt, de a ne trăi calvarul, de a sorbi paharul umilinţei şi al celei mai inimaginabile terori atâta vreme cât vom rezista, nerenunţând la singurul bun care ne rămăsese, omenia, camaraderia noastră bazată pe solidaritate, ajutându-ne să învingem obstacolele care ne vor sta în faţă, să surmontăm greutăţile ce le vom mai întâmina.

XII. CEUX QUI VIVENT CE SONT CEUX QUI LUTTENT[81]

Următorul pas era transportarea noastră în temnițe sau lagăre „Tiurzaki”, condamnații la temniță erau dirijați în TON - „tiurma osobennîi naznacenia”, în închisori cu destinație specială, unde mureau putrezind de vii, ceilalți simpli ZK erau transportați în miile de lagăre ce împânzeau în lung şi-n lat marea Uniune Sovietică, transformată de Jagoda[82], Akulov[83] şi Beria[84] în Gulag. Aici intrau cei condamnați cu „deseatăi punkt” sau articolul 58, care avea 14 paragrafe ce clasificau duşmanii regimului în zeci de categorii, născocite de sute de milioane de constructori ai comunismului. Învățam o nouă geografie a celei mai monstruoase crime a secolului nostru, cu localități ce nici nu mai figurau pe hartă deşi aveau o populație, uneori de milioane de suflete. Aflam denumirea unor ținuturi, cele mai bogate din Uniune, neexploatate până acum din motive umanitare, din raționamente privind eficiența economică. La depărtări de mii de kilometri, fără căi de comunicații, cu geruri de peste -40°-50°, unde domnea purgaua, un vânt năprasnic, un fel de ciclon, de tornadă cu zăpadă şi ace de gheață, cu pământuri veşnic înghețate, rupte de lume unde nu se ajungea decât vara cu bacurile, „Bambag”ul, gruparea de lagăre Baikal-amur sau BBK, lagărele canalului Belomore- Marea Albă-marea baltică, erau în amintirea ocnaşilor experimente în balade jalnice care-şi plângeau milioane de morți, şinele şi traversele căilor ferate fiind fixate pe oasele deținuților morți, care cu viața lor au construit magistralele luminii sau cele mai faraonice construcții, realizări epocale ale comunismului sovietic, transplantate cu zel şi-n noile țări acaparate de expansiunea slavă.

Astfel, auzisem pentru prima oară de Vorkuta[85], de la nordul munților Urali, la poalele munților Pai Noi la peste 300 de kilometri

---

[81] Fr. „Cei care trăiesc sunt cei care luptă” (Victor Hugo).

[82] Genrikh Yagoda, născut Enon Gershevich Ieguda, Comisar al Poporului pentru Afaceri Interne (NKVD) iulie 1934 – septembrie 1936.

[83] Ivan Akulov, secretar general al Comitetului Central Executiv al URSS şi prim-procuror al URSS 1933-1937.

[84] Lavrenti Pavlovich Beria, Comisar al Poporului pentru Afaceri Interne (NKVD) noiembrie 1938 – 26 iunie 1953.

[85] Vorkuta, oraş minier din Republica Komi, Rusia. Primele lagăre de muncă forțată au fost în ființate în 1932. În 1937 Stalin a depoprtat şi lichidat la Vorkuta opoziția trotskistă de stânga. După război în lagăr au ajuns şi prizonieri de război.

de Cercul Polar, la zeci de kilometri sud de Oceanul Îngheţat de Nord sau de tărâmurile Mării Barenţ cu vestitele mine de huilă, lagărele de la Inta, Uhta pe fluviul Peciora sau Insula Novaia Zemlea, lagărele din îngheţurile veşnice ale Republicii Autonome Komi, unde îşi făceau veacul vreo cinci milioane din noii constructori ai comunismului victorios. O altă regiune vastă, cel mai întins teritoriu al Gulag-ului era în estul Siberiei, începând cu bazinul Crâun din Peninsula Kamciatka, şi terminând cu regiunea Magata, de vreo două ori cât România, cu vreo opt milioane de deţinuţi care mai cuprindea şi lagărele din bazinul Lena cu Sangar şi Iakutsk, peninsula Sahalin cu Ugregorsk sau Alexandrovsk, cu bazinul Amurului şi multe altele, care făceau din Uniunea Sovietică prima putere din lume, în producţia de cărbune, fier, cupru, plumb, aur, argint, diamante sau de metale rare ca molibden, stronţiu atât de necesare giganticei industrii militare, care a creat cea mai mare şi modernă armată a celui mai „paşnic" popor. Nu pot termina enumerarea fără a nu aminti de Gulagurile din Karaganda şi Kamenoborsk din Republica Kazahstan, la graniţa cu China care ocupa doar locul patru cu vreo trei milioane de ocnaşi. Este geografia Gulag-ului învăţată şi trăită timp de opt ani, de la confraţi în suferinţă, reprezentanţi ai popoarelor Uniunii Sovietice, unde comunismul le acordase egalitate deplină, fără nicio discriminare în faţa morţii. Perioada '45-'55 era perioada programaticului avânt economic al unui popor ce câştigase marele război de apărare, ce trebuia să facă din Uniunea Sovietică cea mai temută putere din lume, totul cu aportul celor 30 milioane de deţinuţi care munceau 12 ore zilnic pentru 100 gr. pâine şi un castron de kashă în plus. Este avertismentul cel mai elocvent pentru lumea liberă, pentru acei creduli şi inconştienţi, partizani ai unor tratative, a unor relaţii economice, al căror sute de miliarde de dolari sunt folosite nu pentru democratizare, ci pentru modernizarea tehnicii militare, nucleare şi spaţiale, pentru spionaj.

După vreo două săptămâni de râncezeală în KPZ – „kamera predvaritelnogo zakliucenia", adică arestul preventiv temporar, grupuri-grupuri sunt pregătite pentru a fi transportate spre mormintele unde vor trebui să-şi dea duhul, trudind din greu pentru a realiza planul de exterminare programată. Eu cu excepţionalul meu amic Kurt, mânaţi de gardieni şi câini sălbatici suntem încărcaţi într-un vagon într-o garnitură enormă a unui tren, care cu trecerea zilelor aflăm de la cei avizaţi că se îndrepta către Vorkuta. Nu mai descriu

condițiile transportului standardizat şi perfecționat timp de trei decenii al captivilor, care de data aceasta era mult mai dur, nemaifiind vorba de prizonieri, față de care aveau unele reticențe. Acum transportau ocnaşi, subiecți ai celei mai odioase dictaturi, proclamate diversionist a proletarilor. Cunoşteam lecția, şi-n această lume de fiare am hotărât cu Kurt să nu ne atingem de „seleotka", peştele uscat numai sare, pentru a ne proteja împotriva setei cu care ne torturau călăii. Două săptămâni de chin; deoarece hrana, adică cele 250 gr. de pâine şi o kashă o primeam o dată pe zi şi atunci trebuia înfulecat totul, raționalizarea fiind exclusă, din cauza furturilor – trăiam doar între borfaşi profesionişti, trăiam doar în jungla unde domnea legea forței. Îngroziți de foame şi mizerie, răpuşi de oboseală, aşteptam zadarnic noaptea care nu mai venea pe măsură ce ne apropiam de Cercul Polar, ziua ținând 24 de ore, pentru a ne admira toată nenorocirea la lumina cerească. Acolo aveam să trăiesc zile de şase luni şi nopți de alte şase luni, gerurile năprasnice care stăpâneau permanent aceste pământuri nemiloase.

Vara care ținea două luni, iulie şi august, de-abia reuşea să topească stratul enorm de zăpadă, dezvăluind nişte licheni schilodiți şi nişte muşchi verde-negricioşi, care musteau de apa ce stătea deasupra pământului veşnic înghețat. Trecusem de mult de taiga, de-acum nu mai vedeam niciun arbore şi nicio casă, de-acum eram izolați şi de natură, singurele viețuitoare fiind un soi de potârnichi, care se aventurau îngrozite în aceste ținuturi albe. Toți auziserăm de vestitele mine de cărbuni adânci de câteva sute de metri, unde abatajele şubrede erau construite cu economie din lemn, iar cărbunele se disloca cu târnăcoape şi se căra cu coşuri din nuiele, toate confecționate de deținuții mai norocoşi, care lucrau departe, în păduri.

Dar toți erau însuflețiți de perspectiva primirii a încă 150 gr. de pâine pentru o muncă de 12-14 ore în subteran, la gândul că iernile interminabile cu geruri până la -50° C, le vor petrece în adâncurile minei unde prin grija Domnului era căldură şi nu te îngropa purgaua. Mă îngrozea gândul unor astfel de perspective, nețînând niciodată în mână vreun târnăcop sau baros, dar voința de a trăi îmi înfrângea laşitatea ce încerca să se cuibărească în mine.

O debarcare ca la carte, un marş istovitor şi în sfârşit intrăm în lagăr. Aici dezamăgirea era îngrozitoare. Era un lagăr ce presta

munci de suprafață: construcții, drumuri, iar marea majoritate lucra într-o fabrică enormă de cărămizi, lagărul numindu-se Kirpicinâi zavod nr. 2. Aici se lucra 12-14 ore pe zi după o tehnologie adaptată, prima operație fiind dislocarea şi dezghețarea unor blocuri de pământ înghețat de zeci de mii de ani. La repartizarea pe barăci, am constatat că eu şi Kurt suntem separați de popoarele înfrățite ale Uniunii, suntem duşi într-o baracă pustie în timpul zilei, ocupanții fiind la muncă. Şeful barăcii, un tătar Karâm, ne informează că majoritatea erau nemți, români, polonezi „kulturnaia liudi", că în restul barăcilor unde erau bandiții locuri momentan nu sunt, dar vor fi curând, deoarece mor zilnic doi, trei inşi. Dormitorul era o baracă enormă, care începea cu un antreu unde era un fel de spălător, un jgheab de lemn cu o țeavă metalică din care o dată pe zi, seara, picura apă dintr-un butoi spânzurat deasupra. În partea opusă erau două paraşe, butoaie pentru necesități, pentru cei ce le foloseau noaptea, când barăcile erau zăvorâte.

Din vorbă în vorbă aflu că tânărul era din Ialta, fusese partizan, luptase până în Berlin, la întoarcere a fost dus în Kazan, iar din 1946 condamnat la muncă silnică pe viață ca „izmenik a rodini", adică pentru colaborare cu inamicul. Când a aflat că şi eu am fost în Ialta, că sunt român, mi-a oferit un loc pe priciul de sus. De-a lungul pereților barăcii erau pe toată lungimea două priciuri suprapuse, pe care se aflau rogojini roase şi împuțite. Drept pernă foloseai hainele de pe tine, dacă aveai curajul şi puterea să te dezbraci. Pe fiecare etaj încăpeau cam 60 de deținuți. La cele două capete ale barăcii erau două sobe improvizate unde ardeau cărbunii furați, iar puținele ferestre vara erau obturate de gratiile dese şi groase, iar iarna cel puțin nouă luni erau acoperite de munții de zăpadă care înconjurau baraca – atunci ieşirea din baracă se făcea printr-un tunel săpat în zăpadă şi gheață.

După ce ne-am „instalat" am aşteptat cu nerăbdare „colegii" plecați la 6^{oo} dimineața şi care se întorceau în jur de ora 20, îşi mâncau lingura de terci, făceau apelul de seară pe barăci, şi cădeau morți de oboseală pe priciul de lemn, unde îşi recuperau forțele până a doua zi, când o luau de la capăt. Când au venit noaptea, am fost înconjurați de curioşi pentru a mai afla ceva noutăți. Atunci am cunoscut şi eu câțiva foşti ofițeri: prof. Ion Georgescu, Stoian Sâr, Jura, Ioniță, soldații Condrea, Marinescu, Jofriu, Ivanov,Lameş, Gurău, Paşcanu şi mulți alții. Mai erau români la spital: generalul

Gh. Stănescu, la spălătorie Ionică Hănguleşteanu şi Renţea. Au început să povestească de munca istovitoare de 12 ore fără marşul dus şi întors, că „starşâi blatnoi” în lagăr era un armean Papavasian, care avea la activ vreo opt crime săvârşite în lagăr, că brigadierii sunt toţi blatnoi, cu crime la activ, care terorizau deţinuţii pentru a se realiza normele şi a-şi păstra funcţiile, că în fiecare brigadă erau „suki”, căţele, un fel de turnători ai brigadierului şi cei mai ordinari hoţi, că mai erau şi „stukaci”, turnători calificaţi, care când erau depistaţi erau omorâţi de deţinuţi, linşaţi sau sugrumaţi în timpul nopţii. Eminenţa cenuşie a lagărului, şeful mafiei era un intelectual rus, respectat şi recunoscut unanim de supuşi, deoarece zăcea în temniţă din 1922, avea la activ 27 de ani de detenţie, care pentru ca să supravieţuiască fusese şi el blatnoi. Acum era înconjurat de un stat major de blatnoi şi de „cestnâie vorâ”, de hoţi cinstiţi, care furau din bucătăria şi magazia de alimente a lagărului. Tot ceea ce auzeam credeam că sunt fantezii, filme de groază, devenite o realitate înspăimântătoare chiar de-a doua zi, când nefiind încă repartizat la lucru, dar vizitând sala de mese am văzut primul deţinut decapitat! Era de fapt unul dintre bucătari, care a refuzat să-i dea unui blatnoi un castron de kasha din care jumătate trebuia să fie grăsime. O „sukă” l-a chemat afară, unde blatnoiul i-a tăiat beregata. Nimic mai simplu. Viaţa noastră nu mai valora nici doi bani, zilnic trăiai spaima ultimei zile.

Şeful sălii de mese era „generalul”, care spre surprinderea mea fusese chiar general în Armata Roşie şi prizonier la nemţi. Majoritatea deţinuţilor, pe lângă câţiva asasini în bandă, erau „izmeniki rodinâi” sau „teroristiceskie namerania”, deci trădători de patrie şi intenţii teroriste, unde puteau fi incluse toate celelalte elemente periculoase social. O categorie specială erau cei ţinuţi un timp în lanţuri, din care provenea şi viitorul meu prieten, dr. Hermman Tahlhammer, toţi care aveau în articolul condamnării un „S”, spionaj din prescurtarea PS, NS etc. adică spioni, bănuiţi de legături cu străinii etc. În această lume a proscrişilor nimeni nu mai purta nume, toţi deveniserăm un număr din inventarul imens al KGB-ului, număr scris cu o literă de 15 cm. pe cârpe albe pe care le purtam pe spate, pe pulpa pantalonilor sau pe „furaşka” sau „uşarka” vestitele căciuli ruseşti. Pierderea identităţii era semnul celei mai mari decăderi umane, când deveniserăm nişte numere în analele KGB. Pe lângă această umilinţă se adăuga o muncă epuizantă pentru

îndeplinirea unor norme aberante, neîndeplinirea cărora te încadra la „sabotaj”, pedepsit exemplar.

Scutiți medical nu existau decât în cazuri excepționale: epilepsii, hemoragii, temperaturi peste 39^0 C, în rest toată lumea murea pe baricadele construcției socialismului.

Nici ca mort nu aveai linişte. După ce erai târât cu o frânghie de cei doi ciocli ai lagărului, când depăşeai poarta erai înțepat în corp cu o suliță de trei ori de către paznicul de la poartă, pentru a nu reedita povestea lui Monte Cristo, după care erai aruncat în câmpul alăturat în pământ veşnic înghețat, sau erai îngropat sub un munte de zăpadă. Orice evadare era absolut imposibilă: la nord, la vreo 190 de kilometri era Oceanul Înghețat de Nord, iar la sud, prima vietate sau pom se afla la peste 100 de km. Cine îndrăznea, în starea noastră de distrofie şi sănătate, să se încumete într-o astfel de aventură, comitea o adevărată sinucidere, căci oriîncotro apucai, intrai în zona vreunui lagăr, din cele peste o mie.

Am fost repartizat într-o brigadă de cărat cărămizi din cuptoare afară, direct în vagoane sau în „depozitele” în aer liber, unde la stivuiam. Cărămizile le căram cu aşa-zisa capră, o scândură mai lungă cu curele şi polițe pe care se depozitau cărămizile arzânde. Pe acest samar, timp de 12 ore, căram la 60-100 metri distanță câte 20-25 cărămizi. Era mai bine când distanțele erau mai lungi, deoarece te odihneai la întoarcere. Cărămizile se goleau din cuptoare încă arzânde chiar roşii şi erau aruncate de deținuții ruşi direct pe capră de la înălțime, la fiecare cărămidă suna spatele ca o tobă, iar smucitura o simțeai în creier. A fost cea mai istovitoare muncă făcută în viața mea.

Într-un schimb făceam 80-100 de curse, dar să parcurgi zilnic cam 20 de kilometri cu 80 de kilograme în spate era un supliciu de nedescris. După primele două-trei ore îți tremura corpul, ți se înmuiau genunchii, fiecare pas îl făceau împins în față de povara din spate, mergeam bălăgănindu-ne, sprijinindu-ne de stivele de cărămizi ce ne jalonau drumul până la locul de depozitare. La întoarcere mergeam mai încet, dar nu puteai să nu descompletăm şirul în care eram numerotați, sustragerea fiind imposibilă. Când am început era încă aşa-zisa vară, dar pe măsură ce frigul, gerul şi zăpada se întețeau munca devenea atât de epuizantă, de distrugătoare, că zilnic îşi

dădeau obolul doi trei inşi, morți sau ologi degerați, cărați în lagăr cu căruța, pentru prezența la apel.

Această robie de exterminare iarna devenea moarte sigură prin „lichefiere", deoarece cele o sută de curse le executam ieşind lac de sudoare din cuptor unde erau 50-60° plus, târându-ne de fiecare dată la minus 35°-40°, când gerul şi purgaua îți înghețau sudoarea de pe tine, înfăşurându-te într-un giulgiu de gheață care plesnea la orice mişcare a corpului. Oricâtă imaginație ați avea nu puteți realiza ce înseamnă cele o sută de intrări în focul gheenei şi ieşiri în gerul polar.

De câte ori nu-mi spuneam în gând „Eli , Eli, lama sabachthani?"[86] şi „Doamne în mâinile tale îmi dau duhul" cuvinte ce le învățase de la mine şi Kurt şi un alt camarad de excepție, prieten comun Horst Seifert, profesor de matematică, un caracter rar întâlnit, care în ciuda chinurilor mă impresiona când mă ruga să-i spun la fiecare cursă un nou cuvânt în limba franceză. Avea o voință nebănuită, care ne insufla şi nouă tăria da a ne lupta cu moartea. Să te ferească Bunul Dumnezeu să-ți dea cât poți să suporți. Când ajungeai în lagăr după 14 ore, cea mai mare fericire era să te întinzi pe scândura din sicriul ce-ți era hărăzit, când începeau alte chinuri concepute de profesioniştii crimei în masă: dacă nu dormeai de foame, nu puteai dormi de cârceii de la picioare, de crampele musculare, când de durere îți venea să urli, dar te obişnuiai să nu-ți trezeşti frații de robie. Când credeai că ai adormit te asaltau ploşnițele, colaboratorii fideli ai KGB-ului în operația de exterminare programată.

Cea mai monstruoasă amăgire pentru noi era speranța chinuitoare care ne ispitea pe noi, muribunzii, care prin sadismul ei nu te lăsa să mori. Au fost zile de iarnă cumplită, cea mai friguroasă fiind în 1950 de minus 52^{0} C, când gerul îți crăpa obrazul, când simțeam cum ți se albesc urechile, nasul era un țurțure de gheață, degetele mâinilor deveneau nişte gheare metalice, picioarele doi butuci pe care stătea țeapăn un corp, prin care de-abia mai curgea sângele. Ați auzit de oameni degerați, unii spun că ar fi chiar o moarte frumoasă, că ai muri visând. Eu am văzut oameni hidoşi fără o ureche sau fără nas, dar am văzut şi om căruia i-a căzut organul

[86] „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?", cuvinte rostite de Iisus răstignit (Matei 27,46).

masculinităţii, care având mâinile îngheţate n-a mai putut să se încheie la pantaloni şi inevitabilul s-a întâmplat. Am trăit vânturi atât de puternice încât coloana de blestemaţi cu ceasovoi şi câinii n-a mai putut face un pas.

Vârâţi unul în altul am fost acoperiţi de zăpadă în câteva minute, de unde ne-am dezgropat după ce a trecut uraganul peste noi. Atunci am văzut şi ceasovoi şi câini morţi, din cei care n-au avut curajul să intre în „grămada" noastră. Când nopţile erau prea geroase şi senine eram martorii celor mai nebănuite spectacole, când mii de fascicule de lumină, de cele mai vii culori şi forme, întretăiau cerul cât vedeai cu ochii, dansau sarabanda morţii neiertătoare, împroşcând cerul când cu sângele roşu aprins al proscrişilor, când cu un galben murdar al balelor sau verdele cazon ale barbarilor KGB-işti, care erau obsedaţi de ordinul de a ne omorî cât mai repede şi mai inuman. Erau aurorele boreale de la Polul Nord, cele mai fantastice spectacole de lumini, irepetabile pentru privirile omenirii. Cel mai impresionant spectacol l-am văzut pe 2 februarie 1951, ziua Întâmpinării Domnului, când luna era în centrul unei cruci enorme ce a luminat pentru o oră întunericul din noi. Nimeni nu mai lucra nimic, toţi rămăseserăm muţi în faţa Dumnezeirii, care se milostivise să ne arate încă o dată semnul nădejdiei, semnul izbânzii asupra întunericului din noi care ne copleşise. Veteranii temniţelor povesteau că acelaşi semn a apărut şi în 1941, că este semnul declanşării unui nou război. Putea veni orice, noi trăiam cataclismul iernilor comuniste, care prinseseră în ghearele lor milioane şi milioane de oropsiţi ai morţii. Când chinurile foamei şi muncii deveneau demenţiale, insuportabile, singura scăpare era de a rămâne în lagăr, unde lucrai la curăţat cartofi, la bucătărie, unde te eliberai de spectrul foamei. Am văzut gesturi diavoleşti, deţinuţi care trecuseră pragul disperării, care îşi tăiau degetele de la mâini ca şi cum erau ale bestiilor roşii. Dădeau cu toporul în degetul osândit tăierii şi fără niciun scâncet şi-l retezau, după care băgau mâna în zăpadă să-şi oprească hemoragia, să-şi îngheţe durerea.

Am văzut cu ochii mei om care şi-a retezat mâna de la încheietura mâinii la fierăstrăul circular de tăiat lemne, ca un ciot care nu-i aparţinea. În disperarea care-i întunecase mintea crezând că nu-i suficient pentru a-i garanta invaliditatea, şi-a mai tăiat o bucată până aproape de cot, dorindu-şi să-şi îndepărteze sfârşitul pe care-l intuia ca imediat. Sunt oameni pe care nu i-am detestat, indiferent cât

de incestuos era scopul supravieţuirii cu orice preţ. Era ultima bătălie câştigată cu moartea, pe care spre a o înfrânge îi aduce ofrandă o bucăţică din cel mai chinuit trup omenesc. Era un simbol al salvării cu sacrificiul propriu din planul de exterminare în masă al ucigaşilor, călăilor KGB-işti, pentru o eventuală demascare a celor mai incredibile fărădelegi ale secolului XX.

Ca să înţelegeţi ce înseamnă chinurile foamei, nu voi mai vorbi de blatnoisme, de schingiuirea sau omorârea unor semeni pentru o bucată de pâine, voi vorbi de câteva cazuri extreme. Doi tineri, din păcate nemţi, au rămas în lagăr pe motiv de boală. Distrofici în ultimul grad, când pieile le atârnau ca otrepele la uscat, îngroziţi de înfometarea ce-i animalizase, ce-i făcuse să-şi piardă şi ultima urmă de raţiune, unul a mâncat cojile de kasha lipite şi arse de pereţii cazanului până a făcut ocluzie intestinală, iar celălat a mâncat cartofi cruzi până când s-a umflat ca un buhai şi a plesnit, Sunt numai două exemple care ilustrează obsesiile unor oameni care pradă înfometării letale, chinuiţi ani de foame şi-au dorit să simtă odată plăcerea saţietăţii, indiferent de urmări. Nu i-a condamnat nimeni dintre noi, pe toţi ne-a cuprins un val de imensă indignare, mai ales că fiecare trăisem poate cândva un eveniment ce implicase poate un comportament jenant, animalic ce speram că ne alungă zvârcolirile nopţilor revoltate. N-avea nimeni dreptul de a arunca cu piatra, nici cei mai făţarnici. Munca epuizantă, clima potrivnică, mizeria permanentă, bolile ce ne măcinau, eczeme şi furuncule respingătoare, diaree hemoragice ruşinoase, congestii pulmonare şi cerebrale, ne secerau şi ne răreau zilnic rândurile. Cadavrele care împânzeau lagărul sau lângă care ne trezeam dimineaţa nu impresionau deloc călăii, masa de nelegiuiţi care ne păzeau fiind de câteva sute de mii în fiecare regiune mai mare a Gulag-ului. Am cunoscut un căpitan berlinez, bigot ca mine sau devenit, care în fiecare dimineaţă în rugăciunea lui introducea şi cuvântul Grossbrietanien[87], fapt ce m-a determinat ca frate de suferinţă să-l întreb dacă crede că salvarea vine de la englezi. Atunci am auzit o poveste de un contrast zguduitor. El luptase în Afrikakorps sub Rommel. În timpul retragerii intervenind o problemă vitală privind aprovizionarea cu apă, a luat o grupă de soldaţi, neînarmaţi, şi echipaţi cu burdufuri mari pentru apă şi au plecat către o oază, care între timp, fără să ştie, fusese ocupată de

[87] germ. Marea Britanie

englezi. Aceştia i-au lăsat să se apropie fără să tragă şi căzând în capcană, au căzut prizonieri. Un maior englez i-a interogat şi la un moment dat s-a ridicat spunând sentenţios: „Un ofiţer din armata regală a Marii Britanii nu-şi poate permite să ia prizonieri nişte soldaţi neînarmaţi, veniţi după apă”. În consecinţă li s-au umplut burdufurile cu apă şi au fost trimişi în liniile germane. A avut norocul să scape din Africa, dar trimis pe frontul de est a căzut prizonier la ruşi cu puţine zile înainte de capitularea Germaniei. Gentlemanii KGB-işti l-au ţinut trei săptămâni fără apă până ce a ajuns în Vorkuta să se sature de zăpadă. Probabil că-n rugăciunea lui confratele blestema pe maiorul englez pentru gestul lui. Istoria aceasta mi-a adus aminte de asul aviaţiei germane Hahn. După interzicerea de zbor, devenit şeful şcoliilor militare de aviaţie a murit stupid, fiind călător într-o cursă aeriană internă. Înmormântarea s-a făcut cu toate onorurile naţionale. În timpul ceremoniei s-a dat alarma aeriană, o escadrilă engleză survola traseul, numai că în loc de bombe au aruncat coroane de flori, cinstind astfel pe eroul german, inamicul de circumstanţă al aviaţiei engleze.

Gesturi memorabile şi gesturi reprobabile. Au fost zeci de mii de prizonieri germani predaţi de trupele americane ruşilor pe motiv că fuseseră capturaţi pe teritoriile prevăzute la Ialta a fi zonă de influenţă sovietică. Mulţi au fost cu mine în Vorkuta, condamnaţi la exerminare de inconştienţa sau făţărnicia diplomaţiei americane faţă de diplomaţia criminală a Uniunii Sovietice, care n-a respectat nicio prevedere prevăzută la Ialta, conferinţa trădării Europei.

Pentru a completa sumbrul tablou al iadului din Vorkuta obligatoriu trebuie să menţionez şi uniformele noastre în afara „numerelor enorme”. Aveam pufoaice şi buşlate, deci haine şi un fel de manta, din pânză, vătuite, care din cauza uzurii erau găurite iar vata cocoloşită ici şi colo. În picioare pâslari – un fel de cisme din pâslă găuriţi şi înfundaţi cu cârpe, legaţi cu sfori, respectivele ”uşanchi” şi „rucaviţa” mănuşi fără degete. Umede în timpul zilei, n-aveau timp să se usuce noaptea, majoritatea timpului dormind îmbrăcaţi. Cred că pe durata unei ierni de nouă luni, dacă ne dezbrăcam de cinci-şase ori când mergeam la baie. Este inimaginabil că am putut dormi îmbrăcat timp de peste trei ani.

În această lume în care îngheţaseră şi conştiinţele a mai apărut o floare: dr. Hermann Tohlhammer, fost medic chirurg la o divizie

SS, luat prizonier la capitulare. Fiind un chirurg eminent, a lucrat la spitalul unui lagăr de triere, adică un lagăr enorm prin care treceau toți prizonierii germani, foarte mulți răniți, unde unii erau operați, alții mureau, iar cei apți de muncă erau trimişi în adâncurile Siberiei. Dr. Tohlhammer făcea zeci de operații zilnice, amputa sute de mâini şi de picioare, care deveniți invalizi erau trimişi „acasă”. Conştiința lui de medic şi om l-a determinat să facă zilnic tabele cu sutele de nemți care mureau în lagăr, pe care le scotea în afara lagărului pentru a exista o evidență a lor. Tabelul făcut sul era băgat într-un deget de la mănuşile de operație, legat bine, uns cu vaselină şi vârât în anusul unui neamț cu picioarele amputate care urma să fie evacuat, ostaş de deplină încredere. Sistemul a funcționat bine până într-o zi când unul având diaree, a fost prins de un gardian rus în timpul manevrării tubului. Chinuit, torturat a mărturisit isprava dr. Tohlhammer, care a fost condamnat 15 ani pentru spionaj, fără drept de a profesa meseria de medic. Căram împreună cărămizile din cuptor şi ne-a împrietenit îndârjirea cu care ne încăpățânam să depăşim momentele de deznădejde, de colaps moral şi mai ales ura viscerală împotriva călăilor KGB-işti şi a comunismului în general. A fost nu numai cel mai stimat om întâlnit de mine în aceea lume de năpăstuiți, a fost cel mai îndârjit luptător, mi-a devenit însă cel mai adevărat prieten căruia puteam să-i împărtăşesc cele mai intime gânduri, cele mai năstruşnice planuri de viitor. Prin mine, el a devenit şi cel mai bun prieten al tuturor românilor, dovedindu-mi respectul şi simpatia deosebită pe care le avea față de mine. Prin el am cunoscut şi alți ofițeri austrieci, camarazi de mare excepție, caractere ferme, prieteni de nădejdie, care au reuşit să-mi insufle dragostea şi respectul pentru poporul austriac, pentru această splendidă țară Austria. Aveau o fire mai aparte, erau parcă mai meridionali, mai expansivi, de o sinceritate dezarmantă, care m-au cucerit definitiv. Astfel, căpitanul de artilerie Oswald Kremsner din St. Polten mi-a devenit prieten atât de bun, încât soarta ne-a unit mulți ani în iadul Gulagului Sovietic, fiindu-mi cel mai bun frate dăruit de bunul Dumnezeu. Prin el l-am cunoscut pe omul de cultură şi de un uluitor bun simț şi sensibilitate, gentlemenul Alfons Kossegg din Graț, pe Bilisch şi mulți alții care în condiții exteme au făcut cinste poporului austriac. Eu îmi căpătasem respectul şi simpatia unanimă a nemților şi românilor, un motiv deloc de neglijat, care a contribuit enorm la evitarea unor neînțelegeri sau chiar altercații între noi, făcând apel la indulgența de ambele părți,

convieţuirea în relaţii bune stând la baza rezistenţei noastre comune împotriva nelegiuirilor duşmanului nostru comun, KGB, şi a sistemului inuman impus de învingători, comunismul.

Dintre prizonierii germani camarazi de suferinţă în Vorkuta, deoarece pe parcurs vor apărea mulţi alţii, conştiinţa mă obligă să reamintesc pe marele intelectual şi luptător dr. Gunther Wagenlehner, ofiţerii de mare ţinută Siegfried Bucher, Erich Richter, Waldemar Menge, Anton Meier, Ernest Langenstrass, Hans Drechsler, Martin Loss, Gustav Kinins şi nu în ultimul rând, Willi Muller precum şi mulţi, mulţi alţii, reprezentanţi de mare onoare ai poporului german, care prin comportamentul lor în momentele de cumpănă ale vieţii noastre, au contribuit la consolidarea simţămintelor mele de filogerman convins prin educaţia mea şi comuniunea totală de principii de viaţă.

În situaţia blestemată în care ne duceam calvarul lupta pentru supravieţuire devenea tot mai acerbă, iar eforturile de a rămâne om integru tot mai mari. Blatnoii ruşi terorizau din ce în ce mai mult celelalte etnii minoritare care au condus la unele revolte, una din Karaganda soldată cu zeci de morţi, domolită numai prin intervenţia forţelor armate ruseşti, chiar cu blindate. În Vorkuta au fost de asemenea unele revolte de mai mică amploare şi culmea în lagărele în care lucrau în mină, unde condiţiile de muncă erau într-adevăr inumane, dar erau scutiţi parţial de consecinţele vremii, ale gerurilor năprasnice. Scursurile ce populau lagărul, mai ales blatnoii şi-au amplificat nelegiuirile şi împotriva prizonierilor nemţi şi români, ostaşi cu altă educaţie şi alte deprinderi, până când situaţia a devenit insuportabilă şi s-a reacţionat. Grupe bine organizate şi sudate au acţionat iniţial îmoptriva stukacilor şi sucilor, turnătorilor şi căţelelor. După rezultate puţin scontate, reacţiunea lor s-a extins şi asupra blatnoilor. Când din cauza condiţiilor care depăşiseră orice imaginaţie şi crimele s-au înmulţit, administraţia Gulagului a hotărât trimiterea celor mai periculoşi în Novaia Zemlea, pentru a se omorî între ei, uşurându-le astfel planurile criminale de exterminare programată.

După iarna anului 1949 dr. Tahlhammer a început să lucreze după cele 12 ore de muncă şi ca medic. Înmulţindu-se accidentările de muncă, nemţii şi românii, ulterior chiar alte naţionalităţi, se lăsau operaţi numai de dr. Tahlhammer. Datorită profesionalismului lui,

prin măiestria lui, a impresionat medicii ruşi, care până la urmă l-au reținut să lucreze în spital. Pentru el a fost o mană cerească, era de acum curat, mânca mai bine, erau zeci de bolnavi care nici nu se atingeau de mâncare, iar medicii ruşi apreciindu-i „asta”, din solidaritate mai uitau pe masa de operație la început chiştoace, mai târziu chiar câte o țigară. Acest medic, dar mai ales prieten, îmi mai dădea din când în când câte o feliuță de pâine sau vreun chiştoc de țigară fiind convins că eu le mai împart şi cu ceilalți. Aşa mai apucau câte un dumicat de pâine Kurt, Oswald, Horst, şi ceilalți frați ai mei de sânge. Din chiştoacele de mahorcă făceam noi o țigară înfăşurată în ziar Pravda, din care trăgeam pe rând până ni se imprimau pe buze cerneala neagră ce anunța încă un record în producția de cărbune. „Fericirea” nu era permanentă deoarece atunci când se zvonea un control, doctorul era trimis la muncă, devenindu-mi din nou companion în cursele noastre de cărat cărămizile arzânde, care cimentau şi mai mult prietenia noastră, sperând că drept răsplată ne vom întâlni cândva, poate în lumea de apoi pentru a ne uni destinele şi sufletele pe vecie.

Simțind că nu mai rezist la căratul cărămizilor cu capra, mă duc la starşii blatnoi, la Papavasian, îi spun că sunt român, că în Bucureşti frecventam şi o biserică armenească, îi înşir câteva nume de armeni, după care îi spun că nu vreau să mor la Vorkuta, rugându-l să intervină, pentru a fi mutat la altă brigadă. Poate l-a flatat „umilința” mea deoarece peste o săptămână am fost mutat la brigada construcții condusă de bestia Fedotov, blatnoiul vampir. De la început mă anunță că trebuia să-i dau porția mea de pâine o dată pe săptămână ceea ce am acceptat, numai de a scăpa de lichefiere, de la $+60^0$ C la -40^0 C. Diferența aceasta de 100^0 C învinsese şi tinerețea şi voința mea. Acum căram fiare şi scânduri pentru schele, o muncă grea dar totuşi suportabilă. Munceam mai mult decât ceilalți pentru a nu-mi pierde locul de muncă. Într-o zi mi-arată o groapă de peste două sute de metri cubi, un munte de piatră de var, o ladă unde trebuia topit varul şi un furtun. Ordinul suna straniu, adică până seara să termin treaba.

Furtunul trebuia racordat la un robinet aflat în „kotelnaia”, adică sala cazanelor. Aici erau vreo zece cazane verticale care furnizau apa fiartă pentru dezghețat pământul şi prepararea amestecului, precum şi abur pentru încălzirea fabricii şi pentru uscarea cărămizilor înainte de a fi arse. Aici lucra numai

protipendada lagărului, adică KRM-işti „kontrarevoluționnâie mâşlenic”, adică intenții contrarevoluționare, şeful brigăzii fiind un ucrainian Iaşca Dimitriev, de prin Ucraina Subcarpatică, un tip „kulturnâi”. Toți care lucrau aici aveau în spate cel puțin opt-zece ani executați. Mă prezint la Saşa şi îi spun că m-a trimis Sedotov să racordez furtunul de apă, deoarece în 12 ore trebuie să schimb muntele de var. După ce află că sunt român, mi-l descrie pe Vedotov ca cel mai odios criminal şi că astăzi nu-mi dă apă, voi lucra de mâine, răspunde el. Mă aflam în biroul lui, o cămăruță din rame metalice şi sticlă de unde urmărea activitatea robilor lui. Îmi oferă o țigară după care îmi spune că-mi va prezenta un inginer român, mecanicul şef al fabricii, bineînțeles tot deținut, din 1940, catalogat PO „pravâi oportunist”. De el depindea funcționarea fabricii: presele, benzile transportoare, repararea şi întreținerea utilajelor mecanice, bucurându-se de o mare autoritate, dar şi de avantaje. Dormea separat cu Iaşka Dimitriev şi cu alți „guşâ”, gâscani, adică şefi; normatori, planificatori, contabili, intelighenția lagărului. L-am cunoscut când a venit să ia masa de prânz cu Iaşka.

Când mi-a spus că este din Cernăuți, i-am spus şi eu că acolo am urmat liceul militar, i-am vorbit de bulevardul Flondor, de cofetăria vieneză, de echipa de hochei Dragoş Vodă, despre unii profesori. Atunci mi-a spus că este inginer mecanic, că-l cheamă Mihail Kravciuk şi m-a invitat să mănânc cu ei: pâine, slană şi usturoi. El a vorbit cu brigadierul Vedotov şi trei zile nu mi-a dat apă. În discuțiile cu el a aflat că sunt şef de promoție, că am fost în batalionul mareşalului ceea ce l-a impresionat profund, deşi era ucrainian din Cernăuți. El m-a îndemnat să fac un memoriu la Sovietul Suprem, pe care l-a tradus, unde bineînțeles am scris numai de şantajul KGB-ului. L-am trimis prin comandantul lagărului şi culmea în trei săptămâni am primit şi răspunsul în doi peri. Nimic despre vina mea, şi simplu dosarul se află la „rassmotrenii” în studiu, la organele competente adică tot la KGB.

Serviciul cel mai mare pe care mi l-a făcut a fost însă mutarea mea în brigada „cazane”, la Iaşka, unde se lucra în două schimburi. Eu lucram în schimbul de noapte, vorba vine, deoarece noaptea ținea şase luni. Nu eram fochist, „kocegar”, căram cu o roabă enormă tonele de cărbuni pe care le înghițeau cele zece cazane. Într-un schimb căram cam 50-60 de roabe dintr-un munte de cărbune în care se afla la 40-50 de metri. Roaba destul de mare era pe rulmenți, iar

drumul era o platbandă lată sudată de ei. Timpul cel mai mult mi-l lua încărcatul, mai ales când gerul depăşea -40^0 C şi mai bătea şi vântul nemilos „zloi" sau „iarâi" sau când era „vstrecinâi veter", din față sau „porâvstâi" în rafale. Când „burea", vijelia, se dezlănțuia te dărâma cu roabă cu tot. Preferam să încarc roaba bine, deoarece nu interesa numărul curselor, ci cantitatea cărată în fața fiecărui cazan; astfel că mâinile mi-ajunseseră până la genunchi cum râdea Iaşka de mine. Aici am trăit lucruri memorabile. Când mă odihneam îmi cereau să le povestesc petreceri la care am participat, ce se servea, ce se bea, după care am trecut la povestit romane şi filme, pe care le combinam, inventam, le făceam captivante.

Le lungeam cât puteam cu maximum de amănunte, principalul era să treacă timpul; îl întrerupeam unde era mai interesant, ca în seriale, să aştepte cu interes continuarea. Îmi rugam prietenii să-mi spună filme pe care eu le înfloream. Am ajuns până acolo încât la începutul schimbului, căram fiecare două-trei roabe, să am timp mai lung pentru povestiri. Erau nişte copii mari, vroiau poveşti de dragoste, hrane sufleteşti, să-i scoată din banalitatea în care trăiseră de atâția ani. A fost un an şi ceva când îmi potolisem foamea, când suportam mai uşor gerurile şi teroarea din lagăr, bestialitatea paznicilor.

Umilințele care atinseseră cote inumane, îmi amplificau frământările sufleteşti. Eram reprezentanții unor națiuni care plăteau cu viața polițele semnate în alb la Teheran, Ialta, Postdam, polițe ce vor fi achitate cu jumătate de veac de zeci de popoare rupte de lumea adevărată, care se răsfrângeau ca un bumerang şi asupra acelora care le semnaseră cu atâta nesăbuință şi iresponsabilitate față de viitorul omenirii. Doctorul era singurul care ne mai aducea câte o informație care ne făcea să evadăm din mocirla morală, a deznădejdiei în care ne bălăceam.

Intelighenția rusă, cu experiență de peste treizeci de ani, care cunoştea eforturile făcute de Uniune pentru a deveni cea mai mare putere militară, detesta democrațiile vestice care nu urmăreau decât superioritatea economică, trăind evident mult mai bine. Evenimentul crucial pentru noi a fost moartea lui Stalin în 5 martie 1953 şi venirea lui Hruşciov.

În timp ce în țară românii trăiau evenimentul cu bocete şi plânsete onorate timp de o săptămână – cine nu plângea era

contrarevoluționar, noi ne puneam speranțe în perioada de destalinizare. Războiul din Coreea se terminase pe 27 iulie 1953, ruşii făcuseră primele experimente cu bomba cu hidrogen la 20 august 1953, zdrobiseră puciul revoluționar din Berlinul de Est din 17 iunie 1953, sute dintre revoluționari ajungând şi prin Siberia. După ce Adenauer obținuse în mai 1952 suprimarea statutului de ocupație a RFG, singura grijă a lui Hrusciov era împiedicarea RFG de a fi inclusă în Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), o eventuală neutralitate fiindu-le plătită chiar prin reunificare, deoarece avusese grijă să le ia o treime din teritoriu. În tratativele din 9-13 septembrie 1953 care s-au soldat cu reluarea relațiilor diplomatice, Hrusciov mersese până acolo încât să-i amintească lui Adenauer că părinții comunismului Marx şi Engels, erau evrei dar germani, amintindu-i de Feuerbach, că Lenin fusese adus în Petersburg de Gemania pentru a declanşa revoluția, de pacea de la Brest-Litovsk, de tratatele dintre Hitler şi Stalin din 23 august şi 17 septembrie 1939, de împărțirea Europei între cele două dictaturi etc. În sfârşit, în România pe 27 mai 1952 fuseseră îndepărtați din conducerea partidului şi statului două piese importante ale KGB-ului, Ana Pauker şi Vasile Luca, cei care ne vânduseră URSS etc.

Marii ideologi şi economişti sovietici, prin studii publicate încep punerea în aplicare a planului expansionist şi de desființare a națiunilor est-europene. Alanpiev propunea ştergerea frontierelor pentru aşa-zisa redistribuire teritorială a rezervelor umane, iar Valev, nici mai mult nici mai puțin, decât crearea unor complexe de producție interstatale, unul fiind agrar, al Dunării de Jos, adică Bulgaria, Dobrogea, Muntenia şi Oltenia, unul industrial cu Transilvania, Ungaria şi Cehoslovacia, Moldova urmând să fie inclusă Republicii Unionale Moldoveneşti, în care scop publicaseră o nouă istorie a Moldovei, în care noi românii cuceriserăm teritorii ce nu ne-au aparținut niciodată, în cadrul politicii imperialiste a capitalismului românesc. Ca să vedeți până unde se poate ajunge pentru realizarea expansiunii testamentare şi totul în numele internaționalismului comunist.

După procesul doctorilor[88], după executarea lui Abakumov ulterior şi a lui Riumin[89] şi căderea lui Beria[90], cea mai odioasă bestie KGB-istă, am mai făcut un memoriu adresat lui Hrusciov în care demascam şi mai vehement înscenarea şi şantajul KGB-lui, ceream anularea oricăror sentințe şi repatrierea imediată. După două luni, primesc un nou răspuns, dar cu acelaşi conținut, că „dosarul şi

---

[88] Complotul doctorilor (cunoscut şi ca afacerea doctorilor, doctorii-sabotori ori doctorii-ucigaşi) a fost cel mai dramatic episode anti-evreiesc din Uniunea Sovietică sub regimul lui Stalin, constând în „demascarea” în 1952 a unui grup de proeminenți doctori moscoviți, predominant evrei (Miron Vovsi (Stalin's personal physician and a brother of Mikhoels), Yakov Etinger (a world-famous cardiologist), A. Feldman (otolaryngologist), A. Grinshtein (neuropathologist), Boris Kogan (therapist), Mikhail Kogan, I. Yegorov and V. Vinogradov), ca formând o conspirație de asasini care ar fi urmărit eliminarea fizică a conducătorilor Uniunii Sovietice prin otrăvire (alleged victims included high-ranked officials Andrei Zhdanov, Aleksandr Shcherbakov, Army Marshals Aleksandr Vasilevsky, Leonid Govorov and Ivan Konev, General Shtemenko, Admiral Levchenko and others). După moartea lui Iosif Vissarionovici Stalin din martie 1953, noua conducere sovietică a declarat, că acest caz a fost fabricat de serviciile secrete.

[89] Mikhail Dmitrievich Riumin (1913–1953) a fost adjunctul şefului Ministerului Securității de Stat Viktor Semyonovich Abakumov (1894 - 1954) şi a instrumentat ancheta în “complotul doctorilor”în 1952-1953; cazul a fost abandonat la moartea lui Stalin, iar cei doi au fost arestați şi executați. La sfârşitul lui 1952, Riumin a raporta şefului său că Profesoru Yakov Etinger se făcea vinovat de malpraxis în tratarea generalilor Zhdanov and Shcherbakov, apparent cu intenția de a-i asasina. Când Abakumov a refuzat să creadă povestea, Riumin a mers peste capul şefului său Abakumov direct la Comitetul Central şi la Stalin care a interpretat povestea de malpraxis ca parte dintr-o conspirație mai largă îndreptată împotriva conducerii Sovietice. În cadrul afacerii conspirației doctorilor însuşi Abakumov a fost arestat şi împuşcat, şi chiar şi Beria a fost pândit de acelaşi pericol. Totuşi, când Stalin a murit în martie 1953 cazul a fost abandonat iar Riumin a fost la rândul lui arestat. A fost judecat în Moscova şi executat în iulie 1953.

[90] După o versiune recentă, Hruşciov a convocat o şedință a Prezidiului CC al PCR pe 26 iunie 1953, în timpul căreia a lansat un atac la adresa lui Beria, pe care l-a acuzat că ar fi fost în slujba spionajului britanic. Beria a fost luat total prin surprindere. Hruşciov a propus demiterea imediată a lui Beria. Malenkov a apăsat un buton de pe biroul său – un semnal hotărât mai înainte cu mareşalul Gheorghi Jukov – şi un grup de ofițeri de armată aflați într-o încăpere alăturată au năvălit în cameră şi l-au arestat pe Beria. Ziarul Pravda a anunțat arestarea lui Beria la inițiativa lui Malenkov doar pe 10 iulie. Beria era acuzat de „activități criminale împotriva partidului şi statului”. În decembrie s-a anunțat că Beria şi şase dintre acoliții săi se aflau „pe ştatele de plată a agențiilor străine de spionaj”, „conspirau de mai mulți ani să pună mâna pe putere în Uniunea Sovietică şi să restaureze capitalismul”. Beria şi oamenii de încredere au fost judecați într-o şedință specială a Curții Supreme de Justiție a URSS, acuzații neavând dreptul la avocat şi la recurs. Mareşalul Ivan Konev a fost preşedintele de şedință. Beria a fost găsit vinovat pentru: trădare, terrorism, activitate contrarevoluționară în timpul războiului civil şi viol. Beria şi ceilalți acuzați au fost condamnați la moarte. Când a fost pronunțată condamnarea la moarte, după cum avea să depună mai târziu mărturie Chiril Moskalenko, Beria a căzut în genunchi şi a cerut îndurare, dar el şi subordonații săi au fost executați imediat pe 23 decembrie 1953. Cadavrul lui Beria se presupune că a fost incinerat.

situația dvs. sunt în studiu, în examinare". Atunci m-am convins că totul este praf în ochii Occidentului, absolut nimic nu se poate ameliora sau schimba radical, atâta timp cât nu se umbla la bazele sistemului, nu se renunța la dictatura proletariatului, la rolul conducător al partidului, la planificarea centralizată, că emanciparea de sub puterea partidului a puterilor legislative, executive, şi judecătoreşti, atâta vreme cât principiul valorilor era înlocuit de activiştii de partid care conduc cu cea mai crasă incompetență economia şi cultura, atâta vreme cât există cea mai dezmățată teroare, când criza mondială şi spirituală este considerată cel mai eficace instrument al politicii partidului. Nici un reformator nu va realiza absolut nimic atâta vreme cât de şaptezeci de ani s-a format o armată de nomenclaturişti, o alta de generali, s-a format un organ de represiune atât de vast şi de puternic, stat în stat, care nu vor admite niciodată o reformă structurală, nu vor renunța la puterea de decizie din toate instituțiile statului. Acestea erau evenimentele majore ale anului 1953. Noi ne cântăream şansele în noua conjunctură, dacă Adenauer va obține eliberarea noastră imediată.

A obținut-o de-abia în 1955, după încetarea stării de război dintre URSS şi RFG din 25 ianuarie 1955. Ce-a obținut imediat a fost un regim mai uman, permisiunea legăturii poştale cu părinții şi chiar primirea de pachete. În septembrie 1953 toți prizonierii străini Vorkuta sunt reținuți de la muncă, îmbăiați şi îmbrăcați în țoale bune, nevărgate, iar cei optimişti iremediabil începuseră să creadă într-o repatriere apropiată. Prietenia mea cu doctorul ne-a dus la o comunicare de idei astfel că după o analiză profundă am ajuns la concluzia blestemată că fericirea nu este chiar aşa de aproape, fiind considerați pesimişti, alții acuzându-ne chiar de defetism. Cuprinşi şi noi de euforia colectivă a maselor ne pregăteam pentru o nouă etapă de viață. Primul gând a fost să-mi iau rămas bun de la Mihail şi Iaşka cei care mă salvaseră de la exterminarea la care fusesem prescris.

Seara, la ei în baracă, timp de vreo două ore ne-am luat rămas bun, despărțirea căpătând o notă de dramatism, mai ales din partea mea care-mi exprimam cele mai sincere sentimente, îmbrățişându-i ca pe adevărați frați. Indiferent unde plecam ei rămâneau definitiv în această temniță neagră dincolo de Cercul Polar, fără speranța unui minim care să le redea şi lor, indiferent când, cel mai de preț bun, libertatea.

Nu mai dormea nimeni, toți își făceau planuri de viitor, schimbau adrese, visau o viață pe care o vor trăi cu intensitatea aceluia care a supraviețuit celui mai crunt măcel mondial, şi celei mai odioase exterminări în masă. Eu ca român, trăiam cele mai monstruoase epoci din viața mea, fără să bănuiesc că parcursesem doar o etapă, că voi plăti încă ani, sorbind paharul suferinței până la fund, până voi reveni într-o închisoare vastă cât o țară.

XIII. TU NE CEDE MALIS[91]

Nimic nu era de făcut decât să aşteptăm părăsirea acestui lagăr şi acestui ținut atât de hain. Lăsam în urmă noastră câteva milioane de oropsiți ai soartei, vinovați că şi-au dorit o viață mai liberă, poate şi mai bună. Patru ani în Gulag-ul Polului Nord însemnau patru ani de luptă acerbă cu natura şi cu călăii KGB-lui. Aşteptarea devenea tot mai insuportabilă cu cât profesioniştii KGB-lui o alimentau cu sadismul tipic, cuvântul de ordine fiind „skoro davai”, acasă cât mai curând. Prietenii mei visau studii, călătorii, o viață nouă unde încercau să se bucure de toate atributele unei libertăți adevărate, voiau să-mi insufle şi mie din speranța lor. După două zile convoiul se pune în mişcare către gară după toate standardele, adică înjurături, îmbrânceli, câini. Îmbarcarea clasică în aceleaşi vagoane ce simbolizau teroarea KGB, aceeeaşi umilință, foame şi sete. Ne mângâiam mulțumindu-ne că manifestările lor sunt tradiționale, nu le vor schimba după patru decenii pentru noi. Apelurile erau mai dese, controalele vagoanelor mai amănunțite, toți care supraviețuiseră trebuia să ajungă „acasă”. Ce mai contau toate umilințele şi mizeriile când după două zile observăm primii copaci, deci mergeam spre sud, realizasem esențialul, scăpasem de îngheţurile veşnice.

Călătorind mult de-a lungul Volgăi, după două săptămâni ajungem la Stalingrad, viitorul Volgograd, simbolul cotiturii ce avea s-o ia războiul după înfrângerea armatei germane şi române. Un lagăr enorm, unde erau strânşi şi alți prizonieri din Gulagul sovietic, inclusiv Magadan sau Karaganda. Cei din acest lagăr de concentrare, câteva zeci de mii, au rămas perplecşi când au auzit de la noi că mergem acasă. Ei trăiseră de mult euforia zvonurilor, reintraseră de mult în viața de lagăr cu atribuțiile obligatorii: muncă, înfometare, umilință. Un duş cu apă rece ne-a dus la cea mai crudă realitate, ne-a omorât speranțele noastre deşarte. Cu doctorul reîncepem lupta de reîncărcare a bateriilor, mai ales că aici aveam un aliat sublim, soarele. Trăiam scene care, oricât de împietrit erai, îți smulgeau lacrimi. Noi, polarii, nu pierdeam nici o clipă, voiam să înmagazinăm toată căldura binefăcătoare a soarelui cald de septembrie, trăiam unele desfătări care ne făceau fericiți. Nu vă puteți imagina nişte

---

[91] *Tu ne cede malis sed contra audentior ito* (Vergilus, Eneida). Lat. „Nu ceda în fața răului, ci şi mai tare înverşunează-te împotriva lui.”

făpturi care-şi aruncau hainele de pe ei, care le încătuşaseră corpurile timp de ani, zi şi noapte, pentru a se scălda în căldura razelor de soare. Alții care lucraseră cârtițe în mine, în străfundurile pământului, câțiva ani se îmbătau de lumina soarelui. Cea mai mare plăcere a unor oameni era căldura şi lumina, nu-şi doreau nici mâncăruri nici băuturi alese, ne lăsam drogați de căldură şi lumină.

Lucram cu prietenii mei nemți în construcții, căram beton, cărămizi, fiare, dar nimic nu ne mai părea greu, subiectivismul trebuia raportat întotdeauna la cea mai crudă realitate, iar pentru noi noțiunile căpătaseră alt conținut. Unii dintre noi absolviseră unele experimente mult mai triste, masacrele la care au fost supuşi fiind mai odioase, uneori macabre. Singurul factor comun al experiențelor prin care trecusem era „moartea" cu metodele ei standardizate. Nu ştiu dacă s-a pus problema repatrierii noastre din acest lagăr de triere, am auzit chiar că unii ar fi fost eliberați. Pentru noi, cei din Vorkuta, soarta ne-a fost potrivnică, deoarece nici după două luni suntem îmbarcați într-o nouă garnitură KGB şi transportați undeva în alt iad, în nordul Uralilor, în Siberia, în lagărele din Azbest, în regiunea Sverdlovsk, la exploatarea minieră a azbestului. Lagărul era vechi, deci bine organizat, dar munca era la fel de istovitoare, iar gerurile şi vânturile nu se diferențiau de cele din Vorkuta, ne făceau viața din nou imposibilă. Aici erau şi câțiva români, marea majoritate erau însă germani. Am acționat din timp pentru a nu nimeri în brigăzile pentru azbest. Noaptea, ruşii dărâmau prin explozii stânci din munți, iar ziua robii Gulagului, dotați cu baroase şi pietre metalice, trebuia să fărâmițeze blocurile de piatră pentru a ajunge la filonul de azbest, gros de un centimetru sau cel mult doi. Azbestul era un minereu, ca o vată de sticlă, destul de uşor, iar norma era de 12 kg în cele 12 ore de lucru. Nimeni nu reuşea să strângă în sacul legat la gât mai mult de cinci sau şase kilograme. Aceste brigăzi nu făceau norma niciodată, deci nu primeau nici mizerul supliment: 150 gr. pâine şi un polonic de kasha. Deci, oriunde numai în mină nu. Diferite echipe destul de numeroase începeau cu curățenia trunchiurilor, debitarea scândurilor şi confecționarea de binale, de ferestre, uşi, până la executarea mobilei de calitate lustruită şi tapițată. Brigadierul şef era un român, un locotenent de artilerie Ştefan Coşovliu, foarte capabil şi extrem de indicat pentru conducerea acestei brigăzi.

Cunoştea bine limba germană şi limba rusă, învățase toate dedesubturile pentru îndeplinirea normelor, învățase de la ruşi toată

tehnica de a umfla cifrele, de a înşela, pentru îndeplinirea unor norme care depăşeiau şi productivitatea utilajelor, maşinilor şi puterea sau abilitatea robilor. Era foarte apreciat de nemți, nu şi de români pe care nu-i accepta în brigadă, el fiind nepărtinitor, imparțial, impunându-se printr-o corectitudine remarcabilă. Comandantul rus îl aprecia deoarece brigada îndeplinea normele de lucru şi nu le crea probleme.

Seara m-am dus la el, i-am explicat cine sunt, de ce-am fost condamnat, rugându-l să fiu primit în brigadă la el, cunoscând şi germana. Am fost singurul român acceptat şi culmea l-am convins să-i primească şi pe prietenii mei excepționali, garantați de mine, Kurt Brinkmann, Horst Seifert şi Oswald Kremsner. Aprobarea ruşilor a obținut-o uşor, astfel că am început munca. Am început cu încărcatul şi căratul rumeguşului, am trecut pe la prelucrarea mecanică: abrichtere, freze, perforatoare, încleieri, până ce am ajuns la secția de lustruit şi tapițerie. Mi-am căpătat simpatia tuturor, deoarece de teamă ca cineva să bănuiască că mă protejează ca român, lucram mai mult decât ceilalți. Făceam chiar lucruri utile, eram trimis acolo unde apăreau strangulări în procesul de producție, ceea ce putea periclita îndeplinirea normei.

În plus camarazii mei aflaseră de la prietenii mei unele amănunte despre mine, despre comportamentul meu în iadul din Vorkuta. Nu mai lungesc povestea, până la urmă am ajuns la depozitul de scule şi materiale unde ruşii nu se înțelegeau cu nemții şi nu erau în stare să țină cea mai simplă evidență de intrări, ieşiri, stocuri.

Aici „umnâi Aurel”, deştept în comparație cu ruşii, am avut legături cu cei de la „kontorâi” birouri de contabilitate, de normare, cărora trebuia să le dau zilnic consumurile de materiale şi bineînțeles, doi litri de spirt. Cu mulți am intrat în relații speciale ei apreciind enorm sociabilitatea mea, dar şi manierele mele.

Aici mi-am făcut un alt prieten de suflet, maiorul de aviație Erich Hartmann[92], Bubi, asul aviației mondiale cu 352 de victorii aeriene confirmate în 825 de angajamente în 1404 misiuni de luptă.

---

[92] Erich Alfred Hartmann (19 aprilie 1922 – 20 septembrie 1993). A căzut prizonier la 8 mai 1945 pe teritoriu german în mâinile Diviziei 90 de Infanterie SUA însă a fost predat trupelor sovietice pe 24 mai. A fost repatriat în 1955 în urma intervenției cancelarului Konrad Adenauer, împreună cu circa 16.000 de prizonieri germani de război.

El a fost colocutorul meu cel mai apreciat şi stimat. Ştiam cum a doborât aproape fiecare avion, inclusiv pe generalul rus Morozov, erou al Uniunii Sovietice. Acest erou care constituia mândria poporului german pe front, se bucura de aceeaşi consideraţie şi în prizonierat datorită comportamentului lui exemplar. A fost o prietenie sinceră, care efectiv mă onora, devenindu-i cel mai apropiat conlocutor, cu care discutam absolut orice, de la familie, probleme de viitor, cel mai mult unindu-ne ura faţă de KGB şi slavism.

Nu mai enumăr şi alţi prieteni, care mi-au confirmat definitiv părerile mele despre poporul german, pe cât de dotat, pe atât de demn. Orice discuţie cu ei constituia o evadare din realitate, un zbor într-o lume ce ne-o doream mai bună.

Râdeau când mă hazardam în concluzii personale, susţinând de exemplu că adevăratul erou al războiului a fost femeia germană care a suportat cu demnitate lipsurile inerente, cele mai criminale bombardamente, îndeplinind şi toate profesiile bărbaţilor plecaţi pe front. Doctorul, care-mi cunoştea orice cută a gândurilor mele, mă ajuta când deveneam confuz sau neconvingător.

A fost aproape un an destul de greu, aceeaşi muncă istovitoare, aceeaşi umilinţă, singura îmbunătăţire fiind vremea, în sensul că gerul aspru siberian îl simţeam doar în timpul marşului la şi de la locul de muncă.

Într-o zi îi spun eminentului meu prieten, dr. Tahlhammer: Hermann, mi-a venit în minte un citat din Schiller „mehr als mein Leben, liebe ich meine Freiheit”, mai mult decât viaţa, iubesc libertatea. El a intuit imediat gândurile mele, planificasem o evadare. Aveam bani suficienţi pentru un bilet de tren şi haine, găsisem chiar o rusoaică care îşi arătase disponibilitatea să mă ajute. Ceea ce a bănuit doctorul s-a întâmplat. Investigaţiile ei la gară au dat de bănuit şi zelosul casier, agent KGB a turnat organelor iar într-o bună zi rusoaica n-a mai venit la lucru. Greşeala ei a fost că a încercat să-l mituiască pe casier, de unde bănuiala.

A doua zi pe la ora 10, hărmălaie mare. Câţiva soldaţi ruşi au intrat în fabrică, m-au imobilizat şi punându-mi cătuşe la mâni m-au dus la poartă unde mă aştepta din nou „ciornâi voron” duba. Mi se pun vestiţii ochelari de tablă şi peste două ore, mă trezesc într-o închisoare dichisită „a la russe”, singur într-o celulă. Făcând abstracţie de îmbrânceli, mă dureau doar încheieturile mâinilor, de la

strânsoarea cătuşelor. Eram liniştit deoarece pentru tentativă de evadare n-aveau ce să-mi facă. Cel mult să iau cei 25 de ani de la capăt, ceea ce nu-mi păsa, şi-aşa nu speram să-i trăiesc în temnițele ruseşti. Paznicii nu se purtau mai rău ca de obicei, erau chiar curioşi că aveau un străin. Aşteptam interogatoriul care întârzia. Între timp mă refăcusem, eram mai mult buhăit decât gras, eram însă în plenitudinea forțelor fizice, astfel că mi-am început plimbările prin celulă, regretând despărțirea de bunii mei prieteni. A treia zi sunt scos la „progulka", pe care chiar dacă era de un sfert de oră, iar eu cu cătuşe la mâini, regim de evadat, n-o refuzam. În țarcul alăturat era un deținut german, care mi-a spus că este căpitan în Volkspolizei, adică miliție, că participase la putsch-ul din Berlin din mai 1953, care fusese lichidat de tancurile armatei sovietice, că împreună cu el au fost deportați câteva sute de nemți. Ajuns în celulă deşi la început îl detestasem auzind că-i milițian, mi-am reconsiderat poziția, normal era totuşi un patriot, iar acțiunea lor constituia un avertisment atât pentru ruşi, cât mai ales pentru Occident.

Spre deosebire de acesta care era timorat, următoarele zile am putut lua legătura cu alt deținut german, este drept mai curajos, dar mai bine păzit, țarcul vecin care ne separa fiind întotdeauna liber. Era ceva mai în vârstă, alură de intelectual şi vorbea bine şi ruseşte. Mi-a spus că din 1945 a lucrat în două locuri izolate, unul inițial în Caucaz, mai apoi în Alma-Ata. Eu auzisem că ruşii recrutaseră din toate lagărele „savanții" germani, matematicieni, fizicieni, chimişti, biologi, acțiune uşor de realizat datorită informatorilor, pe care apoi i-au concentrat în lagăre speciale. Acum auzeam cu urechile mele că de fapt nu erau lagăre, erau nişte campusuri izolate şi extrem de bine păzite, unde sub conducerea directă a unor savanți ruşi, lucrau în diferite laboratoare de cercetare, beneficiind de condiții bune, dar de opt ani nu s-a întâlnit cu nimeni din afara campusului. Atunci am aflat că lucrau la Atom bombe şi că el nu ştia care va fi soarta lui, fiind închis pentru „Sabotage", care s-a lăsat cu mulți morți, un reactor nuclear experimental din Alma-Ata sărind în aer în urma unei explozii.

Contactul nostru n-a putut continua deoarece după zece zile de închisoare, am fost dus la comandantul închisorii, un general mai în vârstă, care s-a purtat civilizat, atrăgându-mi atenția să nu mai încerc astfel de aventuri, din Ununea Sovietică n-a reuşit nimeni să scape, sistemul nostru este perfect iar lumea este atât de terorizată încât

nimeni nu-şi permite să ne adăpostească, că în uniune nu intră şi nu iese nicio pasăre, KGB-ul află tot, ştie tot. Interesant era că-mi vorbea, zicea el, părinteşte, să nu mă înec ca ţiganul la mal, deoarece „kak mojno scoroee”, vom fi repatriaţi. Am profitat de amabilitatea lui şi-am mai scris un memoriu, răspunsul a venit după mine, cam la o lună, cu formularea stereotipă „problema dv. este în studiu”. Aşa zisele reforme ale lui Hruschiov nu schimbaseră nimic din structurile şi sistemul comunist.

După zece zile de „divertisment” sunt trimis în lagărul din Azbest, direct în carceră, unde spre surprinderea mea am dat de Bubi Hartmann, pedepsit pentru insultarea ceasovoilor. Eu i-am povestit ce aflasem în închisoare, el mi-a redat atmosfera din lagăr după arestarea mea, unii aprobându-mă, alţii înfierând acţiunea mea, pe motiv că se vor înăspri condiţiile de pază şi tratament.

După o săptămână suntem scoşi din lagăr împreună cu alţi doi germani şi urcaţi într-un camion unde mai erau câţiva nemţi aduşi dintr-un lagăr apropiat „Revda” unde lucrau în mine de cupru. M-am bucurat că plecam cu Oswald şi doctorul, regretam profund despărţirea de Kurt şi Horst. În camion, camarazii ne-au dat ceva de-ale gurii şi ţigări şi am aflat că vom fi transferaţi într-un lagăr de pedeapsă „Straflagro”, la Degtiarka, cam în aceeaşi regiune, puţin mai la nord de Sverdlorsk. După vreo trei ore de hodorogeli prin hârtoape, camionul s-a oprit în faţa unui alt lagăr, mai mare şi mai dichisit decât celelalte, mai multe garduri de sârmă ghimpată şi mai înalte, cu mai multe turnuri de pază şi mai mulţi câini, exact cum trebuie să arate un „strafnoi lagher”. Toţi sunt duşi în lagăr in afară de Hartmann şi de mine, care ziceau ei, mai aveam câteva zile restante de carceră. În carceră aflăm de la un vecin, era poreclit Adenauer, fiind din Bonn, că ne aflăm în lagărul de pedeapsă Degtiarka unde au fost concentraţi toţi „von”-ii şi generalii, că mai sunt vreo şaizeci de spanioli, dar nici un român.

Aşa începe ultima mea etapă prin Gulag-ul sovietic, unde timp de aproape 12 ani am reuşit să supravieţuiesc tuturor tentativelor de exterminare. Acest lagăr a constituit ultima mea haltă spre aşa-zisa libertate, haltă unde trenul suferinţelor mele a mai staţionat un an şi jumătate, timp în care am cunoscut preponderent din protipendada armatei şi poporului german, dar şi unii exponenţi ai poporului

spaniol, una din experiențele cele mai surprinzătoare din peregrinările mele prin lagărele şi temnițele sovietice.

XIV. POTUS MORI QUAM FOEDARI[93]

În discuțiile cu Hartmann am constatat un comportament mai omenesc al învingătorilor, unele deplasări de „forțe", ceva se întâmpla. Am uitat să vă spun că din 1953 aveam dreptul la o carte poştală pe lună, maximum 25 de cuvinte şi numai la rude de gradul întâi şi la primirea unui pachet lunar. Ştiam că KGB-ul trecuse în ultimul timp la o ofensivă mârşavă. Ştiind că tot vor fi obligați să ne repatrieze încercau să recruteze noi agenți, chiar dacă ştiam că din o mie doar zece îşi vor respecta contractele semnate, ei contând pe rezultatele specifice, şi pe compromiterea cu acte a cât mai multora, mai ales că apăruse în ultima vreme, din cauza mizeriei şi a exasperării, mentalitatea „weg von hier", adică orice pentru a scăpa. Noi care ne opuneam din răsputeri acestei tendințe, ne temeam că vom rămâne tot mai puțini, mai izolați şi cu urmări neplăcute. Ei se duceau în Germania, unde susțineau că vor denunța din prima zi ceea ce au făcut. Concluzia noastră rămânea categorică: indiferent cum vor evolua lucrurile, nu ne vom modifica opiniile, nu vom întreprinde nimic care să ne dezonoreze tot restul vieții.

În jurul orei 14 se aud zgomote specifice distribuirii mesei de prânz, mizera rație de carceră. Se deschideau uşi, se auzea scârțâitul cazanului târât pe duşumea. Bucătarul care împărțea mâncarea, se uită la mine şi parcă aş fi obligat să cunosc limba spaniolă îmi spune: „Aurelio, comer con atencion!"[94]. După ce ne zăvorăşte rusul uşa îi spun lui Bubi că am înțeles doar cuvântul „Aufmerksamkeit", atenționare.

Am căutat cu lingura în castronul de ciorbă şi într-adevăr am dat de un boț de unt şi un pachețel de plastic, în care am găsit patru țigări şi chibrituri. Am întins untul pe feliile de pâine ce le primisem dimineața şi am început să mâncăm încet, să ne prelungim plăcerea, parcă eram la un concurs unde câştigă cel care termină cursa ultimul. După o masă atât de copioasă ne-am permis să fumăm câte o țigară, numai că neamțul de vis-a-vis, cum a simțit mirosul de fum, ne-a implorat să-i dăm lui chiştoacele aprinse. Distanța era cam un metru, iar uşile jos nu erau chiar etanşe, erau ridicate aproape un centimetru. Bubi cu multă îndemânare a dat un bobârnac chiştocului aprins, care

[93] Lat. „Mai bine să mori decât să te dezonorezi."
[94] În spaniolă, în original: „Aurel, mănâncă cu băgare de seamă!"

a fost tras înăuntru cu un fir de mătură, deoarece am auzit imediat un „Danke”. Seara s-a repetat povestea, spaniolul transmițându-mi salutări de la „Ossi Kremsnev”.

De la „Adenauer” am aflat că există şi o „Strafbrigade”, o brigadă criminală, că majoritatea lucrează la construcții şi că unii au început să primească şi pachete: primele roade ale reluării legăturilor diplomatice cu Germania. Noaptea târziu, auzim zgomotele specifice deschiderii uşilor, aduseseră un nou client, care vorbea însă perfect ruseşte, înjura şi spunea că-i bolnav etc. După zarva făcută ofițerul de serviciu, ordonă să fie băgat în carcera românului, să nu se sinucidă nebunul. Am împărțit repede țigările cu Bubi şi aşteptam să vedem dacă am înțeles bine. După câteva minute am fost mutat în celula recalcitrantului. Când am intrat, m-a impresionat atât statura, cât şi faptul că arăta sănătos şi bine hrănit, un tip de arian cum îşi dorea Hitler. Îl salut pe ruseşte, răspunzându-mi într-o perfectă limbă a lui Puşchin, să nu mă sperii, a făcut scandal, deoarece nu voia să stea singur că se plictisea. A scos o țigară cu care m-a servit, după care m-a întrebat dacă nu ştiu mai bine germana. Într-adevăr ruseşte vorbeam prost, aveam un vocabular redus, specific puşcăriilor. A rămas surprins însă cum mă descurcam cu limba lui Schiller. Am făcut o noapte albă, vizionând deodată zeci de filme de război, de aventuri care mai de care mai captivante.

A fost un om care m-a impresionat prin sinceritatea lui brutală. Nu era genul meu, era un tip parcă lipsit de orice scrupule, dar totul în cadrul unei finalități, pe care nu puteai să n-o apreciezi. În al doilea rând era de o cultură vastă, un interlocutor cu care nu puteai să te plictiseşti. Nu numai că vorbea ruseşte perfect, dar cunoştea de dinafară mii de versuri, poetul lui favorit fiind Esenin. L-am îndrăgit enorm, fapt pentru care ulterior ne-am şi împrietenit, el dându-mi lecții de limba rusă, eu de comportament şi demnitate care i-au mai temperat şcoala „scopului final” indiferent de sacrificiile realizării acesteia. Era primul „von” pe care-l cunoşteam mai de-aproape în temniță, Ernst von Rosenow, fost şef de catedră de limba rusă, locotenent-colonel, comandantul unui batalion de diversiune, pare-mi-se Brandemburg, adică cei care erau lansați în spatele frontului rusesc, pentru distrugeri de poduri, căi ferate, misiuni speciale şi periculoase. Luat prizonier, ştiind ruseşte, a fost tot timpul brigadier, ultima funcție, comandant de lagăr din partea nemților în lagărul Revda. Integru şi corect, se bucura de autoritate şi

aprecierea camarazilor de suferință, dar şi a ruşilor, lucru verificat şi de mine când va ajunge comandant de lagăr şi la Degtiarka. În lagărul din Revda, având orice, i-au zburat mințile şi la femei, încercare reuşită cu doctorița lagărului, soția comandantului rus. Prins în flagrant, a fost trimis noaptea în acest lagăr şi direct la carceră. A fost regretat, deoarece se lucra în condiții grele, la mina de cupru, el le crease condiții mai bune de lucru şi de masă, era corect, ura de moarte turnătoria. Pentru „scopul final", salvarea cât mai multor camarazi, făcea orice posibil.

A doua zi, pe la ora 11, am fost vizitați de către comandantul lagărului, generalul Popov, dar general, pentru că aici adusese toți generalii nemți – fusese şi mareşalul von Paulus, pe care eu nu l-am prins. Plecase la Moscova să colaboreze cu ruşii, sarcina lui şi a armatei de politruci şi propagandişti din lagăr. Scopul nu era neapărat să-i facă chiar colaboratori, dar cel puțin simpatizanți sau să nu fie repartizați încărcați de ură şi însetați de răzbunare. Prima dată a stat de vorbă cu von Rosenow, generalul fiind foarte conciliant, spunând că nu-i prima femeie care-şi înşeală soțul, că va sta un timp în brigada de pedeapsă, iar mai târziu „posmotrim". Peste o jumătate de oră, am fost scoşi şi noi, ni s-au dat pâslari noi şi haine vătuite destul de bune, aterizând şi noi în brigada de pedeapsă, unde ne-a întâmpinat von Rosenow şi un fost Oberststurmbahnführer Peter Reber, care era foarte bolnav. O baracă bine gletuită, cu paturi suprapuse şi saltele, o anticameră, o tindă unde se depunea „buşlatele", scurtele vătuite, şi se împărțea mâncare. Rebev ne-a enumerat câțiva camarazi de brigadă, începând cu Otto Gunsche, fost Oberststutmbahnführer SS, primul adjutant a lui Hitler, luat prizonier în buncărul acestuia după sinuciderea lui, colonel Linke, fostul valet al Führerului, Harald von Bohlen und Holbach, fratele lui Alfred Krupp, Siegfried Graf von Schulenburg, Richard Seys-Inquart, fiul fostului Gauleiter al Austriei şi mulți alții.

La prânz ni s-a adus kasha, având posibilitatea să-l cunosc pe spaniolul care ne adusese mâncarea cu surprize şi la carceră. Era Jose Calbo, care m-a îmbrățişat cu deosebită căldură, apelativul lui fiind „nuestro hermano", fratele nostru Aurelio. El mi-a spus că în brigada de pedeapsă sunt şapte dintre căpeteniile spaniolilor, cpt. Oroquetta, lt. Miguel Jose Altura, Pestaria, Martinez, Jose Ventaja, Julio Pomares şi alții, toți din Division Azul – Divizia Albastră, divizie de voluntari spanioli pe frontul anticomunist. Toți mi-au devenit ulterior

prieteni extraordinari, camarazi de nădejde în ultimii ani de pribegie prin Gulagul Siberian.

De la început trebuie să remarc că prizonierii spanioli au avut cel mai demn comportament dintre toți prizonierii. La ei a funcționat perfect autoritatea gradului, disciplina, solidaritatea şi întrajutorarea. Luptători convinşi împotriva oricărei colaborări cu ruşii, cei mai aprigi duşmani ai turnătoriei, dar şi ai comportamentului necivilizat în lagăr. Cultivau cele mai bune relații cu prizonierii de alte naționalități, iar eu, în special, mă bucuram de un tratament privilegiat, de o prietenie mai mult decât frățească, motiv pentru care, în afară de totala mea admirație şi simpatie, m-am încadrat total în colectivul lor.

La ora 17 au venit şi frații de robie, frânți de oboseală, înghețați şi flămânzi. Peter Reber ne-a prezentat pe amândoi; aflase de la Bubi amănunte şi despre mine, senzație producând desigur Erich Hartmann, eroul mondial al Luftwaffe, al aviației dar şi al poporului german. Oswald Kremsner avusese grijă să mă descrie spaniolilor în cele mai favorabile aspecte, fiindu-mi cel mai bun prieten cu subiectivismul îngăduit, astfel că spaniolii m-au sechestrat de la început, bineînțeles fără să-mi afecteze legăturile cu nemții. Curios era faptul că toți îmi vorbeau exclusiv în limba spaniolă, comunitatea de gintă latină, implicând obligatoriu cunoaşterea limbii spaniole. Cu Oroquetta şi Altura mai deviam în franceză, ambii greu de înțeles la început, ch din cuvintele franțuzeşti fiind pronunțate de primul „h”, iar de al doilea „ci”, „ce”, „chambre” devenind pentru primul „hambre”, pentru al doilea „ceambre”. Cum-necum, indulgenți cât se poate, ne înțelegeam, cel puțin îmi traduceau unele cuvinte spaniole. Am căpătat un pat între von Rosenow şi Altura, devenind elementul de legătură între cele două naționalități. Spaniolii acaparaseră toate serviciile din lagăr: bucătăria, spălătoria, baia, spitalul rămânând fieful nemților unde domnea prietenul meu austriac dr. Tahlhammer. Ruşilor le convenea situația, deoarece spaniolii, vreo şaizeci la număr, de cele mai multe ori nu voiau să lucreze, erau clienți permanenți la carceră şi brigada de pedeapsă, unde nu simțeau niciostracizarea şi nici lipsurile, solidaritatea lor, exemplară pentru toți prizonierii care s-au perindat prin Gulagul

sovietic, funcționând ireproşabil, chiar dacă ei nu primeau pachete din țara lor, unde domena încă Franco[95].

Ei ocupau o jumătate de baracă, ultima, adică lângă zona interzisă. Din pricina solului pietros, neputându-se săpa fundații, barăcile erau la mai mult de un metru, deasupra solului. Nemaisuportând lipsa de libertate, solidari cum erau, au intenționat organizarea unei evadări în masă. Au furat de pe şantier târnăcoape, lopeți, au montat chiar şi două roabe, şi-n fiecare noapte săpau în două schimburi un tunel care trebuia să iasă afară din lagăr, pe sub gardul de sârmă ghimpată. Tot pământul îl cărau şi depozitau sub baracă. Turnați de un neamț ce locuia în cealaltă jumătate a barăcii, de teamă că represaliile se vor exrtinde asupra tuturor prizonierilor, mai ales că li se vor interzice pachetele, au fost prinşi la lucru şi tot schimbul condus de cpt. Oroquetta a fost trimis în brigada de pedeapsă, împreună cu lt. Altura, care precum numele, era şi înalt şi solid, el asumându-şi inițiativa în timp ce Oroquetta era într-adevăr mai slab, pricăjit şi bolnav, distincția lui bazându-se pe grad, autoritate şi comportament, dar şi pentru ochelarii care-i confereau şi calitatea reală de mare intelectual, expert în istoria şi arta spaniolă, expunerile lui încântând întreg auditoriul. Deoarece odată la două săptămâni ne ducea şi pe noi la baia care se afla în incinta lagărului, serg. Martinez, ajuns în lagăr, a fugit din coloană şi până să fie prins a înfipt cuțitul în turnătorul neamț, trecut şi el prin Magadan. Deoarece rana a fost superficială, după o anchetă de o lună la închisoarea Sverdlovsk, a fost retrimis în lagăr.

Printre spanioli era şi o minoritate, aşa-numiții „comunişti”. În ce a constat epopeea lor? În timpul războilui intern din Spania din 1936-1939 dintre Frontul Popular format din comunişti, socialişti, republicani de stânga, condus pe rând de Manuel Azanas, Cesares Quiroja, Largo Caballero şi din mai 1937 de Juan Negrin şi partidul fascist „Falanga Spaniolă” creată în 1933 care se unise în 1934 cu Junta național-socialistă a lui Ledesma şi Redengo, guvernul Negrin în teritoriul neocupat de guvernul fascist condus de generalisim Francisco Franco (Bahamonde), aşadar guvernul oficial republican făcea recrutări obişnuite pentru serviciul militar obligatoriu. Cei cu

[95] Francisco Franco, generalissim, şef al statului şi regent al Spaniei între 1 aprilie 1939 – 20 noiembrie 1975. După câştigarea sângerosului război civil din Spania (iulie 1936-aprilie 1939) şi înfrângerea republicanilor sprijiniți de sovietici, Franco a menținut Spania neutră în timpul celui de-al doilea război mondial.

bacalureat sau studii superioare erau trimişi în Uniunea Sovietică pentru a deveni ofiţeri în armele speciale: aviaţie, marină, geniu, transmisiuni etc. În timp ce ei se aflau în şcoli militare din Uniunea Sovietică, armatele lui Franco au ocupat în ianuarie 1939 Barcelona, iar la 6 martie 1939 junta naţională a colonelului Casado capitulează fără condiţii. Spania fiind ocupată în întregime de Franco, Comuniştii şi socialiştii au fugit iniţial în Franţa, comuniştii continuându-şi drumul în Rusia. Aici KGB-ul a organizat un fel de comune spaniole, în fruntea lor aflându-se Dolores Ibarruri – „La Pasionaria”[96]. Cei care absolviseră şcolile militare deveniseră ofiţeri spanioli, bineînţeles fără armată şi teritoriul naţional, aşteptând rezolvarea conflictului la nivel mondial şi revenirea lor în ţară. Între timp, pe 22 iunie 1941, s-a declarat război, iar KGB-ul a dat un ultimatum tuturor spaniolilor aflaţi pe teritoriul Uniunii Sovietice: cei care renunţau la cetăţenia spaniolă erau lăsaţi liberi şi încadraţi în Armata Roşie, cei care refuzau erau închişi în lagăre de deţinuţi politici. Unii, foarte puţini, preferând libertatea, au rămas în Armata Roşie îngroşând pământurile Rusiei cu trupurile lor, cum a fost de exemplu fiul lui Dolores Ibarruri care a murit în bătălia Stalingradului, sau Neno ajuns mare fotbalist la Dinamo-Moscova. Ceilalţi, care n-au vrut să renunţe la cetăţenia spaniolă, au plătit cu libertatea lor „excesul” de patriotism, fiind închişi în lagăre. Aşa se face că Jose Calbo, Mateo, Montejuano şi mulţi alţii au stat în lagăr cu Ana Pauker, Vasile Luca, Mâţă, Neulander (Roman), cu Pick, Grotewohl şi toţi ceilalţi comunişti care ulterior au fost impuşi cu tancurile sovietice şi teroarea KGB şefi de partide, de guvern şi de stat în ţările lor de origine. Aceştia erau aşa-zişii „comunişti”, care, dimpotrivă, din înalte sentimente patriotice, au vrut să moară spanioli. Ceilalţi erau ofiţeri şi oşteni ai diviziei de voluntari „Divizion Azul”, pe care comandantul german în loc s-o folosească undeva la sud, din motive de climă, i-a trimis pe frontul Leningradului. Acestă divizie a câştigat câteva bătălii de răsunet, au dovedit un eroism deosebit, dar ca pe

---

[96] Isidora Dolores Ibárruri Gómez (1895-1989), mai cunoscută ca faimoasa „La Pasionaria” (floarea pasiunii) a fost un lider republican spaniol al războiului civil spaniol şi politician comunist de origine bască, probabil cel mai bine cunoscută pentru înverşunarea cu care a apărat cea de-a doua republică spaniolă, cu celebrul slogan *¡No Pasarán!* („Ei nu vor trece”, un echivalent al românescului „Pe aici nu se trece!”), în timpul bătăliei de la Madrid. În timpul celui de-al doilea război mondial, şi după acesta până în 1977, a trăit în exil, în cea mai mare parte la Moscova, conducând Partidul Comunist Spaniol.

toate fronturile, datorită superiorității nete a armatei sovietice, în urma enormului ajutor primit din SUA, au pierdut ultima bătălie, iar puținii care au scăpat au fost trimişi în captivitate. La început KGB i-a ținut separat, unii prizonieri de război, ceilalți internați politici, dar când numărul celor închişi a ajuns la câteva zeci de milioane, de diferite naționalități, i-au amestecat şi pe spanioli, criteriul fiind naționalitatea, ignorând scopul pentru care venise fiecare în Uniunea Sovietică. Primele întâlniri între cele două grupări au fost groaznice, insulte grave: comunişti şi fascişti mercenari, care s-au soldat şi cu încăierări, dar până la urmă a învins rațiunea, fasciştii şi-au dat seama că aşa-zişii comunişti absolviseră cu brio un examen de înalt patriotism. Unitatea şi ulterior solidaritatea a fost excepțională, toți prizonierii din Uniunea Sovietică recunoscându-le unanim comportamentul lor excepțional. Eu personal le-am acordat prietenia mea tuturor, dar eram, trebuie să recunosc, mândru şi onorat că cei din Divizia Azul mă asimilaseră cu trup şi suflet în cercul lor.

N-am avut norocul să stau cu japonezi, ei au populat Gulagul din estul Siberiei, comportamentul lor fiind controversat în funcție de filosofia de viață, la ei reflectându-se cel mai fidel calitățile acestui popor extraordinar, disciplina şi modestia. Ei s-au evidențiat prin unele individualități extraordinare şi prin pasivitatea extremă comandată maselor, disciplină oarbă, tăcută şi meditativă. Repet, o reflectare totală cu rădăcini în cultura lor milenară a liniştii şi echilibrului interior, a contemplației şi reculegerii, din religia shintoistă cu cultul kamilor sau budhistă, confucianistă, renunțarea la starea supremă de beatitudine şi adoptarea practicii carității şi iubirii de oameni. N-am vrut să fac o ierarhizare a comportamentului prizonierilor de diferite națiuni, din teama de a nu cădea pradă subiectivismului, dar cu mâna pe inimă pot să afirm că prizonierii români, după plecarea celor două divizii de voluntari – divizia Tudor Vladimirescu şi divizia Horea Cloşca şi Crişan – factor comun şi pentru celelalte națiuni, au avut un comportament remarcabil, apreciat în consecință de toți. Acelaşi lucru pot să-l afirm şi despre prizonierii germani, unele excepții apărând normale, ca urmare a numărului lor deosebit de mare.

Noi cei trei, veniți de la carceră, am fost repartizați în brigada de construcții, deşi noi săpam doar fundația clădirilor ce urmau a fi construite. Ne aflam la poalele munților Urali, deci săpam în stâncă ca robii, cu târnăcoape, pene de oțel şi barosuri. Lucram în echipă cu

Otto Gunsche, care avea vreo doi metri, însă slăbise în aşa hal încât atârnau pieile pe el, pielea de pe burtă îi atârna mult în jos, fenomenul tipic numit „şorţ”. Totuşi el m-a protejat cât a putut, eu ținând pana metalică, el dând cu barosul. După trei ore de bubuieli, dacă scoteam trei lopeți de pietre. Se amuzau în schimb roşii care strigau mereu „davai Ghitler i Antonescu”, numai că eu nu avusesem nciodată funcția de adjutant. El mi-a relatat, ca martor ocular, ultimele clipe din viața lui Hitler, fantoma pe care o mai căutau ruşii, pentru care Otto fusese supus la sute de ore de anchetă în diferite închisori. Adevărul este că Hitler i-a dat afară pe toți apropiații lui din camera din buncăr, ultimul fiind chiar el, luându-şi ultimul rămas bun. S-a auzit o împuşcătură cu care Hitler îşi sacrificase soția de ultima zi, Eva Braun, după care el s-a otrăvit declanşând dispozitivul de explozie, care consta în arderea totală şi aruncarea buncărului în aer. Cert este că n-a rămas nimic din ei care să ajute la identificare.

Drumul până la şantier şi mai ales întoarcerea la brigada de pedeapsă era un calvar, arătam ca o gloată în descompunere, care se rostogolea parcă pe fundalul straniu al lătratului continuu atât al ceasovoilor, cât şi al câinilor, al căror număr era cel puțin dublu față de normal. Seara după ce îngurgitam acel clei numit kaşa, deşi eram frânți de oboseală, continuam lecțiile de rusă cu von Rosenow, care glumea, spunând că va face din mine asistentul lui, şi bineînțeles cu prietenii mei spanioli, astfel că după trei luni mă descurcam binişor, fiind singura limbă învățată „după ureche”, eu fiind recunoscut, chiar dacă nu vorbeam foarte bine nici germana, nici franceza, ca cel mai bun cunoscător al gramaticii acestor limbi, de multe ori fiind arbitru în unele dispute pe această temă.

Cam după vreo trei luni a venit în inspecție un general de la centru. După ce s-a întreținut cu câteva „personalități” din lagăr Krupp, Otto Gunsche i-a venit şi rândul lui Hartmann. Generalul l-a întrebat de ce nu i-a fost interzis să zboare după a 300-a victorie, baremul se mărise treptat la 100, 200, 250 ajungând la 300, răspunsul lui Bubi fiind sincer, dar destul de jignitor pentru ruşi: „eu nu am doborât decât 92 de avioane americane şi englezeşti, restul au fost numai ruseşti! Normal, generalul nu a suportat jignirea, a uitat de ce venise şi a tras o înjurătură neaoşă; ceea ce nu l-a împiedicat să ia măsura capitală pentru noi, desființarea brigăzii de pedeapsă, motivând că este inoportună existența unei brigăzi de pedeapsă în cadrul unui lagăr de pedeapsă.

Chiar în ziua aceea ne-au repartizat pe barăci, eu nimerind la spanioli. Bucuria enormă era că în jumătatea ocupată de nemți se aflau şi frații mei Oswald şi Horst. Am fost repartizat într-o brigadă de construcții având camarazi câțiva „*von*”-i, cei mai apropiați fiindu-mi von Pezold, colonel, şef de stat major în armata lui von Paulus, blajinul şi imperturbabilul von Raison, precum şi veşnicul ironic, dar şi plin de umor von Tornau. Scrisesem şi eu prima scrisoare acasă, o carte poştală cu 25 de cuvinte, cu un conținut foarte laconic, să fiu sigur că trece de cenzură: trăiesc, sunt sănătos, se pot trimite lunar pachete, vă sărut cu nespus dor şi vă iubesc, Aurel! Mi s-a expediat un răspuns, chiar foarte repede, în care tatăl meu cu scrisul lui impecabil îmi dădea veşti despre ei, frați, că a încercat să-mi trimită pachet, a fost la Crucea Roşie, la Ambasada rusă, toți spunându-i că-i o jignire la adresa Uniunii Sovietice, avem tot ce ne trebue, suntem îndestulați cu de toate. Eroarea pe care a comis-o a constat în faptul că scria că mă aşteaptă încă Eta şi darul primit de 10 Mai. Ruşii au băgat la dosar copia scrisorii, pe care mi-au arătat-o abia când m-au arestat în țară pe 13 februarie 1958.

Atunci au încercat o stratagemă prietenii mei Oswald şi Horst. Ei scriau acasă că sunt bucuroşi că prietenul lor din Bucureşti Aurelian Gulan trăieşte dar nu are nicio veste de acasă. S-au prins! Şi primele pachete le primeam şi eu din Austria şi Germania chiar de la familiile prietenilor mei. Vreau să subliniez că până să primesc personal pachete n-am dus lipsă de absolut nimic. Erich Hartmann oferindu-mi de multe ori pachetele lui întregi, în primul rând deoarece el primea câte odată patru-cinci pachete, iar în al doilea rănd ştiau toți că eu împart absolut totul cu spaniolii. Ulterior am început să primesc şi de la o organizație germană din Munhen, de la un „oarecare” N. Popp. Cât de mult aş fi vrut să-i mulțumesc acestui „Oarecare” care a constituit un sprijin real şi care mi-a luminat şi mie speranța unui viitor mai omenos. Acasă scriam numai o dată pe trimestru, celelalte două sacrificându-le scriind în Germania sau Austria.

Deşi cenzura era foarte severă, eu am perseverat bazându-mă pe superficialitatea ruşilor, care fie beți, fie plictisiți, le mai dădea drumul şi fără să se uite la ele. Aşa s-a şi întâmplat şi toți aveau deja confirmarea primirii pachetelor.

Viața în lagăr se schimbase radical din moment ce dispăruse spectrul foamei. Toți primeau cele mai bune alimente, treninguri care mai de care mai frumoase, țigări bune. Ruşii erau uluiți de ce primeam de la capitalişti şi nu refuzau niciodată o ciocolată sau un pachet de țigări bune. Apropo de votcă, un şofer rus a ținut neapărat să-l cunoască pe asul aviației germane „Gartman” şi pe primul aghiotant a lui „Ghitler” pe Otto Gunsche. S-a repezit la noi cu o sticlă de vodcă „davai prom”, adică să trecem sticla din gură-n gură. Bubi a luat o înghițitură, dând sticla mai departe. Rusul supărat a tras o înjurătură impersonală după un „tâ ne Gartman”.

După el, asul aviației mondiale era cu adevărat as, dacă n-ar mai fi lăsat sticla de la gură, dacă ar fi supt tot – în primitivismul lui acesta fiind singurul indiciu al confirmării. Viața în lagăr se schimbase total şi sub aspect cultural. Puteai audia fel de fel de teme, de la marile bătălii, considerații asupra pierderii războiului, dar şi din istoria artei, prezentări de mari filosofi sau muzicieni, activități la care am participat activ, prelegerile mele despre istoria României, rezumată doar la latinitatea noastră, războiul de 500 de ani cu turcii fără a fi paşalâc şi bineînțeles aşteptările noastre incontestabile asupra Transilvaniei, Basarabiei şi Bucovinei, fiind audiate de numeroşi voni şi generali. Ei mă numeau în glumă „der rumanische Botschafter”, ambasadorul român. Am purtat discuții amicale cu generalii Almendiger şi Conrad, eroii de la Sevastopol, dar şi în contradictoriu cu generalii von Hansen şi Gerstemberg, luați în captivitate în Bucureşti, când „contre coeur” trebuia să încerc să justific capitularea necondiționată a României, condamnând-o bineînțeles, dar evidențiind erorile enorme ale diplomației şi mai ales ale comandamentului german.

Lăsând modestia la o parte, eram vedeta incontestabilă, împreună cu Willi Muller, la meciurile de fotbal, jucând când la germani când la spanioli sau arbitrând meciurile cu competență şi totală imparțialitate. De menționat merită şi faptul că eram cel mai solicitat partener de bridge, joc pe care-l învățasem foarte bine şi-l jucam în stil propriu, ieşind din rigiditatea şi precauțiunile nemților, toți voind să asiste la un „Balkanbridge”, joc corect dar cu fantezie, ceea ce le lipsea lor. Dădeam întâietate însă participării mele la „mesele rotunde” unde se abordau teme interesante, unde puteam să-mi etalez cunoştințele mele de istorie sau cultură generală, popoarele mari având un handicap în acest doemnu, ei limitându-se

de obicei la popotul şi țara proprie. Proportions gardees, nu trebuie generalizat, „von"-ii germani fiind mereu de invidiat pentru vasta lor cultură şi noblețea cu care şi-o afişau.

Rosenow a fost primul care a aflat că la 25 ianuarie 1955 încetase oficial starea de război dintre URSS şi RFG, ceea ce unanim era apreciat cu o repatriere curândă. Până în 1955 au mai fost repatriate câteva loturi de germani şi români, nimeni nu putea să descifreze criteriile, printre cei plecați fiind şi prietenul meu extraordinar din Vorkuta, Kurt Brinkmann, dar şi foşti prizonieri români: Ilarion Stănescu, Aurel State, George Fonea, Victor Clonaru, Puiu Atanasiu, Ionică Fătoiu, Ionică Hanguleşteanu şi mulți alții. Informații mai primeam şi din vest, ascunse în tuburile de pastă de dinți – ne spălam şi noi după zece ani! – sau în cutii de conserve cu fundul dublu, deoarece din presa sovietică, ziare găsite pe la şantiere, nu reuşeam să descoperim evenimente importante, deşi războiul rece era în plină desfăşurare. Trebuie să remarc faptul că o singură dată am fost chemat de politruc, care m-a admonestat că nu ştiu la care „conferință", vorbind despre războiul de independență din 1877-1878, accentuând asupra aportului românilor, am subliniat şi insistat asupra faptului că ruşii n-au mai părăsit România, decât în urma ultimatului lui Bismarck şi că ruşii uită să se retragă de prin țările prin care trec, aluzie la ocuparea, României după 1944. I-am povestit lui von Rosenow care mi-a confirmat că există mulți turnători şi mai ales că KGB-ul şi-a intensificat activitatea de recrutare de colaboratori. Ruşii accentuaseră şi activitatea lor de propagandă, vorbindu-ne despre politica externă a URSS, făcând mereu aluzie la o relație mai strânsă cu Germania, bineînțeles, pentru reducerea influenței americane în Europa. Eu îmi pierdusem importanța pentru ruşi, atenția lor fiind îndreptată exclusiv spre nemți, care îşi redobândiseră importanța lor în Europa, în lume.

A sosit în sfârşit şi ora repatrierilor, a mult râvnitei libertăți, care ne ținuse în viață, care ne-a făcut să depăşim cele mai imposibile situații, de un tragism greu de redat prin cuvinte. Primii care au plecat au fost spaniolii. În 24 de ore au părăsit lagărul şi au fost transportați într-un lagăr de concentrare în Odessa, de unde au fost îmbarcați pe un vas francez, ei au fost intermediarii, şi duşi în Spania. A fost cea mai dureroasă despărțire, ei fiind siguri că vor ajunge curând acasă unde vor fi primiți ca eroi, iar eu rămâneam singur singurel în masa de nemți. Gesturile spaniolilor erau sublime.

În plină iarnă, era sfârşitul lui ianuarie, ne lăsau pulovere, ciorapi, mănuşi, nu luau nimic cu ei, totul „por Aurelio”. Atitudinea lor şi despărțirea au ținut capul de afiş al evenimentelor câteva săptămâni. Nu m-au dezamăgit cu nimic. Jose Cablo a promis că se va duce la Ossi Kremsner şi în primele pachete a primit o fotografie a lui cu sora lui Oswald, Viola, în fața domului Sf. Ştefan din Viena, spre a fi cât mai convingător că s-a ținut de cuvânt.

Al doilea duş a fost în iunie 1955, când normal după Tratatul de stat cu Austria din februarie 1955, primii repatriați au fost austriecii. Mă despărțeam de cei mai buni prieteni ai mei încă din primul iad din Vorkuta, frați de suferință veritabili, care nu m-au dezamăgit nicio clipă, comportamentul lor lăsând amprente adânci în inima, dar şi în conştiința mea. Dr. Hermann Tahlhammer şi unicul meu frate Oswald Kremsner mă lăsau în cel mai criminal Gulag fără nici cea mai vagă speranță, eu nefiind dorit de comuniştii care scriau o nouă istori a României, călăii neamului punând mai presus de destinul țării interesele internaționalismului slav comunist.

Între timp se primeau scrisori de modul cum au fost primiți, cum au fost ajutați material şi mai ales moral, pentru a se încadra cât mai repede în noile condiții de viață: toți primiseră case, unii burse de studii, alții ajutoare de a începe o afacere şi aceasta pentru că toți le recunoşteau sacrificiile supreme plătite cu cel puțin zece din cei mai frumoşi ani ai tinereții, sacrificii dovedite a nu fi fost zadarnice. Ei n-au fost repudiați de propriul lor popor, ei erau considerați veritabili eroi naționali, răsplătindu-li-se pe cât se putea suferințele îndurate, deoarece nu se putea echivala nici în aur teroarea căreia îi supraviețuise şi nici umilințele care îi îngropaseră de vii.

În iulie pleacă şi primul transport de nemți, din a cărui structură era imposibil să tragi unele concluzii asupra criteriilor de selectare. Din el făcea parte şi Horst Seifert, dar şi von Petzold şi Manfred Krupp von Bohlen şi alți vreo mie de nemți. Plecau acei care credeau că vor părăsi ultimii temnițele KGB-lui, având în vedere originea lor, funcțiile avute în Germania şi pe front. Era aşa o amestecătură că renunțai imediat la calcule sau prezumții. Este drept nu plecase niciotto Gunsche, nici von Rosenow şi niciuna din căpeteniile SS. În august a plecat şi al doilea mare transport, inclusiv Erich Hartmann, aşa că rămăsesem aproape singur. De fapt von Rosenow lansase o butadă, care a făcut multă vâlvă în lagăr, că

ultimul neamț care va părăsi Siberia va fi românul Aurelian Gulan. După ultimul transport de nemți în noiembrie 1955 am fost dus şi eu în lagărul Revda unde am întâlnit românii cu care fusesem în Vorkuta, Asbest sau Stalingrad, dar şi mulți necunoscuți care zăcuseră în lagărele din Magadan sau Karaganda. Eram din nou între ai mei, frați de sânge.

Ceea ce mi-auzeau urechile era de domeniul fantasticului, al incredibilului. De-abia acum constatam că au fost mulți alții care suferiseră şi mai mult, fuseseră torturați de KGB, dar şi de deținuții ruşi în colaborare cu acesta. Duseseră până-n ultima clipă o viață de câine, aveau comportări animalice unii de-abia se târau de foame, alții erau schilodiți de muncă sau bătaie. Era cea mai jalnică adunătură ce se putea imagina; îndobitocirea mersese până acolo încât vorbeau pestriț, română împănată cu cuvinte ruseşti şi acestea specifice temniței! Eu care în ultimul an şi jumătate beneficiasem de avantajele „lagărului de pedeapsă”, mă înfruptasem un timp din pachete, ba avusesem unele preocupări chiar intelectuale, mă jenam chiar de restul. Cei care mă cunoscuseră în cele mai grele situații, îmi făcuseră o atmosferă printre cei care se întâlniseră, încât toți mă priveau ca pe o „rara avis”; toți se perindau să mă cunoască, să-mi şoptească un cuvânt de laudă. Mulți auziseră de mine, chiar de la unii nemți cu care fuseseră în lagăr. Mă simțeam măgulit, dar le consideram oarecum inoportune acum „la mal”, când ruşii sau turnătorii puteau inventa ceva de contrarevoluționar, agitator, ultranaționalist sau mai ştiu eu ce.

Norocul meu a fost că am părăsit şi noi lagărul din Siberia, şi cu aceleaşi vagoane KGB am ajuns într-un lagăr enorm la Poltova, unde strânseseră toți foştii prizonieri români din toate colțurile Uniunii Sovietice, de prin toate lagărele şi temnițele unde se săvârşiseră atâtea nelegiuiri şi crime, care mai de care mai odioase, împotriva unor oameni care-şi făceau doar datoria de ostaş la chemarea țării. Aşa se va termina cel mai negru capitol din viața mea: aproape 12 ani irosiți prin cele mai temute lagăre şi temnițe, aproape 12 ani de luptă acerbă pentru a supraviețui celor mai abominabile, mai monstruoase crime împotriva unui om, care nu a greşit cu nimic, care a plătit cu cei mai frumoşi ani din viață convingerea că a rămâne om în orice condiții este singura datorie, care nu a admis sub nicio formă trădarea de țară şi neam, care mai presus de libertatea lui a pus conştiința lui, neacceptând colaborarea

cu inamicul şi KGB sub nicio formă şi în nicio condiție, care nu şi-a vândut singura bogăție de care dispunea – caracterul şi demnitatea ostăşească, care şi-a ales singur drumul unei morți cinstite şi demne. Învățasem să suport cu stoicism orice suferință fizică sau morală, cunoscusem cele mai îngrozitoare umilințe, reuşisem să câştig bătălia cu mine însumi în lupta dintre libertatea prezumtivă şi trădarea incestă, eram pregătit pentru lupta cu viitorul meu.

O garnitură de tren cu câteva mii de români, ultimele resturi ale falnicei armate române, parcurgea ultimii zeci de kilometri, chiar dacă erau pe meleagurile de veci româneşti ale Basarabiei, totuşi pe teritoriul deținut prin cel mai monstruos rapt de Uniunea Sovietică, până la noua graniță pentru care pornisem în „războiul sfânt al neamului", pe Prut, stația de predare fiind Ungheni suntem recepționați conform unor acte de un grup al noii armate populare române, probabil majoritatea securişti şi transferați ca marfă vie în sfârşit pe teritoriul României pentru al cărei viitor strălucit luptasem aproape paisprezece ani, plecasem la mai puțin de 21 de ani şi mă întorceam la aproape 34 de ani. Nici tu mâncare, nici minima asistență medicală, numai priviri piezişe şi perfide ne urmăreau cu o curiozitate disimulată, de parcă picaserăm de pe lumea cealaltă. Schimbasem doar țara; sistemul şi slugile lui erau aceleaşi, ucenicii îşi depăşiseră de mult maeştrii, educați în acelaşi spirit al desconsiderării totale a omului, etichetat duşman de clasă, duşman al poporului. Fuseserăm trimişi de popor să-i apărăm libertatea şi demnitatea, să luptăm pentru aspirațiile lui istorice de independență, pentru reîntregirea României Mari, aşa cum o moştenisem, ne întorceam ca cei mai înverşunați duşmani ai aceluiaşi popor, condus acum de călăii care contestaseră întotdeauna aceste granițe, care deveniseră slugile unui sistem criminal internaționalist, care excludea apriori interesele naționale ale statului. Alte liste de proscrişi, alte repartizări pe grupuri şi grupulețe după noile criterii ale unei noi şi improprii justiții, ce urmărea în exclusivitate apărarea noilor cuceriri revoluționare, străine poporului român. Era imposibil să-ți stăpâneşti furia, indignarea, mai ales când eu ştiam de-acum mai bine decât oricine altul, în numele şi interesul cui îşi îndeplineau cu atâta sârguință noua „misiune istorică". Mai întâi este separat un grup mai mare, care este îmbarcat imediat în alte vagoane, identice celor de care avuseseră parte aproape unsprezece ani, deosebirea fiind numai de acostament, grup care am aflat mai târziu că a fost dus în temnița

nu mai puțin temută Gherla, unde până au fost verificați şi reeducați, au mai ispăşit încă câte trei-patru ani. Printre ei gen. Gh. Stănescu, lt. Cosovliu, lt. Jura, prof. Ion Georgescu ş.a.

Restul eram împărțiți în grupe pe criterii regionale sau teritoriale, de unde după spusele lor trebuia să obținem acte de identitate de cetățeni liberi ai Republicii Populare Române. Se verificau ultimele locuințe declarate la ruşi dacă într-adevăr corespundeau cu realitatea listelor întocmite de ei în prealabil şi însoțiți de un ofițer de securitate sau de mai mulți în civil, se pleca cu trenul în oraşul respectiv de reşedință. Oprirea prin gări sau debarcarea în Bucureşti în Gara de Nord constituia un spectacol lugubru, de un tragism demn de culmile atinse de către noul regim în înfăptuirea „noii societăți visate de omenire atâtea secole”.

După ce ne admirau ca pe nişte animale curioase aparținând noii menajerii a regimului, după ce aflau ce-i cu noi de fapt, cine suntem, călătorii întâmplători ne aruncau mâncare, țigări, chiar şi bani ca o culme a celei mai amare umilințe, totul spre satisfacția nestăpânită a noilor călăi, care reuşiseră să ne asigure o primire ce avea să ne trezească la cea mai crudă realitate. Câteva sute de foşti ofițeri şi soldați români bucureşteni suntem transportați în camioane în curtea Ministerului de Interne, atunci pe calea Victoriei, ulterior sediul Comitetului Central, unde ni se pun la dispoziție câteva încăperi mari pentru a aştepta formele de eliberare şi adeverințele de cetățeni liberi. Operația a durat câteva zile, deoarece nu se rezuma la înmânarea unui act oarecare, ci la întocmirea unui nou dosar de „cetățean liber”, ce completa dosarul cu care venisem din țara fratelui mai mare. Erau chemate câte cinci persoane, compuneai de urgență o „autobiografie” unde trebuia să răspunzi la zeci de întrebări, inclusiv despre țâța de la care ai supt, locul şi data naşterii, domicilii avute, studii, funcții, locuri de muncă, unități militare, bătălii la care participase şi decorații primite, prizonierat, condamnări, lagăre şi temnițe prin care trecuse şi părinți, frați, rude până la a zecea spiță, ce vrei să faci şi câte şi mai câte, după care, ca ultimul borfaş, erai fotografiat, ce-i drept fără număr, ți se luau amprentele şi aşteptai o „adeverință”, o hârtiuță cu numele, prenumele, adresa şi o fotografie, urmând ca în decurs de trei luni să-ți procuri un „buletin de identitate”.

Nici nu-i interesa dacă mai există casa în care ai locuit, dacă mai există familia pe care ai lăsat-o acum paisprezece ani, cine avea să-i aştepte pe cei căsătoriți atâta amar de vreme, cum ajungeai acolo, ce ai să mănânci. Erai scos pe o altă uşă, pentru a nu te mai întâlni cu cei cu care fuseseşi repatriat, în hainele cu care veniseşi din Rusia, fără să ți se ofere un loc de muncă, precum ultimului cerşetor în țara pentru care ți-ai sacrificat cei mai frumoşi paisprezece ani din viață.

Îmi dăduse şi mie un camarad cinci lei, din banii căpătați în tren, cu care porneam în libertatea după care tânjisem atâta timp. Caut o carte de telefon şi încerc diferite variante, până la urmă reuşind să descopăr că unchiul meu, fratele tatălui meu, Dumitru Moisescu, mai locuia încă în Bucureşti pe strada Mircea Vodă nr. 7. L-am aşteptat la „ceas" la Universitate să vină să mă conducă într-o casă de oameni. Priveam lumea care se perinda nepăsătoare prin fața unui om, care supraviețuise doisprezece ani în lupta aprigă cu moartea. Trăgeam cu nesaț dintr-o țigară, în timp ce mintea mea se învolbura cu zeci de gânduri legate de viitorul meu atât de incert, că toate visele mele făcute atâta vreme, care-mi alimentaseră speranța supraviețuirii se spulberaseră din primele momente de când păşisem pe pământ românesc.

Revedeam ca într-un film scenele din ultimul lagăr, când citisem cum fuseseră primiți spaniolii, austriecii şi nemții, ca cei mai veritabili eroi, ca cei mai necontestați martiri ai secolului XX, ajutați cu atâta generozitate să-şi vindece cât mai repede traumele fizice şi psihice, să se încadreze în noua viață. Contrastul atât de izbitor, nemilos de brutal, mi-a prăbuşit şi ultima urmă de moral, zguduit şi-aşa în ultimele zile. Mânia ce mă stăpânea parcă-mi întunecase mințile, nu ştiam dacă eu sunt nebun sau toți cei care se perindau prin fața mea. Revolta era atât de mare încât nu-mi mai stăpâneam un tremur nervos ce-mi invadase tot corpul, spaima revederii cu cei dragi mă sufoca cu gândul obsesiv că va trebui să suport un alt lanț de surprize, care mai de care mai dezamăgitoare pe care mi le va rezerva viitorul.

Simt o mână care s-a lăsat greu pe umărul meu şi când mă ridic de pe brâul de pe peretele Universității pe care aşteptasem aproape o oră, în fața mea se afla un om impozant, mai ales prin statură şi prin greutatea corpului, pe care nu-l mai cunoşteam, dar care bănuiam că-i unchiul Dumitrică, aşa cum îi spuneam noi,

nepoții. După ce, cu o voce tremurândă, m-a întrebat dacă eu sunt într-adevăr Aurel, am răspuns un „da” îngânat. Era mai mult jenat decât impresionat de arătarea din fața lui, deoarece crezuse că-l va întâmpina un copil tânăr şi frumos, cum rămăsesem în mintea lui. Îl aştepta, în fapt, un bărbat de aproape 34 de ani, pe fața căruia se cunoşteau urmele unor suferințe ce avuseseră timp paisprezece ani să-şi sape nemilos prezența.

Îmbrățişări îndelungate când îi simțeam trupul cum se scutură fără întreruperi de emoție şi suspine, având în fața lui o ființă împietrită de durerea aşteptării acestei clipe. Treziți de realitatea nemiloasă şi ireparabilă îmi propune să mergem pe jos, să văd şi eu cum mai arată Bucureştiul, distanța nefiind prea mare. Nici nu îndrăznea să mă întrebe ce-i cu mine, pe unde am zăbovit, ce-am pătimit. La un moment dat, din nou printre suspine, mi-a spus că nu sunt adevărate zvonurile ce le auzise că n-aş mai avea niciun dinte şi că par destul de sănătos pentru a lua viața de la capăt. El era maistru la ICAB avea vreo 700 de lei pe lună, iar mătuşa mea Elena mai câştiga şi ea vreo 600 ca taxatoare la ITB, suficient pentru a se descurca cu unele economii, având doi fii, pe Iulică şi pe Aurel.

Ajunşi acasă, o altă revedere de data aceasta cu o femeie, care plângea în hohote învierea unui mort. Eram vădit stingherit de atitudinea mea, care împietrit, impenetrabil aşteptam sfârşitul unor scene normale, eu nesuportând încă sub nicio formă nici cele mai sincere compătimiri. În timp ce eu mâncam ceva ce încropise mătuşă-mea la repezeală, unchiul meu s-a dus să dea o telegramă părinților mei la Oltenița, să-i pregătească sufleteşte pentru revederea cea mare, care trebuia să aibă loc a doua zi. În timpul mesei mătuşa mea mi-a strecurat în buzunar 100 de lei să am şi eu un ban al meu, puțin sau mult, n-avem de unde să ştiu, deoarece nu cunoşteam noii bani, şi cu atât mai puțin valoarea lor. După-amiază, iscodit cu întrebări, am început să le povestesc câte ceva din cei aproape doisprezece ani de temnițe şi lagăre, evitând intenționat orice notă de dramatism, suferințele îmi aparțineau numai mie şi nimeni nu le putea înțelege în afară de mine. După o noapte de veghe într-un pat adevărat, din nou într-o pijama care atârna pe mine, am simțit că nu scăpasem unei supravegheri curioase a celor din casă, care încă nu se lămuriseră asupra integralității mele mintale.

A doua zi am plecat la Oltenița. Aici mă aşteptau părinții mei, care în ciuda unor haine festive ce le îmbrăcaseră, îmbătrâniseră peste măsură, supărările şi chinurile aşteptării văzânduse imediat pe chipurile lor livide şi supte. Revederea s-a transformat într-o scenă jalnică de nedescris, mă pipăiau să vadă dacă sunt viu, mă sufocau cu îmbrățişări, mă udau cu lacrimi ce nu se mai opreau.

Într-adevăr eram stafia copilului lor de care se despărțiseră de aproape doisprezece ani, în revederea căruia doar părinții mai puteau spera. Eu devenisem un bărbat matur, cu o privire ce voia să pătrundă cât mai departe, să sfredelească totul. Mama, albită complet, ca zăpada imaculată a Polului Nord, cu fața suptă, cutată adânc de griji şi suferințe, cu ochii tot mai mari şi frumoşi care ne încântaseră copilăria, acum erau adânciți enorm în nişte văgăuni negre, secați de lacrimi, obosiți de nopțile nedormite, chinuiți de dorul pentru copilul lor care ar fi trebuit să le îndeplinească visurile lor cinstite, îndrăznețe, dar îndreptățite. Lângă ea, tata, o mână de om copleşit de ani, îmbătrânit prematur de sacrificiile făcute cu atâta mărinimie şi care se năruiseră nemilos în fața realității atât de crude şi nemiloase, dar cu privirea încă ageră, cu vorbe şi gesturi calculate şi gândite de atâtea ori pentru această clipă a revederii. Făcea eforturi să nu pară impresionat de arătarea din fața lui în dorința lui de a nu nărui şi ultima umbră de speranță din noua viață ce trebuia s-o iau de la capăt.

Ajunşi acasă a chemat un croitor, un fost coleg de şcoală primară, care s-a oferit să-mi facă el hainele, însă spre ruşinea mea i-am uitat numele. Mi-a luat măsurile necesare pentru a-mi face două costume şi un palton din stofă cumpărate „pe puncte” în cadrul unei unei „cote” de la un „economat”. Erau noțiuni noi care-mi vorbeau de marile transformări petrecute, când nimic nu mai semăna cu ceea ce lăsasem. Cu noile costume de haine, o pereche de pantofi şi câteva cămăşi, păream un nou om gata să recupereze pe cât se putea anii furați de bestiile kaghebiste, irosiți în temnițele lor de exterminare.

Alte revederi impresionante cu frații mei care între timp se însuraseră – îmi cunoşteam cumnatele, chiar şi un nepot – nu făceau decât să continue lanțul dezamăgirilor ce mă copleşeau din clipa când păşisem pe teritoriul țării, totul contribuind la îndârjirea şi mai dezlănțuită cu care declanşam prima luptă cu viața „liberă”. Povestirile mele deveniseră seci, se limitau la trecerea în revistă cât

mai laconic a unor evenimente majore trăite cu atâta intensitate ani şi ani îndelungaţi, evitam intenţionat tot ce putea avea iz de „eroism” în legătură cu supravieţuirea mea în nişte situaţii incredibile, în faţa unor crime monstruoase, fugeam ostentativ de interpretarea unor suferinţe, neînţelese de nimeni. Toţi, inclusiv cei mai buni prieteni, trăiseră la rândul lor evenimente care-i transformaseră, îi făceau indiferenţi şi nepăsători în faţa soartei unui om căruia Lahesis[97] îi dăruise numai nenorociri, toţi erau preocupaţi în exclusivitate de problemele lor acute, pe care le crea cu grijă şi migală noul regim din România. În loc să povestesc eu miracolele care mă salvaseră, ascultam supus văicărelile lor în greutăţile întâmpinate în viaţa lor liberă, pentru a se încadra în dogmele şi morala unei societăţi care-mi era necunoscută.

Se schimbase şi lumea, se schimbaseră şi oamenii, constrânşi la o nouă adaptare, noţiunile îşi modificaseră conţinutul, noua morală îşi avea principii contrare celor lăsate de mine şi care-mi călăuziseră deciziile şi paşii în viaţă, virtuţile tradiţionale deveniseră delicte de crimă împotriva poporului, toţi terorizaţi de moarte, trăiau minciuna şi dezinformarea în toată plenitudinea lor, făceau orice să trăiască, compromisurile făcându-le inconştient, pas cu pas, până nu mai erau identificate. Îmi vorbeau şi ei de bestii, avocatul Gheorghe Ştefan, eu voi descoperi un altul şi mai perfid, mai monstruos. Părăsisem un imperiu dezumanizat de crimă şi teroare şi intram într-o lume animalizată, adaptată amoralităţii, în care domnea incompetenţa şi non-valoarea, o lume paralizată de pasivitate, care-şi savura clipă de clipă otrava minciunii şi injustiţiei. Era o lume anormală în care intra un om care se considera singurul normal şi sănătos mintal, era noua viaţă falsă în care trebuia să trăiască un om care descoperise marile adevăruri ale sfârşitului de mileniu. Zdrobit de dezamăgiri, marele învins trebuia să se încadreze într-o viaţă nouă, dominat însă de concepţii vechi care-l salvaseră paisprezece ani şi pe care era exclus să şi le poată schimba.

Consider util a trage unele concluzii la sfârşitul celei mai agitate perioade din viaţa mea, chiar dacă voi anticipa unele evenimente ce vor urma, scopul fiind o carte-document, nu una de literatură realistă împănată cu suspansuri. Prizonierii români au dus o

---

[97] Lachesis, una dintre ursitoare în mitologia greacă (Moirae), care trăgea din fuior câte un fir ce reprezenta viaţa fiecăruia.

luptă permanentă, sfidând consecințele pentru a-şi apăra demnitatea de ofițeri şi oameni. Au luptat cu înverşunare împotriva trădării, au declanşat primii, în bârlogul hidrei, rezistența anticomunistă, descoperind la fața locului caracterul criminal al comunismului, politica de expansiune şi subjugarea slavismului-comunizat. Au demascat necruțător consecințele trădării şi colaborării cu KGB-ul, aceştia devenind primii pioni în implementarea sub teroarea tancurilor sovietice a comunismului în România, fiind părtaşi la crimele săvârşite împotriva noastră pe teritoriul Uniunii Sovietice şi la crimele împotriva poporului român de îndobitocire, de genocid biologic şi moral. Eu personal m-am încadrat în sufletul şi spiritul unei națiuni, ca ofițer al armatei române, ca şef de promoție al unei generații, şi mi-am îndeplinit cu sfințenie o îndatorire de conştiință participând la un război de reîntregire, de refacere a granițelor unei României pe care o moştenisem şi pentru păstrarea cărora jurasem, orice sacrificiu fiind impus de demnitatea unui ofițer al armatei române. Am adoptat cea mai normală atitudine a oricărui ofițer român, sacrificându-şi libertatea dar refuzând trădarea, colaborarea sub orice formă cu cel mai monstruos organ de represiune al comunismului, KGB-ul. Mi-am apărat demnitatea de ofițer, luptând împotriva comunizării României. Am rezistat celui mai mârşav şantaj şi celei mai oribile înscenări, condamnarea la moarte şi exterminarea programată fiind consecințele uneia dintre cele o sută de milioane de crime ale comunismului.

Crima KGB-lui a fost evidentă, am fost repatriat ca prizonier de război, trecut în rezervă de slugile din România pe data de 15 decembrie 1955. Deoarece cartea scrisă în 1986-1987 nu a putut fi publicată în Germania în 1990 şi nici în Canada în 1992, când am publicat-o în țară, am vrut s-o completez cu o copie de pe procesele-verbale încheiate de ruşi la cele şaptezeci de hrăniri artificiale în timpul celor patruzeci şi trei de zile de greva foamei, de protest împotriva şantajului şi al celei mai odioase înscenări, drept pentru care printr-un memoriu am solicitat Tribunalului Suprem al Uniunii Sovietice să-mi pună la dispoziție o astfel de copie. Redau în traducere, răspunsul Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice:

Procuratura Federației Ruse
Procuratura Militară
Regiunea Militară Moscova
19 nov 1993/Nr.4/145/91
113.035, Moscova M-35

Dovadă de reabilitare

Prezenta înmânată cetățeanului român Gulan Aurelian, născut în 1922 în Oltenița-România, fost locotenent în Armata română, arestat la 10 mai 1948 şi judecat la 1 iunie 1948 de Tribunalul militar al trupelor NKVD, regiunea Gorki, pe baza pct. 1 din Decretul Sovietului Suprem URSS din 19 aprilie 1943 la 25 de ani lipsă de libertate în lagărele de muncă, fără confiscarea averii, în conformitate cu art. 3 pct. a al legii Federației Ruse privind „Reabilitarea jertfelor represiunilor politice" din 18 octombrie 1991, este reabilitat. Concluziile de reabilitare au fost elaborate de Procuratura Militară a Regiunii militare Moscova, la 19 noiembrie 1993.

Procuror militar Zotov E. V.

Lăsând la o parte inadvertența, data de arestare fiind trecută 10 mai 1948, când mi s-a întocmit dosarul de criminal de război, în urma refuzului meu de a colabora cu NKVD, eu însă fiind arestat pe 15 aprilie 1948, zi în care am declarat greva foamei, netinându-se seama că am fost întemnițat pe 13 mai 1944 în închisoarea Simferopol şi ulterior de trei ori în închisoarea din Gorki, trebuie să subliniez că eu nu am făcut cerere de reabilitare, deoarece nu am recunoscut absolut niciodată dreptul justiției sovietice de a mă judeca, demascând tot timpul şantajul şi înscenarea criminală. Eu am solicitat numai o copie după zecile de procese verbale de hrănire artificială. Dovada lor de reabilitare constituie de fapt dovada refuzului meu de orice colaborare cu NKVD, renunțând la libertate şi toate avantajele, gradele şi onorurile ce mi le ofereau, reprezintă recunoaşterea înscenării criminale a unui proces monstruos. Mi-am plătit onoarea de ofițer, demnitatea de român cu aproape doisprezece ani de viață, în cele mai monstruoase condiții de exterminare programată, în înghețurile Siberiei, din care peste trei ani la Vorkuta, dincolo mult de Cercul Polar. Demnitatea este singura, cea mai mare şi mai de preț avere a unui om.

PARTEA A PATRA – ROMÂNIA SUB OCUPAȚIE. GULAGUL INTERN

XV. OMUL ESTE CEL MAI FORMIDABIL ANIMAL DE PRADĂ, SINGURUL CARE SE ÎNFRUPTĂ ÎN MOD SISTEMATIC DIN PROPRIA-I SPECIE.[98]

După cum ați putut constata, după o absență de peste treisprezece ani, emoțiile revederii s-au topit, lacrimile s-au epuizat, ochii s-au uscat, gândurile s-au obişnuit cu absența, în care timp viața şi-a continuat cursul pe planuri diferite, în spații diferite, pe principii diferite. Pe de o parte suferința, îndârjirea şi speranța oarbă, pe cealaltă parte o durere surdă şi aşteptări neîmplinite, uneori alungate de zădărnicie. Trebuie deci să-mi clarific urgent noua situație din familie şi țară, să cunosc schimbările dramatice pe care le suferise societatea românească, pe care le înțelegeam cu dificultate. Numai după identificarea cauzelor reale care au condus la modificările structurale ale oamenilor şi societății, puteam să analizez drumul pe care urma să mi-l croiesc, fără a intra în contradicție cu conştiința mea.

În primul rând trebuia să exclud culpabilitatea participării mele la război, o pată neagră în „autobiografia" mea, fiind convins că granițele României nu constituie o temă de negociat.

Pentru mine era clar că mareşalul a mers până la capăt şi nu din ambiții personale, ci dintr-un exces de cinste şi de responsabilitate istorică față de destinele țării. Trecerea Nistrului a însemnat evitarea unui dezastru național, şantajul cu revenirea lui Horia Sima însemnând punerea la dispoziția Germaniei a întregii armate şi a tuturor resurselor economice, fără negocieri financiare. A fost de acord, chiar a inițiat negocieri de scoatere a Romånei din război cât mai onorabil, nicio forță politică însă nu şi-a asumat răspunderea lăsând comuniştilor libertatea de a manipula „camarilele" apărute, exploatând la maximum iresponsabilitatea aliaților noştri iraționali. Mareşalul s-a opus capitulării necondiționate, a cerut doar oprirea hoardelor sovietice pe linia Galați-Nămolasa şi încheierea armistițiului pe 26 august 1944, cu arma la picior, după care ceda puterea. A învins inconştiența, capitularea în plină retragere, de haos profitând Armata Sovietică şi

---

[98] Cuvintele îi aparțin lui William James, psiholog şi filosof american.

în exclusivitate Partidul Comunist Român, scursurile şi lichelele mărind enorm numărul celor câteva sute de lepădături şi trădători. Delegația română formată din Lucrețiu Pătrăşcanu, Ghiță Pop, Barbu Stirbey şi Dumitru Dăimăceanu, a plecat la Moscova pe 29 august pentru încheierea armistițiului, dar acesta s-a semnat de abia pe 12 septembrie, după ce administrația sovietică a impus partidul comunist, timp în care s-a dedat la cele mai odioase crime, furturi, violuri etc. după care a urmat cea mai barbară jefuire a petrolului, cerealelor, pădurilor, uraniului şi tot ce puteau suge noile Sovromuri. Nu mai vorbesc de participarea întregii Armate Române la războiul antihitlerist, în timp ce ruşii mai luau prizonieri, dislocau pe germani în Rusia, pe chiaburi în Bărăgan, iar vechii politicieni şi floarea intelectualității înfundau temnițele noului Gulag românesc.

După alegerile din 19 noiembrie 1946, desfăşurate sub teroarea armatei sovietice şi a gărzilor muncitoreşti comuniste, câştigate de fapt de Maniu dar falsificate grosolan de comunişti, se instalează primul guvern comunist marionetă, condus de la Moscova. Urmează arestarea lui Maniu şi Brătianu, înlăturarea lui lui Tătărescu, exterminarea programată a oricărei potențiale opoziții pe şantierele Canalului Dunăre-Marea Neagră, în minele de la Cavnic şi Băița, în temnițele de la Aiud, Jilava, Gherla, Galați, Piteşti, Suceava, Sighetul-Marmației, Caransebeş şi restul, care toate au devenit neîncăpătoare. Totul a culminat prin alungarea Regelui de către Vîşinski, desființarea oricărei instituții democrate, totul fiind înlocuit de mitul „partidului”, care teroriza întreg poporul prin noile organe represive Securitatea, Miliția şi Armata Populară.

Aceasta era succint situația în țară la venirea mea, totul fiind în plan mondial consecința unei condamnabile inconştiențe, iar în țară prin domnia incompetenței şi a slugărniciei noii clase conducătoare, a activităților de partid, a „aparatcik-ului”, importat din Uniunea Sovietică. Opacitatea demonstrațiilor occidentale a condus la războiul din Coreea, din Indochina, la înființarea celor două pacte militare NATO şi Tratatul de la Varşovia, la desființarea imperiilor coloniale şi la consolidarea în Europa, Asia şi Africa a singurului imperiu colonialist al comunismului. Războiul rece declanşat a condus la apariția celei mai puternice armate din lume, sprijinite de cel mai vast şi impresionant serviciu de spionaj, ONU devenind o jalnică catedră demagogică, dezbătând apartheidul, segregaționismul şi rasismul, ignorând total „lupta de clasă” dintre

albi, intelectuali şi muncitori, „dictatura proletariatului”, a unei minorităţi de activişti împotriva propriilor popoare.

Occidentul, victimă a iresponsabilităţii istorice, asista neputincios la cel mai oribil genocid fizic şi moral. Picasem într-o lume total debusolată, dezorientată în care noţiunile stare de bine, adevăr, dreptate şi frumos, sub cea mai crudă teroare îşi schimbaseră total conţinutul, primând doar primitivismul şi animalismul. Picasem într-o lume în care domnea minciuna şi manipularea, injustiţia, trădarea şi prostituarea morală, în care singura instituţie de stat care funcţiona era închisoarea.

După documentarea în rândul unor foşti prieteni sau camarazi, unii parveniţi între timp, alţii în ultimul grad de decădere morală, acceptându-mi neputinţa de a schimba ceva, fiind doar un strigoi viu într-o lume moartă, poate singurul nebun inadaptabil într-o lume de conformişti sănătoşi, trebuia să rezolv întrebarea, încotro? Cea mai simplă soluţie era fuga din ţară, unde îţi puteai satisface sigur necesităţile materiale, unde din poziţia de transfug, de emigrant, se puteau aduce mai multe servicii ţării şi poporului, decât din ţară unde monstruoasa securitate, prin ororile cele mai odioase, facilitase delaţiunea, turnătoria ordinară, unde nu-ţi rămânea nimic de făcut decât să simulezi obedienţa, să te ascunzi în spatele unei mase pasive şi amorfe, şi să fii obsedat strict de grija zilei de mâine, dacă mai ai ce mânca, dacă mai eşti liber. După aproape paisprezece ani de cele mai cumplite suferinţe, cărora le supravieţuisem datorită conştiinţei şi demnităţii mele, dar şi ajutorului dat de Bunul Dumnezeu, mi se atrofiase complet spiritul de aventură, nu aveam o profesie definită la 35 de ani, învăţasem să nu contez pe ajutorul nimănui. În plus, locul meu era numai în România căreia îi aparţineam cu toată fiinţa mea şi căreia îi sacrificasem cei mai frumoşi ani ai tinereţii mele, fiindu-mi imposibil să calc în picioare un trecut care îmi aparţinea numai mie, cu care mă mândream, certificându-mi atitudinea mea categorică, conformă conştiinţei mele. Prin firea şi educaţia mea, n-am acceptat să devin un mercenar, chiar dacă această scuză se confunda sau avea unele tangenţe cu idealurile mele. Renunţarea la principii pentru o viaţă anostă şi anonimă nu intra în calculele mele, visam să nu trec ca un vierme prin viaţă, vroiam să las ceva în urma mea, indiferent de domeniu.

Concluzia era că, protejat de o carapace imaginară, trebuia să-mi continui pregătirea intelectuală, făcând abstracţie de starea de fapt, ceea ce nu presupunea la renunţarea la principiile care-mi călăuziseră viaţa şi care se conturaseră definitiv în conştiinţa mea ca singurul arbitru. Corectitudinea formală şi o muncă eficientă trebuia să fie singurele mele arme într-o lume de impostori falsă şi putredă care se bălăcărea cu nesaţ în mocirla minciunii şi urii, lupta pentru supravieţuire constituind singurul criteriu al normelor de viaţă.

Pe deplin conştient de dificultăţile care urmau să apară, de neadaptarea mea la comunismul impus, trebuia să păşesc pe drumul propus. Cele câteva săptămâni de adaptare au trecut şi doar eu rămăsesem în continuare o fantomă vie într-o lume de nerecunoscut, o fantomă care, la cei treizeci şi patru de ani, trebuia să trăiască, să-şi câştige existenţa fără a cerşi milă sau înţelegere. Trebuia aşadar să mă întorc în Bucureşti unde nu mă mai cunoştea nimeni, unde puteam face orice muncă, care nu avea nimic în comun nici cu visele şi nici cu idealurile mele. Recunosc că parţial am greşit, nebănuind că, în următorii zece ani, voi fi supus unor noi încercări care mă vor încovoia, dar nu mă vor doborî, găsind alte şi noi resurse pentru a-mi duce crucea pe noi Golgote.

Ajuns din nou în mansarda unchiului meu Dumitrică, mi-am scos un buletin de identitate şi un livret militar, mi-am făcut câteva fotografii şi o „autobiografie" începând să-mi caut de lucru. Plecam dimineaţa, săream masa de prânz fiind obişnuit şi mă întorceam seara flămând şi obosit. Am colindat zeci de întreprinderi, nimeni nu angaja pe unul fără profesie, care până la vârsta aceea nu avea „carte de muncă", care le crea „probleme", iar ei învăţaseră să evite complicaţiile. Vroiam să mă calific într-o meserie, dar câteva rude, unii veri pe care nici nu îi cunoşteam, veneau să mă examineze ca pe un exemplar curios, îşi ascundeau identitatea pentru a nu apela la ei, să nu le pătez imaculatele lor „dosare". Fiind zece copii la părinţi, „origini sănătoase" s-au înghesuit să facă cursuri rapide de calificare, deveniseră „activişti" de partid, unii ofiţeri, alţii prin consiliile populare etc. Discuţiile cu ei erau penibile prin absurditatea opiniilor etalate, prin ipocrizie, trebuia însă să le suport, trebuia să dorm şi să mănânc undeva.

După ce am epuizat întreprinderile periferice, într-o zi în plin centrul Bucureştiului, în Piaţa Senatului, pe diagonală cu Opereta,

într-una din cele două clădiri care prin arhitectura şi frumuseţea lor caracterizau Bucureştiul interbelic, pe uşa masivă de la intrare văd un afiş banal cu cinci litere ITCMC, adică Institutul de cercetări şi tehnologie pentru construcţii de maşini, pe care scria: căutăm ingineri TCM, tehnicieni, proiectanţi etc.

Pentru industrializarea forţată şi tehnologiile importate din URSS, Ministrul industriei constructoare de maşini trebuia să înfiinţeze şi un institut. Angajările se făceau într-o cameră mare, în care se afla noul director şi câţiva colaboratori. Încă nu aveau „serviciu de cadre". Mă prezint directorului, un doctor inginer pe bune. Sarafian, care mă întreabă dacă am buletin de Bucureşti şi ce ştiu să fac. I-am spus că n-am lucrat nimic, că am venit acum din URSS. La întrebarea dacă am fost ofiţer, i-am spus că am absolvit liceul militar, că am fost ofiţer, chiar şef de promoţie şi cunosc bine franceza şi germana.

Având slăbiciune pentru foştii ofiţeri, pe care-i considera capabili, muncitori şi disciplinaţi, care contrastau cu cei făcuţi „pe puncte", am constat că-i dispus să mă angajeze. Îmi spune că ar avea un post foarte important, organizarea bibliotecii tehnice. După ce îl asigur că nu-l voi dezamăgi, mai adaug că am cunoştinţe despre „clasificarea zecimală" şi organizarea fişierelor tematice şi pe autori. Nu minţeam deoarece le învăţasem de la un profesor neamţ, fost director la o bibliotecă de brevete. Impresionat de modestia mea, în fond cunoşteam trei limbi străine, de modul meu de comunicare, mă anunţă că voi da o probă şi voi fi angajat ca bibliotecar principal. Traduc cele câteva fraze din trei limbi, fără dicţionar că n-aveau nici ei, şi după ce pune calificativul „foarte bine", îmi dă o fişă de angajare, pe care o completez şi pe care scria, angajat de azi ca bibliotecar principal, serviciul cadre, imediat forme de angajare. Îmi strânge mâna cu subînţeles, îmi dă o fişă medicală şi-mi spune că ne vedem a doua zi la ora 7. Un coleg îmi dă o legitimaţie improvizată cu numele, prenumele, funcţia şi data angajării. Norocul meu a fost că încă nu aveau serviciu de cadre. Îi mulţumesc încă o dată, prin de emoţii dar cu paşi siguri, mă retrag, gândind că mai există şi oameni nealteraţi, neîndoctrinaţi. A doua zi mă prezint cu fişa medicală, având deja toate analizele făcute de mult. Vestea angajării mele îl linişteşte pe unchiul meu, începusem probabil să incomodez, şi pe părinţii mei scăpaţi de grija inadaptabilităţii mele. A doua zi mă prezint la lucru, încerc să fac eforturi să înţeleg comportamentul unor

oameni, care timp de zece ani cedaseră treptat şi fără să conştientizeze totalul compromisurilor cumulate. Pe fața fiecăruia descopeream dedublarea, zâmbetul era înlocuit de un rânjet hidos, seninătatea chipului de priviri circumspecte, cuvintele erau căutate pentru a exprimări cât mai echivoce.

Păşeam bâjbâind printre oameni fără suflet, prezența fiecăruia fiind o dâră pestilentă ce-o lăsa în contact cu semenii. Mă obişnuisem cu libertatea de conştiință, cu cât zidurile mă strângeau mai tare, cu atât cugetele ne erau mai libere. Acum, într-o închisoare atât de vastă, când nu mai intuiam apropierea zidurilor, trăiau la un loc călăii şi victimele, stăpânii impuşi şi supuşii umiliți, nonvaloarea manifestă cu competența suprimată, minciuna lozincară cu adevărul înăbuşit, activiştii analfabeți, buhăiți, cu vocile dogite de ură şi minciună, cu oprimații flămânzi, obosiți şi obedienți, cu vocile stinse de o groază permanentă. Nu vreau să diminuez cu ceva eroismul celor morți pe front, ucişi în temnițe, al celor ce-au supraviețuit acestor cataclisme criminale, dar şi acei semeni care s-au bucurat de aşa-zisa libertate, au dus în spate o cruce invizibilă, îngenunchind dar rămânând oameni.

Revenind la angajarea mea, cu un camion căram zilnic rafturi, baloturi de cărți şi reviste de la biblioteca ministerului, dar peste tot domneau dezordinea şi iresponsabilitatea. Nu mă mai deranjau nici absența unei încuietori unde totul era aruncat vraişte, din moment ce nimeni nu-mi cerea să semnez ceva. Toți erau impresionați de „pasiunea" mea cu care munceam, deocamdată eforturi strict fizice. Printre primii angajați a fost şeful serviciului de cadre, un oarecare tovarăş Marin, comunist, ilegalist cu stat de plată şi la securitate. După ce a început să ne întocmească „dosarele" de angajare, viața fiecăruia depindea de cum punea el „virgulele".

Am început şi munca intelectuală, adică înregistrarea cărților primite, într-un registru inventar, după nişte tabele primite de la Serviciul aprovizionare. Într-o zi după terminarea programului, tânărul cu „tabelele" m-a invitat la o țuică fiartă, la birtul din apropiere, colț cu Calea Victoriei. Deşi nu prea aveam bani nu puteam refuza, pentru a nu interpreta cine ştie ce. A fost un om sincer, care m-a sfătuit, mi-a inoculat mai mult curaj. Mi-a spus să nu exagerez să nu muncesc pe rupte că dau de bănuit, înseamnă că am

ceva „pete”. Am insistat să achităm nemţeşte eu fiind acel care învăţase ceva din această întâlnire.

Zilnic înregistram cam două sute de cărţi, cărora le făceam pe nişte cartoane şi fişele tematice şi pe autori. De la şefa bibliotecii ministerului, doamna ing. Cojocaru, am primit şi două cărţi cu clasificare zecimală, pe care nu le citise nimeni. Vizitat de director, era singurul „atelier” care funcţiona, când a văzut atâta ordine şi a auzit de la mine că o carte fără o fişă corectă nu poate fi folosită, sau o carte care nu a fost pusă imediat la locul ei este o carte pierdută, a fost sincer impresionat. Pentru că tradusesem singur titlurile tuturor cărţilor străine, m-a numit imediat bibliotecar şef şi mi-a pus la dispoziţie toţi inginerii sau proiectanţii noi angajaţi, care n-aveau nimic de lucru.

Comportamentul meu normal totuşi i-a făcut pe majoritatea să mă considere un om din altă epocă, din altă lume. Cu ajutoarele primite, după o lună, terminasem în mare organizarea bibliotecii.

Şeful de cadre, analizând „autobiografia” consideră că am prea multe „virgule” că nu pot fi şeful unei biblioteci, el ştia numai de cele sindicale şi a decis că nu pot lucra cu „masele”. Simţind pericolul, m-am dus la director şi i-am expus pe scurt toate „virgulele”: şef de promoţie, batalionul de gardă al mareşalului, frontul de est, prizonieratul şi condamnarea. Impresionat de dezvăluirile mele, scrâşnind din dinţi, n-a zis decât „imbecilii”, asigurându-mă că nu se va atinge nimeni de mine. Într-adevăr am primit decizia se angajare şi legitimaţia oficială. Zilele se scurgeau anost, dar după cele opt ore de muncă fugeam acasă şi învăţam, citeam orice. Am început, cu îndreptarul ortografic al limbii române, m-am apucat de gramatica limbii ruse, citeam literatură adormind cu cartea în mână. Voiam să recuperez cei aproape paisprezece ani de absenţă. Între timp s-a înfiinţat Serviciul documentare cu biroul de traduceri, de standarde, de brevete şi biblioteca tehnică, condusă de ing. A. Steviopol, un intelectual veritabil şi un om deosebit.

Se limita însă la a trece neobservat în cei doi-trei ani ce-i mai avea până la pensie. Relaţiile cu mine erau excelente, m-a rugat însă să fiu mai „circumspect” cu oamenii. Într-adevăr celor câţiva subalterni le sugeram cu orice ocazie, „îi prelucram”, cerându-le sinceritate, eliminarea bârfelor şi bisericuţelor, anularea oricăror suspiciuni de delaţiune. Le vorbeam despre turnătoria conştientă,

făcută cu un scop sau interes, şi de cea inconştientă, adică cea făcută din prostie, din pălăvrăgeală zisă nevinovată, despre turnătoria directă, adică la sursă, şi cea indirectă, la un alt cunoscut turnător care să poarte vorba mai departe.

Colectivul era de acum bine sudat, cu un comportament diferit de cel împământenit. Descriu câțiva colegi, care vor apărea ulterior în viața mea, Ing. Moraru era un om şters, limitat, fără personalitate, cu frica lui Dumnezeu. Ing. Filipescu, un senil fizic, o epavă morală, laş, comportament de şobolan. Ing. Gh. Dinu, un tânăr care urmărea cu asiduitate parvenirea pe orice cale, dar condescendent față de mine. Petre Zainer şi Eugen Şerban, cei doi documentarişti, oameni culți, total indiferenți şi inofensivi. Ariadna Bour o erudită în materie de limbi străine, stăpânind perfect rusa, germana, franceza şi engleza, absolvise o facultate economică, o veritabilă intelectuală, cu o educație efectiv de invidiat, de o modestie nedisimulată, o doamnă de excepție care-şi irosea cunoştințele şi talentul, redactând dicționare. Am stimat-o enorm, mi-a devenit model de profesionalism şi perseverență şi îi voi păstra o considerație şi respect efectiv fără limite. Elena Brodski, evreică din Rusia, emigrantă după revoluție, fostă secretară a lui Auschnitt, blazată şi plictisită de viață şi de toți. O traducătoare şi dactilografă cum rar întâlneşti în viață, educația şi cultura îi dezvăluia descendența dintr-o mare familie, de-acum ratată definitiv îşi trăia singurătatea într-o garsonieră. Nu ştiu ce mânca, deoarece tot salariul îl dădea pe băutură, cafea şi țigări. După o absență de trei zile, a fost găsită moartă într-un fotoliu. Mi-a fost o prietenă deosebită, o femeie unicat, un cavaler deosebit, care cunoscuse în viață ce înseamnă revoluție şi comunism, care avusese ascensiuni şi decăderi succesive şi rapide – o femeie care mi-a insuflat voința de a lupta cu viața.

În rest, viața în institut îşi urma cursul obişnuit, se muncea puțin, se vorbea mult, toți trăiau minciuna zilei, unii aplaudând-o, alții acceptând-o, cei mai mulți suportând-o cu greu, toți făcând efortul să se detaşeze de starea de teroare care te însoțea permanent, la serviciu, pe drum, acasă şi chiar în pat.

Personajele negative erau bineînțeles secretarul de partid şi preşedintele de sindicat. Nu vorbesc de ce specimene de neoameni erau, cu ce se îndeletniceau, eu reținând doar consecvența lor în insistența de a nu rămâne cumva cineva neumilit şi necompromis.

Mi-era teamă de o loialitate care nu-mi aparținea, îmi detestam obediența inactivă, mă îngrozea lupta între persoana mea şi umbra mea. Admiteam pasivitatea calculată, nonacțiunea după atâtea nenorociri prin care trecusem, dar nu laşitatea oarbă sub care îmi ascundeam teama. Conştientizarea pericolului ce mă pândea – inadaptabilitatea, dedublarea permanentă, scârba fără granițe ce-mi produceau cele citite în ziare sau auzite la radio, tristețea permanentă ce mă învinsese, toate constituiau cauzele unui necruțător stres, care lăsau urme. Odată identificate cauzele, încercam să le stăpânesc: suportam cu stoicism cele opt ore de serviciu, deveneam eu cel adevărat în tot restul timpului.

Cu ajutorul prietenului meu dr. Sari am găsit o cămăruță într-o mansardă la o vilă din Vatra Luminoasă, unde nu încăpea decât un pătuț, o masă, două taburete şi un dulăpior, fostă cameră a servitoarei, acum „chilia" mea. Fereastra mea care dădea în stradă era umbrită de crengile unui cireş enorm. Doritor de lumină, de aer, din martie şi până în decembrie lăsam în permanență geamul deschis, astfel că crengile cireşului creşteau şi în camera mea, ultimele vlăstare ajungeau deasupra patului meu, ca să le mângâi, să le răsfăț, ca cel mai intim prieten, căruia îi mărturiseam gândurile mele. Vara şi mai ales noaptea, când se încingea acoperişul de tablă, căldura devenea înăbuşitoare, dar o suportam bucuros după atâția ani de ger, îngheț şi purgare, fiind chiar o mană cerească ce-mi oblojea ciolanele împietrite la Cercul Polar. La prânz mâncam la o cantină muncitorească, iar seara încropeam o gustare rece, mâncarea neavând nicio importanță după zece ani de înfometare. O viață stimulatoare în consecință pentru preocupările mele, pentru activitățile mele. Prioritatea numărul unu a fost examenul şi intrarea la Institutul de limba rusă Maxim Gorki, bineînțeles la fără-frecvență, pentru a obține un carton, o „patalama", la modă atunci pentru intelectual. Am prins şi examenele de traducător organizate de Academia Română şi astfel am devenit posesorul a mai multe certificate de traducător tehnic: limba rusă-electrotehnică şi altul în construcție de maşini, limba germană: construcții de maşini şi electronică, limba franceză: construcții de maşini, limba engleză: energetică.

Cu aceste certificate am scăpat de gestionarea bibliotecii, trecând pe funcția de traducător tehnic principal, ajutat enorm de colegii mei Ariadna Bour şi Elena Brodski, ceea ce însemna o creştere de salariu. În afară de studii şi lecturi, am început să mai

merg la teatru şi operă cu biletele obținute prin „sindicat" unde reuşisem să-l propulsăm pe ing. Gh. Dinu, pentru e exclude pe cât posibil „demascările", adică turnătoriile individuale şi colective. Întâmplător am început să mă întâlnesc chiar cu foştii mei camarazi de şcoală militară, Ilarion Stănescu lucra la o Asociație de vânătoare pe bulevardul Magheru, George Fonea, corsaru, la o Cooperativă a orbilor, Gică Vulcănescu, internaționalul de fotbal şi hockei la Cooperativa invalizilor. Aşa ajunseseră ofițerii străluciți ai armatei române. Alții avuseră o viață mai bună – Gică Popescu[99], internaționalul de fotbal, ajunsese preşedinte şi antrenor la Steaua, rămânând acelaşi camarad excepțional, de caracter. Niki Tăutu, poet şi dramaturg, director la Teatrul Armatei. Ducându-mă la teatru se apropie de mine, mă îmbrățişează, cred, sincer şi cu cinismul propriu îmi spune: „Sunt efectiv mândru de tine, să nu mă condamni deoarece mi-am făcut un calcul, că este mai bine să fac puşcărie după şaizeci de ani, eventual sub americani, decât sub comunişti".

Între timp, în Uniunea Sovietică, după ce demască nelegiuirile lui Stalin, Nikita Hruşciov nu schimbă nimic, la 15 iunie 1954 rupe legăturile diplomatice cu Iugoslavia şi în mai 1955 denunță tratatele de alianță cu Anglia şi Franța. În Ungaria, după demiterea lui Mátyás Rákosi din iulie 1956 şi înlocuirea lui cu Gerő Ernő, din 26 octombrie până în 4 noiembrie a avut loc rebeliunea ungară, contrarevoluția fiind zdrobită de tancurile Armatei Roşii, care înscăunează prim-secretar pe János Kádár. Era prima revoltă a unui popor de sub influența comunismului, pentru revenirea țării lor la cultura şi civilizația occidentală. Bulgaria, după asasinarea lui Gheorghi Dimitrov, pare-se ca urmare a turnătoriei lui Gh. Gheorghiu-Dej, în 4 martie 1954 alege prim-secretar pe Todor Jivkov, Bulgaria devenind bastionul politicii expansioniste a Uniunii Sovietice şi a slavismului în Balcani. În Cehoslovacia, după moartea lui K. Gottwald din 14 martie 1953 vine Antonin Novotny care face Cehoslovacia dintr-o țară cu industrie modernă, competitivă, într-o țară oarecare, săracă. În Polonia, Bolesław Bierut, ales prim-secretar în martie 1954, moare la Moscova după doi ani urmându-i Edward Ochab, înlocuit şi el în octombrie cu Władysław Gomułka, perioadă când se legiferează prin tratate noile frontiere pe linia Oder-Neisse, compensație pentru jumătatea de răsărit a Poloniei ocupată de

[99] A se vedea nota 19 supra

Uniunea Sovietică după faimosul Pact Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939, când ne-au răpit şi nouă Basarabia şi Bucovina. Poporul polonez, mândru de istoria şi cultura lui milenară, sprijinit puternic de biserica catolică, îşi manifesta nemulțumirea față de situația impusă. R.D.Germană, după ce obținuse aşa-zisa ei suveranitate, în mai 1954 semnează Tratatul de la Varşovia, pe când R.F.Germană, în al doilea cabinet al lui Konrad Adenauer, la 5 mai 1955 devine membru NATO, consfințindu-se astfel împărțirea Germaniei, care se vor dezvolta diametral opus. În contextul unei astfel de situații politice, după revoluția din Ungaria, existau motive pentru mărirea vigilenței organelor de securitate, în România forțele ei fiind triplate atât ca număr, cât şi salarii, teroarea brutală şi directă, căpătând forme diabolice, inimaginabile pentru un popor zis liber, tremurând într-o pasivitate condamnabilă. În orice caz viitorul meu era incert şi imprevizibil. Toți care aveau unele antecedente putând fi oricând victime ale unor abuzuri care începeau să se facă simțite. Ca atare eram mai circumspect în ceea ce făceam, cu cine mă întâlneam, ce vorbeam.

Urmăream aşadar terminarea unor studii universitare, înjghebarea unei familii, pentru a putea aştepta şi trăi desfăşurarea unor evenimente, aşteptate de cincisprezece ani, considerate inevitabile, aplicând consecvent dictonul lui H. Longfellow „learn to labour and to wait"[100]. Cele două probleme majore ale partidului, socializarea forțată a agriculturii şi retragerea trupelor sovietice din România, imprimau o duritate şi mai vădită politicii de reprimare, conduceau la exacerbarea stării de teroare şi groază. Eu îmi continuam munca de traducător, norma fiind de zece pagini în opt ore, uşor de îndeplinit când era vorba de cărți sau reviste, imposibil când aveai numai standarde, DIN, VDE sau Gost-uri. Muncind mai mult îmi îmbunătățisem şi situația materială. Prelucram pentru minister articolele din reviste străine, un rezumat plătindu-se cu opt lei, un leu rândul, însă reuşind să fac câteodată până la o sută de rezumate, aproape îmi dublasem salariul. Cu facultatea mă descurcam bine, avem un vocabular bogat, gramatica o stăpâneam bine, cu accentul stăteam mai rău. Eram un bun traducător tehnic, dar un interpret mediocru, aveam dificultăți de „vorbire", vocabularul

---

[100] Engl. Învață să munceşti şi să aştepți – ultimul vers din Psalmul Vieții (1838) de Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882)

meu fiind pasiv, pentru activarea lui trebuind să gândesc în limba respectivă, nu să traduc cele gândite în limba română. Interpreții buni erau cei care foloseau „limba maternă”, adică fie basarabeni sau saşi.

Aveam treizeci şi cinci de ani şi trebuia să-mi fac şi eu familie, nu neapărat să-i conving pe unii tovarăşi, care nu se sfiau să afirme că nu mă căsătoresc pentru a nu-mi pierde încă un „grad de libertate”. În institut eram chiar „curtat” de unele femei, cu studii superioare şi situații materiale bine consolidate; de fiecare dată însă descopeream incompatibilități fie educaționale, fie mai în privința Lebensanschauung-ului[101], a principiilor, concepțiilor de viață, cele politice fiind determinate. Când „fata” era acceptabilă constatam deficințe familiale, părinții fiind parveniți cu venituri dubioase, fie parveniți sociali, oamenii zilei, cu imcompatibilități ideologice. Bineînțeles au încercat şi singurii şi cei mai buni prieteni ai mei, frații Bura, Alexandru Bura, medic, şef de circumscripție pe lângă Roşiorii de Vede şi George Bura, avocat în Ministerul Muncii.

Ambii erau oameni desăvârşiți, caractere deosebite, care nu făcuseră nicio concesie cinstei şi demnității, de o indubitabilă integritate morală. Material nu reuşiseră să agonisească însă nimic, amândoi erau posesorii unor mari avuții spirituale şi intelectuale. Ei mi-au oferit o prietenie sfântă, bazată în exclusivitate pe o comuniune perfectă de idei, de concepții, pe intransigență maximă în aplicarea celor mai dure legi ale moralității. Ei erau singurii cărora le mărturiseam gândurile mele cele mai ascunse, cele mai intime, în fața cărora îmi dezvăluisem total trecutul, le vorbeam despre viitorul incert.

Prin ei l-am cunoscut pe prietenul lor comun, dr. Lulu Dumitrescu, navetist ca şi dr. Bura, medic pediatru la un spital din comuna Deparați. Mediul şi singurătatea îi obliga să rămână în afara intrigilor, încercărilor de pervertire a comportamentului uman şi profesional, să citească mult din alte domenii filosofic, istoric, artă, etc, nivelul lor cultural depăşind mult pe al confraților lor. Ei au depăşit toate evenimentele cu care i-a încercat viața, prin demnitatea exemplară. Ei erau singurile flori în lumea plină de bălării în care eram obligat să trăiesc, susținându-mă moral, rămânându-mi singurii prieteni devotați, a căror memorie neîntinată o vom duce cu noi ca pe icoană, fiecare pe drumul hotărât de Bunul Dumnezeu, mântuirea

---

[101] Germ.: „a viziunii despre viață”.

neaşteptând-o de la nimeni, cultivând-o fiecare cu migală în conştiința lui. Tot referitor la căsătorie trebuie să evoc şi tentativele bunilor mei colegi olteniţeni, fraţii Banu, Aurel devenind inginer, şi Jean, economist în Ministerul Minelor, proveniţi dintr-o familie nu numai bogată, dar şi respectată. Amândoi, mai tineri cu doi ani, purtau o simpatie enormă, reciproca fiind valabilă.

Ei cunoşteau dragostea atât de nefericită a surorii lor Eta, licenţiată între timp a Facultăţii de filologie, fetiţa nevinovată, un înger veritabil, care mă impresionse cu aripile ei atât de gingaşe cu puţin înainte de plecarea mea pe front, şi care spre îndeplinirea visurilor ei adolescentine şi-a sacrificat într-un fel tinereţea aşteptându-mă zece ani; se căsătorise într-un târziu cu patru ani înainte de repatrierea mea. Locuia cu fratele ei în splendidul bloc din Intrarea Genevei, lângă Piaţa Victoriei, care printr-o minune rămăsese proprietetea celor două familii. Deşi căsătorită cu un inginer geolog, la insistenţele ei şi cu acordul fraţilor, ne-am întâlnit în apartamentul lui Jean. A fost o revedere demnă de cele mai reuşite telenovele, eu avid de îmbrăţişări după care tânjisem atâţia ani, în ea renăscând adevăratele sentimente săpate adânc în inima inocentă de copilă. Lucrurile mergeau spre un deznodământ fericit, când imprevizibilul Aurelian, într-un exces de falsă şi neînţeleasă personalitate, nu şi-a putut asuma responsabilitatea destrămării unei căsnicii, întrerupând brusc şi fără explicaţii, spre dezamăgirea tuturor, orice legătură. Derularea viitorului meu, clipele de profundă reconsiderare a reîntâlnirii noastre, a reînodării unei dragoste unice prin dramatismul ei, m-au determinat în semn de profundă recunoştinţă să mulţumesc Bunului Dumnezeu, că în mărinimia Lui fără margini, în clipele cele mai grele de cumpănă din viaţa mea, mi-a redat liniştea sufletească atât de necesară, şi n-am mai trăit şi remuşcările destrămării unei căsnicii, blestemul de-ai distruge visele şi viaţa pentru a doua oară. În viaţa liniştită şi îndestulată din Occident poate a avut răgazul să reconsidere hotărârea mea, ca pe un sacrificiu personal, pornit din cea mai sinceră dragoste. Scrisorile mele de pe front vor lumina poate întunericul ce ne invadează ultimii ani de viaţă. Acest eşec a influenţat parţial şi veleităţile mele neîntemeiate şi alte calcule nechibzuite sau meschine, ideea căsătoriei devenind o prioritate, grăbindu-mă parcă de teama de a nu lăsa o nouă victimă în urma mea. Prin camaradul meu Sică Vulcănescu, internaţionalul fotbalului şi hocheiului românesc, care

spre ironia soartei îşi pierduse un picior pentru reîntregirea țării pe care o iubea pătimaş, am avut norocul să-mi cunosc şi viitoarea soție.

În ciuda invalidității şi a suferinței ce-l rodeau, activitatea sportivă şi legile imuabile ale camaraderiei au constituit factorul comun care i-au impus un comportament demn, fairplay-ul intrat în sânge caracterizându-i relațiile cu oamenii. Îşi impusese o veselie molipsitoare, devenise un causeur[102] remarcabil, astfel că într-o discuție, eminența lui soție Marcela îmi propune să cunosc o „vecină" de-a lor, o fată adorabilă, dintr-o familie de oameni simpli, dar care se bucură de o deosebită respectabilitate în „cartier". Argumentul hotărâtor a fost că mama ei era nemțoaică, de fapt, cum aveam să constat, o veritabilă austriacă născută în Graz, iar tatăl ei „nea Mitică Fulger", maistru la Uzina electrică Filaret, mecanicul care răspundea ca fulgerul le orice solicitare a vecinilor. Pretextul trebuia să-l constituie, a patra persoană la o partidă de remy „Idiotenspiel"[103] cum îi spuneam eu, un joc care nu-ți solicita în niciun fel nici inteligența nici imaginația. După două zile, eu venind mai devreme şi bând vreo două țuici pentru a căpăta curaj, a venit şi „vecina".

După depăşirea momentului stângăciilor provocate de elementul surpriză, ştiind fiecare adevăratul motiv al întâlnirii, am început să ne spionăm reciproc, pentru a ne descoperi defecte, dar de ce nu, şi calități. Era o blondă mignonă, dacă avea cincizeci de kilograme, un picior splendid, cu un chip plăcut, luminat de doi ochi albaştri, în totalitate o femeie atrăgătoare. Probabil că şi ea cunoştea câte ceva despre mine, aşa că am uitat reciproc abordarea vreunui subiect cu substrat. Am întrerupt jocul, am luat parte la o gustărică, după care către ora 23 am condus-o acasă, adică de pe str. Cornelia, am traversat bulevardul Mărăşeşti şi am ajuns în Olimpului. Am apucat să intru direct în subiect, eu aveam 35 de ani, iar ea 26 şi ştiam amândoi de ce ne întâlnisem şi după ce mi-am permis să enunț definiția lui Henry Adams a căsătoriei: „o comunitate ce consta dintr-un stăpân, o stăpână şi doi sclavi", am rugat-o dacă este de acord să ne întâlnim peste două zile. Am schimbat numerele de telefon, aflând că este merceolog principal la Electromontaj, aşadar la doi paşi de casă. Ne-am dat întâlnire în Parcul Carol, pentru a avea

---

[102] Fr.: „conversaționalist".
[103] Germ: „joc idiot"

posibilitatea să vorbim cât mai mult. La primele întâlniri, am pus-o în problemă, descriindu-i cronologic „viața” mea, evitând momentele terifiante sau eroice, fără să dramatizez ceva, sugerându-i că n-am traume fizice sau psihice. N-am evitat să-i mărturisesc că stau în chirie, că în afară de servici sunt „student”, deci voi avea unele preocupări „extraconjugale”. Eram în vervă şi transmiteam uşor buna dispoziție, diferența de vârstă neconstituind un handicap, în fond aveam o inimă tânără. Ne-am mai întâlnit de câteva ori, am mers la teatru şi la operă, constatând că printre preocupările ei principale era muzica. Avea o vastă cultură muzicală şi citise mult, toate romanele clasice bune, cu mult tact ferindu-se să mă pună în inferioritate. A vrut să mă surprindă spunându-mi că a mai fost căsătorită, dar n-a reuşit, fiind convins că nu căutam o femeie care să mă aştepte pe mine până la 35 de ani. Mi-a vizitat şi „chilia” mea, aşa că după ce am depăşit toate testele, am fost invitat să-i cunosc oficial familia. O casă la parter, două camere şi-o bucătărie, şi o „vedere” numai cu părinții. Am aflat că a avut un unchi Emil, slăbiciunea tuturor, fost proprietar al unui magazin de articole sportive pe Calea Victoriei, mort de tuberculoză în ziua când venise să-l aresteze pentru a fi deportat în Rusia. Celălalt unchi, Franz, şofer şi mecanic auto, deşi nu făcuse o zi armată nici la nemți, nici la români, executase o pedeapsă de patru ani în minele din Dombas şi din Siberia. Cam acestea erau rudele din partea mamei, din partea tatălui având un singur văr, nu cu preocupări muzicale, ci ahtiat, bolnav de muzică foarte bună, clasică şi operă.

În curte mai erau doi vecini evrei şi un câine Lăbuş, crescut de ea, acum un dulău în puterea cuvântului. După o masă copioasă „mamatscha”, austriaca, fiind maestră în domeniul culinar, ne-am retras în camera noastră, destul de înghesuită de mobilă şi de o pianină. Am făcut o vizită la Oltenița pentru ca ea să-mi cunoască părinții şi pentru a satisface curiozitatea neîmblânzită a celor trei cumnate, relațiile între noi, frații, depăşind orice limită de dragoste şi respect frățesc, cred unice pe lume. A fost doar o prezentare, deoarece hotărârea noastră era definitivă şi irevocabilă. Au urmat firesc căsătoria civilă, pe 14 august 1957, petrecerea în curte, la care naş a fost dr. Lulu Dumitrescu, în afară de părinți frați şi rude participând doar frații Bura şi Ion Ruse.

Luna de miere am petrecut-o la Poiana Braşov, totul aranjat de colegul meu de liceu Paul Oblo şi la mare la hotelul Continental din

Constanța, unde colegul meu Dodo Cătărui, ne-a oferit o vacanță de zece zile. A fost singurul coleg care s-a oferit să mă ajute să reintru în noua viață, apreciind „nenorocirile” pe care mi le-a oferit mărinimosul regim comunist. La Braşov am locuit în apartamentul unui actor de la Teatrul de stat, Delast, un oltenițean cunoscut în Stâna din Vale, de unde îşi luase numele de actor, al cărui frate, un eminent ofițer murise în bătălia Odesei. Ziua mergeam pe Tâmpa, în Poiana Braşov, iar seara ne răsfățam în vasta lui bibliotecă, unde găseai tot ce-şi poate dori un intelectual. Reîntorşi în Bucureşti, viața mergea normal, mai ales că Mamatscha făcea zilnic prize de curățenie şi pasiuni culinare, putând să afirm că aveam o căsnicie efectiv fericită. Într-o discuție intimă, soacră-mea Hermina Radu, fostă Muchitsch, mi-a spus că s-a născut în 1903 în Graz, că tatăl ei Franz Muchitsch avusese doi frați, August şi Leopold, iar mama ei Maria, două surori Johanna şi Cecilia, precum şi un frate Heinrich.

Fratele tatălui său August se căsătorise cu Victoria, având o fată şi trei băieți, Gustav, Wilhem şi Otto, toți morți în războiul din Rusia. Singur Wilhem fusese căsătorit cu Kristine şi avusese un copil. Din motive lesne de înțeles n-a mai ținut legătura cu Austria şi nu mai ştia dacă mai trăieşte cineva. Numai fratele ei Emil, avusese un fiu Anton, ajuns inginer chimist. Ea mai vorbea din când în când cu mine nemțeşte, iar de Crăciun, am cântat împreună Stille Nacht, fără să bănuiesc că pentru mine va urma o noapte lungă, nu liniştită, ci întunecoasă ca smoala din cazanele iadului.

Între timp a murit destul de tânăr camaradul nostru de captivitate şi temniță, George Fonea, poet de rară sensibilitate, probabil scârbit de neputința noastră şi a întregului popor, care trăgea fără să crâcnească la jugul pe care îl târam după noi într-o inconştiență condamnabilă.

Repet trei evenimente: revoluția din Ungaria, colectivizarea forțată, criminală, a agriculturii şi iminenta retragere a trupelor sovetice, au făcut ca partidul să-şi ia măsuri severe de siguranță.

Se practicau demascările publice, se întețise turnătoria, se încerca îngenuncherea definitivă a poporului român, care luptase două milenii pentru libertate şi independență. În țară se crease o atmosferă de groază, pentru a curma din faşă orice intenție de opoziție, de nesupunere, care ar fi zdruncinat poziția partidului, ar fi periclitat viața de huzur a miniburghezii partinice, zecile de mii de

activişti şi securişti fiind plătiți regeşte şi iertându-li-se orice nelegiuiri sau acte de corupție executate în numele partidului sau în nume personal.

Conform dictaturii proletariatului, trebuia să fie desfințate intelectualitatea şi țărănimea, orice urmă de cultură şi spiritualitate românească, pentru a aduce un popor întreg la nivelul cultural al conducătorilor. Nicio asuprire a poporului român, a barbarilor, turcilor, fanarioților sau a ruşilor nu a fost mai sălbatică, mai criminală decât asuprirea bolşevicilor români, puşi în slujba pravoslavnicilor ruşi în numele unei noi religii, numite comunism.

XVI. FLOAREA NEAGRĂ A SOCIETĂȚII CIVILIZATE ESTE O ÎNCHISOARE[104]

Şi-atunci când credeam că totul merge pe un făgaş normal, când aş fi putut să mă bucur de puținul realizat şi de liniştea şi bucuria ce mi le conferise familia, a sosit cea mai blestemată zi din viața mea, 13 februarie 1958, care curma mugurii unei libertăți ce mă amăgise timp de aproape doi ani. Exact după miezul nopții când toți dormeau liniştiți, casa este asediată de o bandă de securişti şi câini. Trei haidamaci, călăi înarmați, urlând ca lupii, bat disperați în uşă şi-l orbesc pe socrul meu cu lanterne puternice, care lăsau să le strălucească hainele de piele şi țevile pistoalelor. Socrul meu a vrut să-i întrebe de legitimații, dar a fost îmbrâncit şi azvârlit pe podea. Când m-am ridicat din pat am văzut în uşă trei monştri, cu priviri bestiale, cu ochii holbați şi mâinile tremurânde pe pistoalele mitralieră îndreptate spre mine. Soția zăcea încremenită sub plapumă, nevenindu-i să creadă bestialitatea ce se desfăşura sub ochii ei înecați în lacrimi. Unul a aprins toate luminile, altul s-a repezit şi a smuls firele telefonului, iar şeful urmărea cu țeava pistolului orice mişcare a mea, în timp ce afară câinii, mai mari şi mai hămesiți decât lupii, asmuțiți, săreau cu labele pe geamurile ferestrelor scoțând urlete fioroase, iar în curte se auzeau tropotele hăitaşilor ce țineau casa sub supraveghere şi vocile lor răguşite care urlau pentru a fi înțeleşi de cei ce ambalau maşinile aflate în stradă. Era cel mai criminal asalt înarmat organizat de organele de represiune ale partidului, împotriva unui singur om neînarmat şi îngrozit nu de spectacolul hidos ce-l ofereau aceste bestii cu chip de oameni, ci de chipurile îngrozite ale soției şi socrilor mei.

Fără să-i întreb ceva, îmi comunică că au mandat de percheziție şi arestare eliberat de procuratură, frați în aceeaşi bandă de asasini, care puneau crimele la cale din acelaşi birou. Am încercat să iau hârtia ce mi-o fluturau pe sub ochi dar o lovitură bestială la carotidă, mă trânteşte la pământ. Ceilalți doi au început percheziția, adică răscoleau totul, răsturnau salteaua, plapuma, pernele, le tăiau sau le înțepau din loc în loc, arucau pe jos lenjeria de pat, hainele şi rufele din şifonier, răsfoiau cărți şi caiete care erau aruncate lângă sobă, întorceau masa şi scaunele, sfâşiau perdelele, într-un cuvânt

---

[104] Nathaniel Hawthorne (n. Nathaniel Hathorne în 4 iulie 1804 - d. 19 mai 1864), romancier şi nuvelist american.

devastau cu o monstruozitate de neimaginat absolut totul. Nu au găsit nimic dubios sau compromițător în afara unei scrisori de la bunul meu prieten Kurt Brinkmann din Germania care-mi scria că nu a găsit dicționarul solicitat de mine şi că nu uită prietenia mea. Au confiscat acest corp delict şi au trecut la încheierea unui proces-verbal privind averea confiscată. I-am scutit să transpire măzgâlind nişte hârtii, pregătite îninte deoarece n-au înregistrat decât un costum de haine şi un trenchcoat, celălalt costum şi paltonul urmând să le îmbrac. M-am îmbrăcat cu ceva mai gros, era un ger cumplt, mi-am luat paltonul, fularul şi căciula, mi-am scos verigheta de pe deget, pe care i-am înmânat-o soției, şoptindu-i că o iubesc, să mă aştepte, şi tare ca să mă audă toți, nu-ți face griji n-am comis absolut nicio ilegalitate care să justifice arestarea mea.

A urmat ultimul act, predarea buletinului de identitate, după care la un semn am fost imobilizat, mi s-au răsucit mâinile la spate, mi s-au pus cătuşe şi am fost împins afară din casă. În curte, sub mantia întunericului, mi-au înfipt două lovituri în burtă care m-au încovoiat pe loc, moment când un alt bătăuş, cu grad poate de colonel, boxer sau luptător la Dinamo, plătit regeşte, mi-a pus pe ochi ochelarii de tablă neagră, pentru a nu mai vedea mutrele asasinilor, a nu recunoaşte niciodată slugile partidului trădător de țară şi ucigaşul poporului român. Îmbrâncit într-o dubă fără nicio fereastră, sunt trântit direct pe podea, un fel de carceră, jumătate fiind ocupată de doi caralii înarmați care mă păzeau de „furia poporului”. Nu ştiu pe unde am mers, dar după scurt timp m-am pomenit într-un corp de gardă, unde mi s-au luat fularul, cureaua de la pantaloni, pachetul de țigări şi bricheta. Comandantul închisorii era un căpitan negricios, țigan sadea, mic de statură, gras şi îndesat, care cu ochii hliziți urmărea plin de importanță şi admirație percheziția corporală şi prima bătaie administrată de cei doi caralii. Înainte de a-mi pune din nou ochelarii magici, care te trimiteau în lumea tenebrelor populată de cei mai hidoşi diavoli roşii, l-am rugat să-mi dea o foaie de hârtie pentru a da o scurtă declarație. La auzul acesteia, țiganul cu epoleți albaştri şi patru stele pe umăr, mi-a proiectat câțiva pumni în cap, după care savurând buimăceala mea, adaugă răcnind că nu sunt pe timpul burgheziei şi că ei nu repetă greşelile lor, lozincă ce o voi auzi de-acum în permanență. Intrat bine în rol, având experința temnițelor sovietice, le-am declarat că întrucât consider că n-am

săvârşit nimic ca să le dea dreptul să mă închidă, din momentul acesta declar greva foamei.

Scuipându-mă ca pe ultimul borfaş, în replică îmi răspunde că în închisorile comuniste nu se face grevă, că au ei grijă suficientă ca nimeni să nu mai iasă om, aici în cel mai bun caz nu se moare eroic, ci strivit ca un vierme de reprezentanții aleşi ai clasei muncitoare. Mi se pun în sfârşit ochelarii, după care sunt condus prin nişte holuri, pe unde nu auzeam decât zdrăngănit de chei şi lacăte, bubuituri de uşi cu gratii trântite în urma mea, până când ajung pe coridorul celulelor, recunoscut doar după gemetele întemnițaților pe lângă care treceam. După deschiderea ultimei uşi, mi se scot ochelarii şi sunt împins în camera mea de tortură pentru următoarele zile. N-am greşit deoarece nefericiții deținuți, în afara torturilor la care erau supuşi în timpul anchetelor, torturi de un sadism ce depăşea orice închipuire omenească, mai erau chinuiți şi în celule, pentru a se menține permanent tensiunea de groază. Singura metodă de „reuşită" a anchetelor de fabricare a duşmanilor de clasă, a contrarevoluționarilor, sau a legionarilor.

Celula destul de spațioasă, cam doi pe doi metri, avea încastrate în pereți două plăci de beton, în chip de paturi, fără absolut nimic pe ele iar într-un colț o gaură neagră, probabil toaleta apa curentă trăgându-se de undeva de afară. Pentru prima dată în viața mea de deținut, şi-aveam aproape doisprezece ani, vedeam că peretele ce dădea pe coridor era numai din gratii cât mâna, în care se afla uşa tot din gratii în care era ferăstruica prin care ți se dădea mâncarea şi apa. Celulele erau numai pe o singură laterală a coridrului pe care patrulau în permanență doi caralii, doi temniceri – nu aveau încredere în unul singur, trebuia să se suspecteze reciproc – care îți urmăreau orice mişcare, te asistau când te uşurai sau mâncai, interceptau orice şoaptă.

Dimineața, pe la ora 6, ni s-au dat cele 125 de grame de pâine, şi mi s-a spus că-i rația pentru toată ziua şi o cană de apă fiartă. I-am spus temnicerului destul de tare pentru a auzi şi vecinii, că nu mănânc nimic, că sunt în greva foamei, dar nici nu mă auzea, nici nu mă privea. Pentru că ziua nu aveam voie să stăm pe paturi, mă plimbam pe pista de doi metri până când oboseam. Bineînțeles nu m-a chemat nimeni să mă întrebe ceva, tovarăşii erau acum ocupați cu arestările masive, trebuia să dispară orice potențial opozant al

politicii partidului, oameni aleşi după antecedentele politice, oameni care refuzaseră orice colaborare cu Securitatea, oameni cărora călăii le ochiseră casele, le vânaseră bibliotecile sau tablourile, obiectele de artă, le voiau nevestele sau cărora aveau să le plătească diferite polițe, norma totală fiind de vreo cincizeci de mii. Ulterior am aflat că mă aflam la primul nivel subteran în penitenciarul Ministerului de interne de pe Calea Victoriei, sediul comitetului central al partidului, vis-a-vis de Palatul Regal, în celula 22, ironia soartei, celulă în care fusese închis un timp şi mareşalul Antonescu.

Pentru că la prânz am refuzat primirea castronului cu lături, după servirea mesei de prânz au intrat în celulă doi mardeiaşi, unul m-a imobilizat pe un pat, iar celălalt după ce mi-a tras pantalonii jos, mi-a administrat vreo douăzeci de lovituri cu o vână de cauciuc, el voia probabil la fund, dar nimerea intenționat mai mult la şale, la rinichi sau la pulpe. În închisoare se făcuse o linişte mormântală, toți numărau probabil loviturile, răsunând numai gemetele şi urletele mele de durere. Loviturile dureau oricât ai fi fost de tare, torționarii loveau din ce în ce mai puternic şi mai des până când leşinai, moment ce marca sfârşitul chinurilor, stinse cu o căldare de apă rece ce ți se turna pe cap.

La rația de bătaie de a doua zi, am zbierat cât am putut de tare, sunt Gulan, sunt în greva foamei şi mă omoară. Furia călăilor a fost atât de mare încât am crezut că chiar mă omoară, auzind chiar protestul unui alt deținut politic vecin, care urla la ei să înceteze, să nu mă omoare. Pentru semnul lui de solidaritate umană şi-a luat imediat după mine şi el porția de bătaie cu supliment.

A treia zi de greva foamei, nemaiavând unde să lovească, eram numai răni şi sânge, m-au legat de pat şi m-au bătut la tălpi. N-am bănuit că durerea poate fi atât de mare, orice lovitură îți scutura toate măruntaiele, oprindu-se undeva în cap, creierii fiind într-un clocot continuu, fierbând cu un zumzet ce nu înceta mult timp după oprirea bătăii. Suferințele erau atât de mari încât nici nu mai puteai sta în picioare, nici vorbă să te mai poți plimba, fapt pentru care te lăsau să stai întins pe podeaua de beton dintre cele două paturi, pentru a te observa permanent.

De vorbit cu vecinii prin bătăi morse nici vorbă, orice atingere suna a dogit de se auzea în toată închisoarea, pereții erau probabil dubli „microbeton”, adică la un metru cub de beton douăzeci de

microfoane româneşti funcționale, dar nu miniaturizate, deoarece cele din import erau folosite în casele membrilor de partid cu funcții în comitetul central, guvern, armată şi securitate.

În a şaptea zi de greva foamei am fost dus la infirmeria penitenciarului, unde se afla comandantul, căpitanul țigan şi un bărbat în halat alb, probabil medicul, ulterior am aflat că s-ar fi numit dr. Cahaner. Căpitanul m-a întrebat dacă încetez greva foamei, iar după primirea răspunsului meu negativ, a chemat trei caralii cu chipuri şi forțe urangutanice, care m-au dezbrăcat şi m-au imobilizat pe un pat. „Doctorul" s-a apropiat cu o seringă de vreo douăzeci de centimetri, cu un ac gros parcă de cusut saltele care m-a înțepat în fesă, după care a început să-mi vâre lichidul din seringă. Eu am crezut că-i glucoză sau alte substanțe nutritive, dar de unde, era apă amestecată cu sare deoarece din primul moment mi-a produs o durere şi o usturime de nedescris, făcându-mă să urlu ca din gură de şarpe. Readus în celulă, fesa mă durea atât de tare, se scorojise, încât era imposibil să stau pe pat. După regizarea acestui ritual, condus de acest monstru în halat alb, timp de şase zile, sleit de orice putere fizică, epuizat de chinuri, a trebuit să renunț la acest martiraj, lipsit de orice sens într-o lume a bestiilor umane, care nu conducea la altceva decât la grăbirea săvârşirii actului criminal pus la cale de organele de represiune ale partidului, la exterminarea mea.

Aceştia înlăturau în modul cel mai bestial orice încercare de împotrivire a orişicui, omul pentru ei constituind o noțiune abstractă, ei urmând să manipuleze doar nişte ființe bipede robot, dirijate de partid doar pentru a munci până la epuizarea totală pentru înfăptuirea măreţelor realizări ale partidului. Orice fundație era realizată de partid pe oase de deținuți orice dig a fost înălțat pe cadavrele celor ce s-au voit oameni, prin Deltă sau orice canal nu curge decât sângele acelor români care s-au jertfit pentru ca acest popor să supraviețuiască unui cataclism istoric, auzindu-se peste veacuri gemetele celor ce au pierit în cele mai demonice chinuri. Cu aceste gânduri m-am hotărât să nu le mai fac jocul, să trăiesc, renunțarea la viață considerând-o un act de laşitate din partea unuia care fără voia lui devenise unul din eroii anonimi ai acestui popor.

În a paisprezecea zi am început să mănânc, ceea ce a atras după sine întreruperea temporară a torturilor fizice zilnice, aşa că după două zile când am fost scos la prima anchetă aveam o minte

sănătoasă care suplinea total neputința mea fizică, din care nu rămăsese nicio suprafață cât o monedă care să nu doară.

Săvârşisem încă o eroare în viața mea, pentru că în ciuda experienței capitale, nu bănuisem niciodată că Securitatea română era mult mai monstruoasă decât cea sovietică, că ucenicul îşi întrecuse maiestrul în bestialtate depăşind cel mai perfecționat organ de represiune cunoscut vreodată în întreaga lume şi în toate timpurile. Începeam aşadar perioada anchetelor, bazată în exclusivitate pe *argumentum baculinum*, pe argumentul măciucii, argumentul bătăii, pentru a obține chiar fără absolut nicio vină, condamnarea ta, Securitatea dovedindu-şi astfel existența şi eficiența. După ce am traversat din nou câteva coridoare, bineînțeles cu ochelarii metalici pe nas, sunt introdus în biroul unui securist anchetator, cu o masă mare şi o măsuță mică într-un colț, cu nelipsitul covor, cu o perdea somptuoasă, ce masca gratiile la o fereastră enormă, cu o lampă puternică ce semăna mai mult a far. A început ancheta. În spatele biroului se afla anchetatorul în civil, cu o față suptă şi pătată de ceva boli ce-i mâncau hoitul atletic. Mai târziu aveam să aflu că unul se numea Enoiu, iar al doilea Dumitrescu, nici nu interesează numele, deoarece purtau nume codificate, sperând că nu vor fi niciodată identificați pentru crimele săvârşite cu premeditare.

Prima luare de contact a fost tumultoasă, prin două lovituri de picior în burtă, pe motiv că mi-am aruncat privirea pe fereastra prin care se zăreau vârfurile înghețate ale unui copac. Ce mă banditule te uiți după Adenauer, aştepți nemții tăi să vină să te cumpere, să te salveze? În cel mai bun caz îți vor lua doar cadavrul să te îngroape lângă Hardmann, Gunschen, Tahlhammer sau Brinkmannii tăi. L-am lăsat să latre fiind auzit doar de urechile partidului înglobate după tabloul adulat al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej care tocmai îşi spălase mâinile pângărite de sângele nevinovat al foştilor lui mentori, Foriş şi Lucrețiu Pătrăşcanu. După ce am răspuns la toate întrebările de identificare până la a noua spiță, toate perioadele din viața mea ca elev, ofițer, lagăre, închisori şi ultimii doi ani, toate în ordine cronologică fără să lipsească vreo zi sau oră, uitându-se pe fotografiile din buletin şi legitimația de serviciu, făcea pe spiritualul, mirându-se cum poate schimba închisoarea un om, constatând o diferență zdrobitoare dintre cel prezent şi cel din fotografii. N-am răspuns la încercările lui de zeflemea, la umilința la care eram supus, spulberându-i plăcerea unei satisfacții ce înflorise pe chipul hâd, care

rânjea mulţumit de geniala glumă fătată din excrementele pestilenţiale ce ţineau locul unui creier uman. Zguduit poate de scârba infinită cu care îl măsurasem, apasă nervos pe un buton, semnal la care s-au prezentat cei doi caralii să mă ducă în celula 22.

Obişnuit de acum cu îmbrâncelile însoţite de lovituri mârşave, fiecare pe unde nimerea, ajung în noua mea locuinţă carcerală pe care nici nu reuşisem să o uit în cei doi ani de aşa zisă libertate.

A doua zi noaptea sunt dus din nou la anchetă, de data aceasta fiind prezente două brute, identificând pe unul dintre ei ca fiind cel ce mă arestase în noaptea de 13 februarie 1958. M-au întrebat de absolut toţi colegii şi camarazii din toate perioadele, de la serviciu şi din afară, ei aşteptând totdeauna minute în şir, pentru a nu uita cumva vreunul. Când ajungeam întâmplător la vreunul care îi interesa, aveau deja nişte liste probabil complete, sărbătoreau evenimentul cu o lovitură violentă de baston de cauciuc proiectată cât mai brutal pe cap sau peste faţă. Aveau listele complete cu toţi colegii de liceu, camarazii de şcoală militară, de batalion, de lagăre şi închisori, de serviciu, fiind convinşi că din sutele de nume vor descoperi un colaborator al securităţii sau vreun potenţial turnător, pentru a le smulge „mărturisiri" pentru actul de acuzare. După insistenţele asupra unor nume, am constatat că majoritatea fuseseră „personalităţi" ale prizonieratului, probabil şi ei arestaţi odată cu mine.

Între timp starea sănătăţii mele se înrăutăţise, plăgile de pe fund deşi se mai înmuiaseră, se infectaseră. Din nou forţa mea biologică moştenită era pusă la încercare, şi numai voinţa şi credinţa m-au ajutat şi în acest moment crucial din viaţa mea. Forţa morală a învins încă o dată neputinţa fizică.

La următoarele câteva anchete întrebările se concentrau asupra unor foşti prizonieri, unii foşti legionari, alţii doar ofiţeri de excepţie, aproape toţi foşti locatari bordeiului 14 din Mănăstârka, bineînţeles niciunul repatriat cu Divizia Tudor Vladimirescu, mulţi condamnaţi în Uniunea Sovietică. Se vorbea în general, pe mine întrebându-mă dacă am fost legionar. Le-am afirmat categoric că nici eu, nici cineva din familie, n-a fost legionar, că uram dictatura, că nu eram de acord cu monopolizarea de către ei a naţionalismului şi moralităţii în România, că uram supunerea oarbă pe criterii politice şi fanatismul, că am făcut liceul militar, şcoala militară de ofiţeri care a

participat împotriva rebeliunii legionare din 1941, că am făcut parte din Batalionul de gardă al Mareşalului care a desfiinţat mişcarea legionară, fiind şi eu atunci verificat. Fiind ofiţer n-am făcut şi nu voi face politică. Susţineam cu tărie că nu există un singur om oricât de bestie ar fi care să poată spune că am fost legionar. Soarta a făcut să fiu cu unii fie în prizonierat, fie în temniţe, dar n-a încercat niciunul să mă racoleze. Din când în când mă întrebau de un medic, dr. Alexandru Barbu. De fiecare dată când auzeau răspunsul meu negativ, se năpusteau asupra mea, mă loveau cu ce apucau, unde nimereau, mă ameninţau că vor trece la alte metode de tortură mai convingătoare care mă vor „termina".

Când m-am întors în celulă am găsit un coleg, un evreu, care, spunea el, a fost arestat deoarece s-a întâlnit cu un alt evreu venit din Israel, care făcea schimb de valută. Se vedea de la o poştă că minte, că era turnător plătit sau securist, anchetatorii sperând că va obţine el de la mine, ceea ce n-au obţinut ei. Mai îmi plasa căte un cancan cu artişti, n-o excludea nici pe Lica Gheorghiu, fiica artistă a lui Dej, dar după argou părea cel mult a fi fost şofer.

Avea ţigări aşa că m-a servit şi pe mine pentru a-mi câştiga bunăvoinţa. Între timp nu eram chemat la anchetă, aceasta fiind continuată de el. L-am rugat de câteva ori să nu discutăm despre politică sau anchetă, i-am spus direct cine este, dar n-a încetat. Îmi debita teorii că legionarii erau preferabili comunismului, că nu i-au omorât, că nu i-au predat nemţilor, că i-au pus să muncească, că acei care au avut bani au scăpat şi de muncă şi cu averile intacte.

L-am avertizat că dacă mai continuă îl iau la bătaie, la care, fiind obraznic, mi-a spus că dacă dau în el înseamnă că sunt legionar. Atunci mi-am ieşit din pepeni şi l-am surprins cu o lovitură, trântindu-l în gratiile celulei. A început să urle de cred că se auzea şi-n Calea Victoriei, săriţi, salvaţi-mă, mă omoară legionarii. Au intervenit paznicii, l-au scos afară din celulă, mie mi-au pus cătuşe şi lanţuri, nu mai purtasem de mult aşa brăţări preţioase şi grele, iar dimineaţa, m-au pedepsit cu cinci zile de carceră, adică 125 grame de pâine şi apă, pentru încălcarea ordinii închisorii, provocarea de scandal. După asta am fost dus din nou la anchetă, unde mi s-a spus doar că în în locul evreului îmi va trimite un român, după care au trecut la variaţiuni pe aceeaşi temă, intercalate cu trei bătăi, toate până la leşin. Întors în celulă, am zăcut pe burtă până seara, când am

fost trezit de noul meu coleg de celulă, de data acesta un român din Curtea de Argeş.

M-am dezbrăcat, i-am arătat fundul şi pulpele, i-am spus întâmplarea cu evreul, adăugând că dacă şi el este turnător, în cursul nopţii îl omor. Impresionat nu de ameninţările mele, ci de ce văzuse pe corpul meu, a recunoscut că a terminat ancheta, că a mărturisit tot ce au vrut ei pentru a scăpa cu viaţă şi că a fost trimis ca informator, spunându-mi: „Da, domnule Gulan (de unde îmi ştia numele?), dar din acest moment m-am lecuit, nu le mai fac niciun serviciu”. Am convenit să le „toarne” ceea ce stabilisem noi, activitatea mea din Uniunea Sovietică, fapt constatat de mine la prima anchetă.

Colegul meu de celulă mi-a confirmat constatarea că organele de securitate, pentru a-şi dovedi excepţionala utilitate în faţa partidului, arestau zeci de mii de aşa-zişi contrarevoluţionari, care după cele mai brutale torturi, pentru a-şi salva viaţa, inventau ceva compromiţător, o ilegalitate, ceva „duşmănos”, pentru a-l încadra în activitate împotriva orânduirii socialiste, conform art. 209 din Codul penal.

Pe mine m-au chinuit noapte de noapte, îmi puneau câte o întrebare după care aşteptau câteva ore răspunsul, ei dezlegând rebusuri, în timp ce pe mine mă ţineau în picioare lipit de perete, fără să-mi permită să schiţez cea mai mică mişcare, lăsarea capului într-o parte, aplecarea corpului în faţă toate sub lumina unui far de 500 waţi. Părea ceva mai omenos, dar nimeni, niciun yogin n-ar fi putut rezista mai mult de o oră. Când cădeam, mă loveau cu cizmele în coaste până mă ridicam, bestiile cochetau pur şi simplu cu moartea ta, până ce-ţi ţâşnea sângele pe nas şi pe gură. Plângeam cu lacrimi şi mă gândeam cum pot apărea la lumina zilei cu prieteni sau cu cunoscuţi, cum soţiile lor suportau în pat mângâierile labelor unor bestii, îmbibate de sângele unor martiri. Oare mamele lor nu ştiau preţul huzururilor lor, ce vipere au supt la sânul lor, nu simţeau mirosul de sânge de sfinţi torturaţi? Mă întrebau de Ilarion Stănescu, de Aurel State, Victor Clonaru, Puiu Atanasiu de care nu ştiau nimic. Şi asta noapte de noapte timp de vreo trei luni. Între timp mi-au schimbat celula, un nivel mai jos, la „morminte”, celule single, un metru pe doi metri, jumătate ocupată de placa de beton zisă pat. În lunile mai-iunie fiind o căldură înăbuşitoare, te scăldai în propria-ţi sudoare, stăteai pe burtă ca să inspiri puţin aer ce se strecura pe sub

uşă, de pe coridor. Oare cei ce se plimbau pe Calea Victoriei sau bulevardul Magheru ştiau că sub picioarele lor, la câțiva metri zac îngropați şi torturați frați de-ai lor, nu auzeau gemetele înăbuşite, nu simțeau mirosul de sânge nevinovat?

Neobținând absolut nimic de la mine, probabil nici de la alții despre mine, ne-au trimis în temnițe mai periferice, temnița centrală fiind eliberată pentru noii deținuți a căror arestare continua în masă. Transferul a durat vreo două săptămâni, se făcea individual pentru a nu lua legătura, dar mi-era indiferent unde, numai să scap de „morminte" ce echivalau cu moartea. Nu puteam înțelege cum un om absolut nevinovat, care nu comisese niciun delict împotriva poporului şi a noii orânduiri, care nu conspirase nimic poate fi închis şi maltratat. De unde atâta mârşăvenie şi bestialitate la români? Partidul recrutase cele mai odioase făpturi născute de acest popor, iar bestialitatea lor depăşea pe cea a tuturor organelor represive ale altor țări comuniste, era rezultatul în exclusivitate al lipsei de cultură şi a educației cetățeneşti, a sfidării oricărei legi morale, toate coroborate cu îndoctrinarea lor cu cele mai obtuze precepte comuniste, cu ura nestăvilită împotriva acelora care cutezau să atenteze la privilegiile lor, care îi transformau în monştri. În acelaşi timp te bombardau cu crimele săvârşite în Africa de Sud sau Chile, simple admonestări pentru unul care a trecut prin anchetele sau temnițele comuniste româneşti, minciunile lor zilnice ca picăturile chinezeşti sperând să îngenuncheze definitiv poporul de robi.

Şi astfel, amețit de întunericul ochelarilor de tablă, sunt trântit într-o celulă a celei mai înfiorătoare închisori comuniste, Uranus, fostul Arsenal al armatei păzit de mine ca elev în timpul rebeliunii legionare – aşa se scria noua istorie întoarsă cu 180°. O celulă cu două paturi fără saltele sau pături, singura diferență fiind hârdăul pentru necesități nu se mai numea „paraşa", se numea pe franțuzeşte „tinetă", că doar François-Noël Babeuf[105] în manifestul plebei din 1895 ridică visul utopic comunist, la rang de ideologie, plagiată de Lenin ca program al bolşevicilor. Aceeaşi uşă metalică cu lacăte şi încuietori, cu ferestruica de dat lături şi vizeta de urmărire în fiecare secunda a roadelor reeducării poporului român, pentru formarea „noului om", care nu trebuia să mai gândească, ci doar să robească şi să aplaude noii luceferi, mântuitori ai neamului. Celula fiind ceva

---

[105] François-Noël Babeuf (1760 – 1797), vezi nota 32 supra.

mai mare, visam că-mi voi relua exercițiile de meditație în mişcare, pentru a redeveni treptat om. De unde!

Pe la miezul nopții îl aruncă pe unul în celulă, pe care-l târau într-o pătură. Ştiam să oblojesc rănile cu cârpe udate în apă rece, să vântur o haină ca să mai alung chinurile. În fața mea aveam de data aceasta un cap tumefiat, vânăt, un corp inert, care de-abia mai zvâcnea. Mi-a trecut noaptea mai uşor, dar de abia la prânz am reuşit să-l fac să deschidă ochii, să vorbească. După ce m-a văzut şi el cum arătam eu, după ce şi-a dat seama că l-am readus la viață, speriat de moarte mi-a bolborosit numele, Dan Otulescu, ce mi-a amintit de tatăl meu, fost guvernator al băncii nationale.

Prima anchetă m-a convins că de aici nu mai scapă nimeni, toți anchetatorii, bătăuşii şi caralii, parcă erau în întrecere socialistă permanentă, care reuşeşte să schilodească mai mulți şi mai repede. Parcă picasem pe o planetă a monştrilor care se hrănesc doar cu sânge, se îmbată de plăcerea desfrâului torturilor. Au reînceput placa cu dr. Barbu, eu susținând că nu am auzit în viața mea de un astfel de nume, cerând cu insistență o confruntare, aşa ştiam eu *audiatur et altera pars*. Solicitarea mea fiind considerată obrăznicie, o bandă de patru haidamaci, beți sau drogați, au tăbărât pe mine, loveau cu ce puteau unde nimereau, iar când leşinai, unul punea furtunul cu apă pe tine şi în timp ce ei se odihneau, urma aceeaşi întrebare, acelaşi răspuns şi următoarea bătaie. A doua maltratare a haitei, nu mai avea efectul primeia, făcuseşi deja pe tine, şi mare şi mică, corpul era tot o rană, din care nu mai țâşnea sânge ci doar o mucoasă vâscoasă galben-maronie, ce se prelungea în balta de apă de pe betonul pardoselei. Totul se termina când nu puteai să te mai ții pe picioare, când nu-ți mai reveneai. Atunci erai rostogolit pe o foaie de cort şi târât până în celulă, când îți smulgeau foaia de cort, lăsându-te pe betonul rece al celulei. Colegul meu era atât de speriat şi de neputincios încât n-am îndrăznit să-i solicit ajutorul. M-am chinuit cum am putut, mi-am clătit cămaşa şi pantalonii, n-aveam chiloți, deoarece plecasem de acasă cu izmene flanelate, care se lipeau de răni şi nu le suportam.

Câteva zile m-au lăsat să mă regenerez, timp în care l-am rugat pe colegul meu să-mi rețină numele şi adresa. M-a prins de mâini şi zgâlțâindu-mă mi-a spus că şi-a nenorocit familia. Că în 1945 s-a înscris la Tineretul Liber, că din 1948 a fugit din Bucureşti

muncind prin țară, iar că din 1950 a stat ascuns în podul casei total claustrat, timp de opt ani, timp în care s-a pregătit pentru a deveni inginer constructor sau arhitect, atunci când va fi cazul. Nu ştia cine l-a turnat, ştia doar că odată cu el erau arestați şi părinții şi ca atare îşi asuma toată răspunderea morală. I-am spus numai că orice animal îşi apără puii de bestiile de pradă, că părinții şi-au făcut doar datoria, vinovați fiind doar comuniştii. Părându-li-se că-i sub influența mea nefastă l-au mutat în altă celulă, dar l-am regretat pentru caracterul şi educația lui deosebită.

Mi-au adus imediat un alt partener, un tip ceva mai în vârstă, dar care arăta înfiorător, fața tumefiată, o mână luxată, ochii vineți. Însă acesta, examinându-mă la rândul său, m-a întrebat: „ce ți-au făcut *camarade*, au trecut cu buldozerul peste tine?”. Plin de condescendență, fără să-l jignesc, i-am spus că n-am fost şi nu sunt legionar şi-l rog să-mi spună pe nume Aurelian sau Gulan. Mi-a spus că a auzit de mine de la un alt Aurel, State, care nu mai este om, a sărit de la etaj, şi-a rupt picioarele, a rămas infirm pe toată viața.

Era Nicu Schneider, economist, legionar, făcuse puşcărie şi-n timpul lui Antonescu, mai stătuse cinci ani la temnița de referință pentru legionari de la Aiud. Şi-a cerut scuze crezând c-au fost arestați numai legionari. A început să mă oblojească, cu experiența lui avea de toate pregătit oricând pentru arestare. Când m-am dezbrăcat şi-a văzut că n-am chiloți, a scos două perechi noi dintr-o legătură, după care a început să astupe găurile mai mari cu pasta de dinți şi să spele vânătăile. Când a fost gata, a sosit şi surpriza, mi-a oferit o țigară din zecile de pachete pe care le luase cu el la arestare şi pe care le primise după terminarea anchetei. A fost un om extraordinar, el m-a remontat, asigurându-mă că fiind tânăr totul ve trece. El mi-a spus că a stat închis şi cu comunişti, oameni simpli, care respectau legile nescrise ale temniței, îi mai dădeau şi lui câte ceva din Ajutorul Roşu, pe care ei îl primeau regulat. În anul 1946 Ana Pauker le promisese că nu le face nimic dacă se autodesființează şi dacă nu votează cu țărăniştii, încheind chiar un pact cu comandantul legionar Pătraşcu. De la el am aflat şi de Puiu Atanasiu care se erija în noul şef legionar din țară, căpeteniile lor fiind în Spania şi Germania. Mi-a reamintit alfabetul Morse şi-am încercat să luăm legătura cu vecinii, dar nu răspundea nimeni, toți erau timorați. Peste câteva zile a fost mutat la „depozit” la Jilava, la despărțire lăsându-mi mie ultimele

două pachete de țigări, şi spunându-mi simplu să nu-i mulțumesc, că eu am nevoia, mai mult decât el.

Au urmat anchete sui generis, iar la una din acestea, după ce m-au bătut bine şi mi-am revenit scăldat în apă rece, mi-au adus pentru confruntare o făptură sprijinită de doi caralii, căruia cu greu puteai să-i spui om. M-au lăsat să-l admir vreun sfert de oră, iar după ce au constatat că-i imposibil să-l recunosc, l-au pus pe el să vorbească despre mine, sperând că am să-l recunosc după glas. Cu o voce stinsă, sacadată de icnetele unor enorme suferințe, apărându-se tot timpul undeva în partea dreaptă, cu lacrimi mari care urmau făgaşul unor lovituri, adevărate şanțuri ce-i brăzdau fața, mi-a pronunțat numele, după care îngâna parcă mecanic o lecție învățată pe care o spunea cu toată scârba: „este Aurelian Gulan, şeful promoției de ofițeri 1942, unul dintre liderii acțiunilor naționaliste ale ofițerilor români, încarcerat şi întemnițat de mai multe ori în Uniunea Sovietică unde a avut legături cu unii legionari, nu ştiu dacă este legionar, ne-am cunoscut doar la bridge, nu frecventa cercul nostru, nu l-am întâlnit niciodată în România”. Nu l-am recunoscut nici după bolboroselile lui şi dând să cadă de amețeli, sprijinit de cei doi caralii, a adăugat: „sunt avocatul Victor Clonaru, m-au omorât de câteva ori” adăugând apoi cu multă demnitate: „nu mă condamna şi tu”.

Îl cunoscusem ca un bărbat bine legat, prezentabil, remarcat prin replicile lui spontane şi acide, inteligente şi clare, acum o epavă, târât din cameră în pumni. Am rămas împietrit şi pironit în scaunul meu, la gândul că unii n-au rezistat poate.

Pe îngeri nu-i poate judeca decât Dumnezeu, nu oamenii, iar pe călăi nu-i poate ierta decât El în marea Lui milostivenie.

Trăiam cea mai mare mulțumire şi linişte sufletească, având martor conştiința mea, că de la mine n-au smuls nicio mărturisire împotriva vreunui prieten sau cunoscut.

În acest timp soția umbla pe la procuratură să afle ceva despre mine, ziua procesului, iar ca să poată plătii avocații diavolului şi-a vândut singurul lucru de preț, pianina. Tatăl ei, într-o discuție între patru ochi îi spusese: ai ştiut cine este, ştii că este nevinovat, trebuie să-l aştepți şi să-i împărtăşeşti soarta. Soția nu numai că rezistase tuturor amenințărilor, dar crezând încă în conceptele şi valorile umanității de adevăr, dreptate şi justiție aflase data procesului, ştia că

lotul număra aproximativ optzeci de persoane, fără să bănuiască că făceam de fapt parte din cele câteva zeci de mii de condamnați de organele de represiune cele mai obediente ale partidului, Securitatea şi justiția pe bandă rulantă, pentru a înspăimânta un popor.

La începutul anului 1959 are loc şi inspecția călăului-şef al bandei de torționari a ministrului de interne, Drăghici. Deschiseseră toate uşile de la celule pentru ca tovarăşul să contemple operele săvârşite de slugile lui în timpul anchetelor şi temniței. Toți se plângeau de tratamentul criminal, la celula de alături ministrul etalându-şi erudiția, după placa deja cunoscută „noi nu comitem erorile burgheziei, examinăm fără şovăire orice potențial adversar", adăugând „vă oferim prilejul fericit de a muri eroic, voi ați cântat că moartea, numai moartea legionară, este cea mai sfântă nuntă dintre nunți". Dacă ministrul prefera astfel de ticăloşenii, vă puteți imagina la ce se pretau bestiile de subalterni, care pentru mârşăviile lor primeau grade, decorații şi prime grase, proporțional cu numărul asasinatelor comise. Deoarece li se ordonase grăbirea şi terminarea anchetelor, acestea s-au derulat alert, torturile s-au amplificat. În ciuda presiunilor, după cincisprezece luni de anchetă n-am recunoscut absolut nimic din aşa-zisele acuzații, n-am semnat nici un proces-verbal.

Sunt transferat la un „depozit" intermediar la Malmaison, temnița sumbră de pe Calea Plevnei, unde trebuia să fim pregătiți pentru înscenarea numită proces. Trebuie să vă reamintesc că pentru a şterge crimele săvârşite, partidul a demolat închisoarea Uranus, înălțând pe mormântul de oase al martirilor acestui neam cel mai hidos şi faraonic kitch arhitectonic, denumit cinic Palatul Poporului şi rebotezat în Palatul Parlamentului, prin ale cărui fântâni arteziene pătate şi inestetice, va țâşni pururi sângele celor ce-au cutezat să demaşte genocidul săvârşit de partid prin cea mai abjectă teroare, prin foame, frig şi întuneric, prin oribilul atentat moral şi spiritual asupra propriului popor.

XVII. PROTOTIPUL INEVITABILULUI ESTE MOARTEA[106]

„Malmaison”[107], o temniță care nu-şi dezminte numele, care va rămâne în memoria poporului român ca templu al suferințelor zadarnice, recunoscută pentru ororile săvârşite, pentru regimul inuman, de înfometare şi degradare umană la care o fost supusă intelectualitatea română. Factorul comun rămâne bestialitatea anchetelor şi a temnicerilor transformați în cei mai odioşi criminali, care ucideau cu pasiune demențială numai pentru a-şi dovedi ataşamentul total față de partidul asasin. Celulele mici şi individuale, frigul şi foamea, deținuți zăcând inconştienți pe podele de beton aşteptând procesele.

Bat în peretele din stânga, nimeni. În peretele din dreapta îmi bate un frate de suferință Dombrovski, fost „PA” întrerupându-l, crezându-l fost primar al capitalei. Era de fapt prizonier de război. El mi-a spus că lângă el se afla Nedelcovici, nu mi-a spus care, deoarece erau doi frați, Doru şi Dan, ambii ingineri care-şi dovediseră prin fapte demnitatea şi integritatea morală cu care au depăşit momentul de excepție din viața lor. Două personalități de marcă ale temnițelor româneşti, Doru a rămas surd din cauza torturilor.

În mai suntem duşi în temnița cea mai odioasă, Jilava, unde fuseseră îngropați în groapa cu var Corneliu Codreanu şi alți doisprezece comandanți legionari, din ordinul lui Carol al II-lea în noaptea de 29-30 noiembrie 1938. Exact după doi ani, în noaptea de 26-27 noiembrie 1940, a avut loc masacrul de la Jilava când au fost asasinați de către unele scursuri legionare şaizeci de foşti demnitari,

---

[106] Cuvintele aparțin lui Thornton Wilder, nuvelist american.

[107] Pe Calea Plevnei, la numărul 137 A, în spatele unor garduri vopsite în verde, se află Iprochim, o instituție încă de stat şi o grădiniță pentru copiii angajaților din Ministerul Apărării Naționale. Puțină lume ştie însă că în anii ’40-’50, în locul banalelor instituții sus-menționate, aici s-a aflat un loc de detenție, unde au fost chinuiți şi încarcerați din motive politice foarte mulți oameni. În secolul al XIX-lea, în locația cu pricina funcționa principala cazarmă a trupelor de cavalerie menite să apere Bucureştiul. Denumirea de *Malmaison* provine, după toate probabilitățile, din timpul lui Cuza, când domnitorul a botezat aşa zona după un domeniu favorit al nefericitului împărat francez Napoleon al III-lea. Printre primele victime importante ale bolşevicilor care au trecut pe aici au fost membrii "Lotului Tămădău", adică toată conducerea PNȚ arestată în 1947, după încercarea eşuată de fugă din țară cu un avion a lui Ion Mihalache (de fapt, o capcană a comuniştilor), însoțiți de un grup de demnitari țărănişti, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Nicolae Penescu şi Corneliu Coposu

după ce aceeaşi soartă avuseseră şi istoricul Nicolae Iorga şi marele economist Virgil Madgearu[108]. Tot aici fuseseră executaţi la 1 iunie 1946 mareşalul Ion Antonescu, alături de foştii colaboratori, Mihai Antonescu, fost ministru de externe şi vicepreşedinte al consiliului de miniştri, generalul de jandarmi Constantin (Piki) Vasiliu, fost subsecretar de stat la Ministerul de Interne, Gheorghe Alexianu, fost guvernator al Transnistriei şi alţii, după ce trecuseră prin temniţele sovietice şi un simulacru de proces în Bucureşti. Aceasta era Jilava, temniţa răfuielilor. Aici au fost executate pe rând zeci de persoane pentru a fi răzbunate asasinatele comise de unii împotriva altora.

Regimul comunist nu repeta „greşelile burgheziei”, ei masacrau zeci de mii de români, aleşii ei nu aveau ce răzbuna, deoarece nu fusese omorât nici un comunist în închisorile româneşti, voiau doar să-şi asigure dictatura prin exterminarea oricărei posibile oponenţe. Ce au avut cu mine nu ştiu, dar întâi m-am trezit în camera doi, o celulă mare fără paturi, fără ferestre, beton şi apă, destinată condamnaţilor la moarte. După cinci zile sunt scos şi dus într-o cameră mai mare, cu paturi, priciuri de lemn, suprapuse pe trei etaje, toate pline ochi, furnicar de oameni. Zidurile groase, peste un metru, fără ferestre deoarece se aflau la câţiva metri sub pământ, fără aer încât de-abia se putea respira, o umezeală ce-ţi pătrundea până-n oase, o putoarea aproape insuportabilă, tineta era un butoi pentru 60-70 de oameni care nu mai mâncau normal, bolnavi, unii abia se mai târau din cauza urmelor lăsate de anchete, în general un aspect apocaliptic, care depăşea prin hidoşenie tristele realităţi prezentate prin filme la Maidanec, Auschwitz sau mai ştiu eu unde.

Pentru a nu mă prezenta fiecăruia în parte şi pentru a le da prima lecţie din legile nescrise ale temniţelor, după ce s-a închis uşa în urma mea m-am prezentat: „Aurelian Gulan, fost ofiţer activ,

---

[108] Există şi o teorie halucinantă potrivit căreia Traian Boieru, asasinul fizic al lui N.Iorga şi V.Madgeau de la 27 noiembrie 1940, ar fi fost agent NKVD inflitrat în mişcarea legionară unde a acţionat din proprie iniţiativă, fără ştirea conducerii Mişcării Legionare, împreună cu un grup de legionari motivaţi de dorinţa de răzbunare a morţii lui Corneliu Zelea Codreanu. Totuşi, la numai câteva zile după asasinat, Traian Boieru a plecat în Germania, aparent cu paşaport în regulă, nu înainte de a se întâlni cu Horia Sima şi cu Ion Antonescu, fără a fi supus vreunei anchete. Suspiciunile unor istorici pleacă de la faptul că în anii ’50 familia sa a primit permisiunea de a părăsi românia şi de a pleca în Occident. într-un moment cand legionarii infundau inchisorile inclusiv pentru vina de a-l fi asasinat pe Nicolae Iorga. (Ion Coja, Legionarii noşti, Ed. UMC Bucureşti, 2001, cap. II – Nicolae Iorga asasinat din ordinul lui Stalin? p.52).

prizonier de război şi condamnat în URSS, repatriat în 1955 decembrie, fost traducător tehnic la ICTCM, arestat pe 13 februarie 1958, probabil cu un lot masiv de foşti prizonieri, unii foşti legionari. Procesul nu a avut loc.” Mă examinau cu uimire nebănuită probabil gândindu-se cum am rezistat peste unsprezece ani în înghețurile Siberiei, le vedeam spaima pe fețele crispate, privind cum poate arăta un om după cincisprezece luni de anchetă. Urmele loviturilor, vânătăile, tumefierile nu dispăruseră de pe fața mea, toți se gândeau cam ce am pe corp. Mi-au arătat un loc undeva la parter, nu avea nimeni loc fix, se dormea de-a valma cam trei pe metrul de prici.

După ce aveam să aflu mai târziu, în celulă erau numai câțiva legionari, profesorul Andrei, un profesor de prin Ialomița, un bătrân curajos şi un medic, restul de alte culori politice, majoritatea tineri fără apartenență politică. M-a luat în primire medicul care, îngrozit de cum arătau fesele mele a făcut o colectă de câteva prosoape pe care le uda şi mi le schimba din oră-n oră. Era asistat de cei curioşi sau tari de înger, care nu voiau să rateze ocazia de a vedea pe viu şi pe carne vie, urmele umanismului roşu. Ialomițeanul mi-a adus o feliuță de pâine, iar un evreu Iancu Saul, profesor de filozofie, un tânăr bine informat, printre puținii care mai aveau ceva moral şi nu-şi pierduse nici chiar umorul, mi-a oferit o țigară şoptindu-mi că aici nu sunt legionari, cei câțiva fiind excepții, izolați din loturile lor. A adăugat că majoritatea sunt condamnați, contrarevoluționari, art. 209 Cod Penal, că nimeni nu scapă necondamnat până-n 25 de ani, judecătorii, procurorii, nu făceau decât ca într-o mascaradă de proces să consfințească sentințele fixate de securişti, ca în orice organizație secretă sau masonică. Vorbea cu dezinvoltură, nu se temea de turnători, convins că din cei 15 ani primiți va executa şi el câțiva, „nu-l vor lăsa evreii lui să putrezească în temnițele româneşti”. Ulterior, bun prieten şi desăvârşit camarad, a lucrat cu mine în Baltă vreo patru ani, de „i-au sărit capacele” cum zicea el, după care a fost repatriat în Israel. După 1990 am continuat bunele noastre relații, comportamentul ambilor şi sprijinul moral acordat, neputând fi uitat de nici unul dintre noi.

M-am întreținut câteva zile cu Lulu Lambrino, fratele lui Zizi Lambrino, amanta şi soția lui Carol al II-lea cu care se căsătorise la Odessa şi cu care avusese un fiu, pe Mircea, rivalul la moşteniri de titluri şi averi al regelui Mihai. Nu-mi povestea ceea ce m-ar fi interesat pe mine, ci chefuri, vânători, tripouri din Franța şi alte

mondenități, care ieşeau din utilitatea ce-o căutam eu în orice discuție.

Un alt personaj, profesorul universitar Deusuşeanu, fiul marelui filolog Ovid Deusuşeanu[109], un om erudit, dar care continua atitudinea de amnezic pe care şi-o impusese probabil la anchete. Ca şi ceilalți mai în vârstă, se cramponau mai mult de viață, juca rolul unui deținut cuminte, mulțumind partidului că nu l-a omorât, că i-a oferit prilejul de a se mai târî câțiva ani prin saloanele temnițelor comuniste. Ne ştiam reciproc, fiecare având motivele lui, eu memoria tatălui, el, poate, suferințele acumulate până la vârsta de 37 de ani. În momente de intimitate ne hazardam în analize şi prognoze pe termen scurt, el intuind respectul sincer pe care i-l arătam, ostentativ de darnic.

Un alt profesor, ceva mai în vârstă, Corin, vecin de cartier, fost profesor la seminarul Nifon, nu se sfiia să pledeze deschis pentru comportamentul demn, în teama de Dumnezeu, şi nu se sfiia să admonesteze orice abatere de la regulile temniței.

Un alt personaj, actorul de revistă Dan Demetrescu, fost colaborator al lui Tănase la Teatrul Cărăbuş, căruia i-am acordat atenție că fost admirator în tinerețe nu atât al genului propriu-zis, cât mai ales al balerinelor, modă a tinerilor ofițeri bucureşteni. Cunoscând toate spectacolele şi toți artiştii, fiind un admirator sincer al marelui Tănase, căutam să-l scot din apatie, din pesimismul lui, fiind convins că „pe nea Costică l-au omorât şi-a scăpat, pe noi ne chinuie cu un sadism animalic, până ce în timp, îi vom împărtăşi soarta”. Am insistat pentru a-i ridica moralul, pentru a-i elimina spaima pe care şi-o manifesta ori de către ori se deschidea uşa celulei. Era o îndatorire a mea, bazată în exclusivitate pe respectul ce nu încetam să i-l arăt.

Mai erau şi alte personalități ale intelectualității şi neamului românesc, cum era Pan Halippa[110] marele patriot basarabean, luptător

---

[109] Ovid Aron Densusianu (numele de familie pronunțat Densuşianu; n. 29 decembrie 1873, Făgăraş, d. 9 iunie 1938, Bucureşti), filolog, lingvist, folclorist, istoric literar şi poet român, membru al Academiei Române şi profesor la Universitatea din Bucureşti.

[110] Pantelimon Halippa sau Pan Halippa (1 august 1883, Cubolta, județul Soroca - d. 30 aprilie 1979, Bucureşti), publicist şi om politic român basarabean, unul dintre cei mai importanți militanți pentru afirmarea spiritului românesc în Basarabia şi pentru unirea acestei provincii cu România. A fost preşedintele Sfatului Țării care a votat unirea la 1918. A ocupat funcții de ministru în diferite guverne. A fost persecutat politic de regimul

notoriu pentru reunificarea Basarabiei, acum destul de în vârstă, care auzind ceva din torturile mele din Siberia, mi-a declamat o poezie de-a lui „Sibir tâ naş bogatâr”. Admirația mea era nelimitată pentru trecutul lui pe măsura îngăduinței cu care-l tratam, eliminând *ab initio* sintagma „erou la apus”, văzând în el permanența şi nemurirea eroilor din estul țării. Mai erau câțiva macedoneni dârzi şi demni, care se opuseseră colectivizării forțate, cărora le luaseră totul dar nu semnaseră nimic, figuri emblematice pentru omenia şi solidaritatea lor, care s-au bucurat permanent de prietenia mea, de recunoştința mea pentru românismul pe care ni-l propovăduiau, dar pe care îl şi practicau cu atâta religiozitate.

Un om simplu, dar cu mult bun simț, era un cioban argeşean, cu o gândire profundă şi sănătoasă, pe care natura reuşise să-l modeleze după frumusețea legilor ei acumulate de milenii. Nu făcuse nimic altceva, dăduse o bucată de pâine şi brânză unora care veniseră pentru o noapte la stână. Ei spuneau că s-au rătăcit, până la urmă s-au dovedit a fi oamenii lui Arsenescu[111], colonelul care luptase cu arma în mână în munții Argeş, opunându-se comunismului. Rezistența lor a fost nu numai exemplară, dar unică în țările comuniste, ca formă de luptă unică prin jertfele lor. S-a declarat de la început ocrotitorul meu, eu fiind poate singurul care-i acordam egală atenție, etalonul meu fiind caracterul omului, nu neapărat cartoanele ce le atestau aşa-zisa cultură. În temniță, neavând hârtie, inițial se făceau poezii scurte, uşor de reținut, epigrame şi epitafuri, boală molipsitoare de care n-a scăpat nici ciobanul meu. Într-o zi, sfios, mi-a împărtăşit inițial numai mie epitaful lui, premiat cu o sinceră îmbrățişare: „Aici zace Brad Ilie/ N-a fost brad - a vrut să fie/ Şi-a murit în puşcărie/ C-a fost om de omenie”. Pentru evitarea oricăror discuții, atunci când cei neputincioşi nu puteau căra imensul „butoi” el se oferea de fiecare dată voluntar, neuitând să spună tare „ne-a bătut destul Dumnezeu, ne-au bătut monştrii în numele diavolului, să nu ne mai batem şi noi între noi”.

---

comunist şi închis la Sighet. Membru corespondent al Academiei Române, exclus în 1948 şi repus în drepturi în 1990.

[111] Gheorghe Arsenescu (31.05.1907, Câmpulung – 29.02.1962, Jilava), colonel al armatei române care a condus rezistența anticomunistă în munții Făgăraş împreună cu ofițerul Toma Arnăuțoiu, formând un grup „Haiducii Muscelului”. Gruparea de rezistență condusă de Arsenescu a operat în sudul munților Făgăraş. A scăpat din mai multe încercuiri dar a fost capturat de Securitate în 1961 and a fost executat în 1962 la închisoarea Jilava.

Un alt grup, de data aceasta, tineri absolvenți ai Facultății de medicină, au reprezentat cu evidentă cinste tineretul român. Oricine îndrăznea să aducă critică comportamentului sau pasivității tineretului român, se lovea de exemplul viu şi permanent al acestui grup de tineri care prin comportamentul lor demn şi ireproşabil, şi-au atras admirația tuturor fraților de suferință, indiferent de vârstă. Demnitatea cu care au primit cea mai cruntă lovitură la 25 de ani, principialitatea faptelor lor, seriozitatea, colegialitatea şi ajutorul oferit tuturor cu entuziasmul vârstei lor, dovedite pe tot parcursul detenției, moralitatea profundă ce caracteriza comportamentul lor, au făcut ca ei să devină prieteni sinceri şi de nădejde ai tuturor celor care au avut „norocul" şi cinstea să conviețuiască cu ei în aceeaşi celulă sau acelaşi lagăr de muncă. După eliberare m-am întâlnit cu puțini dintre ei dar ştiu că Victor Gordan, Tipi Munteanu, Tavi Stoican, Puiu Sarion, Valerian Drăgoi, Nelu Pleşa au devenit medici excepționali, renumiți nu numai prin profesionalismul lor dar şi prin pasiunea cu care şi-au exercitat misiunea de medici, omenia cu care şi-au tratat semenii, ca unii care avuseseră parte ani îndelungați de gustul amar al umilinței umane, de suferințele cele mai crude pătimite de poporul român, care au simțit pe pielea lor brutalitatea unor asasini, a unor paznici ai infernului în care a fost târâtă o națiune pe care o iubiseră cu forța şi cu elanul tinereții lor. Întâmplător, am apelat ani mai târziu la Tavi Stoican pentru un control medical, iar răspunsul lui, bunăvoința şi profesionalismul lui, au depăşit orice aşteptare chiar şi din partea unui confrate de suferință, m-a impresionat profund şi mi-a dat noi motive de luptă cu blestemele vieții şi vârstei, şi pentru acestea i-am rămas profund recunoscător. Cinste lor, familiilor lor, copiilor lor care vor avea toate motivele să se mândrească oricând cu părinții lor, care au contribuit şi ei ca să se scrie una din cele mai dramatice pagini ale supliciilor temnițelor româneşti, demne de memoria generațiilor viitoare, a veacurilor ce vor urma.

Un alt grup, sau lot cum i se mai spunea, era cel al unor tineri absolvenți ai facultății de ziaristică şi alți câțiva de la alte facultăți, primii condamnați pentru unele discuții „duşmănoase" privind colectivizarea forțată, ceilalți pentru denigrarea realizărilor partidului sau elogierea unor opere literare. În fond nu făcuseră nimic, dimpotrivă, prin meseria ingrată ce o aleseseră otrăveau sufletele țăranului şi muncitorilor români, fiind obligați în reportajele lor să

preamărească politica partidului, indiferent de convingerile lor intime. Erau tineri cu un fond sufletesc deosebit, cu remuşcări de conştiinţă evidente, descoperite în confruntarea cu realităţile temniţelor lor. Ei nu trebuia să fie convertiţi, ei aveau o gândire sănătoasă, erau cinstiţi, comportamentul lor la Jilava şi ulterior în Balta Brăilei sau Delta Dunării dovedind tuturor chiar un exces de demnitate şi corectitudine. Florin Pavlovici era mai interiorizat, mai profund în gândire, spre deosebire de Alexandru Mihalcea, mai expansiv, mai adaptabil noilor condiţii. Dumitru Filip, Tiţi era o fire deschisă, sociabilă, dornic să cunoască cât mai mulţi oameni, cât mai multe biografii, foarte iscoditor şi un bun analist, îşi construia deja o bancă de date pentru o viitoare demascare. Ion Popescu, Şendrea, Cizmaş, Saşa, chiar şi Alexandru Ivasiuc[112], iniţial mi-au devenit prieteni adevăraţi care nu pot fi uitaţi niciodată pentru comportamentul lor integru, prin faptul c-au dovedit că nu fac niciodată rabat la conştiinţa lor, prin aceea că şi-au sacrificat cei mai frumoşi ani ai tinereţii, rămânând oameni adevăraţi.

Toată lumea intrase în atmosfera de puşcărie, unii comentau încă „murdăria" anchetelor, alţii aşa-zisele procese când indignarea nu mai avea limite, alţii îşi plângeau casele, bibliotecile enorme, tablourile valoroase confiscate de tâlharii comunismului. Unii numărau deja zilele trecute, uitând de ani, alţii visau salvări

---

[112] Alexandru Ivasiuc (n. 12 iulie 1933, Sighet - d. 4 martie 1977, Bucureşti), prozator şi romancier român. După absolvirea liceului a fost admis la Facultatea de Filozofie din Bucureşti, de unde a fost exmatriculat după doi ani de studii, din motive ideologice. După exmatriculare, s-a înscris la Facultatea de Medicină Generală din cadrul Institutului Medico-Farmaceutic din Bucureşti iar în perioada când era student în anul IV a participat la mişcările revendicative ale studenţilor din Bucureşti în 1956. A fost printre organizatorii unui miting de solidaritate în Piaţa Universităţii, programat pentru ziua de 15 noiembrie 1956. Studenţii urmau să ceară satisfacerea unor revendicări cu caracter politic şi social; era însă prevăzută şi posibilitatea de transformare a mitingului într-o mişcare de răsturnare a regimului comunist, în cazul în care numărul participanţilor era mare. A fost arestat la 4 noiembrie 1956, fiind judecat în lotul care îi purta numele. A fost condamnat la 5 ani închisoare corecţională pe care i-a execut la Jilava, Gherla şi în lagărele de muncă Periprava, Stoeneşti şi Salcia. A fost eliberat după executarea sentinţei, însă i s-a fixat domiciliu obligatoriu pe o durată de doi ani în localitatea Rubla, judeţul Brăila până în 1963. Spre mirarea cunoscuţilor, deşi avea cazier, a fost transferat la Ambasada SUA, unde a lucrat până în 1968. Între 1968-1969 Ivasiuc a beneficiat de o bursă în SUA, unde a ţinut o serie de conferinţe la Columbia, Berkeley, călătorind şi în Anglia, spre a susţine conferinţe la Oxford. După întoarcerea din SUA, a ocupat de-a lungul timpului diverse funcţii. Între 1970 şi 1973 a fost redactor şef şi director adjunct al editurii Cartea românească, secretar al Uniunii Scriitorilor, iar între 1972 şi 1974 a fost director al Casei de Filme 1.

miraculoase, voiau cu orice preț să trăiască liberi, neacceptând că cineva poate fi condamnat la ani grei numai pe motivul că au îndrăznit să gândească altceva decât ce li se impunea. Era o adunătură eterogenă, dar uniformizată şi solidară prin ura ce-i stăpânea pe toți împotriva nelegiuirilor, schingiuirilor şi samavolniciilor comise. Majoritatea, închişi pentru prima oară, cădeau pradă lâncezelii, deznădejdii, nu le mai păsa de sănătatea lor, mai ales a minții, nu ştiau să-şi înfrunte destinul şi să creadă în izbânda dreptății şi a adevărului. Deoarece ei reuşiseră să nu-mi mai fie indiferenți, am încercat să le schimb opiniile despre noua viață şi prețuindu-i enorm, spre satisfacția mea, am şi reuşit, fiecare recăpătându-şi echilibrul sufletesc atât de important în momente excepționale. Am rămas de câteva ori fără mâncare, neluptându-mă să fiu printre primii la împărțitul lăturilor, le-am oferit fără ceva preconceput chiar o lecție de „temnițe”. Bătrânul profesor Cociu, pentru a lua legătura cu un prieten din celula apropiată, bătea Morse în peretele aşa de gros încât au auzit şi caraliii de pe hol. De teamă, la ancheta paznicilor, bătrânul n-a recunoscut şi pentru a evita o pedeapsă colectivă mi-am asumat eu răspunderea, deşi toți ştiau că nu eu am bătut Morse. M-au scos din celulă iar vestiții caralii Iamandi şi Viplă, primul ocupându-se şi cu execuțiile, mi-au administrat douăzeci de bastoane la fund şi m-au trântit înapoi în cameră. A fost un gest exagerat din partea mea şi oarecum ostentativ, totuşi o lecție de neuitat pentru începători. M-au oblojit, mi-a trecut repede, carnea mea era bine tăbăcită. A doua zi țiganul Tucă şi Biserică, caraliii de serviciu, m-au dus la o anchetă formală, voiau să constate dacă pot apărea la proces, nu m-au insultat, m-au întrebat nişte aberații, dacă m-am întâlnit vreo dată cu Stirbei, Bădescu, Marieta Sadova, răspunsul fiind clar că primii doi sunt solişti la Opera Română, iar Sadova regizoare la Teatrul național. Atunci l-am văzut şi pe Pătraşcu[113], chemat probabil pentru a fi confruntat cu alții, buhăit, cu picioarele butuci, îmbătrânit după zece ani de Aiud, după ce semnase pactul cu Ana Pauker.

Pe data de 3 iunie, deci după 16 luni de anchetă, sunt dus la proces la Tribunalul Militar din spatele Pieții Unirii. Ştiam cu o zi

---

[113] Nicolae Pătraşcu, secretar al Mişcării Legionare retrimis din exil de Horia Sima, pentru ca în numele unei facțiuni să negocieze cu Ana Pauker şi Teohari Georgescu o formulă de înțelegere politică după 23 august 1944. Pactul prevedea, printre altele, obligația legionarilor să iasă din clandestinitate şi să predea armamentul pe care-l dețineau.

înainte, deoarece îmi luaseră hainele şi-mi dăduseră uniforma vărgată de puşcărie, vestita zeghe, iar a doua zi a trebuit să mă scol la ora 5^{00} dimineața, când s-a prezentat un Figaro modern ce putea foarte bine juca rolul lui Othello, care m-a bărbierit, eu stând în picioare cu mâinile la spate. Mi-a smuls barba crescută destul de mare, sucindu-mi capul de parcă mă deşuruba.

Exact la ora 6 am fost scos din celulă, mi s-au pus cătuşe la mâini, ochelari de tablă şi am fost condus într-o dubă, înghesuit cu încă vreo zece persoane. Trei caralii ne păzeau cu străşnicie, ca nu cumva să vorbim între noi. Ceilalți din lot, de fapt al doilea lot de peste patruzeci de inşi, fuseseră aduşi şi ei de la alte închisori.

La debarcare în fața Tribunalului militar din Negru Vodă deşi era o oră matinală, era strânsă multă lume, părinți, soții, copii care ştiau de la avocați ora procesului. Împărțiți prin diferite camere şi celule ale tribunalului, la ora 8 am fost duşi într-o boxă improvizată, după care mi s-au scos ochelarii. Stupefacție totală. Toți erau foşti prizonieri de război, printre care Ilarion Stănescu, Victor Clonaru, Puiu Atanasiu, Dimitrie Grozea. Pe mulți nu-i mai văzusem de zece-cincisprezece ani, erau însă greu de recunoscut din cauza schingiuirilor la care fuseseră supuşi. Aurel State lipsea fiind netransportabil. Un colonel ne-a atras atenția că nu avem voie să vorbim între noi, la cea mai mică abatere va fi evacuată sala. După aceasta, au dat drumul în sală părinților, fraților şi soțiilor. Un tumult cum nu se poate descrie în cuvinte: gemete şi plânsete ce te duceau cu gândul la o înmormântare, deoarece ei ştiau că vom fi înmormântați de vii. Colonelul amenință din nou că la cea mai mică dezordine va evacua sala. În timp ce în sală se strecurau ca şobolanii avocații, unii plătiți cu bani grei, alții numiți din oficiu, am întors capul şi am descoperit în sală şi pe soția mea cu tatăl ei! O vedeam cum îşi ştergea ochii, o simțeam cum tremura toată. Totul este întrerupt de o comandă scurtă „toată lumea în picioare”, moment când îşi fac apariția călăii, un judecător, aveam să aflu mai târziu, Andrei, şi doi asesori. Andrei – un ciung, cu complexe de schilod, pronunța fără să crâcnească sentințele fixate de securitate, legifera cele mai odioase crime, având pe conştiință mii de suflete româneşti nevinovate, acest monstru pronunțând mii de ani de condamare cu seninătatea celui mai învederat călău, miile de vieți sacrificate pe altarul istoriei acestui popor, rămânând peste veacuri în memoria posterității, ca element de referință pentru genocidul săvârşit de

partid şi securitate. În momentul în care se făcea identificarea „acuzaților” am tresărit brusc auzind numele de Barbu Alexandru. Doctorul, un pumn de carne şi piele, mă străpungea cu privirea lui uluită din doi ochi mari negri, singurii care nu fuseseră zdrobiți în timpul anchetei.

Călăul a întrebat înainte de a începe procesul, dacă are cineva de făcut vreo declarație. Primul care s-a înscris la cuvânt am fost eu, şi am pronunțat concis: „întrucât n-am săvârşit nici o ilegalitate împotriva statului, întrucât, în ciuda nelegiuirilor săvârşite timp de 16 luni de anchetă, nu mi s-a adus nicio acuzație concretă, n-am recunoscut şi n-am semnat nimic, renunț şi resping orice apărare din partea vreunui avocat plătit sau din oficiu, din cauza inexistenței vreunei infracțiuni, neavând ce apăra. În cazul în care voi fi judecat, îmi voi demonstra nevinovăția singur, voi restabili adevărul-adevărat”. Plânsetele care au izbucnit în sală au fost curmate brusc de loviturile de ciocan nestăpânite ale ciungului-ucigaş, pe post de exponent al Justiției române comuniste. După mine, au mai vorbit vreo trei inşi, care rugau justiția să țină seama de modul cum le-au fost smulse declarațiile, de tratamentul sălbatec la care au fost supuşi în timpul anchetelor pentru a se fabrica nişte fapte necomise. Fiecare declarație fiind urmată de un zumzet prelung în sală, „justiția” a luat hotărârea de a întrerupe ascultarea unor declarații pe aceeaşi temă, mai ales că „aveam dreptul să aducem toate la cunoştință la timp procurorilor”. Niciun martor din afară, adică turnători, căci toate confruntările se făceau între cei din boxă. Nimeni, absolut niciunul, nu a recunoscut că a purtat discuții duşmănoase împotriva regimului sau orânduirii sociale, că întâlnirile ar fi fost regizate, niciunul nu a recunoscut nimic din ceea ce era consemnat în dosarul fiecăruia, toți protestând vehement în legătură cu modul cum le-au fost smulse declarațiile şi împotriva maltratărilor la care fuseseră supuşi în timpul anchetelor. De fiecare dată sala fierbea de murmure, deşi judecătorul şi procurorul făceau spume la gură de mânie ascultând cum sunt demascați public, nu interveneau, aceasta fiind dominanta întregii atmosfere a masacrului ce se voia a fi „proces”.

În ultimul cuvânt fiecare îşi sublinia totala nevinovăție, după care urma apărarea avocaților, unii plătiți cu bani grei. Timorați de organele de represiune şi de teroarea care domnea, aceştia se rezumau la a admite acuzațiile prezentate, solicitând circumstanțe

atenuante, pe motiv că s-au încadrat în muncă, au dovedit loialitate față de statul român. În cazul meu, judecătorul nu mi-a adus nici o acuzație concretă, trecând la audierea martorilor, adică a acuzaților din boxă. Puiu Atanasiu a declarat că a auzit de mine în lagărul de prizonieri că nu am fost şi nu sunt legionar, că nu s-a întâlnit cu mine niciodată. Victor Clonaru a făcut aceeaşi declarație, adăugând că orice a scris, retractează totul, semnăturile fiind date pentru a nu fi omorât din cauza maltratărilor la care a fost supus. Murmur în sală, soldat cu amenințări cu evacuarea sălii. Dimitrie Grozea declară că n-am fost şi nici nu puteam fi legionar. Ilarion Stănescu declară concis şi clar unde m-a cunoscut, unde am stat împreună, că ne-am întâlnit absolut întâmplător şi precum a declarat în timpul anchetelor că nu am fost legionar, că n-am avut absolut nici o legătură cu nici unul din cei aflați în boxă.

Urmează dr. Alexandru Barbu, care declară că aşa cum a susținut în timpul celor mai bestiale interogatorii, nu m-a cunoscut, nu m-a văzut niciodată în viața lui, este prima dată când constată cine este Gulan. Relatează pe scurt cum s-a ajuns la aşa-zisa legătură cu mine. Fiind doctor stomatolog şi întreținându-se cu unul dintre pacienți, i-a spus acestuia că fiica lui urmează să plece la Bucureşti să dea examen la Facultatea de medicină, că n-are nicio rudă şi că n-ar vrea să o lase să locuiască la hotel. Pacientul, un fost prizonier de război, pentru a arăta bunăvoința față de cel ce-i punea dantura i-a spus, redând cu exactitate spusele acestuia: „Îți dau adresa unui coleg din Bucureşti, un caracter rar întâlnit, de o bunătate proverbială, care în mod cert te va ajuta”. Doctorul şi-a scos agenda şi şi-a notat: Aurelian Gulan, str. Olimpului nr. 58 A, lângă Parcul Carol. N-a apucat nici să-mi scrie, nici să vină la Bucureşti, fiind arestat pe 11 februarie 1958. Organele de securitate i-au confiscat agenda şi aşa au dat de numele lui Gulan. „În ciuda chinurilor nu am declarat nimic în afara celor spuse aici.” a mai strigat doctorul Barbu.

I s-a dat cuvântul avocatului meu, care în urma declarațiilor mele, a rugat judecătorul, să întrebe dacă îmi mențin cererea de a renunța la apărarea lui. Am răspuns clar, că întrucât n-am săvârşit nicio infracțiune, n-am recunoscut şi n-am semnat nimic, întrucât nici unul din cei interogați n-a declarat nimic care să incrimineze vreo faptă ce ar putea fi folosită ca acuzare, întrucât s-a dovedit totala mea nevinovăție, renunț la orice apărare. Fiind ultimul interogat şedința s-a întrerupt o jumătate de oră, noi am fost evacuați din sala de

judecată, atunci putând să-mi văd mai bine soția. Era plânsă, disperată, dar pentru a mă încuraja mi-a schițat un zâmbet trist cu subînțeles.

Unii dintre noi au primit în pauză țigări de la cei ce veniseră la proces, având aprobarea obținută de avocați de la procurori. În sala în care am fost băgați se desfăşura un spectacol macabru. Plânsete şi îmbrățişări între foştii frați de suferință, unii nevăzându-se de zece ani. Dr. Barbu s-a apropiat de mine şi sfios, încurcat şi-a cerut iertare pentru nenorocirea ce mi-a produs-o, adăugând că în timpul anchetelor s-a convins că sunt un om deosebit. I-am mulțumit şi eu pentru atitudinea fermă din timpul procesului, după care ne-am îmbrățişat jurându-ne să nu ne uităm niciodată. Mi-a dat un colet mic cu câteva zeci de pachete de țigări spunându-mi că el nu este fumător. De data aceasta acesta mințea.

Pauza s-a terminat repede, după care am fost reintroduşi în sala de judecată, unde domnea aceeaşi atmosferă lugubră. A urmat rechizitoriul şi concluziile procurorului. Nu găsesc cuvinte să calific elucubrațiile acestui înrăit activist de partid. Toți eram duşmani ai poporului, toți desfăşurasem activitate contrarevoluționară, crime împotriva orânduirii sociale, toți acționaserăm pentru răsturnarea „guvernului legal" ales prin voița unanimă a poporului român, unii s-au erijat în şefi, au complotat, astfel că pentru vreo zece cerea pedeapsa capitală, condamnarea la moarte, iar pentru restul temniță grea pe viață, pentru a pedepsi cum se cuvine orice încercare de subminare a construcției socialiste, pentru a constitui un exemplu pentru întreg poporul. Plini de indignare ascultam şi nu ne venea să credem până unde se mergea cu înscenarea, cu perfidia, cât de evidentă era crima.

Sala era cutremurată, perorația ucigaşului de suflete fiind întreruptă de suspine, de leşinuri, câteva persoane fiind scoase pe brațe din sală. Indignarea atinsese paroxismul, ura explodase nu mai putea fi dominată. Anchetatorii aflați în diferite colțuri ale sălii jubilau, judecătorul era satisfăcut că mai putea adăuga palmaresului lui încă o mie de ani de condamnare. Judecătorul a anunțat că peste două zile, la ora 10.00, în aceeaşi sală se vor pronunța sentințele. Sala este evacuată, asistența este îmbrâncită, în urlete de durere şi disperare, părăsesc acest templu al crimei colective, ce se chema justiție. În aceleaşi dube am fost duşi în închisorile de unde ne

culeseseră, eu ajungând din nou în mijlocul celor care aşteptau reîntoarcerea mea, ca singurul eveniment important al unei zile din viața unor oameni înmormântați de vii în criptele sinistre colective ale celei mai sinistre temnițe, Jilava.

În curtea închisorii, în valea piersicilor, locul de execuție al atâtor nefericiți, piersicile coapte miroseau a sânge omenesc, sângele acelora care s-au sacrificat pentru un ideal, pentru libertatea şi bunăstarea poporului român. Le-am relatat decent circul, mascarada macabră a monştrilor justiției române şi am subliniat demnitatea dovedită de fiecare, dezamăgindu-i că sentința se va pronunța abia peste două zile, scribii tremurând să încadreze juridic sentințele stabilite de securitate, amintindu-le din nou cuvintele lui Thomas Paine „o cauză rea va fi susținută întotdeauna de mijloace rele, de către oameni răi".

Peste două zile, în aceeaşi sală de judecată, se citeau sentințele, liniştea fiind întreruptă de hohote de plâns, de urletele celor prezenți. Numai cei din boxă primeau cu demnitate sentințele pronunțate în numele poporului, pentru care toți din boxa îşi sacrificau cei mai frumoşi ani ai tinereții, unii chiar peste zece ani: şapte condamnați la moarte, restul la muncă silnică pe viață, la 25 de ani, Gulan Aurelian desprins din lot. Scene ce vor rămâne memorabile în conştiința poporului român: țipete disperate, urlete de durere, păr smuls, şiroaie de lacrimi conduceau pentru ultima dată pe cei dragi, unii urmând să fie asasinați imediat, alții în timp, toți fiind făcuți să dispară din calea făuririi comunismului, înmormântându-se astfel şi ultimele licăriri ale unei conştiințe colective a unui popor condamnat la exterminare.

De-abia ajuns în celulă, câțiva avocați m-au asigurat că disjungerea înseamnă lipsa oricăror acuzații, echivalează cu achitarea, insuflându-mi ceva speranțe fondate logic. Cum putea partidul, Securitatea, să greşească, cum justificau cele 16 luni de temniță? În justiția comunistă nu există erori judiciare, nu putea fi vorba de compensații morale, mai ales pentru unul care dovedise exces de dragoste de țară, care îşi sacrificase 13 ani din viață în apărarea unor principii morale, total străine dictaturii comuniste, fascismului roşu? Devotat legilor nescrise ale temniței timp de trei zile, am memorat numai adrese pentru a lua legătura cu familiile fraților de suferință. După trei zile însă sunt pregătit şi dus din nou la

un nou proces, într-o sală mai mică, prezenţi fiind doar soţia şi tatăl ei. Acelaşi judecător, aceeaşi bestie umană, mă acuza acum de activitate contrarevoluţionară, duşmănoasă, desfăşurată la serviciu, la ICTCM.

Era prima oară când auzeam astfel de învinuiri, eram acuzat pentru unele fapte pentru care nu fusesem arestat şi nu fusesem anchetat niciodată. Urmează citarea martorilor. Ing. Filipescu, bolnav, netransportabil, rămân valabile declaraţiile date prin care confirmă că inculpatul, în funcţia de traducător tehnic a denigrat realizările partidului, supraapreciind tehnica statelor capitaliste. Era prima oară când auzeam că un salariat poate fi condamnat pentru o activitate plătită de stat. Eu traduceam pentru ca inginerii români să se informeze, ca ei să se poată inspira, eventual să copieze, pentru a realiza produse competitive. În ce fel am denigrat realizările partidului? Un alt martor, Eugen Şerban, a retractat cele declarate, spunând că i-au fost smulse cu forţa. Petre Zainea nu declarase nimic care să mă acuze, dar forţat scrisese că am comentat unele realizări germane de excepţie. Maria Balica nu a declarat absolut nimic împotriva mea, a lăudat activitatea mea profesională, corectitudinea mea.

Eu le puneam întrebări suplimentare: unde când şi ce-am afirmat concret. Nimeni nu ştia nimic, nimeni nu vroia să-şi încarce conştiinţa cu ceva neadevărat. Nu mi s-a aprobat audierea unor noi martori, aşa că după o întrerupere de zece minute mi s-a citit sentinţa nr. 588 din 9 iunie 1959 a Tribunalului Militar Bucureşti prin care Gulan Aurelian se condamnă la 8 (opt) ani muncă silnică, cinci ani degradare civică şi confiscarea totală a averii, pentru infracţiuni prevăzute de art. 209, pct. 2, lit. A combinat cu lit. B din Codul Penal, cu aplicarea art. 25, pct. 6 şi art. 30 din Codul familiei, adică infracţiunea de uneltire împotriva ordinii sociale, în fapt, discuţii duşmănoase împotriva regimului comunist. Un cetăţean este condamnat la opt ani muncă silnică, pentru motive străine de arestare şi de anchetă timp de 16 luni, înscenându-i-se cel mai monstruos proces, curmând viaţa unui om ce şi-a dorit să trăiască cinstit, muncind corect pentru a-şi întreţine o familie, singura lui realizare din viaţă.

Şi astfel s-a sfârşit „procesul secolului”, încă o crimă săvârşită de partidul comunist, de cel mai represiv organ, Securitatea română,

ce forța un popor să se târască în bezna noului cult al trădării naționale, săvârşind crime odioase împotriva propriului popor, care întreceau prin cruzime şi amploare orice alte crime înfierate de istorie. După pronunțarea sentinței, revoltat de abuzul evident, am făcut recurs, însă prin decizia nr. 1701 din 26 iunie 1959 recursul a fost respins. Complotul era deci general, se executau strict „indicațiile" partidului, care călca pe mormintele a o sută de mii de fii ai poporului român, şi instituia politica de teroare a peste douăzeci de milioane de oameni. Partidul recurgea la munca forțată şi gratuită a robilor moderni, pentru a înălța construcții faraonice, considerate realizări istorice ale socialismului „în plină afirmare". Cert este că după proces am rămas definitiv separat de condamnații legionari, nu şi în temnița din Aiud sau lagărele din Delta Dunării, de şefii sau membrii unor partide politice „istorice" întemnițați în Sighetul Marmației, Botoşani sau Piteşti, rămânând să împărtăşesc soarta celor aproape cincizeci de mii de intelectuali români, de țărani sau muncitori fără culoare politică. Aceştia au construit Canalul Dunăre-Marea Neagră, prin care, vorba poetului, curge sânge, au ridicat digurile uriaşe din Balta Brăilei, care gem de suferințele a zecilor de mii de deținuți politici, pe ale căror oase s-au înălțat.

XVIII. VREAU SĂ AM SENINĂTATEA DE A ACCEPTA LUCRURILE PE CARE NU LE POT SHIMBA, CURAJUL DE A LE SCHIMBA PE CELE PE CARE LE POT SCHIMBA ŞI ÎNȚELEPCIUNEA DE A LE DISTINGE ÎNTOTDEUNA[114]

Pentru a nu ne da cele 200 de grame de pâine degeaba, dat fiind numărul extrem de mare al deținuților politici şi programele prioritare ale partidului de mărire a producției agrare, care nu se putea realiza decât prin mărirea suprafeței agricole, ne-au trimis pe toți pentru desecarea Bălții Brăila sau a Deltei Dunării. Centrul acestor lagăre era la Sălcica, nume luat de la sălciile plângătoare care populau aceste pământuri, mult timp din an acoperite de apă şi care acum, dezrădăcinate, continuau să plângă soarta unor oameni, supuşi la o muncă istovitoare, de robi programați exterminării.

Am fost transportați într-un lagăr din Sălcica, unde se aflau deja vreo două mii de deținuți politici. Comandantul lagărului, căpitan Mălăngeanu o stârpitură de om, care plesnea de grăsime şi care pentru a fi mai impozant mergea numai călare, împreună cu adjunctul lui, căpitanul Grecu, ne-a repartizat urgent pe brigăzi, numind un brigadier şi ne-a arătat baraca unde urma să dormim, un fost grajd de vite. Două paturi suprapuse din scânduri pe toată lungimea barăcii, pe ambele părți, separate la mijloc de un coridor lat de un metru. Nu tu saltele, nici pături, nimic în afară de scândurile de brad, este drept de esență „moale”.

Seara, după ce au venit de la lucru, după o învălmăşeală care a durat vreo jumătate de oră, s-au grupat după toate criteriile posibile: vârstă, rudenii, profesii, facultăți etc. au început discuțiile. Cei veniți de la muncă, frânți de oboseală, şi-au mâncat ciorba de seară „pâinea şi-o mâncaseră de foame încă de dimineața, flămânzi şi morți de oboseală cădeau ca muştele în drum că tot trudeau cam 14 ore pe zi, la normă, sub supravegherea caraliilor, cu o pauză de prânz de jumătate de oră, când îşi mâncau ciorba. Cu experiența din gulagul rusesc mi-am dat seama că regimul de înfometare şi munca epuizantă constituiau metoda de exterminare în timp a acestor călăi cu epoleți albaştri.

---

[114] Kurt Vonnegut, Jr. (n. 11 noiembrie 1922 — d. 11 aprilie 2007) - romancier american, cunoscut pentru operele sale în care combină satira, umorul negru şi ştiințifico-fantasticul,

Brigadierul nostru era Gicu Burlan, un bun profesor de matematică, iar printre cei treizeci erau strigați Petre Ghica, medic din Curcani, o comună lângă Oltenița, Al George, medic la Opera României, Adrian Ionescu-medic, Alexandru Ivasiuc-student, Constantin Casian-fost diplomat, Mihai Musceleanu-profesor inginer, Noica-profesor, Max Bănuş-ziarist, Iancu Saul-profesor de filozofie, Mihai Constantinescu, avocat Nicu Ciota, Florin Nicolaescu, Geo Călina, Mircea Manolescu, Mihalache Bodiu, Mircea Gavonea, Cornel Boiangiu, Virgil Moroşanu, Mihai Rădulescu etc.

Ne-am trezit pe la ora 5, ne-au aliniat „po piat”, pe cinci (nu ca în Gulagul sovietic „po cetâre”), pentru a ne trezi bine asmuțind câinii pe noi, care nu se sfiau să-i înşface pe cei care nu puteau să fugă. Ne numărau până când le ieşea numărul exact, câteodată dura şi o oră, după care ne ofereau 250 gr. pâine şi apă fiartă, numită ceai. Înconjurați de caralii şi câini eram duşi la locul de muncă unde ni se repartizau lopeți, hârlețe şi roabe, o roabă la doi deținuți: unul încărca celălalt căra.

Caraliii erau cei care stabileau cine este bolnav. Dacă nu puteai merge încărcai la roabă, domnii caralii având plan de îndeplinit în „întrecerea socialistă”. M-am asociat cu dr. Petrică Ghica, oltenițean de-al meu, ceva mai tânăr decât mine, mic de statură însă vânjos. Familia lui de gospodari înstăriți, cu pământ şi vite, nu-l crescuse în puf, îl pusese şi la muncă, fapt constatat de mine imediat. Mai lucrasem cu roaba şi la Cercul Polar, aşa că nu era o noutate, numai că aici roabele erau mai mari, iar roțile nu aveau rulmenți, se frecau fier pe fier, ceea ce îngreuna enorm împinsul, încât după câteva ore credeai că ți-au ajuns mâinile la genunchii deja încovoiați. Pentru a nu strica pământul arabil se săpa adânc în gropi sau şanțuri, pământul devenea ud şi greu de aruncat în roabă. Roaba devenea astfel şi mai grea, imposibil de împins pe coronamentul digului, care trebuia să aibă 15 metri înălțime. Caraliii, înarmați cu bastoane, urmăreau ca roabele să nu poposească mult la încărcare, să nu facă nici o haltă pe drumul în pantă.

Norocul meu a fost că dr. Ghica, care ulterior mi-a devenit cel mai bun prieten, prietenie cu care m-am mândrit şi când soarta ne-a ținut ferecați în lagăre şi temnițe, dar şi după eliberarea noastră, s-a acomodat noilor condiții, şi-a însuşit rapid experiența mea. În primul

rând nu ne interesa norma, aceasta fiind imposibil de realizat în ciuda unor inconştienţi, iar în al doilea ritmul trebuia menţinut constant, lopata era doar în mâinile noastre. Luai puţin pe lopată, tempoul era încetinit la maximum, cel care încărca roaba o şi căra, *variatio delectat*[115], celălalt având timp suficient de odihnă. Drumul pe orizontală trebuia executat cât mai lent, pentru a-ţi acumula forţele la urcatul pantei. Cu timpul metoda s-a generalizat şi bineînţeles nu se mai îndeplinea norma. Brigadierul s-a solidarizat cu noi, s-a lăsat învăţat cum să-i fure pe caralii, prin mutarea ţăruşilor de lemn, care măreau zona de săpare în detrimentul adâncimii, rămânând cât se putea, corect, ca intermediar între noi şi administraţie.

Prietenia mea cu dr. Ghica pot afirma că a fost exemplară, în acea lume de ulii, se baza pe o încredere reciprocă totală, discutam cele mai ardente probleme, ne confesam chiar unele gânduri intime. Cinstea lui ireproşabilă, demnitatea cu care a îndurat umilinţele la care eram supuşi permanent ca una din metodele de a ne „termina" cum răcnea căpitanul când sărea cu calul pe noi pentru a ne „strivi" pentru totdeauna, bineînţeles pentru a nu rămâne nici un martor al crimelor lui odioase, dârzenia lui fizică, au făcut din el un camarad de suferinţă ideal. El îmi oblojea bătăturile care-mi sângerau palmele, cu el împărţeam ultima fărâmitură de pâine, fără a ne lăsa copleşiţi sau degradaţi de foame. Era singura mângâiere în condiţiile inumane în care eram trataţi, singura persoană căreia îi dezvăluiam visurile într-o lume mai bună, ruperea de realitate fiind singurul remediu al supravieţuirii.

Lângă mine dormea o personalitate emblematică a temniţelor româneşti Robert Eisenbraun, cunoscut ca Robert Cahuleanu sau Andrei Ciurunga[116]. Mic de statură, firav, cu o bucăţică de nas, în

---

[115] Lat. „Nimic nu încântă precum schimbarea!" (Cicero).

[116] Andrei Ciurunga (1920 – 2004), născut Robert Esenbraun în Basarabia, în oraşul Cahul într-o familie de colonişti germani, urmează aici şcoala, exceptând ultima clasă de liceu absolvită în Bolgrad. Trupele române părăsind provincia de la răsărit, se mută şi el, cu familia, în Brăila. Calvarul său prin temniţele comuniste începe în noiembrie 1945, datorită unui articol anticomunist publicat în "Expresul", Ciurunga fiind considerat autorul moral al entuziastei manifestări promonarhiste din ziua Sfinţilor Arhangheli. Numele de poet şi l-a ales întâmplător, dintr-o carte de telefoane. Eliberat, îşi tipăreşte în 1947, cu ajutorul unui zeţar cunoscut, fără ştirea cenzurii, o plachetă de versuri puternic colorată anticomunist, intitulată: "Poeme de dincoace". Denunţat, este arestat abia peste doi ani, însă 'corpul delict' fusese distrus de mama sa, drept pentru care a fost condamnat pentru volumul mult mai vechi "Cântece de dor şi război", apărut la Chişinău în 1944. Va petrece cei patru ani de condamnare la Canalul Dunăre-Marea Neagră, Este eliberat la trei

schimb cu o pereche de ochelari cu lentile ca fundul a două borcane, avea 22 de dioptrii, de abia i se mai vedeau ochii, care când îşi pierdea ochelarii se comporta ca un nevăzător, această făptură era pe cât de plăpândă, pe atât de generoasă, având un suflet mare de artist. Purta permanent un cojocel, blana mângâindu-i rănile trupeşti, iar prietenia mea –rănile sufleteşti, cum zicea el. Într-o noapte mă trezeşte şi, culmea, mă roagă să-l scarpin pe spate. Buimac din somn, bag mâna sub cojoc şi când vreau să-l scarpin dau de ceva moale, hidos. Il iau în mână: era un şoricel refugiat la căldură, strivit de zvârcolelile lui, la care-mi spune că nu peste mult timp va creşte şi vipere la pieptul lui.

L-am iubit enorm pentru intransigența lui, el excludea orice compromis în viață, martor fiindu-i conştiința. Fusese condamnat pentru creațiile lui patriotice, la insistențele mele recitându-mi din „Nu-s vinovat față de Țara mea”, poezie în care răbufnea toată ura unui popor sugrumat, care nu era vinovat că iubea o țară mare rotundă ca o horă, ca o pâine. Redau doar o strofă: „Nu-s vinovat c-am îndârjit şacalii, Şi c-am strigat cu sufletul durut, Că nu schimb

---

luni după termenul aşteptat cu nerăbdare şi se interzice să îi mai apară numele în presă. A treia sa arestare survine în anul 1958. Va fi condamnat la optsprezece ani închisoare pentru a fi lăsat să circule poemele scrise în minte la Canal. A fost eliberat odată cu toți deținuții politici, în 1964. Abia în 1967 este reprimit în Uniunea Scriitorilor şi începând cu acest an va publica într-un ritm alert ce vădeşte setea sa de recuperare a anilor pierduți. După Revoluția din ‘89, cărțile conținând stihurile sale de detenție se vor succeda frenetic. Între volumele publicate - în total 22 la număr - în acestă perioada amintim: *Decastihuri* (1968), V*inovat pentru aceste cuvinte* (1972), *Argumente împotriva nopții* (1976), *Echivalente* (1978), *Gestul împăcării* (1983) şi un volum antologic intitulat simplu *Poeme*, apărut în 2001 cu sprijinul Ministerului Culturii din România.

un Ceahlău pe toți Uralii, şi că urăsc Hotarul de la Prut” [117]. Era strigătul disperat al unui om smuls de pe meleagurile lui natale, Cahul, obligat să trăiască departe de mormintele sfinte lui. El este şi autorul poeziei despre Canalul Dunăre-Marea Neagră, în care spune că Dunărea se scurge-n mare, pe un nou braț, prin care curge sânge[118]. Poet de mare sensibilitate, compunea poezii scurte, un nou

---

[117] *Nu-s vinovat față de țara mea* (Andrei Ciurunga)

La ora când cobor, legat în fiare,
să-mi ispăşesc osânda cea mai grea,
cu fruntea-n slavă strig din închisoare:
- Nu-s vinovat față de țara mea.

Nu-s vinovat că mai păstrez acasă,
pe-un raft, întâiul meu abecedar
şi că mă-nchin când mă aşez la masa,
cuviincios ca preotu-n altar.

Nu-s vinovat că i-am iubit lumina
curată cum în suflet mi-a pătruns,
din via data-n pârg sau din gradina
în care-atâția şerpi i s-au ascuns.

Nu-s vinovat că-mi place să se prindă
rotundă ca o țară hora-n prag,
sau c-am primit colindători în tindă,
cum din bunic în tată ne-a fost drag.

Nu-s vinovat că toamnele mi-s pline
cu tot belşugul, de la vin la grâu,
şi c-am chemat la praznic pe oricine,
cât m-am ştiut cu cheile la brâu.

Dac-am strigat că hăitele ne fură
adâncul, codrii, cerul, stea cu stea,
şi sfânta noastră pâine de la gură -
nu-s vinovat față de țara mea.

Nu-s vinovat c-am îndârjit şacalii
când am răcnit cu sufletul durut
că nu dau un Ceahlău pe toți Uralii
şi că urăsc hotarul de la Prut.

Pământul meu, cum spune şi-n izvoade,
l-a scris pe harta lumii Dumnezeu,
şi câți prin veacuri au venit să-l prade
îl simt şi-acum pe piept cât e de greu.

De-aceea, când cobor legat în fiare,
împovărat de vina cea mai grea,
cu fruntea-n slavă gem din închisoare:
- Nu-s vinovat față de țara mea.

[118] *Canalul* (Andrei Ciurunga)

Aici am ars şi-am sângerat cu anii,
aici am rupt cu dinții din țărână,
şi aici ne-am cununat, cu bolovanii,
câte-un picior uitat sau câte-o mână.

Pe-aceste văi şi dealuri dobrogene
am dat cu veacuri înapoi lumina.
Amare bezne-am aşternut pe gene
şi le-am gustat în inimi rădăcina.

Aprinşi sub biciul vântului fierbinte,
bolnavi şi goi pe ger şi pe ninsoare,
am presărat cu mii de oseminte
meleagul dintre Dunăre şi Mare.

Trudind, flămânzi de cântec şi de pâine,
înjurături şi pumni ne-au fost răsplata.
Să facem drum vapoarelor de mâine,
am spintecat Dobrogea cu lopata.

Istoria ce curge-acum întoarsă
va ține minte şi-ntre foi va strânge
acest cumplit Danubiu care varsă
pe trei guri apă şi pe-a patra sânge.

Iar cântecele smulse din robie
vor ctitori, cu anii care vin,
în cărțile pe care le vom scrie,
o noua Tristie la Pontul Euxin.

gen, decastihul, pline de mult duh, de o frumusețe neîntâlnită, care explodau de un lirism sublim, dar atât de căutat, de natural, încât ne cutremurau mai ales pe noi, care eram înfometați de hrană sufletească. El şi-a câştigat un loc veşnic în inima mea. Mi-e dor de tine, Robert.

După ce ne-am cunoscut mai bine, singura verigă de legătură fiind comportamentul uman, un alt deținut politic, ziarist de profesie, Max Bănuş, mi-a spus într-o zi: „Aurică, am aflat toată odiseea vieții tale, tragedia unui om care a vrut să rămână demn. Tu ai insuflat multora secretul supraviețuirii, speranța. Acum află de la mine că salvarea nu este departe. Eu te voi părăsi în curând, voi fi plătit în aur de către evreii mei, dar în momentul în care noi vom pleca totul se va duce de râpă, doar ştii că şobolanii părăsesc corabia numai înainte de scufundare”. N-a avut dreptate. El a plecat, trăieşte liber în Occident, îşi merită pe deplin reuşita pentru tot ce-a pătimit pe pământul său natal. Pentru atitudinea lui şi-a atras simpatia multor deținuți politici care, spre dezamăgirea lui, continuă să-şi ducă mai departe calvarul în România, hotărâți să nu părăsească corabia tocmai pentru a cinsti astfel suferința acestui popor.

O altă personalitate, care m-a onorat cu prietenia lui, a fost dr. Al George, o prezență remarcabilă în viața deținuților români, cu răsunătoare contribuții în sanscrită şi indianistică. El s-a impus prin sobrietatea lui, prin demnitatea cu care şi-a îmblânzit destinul atât de nemilos, greutatea opiniilor lui în orice dispută, omul care nu s-a aplecat în fața nimănui, care a înfruntat suferința în tăcere, sufletul lui confundându-se cu sufletul lumii, cu Universul. El îmi spunea zâmbind că Varuna, zeul pustiei, la noi n-o mai păzeşte pe Rita, adică adevărul, dreptatea, personificarea legii eterne a moralei şi ordinii. El îmi vorbea noaptea târziu de Atman, de Karman şi Samsara, de reîncarnare, metempsihoză şi panteism. Într-o zi, strângându-mi mâna cu putere, ca unul care cultivam intransigența absolută şi ura, mi-a şoptit că în afară de calea cunoaşterii şi acțiunii, mai exista o cale a salvării, iubirea, însuflețindu-mi morala budhistă a înfrângerii urii prin iubire, blândețe şi compasiune, că mântuirea noastră vine numai pe calea unei conduite morale ireproşabile. El voia să mă

ridice din planul Samsarei[119], realitatea ca origine a durerii, în planul Nirvanei[120], la identitatea cu absolutul. Degeaba încerca să-mi explice că viața mea actuală este rezultatul conduitei în existențele anterioare, eu îi demonstram practic care-s cauzele răului şi îi arătam clar singura cale de înlăturare a acestora, nu mă aventuram în cele „opt căi" pentru propria-mi salvare şi a semenilor mei, pentru mine idealul suprem era eliberarea de samsara, care pentru mine se rezuma la reîncarnarea în asupritorii de astăzi a celor mai odioşi criminali din istoria omenirii, idealul suprem rezumându-se la conceptul de libertate. Doctore, îi spuneam eu, noi oamenii nu avem dreptul de a ne ierta semenii, acest drept în exclusivitate îl are numai acel care ne-a creat, Bunul Dumnezeu. Şi-aşa adormeam amândoi învinşi de oboseală, de muncile sisifice, să ne trezim în aceeaşi realitate inevitabilă a filosofiei comuniste, care sacrifica omul pentru interesul general al unei societăți nedrepte şi haine, autoritare şi utopice.

Nu pot continua fără să amintesc relațiile mele excepționale cu profesorul Mihai Musceleanu, ceva mai în vârstă, de o cultură remarcabilă, abordarea oricărui subiect constituind un deliciu, o evadare din realitatea care încerca să ne doboare. Era efectiv o enciclopedie, sursa noastră sigură de aplanare a unor controverse, fiind indiscutabil o comoară de informații, cu care cu o mărinimie proprie numai oamenilor de înaltă cultură, ni le împărtăşea. Tatăl lui fusese unul dintre profesorii regelui Mihai, astfel că nu pierdea nici un prilej ca, în afară de respectul pentru prinții şi marii boieri ai României, casta care a călăuzit țara pe calea culturii şi civilizației, să ne insufle sentimente de admirație pentru instituția monarhică, făuritoarea statului român modern. Am clarificat cu el şi problema mareşalului Antonescu în care el mă bănuia de subiectivism, împărtăşindu-mi concluzia că amândoi au loc în istoria României, cumpăna istoriei va înclina balanța fiecăruia numai în funcție de merite, de serviciile aduse țării şi de erorile comise de fiecare, indiferent de bunăvoința fiecăruia. Profesorul, cum mă adresam eu,

---

[119] Samsara - lege fundamentală a transmigrației din gândirea religioasă şi filozofia indiană, care desemnează circuitul existenței în lume pe baza formulei naştere-moarte-renaştere. Potrivit faptelor din viața anterioară, omul se reîncarnează, urmând ca şi după această viață să urmeze o alta.

[120] Nirvana este starea supremă în budism şi jainism, stare care încheie şirul reîncarnărilor. Nirvana este eternitatea, inexistența, adică antipodul lumii imediate a lucrurilor schimbătoare. Nirvana este în afara oricărei posibilități de reprezentare mentală.

era sclavul culturii clasice, deşi probabil mason, era subjugat de preceptele moralei creştine, ajungând după dezbateri lungi la concluzia că omenirea nu poate fi salvată decât prin impunerea valorilor perene ale culturii universale şi a conceptelor moralei creştine. Filofrancez şi filoenglez pătimaş, confunda filogermanismul meu cu care mă mândream, cu unele racile nostalgice legate de participarea mea la război, lăsându-se convins că filogermanismul meu îşi avea originea strict în cultura germană şi realizările istorice, era ancorat numai în realităţile de astăzi ale poporului german. În orice caz, repet, era o încântare orice discuţie chiar şi în contradictoriu, el fiind un maestru al argumentării, arăta o toleranţă uneori exagerată în respectarea opiniilor conlocutorului, nu era robul unor idei preconcepute, la unison punând pe primul plan caracterul oamenilor, nelăsându-ne seduşi de opera lor, uneori poate remarcabilă. Regret depărtarea care ne desparte nemilos, abordarea oricărui subiect cu acest cărturar modern, fiind un galop de sănătate mentală şi de optimism.

Dintre personalităţile pe care soarta m-a binecuvântat să le întâlnesc în lagărele de la Sălcica şi Grădina trebuie să amintesc de eminentul diplomat şi omul de vastă cultură Constantin Cesianu, cu care am avut prilejul să discut controversatele efecte ale diplomaţiei lui Nicolae Titulescu, admiterea URSS în Liga Naţiunilor Unite, inclusiv convorbirile cu Litvinov, eliminarea Germaniei din Ligă, sancţiunile politice şi economice împotriva Italiei ca urmare a ocupării Eritreei, România fiind prima ţară care a îndeplinit aceste sacţiuni, una din cauzele coalizării Germaniei şi Italiei împotriva României şi impunerea Dictatului de la Viena. De asemenea un schimb amplu de opinii referitoare la activitatea politică a savantului istoric Nicolae Iorga, un enorm interes prezentând opiniile sale referitoare la domnia regelui Carol al II-lea[121].

Un om de mare spirit şi de profundă analiză a fost şi profesorul Riga, şeful Comisiei Dunărene, care prin entuziasmul său, prin exuberanţa sa a devenit un preţios conlocutor al tinerilor. Chiar în treacăt trebuie amintiţi prinţul Brâncoveanu, Negropontes care au fost cu mine în lagăr perioade mai scurte. Când s-a terminat parţial

---

[121] Consideraţii suplimentare pe exact aceste teme şi dintr-o perspectivă unică, de participant direct la evenimentele diplomaţiei interbelice, pot fi găsite în cartea lui Mihail Sturdza, *România şi sfârşitul Europei,* apărută la editura Criterion Publishing în anul 2004.

construcția „digului”, noul „zid chinezesc” al deținuților politici români, un grup mare am fost mutați în lagărul de la Stoieneşti pentru culesul porumbului, care se făcea numai manual, deşi cocenii, datorită solului sau umidității, depăşeau doi metri.

Condițiile erau şi mai jalnice. Dormeam pe jos în saivane, grajduri joase pentru adăpostul oilor, care fuseseră scoase la păscut. Dormeam pe pământ pe nişte paie, prin care pătrundeau umezeala şi putoarea urinei turmelor de oi, cărora le luaseră locul nişte nefericiți, care cădeau de oboseală, brațele şi picioarele devenind nişte anexe țepene ale corpului omenesc. Condițiile erau execrabile, scăpasem însă de roabă. Din zori până în noapte, fiecare pe câte un rând, mergeam kilometri şi culegeam şi depănuşam ştiuleții pe care-i aruncam în grămezi, de unde erau cărați cu coşuri de alți confrați. Din cauza înălțimii cocenilor trebuia să te cațeri după fiecare ştiulete, recolta hibrizilor pe pământul reavăn, de-abia smuls apelor, fiind enormă. Se mergea odată pe 200-300 de rânduri şi care rămânea în urmă era hăituit de caralii şi de câini, pentru a-i ajunge pe „vitejii” inconştienți, care sperau să se odihnească la capăt. După vreo săptămână, după ce palmele şi brațele erau numai tăieturi şi zgârieturi de la pănuşii de porumb, fiecare ştiulete fiind împărtăşit cu sângele palmelor noastre, pentru a scăpa de chinuri, m-am hotărât să culeg din doi în doi, pentru a ține ritmul, ştiind că voi fi depistat şi trimis la carceră. Aşa s-a şi întâmplat, dar aplicându-mi şi alții metoda, după două zile am fost scos, deoarece rămâneau prea puțini culegători.

Am fost înconjurat însă de noii mei prieteni, mai tineri şi mai şcoliți, care mai strângeau şi de pe rândul meu în schimbul „poveştilor” din Gulagul Sovietic, pe care le spuneam la „claca” robilor. Le spuneam lucruri captivante şi cu voce înceată să stea pe lângă mine, să n-o ia ca „bezmeticii” cum îi mai mângâiam eu, înainte. Când vremea era frumoasă şi-aveam parcă alt moral, mă încumetam să-i învăț cuvinte la germană, aveam chiar elevi silitori, dintre care nu lipseau Saşa Ivasiuc, Florin Pavlovici, Titi Filip, Ion Popescu, din lotul ziariştilor şi medicilor, cărora le devenisem prieten nedespărțit. Mulți învățau în condițiile acestea barbare, inumane, limba franceză pentru care era „un profesor pe metru pătrat”, universitari fiind Cesianu, Musceleanu, Riga, de care trăgeau permanent, cu o încăpățânare remarcabilă Sandu Mihalcea şi Doru Dumitrescu. Ultimul era un tânăr cu o educație aleasă, cu enorm bun

simț şi concurent permanent la lecțiile de demnitate, curajul şi caracterul lui atrăgând atenția. Aşa ne-am împrietenit, susținându-ne moralul reciproc, el având avantajul entuziasmului tineresc, eu pe cel al experienței capitale în vâltoarea nenorocirilor care nu m-au ocolit. Extrem de sociabil şi frate de nădejde, avid de noi cunoştințe, în aceste condiții lua lecții de matematică de la amicul său mai mare, ing. Doru Novacovici, ajungând după eliberare un eminent şi îndrăgit profesor de matematică.

Când aştern aceste rânduri, tresalt efectiv de mândrie şi emoție, amintindu-mi câți tineri de calitate excepțională am cunoscut, maturizați în gândire de timpuriu, care au devenit ulterior profesionişti exemplari, modele de comportament şi demnitate umană. Lor ar trebui să li se închine cărți întregi, pentru a contrazice total opinia unor defetişti despre valențele tineretului român care în cele mai aprige condiții nu numai că au luat examenul, dar au dat lecții de corectitudine şi onestitate, au fost modele de fermitatea caracterului. Şi uite aşa mai cu Mais-porumb, Maiskolben-ştiulete, Erde-pământ, Land-ținut sau Ackerboden-teren arabil, dar şi Gefängnis-închisoare, Zuchthaus-carceră, Sträfling-deținut, Qualen-durere, Unterdrücker-călău, Verbrecher-criminal, ajungeam şi noi la capătul rândului.

Aici, la Stoieneşti, era să mor. După o ploaie rece, transpirat şi epuizat fizic, am făcut o pneumonie. Trei zile cu 40° C, fără medicamente, am fost inconştient. Dr. Ghica m-a doftoricit. A strâns toate boarfele posibile, le-a pus sub mine şi deasupra. Sub acest munte de cârpe transpiram, eram şters, iar transpiram. Prietenii mei tineri au organizat chiar un „comando” pentru a-mi procura trei aspirine prin tâlhărirea preotului Chiriac. Cu preotul Ghiță Chiriac, doctor în teologie şi filozofie în Germania, eram în relații excepționale, având discuții lungi, care ne uniseră pe mai multe unde. El era un erudit desăvârşit, iar eu aveam să-mi clarific unele îndoieli dogmatice, căci susțineam cu tărie unirea tuturor creştinilor în scopul de a face față unor provocări ale unor secte chiar antisociale şi ale unor forțe subterane malefice, unire nu dogmatică ci pe baza preceptelor identice ale moralei creştine. În susținerea punctului meu de vedere, propuneam chiar să nu mai existe biserici naționale, de stat, biserica urmând a fi susținută în exclusivitate de credincioşi, dovedind astfel forța spirituală a unui popor. Şi totuşi, cu egoismul caracteristic în astfel de condiții celor mai în vârstă, care se

cramponau mai mult de plăcerile vieții, părintele a refuzat să-mi dea aspirine. Atunci, câțiva l-au ambalat într-o discuție, iar Titu Filip i-a furat din legătura cu minuni trei aspirine, salvându-mă cu doctorul Ghica de la moarte. Patru zile cât n-am mâncat nimic, doctorul mi-a băut el ciorbele, păstrându-mi pentru refacere şi pâinea lui. Pare un gest minor, dar sacrificiul lui putea fi inutil, un furt putând fi oricând justificat prin înfometarea care ne stăpânea pe toți. Nu ştiu după cât timp am făcut o criză biliară care-mi provoca dureri îngrozitoare. Urlam de trezeam tot saivanul. Numai la insistențele unor oameni de excepție, profesional şi comportamental, dr. Petrică Orăşeanu şi dr. Trifan, am fost internat, în aşa-zisa infirmerie, o despărțitură din baraca în care stăteau caraliii. Când urlam prea tare, ca să nu-i deranjez pe paznicii de robi, primeam probabil morfină. Ştiu că mi-au făcut patru injecții până am eliminat frumusețe de piatră, din „cariera” făcută în condiții de temniță comunistă.

Foarte mulți mureau în condițiile acestea de cancer, cei mai mulți cu ciroze, fiind mânați la lucru până în ultima fază de metastază. Degeaba insistau doctorii, caraliii scoteau bani din orice. Nu pot să închei acest episod fără să elogiez comportamentul camaraderesc al acestor medici, care în mod miraculos, au salvat multe vieți ale confraților, uneori făcând operații în condiții total improprii. Şi despre medicii români foşti deținuți ar trebui să se scrie pentru generațiile viitoare dr. Sari Ahile, dr. Petre Ghica, dr. Eusebiu Munteanu, dr. Alex Bura, dr. Petre Orăşeanu, dr. Trifan, dr. Adrian Ionescu, dr. Ionică Georgescu sau Gh. Mitroi fiind doar câțiva din sutele de martiri în slujba lui Hypocrat.

După ce am terminat cu porumbul ne-au dus în lagărul de exterminare sigură de la Giurgeni, locul unde se traversa Dunărea cu bacul pentru Constanța. Aici am fost supuşi unui alt test. Dormitorul se afla în interiorul unui enorm bac metalic, lăsat de francezi din primul război mondial. De la fundul bacului până sub punte paturi, priciuri suprapuse de lemn, bineînțeles fără saltele. În afară de frig, de umezeala permanentă, aveam parte de o magnetizare sau o demagnetizare a corpului uman în contact cu cala metalică. Un balans incomod la cel mai mic vânt, un clipocit continuu al apei care suna straniu în interior, un zumzet asurzitor al stolurilor de țânțari, hăituiți de cei care încercau să doarmă. Aici era literalmente sfârşitul lumii. Digul era mai înalt , pământul se căra mai de departe, iar bestiile umane, maior Ioanițescu şi lt. Teodor Cristea, spre a-şi

dovedi devotamentul față de „domni”, măriseră normele de lucru. Epuizat, dărâmat fizic, primeai o ciorbă pescărească, fără peşte, cu apă de Dunăre, cu diferența că bucătăria se afla pe coverta la pupa, iar closetul unde se vărsau butoaie de fecale la prova, astfel că toate fecalele se frecau de pereții bacului şi erau cărate de apele blânde ale Dunării la pupa, de unde se lua apă pentru bucătărie. Rezultatul a fost o epidemie de febră tifoidă care a făcut ravagii printre deținuți. Aici am devenit şi eu ca mulți alții distrofic, adică atârnau pieile pe nori ca rufele la uscat, fiind scutit de munca la dig, transferat la plivit orezul.

Ştiți cum arată orezăriile? Nişte bazine enorme, cu apă de vreo jumătate de metru, în care creşte orezul. Dimineața, la ora 6, ne dezbrăcam pe unul dintre maluri şi, hăituiți de câini, loviți de bastoane de cauciuc şi de bâte, eram împinşi în apa rece ca gheața. Tremuram ca vergelele până când ne obişnuiam, când ieşea şi soarele ce încălzea cât de cât apa. Călcând prin mâlul orezăriei, deranjam bietele lipitori, care, drept răzbunare, îşi înfigeau ventuzele pe pielea noastră, sugându-ne şi ultima picătură de sânge. La armele biologice, pe lângă păduchi, ploşnițe, țânțari, adăugam acum şi lipitorile. Cu cele mici ne descurcam uşor, cele mari se desprindeau greu, iar urmele de ventuze le acopeream cu nămol, pe care, bineînțeles, îl lua apa. Flămânzi, epuizați fizic, îngropați de vii în acest sicriu metalic, asasinarea în masă era grăbită prin provocarea premeditată a febrei tifoide, ultima şi cea mai rapidă metodă de a se îndeplini norma la crime comise. Epidemia nu m-a ocolit nici pe mine. Dizenterie, scaune de sânge, temperaturi până la 40°, aşa că bunul meu prieten dr. Ghica a insistat să fiu evacuat în spitalul din Sălcica, unde din păcate se murea pe capete. Epidemia luând proporții, alarmați de numărul morților care creştea exponențial, am hotărât să fim tratați cu cloramfenicol şi să fim transportați în închisori. Şi de data aceasta m-a ajutat dr. Petre Orăşanu, care pe lângă medicamente, coroborate cu „postul” total, a venit să-mi coboare temperatura, să devin transportabil. Aşa că, în toamna anului 1962 am ajuns şi eu în împărăția monştrilor Goiciu, maior Alexandru şi căpitan Tudoran, în închisoarea Gherla, capodoperă în domeniu, de pe vremea imperiului austro-ungar.

Cetate cu ziduri enorme, cu gratii groase care haşurau ferestrele, unde nu pătrundea soarele şi în care erau ferecați în jur de cinci mii de deținuți. Privită din interior părea funcțională, cu celule

mari şi mici, spital, baie, scări, balustrade, plase, unde teroarea lua aspectele cele mai aberante. Am nimerit într-o celulă mare, unde zăceau cam 40 de deținuți politici, unii din 1947, ultimii din 1959, o faună eterogenă de desfigurați fizic, nişte stafii care hălăduiau printre priciuri, toți însă cu preocupări „majore”, în acest spațiu concentrațional al claustrării.

XIX. CE PĂCAT CĂ SPRE PARADIS NU PUTEM CĂLĂTORI DECÂT ÎN DRIC [122]

La Gherla se continua politica instaurată de col. Dulgheru, de fapt Dollberger, călăul care sintetiza cel mai bine politica şi acțiunile partidului. De două trei ori pe an cobora din sferele lui înalte pentru a-şi inspecta supuşii, întrebarea tipică fiind ce condamnare ai şi ce ai făcut. Într-o celulă îl întreabă pe primul, care răspunde scurt zece ani şi n-am făcut absolut nimic. Al doilea răspunde la fel de concis: 25 de ani şi n-am făcut absolut nimic, după care urmează concluzia plină de sarcasm a partidului: „du-te în aia a mă-tii, partidul nu greşeşte, dacă nu făceai nimic îți dădea zece ani ca lu ăla nu 25 de ani". „Consumați degeaba hrana poporului", după care pleca în cealaltă celulă cu aceeaşi placă.

Aici am întâlnit oameni de-a dreptul excpționali: actor Ion Omescu, prof. Alexandru Zub, avocat Marius Lupu, avocat Mircea Marin, comandor de aviație Teodor Greceanu, avocat Nicu Ciota, artist liric Ştefan Vasile, dr. Negru, comisar şef Toni Constantinescu şi mulți, mulți alții. La început timpul trecea mai repede, deoarece noi cei câțiva veniți din lagăre, epuizați fizic, nu ne mai săturam de somn, dormeam şi-n picioare. Corpul uman, acest mecanism complex şi bizar, avea nevoie de odihnă, trebuia să-şi refacă celulele nervoase, să-şi preia funcțiile inițiale.

Paradoxal, spațiul concentraționar al celulei este singurul spațiu unde te poți manifesta liber, în toată plenitudinea conceptului de libertate, poți să-ți exprimi gândurile fără oprelişti, poți să-ți confrunți şi să-ți compari opiniile. Obosit, inițial am evitat discuțiile „savante", refugiindu-mă în informarea privind istoria recentă a temnițelor româneşti, mai ales c-am întâlnit în persoana lui Toni Constantinescu, spre norocul meu un „povestitor" nu numai autorizat şi nepătimaş, dar şi binevoitor, mai ales când găsea un ascultător disciplinat.

Bineînțeles m-a cutremurat relatarea episodului controversat şi straniu al „reeducării", fenomen complex care nu poate fi elucidat decât pe bază de documente, pe mărturiile celor implicați direct, câți au mai rămas, de către istorici, sociologi, criminalişti „*sine ira et*

---

[122] Cuvintele aparțin lui S. Lee.

studio"[123]. Organele de securitate, de talia colonelului Teodor Sepeanu, recrutau cu forța, prin cel mai murdar sabotaj, cele mai dezechilibrate personaje dintre deținuți, oameni care-şi pierduseră mințile claustrați peste zece ani, dezinteresați moral total, care le deveneau „uneltele" cu care voiau să anihileze, să desființeze ultimele reminiscențe ale unor conştiințe, care în ciuda tratamentului barbar la care erau supuse, reuşiseră să rămână încă treze şi curate. Prin tăria lor fizică şi spirituală izbutiseră să rămână demni şi cinstiți. Aceasta îi speria de moarte pe cei dinăuntru, cât mai ales din afară, agenții lui Pantiuşa, alias Pantelimon Bondarenko[124], cu vestita lui soție Ana Toma-Grossmann[125]. Aveam de-a face cu cea mai criminală grupare condusă, pe rând, de Alexandru Nikolski-Boris Grunberg[126], Teohari Georgescu-Burah Tescovici[127], Leonte Răutu[128]

---

[123] Lat. „Fără ură şi părtinire" (Tacitus).

[124] Gheorghe Pintilie, născut cu numele de Timofei Bodnarenko şi cunoscut şi sub diminutivul de Pantiuşa (n. 1902, Tiraspol - d. 11 august 1985, Bucureşti), general român de securitate, care a condus Direcția Generală a Securității Poporului (1948-1963). Este considerat a fi unul dintre principalii organizatori ai represiunii din România comunistă, fiind responsabil pentru arestarea, deportarea şi întemnițarea a aproximativ 400 000 oameni.

[125] Ana Toma (născută Grossman) (n. 9 octombrie 1912 - ianuarie 1991, activistă comunistă de partid, una dintre cele mai temute şi viclene membre ale aparatului şi secretară a Anei Pauker. Fusese anterior soția lui Sorin Toma, redactor-şef al cotidianului comunist Scânteia în perioada 1947-1960 şi va deveni apoi soția lui Constantin Pârvulescu.

[126] Alexandru Nicolschi (n. Boris Grünberg la 2 iunie 1915, Tiraspol - d. 16 aprilie 1992, Bucureşti), general român de Securitate, care a avut funcțiile de subdirector general al Direcției Generale a Securității Poporului (1948-1953) şi secretar general al Ministerului Afacerilor Interne (1953-1961). În toamna anului 1991, Procuratura Generală, la sesizarea Asociației Foştilor Deținuți Politici (AFDP), i-a instrumentat lui Nicolschi un dosar penal de inculpare pentru abuzuri în funcție şi crime. În două interviuri în presă, Nicolschi s-a declarat nevinovat, susținând că el a luptat numai împotriva legionarilor şi fasciştilor. Direcția I de Cercetări Penale a emis la 15 aprilie 1992 o citație pe numele lui Nicolschi, pentru audieri, citația fiindu-i înmânată personal în aceeaşi zi de procurorul Şerban Niculescu. Alexandru Nicolschi a decedat în somn în dimineața zilei de 16 aprilie 1992, cu doar cu o zi înaintea prezentării sale la Procuratura Generală, unde urma să fie anchetat. Medicul legist a stabilit cauza morții: un infarct.

[127] Teohari Georgescu (n. 31 ianuarie 1908, Bucureşti - d. 31 ianuarie 1976, Bucureşti), lider comunist român, care a îndeplinit funcția de ministru de interne al României între anii 1945-1952.

[128] Leonte Răutu (născut Lev Oigenstein) (n. 28 februarie 1910, Bălți, Basarabia - d. 1993, Bucureşti) şeful Direcției de Propagandă şi Cultură a CC al PMR din 1956 până în 1965; din 1948 devine membru al CC al PCR, membru al Comitetului Politic Executiv (1955-1981), secretar al CC al PCR (1965-1969), vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1969-1972), rector al Academiei de studii politice „Ştefan Gheorghiu" din Bucureşti (1972-1982).

şi Leonte Tismăneanu[129], Borila, Jianu, Koller, Mihalcea, Kiron, Gal, Cucu, Mândruț, Ciobanu etc., încheiată de călăul Alexandru Drăghici[130], cei care au făcut din Securitatea română cel mai odios organ de represiune din toate statele comuniste. Aceştia, împreună cu anchetatorii, procurorii şi judecătorii, cu satrapii care au condus temnițele şi lagărele, poartă răspunderea genocidului din perioada comunistă. Cozile de topor bine hrănite, înarmate cu bâte, cabluri de cauciuc, frânghii, erau băgate în celule, unde luau câte un deținut şi-l obligau să se demaşte pe el însuşi, pe camarazii de celulă, rude şi prieteni din afară, să-i pună pe tavă organelor de securitate pentru a îngroşa numărul deținuților politici, pentru a teroriza un popor. Marea, enorma majoritate nu admitea această degradare, nu voiau să facă jocul acestor simbriaşi ucigaşi, refuzau să vorbească. Atunci erau supuşi la cele mai incredibile acțiuni de umilire, la cele mai nesăbuite chinuri. Erau legați cu frânghii, spânzurați de mâini sau de picioare de paturi, bătuți până când leşinau de câteva ori, udați cu apă, ca după ce-şi reveneau totul să reînceapă cu intensitate şi mai mare. Toate acestea se făceau sub asistența a încă trei-patru bătăuşi, gata să intervină dacă ceilalți din celulă interveneau să întreprindă ceva şi admirați de pe coridor de reprezentanții organelor de securitate, satisfăcuți de modul în care se desfăşurau evenimentele. Când nu reuşeau cu bătaia, treceau la alte torturi, la răstigniri timp de câteva ore, la smulsul unghiilor, la arderea tălpilor cu un drug înroşit, adus de caralii, şi terminau cu scufundarea capului în tinetă, în butoiul cu căcat, unde te țineau până te sufocai, până ce trăgeai în tine în loc de aer căcat şi urină, după care părăseau camera huiduiți, pentru a reveni a doua zi. Aceasta a fost cea mai înfiorătoare perioadă din viața deținuților politici din România care a întrecut în monstruozitate ce nu s-a imaginat de inchiziție, de barbariile asiatice.

---

[129] Leonte Tismăneanu, născut Leonid Tisminețki (n. 26 februarie 1913 - d. 1981) om politic, militant comunist şi teoretician român de naționalitate evreiască. Ca fapt divers, fiul lui său, Vladimir Tismăneanu (n.1951), politolog stabilit în SUA, profesor la Universitatea Maryland, a fost numit la data de 5 aprilie 2006 în fruntea comisiei prezidențiale de studiu a dictaturii comuniste în România.

[130] Alexandru Drăghici (n. 26 septembrie 1913, Tisău, județul Buzău - d. 12 decembrie 1993, Budapesta) lider comunist român. A fost deputat în Marea Adunare Națională (MAN) între 1946-1948, preşedinte al MAN (28 decembrie 1949 - 26 ianuarie 1950), viceprim-ministru (18 martie 1961 - 27 iulie 1965 şi 9 decembrie 1967 - 26 aprilie 1968). A fost general-maior de Securitate (30 decembrie 1950), general-locotenent (2 octombrie 1952), general-colonel (20 august 1955).

Repet, inițiatorii au fost Nikolski, Dulgheru, Sepeanu, executanți fiind la Piteşti cpt. Dumitrescu, lt. Marina, iar la Gherla Goiciu, Gheorghiu, Avădanei, med. Bărbosu, probabil puținii din care şi-i amintea Toni. Desigur cunoştea mult mai mulți dintre deținuții asasini, de fiecare dată începând cu cei din Piteşti: Țurcanu, Bogdănescu, Fuchiş şi Steier, continuând cu cei de la Canal: Laitin, frații Grama, Cojocaru, Climescu, Morărescu, Lupaşcu şi Bogdănescu care l-a omorât pe dr. Simionescu. Cel mai documentat era despre cei din Gherla ca: Livinski, Martinuş, Caravia, Dumitreasa şi Măgiescu. Printre cei supuşi reeducării amintea numai de Atanase Papanace, av. Mateiaşi, Gh. Caranica, prof. Manoilescu, Pop Gheorghe, Petre Țuțea etc. În afară de dr. Simionescu au mai fost omorâți Costache Oprişan, Huică, Nedelcu, Gafencu, Limbera, Aurelian Pană, numărul lor fiind infinit mai mare.

Despre reeducare s-au scris şi se vor mai scrie multe cărți. Eu mi-am făcut doar o datorie de conştiință față de memoria fostului comisar şef Toni Constantinescu şi-a celor schilodiți şi ucişi, acest episod negru nefiind trăit de mine. Printre cei cu care am stat în temnița Gherla, de o admirație fără limite s-a bucurat cel ce mi-a deveit bun prieten ulterior actorul şi regizorul Ion Omescu, un „domn” de vastă cultură, un erudit al operelor lui W. Shakespeare, un altruist desăvârşit, care împrăştia lumină în jurul său fără economie sau reținere. Un caracter ferm şi neoscilant, care coroborat cu disponibilitățile lui pedagogice, l-a făcut un caracter apreciat enorm de cei care au avut „norocul” să stea cu el. Zilnic ținea lecții de franceză şi engleză, elevii silitori profitând imens, conturându-şi viitorul. Eu asistam la recitările şi răstălmăcirile lui din Henric al V-lea, Richard al III-lea, Hamlet, Othello, Romeo şi Julieta, Macbeth sau Regele Lear, uneori mă retrăgeam cu el pentru a-i asculta ultima traducere a vreunui sonet sau ultima lui creație în materie de poezie. A scris şi multe piese de teatru, multe în limba franceză, obținând numeroase premii. A fost prima oară când am făcut rabat la exigențele şi intransigențele mele, când a primat caracterul, atitudinea lui şi mai ales erudiția lui. Eliberându-se puțin înaintea mea, a plecat de la Iaşi la Bucureşti, pentru a duce soției mele primele veşti reale despre mine, ea aflând anterior, din zvonuri, că Securitatea ar fi făcut din mine o epavă gânditoare. Nu le-am dat nici cel puțin această satisfacție. Rămâne în memoria deținuților politici care s-au adăpat din izvorul cunoştințelor lui, oferite cu pasiune şi

generozitate, un camarad de excepție, care n-a decepționat pe nimeni nici ulterior în libertate.

Un alt camarad de detenție, care impresiona prin cultura sa, dar mai ales prin modestia lui naturală, nedisimulată a fost istoricul Alexandru Zub[131]. Profunzimea analizelor lui, claritatea expunerii unor adevărate prelegeri din istoria neamului, incursiunile lui în istoria universală pentru a ne ancora comparativ în explicarea unor evenimente, ne determinau să-l ascultăm nu numai cu interes sau admirație, dar şi să ne clarificăm multe dubii, să ne ordonăm gândirea, să descifrăm viitorul. Repet, modestia lui, dublată de o sensibilitate specifică, constanța principiilor lui dovedită mereu prin acțiunile lui, intransigența analizelor lui şi în configurarea viitorului nostru, a făcut din el un model spre care tindeam cu toții, reconfirmând umilele noastre calificative de „far" în cultura română. În legătură cu el, nu pot să nu remarc calitatea concetățenilor lui moldoveni, în frunte cu avocatul Marius Lupu, care constituia un eşantion aparte în spațiul nostru concentraționar eterogen şi diversificat.

Un alt coleg de celulă, avocatul Mircea Marin, MeMe cum îi ziceam noi, ne-a delectat prin speculațiile lui pe care le făcea pe orice temă, prin sclipirile inteligenței lui, prin combativitatea agresivă, vioiciunea şi coloritul vocabularului lui elevat, chiar dacă uneori spre a-şi dovedi elocința, făcea pe „avocatul dracului". Era un colocutor ideal, care ştia să împletească orgoliul şi vanitatea din „vorbe", cu cinstea şi corectitudinea faptelor. Am abordat cu el şi unele comentarii filosofice, ne rezumam la Blaga, Rădulescu Motru, Nae Ionescu sau Noica. Nu ştiu în ce măsură reuşeam să elucidăm anumite aspecte din gândirea acestor titani români, principalul era să facem cel puțin o oră de gimnastică intelectuală, ne recăpătam agilitatea de a gândi propriu, şi de a ne expune ideile cât mai clar şi concis. Ne pregăteam spiritual pentru libertatea la care tânjeam atât

---

[131] Alexandru Zub (n. 12 octombrie 1934, Vârfu Câmpului, județul Botoşani), istoric român, membru corespondent al Academiei Române din 10 septembrie 1991 şi membru titular din 2004. Deoarece a organizat în 1957 o manifestare studențească, considerată ilegală de către autorități, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la înscăunarea lui Ştefan cel Mare, a fost condamnat la zece ani închisoare politică (din care a executat şase). În 1973 a devenit doctor în ştiințe istorice. Din 1989 este director al Institutului de Istorie „A. D. Xenopol" din Iaşi. Din 2006, este şeful secției istorice a Academiei Române, succedându-i lui Dan Berindei.

de intens. Îi mulțumesc pentru caracterul şi camaraderia lui profundă, el fiind al doilea curajos, care a luat legătura cu soția mea, care prin retorica lui a inoculat speranțele atât de necesare în acele momente.

Nu pot să închei enumerarea camarazilor din celulă, fără a aminti şi de comandorul Theodor Greceanu, un as al aviației române din cel de-al II-lea război mondial, descendent din marile familii boiereşti române, care au contribuit la prosperitatea materială şi spirituală a poporului nostru. O fire de autentic erou, curajul şi acțiunea fiind componente evidente ale personalității lui. A fost printre puținii deținuți politici, care în condițiile celei mai severe paze, împreună cu un camarad a încercat incredibila evadare din temnița Aiud. Numai un ghinion total neprevăzut i-a privat de succesul calculat. Era de o integritate proverbială, demascând nemilos cea mai mică abatere de la conduita umană, mai ales în condițiile de claustrare. Eram pe aceeaşi lungime de undă aşa că ne-am împrietenit şi stimat reciproc din prima clipă. Era un reprezentant de finețe al castei ofițerilor români, nu numai prin numărul de avioane doborâte, decorații şi ordine primite, dar şi prin excesul de demnitate şi cultură, atuuri dobândite prin educația primită în familie şi ulterior prin strădanii proprii.

Deoarece limba franceză constituia a doua limbă maternă, în timp ce alții memorau cu încăpățânare cele mai semnificative creații ale poeților Radu Gyr sau Nichifor Crainic, eu, cu un ac făcut din aşchiile de lemn, scriam pe talpa pantofilor unsă cu săpun şi var, versuri din „*Le revenant*”, „*Le mort joyeux*” sau „*L'ennemi*”. Noaptea îmi reveneau în minte versuri celebre „*Comme d'autres par la tendresse, Sur ta vie sur ta jennesse, Moi je veux regner par l'effroi*”[132] sau „*A travers ma ruine allez done sans remords, Et dites-moi se il est encore quelque torture, Pour ces vieux corps, sans âme et mort parmi les morts*”[133]. Singura realitate rămânea însă „*O douleur, o douleur, Le temps mange ma vie, Et l'obscur ennemi qui*

---

[132] Charles Baudelaire – Le Revenant (Fantoma): Precum alții din tandrețe / Pe-a ta viață, tinerețe / Eu vreau să domnesc prin teroare.

[133] Charles Baudelaire – Le mort joyeux (Mortul vesel): Prin devastarea mea treci fără remuşcări / Şi spune-mi dacă mai cunoşti tortură / Pentru-acest cadavru, neînsuflețit şi mort printre morți.

nous ronge le coeur, Du sang qui nous perdons croit et se fortifie”[134]. Cel mai poetic însă, şi care reda magistral suferințele noastre, ne ungea rănile, în care găseam mângâiere erau poeziile lui Radu Gyr. Mulți ştiau mii de versuri, mulți le mai adaptau la propriile suferințe, astfel că o poezie o auzeai în mai multe variante, toate însă invadate de o gingăşie dumnezeiască, toate cântau durerea noastră, şi reprezentau singura hrană cu care ne alimentam sufletele pustiite, toate exaltau în noi setea de a înfrunta moartea cu demnitate, de a spera în dreptate şi adevăr. Odată, doi frați de celulă se certau mai aprins pentru autenticitatea unor versuri, mult peste miezul nopții. După ce temnicerul „fără cap şi suflet” le-a ordonat de vreo două ori să se culce, văzând că disputa continua, pentru a-i potoli, şi auzind cauza învrăjbirii lor, le-a spus el strofa respectivă, le-a redat-o corect şi integral, numai ca să se culce şi să respecte „regulamentul”. Multe dintre poezii erau atât de impresionante, degajau atâta sensibilitate, încât le învățaseră şi caraliii după cojile de săpun confiscate la controalele inopinate, efectuate mai ales noaptea.

Alte poezii care cutreierau ca stafiile celulele temnițelor erau cele a lui Nichifor Crainic, ceva mai filosofice, în calea mântuirii era întotdeauna credința iar Dumnezeu în milostivenia Lui fără margini îi ierta chiar şi pe tiranii care se înfruptaseră din viața anilor noştri tineri, irosită pe lespezile mormântului în care ne aruncaseră de vii. Un fapt rămâne cert: înviorarea unor resurse intelectuale şi spirituale, impulsionarea anumitor forțe fizice de supraviețuire, nebănuite până atunci. Obligatoriu trebuie să menționez scurtul timp cât am stat cu doi pastori catolici, Lenz şi Ferdinand, care mi-au influențat profund gândirea mea spirituală, înțelegerea conceptelor morale ale catolicismului.

Începând din 1964 atmosfera din temnițe se mai schimbase, optica unor caralii se modificase radical. Simțeam că plutea ceva în aer ce ar putea să schimbe cursul vieții noastre. Este drept că în august 1963 se semnase la Moscova, de către SUA, Anglia şi URSS, tratatul cu privire la interzicerea experimentelor nucleare, dar cel mai important eveniment părea a fi Plenara lărgită a CC al PMR din aprilie 1964 în problemele mişcării comuniste şi muncitoreşti

---

[134] Charles Baudelaire – L’ennemi (Duşmanul): O, durere, durere! / Timpul vieții mi se scurge / Iar inamicul nevăzut care ne roade inima / Din sângele pe care îl pierdem creşte şi se fortifică.

internaționale. Uniunea Sovietică intenționa integrarea sui-generis a statelor est-europene. După teoria lui Valev, România urma să fie desființată ca stat, sudul făcând parte dintr-o zonă agrară, împreună cu Bulgaria, vestul şi nordul dintr-o altă zonă agro-industrială cu Ungaria şi Cehoslovacia şi alte câteva enormități de acest gen. Prin declarația sus amintită Partidul Comunist Român declară solemn independența totală a partidelor şi statelor, respinge o conducere unică centralizată la Moscova şi toate implicațiile care decurgeau etc. Era un act politic neobişnuit, pentru care partidul trebuia să aibă în spatele său întreg poporul, forța unității poporului român pentru realizarea căreia partidul trebuia să răspundă cu acte concrete, o împăcare a românilor, eventual o amnistie generală.

Tam-nisam ne anunță că putem scrie câte o carte poştală acasă, putem primi chiar şi un pachet lunar. Partidul urmărea refacerea noastră fizică pe banii noştri, nu din avuția „poporului". Tirania îşi schimbase subit fața; nu era o modificare de esență, formal era, totuşi, ceva.

Primele scrisori au produs pentru unii o reală fericire, pentru alții însă, drame enorme. Se cerea din partea noastră luciditate, discernământ. Viața îşi urmase cursul ei normal. Numai pentru noi se opriseră acele de unde ne răpiseră ucigaşii. Cei din afară au trăit realitatea, s-au supus legilor ei dure, dar inexorabile, noi, cei dinăuntru, ne hrăniserăm cu himere, merseserăm cu exaltarea atât de departe, încât îi înmormântasem şi pe cei de-acasă, cerându-le şi lor să rămână mucenici. Trebuia, aşadar, să depăşim absurditatea unor raționamente false, să privim adevărul în față, chiar dacă o nouă încercare ne era hărăzită tot nouă, celor oropsiți de soartă. Trebuia să înțelegem că omenirea nu-i formată numai din eroi sau îngeri; eroismul cu iz medieval era propice doar în situații excepționale. Nu trebuia să uităm că *partir c'est mourir un peu*[135], iar unii dintre noi plecaseră de 10-15 ani, că cei din afară au fost şi ei şantajați, torturați în felul lor, numai că noi vedeam lucrurile prin prisma celui privat de libertate, pe când ei prin prisma tentațiilor, câte erau, pe care le oferea iluzia libertății. Norocul nostru a fost că ni s-a oferit timp pentru unele reconsiderări din partea noastră, de lămurire a unor sentimente tocite de ani de despărțire, iar pentru cei de-afară de ani de rătăcire, de luarea unor hotărâri decisive pentru viitor. Alimentele

[135] Fr. „A pleca înseamnă a muri puțin." (Proverb francez)

din pachete trebuia să vindece răni interioare şi exterioare, să părem din nou „oameni”, iar în fumul ţigărilor primite încercam să ne înecăm un trecut, amintirea eforturilor de a scăpa exterminării programate şi să întrezărim un viitor altfel decât cel hărăzit nouă de tirani. Nimic însă nu reuşea să ne izgonească gândurile ce, dimpotrivă, se învolburau în minţile noastre cu o forţă mai ameţitoare, dată fiind iminenţa unor evenimente hotărâtoare, ascuţind unele contraziceri interioare, cărora acum le venise sorocul unor rezolvări irevocabile.

Pentru mine răspunsul a venit imediat. Printre primii care au primit pachete am fost şi eu. Expeditorul era Ana Gulan. După o căsnicie care durase şase luni, soţia mea mă aşteptase peste şase ani. Era un semn evident că cel puţin în acest domeniu eram scutit de probleme. Bineînţeles că pachetul a fost împărţit frăţeşte, terminându-se în două zile, eu oprindu-mi majoritatea ţigărilor. De unde aflase ea cam ce să trimită nu ştiu, cert este că am primit, ca şi ceilalţi, o cutie mare cu untură comestibilă şi două borcane de miere amestecate cu nucă. În acest timp, călăii, cărora le fugea pământul de sub picioare, nu se puteau schimba peste noapte. Erau derutaţi, unii neexcluzând posibilitatea unor măsuri de înfierare a acţiunilor lor, poate chiar de pedepsire, deoarece partidul nu greşea niciodată: „au fost unele exagerări din partea unor slujbaşi”. Imediat în temniţe s-a declanşat o altă acţiune de „reeducare”, de o altă manieră, mult mai perfidă. Deţinuţii erau chemaţi individual de diferiţi ofiţeri superiori de securitate, trimişi de la centru, care declanşaseră acţiunea „prelucrarea”. După ce îţi împuiau capul cu realizările partidului, cu ireversibilitatea situaţiei şi veşnicia regimului, treceau direct la obţinerea angajamentului de colaboraţionist, ultima lovitură de copită a tiranilor criminali, de compromitere, prin încercarea de recrutare de turnători sau, când nu se reuşea aceasta, cel puţin prin obţinerea unei declaraţii de supuşenie, de loialitate. Preţul era o eliberare înainte de termen, evident o înşelătorie totală în cazul emiterii unui decret de amnistiere.

Mergeau cu mârşăvia până acolo încât afirmau cu neruşinare că toate avantajele create sunt temporare, astfel că noi rămâneam în continuare duşmanii de moarte ai partidului, ai comunismului. Ei insistau ca noi să ne recunoaştem „vina”, inclusiv justeţea sentinţelor pronunţate, să nu povestim nimănui temniţele şi lagărele prin care am trecut, ce-am muncit, tratamentul la care am fost supuşi, să declarăm

în scris că vom deveni cetățeni loiali, că vom munci pentru îndeplinirea politicii partidului, iar dacă nu ținea, a statului, adică totuna.

Dacă totul mergea strună se trecea la recrutarea de delatori, promițând locuințe, locuri de muncă avantajoase, luna de pe cer. Cine putea călca pe suferințele lui, pe rănile care după atâția ani încă mai sângerau? Cine putea să lingă unde scuipaseră ani în şir, cine putea uita tratamentul bestial la care au fost supuşi, umilințele prin care au încercat dezumanizarea lor, cine putea să-şi terfelească în ultima clipă o conştiință, pe care prin sacrificii şi-o păstraseră imaculată? Cine putea renunța la demnitatea lui, singura bogăție pe care nu reuşiseră să o confişte? Împreună cu Teodor Greceanu, cu Ion Omescu am încercat să formăm un curent de opinie, firesc, de respingere a acestor ultime tentative criminale. Toți, la revenirea în celulă, găseau explicații pentru a respinge aceste mârşăvii, toți se mândreau cu atitudinea avută, redau cât mai plastic spumele ce le făceau cei ce nu reuşiseră să ne extermine fizic, refuzul categoric constituind o refulare a urii acumulate atâția ani. Pe mine m-a chemat un colonel de securitate, care după ce mi-a expus situația tovarăşilor mei, a soției, comportamentul lor exemplar față de politica statului român, a trecut la punctul meu forte de rezistență, cerându-mi recunoaşterea justeței pedepselor primite. I-am răspuns categoric că ar fi un total nonsens, ca după o anchetă monstruoasă de 16 luni care nu a reuşit să-mi aducă absolut nicio învinuire, timp în care n-am recunoscut nimic, după ce în urma procesului am fost disjuns din lot, iar ulterior am fost judecat pentru fapte pentru care nu fusesem nici arestat nici anchetat, să recunosc acum altceva. După ce i-am retezat-o scurt că n-am să recunosc niciodată vreo vină, vreo ilegalitate comisă, şi nici sentința, că aşa cum am executat şase ani şi jumătate, voi mai executa un an şi jumătate, refuz demența partidului care mi-a distrus viața, a tăiat aripile unui om cinstit. Pot să afirm că replica mea l-a lăsat perplex, l-a blocat, iar după un timp acordat pentru reflectare, cât timp am fumat o țigară, a adăugat aşa în treacăt, că relațiile cu URSS au căpătat acum un caracter legal, că „ei” cunosc atitudinea mea consecventă față de URSS, cu alte cuvinte că motivațiile poziției mele față de Rusia, constituie şi noile criterii ale relației noastre cu ruşii, şi-a exprimat cu toată fățărnicia convingerea că voi lucra cinstit, voi dovedi loialitate față de politica statului. Un răspuns scurt că şi înainte am lucrat cinstit, am dovedit corectitudine,

a încheiat întrevederea care m-a costat încă o lună şi ceva de temniță. Ca urmare a decretului de amnistie din 1 iulie 1964, majoritatea a fost eliberată în luna iunie, cel târziu la începutul lunii iulie, eu am fost eliberat printre ultimii, pe 15 august 1964, Sf. Maria călăuzindu-mi paşii pe noul drum.

Vă dați seama cam ce-au gândit cei de-acasă când vedeau cu ochii lor c-au fost eliberați şi cei condamnați la moarte, cărora li se comutase pedeapsa la temniță grea pe viață, iar eu nu mai apăream. Pe lângă pachetele primite de mine, cei ce se eliberau lăsau totul celor rămaşi în continuare în cetatea crimei, aşa că aveam mâncare suficientă, țigări, iar caraliii nu mai aplicau strict „regulamentul". Bineînțeles că în acest timp am trăit şi momente de panică, nefiind uşor să vezi cum toți pleacă, iar tu rămâi în continuare după gratii, mai ales în urma experienței căpătate te puteai aştepta la orice de la aceşti monştri, care în fond nu se schimbaseră cu nimic.

Deşertul rămâne deşert, astfel că pe 14 august 1964 m-au eliberat şi pe mine. Împreună cu ultimii zece inşi am fost duşi la gara Aiud şi îmbarcați într-un tren personal normal, amestecați cu oamenii „liberi", foile de drum aflându-se la un securist care ne conducea din umbră până la Bucureşti, noi având asupra noastră doar o foaie de eliberare, cu care trebuia să ne prezentăm la miliție pentru eliberarea buletinelor de identitate. Cei din compartiment şi din vagoane s-au prins că suntem deținuți politici, toți auziseră de decret şi de eliberarea a câtorva zeci de mii, şi-au învins frica, ne-au oferit de-ale gurii şi țigări, unii chiar ziare. Alții mai puțin timorați au înjghebat chiar şi unele conversații convenționale simțind şi ei prezența cerberului în vagon.

Este inutil să vă explic cum, deşi era noapte, încercam să desluşesc în întuneric munți, dealuri, văi, păduri, voiam să absorbim dintr-o dată toată frumusețea unei naturi de care fuseserăm privați atâția ani, doream să respirăm aerul curat, parfumat al unei nopți de august. Eram absent la tot ce era în jurul meu, gândurile se înfundau întru-un trecut atât de sumbru sau se învolburau să descifreze un viitor la fel de incert ca şi trecutul. Bucuria prezentului era umbrită de ce-a fost, ce va fi, obsesii chinuitore de care ne vom elibera într-adevăr cu greu. Totuşi nu se putea ignora satisfacția ce ți-o oferea iluzia libertății, lipsa gardianului, aşadar a torturilor şi umilințelor, posibilitatea de a te mişca liber, neizbindu-te la fiecare pas de ziduri,

prezența chiar şi a unor toalete, deşi murdare, adevărate, contactul direct cu o lume care nu mai vedea în tine un duşman al poporului, te considera poate un om adevărat.

Un bărbat oarecare, după ce a pronunțat cu stângăcie scuzele de rigoare, mi-a strecurat cu în palmă o bancnotă de 25 de lei: „na că n-ai să străbați tot Bucureştiul pe jos, aşa dărâmat cum eşti”. I-am mulțumit cu o strângere de mână cât mai călduroasă, adăugând că până atunci trăisem orice stare sufletească în afară de cea de cerşetor, dar apreciez enorm gestul lui de sinceră solidaritate, ce nu se poate uita.

Dimineață pe 15 august 1964 m-am trezit liber în Gara de Nord, prin forfota specifică, luând identitatea unui om oarecare. Alergam ca un nebun, ocoleam grupuri de oameni şi geamantane, mă opream să admir câte o femeie frumoasă sau cochetă, să mângâi în fugă creştetul unui copil, cred că aveam aspectul unui om beat, dezechilibrat la propriu şi la figurat. Nu ştiu ce credeau alții despre mine, eu voiam să ajung cât mai repede în casa din care fusesem răpit nemilos de aproape şapte ani. N-am vrut să dau niciun telefon, Ana şi socrul meu erau la serviciu, voiam să stau mai întâi de vorbă cu soacră-mea, să sondez terenul, să constat realitatea adevărată. Tramvaiul 12 mergea mult prea încet pentru graba mea de a începe o viață nouă, visată ani în şir în toate variantele posibile. Nu vedeam nici case, nici oameni, eram un orb care voia să bâjbâie un viitor de care nu-l mai despărțeau decât câteva minute.

Ştiu că n-am reuşit să vă sugerez în câteva pagini patimile unui om timp de aproape şapte ani, de chinuri fizice, de zbucium sufletesc, să descriu cât mai decent, mai reținut, crimele săvârşite împotriva intelectualității române. Din zecile de mii de martori am citat doar câteva persoane care mi-au fost mai apropiate, dorind să vă redau imaginea cât mai reală a comportamentului lor exemplar, al eroismului lor, un omagiu sincer adus demnității umane.

XX. ACCEPTER L'IDEE D'UNE DEFAITE, C'EST ETRE VAINCU D'AVANCE"[136]

Surpriza mea a fost ratată, deoarece intrarea mea în curtea de pe str. Olimpului nr. 28A, pe care o părăsisem cu ochelari de tablă şi cătuşe la mâini în noaptea de 13 februarie 1958, pe data de 15 august 1964, a fost descoperită de câinele nostru Lăbuş, care între timp îmbătrânise şi el ca şi mine cu şase ani şi şapte luni. Cu o veselie pe care n-o încercase niciodată sări pe mine, lătra de a trezit tot cartierul, mă îmbrățişa aşa cum ştia el, mi-arăta că n-am fost uitat.

Oare câinii erau mai credincioşi decât oamenii? A ieşit soacră-mea care de emoție uitase limba română şi care mă smulge din îmbrățişările lui Lăbuş, plângea şi striga Aurel!, Aurel!, sub privirile vecinilor, cum am spus, toți evrei, îmbătrâniți şi ei. Primele cuvinte pe care mi le-a îngânat au fost „Ana te-a aşteptat" ca şi cum aceasta era prima veste pe care o aşteptam. După ce m-am bărbierit şi m-am spălat am hotărât să-l anunțăm pe socrul meu, ca bărbat, deci mai tare, ca s-o anunțe el pe Ana.

Nu ştiu cum a reacționat la aflarea veştii, cert este că în cinci minute era acasă, Centrala Filaret aflându-se cam la vreo două sute de metri, în salopetă, cu mâinile pline de ulei. Roşu la față şi extrem de emoționat, printre lacrimi şi îmbrățişări, îmi repeta mereu: „Când ai plecat i-am spus răspicat, v-ați iubit, a fost un soț ireproşabil, trebuie să te sacrifici şi tu, să-l aştepți. Altfel n-ai ce căuta în casa mea". Am luat o gustare, am băut câte o țuică mare şi a alergat s-o aducă el pe Ana. Aceasta, văzându-l cum arăta, cum vorbea, a bănuit imediat despre ce-i vorba, mai ales că restul veniseră de mult. Cei care fuseseră pe la mine, le povestiseră c-am fost mutilat în timpul grevei foamei şi al anchetelor, astfel că toți se aşteptau să vadă un om mutilat fizic şi sufleteşte.

Colegii au îmbrățişat-o cu simpatie, i-au spus să stea acasă cât va fi nevoie. Ne-am îmbrățişat şi studiat mai multe ori şi oarecum surprinsă mi-a spus doar: „Ai renăscut ca pasărea Phoenix", constatând chiar că sunt întreg la minte, că nu-mi pierise umorul, de

[136] Fr. „A accepta ideea unei înfrângeri, însemnă a fi învins de la început." – expresie atribuită lui Ferdinand Foch (n. 2 octombrie 1851 – d. 20 martie 1929) , Maréchal de France, unul dintre principalii comandanți militari francezi din timpul primului război mondial

data aceasta, cam forțat. Ne-am retras în camera noastră, eram amândoi vădit stingheri, normal căci fuseserăm împreună doar o jumătate de an şi imediat despărțiți brutal de monştri cu chip de om pentru aproape şapte ani. I-a spus numai că-i voi povesti pe parcurs mai multe, acum să reluăm viața de unde am lăsat-o.

Maică-mea între timp mă părăsise, iar taică-meu era sfârşit de durere şi aşteptare. Viața şi-a reluat cursul, eu făcând eforturi de a nu părea bizar, că m-am trezit din buimăceală, că totul a fost doar un coşmar. Mi-am cumpărat două costume de haine şi pantofi, în locul celor confiscate, am început să tac şi să privesc câteva zile. M-a izbit profund paradoxul, când toți îmi spuneau „vai, ce noroc ai avut", probabil ignorând „libertatea" lor, gândindu-se că nu eram aşa de „dărâmat".

Am aflat imediat şi mentalitatea lor, Weltanschauung-ul unora, modificat după principiul „pleacă ai noştri, vin ai noştri, eu nu fac ce fac toți proştii" sau „numai boii nu-şi schimbă opiniile şi convingerile". Un exemplu concludent. În hol la Teatrul Armatei soția îmi şopteşte că un colonel gras şi prosper mă caută insistent cu privirile. Îi răspund că este colonelul Nicolae Tăutu, camarad de promoție, cel care cu prilejul serbării de 101 zile scrisese cele mai impresionante scenete despre Basarabia şi Bucovina (acum vedeam Ecaterina Teodoroiu). Cu dezinvoltura specifică se apropie de mine, mă îmbrățişează, îşi exprimă bucuria revederii, după care-mi spune neîntrebat: mi-am făcut un calcul simplu; „este preferabil să faci puşcărie la peste şaizeci de ani şi sub americani, decât la treizeci de ani, sub ruşi". Era aceeaşi placă auzită de la toți oportuniştii, de la toți conjuncuriştii! A insistat să adauge că se mândreşte cu mine, că am avut atitudinea unui veritabil şef de promoție, că mi-am atras admirația tuturor camarazilor. Acelaşi slogan, numai că schimbase „adresantul". Aceeaşi întâlnire, la indigo şi cu comandantul meu, colonel Traian Uba, ajuns între timp şef de secție de secție de cultură a armatei.

Întâlniri memorabile am avut cu prietenii mei adevărați, care mă întâmpinau plângându-mi soarta, nu bucurându-se că am scăpat cu viață din ghearele asasinilor. Prima grijă a fost să-mi schimb Biletul de eliberare nr. 3950/1964 în care scria că am fost deținut de la 13.02.1958 până la 1.07.1964, pe baza sentinței nr. 588/06.1959, eliberat pe baza decretului de amnistie nr. 411/1964. N-am

întâmpinat greutăți, eram căsătorit, aveam domiciliu, iar ei aveau dispoziții ca atare. Urma ca după o lună de refacere să-mi reîncep viața, deci să-mi caut serviciu. Înarmat cu autobiografie, fotografii, fişă medicală cu analize, deşi aveau instrucțiuni să fim „ajutați”, eram primit cu nedisimulată ostilitate de şefii de cadre, activişti de partid, de care depindea angajarea. Deşi aveam şapte certificate de traducător, luam probele cu brio, îmi spuneau că îmi comunică ei rezultatul, care bineînțeles nu mai venea. Unul singur a fost mai concis şi mi-a mărturisit că „nu vrea să-şi bată singur cuie în bocanci”, că „este obligat ca lunar să trimită informații despre noi”. Deci eram din nou victima arbitrarului, samavolniciei „partidului”.

Tot prin bunul meu prieten, avocat George Bura, am aflat că la Institutul De Cercetare Pentru Industria Electronică ICPE[137], pe bulevardul „Tudor Vladimirescu” – tot nu scăpasem de această obsesie!, se ține un concurs de traducători tehnici. De data aceasta m-am prezentat direct la secretatul ştiințific al institutului, atunci ing. Florin Tănăsescu şi membru de partid în Comitetul de partid al sectorului 6. Un inginer tânăr, membru PCR, cu funcții importante în partid, dar o fire deschisă şi binevoitoare de la început. I-am arătat certificatele de traducător, i-am spus că dau probe la limbile germană, franceză şi rusă, după care apăsat i-am spus că am fost deținut politic, tocmai eliberat. Surprins, îmi ripostează că nu-l interesează „trecutul” meu, că dacă iau probele îmi garantează angajarea. După ce i-am spus că am mai luat multe probe, dar am probleme cu şefii de cadre, mă linişteşte că el face angajările şi mă trimite la şeful serviciului documentare tehnică, ing. Aureliu Bădescu, un om de o corectitudine, dar şi de o transparență proverbiale în institut. Îi prezint cererea cu rezoluția secretarului ştiințific „angajare imediată după promovarea examenului”, dar îi spun că am fost deținut politic tocmai amnistiat şi că am fost ofițer. Mă măsoară din priviri şi mă întreabă ce armă şi ce promoție. Îi răspund sunt şeful promoției 1942 de infanterie, după care observ că-şi alungă încruntările, înseninându-se brusc. Ulterior am aflat că fusese şi el şef de promoție de artilerie, cu şcoala de război şi studii în Franța şi Italia, că absolvise Facultatea de electrotehnică şi că nu

---

[137] ICPE sau Institutul de Cercetări Electrotehnice cum a fost „botezat” acum 60 de ani prin HG 868 din 5 august 1950 sub semnătura „celebrilor” Petru Groza şi Gheorghe Gheorghiu Dej http://www.icpe.ro/

era membru de partid. Se menținea în funcție datorită profesionalismului său, seriozității și rezultatelor excepționale, extrem de apreciat mai ales de secretarul științific. Corectitudinea, punctualitatea și mai ales eficiența lui îl impuseseră în întreg institutul.

Eram patru concurenți. Am dat probă de limbile germană, franceză și rusă și din cele trei locuri vacante s-au ocupat două: un economist Grigorescu și eu. Pe fiecare probă scrisese: „cunoaște bine trei limbi străine, foarte valoros și necesar serviciului. Calificativul fiind „foarte bine, rog a fi angajat imediat". În mod cert, din solidaritate, cred că pentru prima oară fusese subiectiv, dar tradusesem totuși câte două pagini de text tehnic, din cele trei limbi. La sugestia lui m-am întors cu „rezultatele" la secretarul științific, care după examinarea probelor mă felicită și cheamă șeful de cadre. Un brunet îndesat, leit căpitanul de la penitenciarul de la Comitetul Central, fost Ministru de Interne. Ing. Tănăsescu îi dă „dosarul" cu rezoluția „angajare imediată", după care îi adaugă verbal „vezi că în autobiografie are două perioade, prizonierat și deținut politic, faci abstracție de ele și-l angajezi de astăzi, pentru a se prezenta de mâine la lucru". La o privire întrebătoare a șefului de cadre, i-a retezat-o scurt că rezolvă el totul la „partid", subînțelegându-se și la securitate, după care părăsim biroul. Pe drum, cam contrariat, cadristul mă întreabă ce „pile" am avut, și care rămâne stupefiat la auzirea răspunsului meu scurt și apăsat: „pe dumneavoastră, adică anunțul publicat în ziar". Având „documentele" pregătite, dar încă blocat total, mi-a dat să rescriu autobiografia, să completez câteva formulare, după care mi-a înmânat legitimația de serviciu, traducător tehnic principal și data angajării, 25 septembrie 1964. A plecat cu mine la serviciul „plan și organizarea muncii", unde șeful, ec. Constantin Ionescu, probabil în urma unui telefon, mă anunță „salariul maxim, cu derogare, deoarece nu aveți studii superioare".

Ajuns acasă, toată lumea era fericită, fusesem angajat într-o singură zi, și în plus cu un salariu foarte bun, bineînțeles „proportions gardées". În institut mă simțeam foarte bine. În cel mai scurt timp printr-o muncă asiduă, prin corectitudine și punctualitate, dar mai ales prin amabilitate, un om din altă lume cum ziceau ei, modul meu de a trata oamenii, m-a făcut să cunosc repede șefii de laborator și pe cei mai renumiți cercetători, care solicitau cel mai frecvent traduceri și cercetări bibliografice. Eram nu numai apreciat, dar și cel mai

solicitat. În scurt timp îmi făcusem o oarecare faimă în institut, mai ales că unii aflaseră câte ceva din trecutul meu „glorios”. Secretarul de partid, şeful de secţie ing. Mihai Oprea, era mai întâi inginer şi-apoi secretar de partid. Apelând şi el la serviciile mele, partidul mă lăsa în pace să lucrez cât mai mult, mă exploata cât putea.

Să nu vă surprindă atitudinea mea. Numai muncind mai mult decât ceilalţi, dovedind seriozitate şi eficienţă, rezistam restructurărilor şi mă puteam sustrage unor activităţi sindicale.

Institutul avea câţiva cercetători remarcabili, care-i asigura permanent locul întâi în „întrecerea socialistă”, realizările per ansamblu fiind superioare altor instituţii de profil. Repet, totul era subiectiv, se avea în vedere performanţa numai comparativ şi nu în sens absolut. Succesul se datora însă unui cvartet de conducere bine sudat, abil şi bine orientat, scopul principal fiind rezultatele raportate şi asigurarea unor salarii decente şi mai ales sigure unui colectiv mamut, ajuns la un moment dat la 4000 de salariaţi. Ing. Florin Tănăsescu a evoluat rapid profesional şi politic, luându-şi doctoratul, devenind profesor asociat, trecând prin toată ierarhia de partid până la cea de membru al Comitetului Central. Modest şi respectând oamenii, apreciind în principal profesionalismul, nu gargara politică, principii care-l călăuzeau pe el în primul rând, l-a făcut să nu fie doar acceptat, ci efectiv respectat. Constantin Ionescu, şeful de plan şi responsabilul cu organizarea, extrem de capabil în profesia lui, dispunea de o capacitate de a se „descurca” în hăţişul directivelor şi instrucţiunilor partidului, încât găsea „portiţele” datorită atât inteligenţei, cât mai ales adaptabilităţii la oricare situaţie. Doamna Maria Beldiman, contabilul şef, era o doamnă în sensul cel mai dur al cuvântului, o profesionistă de excepţie, modestă şi atentă cu oricine. Ing. Mihai Oprea, secretarul de partid, îşi făcea bine rolul, împăca şi capra şi varza, dovedind bun simţ şi mai ales maleabilitate. Remarcile mele sunt valabile exclusiv în determinarea acestora pentru evoluţia Institutului şi viaţa directă a salariaţilor. Aceasta nu excludea şi realitatea evidentă, aceea de membri de partid marcanţi, profitând la maximum de ascendentul lor politic pentru ascensiunea lor şi profesională, cu avantajele materiale aferente, fără a friza însă onestitatea.

Pentru colectivul în care lucram numai cuvinte de laudă. Ing. Aureliu Bădescu extrem de exigent în privinţa profesionalismului şi

disciplinei, insista ca fiecare să-şi „justifice” salariul primit. Din cauza excesului de corectitudine uneori poate mai gafa, dar în ciuda aparenţelor de om rece şi calculat, avea un suflet de aur, de căldura căruia m-am bucurat şi eu.

De restul colegilor eram efectiv răsfăţat. Cei de la documentare, ing. Petre, ing. Gudzichievici, ing. Elena Popescu, toţi cunoscători la perfecţie ai limbii ruse, asta se purta, vedeau poate în suferinţele mele suferinţele fraţilor, ale rudelor din Basarabia, exterminate prin deportări masive în Siberia, părăsindu-şi case şi gospodării ocupate de coloniştii ruşi şi ucraineni, care trebuia să modifice aspectul demografic şi să purceadă la rusificarea celor rămaşi. Grupul de traducători era ceva mai mare şi eterogen. Titus Roban, o enciclopedie ambulantă, serios şi solitar, uneori ciudat, dar un domn prin excelenţă. Irduş, o traducătoare remarcabilă, care a reuşit timp de cincizeci de ani să rămână o nemţoaică veritabilă. Doris Munteanu, care îşi dăduse tributul câţiva ani în minele Dombasului, o femeie de vis, sociabilă, amabilă, exuberantă. Sinceră cu tot ce gândea şi făcea, prietenoasă, gata să ajute pe oricine, având şcoala lagărelor, mi-a devenit o bună prietenă.

Alte traducătoare de limba rusă, ceva mai în vârstă; din fosta protipendadă basarabeană, doamnele Hotinescu şi Vesa Uzum, deşi simple traducătoare-dactilografe rămâneau incontestabil două doamne, care contrastau cu „năravurile” regimului. Eu am fost detaşat la executarea de cercetări bibliografice. Unde cu cele patru limbi străine, cu clasificaţia zecimală bine însuşită, dar mai ales cu Referativnâi Jurnal, o excepţională sursă de documentare, care prelucra toate publicaţiile de specialitate străine la care noi nu aveam acces, am devenit extrem de util, iar munca era plăcută şi interesantă. Randamentul muncii mele mi-a asigurat stabilitatea în institut, având posibilitatea să cunosc oameni deosebiţi, ca atitudine şi caracter, calitatea de membru de partid ascunzând personalităţi desăvârşite şi buni români.

N-am să enumăr prea mulţi, cu scuzele de rigoare am să citez câţiva mai deosebiţi şi mai apropiaţi: director, prof. ing. Constantin Apetrei, pe care-l stimam enorm, mult mai mult decât îi arătam, director Valerian Ciofu, un român desăvârşit în ciuda unor aparenţe uneori bizare, ing. Olga Papagheorghe care împreună cu soţul său din minister, ing. Nicoale Papagheorghe m-au impresionat prin distincţia

caracterului, evidente flori în bălăriile din jur, care nu se pot uita. Ing. Lucian Marinete fost director la OSIM, de un realism şi o modestie rar întâlnite, ing. Mircea Țapu, bun profesionist, un coleg apropiat şi extrem de agreabil care mi-a devenit prieten, dr. ing. Radu Cramariuc, un cercetător remarcabil care se avânta pe terenuri noi şi dificile, un adevărat om de ştiință de care m-am apropiat cu multă căldură, ing. Kapel, soții Elena şi Constantin Stroe, ing Sigismund Slaiher, dr. ing. Elek Demeter, ing. Teodor Vascan, ing. Ion Marinescu, ing. Pop, dr. ing. Mantea, ing. Ion Dan, dr. ing. Micu, dr. ing. Racoviță, dr. ing. Deatcu, dr. ing. Grosu, dr. Doina Moraru, dr. Galatki, ing. Christian Popescu, dr. D. Miron etc. Din minister trebuie să amintesc neapărat pe dr. ing. Valerius Stanciu, ing. Ilie Năzdrăvan şi mulți alții. Numărul lor este infinit mai mare, toți m-au făcut să uit trecutul meu învolburat, fiecare un bun român, toți în ansamblu formând o „cloacă” de rezistență tacită şi demnă, reprezentanți indiscutabili ai inteligenței române, susținători formali ai unui regim contestat în sufletul fiecăruia.

Fiecare, fără să-ți dea seama, a contribuit la intrarea mea în „normalitatea” unei vieți pline de zbucium, de cameleonism, când una gândeai, alta vorbeai şi alta făceai. O viață dificilă care necesita mare consum nervos în lupta fiecăruia cu conştiința sa, care ne îmbătrânea timpuriu şi care ne reteza puținul elan creator ce-l mai aveam. Toți se refugiau în familie şi în cercul de prieteni intimi. Bravam realitatea atât de contradictorie, citind o carte bună, mergând la un spectacol de teatru sau operă, făcând câte o vizită bunilor mei prieteni Ionela şi Cornel Marian, George Bura sau Lulu Dumitrescu.

Între timp, am trăit şi o mare bucurie, o binecuvântată împlinire umană, împlinirea unui vis care mi-a luminat de multe ori bezna temnițelor, naşterea, în 11 martie 1965, a fiului meu Cătălin-Dacian. Lui aveam să-i dedic întreaga mea viață, copleşit de o responsabilitate paternă exagerată, aceasta constituind pierderea a încă unui grad de libertate, conduita mea fiind cenzurată şi marcată, eliminând nechibzuința şi inconştiența, fără a renunța la conştiința mea, conturată şi ancorată definitiv în trecutul meu. Regret profund că, din cauza soacrei mele – o bunică excepțională, ideală –, şi a implicării mele în problemele reale ale vieții, după o întemnițare de 18 ani, nu m-am implicat mai profund în evoluția şi dezvoltarea lui, mărginindu-mă mai cu atenție doar la educația lui, la formarea caracterului lui. Consider că este singura avere pe care i-o las

moştenire, restul resurselor mele intelectuale şi spirituale irosindu-le în van, sub presiunea incertitudinilor de a doua zi, fie privind libertatea mea, fie o clacare fizică definitivă dintr-un moment în altul.

Aceste obsesii chinuitoare, mi-au diminuat orice elan, devenind mai împovărătoare pe măsură ce le conştientizam mai mult. Sunt convins că va avea discernământul necesar de a mă judeca în contextul unor realități ale vieții mele, ale unui trecut care îmi aparține fiind făurit de mine în totalitate, pe care normal, uneori îl regret, dar pe care nu-l contest niciodată.

Pe 19 martie 1965, încetează din viață Gheorghe Gheorghiu-Dej, cel care impusese cu forța armelor şi terorii socialismul inuman de import, care umpluse temnițele şi lagărele cu aproape un milion de român, autorul celui mai criminal genocid împotriva propriului popor pentru a impune un regim utopic şi antinațional. În ultimul său an de viață obținuse plecarea trupelor sovietice de ocupație, dăduse „declarația din aprilie" de independență a partidului şi emisese decretul de amnistie nr. 411/1964. Sinuozitatea politicii lui din ultimul an de viață şi de carieră politică, cu toate repercusiunile care au decurs, nu a modificat cu nimic portretul lui de călău al neamului, de trădător al intereselor naționale ale României. Plenara CC din martie 1965, straniu alege în funcție de prim secretar al C.C. al PCR pe Nicolae Ceauşescu, un cizmar incult, fără scrupule, care visa să devină „vultur carpatin", erou al poporului român. Incultura şi paranoia, absurditatea ideologică, degradarea totală a economiei prin gigantism şi ineficiență, a culturii şi a spiritualității româneşti prin introducerea celei mai abjecte terori cu ajutorul celui mai monstruos organ de represiune, Securitatea română, şi sub influența nefastă a celei mai incompetente şi hulite soții, a făcut din el groparul modern al României, transformând o țară întreagă într-un morman de fiare şi monstruozități, într-un mormânt care a înghițit nu numai cultura şi spiritualitatea neamului, dar şi viitorul unei națiuni.

Dr. ing. Florin Tănăsescu a urcat impetuos funcții în partid şi administrație, în final ajungând director general al ICPE, reprezentantul țării în CAER, secția electrotehnică, ulterior „Interelectro". Când inginerii cunoscători ai limbii ruse s-au pensionat, bizuindu-se pe corectitudinea, seriozitatea şi punctualitatea mea – eram un german desăvârşit – Tănăsescu îmi

încredințează mie toate documentele CAER, mutându-mi biroul lângă al lui, deoarece avea nevoie de traducerile mele urgente pentru lucrarea de doctorat, pentru studiile şi activitatea lui de cercetare foarte prodigioasă. Şi astfel ne-am apropiat şi sufleteşte, fiind onorat de prietenia lui colegială, eu menținându-mă pe linia mea de gândire, lucru evident şi pentru el, dar acceptându-ne cum eram: eu unul nu-mi puteam modifica în nici un fel convingerile, el nu putea renunța din orgoliu la unele demnități cu avantajele substanțiale aferente. În intimitatea lui îmi împărtăşea opiniile, şi aveam confidențe cu privire la emisiunile Radio Europa Liberă pe care eu îmi permiteam să le ascult în prezența lui, care era membru al Comitetului Central. Aceasta dovedea şi nivelul uluitor de încredere reciprocă la care ajunsesem. Satisfăcându-i curiozitatea, la câte o cafea, îi povesteam despre condamnarea mea din URSS, despre viața din temnițe şi-l lăsam bineînțeles mască, aflând cum un om poate renunța la libertate numai pentru a-şi salva demnitatea şi onoarea de ofițer, refuzând şantajul murdar al KGB de colaborare în schimbul unor avantaje. Cel mai mult l-a mişcat faptul că, în țară comunistă, cu securitatea lor, m-au condamnat pentru fapte pentru care, timp de 16 luni, nu fusesem anchetat, fiind victima celei mai oribile înscenări.

Dorind să-mi demonstreze mentalitatea comuniştilor tineri intelectuali mi-a sugerat că dacă este adevărat ce i-am relatat eu, să fac un memoriu către Secția juridică a CC, în care să scriu exact cele povestite lui. Deşi nu mă gândeam la vreo finalitate, numai din impulsul de a-i demonstra sinceritatea mea, baza relațiilor noastre, am întocmit un memoriu în care accentuam că am fost repatriat cu dosar de reacționar ultranaționalist, pe motiv că am acceptat o condamnare pe viață în înghețurile Siberiei, prin refuzul unei colaborări ruşinoase şi nedemne cu KGB, împotriva intereselor naționale ale țării. Al doilea capitol se referea la abuzurile, la înscenarea evidentă a Securității, care m-a acuzat de fapte pentru care nici nu am fost arestat, nici nu am fost anchetat, iar justiția în timpul procesului m-a disjuns din lot. Bine argumentat şi concis, la sugestia lui am adăugat o frază că m-am angajat, că lucrez în ICPE unde munca şi corectitudinea mea sunt apreciate. El, care intuia atmosfera din şedințele Comitetului Central, înfierarea călăului Drăghici şi vântul de independența politică față de URSS, prin aprilie 1967 a dus memoriul la Comitetul Central. În prima decadă a lunii noiembrie

1967, am primit personal o adresă de la Procuratura Militară, Direcția procuraturilor generale cu nr. ZP/7155/1967 din 2.09.67 în care era scris: „verificându-se dosarul cauzei s-a constatat că hotărârile pronunțate împotriva dv. sunt nelegale şi netemeinice. Procurorul general a introdus recurs în supraveghere, iar cu nr. 7155/2.11.67 a fost trimis Tribunalului Suprem - Colegiul Militar pentru judecare”. El era mulțumit de faptul că se repară o eroare judiciară de care depindea viață unui om, eu care nu puneam niciun preț pe recunoaşterea vreunei crime de către partid, care mă costase alți aproape şapte ani de viață, trăiam satisfacția că-l convinsesem încă o dată de sinceritatea mea în relația cu el, fapt care a consolidat prietenia noastră colegială.

Tot la sugestia lui m-am prezentat la Tribunalul Suprem pentru a afla data când va avea loc rejudecarea şi dacă era necesară prezența mea. Procurorul militar de serviciu mi-a spus, zâmbindu-mi cu subînțeles, că dosarul a fost rejudecat şă că el îmi poate da un certificat în acest sens pentru a-l folosi unde am nevoie, dar să nu-mi imaginez cumva că pot solicita despăgubiri morale sau materiale. „Aşa ceva nu există prevăzut nicăieri şi vă sfătuiesc să nu încercați.” Şi astfel am intrat în posesia Certificatului nr. 226 eliberat de Tribunalul Suprem-Colegiul militar, care suna astfel: „Prin decizia nr. 84/19.11.67 Colegiul militar a admis recursul în supraveghere, a casat sentința nr. 588/9.06.1959 a Tribunalului militar şi decizia nr. 1701/26.06.1959 a Tribunalului militar al regiunii a II-a militare în părțile referitoare la infracțiunea de uneltire contra ordinei sociale prevăzute de art. 209 pct.2, lit. A combinat cu lit. B alineat 2 Codul Penal, faptă reținută în sarcina susnumitului inculpat şi, constatând că este indeplinit termenul de prescripție, a dispus încetarea urmăririi penale în baza art. 4 partea a II-a a Codului de procedură penală. Bucureşti 22.11.67 Col. justiție Ştefănescu Bogdan”.

Aceasta este adevărata față a comunismului. În URSS am făcut peste 11 ani de temnițe pentru că nu am acceptat şantajul KGB de a-mi trăda țara, după care, fără să solicit, sunt declarat „victimă a represiunilor staliniste”, în România unde din nou n-am acceptat înscenarea criminală a securității şi mascarada justiției comuniste, pentru ca după aproape 7 ani de lagăre şi temniță să mi se caseze sentințele ca neîntemeiate şi nelegale”. Şi astfel, comunismul cu organele sale de represiune au distrus viața unui om, răpindu-i cei mai frumoşi 18 ani din tinerețe, sancționând sentimentul nobil al

iubirii de țară. Cu gândul la Thomas Paine care spunea: „caracterul mai uşor se păstrează decât se recâştigă”, mă consolez la gândul că în ciuda celor întâmplate, trebuie că mi-a fost mult mai uşor să-mi iubesc țara, decât mi-ar fi fost vreodată dacă o trădam.

Această „patalama” nu a schimbat cu nimic statutul meu din institut, unde mă bucuram deja de aprecierea şi simpatia unanimă a colegilor care puneau deferența mea pe seama faptului că „parcă eram picat din altă lume”.

O singură aluzie a unui neinspirat, aceea de a deveni membru de partid, s-a izbit de obiecțiunea mea categorică „să fim serioşi dar nu pot să ling acolo unde am scuipat douăzeci de ani”. Relațiile foarte bune cu dr. Ing. Florin Tănăsescu, m-au scutit de a intra din nou pe mâna organelor de securitate. La o încercare timidă a unui colonel, paremi-se Florea, de a investiga poziția mea, m-am dus la el şi după ce i-am relatat cele întâmplate, i-am cerut mutarea mea la munca de jos, ca muncitor la Atelierul de prototipuri. Eram gata să învăț o nouă meserie, să efectuez numai o muncă fizică, să rup orice relație cu intelectualitatea. N-a fost cazul fiind până la urmă cruțat de astfel de ingerințe.

Între timp România reluase legăturile diplomatice cu RFG, cu Israelul pentru a vinde pe valută etnicii germani şi evrei, aveam relații bune cu China pentru a contracara presiunile de orice natură ale URSS, aveam relații normale cu SUA pentru a obține clauza națiunii celei mai favorizate, pentru a ne vinde şi noi producția noastră necompetitivă.

A urmat invazia URSS şi a Pactului de la Varşovia, mai puțin România, în Cehoslovacia.[138] Mitingul şi declarația partidului au sucit mințile românilor, mulți sperând în comunismul cu față umană.

Într-o discuție cu dr. ing. Florin Tănăsescu i-am spus opinia mea, vehement combătută de el, că ceea ce face Ceauşescu nu este un act de independență, ci dorința lui clară de a nu se crea un precedent, fiind convins că următoarea țară invadată va fi România, aşadar terminarea carierei lui politice. Mi s-a dat dreptate când după un an s-a revenit la vechea politică de supunere față de URSS, când

---

[138] Primăvara de la Praga, perioadă de libertate politică în Cehoslovacia, care a început în primăvara lui 1968 când a venit la putere Alexander Dubček şi a durat până în 20 august acelaşi an, când Uniunea Sovietică şi aliații săi din Pactul de la Varşovia (cu excepția României) au invadat țara.

corcitura de dulău paranoic care se vedea marele „Erou al Carpaților” şi cățeaua analfabetă în chip de savantă, au distrus total economia țării, au desființat orice urmă de cultură, au înfometat un întreg popor ținându-l în frig şi întuneric, au comis un nou genocid împotriva poporului român.

Pe parcurs, cum era normal, au fost angajați alți traducători mai tineri sau chiar proaspăt absolvenți, care s-au încadrat repede în specific, fiind nu numai ambițioşi, dar şi foarte capabili. Treptat am fost înlocuit, cei tineri preluând din atribuțiile mele, continuându-mi însă munca, iar eu m-am încadrat în pasivitatea condamnată a întregului popor. Toți acceptam tacit genocidul biologic şi moral al partidului şi al cuplului dictatorial, ne complăceam în rolul de victime ale regimului şi organelor lui de represiune, considerând „a priori” că nu este posibilă o opoziție organizată, cu atât mai puțin o acțiune cu cele mai mici şanse de reuşită. Indignat şi scârbit, cu toate războaiele şi bătăliile mele aflate la timpul trecut, m-am gândit să mă retrag în carapacea mea, cu gândurile şi convingerile mele, închinându-mi restul zilelor familiei mele, singura rațiune de a trăi. Şi astfel pe 1 decembrie 1986 m-am pensionat, mulțumind totuşi colegilor de institut care un sfert de veac m-au acceptat şi mi-au dat iluzia de beneficiar al unei libertăți ipotetice.

Neacumulând absolut nimic din punctul de vedere material, ne vom limita strict la cele două pensii mizere, impunându-ne unele restricții pentru a asigura fiului nostru condiții minime de a termina facultatea. Mă autorăstigneam lăsându-mă în grija Domnului „*Eli, Eli, lama sabachthani*” spre a-mi lumina mintea şi a face numai ce era în concordanță cu trecutul meu, conştiința rămânându-mi singurul arbitru.

Şi astfel, începând din 1987, ascunzându-mă de privirile soacrei şi ale soției mele, lucrând numai noaptea şi contemplând riscul la care-i supuneam, am început să scriu această carte-document, al cărui titlu inițial era „Paşaport pentru lumea cealaltă”, deoarece eram convins că o descoperire a acțiunii mele de către organele de securitate echivala cu asasinarea mea, cu trimiterea mea pe lumea cealaltă unde nu era nici întristare nici suspin, sau într-o variantă optimistă, dar nerealistă, cu trimiterea mea în lumea cealaltă, a libertății şi a bunăstării Occidentului. Soarta a făcut să nu fiu depistat. În 25 decembrie 1989, după ce am constatat că „revolta

populară” e inspirată şi declanşată de KGB şi de alte servicii de spionaj (fiind începută pe 16 decembrie 1989, confiscată în totalitate de KGB şi transformată în lovitură de stat pe 22 decembrie 1989), împreună cu prietenii mei devotați, av. George Bura şi dr. Lulu Dumitrescu, am plecat la Ambasada Germaniei, pentru a preda cartea şi a fi trimisă în Germania doctorului Alexandru Bura. Din păcate, nimeni nu ne-a crezut că nomenclatura comunistă, garda veche şi cea tânără, au pus din nou mâna pe putere, pe destinele țării şi ale poporului român, dovedindu-se nu numai ticăloşi politici, dar şi cei mai veroşi rechini financiari şi economici care vor sugruma a doua oară un popor inconştient şi blestemat.

EPILOG

Încercând să prezint drama unui om oarecare, proiectată într-o perioadă istorică definită şi nefericită, m-am străduit ca fără patimă, să dezvălui şi să corelez cauzalitatea cu finalitatea, analizând într-o carte-document evenimentele trăite. Accentul l-am pus pe acțiunile personale în relațiile permanente cu victimele şi călăii, pe participanții direcți în derularea unor evenimente istorice, ele însele pline de un dramatism impus şi inevitabil. Pentru a evidenția reacțiile normale ale unor victime anonime în condiții limită şi anormale, am evitat atât exagerările, cât şi reaua credință, ferindu-mă de a confunda victimele cu eroii, insistând însă în a prezenta călăii, ca cei mai monstruoşi asasini, generați de un regim eminamente criminal. Nu am născocit justificarea unei atitudini, a unor acțiuni, am explicat doar normalitatea lor ca rezultat al unei educații, ca exponent al unei generații obligate de a participa la derularea unor evenimente istorice impuse.

Am început prin a explica formarea mea ca tânăr, cristalizarea unei Lebensanschuung proprii, dar rezultat al educației din familie, influențate de mediul sănătos al comunității unui orăşel care nu se deosebea cu nimic de evoluția generală a țării după primul război mondial.

Am insistat asupra cristalizării unor acțiuni în cadrul liceului militar Ştefan cel Mare din Cernăuți, una din cele mai reprezentative şcoli de formare a unor caractere ferme, exponente definitorii ale idealurilor unor generații beneficiare ale unor consecințe istorice, precum realizarea Românei Mari. Am fost împreună cu colegii de generație impregnați de conceptele unei democrații cu specific românesc, influențate de încercările uneori disperate şi fanatice ale tineretului de moralizare a unei societăți debusolate parțial de impactul Marii Reîntregiri. Am fost martor şi al acestor aspecte nefaste, care au condus la accentuarea raptului mârşav al Basarabiei şi Nordului Bucovinei, al dictatului de la Viena şi al pierderii unei părți a Transilvaniei, ulterior a Cadrilaterului. Am identificat degringolada politică sub dictatura carlistă şi acceptarea de către clasa politică şi a poporului român a singurei soluții posibile, impuse de conjunctura politică, diplomatică şi militară din Europa, asumarea unor responsabilități decisive şi istorice pentru soarta României de

către noul Conducător al Statului, generalul Ion Antonescu. Orientarea politică a Românei a fost impusă de disoluția democrațiilor occidentale, corelată cu pactul fascismului negru cu imperialismul comunisto-slav. Salvarea României de la cele două invazii iminente, îmbinată cu redarea demnității poporului român, recâştigarea unor teritorii smulse samavolnic din trupul țării, dar şi orientarea împotriva pericolului comunisto-slav, a impus participarea la cel de al II-lea război mondial de partea Germaniei. Ca şef al promoției de ofițeri 1942 – Dezrobirea, ca urmare a unui jurământ sfânt prestat în fața unei întregi națiuni şi în numele unei generații de ofițeri români, am plecat voluntar pe frontul de est, participând la bătălii memorabile din Caucaz, Capul de pod Kuban, Crimeea şi la dezastrul de la Sevastopol. Am detaliat acest capitol rămas tabu timp de patruzeci de ani: participarea armatei române pe frontul de est, cu sincopele respective în cadrul unor bătălii decisive când raportul de forțe se inversase datorită implicării SUA cu întregul lor potențial economic şi militar. Comportamentul armatei române a fost nu numai exemplar, dar aportul în desfăşurarea războiului a fost pe măsura celui mai important aliat al Germaniei. Considerând războiul o crimă colectivă acceptată de dreptul internațional ca o continuare a unor relații politice deteriorate la extrem, am redat infernul unor încleştări disperate, culminând cu dezastrul cu iz de trădare de la Sevastopol, ca rezultat al raportului de forțe din acel moment.

Pe 12 mai 1944 în fortul Chersones nu am acceptat prizonieratul, ci am fost capturat luptând cu un ultim grup de ofițeri germani şi români. Este data care îmi va marca tot restul vieții, începutul unor confruntări între victime şi călăi, începutul calvarului unui om care a reuşit să depăşească unele suferințe danteşti învingându-se pe el însuți, pentru a-şi salva singurul bun de care mai dispunea, demnitatea de om, de ofițer al armatei române, de şef de promoție al unei generații de eroi martiri. Arestarea mea imediată pe 15 mai 1944, zilele de coşmar din celula morții din închisoarea NKVD din Simferopol, unde zilnic erau împuşcați până la o sută de „trădători” ai Uniunii Sovietice, tătari, ucraineni, ruşi, ceceni, unii din ei foşti „partizani”, colaboratori cu trupele de ocupație germane sau române, m-au luminat irevocabil asupra modului cum este sancționată trădarea de patrie.

După nenumărate anchete, în ciuda unor promisiuni tentante – libertate imediată, grade enorm de mari, posibilitatea de a mă număra printre întemeietorii viitoarei „armate populare” – am respins orice formă de colaborare cu NKVD – viitorul KGB – apărându-mi cu străşnicie demnitatea de român, onoarea de ofiţer al armatei române, orice fel de implicare în implementarea comunismului în România. A fost opţiunea mea majoră luată la 22 de ani, dar şi întocmirea primului dosar de „element ultranaţionalist, duşman al poporului şi al comunismului”.

Aceasta a fost atitudinea mea definitivă şi categorică, care a marcat acţiunile mele ulterioare. Am devenit astfel un militant activ împotriva trădării de neam, împotriva trădătorilor conjuncturişti din diviziile de voluntari Tudor Vladimirescu şi Horia Cloşca şi Crişan. Cele 117 zile de carceră, cele trei întemniţări în închisoarea din Gorki nu au clintit atitudinea mea. Ultima întemniţare din martie 1948 a constituit şi ultima mea respingere cu obstinaţie a oricărui mod de colaborare cu KGB. Pus în faţa a două dosare – unul de colaborare cu KGB, celălalt de criminal de război –, n-am semnat nici unul, iar după 43 de zile de greva foamei, 70 de hrăniri artificiale, după un simulacru de proces, un circ penibil, am fost condamnat la 25 de ani temniţă grea. Au urmat ani grei de incredibile chinuri şi suferinţe în lagărele din Vorkuta – la Nord de Cercul Polar – şi Siberia, fiind repatriat pe 15 decembrie 1955, după 11 ani şi jumătate, ca prizonier de război, dar cu un dosar voluminos de „ultranaţionalist, militant anticomunist”.

În ciuda comportamentului meu, urmarea unei facultăţi, întemeierea unei familii, încadrarea în muncă – după revoluţia din Ungaria şi înaintea retragerii trupelor sovietice din România, pe 13 februarie 1958 am fost arestat, unul din cei 50 000 de potenţiali duşmani ai poporului şi ordinii sociale, iar după alte treisprezece zile de greva foamei şi un an şi jumătate de anchete, cele mai criminale suplicii ale călăilor partidului, organele securităţii române, după ce iniţial am fost disjuns dintr-un lot de patru zeci foşti prizonieri de război români, am fost condamnat la opt ani temniţă grea pentru fapte pentru care n-am fost nici arestat, nici anchetat. Rezultatul firesc al altor călăi, de data aceasta din justiţia comunistă. Şi unii, şi alţii, azi prosperi oameni de afaceri, personalităţi marcante în Preşedinţie, Guvern, Parlament, administraţie etc. Călăii au fost

recompensați pentru crimele săvârşite timp de patruzeci de ani, pentru aportul lor decisiv în deturnarea revoluției şi impunerea unui călău şef care le garanta nu numai absolvirea de crimele abominabile comise, dar le asigura şi un viitor prosper, îi recompensa cu funcții şi posibilități de a deveni „noii capitalişti”, care îşi vor continua crimele prin spolierea şi umilirea poporului român.

Amnistiat pe 15 august 1964, când decretul prevedea 1 iulie, aşteptat de soția mea timp de aproape şapte ani, după o căsnicie de numai şase luni, mi-am dedicat viața exclusiv familiei şi informării mele până în decembrie 1986, când m-am pensionat.

Între 1986-1987 am scris cartea-document „Paşaport pentru lumea cealaltă”, de circa 600 de pagini, care, după încercări inutile în Germania şi Canada, a apărut în 1996 la editura Petrion sub o formă „masacrată”, pentru a se încadra în 220 de pagini sub titlul „Mărturii din iadul roşu. De la Vorkuta la Gherla”. Din dorința de a o publica în forma inițială, am introdus unele intervenții. Una se referă la amnistierea mea de către Rusia „ca victimă a represiunilor staliniste” şi anularea de către Tribunalul Suprem din RSR a sentinței de condamnare „ca netemeinică şi nelegală”. Astfel, instanțele supreme de judecată din Rusia şi din România au recunoscut abuzurile criminale care m-au costat 18 ani de viață.

Am plecat pe front la aproape 21 de ani. Mi-am reînceput viața într-o temniță cât toată țara la 42 de ani. Pentru a identifica adevărații vinovați ai celor mai abominabile mârşăvii şi crime, pentru a aduce un elogiu victimelor, eroilor anonimi care şi-au sacrificat viața în lupta împotriva comunismului şi pentru a înfiera pentru posteritate pe adevărații călăi, am adăugat un ultim capitol de analiză strict personală a evenimentelor şi a situației politice după 1989. În condițiile în care un proces general al comunismului este neagreat, şi tot mai improbabil, în situația inexistenței unei legi a lustrației, pe fondul declanşării unor noi crime împotriva poporului român de către urmaşii aceloraşi călăi care dau dovadă de o solidaritate remarcabilă şi se bucură de sprijinul tuturor instituțiilor statale pe care le-au ocupat, victimelor le-a rămas o singură opțiune: clamarea cu obstinație a adevărului istoric, demascarea mârşăviilor şi a lichelelor actuale, obținerea în instanțele juridice internaționale a daunelor morale şi materiale.

Nu am fost şi nu sunt antisemit. Dimpotrivă, recunosc aportul enorm al evreilor la progresul ştiinţei şi al culturii universale. N-am contestat şi nu contest holocaustul. Contest însă monopolizarea de către acesta a suferinţei universale şi a adevărului istoric, canonizarea şi legiferarea acestuia. Să nu se uite că ei au fost mentorii şi principalii exponenţi ai internaţionalismului comunist, cea mai aberantă şi mai monstruoasă ideologie a secolului XX, care a provocat asasinarea a peste o sută de milioane de victime, care s-au sacrificat în exclusivitate pentru libertatea individului, pentru drepturile elementare ale omului, pentru salvarea omenirii de la cel mai criminal genocid fizic, moral şi spiritual. Aceste victime anonime n-au solicitat despăgubiri materiale bine meritate, iar supravieţuitorii s-au stins sperând la unele despăgubiri morale şi, în primul rând, la instaurarea şi victoria adevărului istoric, premisă pentru structurarea viitorului omenirii.

Noi, supravieţuitorii celei mai abominabile crime din istoria omenirii, n-am cerut răzbunare, n-am cerut nici chiar pedepsirea pe măsură a celor vinovaţi. Am luptat doar pentru recuperarea memoriei pentru ca omenirea să evite repetarea unei istorii nefaste.

Aşa cum nu putem uita, noi n-avem însă nici dreptul să iertăm. Crimele săvârşite sunt atât de monstruoase şi de evidente, încât nici Dumnezeu, în marea Lui bunătate, nu-i va ierta. Pentru cei 18 ani ai mei de temniţă, trebuie să arăt lumii pe acei călăi dintr-un sistem care, direct sau indirect, a săvârşit cele mai monstruoase crime împotriva umanităţii.

Închei cu versuri scrise cu sânge de martiri pe zidurile temniţelor comuniste:

Cu zâmbet de sânge pe buze livide
Îţi voi răspunde cu trupul inert:
- Pentru toate rănile mele nedrepte
Eu, Doamne, Te iert!

Din rănile şi-nfrângerile noastre
Aşternem trepte noilor destine,
O scară de mărgean peste dezastre
Să urce paşii lumii care vine.

Aurelian

Bucureşti, 15 august 2001

CUPRINS

Monitorul Oficial nr. 108 10 mai 1942
unde figurez ca şef al promoţiei de ofiţeri 1942

„ANTONESCU
MAREŞAL AL ROMÂNIEI
şi
CONDUCĂTORUL STATULUI"

Având în vedere raportul d-lui ministru secretar de Stat la Departamentul Apărării Naţionale cu Nr. 13.572 din 6 Mai 1942;

Având în vedere hotărîrea Consiliului Superior al Armatei, luată prin proces-verbal Nr. 3 din 1942;

In baza dispoziţiunilor decretelor-legi Nr. 3.052 din 5 Septemvrie şi Nr. 3.072 din 7 Septemvrie 1940,

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Inălţăm la gradul de colonel magistrat, pe data decretului şi cu vechimea dela 10 Mai 1941, pe locotenent-colonel magistrat Petrescu I. Alexandru.

In anuarul armatei va fi intercalat între colonelii magistraţi Cristescu Gheorghe şi Chiriac Gheorghe.

Art. II. D-l ministru secretar de Stat la Departamentul Apărării Naţionale, este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în Bucureşti la 8 Mai 1942.

ANTONESCU
Mareşal al României
şi
Conducătorul Statului
Ministrul apărării naţionale,
General de Divizie Constantin Pantazi

Nr. 1.200.

„ANTONESCU,
MAREŞAL AL ROMÂNIEI
şi
CONDUCĂTORUL STATULUI"

Având în vedere raportul d-lui ministru secretar de Stat la Departamentul Apărării Naţionale cu Nr. 14.153 din 8 Mai 1942;

In baza dispoziţiunilor decretelor-legi Nr. 3.052 din 5 Septemvrie şi Nr. 3.072 din 7 Septemvrie 1940,

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Inălţăm la gradul de sublocotenent, pe data de 10 Mai 1942, pe elevii prevăzuţi mai jos, care au absolvit şcolile de ofiţeri ale armelor respective:

Inălţaţi la gradul de sublocotenent

Infanteria

Gaina Gh. Aurelian, Marariu I. Gheorghe, Cămărăşescu V. Mihail, Stănescu Gh. Dorian Alexe, Toncu N. Vasile, Albon C. Mircea, Madea I. Antonie, Săbăduşu Gr. Vintilă, Drăgan M. Corneliu, Horian I. Ladislau, Dărlău Al. Dan, Manea S. Dumitru, Granda Sp. Ioan Dumitru, Creangă Gr. Visarion, Furtea H. Octavian, Stoicescu O. Dumitru, Cristescu Gh. Gheorghe, Bocsan C. Vasile, Modu P. Gheorghe, Gheorghiu D. Dumitru, Popescu A. Ioan, ... Popescu I. Ioan, ...

V. Bonea, Maxim C. Aurel, Păcuță I. Ioan, Vilaia A. Mihai, Ionescu C. Aurel, Moldoveanu C. Mitică, Vasiliu Clement Mihai, Rogu N. Nicolae, Udrescu H. Constantin, Cumpătă Gh. Alexandru, Georgescu St. Nicolae, Stoian I. Gheorghe, Bădoiu N. Dumitru, Stoicescu Gr. Ioan, Filipană I. Gheorghe, Armeanca I. Costache, Anghelescu N. Iulian, Popescu ... Rusănescu I. Dumitru, ... escu ... tin, ... Ion ... Mi ... Şt ... la ...

H. Mihail, Dan... conescu D. Ioan, Pantor N. ..., Drugescu P. Gheorghe, Platon M. Gheorghe, Vizitiu Gh. Petru, Crăinicean I. Gheorghe, Iordache M. Nae, Rădulescu T. Telemac Alexandru, Frunzetti N. Dumitru, Voiculescu Gh. Stelian, Constantin I. Aurel, Murgulescu St. Alexandru, Suţa A. Ioan, Piccinovschi N. Boris, Georgescu Gh. Ioan, Ionescu N. Nicolae II, Dumitrescu I. Stelian, Limpede I. Liviu, Constantin N. Petre, Babeţiu V. Iuliu Cornel, Iepure I. Emil, Gârcă I. Dumitru, Sălbeanu T. Adrian, Adamescu N. Virgiliu, Ştefănescu C. Faust, Gropeanu I. Alexandru, Vizirin I. Petru, Gheorghe N. George, Andreescu A. Teofil, Peica Gr. Grigore, Vasulescu St. Nicolae, Stănescu V. Valeriu, Enăşel D. Horia, Neolan I. Gheorghe, Nicolescu S. Pandele, Scărlătescu Gr. Traian, Cartianu N. Victor-Toma, Popescu Al. Florea, Forea Z. Octavian, Balaban A. Ioan, Oprea A. Constantin, Pavel C. Emil, Mărgărit N. Gheorghe, Pădeanu D. Florin Adrian, Buicine I. Constantin,

Florescu M. Victor, Pantea D. Alexandru, Steica M. Ioan, Popa G. Gligor, Cristescu C. Vasile, Lăpu I. Constantin, Ignat Gh. Mihai, Ionescu I. Dumitru, Piso I. Alexandru, Moisescu N. Nicolae, Firtea Gh. Vasile, Petruşcă I. Constantin, Munteanu I. Ioan, Ionescu M. Alexandru, Chiosea R. Ilie, Verdiş T. Vasile, Timofte V. Ştefan, Cozma M. Miron, Ghghi St. Eugen, Tăciu D. Nicolae-Mina, Bocheru C. Constantin, ...escu V. Alexandru, Muică T. ... M. Horia, Minoacă ... I. Maior, ...

Petre, Cusan... ... colae, Spânu C. Nicolae, ... Anatolie, Gheorghiu N. Emil, ... P. Mihai, Stoica I. Ioan, Munteanu Gh. Vasile, Bugoi C. Mitică, Verdeanu C. Aurel, Merigescu Gh. Iordan, Periann A. Mircea, Stan I. Grigore, Ţintea Fl. Aurel, Crăciun T. Nicolae, Cojocaru I. Atanase, Chileam D. Pavel, Scrobolaci H. Ioan, Iorgulescu C. Mihail, Davanu P. Toma, Niţă M. Ilie, Manoliu C. Nicolae, Toma I. Victor, Bota Gh. Gheorghe, Herhorea D. Nicolae, Georgescu Gh. Nicolae, Predescu Gh. Gheorghe, Panaitescu M. Mircea Gheorghe, Dumitriu Gr. Eugen, Ivan A. Octav Ionel, Nădăşe N. Nicolae Mihail, Făvălne K. Cezar, Teodorescu R. Ioan, Gheorghiţă Gh. Aurel, Avegranu Gh. Gheorghe, Coardă I. Mihail, Popescu C. Mircea, Teodorescu St. Gheorghe, Popescu I. Alexandru, Jitianu V. Dumitru, Gongu P. Gheorghe, Cristescu N. Constantin, Waldemaier A. Ronald, Popescu N. Aurel, Nădăşanu N. Aurel, ...

Şeful promoţiei noilor sublocotenenţi rostind jurământul în prezenţa M. S. Regelui şi a d-lui Mareşal Antonescu

Sultan

